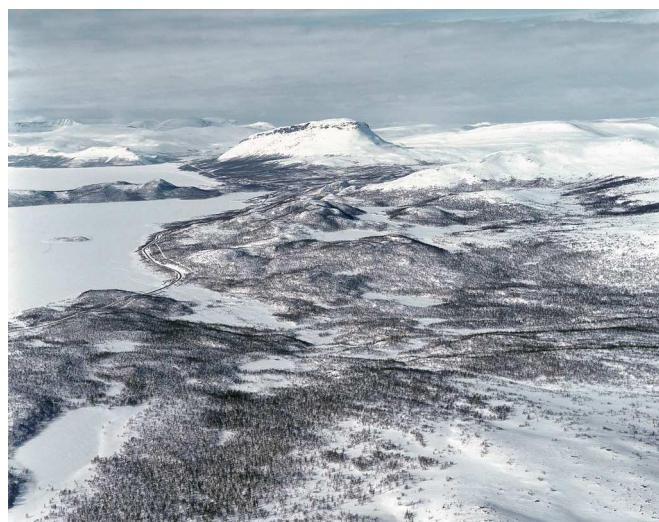

TUNTURI-LAPIN MAAKUNTA SELOSTUS

LAPIN LIITTO
ROVANIEMI 2010

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
1.1. MAAKUNTAKAAVAN LAKIPERUSTA	3
1.2. TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TARKOITUS JA KESKEISET ASIAT	5
1.3. LAATIMISORGANISAATIO.....	5
1.4. TYÖN KULKU, VUOROVAIKUTUS JA HALLINNOLLINEN KÄSITTELY	5
2. TUNTURI-LAPIN NYKYTILA	8
2.1. TUNTURI-LAPIN SEUTUKUNTA.....	8
2.2. VÄESTÖ	9
2.2.1. Muuttoliike ja syntyvyys.....	10
2.2.2. Ikä- ja sukupuolirakenne	11
2.2.3. Koulutus rakenne	13
2.2.4. Huoltosuhde.....	14
2.2.5. Saamelaiset.....	15
2.3. ELINKEINORAKENNE	17
2.3.1. Työpaikkarakenne ja muutokset.....	17
2.3.2. Alkutuotanto.....	18
2.3.3. Jalostus	19
2.3.4. Yksityiset palvelut	19
2.3.5. Julkiset palvelut	19
2.4. MAISEMA	19
2.4.1. Luonnonmaisema.....	20
2.4.2. Kulttuuriympäristö.....	22
2.5. ALUERAKENNE	22
2.5.1. Rakennettu ympäristö	24
2.5.2. Luonnonvarat.....	28
2.5.3. Suunnittelutilanne	29
2.6. LIITTYMINEN ALUEEN ULKOPUOLELLE	31
3. TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TAVOITTEET.....	33
3.1. MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET	33
3.1.1. Yritystoiminta ja yrittäjyys vahvoiksi..	33
Maaseudun peruselinkeinot	34
3.1.2. Oppilaitokset osaamisen ja elinkeinojen kehittäjinä	35
3.1.3. Hyvinvointipalvelut.....	35
3.1.5. Hyvä ympäristö on kilpailutekijä.....	35
3.1.6. Saavutettavuus on avainasemassa	36
3.1.7. Menestyminen edellyttää kansainvälistymistä.....	36
3.1.8. Tehokas ja ihmisläheinen aluerakenne36	
3.2. TUNTURI-LAPIN OMIEN KEHITTÄMISSUUNNITELMIEN TAVOITTEITA	39
3.2.1. Meän Väylä.....	39
3.2.2. Levi 3	39
3.2.3. Enontekiö-Kilpisjärvi matkailustrategia 2004–2010 ja matkailuyhteistyön toimintamalli	39
3.2.4. Veturi, Muonion vesi- ja tunturialueitten kehittämissuunnitelma	39
3.2.5. Ylläs II – kehittämissuunnitelma vuoteen 2020, luonnos helmikuussa 2007.....	40
3.2.6. Saamelaiskulttuuriosio Lapin maakuntaohjelmassa kaudella 2007–2010 (Saamelaiskäräjien hallitus 7.9.2006).....	40
3.2.7. Vesihuollon kehittämissuunnitelmat ...	40
3.2.8. Kunta- ja palvelurakennemuudistus (Paras-hanke)	40
Kuntien kehittämistavoitteita	41
3.3. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVASSA42	
3.4. TUNTURI-LAPIN TULEVAISUUSKUVA JA KEHITTÄMISSTRATEGIA	44
3.4.1. Tunturi-Lapin maakuntakaavan SWOT-analyysi	45
3.4.2. Elinkeinot maakuntakaavassa.....	46
3.4.3. Väestö	49
3.4.4. Aluerakenne	50
3.4.5. Ympäristön laatu.....	52
4. MAAKUNTAKAAVAN VALMISTELU.....	54
5. MAAKUNTAKAAVA	57
5.1. ALUERAKENNE	57
5.2. MAAKUNTAKAAVAN YLEISMÄÄRÄYKSET.....	58
5.3. MAAKUNTAKAAVA MAANKÄYTTÖLUOKITTAIN.....	62
5.3.1. Saamelaisten kotiseutualue.....	62
5.3.2. Revontultentie	62
5.3.3. Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealue.....	63
5.3.4. Maaseudun kehittämisen kohdealue ..	63
5.3.5. Taajamatoimintojen alueet	64
5.3.6. Keskustatoimintojen alueet.....	64
5.3.7. Keskuskylät	65
5.3.8. Virkistysalueet ja virkistysmatkailukohteet	68
5.3.9. Matkailupalvelujen alueet.....	69
5.3.10. Liikenne ja liikenneväylät	69
5.3.12. Reitit.....	76
5.3.12. Erityisalueet.....	80
5.3.13. Sähkölinjat ja tuulivoima	80
5.3.14. Jätteenkäsittelyalueet.....	81
5.3.15. Maa-ainesten ottoalueet	83
5.3.16. Kaivosalueet	83
5.3.17. Ampuma- ja harjoitusalue	84
5.3.18. Suojelualueet.....	86
5.3.19. Luonnonsuojelualueet.....	86
5.3.20. Muinaismuistoalueet ja -kohteet.....	88
5.3.21. Rakennussuojelualueet / -kohteet.....	89
5.3.22. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet.....	90
5.3.23. Erämaa-alueet	92
5.3.24. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet 99	

5.3.25. Luontaisalouden- ja poronhoitovaltainen alue	100
5.3.26. M- ja Ms-1 -alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde 100	
5.3.27. Maa- ja metsätaloudenvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta	100
5.3.28. -, Metsätalouden-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue	101
5.3.29. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue	101
5.3.30. Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma	102
5.3.31. Tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet	102
5.3.32. Rantojensuojeluohjelman mukainen alue	102
5.3.33. Suojavyöhyke	102
5.3.34. Paliskuntien välinen esteita	103
5.3.35. Luontaiselinkeinolain mukainen raja	103
5.3.36. Rajanylityspaikat	103
5.3.37. Kumottavat alueet	103
6. MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	106
6.1. YHTEENVETO KESKEISISTÄ VAIKUTUKSISTA	106
6.2. VAIKUTUKSET PINTA- JA POHJAVESIIN	108
6.2.1. Menetelmät ja lähtötiedot	108
6.2.2. Vaikutukset pintavesiin	108
6.2.3. Vaikutukset pohjavesiin	109
6.2.4. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet	109
6.3. VAIKUTUKSET LUONNONOLOIHIN	109
6.3.1. Menetelmät ja lähtötiedot	109
6.3.2. Vaikutusten arviointi	109
6.3.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen	115
6.4. VAIKUTUKSET MAISEMAAN JA KULTTUURIPERINTÖÖN	115
6.4.1. Menetelmät ja lähtötiedot	115
6.4.2. Vaikutusten arviointi	115
6.4.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen	117
6.5. VAIKUTUKSET METSÄTALOUTEEN	117
6.5.1. Menetelmät ja lähtötiedot	117
6.5.2. Vaikutusten arviointi	117
6.5.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen	118
6.6. VAIKUTUKSET PORONHOITOON	118
6.6.1. Lähtötiedot ja menetelmät	118
6.6.2. Vaikutusten arviointi	118
6.6.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet	120

6.7. VAIKUTUKSET VIRKISTYSKÄYTTÖÖN, MATKAILUUN JA MUIHIN ELINKEINOIHIN	121
6.7.1. Menetelmät ja lähtötiedot	121
6.7.2. Vaikutusten arviointi	121
6.7.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen	121
6.8. VAIKUTUKSET ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENTEeseen	121
6.8.1. Menetelmät ja lähtötiedot	121
6.8.2. Vaikutusten arviointi	121
6.8.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen	122
6.9. LIIKENNE- JA KUNNALLISTEKNISET VERKOT	123
6.9.1. Menetelmät ja lähtötiedot	123
6.9.2. Vaikutusten arviointi	123
6.9.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet	124
6.10. VAIKUTUKSET IHMISTEN ELINOLOIHIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN	124
6.10.1. Menetelmät ja lähtötiedot	124
6.10.2. Vaikutusten arviointi	125
6.11. VAIKUTUKSET SAAMELAISKULTTUURIIN	125
6.11.1. Menetelmät ja lähtötiedot	125
6.11.2. Vaikutusten arviointi	126
6.11.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet	129
6.12. VAIKUTUKSET NAAPURIALUEISIIN (SIS. VALTAKUNNAN RAJAT YLITTÄVÄT VAIKUTUKSET)	129
6.13. KAAVAN SUHDE VALTAKUNNALLISIIN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEISIIN	130
6.13.1. Toimiva aluerakenne	131
6.13.2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu	131
6.13.3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat	131
6.13.4. Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto	132
6.13.5. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet	132
6.14. KAAVAN SUHDE MAAKUNTASUUNNITELMAAN JA MAAKUNTAOHJELMAAN	133
6.15. KAAVAN SUHDE MRL 28 §:N SISÄLTÖVAATIMUKSIIN	133
6.16. KAAVAN SUHDE MUUN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON	134
7. OSALLISTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSMENETTELYN TULOKSET	136
7.1. YHTEENVETO KAAVOITUKSEN ERI VAIHEISTA	136

7.1.1. Perustieto- ja tavoitevaihe	136
7.1.2. Luonnosvaihe	136
7.1.3. Ehdotusvaihe	136
7.2. JÄLJELLE JÄÄNEET RISTIRIIDAT	138
8. MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN	139
9. SUOSITUKSET	140
10. YHTEENVETO	141

LÄHDELUETTELO

- LIITE 1. Aluekuvaukset
- LIITE 2. Taulukko kaavan vaikutuksista Natura 2000 -alueisiin
- LIITE 3. MRA 1§:n mukainen vaikutusten arviointitaulukko
- LIITE 4: Kaavan toteuttamisen välineet ja toteuttajat taulukko
- LIITE 5. Valtioneuvoston päätös melurajoista
- LIITE 6. Malli muunnetun rantaviivan laskemiseen
- LIITE 7. Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksen mukaiset hakkuut ja maanmuokkausmenetelmät
- LIITE 8. Metsien käsittelyä koskevia suosituksia ja ohjeita
- LIITE 9. Paliskuntien erotusaidat
- LIITE 10. Yhteenveto seutukunnan muuttujista
- LIITE 11. Kittilän lentoaseman lentomeluennuste vuodelle 2025
- LIITE 12. Kittilän lentoaseman esterajoitukset
- LIITE 13. Ehdotuksesta saadut palautteet ja niiden vastineet
- LIITE 14. Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio

Kannen kuvat
Lentokuva Vallas Oy

ISBN 978-951-9244-67-9

Julkaisu C7/2012

1. JOHDANTO

1.1. MAAKUNTAKAAVAN LAKIPERUSTA

Maakuntakaavoitusta ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus (MRL 5.2.1999/132, MRA 10.9.1999/895). Lain tavoitteena on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävistä asioista (MRL 1 §).

Alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusien ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueiden käytön taloudellisuutta;
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
- 7) yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
- 8) yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta
- 9) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä;
- 10) palvelujen saatavuutta; sekä
- 11) liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. (MRL 5 § I mom.).

Maakuntakaavan sisältövaatimuksista säädetään seuraavaa (MRL 28 §):

Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan yhteen sovitettava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa.

Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen luonnonsuojeluhelmien ja -päästösten sekä maisema-alueita koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvitettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat.

Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma eli maakuntaohjelma. Alueellisesta kehittämisohjelmasta säädetään erikseen aluekehityslaisissa. Maakunnan suunnittelusta huolehtii kuntayhtymä (Lapin liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.

Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtioneuvoston antamat **valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet**. Maakuntakaava konkretisoi valtakunnalliset tavoitteet ja sovittaa ne yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Maakuntasuunnitelma on hyvin yleispiirteinen pitkän tähtäyksen visio- ja strategia-suunnitelma, joka sisältää sekä toiminnallisen aluekehityksen että alueiden käytön periaatteet. Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”, joka hyväksyttiin Lapin liiton valtuustossa vuonna 2002, antaa maakunnalliset tavoitekehitykset osa-alueittain tehtäville maakuntakaavoille. Päivitetty Lapin maakuntasuunnitelma 2022 hyväksyttiin Lapin liiton valtuustossa 20.5.2005. Uutta maakuntasuunnitelmaa 2030 laaditaan parhaillaan ja sen on tarkoitus valmistua vuonna 2009.

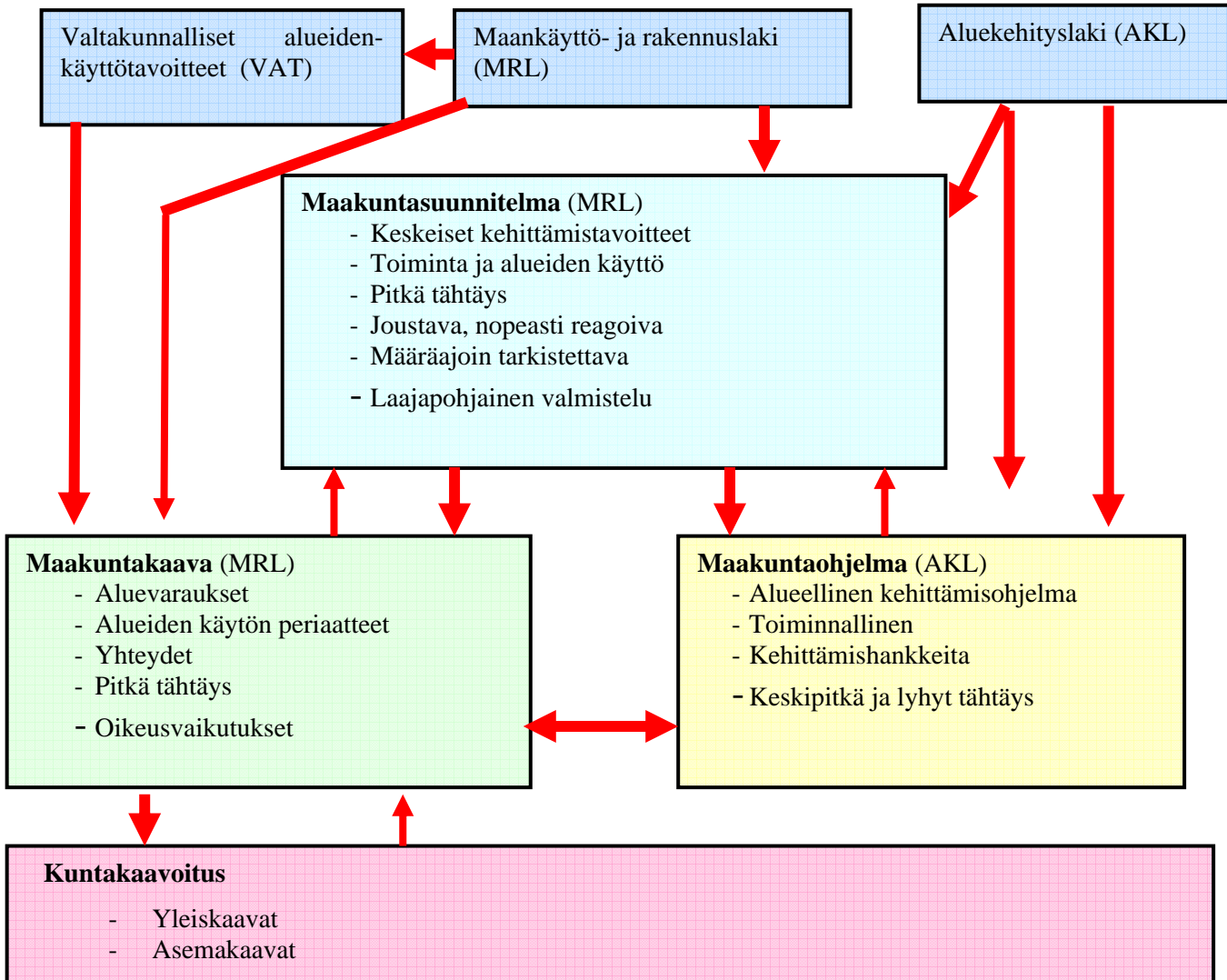
Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin on tarpeen valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman

kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi. Maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain teemakohtaisesti tai osa-alueittain. Laadittaessa maakuntakaava osa-alueittain tulee kaavan valmistelua ohjaamaan asettaa maakunnan liiton toimielin, jossa

on asianomaisten kuntien ehdottamia jäseniä. Lapin maakuntakaava laaditaan seutukunnittain.

Kunnan alueiden käytön järjestämiseksi ja ohjaamiseksi laaditaan **yleiskaavoja** ja **asemakaavoja**. Kunnat voivat laatia myös yhteisen yleiskaavan.

Kuva 1. Maakunnan suunnittelu

Maakuntakaavalla on merkittävät **oikeusvaikutukset**. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta *otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista*. Maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Rakentamisrajoituksen aluetta voidaan kaavassa erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa.

Maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

Maakuntakaavan oikeusvaikutuksia omaava kokonaisuus muodostuu kaavakartasta ja maakuntakaavamääräyksistä. Maakuntakaavaan liittyy oleellisenä osana myös tämä kaavaselostus (ei oikeusvaikutuksia), jossa on esitetty mm. tärkeimmät kaavan lähtökohdat ja tavoitteet, kaavaratkaisujen perustelut sekä kuvaus maakuntakaavan vaikutuksista. Kaavaselostuksen liitteenä (Liite1) ovat aluekuvaukset, joissa on kerrottu tarkemmin yksittäisistä aluevarauksista, mm. varausperuste. Muita kaavaselostuksen liitteitä ovat taulukko kaavan vaikutuksista Natura 2000 alueisiin (Liite 2), MRA 1§:n mukainen vaiku-

tusten arviointitaulukko (Liite 3), Kaavan toteuttamisen välineet ja toteuttajat taulukko (Liite 4), Valtioneuvoston päätös melurajoista (Liite 5), Malli muunnetun rantaviivan laskemiseen (Liite 6), Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksen mukaiset hakkuut ja maanmuokkausmenetelmät (Liite 7), Metsien käsittelyä koskevia suosituksia ja ohjeita (Liite 8), Paliskuntien erotusaidat (Liite 9), Yhteenvedo seutukunnan muuttujista (Liite 10), Kittilän lentoaseman lentomeluennuste vuodelle 2025 (Liite 11), Kittilän lentoaseman lentoesteiden korkeusrajoitukset (Liite 12.), Ehdotuksesta saatu palaute ja niiden vastineet (Liite 13) sekä Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio (Liite 14).

1.2. TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVAN TARKOITUS JA KESKEISET ASIAT

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa käsiteltäviä keskeisiä asioita ovat:

- 1) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointi, täsmentäminen, yhteensovittaminen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa sekä välittäminen kuntakaavoitukseen ja muuhun alueiden käytön suunnitteluun
- 2) saamelaiskäräjistä annetun lain 17.7.1995/974 mukaisesti saamelaisille alkuperäiskansana omaa kieltään ja kulttuuriaan koskevan kulttuuri-itsehallinnon edistäminen
- 3) saamelaisten alkuperäiskansan kulttuurimutoon kuuluvien poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen turvaaminen alueidenkäytössä perustuen perustuslakiin ja YK:n kansalaisyhteisö- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen lain tasoiseen 27 artiklaan
- 4) matkailu: tunturikeskusten ja maaseutumatkailun kehittäminen; matkailukeskusten ja muiden matkailupalveluyritysten yhteistyö; erämatkailu, virkistyskalastus, veneily, vesireikeily, reitit; suojelualueiden hyödyntäminen ja vaaliminen; Norjan ja Ruotsin alueiden ja keskusten vaikutus matkailuun; maisema- ja kulttuuriperintö-alueet
- 5) metsien monikäyttö: metsätalous, matkailu, poronhoito, luontaistalous, virkistys, suojelu
- 6) maa- ja kallioperän ainesten hyödyntäminen: turvetuotanto, kaivostoiminta, maa-ainestenotto
- 7) liikennejärjestelmä: liikenteen kehitysnäkymät; vaikutukset elinkeinoelämään ja aluerakenteeseen; matkailuliikenne; rajaliikenne
- 8) teollisuus: elintarviketuotanto, mekaaninen puun-jalostus, kaivostoiminta, kiviteollisuus; sijoittumisen periaatteet, yhteystarpeet, raaka-aineen turvaaminen
- 9) muita asioita: kyläverkko, palveluverkko, ranta-alueiden suunnitteluperiaatteet, tuulienergia, vesivoima, bioenergia (puu/turve), jätteiden käsittely

1.3. LAATIMISORGANISAATIO

Ohjausryhmään kuuluvat *Enontekiöltä* Aarne Kultima (puh.joht.), Pentti Keskitalo, Hilikka Joki, *Kittilästä* Markku Molkoselkä, Lauri Kurula, Marianne Sainio, *Kolarista* Unto Vuontisjärvi, Heikki Havanaka, Kullervo Lauri, *Muoniosta* Esko J. Ojala (vara puh.joht.), Riitta Lipponen, Aulikki Heinonen ja Tunturi-Lapin kehitys Markku Mäkitalo. Matkailun edustajina Jouni Palosaari, Paula Ahopelto, Johanna Koivumaa ja Pertti Yliniemi. Viranomaisia edustivat Ari Keskimöle *Lapin metsäkeskus*, Jorma Leskinen *Lapin tiepiiri*, Tarja Outila Lapin ympäristökeskus, Lauri Karvonen ja Pirjo Seurujärvi *Metsähallitus*, Oula Jp. Magga, 2008 lähtien Juha Magga *Saamelaiskäräjät*. Lisäksi ohjausryhmään kuului Inga-Britta Magga *Paliskuntain yhdistys*, ja Jukka Aula *Pohjois-Suomen metsänomistajien liitto*.

Ohjausryhmä päätti metsien monikäyttö työryhmän perustamisesta ja siihen kuuluvista tahoista. Työryhmän tavoitteena oli varmistaa eri elinkeinojen tarpeiden yhteensovittaminen maakuntakaavassa ja uuden paremman suunnitteluprosessin toimintamallin luominen. Työryhmään kuuluivat Lauri Karvonen *Metsähallitus/metsätalous* Sakari Kokkonen *Metsähallitus/luontopalvelut*, Ari Keskimöle *Lapin metsäkeskus*, Vesa Väisänen *Metsänhoitoyhdistys(Länsiraja, Kittilä, Ylä-Lappi)*, Seija Tuulentie *METLA/Yliopisto*, Jukka Aula *Pohjois-Suomen metsänomistajien liitto*, Taina Kojola *Ympäristökeskus/Luonnonsuojelu*, Mika Kavakka *Paliskuntain yhdistys*, Markku Rauhala *Muonion paliskunta*, Jouni Palosaari ja Kyösti Pietikäinen *Matkailu ja ohjelmopalvelut*, Markku Mäkitalo *Tunturi-Lapin kehitys ry*, Urho Keskitalo *Riistanhoitoyhdistys ja* Markku Kuortti *Lapin luonnonsuojelupiiri*.

Lapin liiton virastossa suunnittelijoina ja yhteyshenkilöinä toimivat suunnittelujohtaja Voitto Tiensuu, aluesuunnittelija Riitta Lönnström sekä aluesuunnittelija Juha Piisilä. ja 1.3.2009 lähtien suunnittelujohdaja Riitta Lönnström, aluesuunnittelija Juha Piisilä sekä aluesuunnittelija Marjaana Yläjääski.

1.4. TYÖN KULKU, VUOROVAIKUTUS JA HALLINNOLLINEN KÄSITTELY

Lähtökohdan kaavan tarkistamistyölle muodostavat Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”, päivitetty Lapin maakuntasuunnitelma 2022, Lapin maakuntaohjelmat 2003–2006 ja 2007–2013, voimassa olevat seutukaavat, Tunturi-Lapin alueelle laaditut kehittämistrategiat ja -ohjelmat. Lisäksi maakuntakaavoituksessa hyödynnetään laajasti myös eri asiantuntijatahojen tutkimuksia ja selvityksiä, jotka on mainittu lähdeluettelossa. Selvityksiä on tehty myös

varta vasten tätä maakuntakaavaa varten. Tärkeimmät maakuntakaavan pohjana käytetyt suunnitelmat ja selvitykset:

- Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2020”
- Lapin maakuntasuunnitelma ”Lappi 2022”
- Lapin maakuntaohjelma 2003–2006
- Lapin maakuntaohjelma 2007–2013
- Lapin liikenne 2020, Rovaniemi 2000
- Lapin matkailustrategia 2007–2010
- Aluerakenneselvitys: fyysinen rakenne ja sosiaalinen rakenne
- Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat, Sigma Konsultit Oy ja Electrowatt-Ekono 2005
- Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi 2007
- Tunturi-Lapin maisemaselvitys, Destia Oy 2007
- Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen inventoinnit ja arvotus, 2007
- Tunturi-Lapin liikenneselvitys, Liidea Oy 2007
- Tunturi-Lapin metsäselvitys, Metsäntutkimuslaitos 2007
- Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikittaisuhteyden tarveselvitys, Liidea 2007
- Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset, Lapin liitto 2008
- Tunturi-Lapin maakuntakaava, Kaupan selvitys, FCG Planeko Oy 2009
- Tunturi-Lapin maakuntakaavan vaikutusten arviointi, Ramboll Oy 2009

Maankäyttö- ja rakennuslain 6 §:n mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta sillä tavoin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen.

Kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehtoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta (MRL 62 §).

Tunturi-Lapin maakuntakaavan laatimisprosessissa osallistuminen ja vuorovaikuttaminen tapahtuvat hyvin suurelta osin hankkeen tavoite- ja luonnosvaiheissa, jolloin vaikuttamisen mahdollisuudet ovat suurimmat ja moniin asioihin oli esillä vaihtoehtoisia ratkaisuja. Menetelminä olivat hallintoelinten, ohjausryhmän ja työryhmien kokoukset, viran-

omaisneuvottelut, seminaarit, yleisötilaisuudet, tiedottaminen lehdissä ja radiossa, nähtävänä pitäminen, internet, lausunnot ja muistutukset.

Maakuntakaavan hyväksyy Lapin liiton valtuusto. Hyväksytty maakuntakaava saatetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Ympäristöministeriö hankkii maakuntakaavasta niiden ministeriöiden lausunnot, joita asia koskee. Ympäristöministeriön on jätettävä kaava kokonaan tai osittain vahvistamatta, jollei kaava täytä sille MRL:n 28 §:ssä asetettuja sisältövaatimuksia. Muussa tapauksessa päätös on vahvistettava. Jos ministeriöiden kannat oleellisilta osin ovat eriäviä, ympäristöministeriön on siirrettävä asia valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi. Jollei maakuntakaavaa ole saatettu vahvistettavaksi vuoden kuluessa sen hyväksymisestä, kaavan hyväksymispäätös on katsottava rauenneeksi. Maakuntakaavaan voidaan vahvistettaessa tehdä oikaisuluonteisia korjauksia ja maakunnan liiton suostumuksella vähäisiä muutoksia. Muutosten johdosta on kuultava niitä, joiden etua tai oikeutta muutos välittömästi koskee (MRL 31 §).

Tunturi-Lapin maakuntakaavan eteneminen:

1. Lapin liiton maakuntavaltuusto päätti 19.11.2004 4 maakuntakaavan laatimisesta Lapin liiton toimintasuunnitelmassa vuodelle 2005
2. Aloituskokous Tunturi-Lapin kuntien edustajien kanssa maakuntakaavan ohjausryhmästä (MRL 27 §) sekä muista maakuntakaavoitukseen liittyvistä kysymyksistä 16.12.2005
3. Lapin liiton hallitus päätti asettaa maakuntakaavan ohjausryhmän (MRL 27) 27.3.2006
4. Kaavan vireilletulokuulutus ja osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtävillä 21.12.2006–19.1.2007
5. Maakuntakaavan tavoitteiden valmistelu
 - viranomaisneuvottelu 24.11.2006
 - ohjausryhmä 13.9.2006, 27.2.2007 ja 14.6.2007
6. Ideointi- ja neuvottelutilaisuudet ryhmittäin
 - kunnat, Norjan ja Ruotsin aluehallintoviranomaiset, Saamelaiskäräjät, paliskunnat, metsätalous, maaseutuelinkeinot, suojele, liikenne ja pelastuspalvelu, puolustusvoimat, matkailu, kylätoiminta
7. Seminaari 22–23.11.2007
 - tiedon välittäminen
 - luonnosten jalostaminen
 - vaikutusten arviointi
8. Kaavaluonnoksen käsittely
 - metsätyöryhmä 10.1.2008
 - ohjausryhmä 17.1.2008
 - Lapin liiton hallitus 4.2.2008
 - vastineet ohjausryhmä 21.5. ja 1.10.2008
 - vastineet metsätyöryhmä 26.8.2008
 - vastineet Lapin liiton hallitus 13.10.2008
9. Kaavaehdotuksen käsittely
 - neuvottelu YM 5.11.2008

- ohjausryhmä 27.11.2008
- kaavaneuvottelu 5.2.2009
- saamelaiskäräjät 9.2.2009
- ohjausryhmä 25.3.2009
- Lapin liiton hallitus 6.4.2009
- ohjausryhmä 12.8.2009
- vastineet ohjausryhmä 15.9.2009
- vastineet Lapin liiton hallitus 28.9.2009
- 2. viranomaisneuvottelu 13.10.2009
- Lapin liiton hallitus 9.11.2009
- Lapin liiton valtuusto hyväksyi maakunta-
kaavan 25.11.2009
- ympäristöministeriö vahvisti maakunta-
kaavan 23.6.2010
- korkein hallinto-oikeus hylkäsi maakunta-
kaavasta tehdyt valitukset 16.5.2012, kaava
lainvoimainen

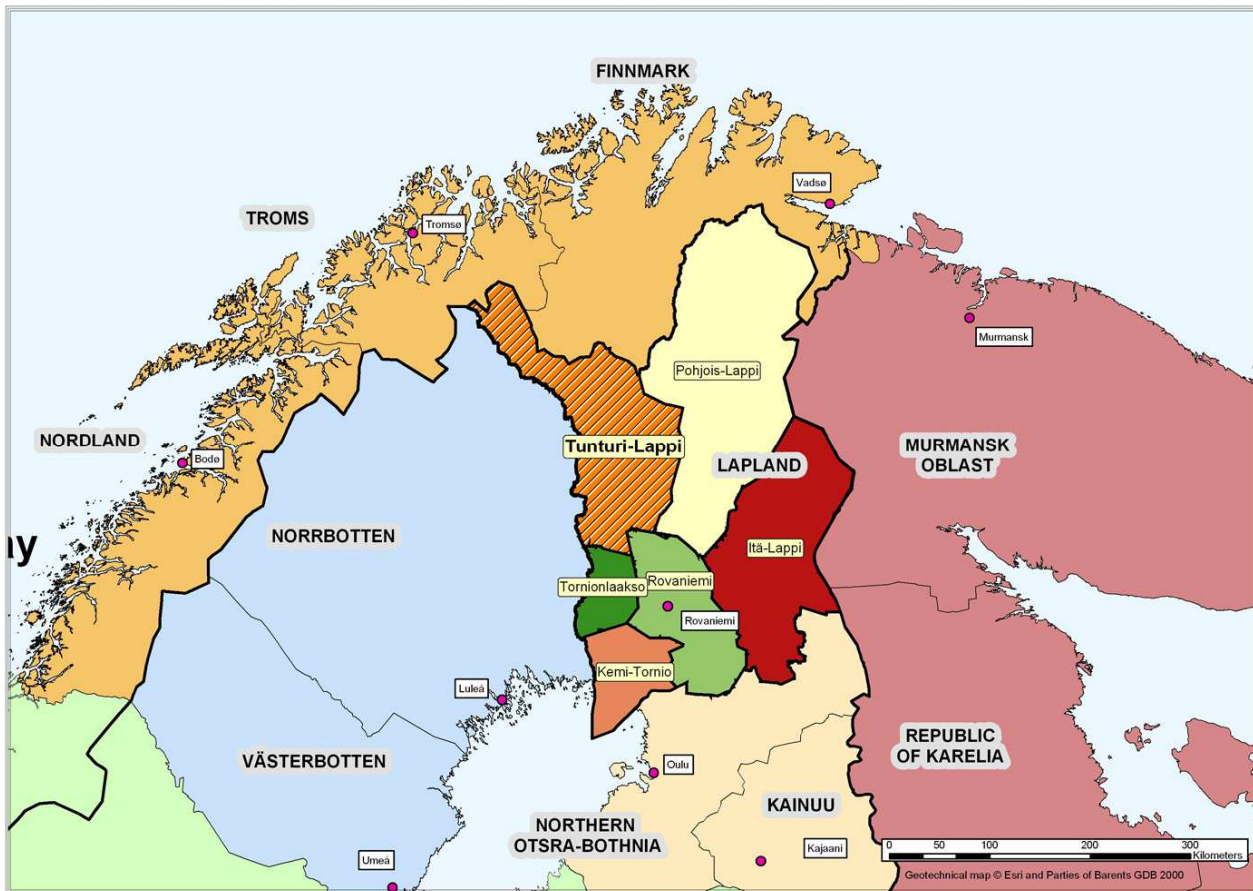
2. TUNTURI-LAPIN NYKYTILA

2.1. TUNTURI-LAPIN SEUTUKUNTA

Tunturi-Lapin seutukuntaan kuuluu neljä kuntaa; Enontekiö, Kittilä, Kolari ja Muonio. Pinta-ala on 21 310 km², joka on 21,5 % Lapin pinta-alasta. Tunturi-Lapissa oli vuoden 2008 lopussa asukkaita 14 174, mikä on 7,7 % Lapin väestöstä. Seutukunta

rajoittuu idässä Pohjois-Lapin seutukuntaan, etelässä Tornionlaakson seutukuntaan, lännessä Ruotsiin (Norrbotten) sekä pohjoisessa Norjaan (Troms ja Finnmark). (Kuva 2.)

Kuva 2. Tunturi-Lapin seutukunta

Tunturi-Lapin kunnat käynnistivät neuvottelut yhteistyöhön liittyvän projektin käynnistämisestä syksyllä 1990. Yhteistyöprojekti käynnistyi syyskuun 1991 alussa. Yhteistyötä hoidettiin projektiluonteisena lokakuuhun 1999 saakka, jolloin Tunturi-Lapin kunnat perustivat Tunturi-Lapin Kehitys ry:n jatkamaan kuntien seutukunnallista yhteistyötä. Nykyisen organisaation muodostavat 24-jäseninen luottamushenkilöistä koostuva valtuuskunta ja 9-jäseninen hallitus. Hallitukseen kuuluvat kaikki alueen kunnanjohtajat. Yhdistyksellä on päätoiminen toimitusjohtaja.

(<http://www.tunturilappi.fi/aloitus.htm>)

2.2. VÄESTÖ

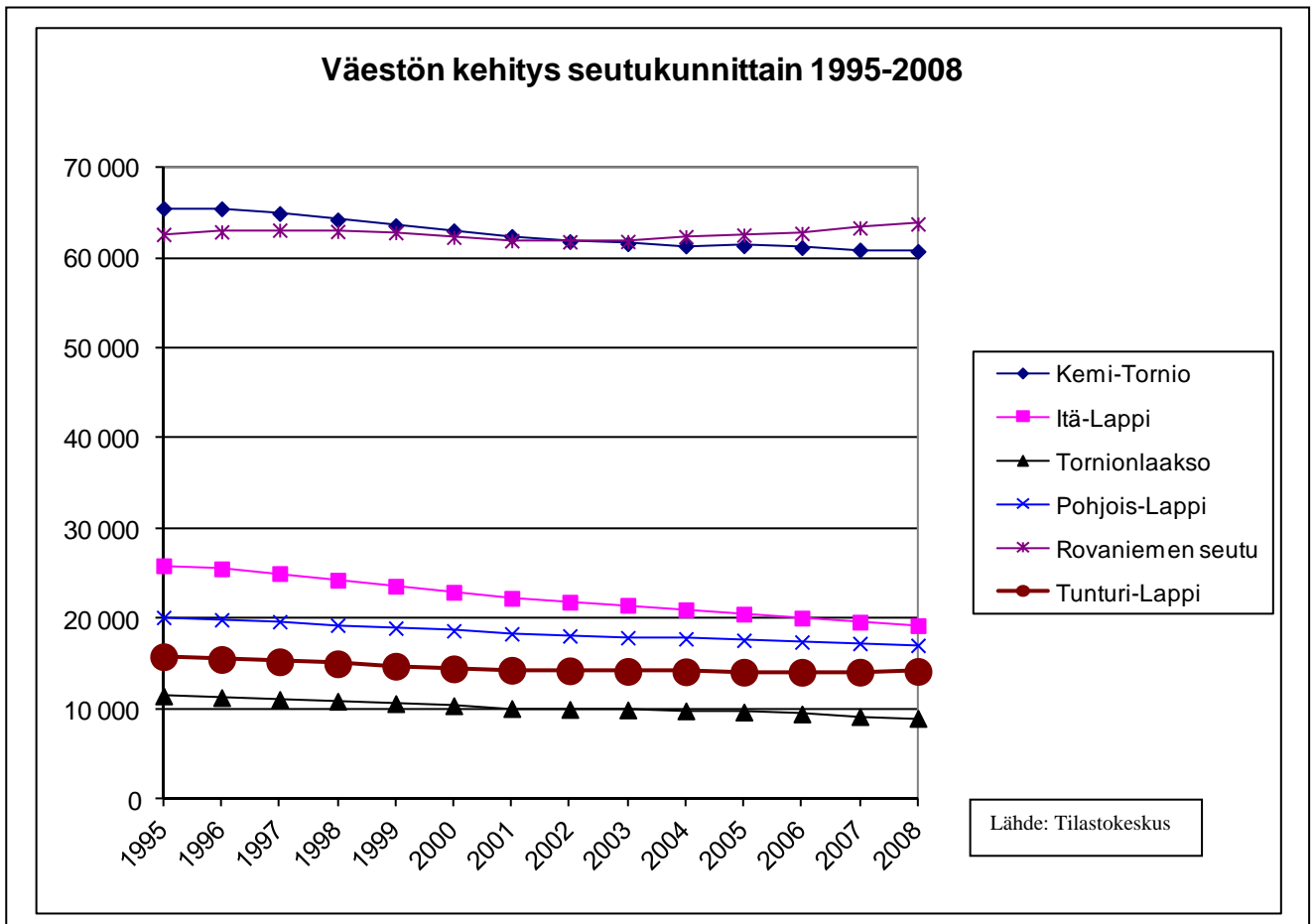
Lapin väestömäärä oli korkeimmillaan 1960-luvulla ennen niin sanotun suuren muuton alkua. Tämän jälkeen väkiluku vakiintui pitkäksi aikaa 200 000 asukkaan tuntumaan. Raju väestön pieneneminen alkoi 1990-luvun puolivälissä, josta lukien Lapin väestö on vähentynyt heikon muuttotaseen seurauksena. Vuosina 1996–2000 Lapin väkiluku pieneni peräti -4,4 prosenttia ja negatiivinen kehitys on jatkunut vuosituhannen vaihteen jälkeen. Vuosien 2001–2008 väestötappio oli -2,8 prosenttia. Lapin väestö on vuosien 1996–2008 aikana supistunut 16 600 hengellä. Eniten väkeä ovat menettäneet syrjäisimmät maaseutualueet ja erityisesti Itä-Lapin seutukunta.

Tunturi-Lapin väestönkehitys on ollut negatiivinen vuosien 1995–2008 välillä, vähennystä yli 1 600 asukasta eli 9 %. Lapissa väkimäärä on vähentynyt ko. ajanjaksolla noin 9 % (-17 448). Vä-

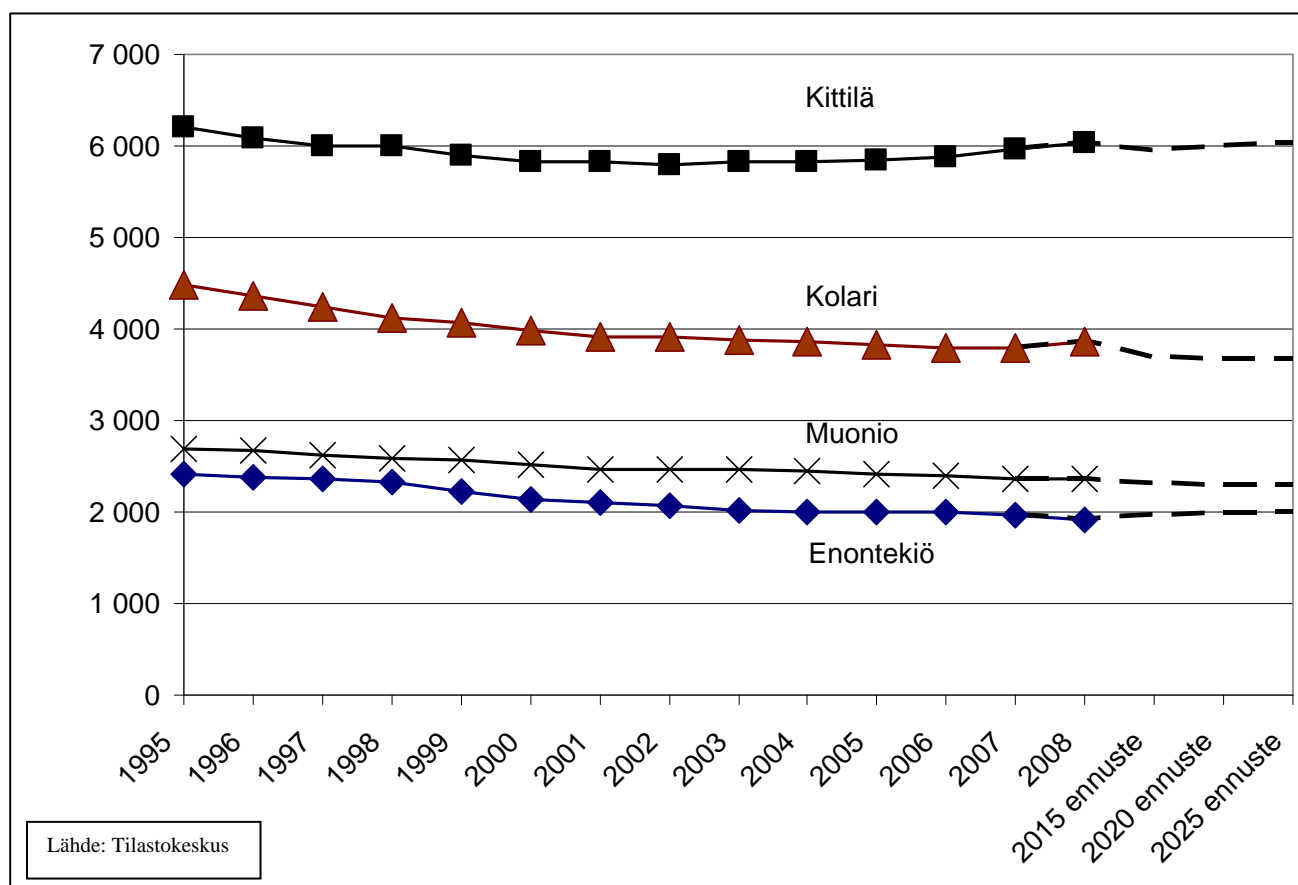
heneminen Tunturi-Lapissa on ollut suurinta 1990-luvun lopulla, 200–300 asukasta/vuosi. Viimeisien vuosien (vuoden 2006 jälkeen) aikana väestömäärä on hieman kasvanut. Seutukunnista ainoastaan Rovaniemellä asukasluvu on kasvanut vuodesta 2000. (Kuva 3.)

Kunnittain tarkasteltuna (1995–2008) väestön väheneminen on ollut suurinta Kolarissa -626 (-15 %), seuraavaksi eniten Enontekiöllä -498 (-17 %). Väestön väheneminen on pienentynyt 2000-luvulla kaikissa kunnissa ja Kittilässä väestökehitys on ollut positiivinen 2000-luvulla. Kolarissa väestönkehitys on muuttunut positiiviseksi viimeisen kahden vuoden aikana.

Kuva 3. Väestökehitys seutukunnittain

Kuva 3a. Väestön kehitys kunnittain vuosien 1995–2008 välillä sekä Tilastokeskuksen ennuste vuodelta 2007

2.2.1. Muuttoliike ja syntyvyys

Tunturi-Lapin seutukunnassa maan sisäinen (maasamuutto) tulomuutto on kasvanut vuodesta 1995 vuoteen 2007 300:stä 680:een. Lähtömuutto on samalla ajalla pysynyt lähes samana 560–680 tietämissä. Maastamuutto on vaihdellut vuosittain tulo- ja lähtömuuton osalta 20–100 välillä. Maastamuuton osalta nettomaahanmuutto on vaihdellut vuosittain muutaman kymmenen välillä, ollen kuitenkin positiivinen. (kuva 4.)

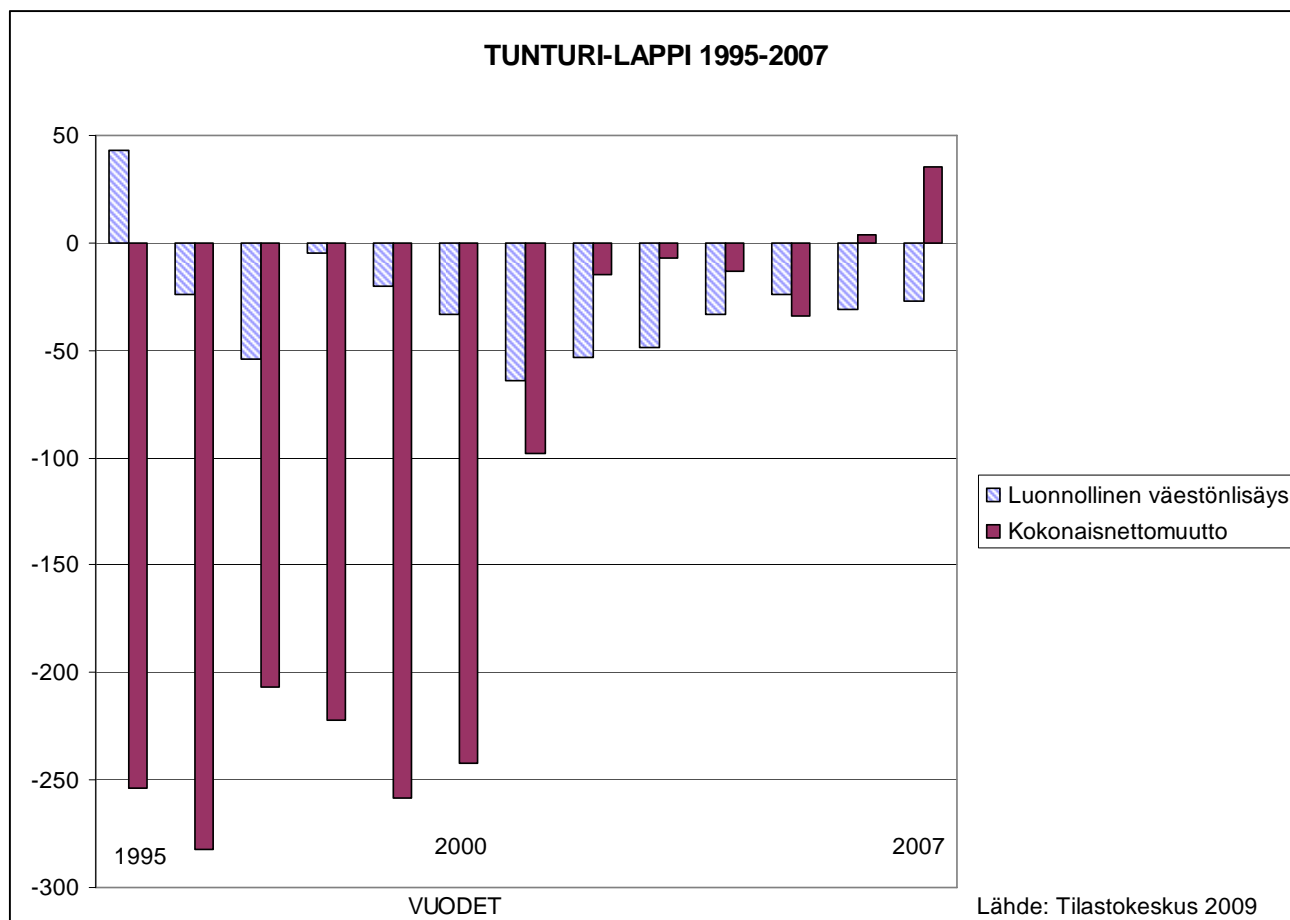
Kunnittain tarkasteltaessa eniten muuttoliikettä on tapahtunut alueen suurimmassa kunnassa Kittilässä. Kittilässä tulo- ja lähtömuuton määrä on 300–400 asukasta/vuosi/suunta. Kolarissa muuttoliike on vajaa 200, Muoniossa ja Enontekiöllä noin 100.

Vuonna 2007 Kolarissa (+11) ja Kittilän (+70) nettomuutot olivat positiivisia.

Tunturi-Lappiin on syntynyt viimeisen viiden vuoden aikana yli 100 lasta/ vuosi, kuolleisuus on ollut suurempi, noin 150/vuosi. Näin ollen syntyvyyden tase on ollut negatiivinen. Lapissa syntyvyys on pysynyt keskimäärin hieman suurempana kuin kuolleisuus.

Tunturi-Lapin lapsista lähes puolet (45–65 lasta/vuosi) syntyi Kittilässä, Kolarissa 20–45 lasta/vuosi, Muoniossa 17–27 ja Enontekiöllä 12–18. Syntyvyys on hieman kasvanut 2000-luvulla.

Kuva 4. Muuttotase ja syntyneiden enemmitys

2.2.2. Ikä- ja sukupuolirakenne

Kuvassa 5. on esitetty kunnittain ikä- ja sukupuolirakenne vuosina 1995 ja 2005 sekä Tilastokeskuksen ennuste vuodelle 2015. Taulukossa naiset on esitetty vasemmalla puolella ja miehet oikealla puolella. Vuonna 1995 kaikissa kunnissa alle 15-vuotiaiden osuus oli noin 20 %, vuonna 2005 osuus oli laskenut noin 15–16 %:iin, ennusteen mukaan vuonna 2015 nuoria olisi 12–13 % väestöstä. Ottaen huomioon väestön vähenemisen kunnissa, on nuorten määrä Tunturi-Lapissa vähentynyt viimeisen 10 vuoden aikana lähes 1 000, ennusteen mukaan väheneminen puolittuu (noin 500). Vuonna 2005 Tunturi-Lapissa oli alle 15-vuotiaita 2 170.

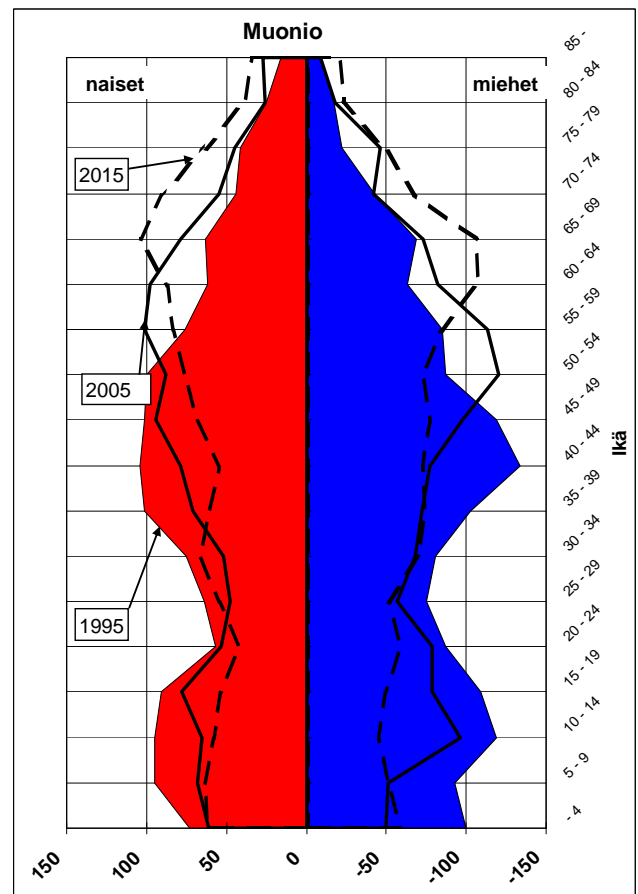
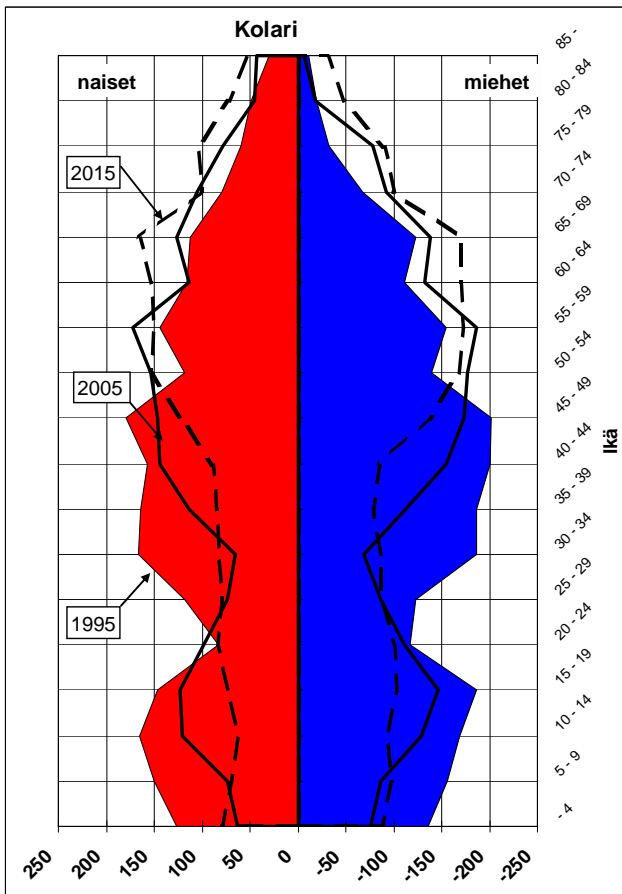
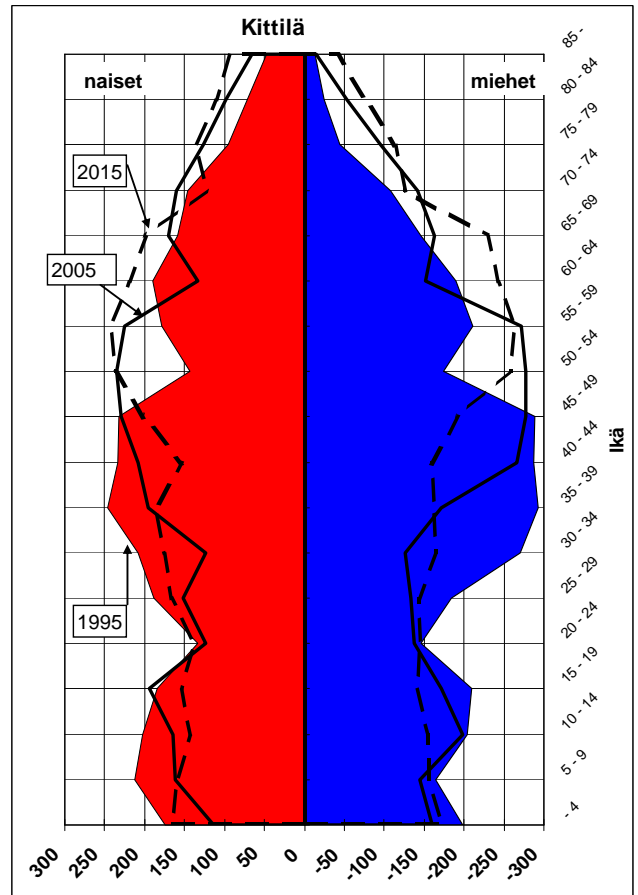
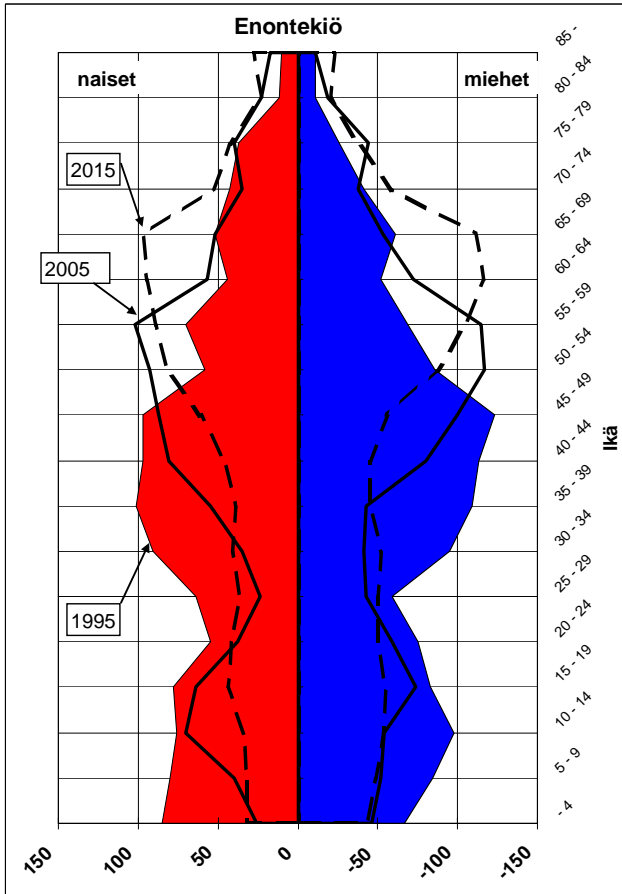
Vuosien 1995–2005 välillä 15–64-vuotiaiden osuus on pysynyt kaikissa kunnissa lähes samana 65–67 % välillä. Vuoden 2015 ennusteen mukaan

ko. ikäluokan osuus vähenee 60–63 % välille. Vuonna 2005 Tunturi-Lapissa oli 9 346 15–64-vuotiasta, vuonna 1995 oli reilu 1 200 enemmän ja vuoden 2015 ennusteen mukaan noin 1 300 vähemmän.

Yli 65-vuotiaiden osuus on kasvanut koko tarkasteluajanjakson aikana, vuonna 1995 osuus oli noin 13–14 % ja vuonna 2005 osuus oli 17–19 % sekä ennusteen mukaan vuonna 2015 osuus on 23–27 %. Yli 65-vuotiaiden määrä on ennusteen mukaan yli 3 300, kun vuonna 2005 oli 2 570.

Miesten osuus on noin 51–52 %. Osuus pysyy suurin piirtein samana koko tarkasteluajanjakson ja kaikissa kunnissa. Kittilässä ja Muoniossa naisten osuus on ennusteen mukaan vuonna 2015 yli 50 %. (Kuva 6.)

Kuva 5. Ikärakenne kunnittain

Kuva 6. Sukupuolijakauma

	1995		2005		2015	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Enontekiö	1263	1150	1061	939	1056	918
Kittilä	3160	3045	2959	2881	2939	3007
Kolari	2321	2165	1971	1857	1903	1783
Muonio	1415	1283	1230	1188	1137	1165
Tunturi-Lappi	8159	7643	7221	6865	7035	6873

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste 2007

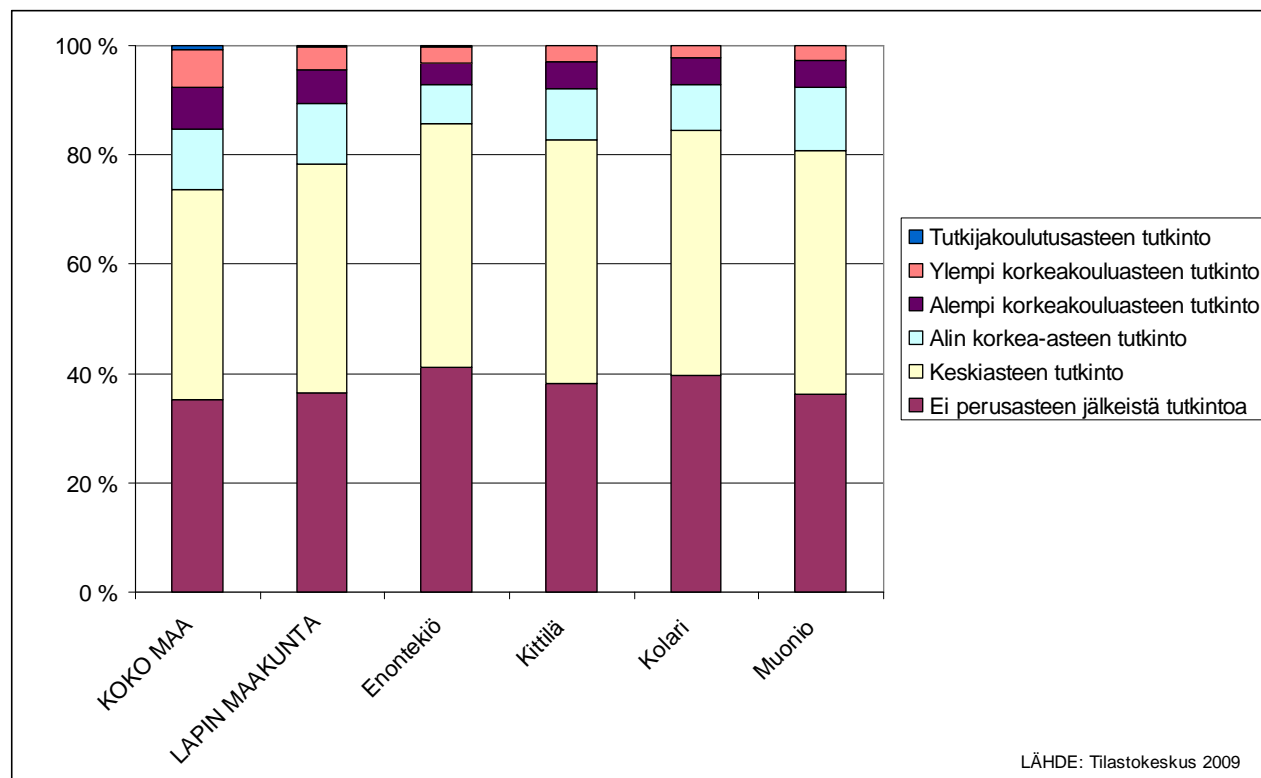
2.2.3. Koulutusrakenne

Tutkinnon suorittaneet on luokiteltu koulutusasteittain korkeimman/viimeksi suoritettua tutkinnon mukaan. Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusaikaan. Perusasteeseen kuuluvat yli 15-vuotiaat henkilöt, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä tutkintoa. Keskiasteeseen kuuluvat ne henkilöt, joiden koulutus on kestänyt noin 10–12 vuotta (esim. ammatillisten oppilaitosten koulutukset). Korkeasteeseen kuuluvat ne henkilöt, joiden koulutus on kestänyt yli 13 vuotta (alimman korkeasteen tutkinnot + alemman korkeakouluasteen tutkinnot + ylemmän korkeakouluasteen tutkinnot + tutkijakoulutusasteen tutkinnot).

Vuonna 2007 Tunturi-Lapissa vailla perusasteen jälkeistä tutkintoa on keskimäärin 39 %, Enonteki-

öllä 41 % ja Muoniossa 36 %. Lapissa keskiarvo on 36 %, Suomen 35 %. Tunturi-Lapin kunnissa keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus vaihtelee 42–45 % välillä, Lapin keskiarvo oli 42 %. Korkeasteen koulutuksen suorittaneiden osuus vaihtelee 14–19 % välillä, suurin osuus oli Muoniossa. (Kuva 7.)

Vailla peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevien osuus on pienentynyt kaikissa kunnissa, muutos näkyy eniten keskiasteen tutkinnon kasvuna, mutta myös korkeasteen koulutuksen suorittaneiden osuus on kasvanut. Naisista useampi on suorittanut peruskoulun jälkeisen tutkinnon kuin miehistä.

Kuva 7. Koulutusrakenne vuonna 2007

2.2.4. Huoltosuhde

Huoltosuhde kuvaa ei työllisten (työttömät + työvoiman ulkopuolella olevat) suhdetta työllisiin. Mitä suurempi huoltosuhdeluku, sitä enemmän "huollettavia" on työllistä kohti.

Huoltosuhde on pienentynyt kaikissa kunnissa vuodesta 1995 ja se on pienentynyt nopeammin

kuin Lapissa keskimäärin. Vuonna 1995 huoltosuhde on ollut Tunturi-Lapissa selvästi suurempi kuin Lapissa, mutta vuonna 2007 pienempi. (Kuva 8.)

Kuva 8. Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan

	Koko väestö	Työvoima	Työlliset	Työttömät	%-os. työvoimasta	Työvoiman ulkopuolella olevat	Huoltosuhde 1)
LAPIN MAAKUNTA							
1995	201411	91453	65854	25599	28.0 %	109958	2.06
2000	191768	88049	69520	18529	21.0 %	103719	1.76
2007*	184390	83053	71823	11230	13.5 %	101337	1.57
Muutos % 1995-2007	-8.5 %	-9.2 %	9.1 %	-56.1 %		-7.8 %	
Muutos % 2000-2007	-3.8 %	-5.7 %	3.3 %	-39.4 %		-2.3 %	
Tunturi-Lapin seutukunta							
1995	15802	7127	4752	2375	33.3 %	8675	2.33
2000	14457	6744	5271	1473	21.8 %	7713	1.74
2007*	14091	6666	5915	751	11.3 %	7425	1.38
Muutos % 1995-2007	-10.8 %	-6.5 %	24.5 %	-68.4 %		-14.4 %	
Muutos % 2000-2007	-2.5 %	-1.2 %	12.2 %	-49.0 %		-3.7 %	
Enontekiö							
1995	2413	1109	716	393	35.4 %	1304	2.37
2000	2145	1029	731	298	29.0 %	1116	1.93
2007*	1965	961	771	190	19.8 %	1004	1.55
Muutos % 1995-2007	-18.6 %	-13.3 %	7.7 %	-51.7 %		-23.0 %	
Muutos % 2000-2007	-8.4 %	-6.6 %	5.5 %	-36.2 %		-10.0 %	
Kittilä							
1995	6205	2864	1898	966	33.7 %	3341	2.27
2000	5819	2781	2191	590	21.2 %	3038	1.66
2007*	5967	2872	2629	243	8.5 %	3095	1.27
Muutos % 1995-2007	-3.8 %	0.3 %	38.5 %	-74.8 %		-7.4 %	
Muutos % 2000-2007	2.5 %	3.3 %	20.0 %	-58.8 %		1.9 %	
Kolari							
1995	4486	1967	1273	694	35.3 %	2519	2.52
2000	3981	1765	1358	407	23.1 %	2216	1.93
2007*	3796	1738	1529	209	12.0 %	2058	1.48
Muutos % 1995-2007	-15.4 %	-11.6 %	20.1 %	-69.9 %		-18.3 %	
Muutos % 2000-2007	-4.6 %	-1.5 %	12.6 %	-48.6 %		-7.1 %	
Muonio							
1995	2698	1187	865	322	27.1 %	1511	2.12
2000	2512	1169	991	178	15.2 %	1343	1.53
2007*	2363	1095	986	109	10.0 %	1268	1.40
Muutos % 1995-2007	-12.4 %	-7.8 %	14.0 %	-66.1 %		-16.1 %	
Muutos % 2000-2007	-5.9 %	-6.3 %	-0.5 %	-38.8 %		-5.6 %	

Lähde: Tilastokeskus 2009

* ennakkotieto

2.2.5. Saamelaiset

Saamelaiset ovat Suomen ja Euroopan unionin ainoa alkuperäiskansa. Kansainvälisten sopimusten määritelmän mukaan alkuperäiskansalla on historiallinen, nykyaikaan jatkunut erityinen suhde tietyn alueen maahan ja luonnonvaroihin omaleimaisen kulttuurimuotonsa ja elämäntapansa perustana. Saamelaiset ovat asuttaneet Skandinavian ja Suomen pohjoisosaa sekä Kuolan niemimaan sisäosia jo ennen nykyisten valtioiden ja valtionrajojen muodostumista. Alue kuuluu nykyään neljään valtioon, Norjaan, Ruotsiin, Suomeen ja Venäjään. Saamelaiset ovat mainittujen valtioiden valtaväestöstä eroava kansa, jolla on oma kieli, kulttuuri, elämäntapa ja identiteetti. Viime vuosisadalta alkaen kaikkia saamelaisia on yhdistänyt oma saamen lippu ja kansallislaulu ”Sámi soga lávlla”.

Saamelaiskulttuurin kannalta tärkeimpiä kansainvälisiä sopimuksia ovat mm. YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus nk. KP-sopimus, Kansainvälisen työjärjestön ILO:n itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskeva yleissopimus nro 169 sekä Biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimus (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) (SopS 78/1992). Suomen perustuslain (PeL, 731/1999) mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan (PeL 17.3§) Lisäksi saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto (PeL 121.4§) sen mukaan kuin laissa määrätään. Perustuslain kulttuuri-käsite sisältää myös saamelaisten kulttuurin aineellisenä perustana olevat perinteiset elinkeinot, kuten poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen harjoittaminen. Myös valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa veloitetaan ottamaan huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten sekä poronhoitoalueella poronhoidon alueidenkäyttöisten edellytysten turvaamiseksi. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa on kussakin maassa saamelaisten edustajisto Samediggi (saamelaiskäräjät), joka on valittu saamelaisten keskuudesta vaaleilla. Suomessa Saamelaiskäräjistä on säädetty saamelaiskäräjistä annetussa laissa ja lain mukaan se on Suomen alkuperäiskansan edustus- ja itsehallintoelin.

Maantieteellisenä alueena nykyinen saamelaisalue ulottuu Keski-Norjasta ja Keski-Ruotsista Suomen pohjoisosan yli Kuolan niemimaalle. Historiallinen saamelaisalue voidaan kuitenkin määrittää huomattavasti laajemmaksi. (Tunturi-Lapin maisemaselvitys)

Suomessa Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluu Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunta sekä Sodankylän kunnassa sijaitseva Lapin paliskunnan

alue (SKL 4 §) ja laajuudeltaan alue on 35 000 km². Koltta-alue sijaitsee Inari järven itäpuolella ja siitä on erikseen säädetty kolttalaisa (1995/253).

Saamelaisia on Suomessa 9350 henkeä, joista noin 38 % (3577) asuu saamelaisten kotiseutualueella. Loput asuvat kotiseutualueen ulkopuolella muualla Suomessa (5129) ja ulkomailla (644). Saamelaiset ovat kotiseutualueellaan kolmasosan vähemmistönä alueen noin 19 785 asukkaasta. Vain Utsjoen kunnassa saamelaiset ovat enemmistönä. Saamelaisista yli 45 vuotiaista asuu saamelaisalueella n. 70 % ja alle 45 vuotiaista 70 % asuu saamelaisalueen ulkopuolella. Alle yksitoista vuotiaista lapsista 65 % asuu saamelaisalueen ulkopuolella ja yli 75 vuotiaista n. 90 % asuu saamelaisalueella. Tilastotiedot ovat vuodelta 2007 ja perustuvat väestörekisterikeskuksen ja saamelaiskäräjien tietoihin.

Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä; pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea. Saamea puhuu noin puolet saamelaisista. Pohjoissaamea käyttää 70–80 % sekä inarinsaamea ja koltansaamea kumpaakin alle 15 % saamenkielisistä saamelaisista. Nykyisin puhutaan saamelaisten kieliryhmien mukaisesti pohjois-, inarin- ja kolttsaamelaisista.

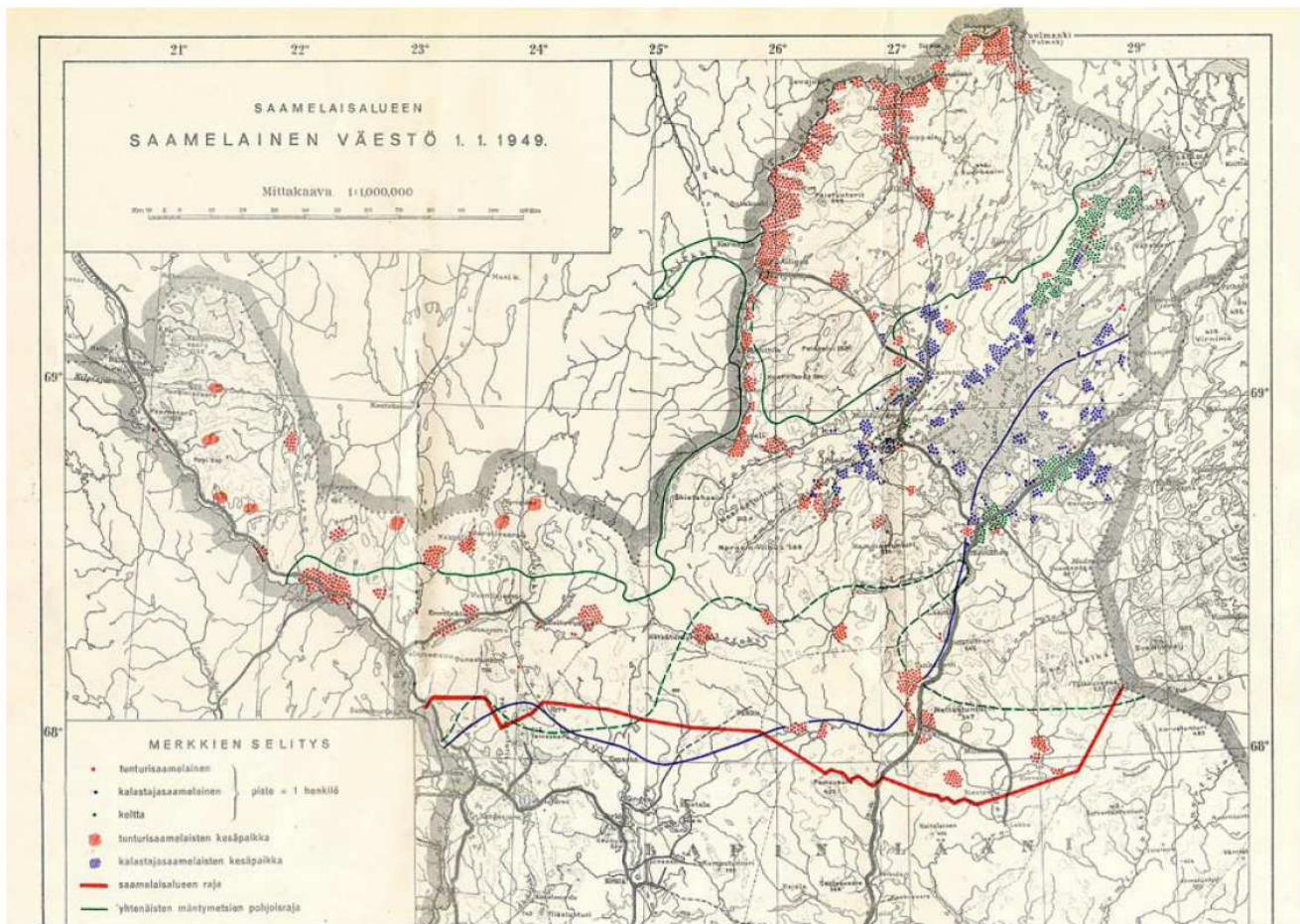
Poronhoito, kalastus, metsästyksen ja pienimuotoinen maatalous sekä luonnonvaraisten tuotteiden keräily ja käsityöt (duodji) ovat saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, joiden harjoittaminen on saamelaisille elämäntapa. Saamelainen kulttuuri perustuu perinteisesti luonnonvarojen eksteniiviseen käyttöön. Perinteisten elinkeinojen harjoittamisen elinehto on ollut kautta aikojen luonnon kestävä käyttö. Nykyisin perinteisiä elinkeinoja harjoitetaan usein yhdistelmäelinkeinona, toisinaan myös nk. uuden aikaisten elinkeinojen kuten matkailun ja muiden palveluelinkeinojen ohella. Saamelaisalueella asuvalle saamelaiselle perheelle onkin tyyppillistä toimeentulon koostuminen monista eri tulolähteistä. Suuri osa saamelaisista saa kuitenkin toimeentulonsa pelkästään uudenaikaisista elinkeinoista. Poronhoidolla on silti saamelaisille paitsi suurin kulttuurinen merkitys niin myös huomattava merkitys itsenäisenä elinkeinona. Se onkin ainoa perinteinen saamelaiselinkeino, joka nykyisin voi yksinään antaa ympärivuotisen elannon.

Läntisellä saamelaisalueella Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueilla asuu pohjoissaamelaisia. Perinteisesti tällä alueella on asunut pääasiassa poronhoitajasaamelaisia, joiden asuinpaikka vaihtui porojen kesä- ja talvilaidunpaikkojen mukaan. Jonkin verran kiinteitä rakennuksia rakennettiin alueille, joilla oleskeltiin pidempään, kuten Pöyrisjärven ja Kalkujärven kesäpaikoille. Rajasulut Suomen ja Norjan välillä vuonna 1852 sekä Suomen ja Ruotsin välillä vuonna 1889 aiheuttivat suuria muutoksia laidunkiertojärjestelmiin. Poronhoitokulttuurin oli sopeuduttava entistä tiukempiin olosuhteisiin ja niukempiin luonnonvaroihin alueilla, joilla oli uusia

kilpailijoita luonnonresursseista. Rajojen sulkeutumisen jälkeen mm. Pöyrisjärvi ja Kalkujärvi toimivat yhä paimentolaissaamelaisten kesäpaikkoina, ja talvisin siirryttiin porojen kanssa kylien lähistölle. Dokumentoinnit 1900-luvun poronhoidosta osoittavat poronomadismin ja siihen liittyvän heilurimuuttojärjestelmän olleen elävää kulttuuria Käsivarren poronhoidossa vielä 1960-luvulla uusien maankäyttöpaineiden ja teknologian puristuksesta huolimatta. 1960-luvulla viimeisetkin Suomen saamelaiset asettuivat ympärivuotiseen taloasutukseen, joka läntisellä saamelaisalueella vakiintui talvilaidunten läheisyyteen Itä-Enontekiön mäntymetsävyöhykkeelle tai sen rajoille ja Käsivarressa Könkämäen – Muoniojoen varrelle. Nykyisin poronhoidon harjoittamista ohjaavat paliskunnat, joiden alueet on tarkkaan aidattuja ja laidunkierto on järjestettävä tällä

alueella. Poronhoidon leimaama elämäntapa, jossa perheet osallistuvat poronhoitoon sen vuotuistapah-tumiseen, on säilynyt nykyaikoihin asti. Perinteisistä paikoista esimerkiksi Pöyrisjärvi on säilynyt ja se toimii nykyisin vasanmerkitys paikkana. Paimentolaissaamelaisten kulttuureissa ja elintavoissa on kuitenkin aluekohtaisia eroja, joten edellinen kuvaus poronhoitajasaamelaisten elämästä ei ole kokonaisvaltainen ja keskittyy kuvaamaan lähinnä itäisen Enontekiön saamelaisten elämään.

Saamelainen paikallisasutus ja erityisesti perinteiset saamelaiselinkeinot ylläpitävät saamelaista kulttuuria ja saamen kieltä sekä saamelaisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja identiteettiä. Työllistyminen kotiseudullaan luo saamelaisille edellytyksiä kehittää kulttuuriaan, elinolojaan ja aluettaan kulttuurisen itsehallinnon perustalta.

Kuva: Saamelaisalueen saamelainen väestö v. 1949 (Saamelaisasian komitean mietintö v. 1952.) Lähde: Eletty, koettu maisema – näkökulmia saamelaiseen kulttuurimaisemaan, Lapin ympäristökeskus 2007

Lähteet:

Saamelaisten kestävän kehityksen ohjelma 2006

Eletty, koettu maisema – näkökulmia saamelaiseen kulttuurimaisemaan, Lapin ympäristökeskus 2007

Tunturi-Lapin maisemaselvitys 2007

Saamelaiskäräjien toimintaohjelma 2004 – 2007

2.3. ELINKEINORAKENNE

Tunturi-Lapin elinkeinorakenne on hyvin palveluvaltainen. Alueen työpaikoista vuonna 2007 oli yksityisissä palveluissa 47 % (2 636) ja julkisissa palveluissa 32 % (1 823). Alkutuotannossa on lähes 8 % (449), rakentamisen parissa 6 % (335) ja teollisuudessa vajaa 3 % (146).

Verrattaessa työpaikkarakennetta Lapin keskimääräiseen Tunturi-Lapissa yksityisten palveluiden osuus on selvästi suurempi ja alkutuotannon osuus hieman suurempi. Teollisuuden työpaikkoja osuus on toisaalta selvästi pienempi. Rakentamisen ja julkisten palveluiden osuus on suurin piirtein sama kuin Lapissa keskimäärin.

2.3.1. Työpaikkarakenne ja muutokset

Lapissa työpaikat ovat lisääntyneet vuodesta 1995 vuoteen 2006 mennessä reilulla 4 500 työpaikalla, ollen vuonna 2007 reilut 69 900. Tunturi-Lapissa työpaikat ovat lisääntyneet samalla ajanjaksolla lähes 1 100, ollen vuonna 2006 vajaa 5 600. (Kuva 9.)

Tunturi-Lapissa alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet lähes 150:lla, noin 25 %. Eniten lisäystä on tullut yksityiselle palvelun alalle, lähes 1 100 työpaikkaa (lisäys 67 %). Julkisten palveluiden työpaikat ovat lisääntyneet noin 150:lla. Vähennystä on ollut koulutuksen alalla, ja työpaikkoja ovat lisänneet terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut sekä muut yhteiskunnalliset palvelut ja henkilökohtaiset palvelut.

Tunturi-Lapin työpaikoista 45 % on Kittilässä, seuraavaksi eniten on Kolarissa, 26 %.

Porotalouden arvioitu työllistyvyys (alkutuotannon parissa) vuonna 2004 oli Enontekiöllä 121, Kittilässä 80, Kolarissa 19 ja Muoniossa 26. Varsinaisia luontaiselinkeinonharjoittajia Tunturi-Lapin alueella on noin 30–40 kpl.

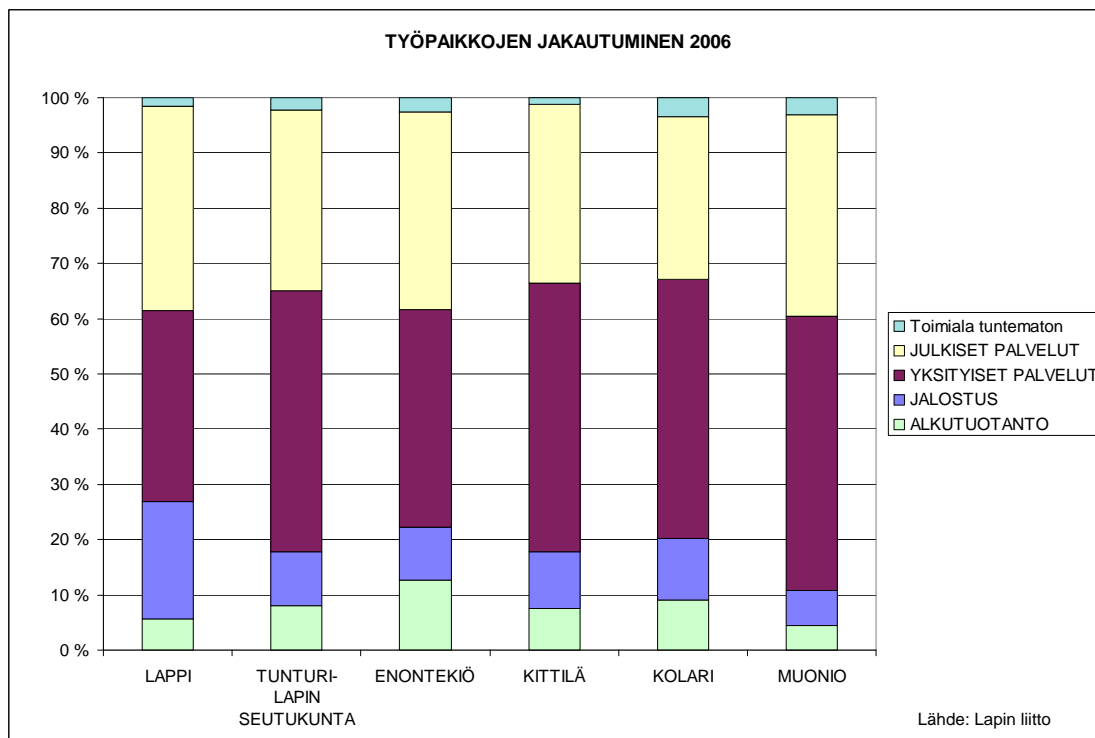
Kuva 9. Työpaikkojen jakautuminen 1995–2006

Työpaikat (alueella työssäkäyvät) 1995-2006 Tunturi-Lapin seutukunnassa

- luokitus vuoden 1995 mukainen vuodet 1993-2000 ja luokitus vuoden 2002 mukainen vuodet 2001-2006

Toimiala	TUNTURI-LAPIN SEUTUKUNTA			ENONTEKIÖ			KITTIÄ			KOLARI			MUONIO		
	1995	2000	2006	1995	2000	2006	1995	2000	2006	1995	2000	2006	1995	2000	2006
ALKUTUOTANTO	596	509	449	70	95	83	293	234	190	154	124	135	79	56	41
Maatalous, riistatalous ja metsätalous	579	489	442	70	95	82	293	234	190	154	124	135	62	36	35
Maatalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut	418	340	238	64	77	63	191	152	90	107	80	65	56	31	20
Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut	161	149	204	6	18	19	102	82	100	47	44	70	6	5	15
Kalastus, kalanviljely ja niihin liittyvät palvelut	17	20	7	0	0	1	0	0	0	0	0	0	17	20	6
JALOSTUS	441	452	544	45	36	63	201	232	257	97	108	165	98	76	59
Mineraalien kaivu	12	8	12	0	0	0	4	5	9	7	2	2	1	1	1
Teollisuus	175	133	146	25	12	19	76	60	44	54	43	71	20	18	12
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	48	44	51	11	9	8	21	20	26	3	2	4	13	13	13
Rakentaminen	206	267	335	9	15	36	100	147	178	33	61	88	64	44	33
YKSITYISET PALVELUT	1 575	2 131	2 636	195	192	258	629	956	1 227	467	532	693	284	451	458
Tukku- ja vähittäiskauppa; moottori- ajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalouksesineiden korjaus	413	474	553	58	50	67	144	189	253	118	128	143	93	107	90
Majoitus- ja ravitsemustoiminta	455	721	892	46	42	74	203	417	465	142	154	186	64	108	167
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	350	369	527	42	40	54	163	190	257	81	82	179	64	57	37
Rahoitustoiminta	64	44	49	11	8	8	18	15	25	16	11	8	19	10	8
Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	293	523	615	38	52	55	101	145	227	110	157	177	44	169	156
JULKISET PALVELUT	1 678	1 819	1 823	256	299	234	612	696	816	452	479	435	358	345	338
Julkisen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	460	462	330	106	129	72	122	131	116	90	94	56	142	108	86
Koulutus	438	387	345	74	68	54	170	134	155	107	99	62	87	86	74
Terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut	545	630	701	55	79	80	222	253	305	167	183	194	101	115	122
Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	235	340	447	21	23	28	98	178	240	88	103	123	28	36	56
Työnantajakotitaloudet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toimiala tuntematon	219	156	127	67	25	17	46	45	31	72	56	51	34	30	28
YHTEENSÄ	4 509	5 067	5 579	633	647	655	1 781	2 163	2 521	1 242	1 299	1 479	853	958	924

Lähde: Lapin liitto 2009

Yritysten lukumäärä on kasvanut Tunturi-Lapissa vuodesta 2001 vuoteen 2007 välillä 26 %, ollen 1 387 vuonna 2007. Vastaavana aikana Lapissa yritykset ovat lisääntyneet 11 %. Lapin yrityksistä 13 % on Tunturi-Lapissa. (kuva 10.)

Kuva 10. Yritykset

Yritysten toimipaikat Lapissa 2001-2007

	2001	2005	2007	Muutos 2001-2007	
				lkm	%
Enontekiö	159	183	195	36	22.6
Kittilä	477	546	603	126	26.4
Kolari	298	336	364	66	22.1
Muonio	176	205	225	49	27.8
LAPPI	9 270	9 899	10 416	930	11.3
Tunturi-Lappi	1 100	1 270	1 387	287	26.1

Lähde: Tilastokeskus

2.3.2. Alkutuotanto

Vuonna 2006 alkutuotannon työpaikoista 238 oli maataloudessa ja metsätaloudessa oli 204 työpaikkaa. Vuodesta 1995 maatalouden työpaikat ovat vähentyneet 43 %, metsätalouden osalta määrä on kasvanut (26 %).

Aktiivituloja vuonna 2005 oli 211 ja peltoa oli viljelyksessä 3 315 ha. Lähes puolet tiloista on Kittilässä. Maidonlähettäjiä oli 71 ja meijereihin lähetetyt maitomäärät olivat 7,45 milj. litraa (vuonna 2000 maidonlähettäjiä oli 100 ja maitomäärä 8,2 milj. litraa). Kittilässä ja Kolarissa oli molemmissa 27 maitotilaa, Enontekiöllä 9 ja Muoniossa 8. Lapissa mai-

donlähettäjiä oli yhteensä 682 ja maidonmäärä oli 98,8 milj. litraa. Maitotilat ovat keskimääräistä pienempiä Tunturi-Lapissa, maitoa lähetetään tilaa kohti keskimäärin 105 000 litraa, kun Lapin keskiarvo on lähes 145 000 litraa.

Maatilojen tilusrakenne on maakuntakaavan kohdealueella suurelta osin hyvin pirstoutunut mm. perinnönjakojen johdosta. Peltopalstat sijaitsevat useissa palstoissa osittain kaukana talouskeskuksesta ja metsäpalstat ovat nauhamaisia ja kapeita ollen siten metsänhoitotöiden kannalta epäedullisia.

Metsätalouden työpaikkamäärä ei ole suuri, mutta välilliset vaikutukset näkyvät mm. kuljetuksen, kaupan, liike- ja kiinteistöpalveluiden ja mekaanisen puuteollisuuden työpaikoissa. Yksityismetsätalouden vaikutukset aluetalouteen ovat myös suuret.

Poronomistajia Tunturi-Lapissa oli 850 vuonna 2005. Eloporoja oli 43 420 ja teurasporoja 19 771. Eniten poronomistajia on Kittilän kunnassa (315), Enontekiöllä on lähes yhtä paljon (292). Poronomistajien suhteellinen osuus kunnan väestöstä on suurin Enontekiöllä, noin 15 %. Keskimäärin eniten poroja / omistaja on Enontekiöllä (71 poro/ omistaja), muissa kunnissa määrä on 35–42.

Vuonna 2006 porotaloustukia sai yhteensä 200 ruokakuntaa (Enontekiö 86, Kittilä 74, Kolari 23 ja Muonio 17). Tuen saannin perusteena on 80 eloporoa. Poronhoidon arvioitu työllistävyys (alkutuotannon parissa) vuonna 2004 oli Enontekiöllä 121, Kittilässä 80, Kolarissa 19 ja Muoniossa 26. Varsinaisia luontaiselinkeinonharjoittajia Tunturi-Lapin alueella on noin 30–40 kpl.

Yhä harvempi poromies saa elantonsa pelkästään poronhoidosta. Poronhoidolla on merkitystä myös matkailulle sekä syrjäseutujen asutuksen ylläpitäjänä.

Kalastukseen tai kalanviljelyyn liittyvien työpaikkojen kehitys on ollut laskeva. Vuonna 2004 työpaikkoja oli 7, vuonna 1995 niitä oli 17. Kalastukseen liittyvät työpaikat olivat kaikki Muoniossa.

Vuonna 2004 lappilaisista 43 % (79 000) harrastaa vapaa-ajan kalastusta ja Lapissa kalastamassa käy 161 000. (www.rktl.fi/kalastustilastot).

Kalastuksella ja metsästyksellä sekä marjojen ja sienien keräämisellä on lähinnä kotitarve- ja virkistysmerkitys. Enontekiöllä on vähän riekon ammatti-pyyntiä ja marjoja poimitaan myös myyntiin.

2.3.3. Jalostus

Jalostuksen työpaikat ovat lisääntyneet tarkasteluajanjaksolla noin 23 % (544 vuonna 2006), lisäys on tullut rakentamisen osalta. Jalostuksen työpaikoista yli puolet on rakentamisen parissa (335 työpaikkaa). Seuraavaksi suurimmat ovat teollisuus (146) sekä sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (51).

Teollisuuden työpaikoista lähes puolet Kolarissa (71), rakentamisen työpaikat ovat keskittyneet Kittilään ja Kolariin.

2.3.4. Yksityiset palvelut

Tunturi-Lapissa yksityisten palveluiden työpaikat ovat lisääntyneet huomasti. Suurin kasvu on tapahtunut majoitus- ja ravitsemustoiminnassa sekä kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluissa. Suhteellisesti eniten työpaikat ovat kasvaneet liikennettä palvelevassa toiminnassa ja matkatoimistoissa, vuonna 1995 työpaikkoja oli 56, kun vuonna 2006 oli 287.

Posti- ja teleliikenteen osalta on tapahtunut työpaikkojen vähenemistä, samoin rahoitustoiminnassa.

Majoitus- ja ravitsemustoiminnan työpaikoista yli puolet on Kittilässä (465), Kolarissa ja Muoniossa molemmissa noin 180 työpaikkaa. Teknisen testausten ja analysoinnin työpaikat ovat suurimmalta osin Muoniossa 54 % (84 vuonna 2006).

Matkailusta on muodostunut Tunturi-Lapille yhä merkittävämpi ja kansainvälistyvämpi elinkeino. Alueen matkailutulo on arviolta noin 200 M€. Lapin maksullisesta majoituskapasiteetista ja rekisteröidyistä yöpymisistä noin puolet on Tunturi-Lapin alueella. Maksullinen vuodekapasiteetti on jo lähes 35.000 vuodepaikkaa. Kokonaisyöpymisten määrä alueella on yli 3 milj. yöpymisvuorokautta.

Tunturi-Lapin alueen matkailun kansainvälistyminen kasvaa vuosi vuodelta. Matkailukeskusten ns. veturiyrityksissä työskentelee ulkomaalaisen asiakaskunnan mukaan esim. japanilaisia, englantilaisia, saksalaisia, ranskalaisia jne. työntekijöitä, joka vaikuttaa myös yritysten kansainvälistymiseen. Valtaosa vuodepaikoista on alueen tunturikeskuksissa Levillä, Ylläksellä, Oloksella ja Pallaksella. Enontekiöllä matkailu painottuu Hettaan ja Kilpisjärvelle. (<http://www.tunturilappi.fi/aloitus.htm>)

2.3.5. Julkiset palvelut

Julkisten palveluiden työpaikat ovat lisääntyneet vajaa 9 %, vuonna 2006 työpaikkoja oli 1 823. Työpaikoista 38 % on terveydenhuolto- ja sosiaalipalveluissa. Eniten työpaikat ovat lisääntyneet muissa yhteiskunnallisissa ja henkilökohtaisissa palveluissa, (235 → 447), pääosin kasvua on ollut virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnassa. Sosiaalipalveluiden työpaikkojen määrä on kasvanut 100:lla (408 vuonna 2006). Koulutuksen osalta työpaikat ovat vähenyneet, samoin julkishallinnon osalta.

2.4. MAISEMA

Tunturi-Lapin suurmaiseman perusrungon muodostavat sen eteläosassa metsäiset vaarat, jotka muuttuvat pohjoiseen mennessä korkokovaltaan vaihtelevammaksi tunturimaastoksi. Maisemakuvaa hallitsee Suomen oloissa huomattavan korkea Ounasselän tunturijakso, joka alkaa Ylläkseltä ja jatkuu Pallakselle ja Ounastunturille. Tunturijakson koillinen sivuhaara jatkuu Aakenustunturin kautta Leville. Enontekiön kaira-alueen tunturit muuttuvat korkokovaltaan vuoristoisemmaksi kohti käsivartta mennessä samalla kun tunturikoivikot vaihtuvat avoimeksi paljakaksi. Ylätureiksi kutsuttu alue kuuluu ainoana Suomessa Kaledoniidien reunavyöhykkeeseen eli Kōlivuoristoon.

Vaarojen ja tuntureiden välisissä loivapiirteisissä laaksoissa virtaavat Ounasjoki ja Torniojoki- Muoniojoki sivuhaaroinen. Muoniojokilaakso kapenee

Yli- Muonion pohjoispuolella. Tunturi-Lapista puuttuvat laajat järviaaltaat, joten järvet eivät maisemakuvassa muodostu kovin hallitseviksi elementeiksi. (Tunturi-Lapin maisemaselvitys)

Peltovuoman kylä (Kuva: Lentokuva Vallas Oy)

2.4.1. Luonnonmaisema

Suomi kuuluu boreaaliseen metsävyöhykkeeseen ja pääosa Lappia pohjois-boreaaliseen metsävyöhykkeeseen. Pohjois-boreaalinen vyöhyke jakautuu edelleen Peräpohjolaan ja Metsälappiin. Vyöhykkeen pohjoispuolella on Tunturilapin alue, joka sijaitsee kylmällä kasvillisuusvyöhykkeellä, arktis-alpiinisella alueella. Kuusiraja sijoittuu linjalle Pallastunturi – Saariselkä. Metsälapin valtapuuna on pääosin mänty, osittain myös koivu.

Luonnonkasvillisuus on määräävä Pohjois-Suomessa, kulttuurivaikutteista kasvillisuutta on hyvin vähän. Kasvilajien ja biomassan vähäisestä määrästä johtuen yksittäiseen kasvilajiin kohdistuva kulutuspaaine vaikuttaa herkästi koko ekosysteemiin. Viileän ilmastovyöhykkeen vuoksi on soiden määrä suuri, Pohjois-Suomessa n. 40 % pinta-alasta. Peräpohjolassa ja Metsälapissa vallitsevat aapasuot, Tunturilapissa palsasuot. Aapasuot ovat yleensä laajalajaisia ja niiden keskusta on reunoja alempana. Aapasuot ovat ohutturpeisia ja runsasvetisiä ja turve on pääosin saraturvetta. Tunturilapin palsasuot ovat aapasoiden paikallisia muunnoksia. Niille ovat tyypillisiä korkeat turvekummut eli palsat, joiden jääsydän säilyy sulamatta yli kesän.

Metsät ovat valtaosin havumetsiä Enontekiön kirkonkylän korkeudelle saakka. Sen pohjoispuolella näkyvät vallitsevina harvapuustoiset alueet ja tunturipaljakat. Suurimmat avosualueet ovat Enontekiön kunnan alueella ja Kittilän pohjoisosissa. Laajimmat vesialueet ovat Muonion itäpuolella Pallastunturien ja Aakenustunturin välissä.

Maiseman kannalta olennaista on peitteisyyden määrä suhteessa maaston topografiaan ja niiden ra-

jaama maisematila. Avoimet lakialueet ja suuresti vaihtelevat maastonmuodot mahdollistavat laajat näkymät, mutta avoimessa maastossa korostuvat myös erilaiset maisemahäiriöt. Metsäisillä alueilla näkymät ovat usein rajattuja ja maisematilan hahmottaminen vaikeampaa. Kasvillisuuden peittävyys suhteen maisema voidaan jakaa avoimiin, puoliavoimiin ja sulkeutuneisiin alueisiin. Avoimia alueita edustavat mm. tunturien avoimet paljakat ja puuttomat aapasuot. Puoliavoimia alueita ovat mm. tunturien alarinteiden ja juurten tunturikoivikot ja vähäpuustoiset suot ja sulkeutuneita ovat metsän peittämät alueet

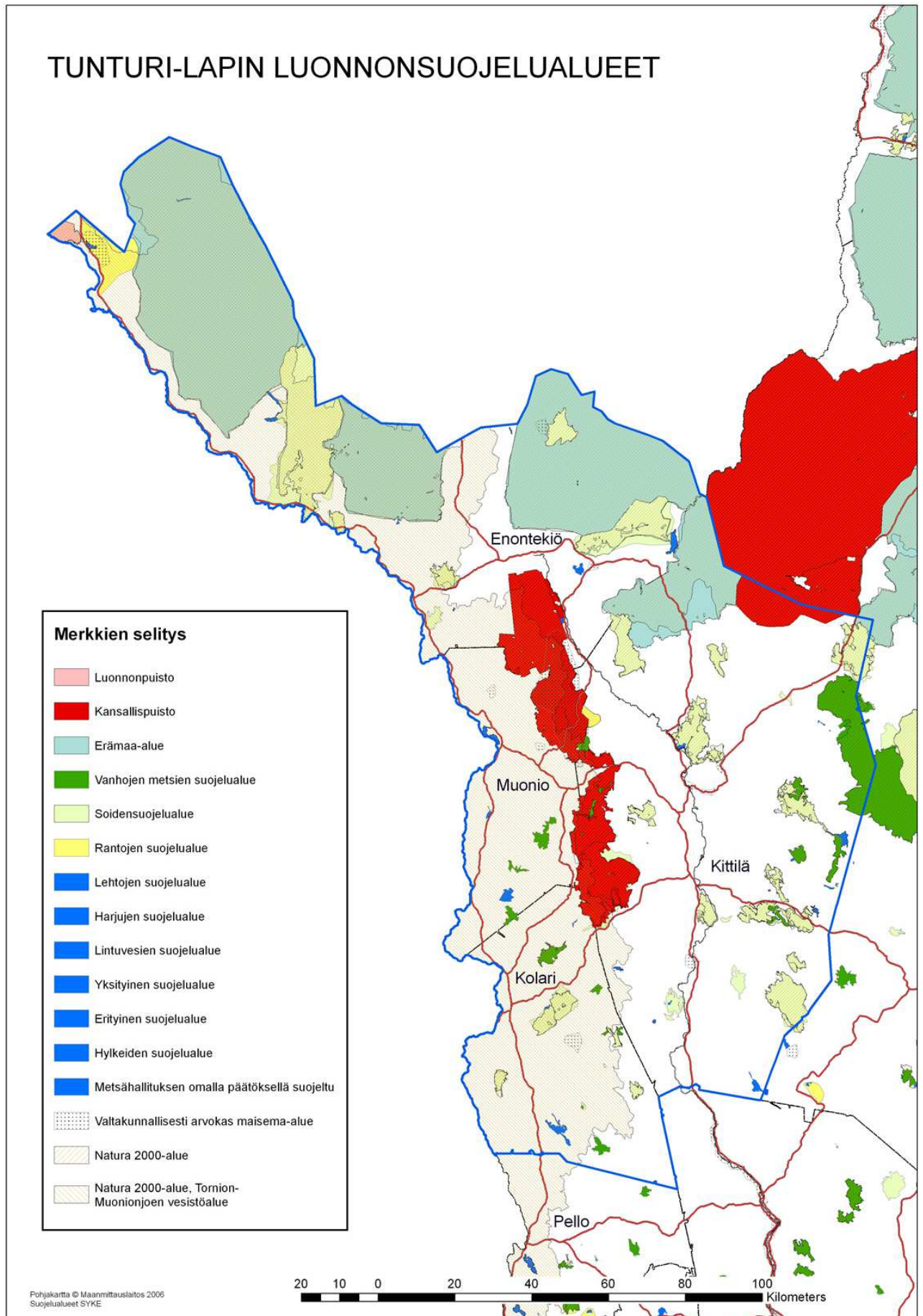
Luonnonsuojelualueet

Suojelualueiden verkostoon kuuluvat säädöksillä jo perustettujen alueiden lisäksi myös luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvat, vielä perustamattomat alueet. Näitä valtioneuvoston periaatepäätöksellä suojeltavaksi varattuja alueita hankitaan valtiolle ostamalla ja maata vaihtamalla. Myös ohjelma-alueita sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Suojeluohjelma-alueista muodostetaan ympäristöministeriön valmistelemalla lailla tai asetuksella luonnonsuojelualueita.

Tunturi-Lapissa suojelualueita on yhteensä noin 8 066 km² eli 38 % seutukunnan pinta-alasta. Pinta-alasta puuttuu Tornio-Muoniojoen Natura-alue. Suojelupinta-ala on laskettu laajimman aluerajauksen mukaan. Laajimmat alueet koostuvat erämaa-alueista (Käsivarren, Tarvantovaaran, Pöyrisjärven, Puljun ja Hammastunturin erämaat) ja kansallis- ja luonnon-puistoista (Pallas-Yllästunturin ja Lemmenjoen kansallispuistot sekä Mallan luonnonpuisto). Alueella on paljon vanhojen metsien suojelualueita (mm. Pomokaira, Annikinvuoma, Pitsloma-Haurespää, Niesaselkä) sekä soidensuojelualueita (mm. Lätäsenoja-Hietajoki, Saaravuoma-Koskisenvuoma, Kuortanovuoma-Saivinvuoma, Tollovuoma, Näätävuoma-Raasuvuoma, Teuravuoma). (Kuva 11.)

Ensimmäiset luonnonsuojelualueet Tunturi-Lappiin on perustettu vuonna 1938, Mallan luonnonpuisto sekä Pallas-Ounastunturin kansallispuisto. Alueet ovat olleet Lapin ensimmäisiä luonnon- ja kansallispuistoja. Lemmenjoen kansallispuisto perustettu 1956, mutta on laajennettu koskemaan Tunturi-Lappia vuonna 1981.

Kuva 11. Luonnonsuojelualueet

2.4.2. Kulttuuriympäristö

Ensimmäiset merkit ihmisen ilmaantumisesta Pohjan perille ajoittuvat Jäämeren rantakaistaleen vapautumiseen mannerjäädästä n. 10 000 vuotta sitten. Pohjoisen jäämeren vanhin kulttuuri on Komsatunturin maastosta löydetyn asuinpaikan mukaan nimetty Komsa-kulttuuri, josta mahdollisesti polveutuvat Lapin ensimmäiset asukkaat. Toisen teorian mukaan Suomeen ja pohjoiseen Baltiaan on asettunut kivi-kauden lopulla suomalaisugrilaista kieltä puhuvia heimoja, jotka ovat ilmeisesti sulauttaneet täällä jo tuolloin asuneita väestöryhmiä itseensä. Näin muodostui laaja yhtenäinen kulttuurialue, joka ulottui Baltiasta Jäämeren rannalle. Lappiin saapui asukkaita myös Suomusjärven kulttuurin alueelta 6500–4200 eKr.

Kolarin ja Muonion kunnat kuuluvat kulttuurisidonnaisesti Torniolaakson kulttuurialueeseen ja näin Ruotsin vallan aikaiseen Västerbottenin lääniniin. Vuoden 1809 valtiorajan jälkeen nämä kunnat kuuluvat Länsipohjan kulttuurivyöhykkeeseen, jolla on oma identiteettinsä, oma kieliperimänsä (meän kieli), kulttuuripiirteensä ja rakennusperinteensä (vanha ruotsalaisvaikutus).

Lapin säilynyt rakennusperintö pohjautuu hirsi-rakentamiseen. Karuissa olosuhteissa rakentamisen, maiseman ja luonnon suhde on korostunut. Saamelainen ja suomalainen rakennusperintö eroavat lisäksi toisistaan. Lappilainen talonpoikaispiha on ollut väljän neliömäinen ja kulmistaan avoin. Saamelainen rakentamistapa on alun perin perustunut vuotuiskiertoon ja pyyntikulttuuriin aina 1600-luvulle saakka. Saamelainen rakennustapa on ollut orgaanista verrattuna peräpohjalaiseen säännönmukaiseen rakentamistapaan. Rakennusten sijoitteluun ovat vaikuttaneet mm. maastonmuodot. Saamelainen kulttuuriympäristö sisältää näkyvän ympäristön lisäksi aineettomia ja symbolisia tekijöitä.

Tunturi-Lapin rakennuskannasta tuhoutui merkittävä määrä Lapin sodassa 1944–45. Saksalaiset tuhosivat perusteellisesti ja järjestelmällisesti siltoja, teitä ja rakennuksia. Arviolta 40–47% Lapin läänin rakennuskannasta tuhoutui, Enontekiön rakennuksistakin lähes 90 %.

Tunturi-Lapissa on säilynyt joitain syrjäisiä kyliä, joihin sodan tuhot eivät ulottuneet, näistä esimerkiksi on mm. Kittilän Kelontekemä. Vanhimmat yksittäiset säilyneet rakennukset ovat 1700-luvulta, mm. Kittilän Rautuskylän Huutola, muutoin vanhin säilynyt rakennuskanta on pääosin 1800-luvulta.

Stuorrahanoaivissa on Unescon maailmanperintökohde, Struven ketjuun kuuluva kolmiomittauspaikka.

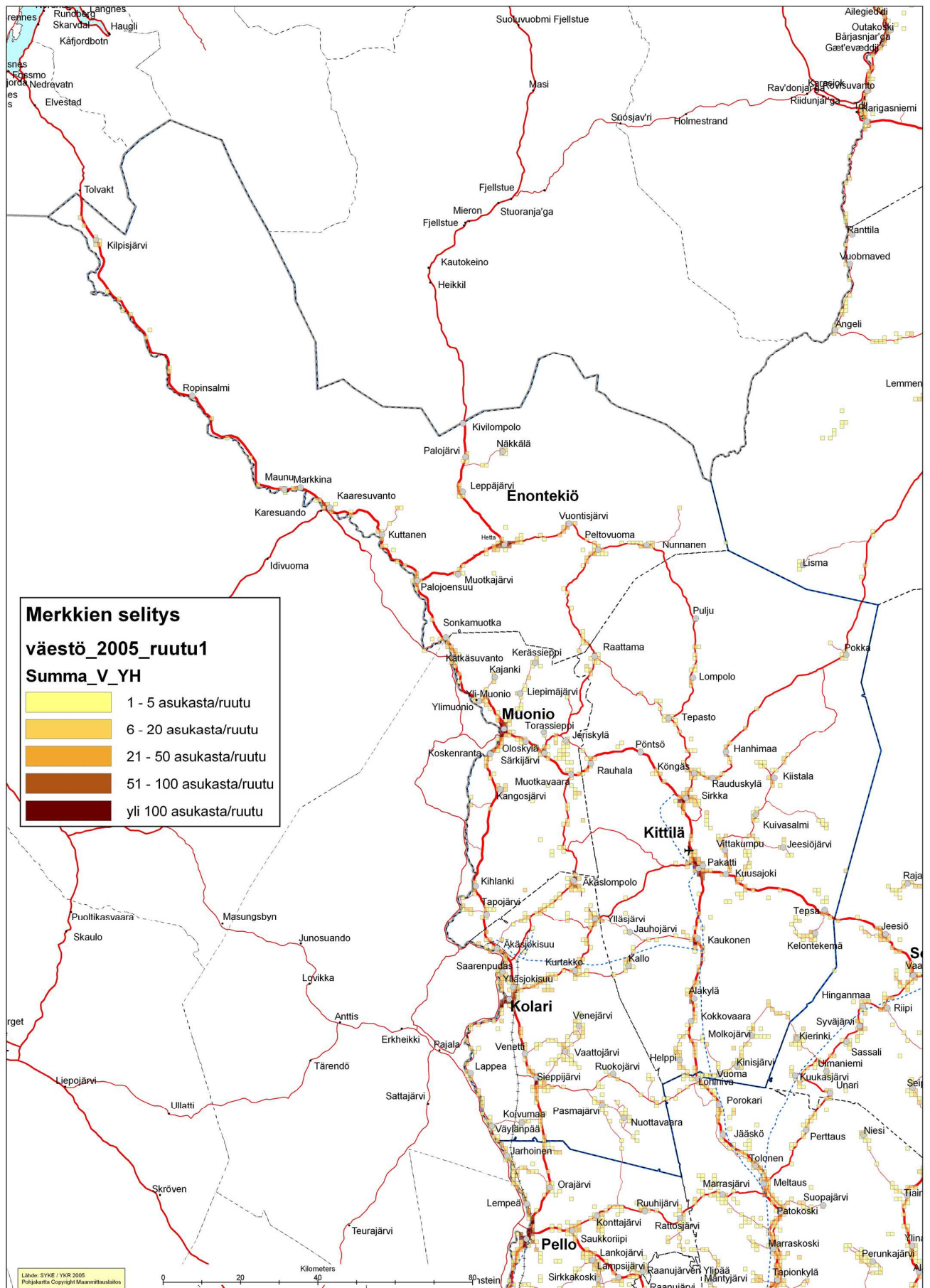
2.5. ALUERAKENNE

Tunturi-Lapin keskusverkon muodostavat Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntakeskukset sekä Levin, Ylläksen ja Oloksen matkailukeskukset. Keskusverkkoon liittyy kiinteästi myös alueen kyläverkko (72 kpl) sekä naapuriseutukuntien ja naapurimaiden Ruotsin ja Norjan aluerakenne. Liikenteellisen rungon muodostavat vt 21 (Tornio-Kilpisjärvi) ja kantatiet; kt 79 (Rovaniemi-Muonio), kt 80 (Sodankylä-Kittilä-Kolari), kt 93 (Palojoensuu-Hetta-Norjan raja), Kittilän ja Enontekiön lentokentät sekä Kolarin rata. Suurimpia alueiden käyttäjiä ovat maa- ja metsätalous, poronhoito ja luontaistalous, luonnonsuojelu ja matkailu. (kuva 12.)

Seutukunta on pitkä, etelä-pohjoissuunnassa yli 300 km (Kolarin kunnan eteläraja- Kilpisjärvi). Leveys on reilu 100 km. Kuntakeskusten etäisyys toisistaan on noin 60–70 km. Matkailukeskukset sijoittuvat kuntakeskusten välille.

Työpaikat sijoittuvat pääasiassa kuntakeskuksiin ja matkailukeskuksiin.

Kuva 12. Aluerakenne

2.5.1. Rakennettu ympäristö

Tunturi-Lapin kunnat ovat harvaanasuttuja, keskimäärin 0,69 asukasta / km² (maapinta-ala). Enontekiö 0,25, Kittilä 0,72, Kolari 1,5 ja Muonio 1,3. Seutukunnan alueella oli vuonna 2005 asuttuja 1 km² ruutuja 958 kpl eli 4,5 % pinta-alasta. Keskimäärin ruudussa oli 14,6 asukasta, mikäli aineistosta poistetaan taajamaruudut, niin ruutuja on 796 ja ruudussa oli keskimäärin 7,7 asukasta. Taajamissa ruutuja on 162 ja asukkaita/ruutu 48,7. Liitteessä 1. tilastotietoja taajamista ja kylistä.

Taajamat

Tunturi-Lapissa on 9 taajamaksi luokiteltua aluetta; kuntakeskukset (4kpl), matkailukeskukset (Levi ja Ylläksen Äkäslompolo) sekä seuraavat kylät; Karesuvanto, Kaukonen ja Sieppijärvi. Taajamissa ja niiden lievealueilla asui noin 7 850 asukasta vuonna 2005 eli 56 % asukkaista.

Hetassa asuu noin 650 asukasta, 33 % kunnan asukkaista. Kuntakeskus on pitkä (n. 8 km) ja nauhamainen pitkin Ounasjärven rantaa ja maantien vartta.

Kittilän kuntakeskuksessa asuu noin 2 500 asukasta, 43 % kunnan asukkaista. Kuntakeskus sijoittuu Ounasjoen länsipuolelle kt 79 varteen.

Kolarin kuntakeskuksessa asuu lähes 1 300 asukasta, 33 % kunnan asukkaista. Alue sijoittuu Muonionjoen ja vt 21 väliselle alueelle.

Muonion kuntakeskuksessa asuu lähes 1 300 asukasta, 53 % kunnan asukkaista. Alue sijoittuu Muonionjoen ja vt 21 varteen.

Levillä (Sirkan kylä) asuu vakituisesti yli 700 asukasta.

Äkäslompolossa asuu vakituisesti yli 300 asukasta.

Sieppijärven kylässä asuu yli 500 asukasta, **Kaukosessa** yli 300 asukasta ja **Karesuvannossa** vajaa 250 asukasta.

Kyläverkko

Tunturi-Lapissa on 74 kylää, suurimmat yli 700 (Sirkka) ja pienimmät 10 (Tiurajärvi) asukkaan kylä. Enontekiöllä on 15, Kolarissa ja Muoniossa 16 ja Kittilässä 26 kylää. Kylissä asuu lähes 6 900 asukasta, 49 % asukkaista. (Huom! Osa kylistä on mukana myös taajamien asukasluvussa) Taajamien ja kylien ulkopuolella asukkaita vuonna 2005 oli noin 1 400 asukasta, 10 %.

Enontekiöllä Kaaresuvanto ja Peltovuoma ovat suurimmat kylät.

Matkailukeskukset

Tunturi-Lapissa on neljä matkailukeskusta Levi, Olos, Pallas ja Ylläs. Levi ja Ylläs ovat selvästi suurimmat, valtakunnallisestikin merkittävät. Suomen hiihtokeskusyhdistyksen selvityksen (Suomen hiihtokeskukset, Tunnusluvut 2008) mukaan kaudella 07-08 hissilippumyynti oli suurinta Levillä (n. 7.8 milj. €), Rukalla myynti oli lähes yhtä suuri. Ylläksellä myynti oli kolmanneksi suurin Suomessa (n. 5,3 milj. €). Kaikissa hiihtokeskuksista myynti oli yhteensä noin 44 milj. €. Parin viimeisten kausien aikana Levi ja Ylläs ovat kasvattaneet 40 % hissilippumyyntin (kausi 05/06 9 milj. € ja kausi 07/08 n. 13 milj. €). Levin ja Ylläksen yhteinen markkinaosuus on vajaa 30 % koko Suomen hissilippumyyntistä. Kuvassa 13. on perustietoja Tunturi-Lapin matkailukeskuksista sekä vertailutietoja Rukalta.

Suomen hiihtokeskusyhdistys on teettänyt Taloustutkimuksella Hiihtokeskus- ja laskettelijatutkimuksen 2008. Kyselyyn osallistuneista 39 % harrastaa maastohiihtoa vähintään kerran kaudessa ja 22 % laskettelua/lumilautailua/telemark-hiihtoa. Maastohiihtäjien osuus on suurin 30–49-vuotiaissa ja laskettelijoista 38 % on alle 30-vuotiaita. Suurin osa harrastaa laskettua 1-3 kertaa kaudessa, laskettelu päivien määrä kaudessa on 3,4 päivää. Lasketteli-joista suurin osa laskettelee (vajaa 2/3) ja vajaa kolmannes lumilautailee. Lasketteli-joista yli puolet on harrastanut laskettelua yli 10 vuotta. Aktiivilaskijat arvioivat käyttäneensä lasketteluun keskimäärin noin 780 euroa per henkilö sekä lasketteluvälineisiin ja asusteisiin 380 euroa per henkilö (yhteensä 1160 euroa per henkilö). Laskettelijoiden mukaan hiihtokeskuksista Levi ja Ruka olivat tunnetuimmat ja sen jälkeen tulivat Himos ja Ylläs, erot eivät tosin ole suuria.

Ylläksen matkailukeskusta

Kuva 13. Perustietoja matkailukeskuksista

Nimi	Vuodepaikkoja	Hotelleja/huoneistohotelleja	Ravintolat	Asuntovaihtopaikat	Rinteitä yht./valaistuja	Pisin rinne m	Hissejä/tuolihissejä	Maastohiihtolatuja/valaistuja km	Muuta
Levi	21 300		36	100	44/15	2500	26/1	239/28	Golf-kenttä
Olos	2 000		3		10/2	1400	4	250/50	
Pallas	130	1	1	50	9/1	2400	2	250/-	
Ylläs	18 500		30	300	61/29	3000	29/1	333/38	
Hetan hiihtomaa	400		2		6/3	800	3	120/13	
Ruka	16 000		28	250	29/24	1300	18/5	506/16	Freestyle keskus

Lähde: Suomen hiihtokeskustyhdistys ry ja matkailukeskusten kotisivut

Matkailu ja hiihtoturismi lähti **Levillä ja Sirkan** kylässä käyntiin ennen sotia. Ensimmäinen varsinainen matkailuyritys aloitti Sirkassa vuonna 1953. Laskettutoiminta alkoi varsinaisesti vuonna 1964, kun Kittilän kunta hankki maata Levitunturilta ja ensimmäinen hissi rakennettiin. Matkailuyrityksiä tuli 1970-luvulla lisää ja lomamökkien rakentaminen aloitettiin. 1980-luku oli vilkkaan matkailurakentamisen aikaa. Kun matkailutoiminta vilkastui, tarvittiin myös hotellimajoitusta; hotelli Levitunturi perustettiin vuonna 1981. Vuonna 1982 avattiin Kittilän lentokenttä, mikä oli erittäin merkittävää koko Tunturi- Lapin matkailun kehittämiseksi. Alueen myynnin ja markkinoinnin tehostamiseksi perustettiin vuonna 1989 Levin Matkailu Oy, joka toimii myös alueen keskusvaraamona.

Vuosituhanen vaihtuessa käynnistettiin Levillä Suomen ensimmäinen Gondoli-hissi. Levi on tehnyt tiivistä yhteistyötä alppimaajoukkueen kanssa sekä nostanut rinteiden sekä niiden oheispalvelujen tason maailmancup-tasolle. Levillä järjestettiin naisten maailmancup-osakilpailu helmikuussa 2004.

Levi on kehittynyt hiihtokeskuksesta ympärivuotiseksi matkailukeskukseksi, jonka selkeä pääpaino on kuitenkin ruska- ja talvikausissa. Joulumatkailu on uusi painopiste kehitystyössä. Leviä voidaan luonnehtia monella eri mittarilla mitattuna Suomen suurimmaksi talvimatkailukeskukseksi. Suomessa on 100 laskettelukeskusta, joista markkinaosuuksilla mitattuna Levi ja Ruka ovat miltei yhtä suuria.

Alueelle on viime vuosina rakennettu runsaasti erilaisia kesäaktiiviteetteja: Skate Park, alamäkipyöräilyrinne ja lasten peuhamaa. Melonta, ratsastus, kalastus, golf sekä patikointi lisäävät lumettoman ajan tarjontaa. Myös erilaiset suurtapahtumat tuovat väkeä alueelle ympäri vuoden. (Levin ympäristön matkailumaiseman ja maakäytön kehittäminen, Lähtökohtaraportti)

Ylläksen matkailukeskus muodostuu Äkäslompolon ja Ylläsjärven kylien yhteyteen ja sijoittuu kolmen eri kunnan alueelle. Pääosin alue on kuitenkin Kolarin kunnassa. Matkailukeskus rajautuu Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon.

Ylläksen alueen kehittyminen matkailualueeksi on alkanut hyvin kauan sitten. Vanhimmat loma-

asunnot Äkäslompolon alueella on rakennettu jo 1940 -luvulla. Tuosta lähtien matkailu oli pitkään pienimuotoista, kunnes 1970 -luvulla matkailun suosion lisääntyessä kasvoi tarve laatia myös ensimmäisiä maankäyttösuunnitelmia. Aluksi ne olivat Äkäslompolon kylän alueelle laadittuja rantakaavoja. Myöhemmin alueiden rakentamassa ja laajentamassa oli tarve laatia myös yleiskaavoja. Ylläksellä on kaksi kyläkeskusta, Äkäslompolo ja Ylläsjärvi. Niiden sijainti tunturin vastakkaisilla puolilla ja suhteellisen suuri etäisyys toisistaan aiheuttaa sen, että ne ovat selvästi oman alueensa keskuksia ja koko Ylläksen alueen osakeskuksia. Kylien välinen maankäyttöliikenne yhteistyö on alkanut rakentua laajemmin käytännössä vasta viime vuosina. Parhailaan on valmistumassa korkealle Yllästunturin etelä-länsirinteeseen Maisematieksi ristitty tieyhteys, joka yhdistää osakeskukset toisiinsa ja luo siten myös synergiaa koko Ylläksen alueen kehittämiseen. Viime vuosiin asti Ylläksen heikkous maankäytöllisesti on ollut nimenomaan sen laajuus ja hajanaisuus. Tänä päivänäkin sekä Äkäslompolosta että Ylläsjärveltä puuttuu vielä selvä taajaman keskusta keskitettyine toimintoineen ja palveluineen. (Elävä matkailumaisema – Ounasselän tunturiseudun sekä Ylläksen ja Levin maisemaselvitys, Metlan työraportti 2006)

Oloksen matkailukeskus sijaitsee Olostunturin kupeessa lähellä Muonion kuntakeskusta. Rakentaminen on sijoittunut pääasiassa Oloksen etumaastoon. Alue on keskittynyt erityisesti ensilumen kauden ja autotestaukseen.

Pallaksen matkailukeskus sijaitsee Pallas-Ounastunturin kansallispuiston sisällä. Suomen Matkailijayhdistys avasi ensimmäisen matkailuhotellin Pallakselle jo vuonna 1938. Korkealla tunturissa, puuttoman maiseman keskellä sijainneen Pallaksen hotellin arkkitehtuuri oli pelkistettyä, monumentaalisen komeaa funktionalismia. Pallas on vaelluksen harrastajien suosima paikka.

Vanha hotelli räjäytettiin sodan loppuvaiheissa vuonna 1944 saksalaisten perääntyessä Lapista. Hotellin raunioista osa on edelleen paikallaan. Uusi hotelli päätettiin rakentaa alemmaksi rinteeseen, ja se valmistui vuonna 1948 Jouko Ylihannun piirtämänä. Hotellin ja luontokeskuksen vetovoimana on

harvinainen sijainti keskellä kansallispuistoa ja kansallismaisemaa. Pallaksella on selkeästi muista keskuksista erottuva ja niitä täydentävä luonne kansallispuistosijaintinsa, kansallismaiseman ja kulttuurihistoriallisen merkityksensä ansiosta. (Pallaksen kehittäminen, hankesuunnitelma 2004)

Pienempiä matkailupalveluiden keskittymiä ovat **Hetta, Kilpisjärvi, Jerisjärvi, Harriniva, Raattama – Yli-Kyrö ja Lainio**. Näissä on majoituskapasiteettia ja muita palveluita.

Enontekiön kuntakeskus Hetta on yksi vanhimpia matkailupaikkakuntia Lapissa. Hetan ja Ounastunturin Matkailumajat on rakennettu jo 1920- ja 1930-luvuilla. Hetan majatalolla (entinen Hetan matkailumaja) on pitkät perinteet, se on aloittanut toimintansa jo vuonna 1924. Kestikievarina paikka toimi aina vuoteen 1956, jolloin kestikievarisopimus valtion kanssa päättyi. Myös Suomen hiihtomaajoukkueet ovat pitäneet Hettaa leirikohteenaan 1940- ja 1950-luvuilla.

Hetta ympäristöineen on ollut pitkään suosittua loma-asuntoaluetta. Hetassa kaksi hotellia, kaksi perinteistä majatalotyypistä majoitusliikettä ja kaksi lomakylää hyvin varustettuine mökkeineen, useita tasokkaita yksittäisiä mökkejä, kesäkäyttöön varustettuja mökkejä ja leirintäalue takaavat sen, että jokaiseen makuun sopivaa majoitusta löytyy. Jyppyrävaara sijaitsee myös Hetan läheisyydessä. Jyppyrävaaraan on rakennettu **Hetan hiihtomaa**. Hiihtomaan ensimmäinen rinne avattiin yleisölle talvella 2006- 2007. Laskettelurinteiden lisäksi hiihtomaassa on talvisin lumikenkäilyreittejä.

Kilpisjärven tunturikylä sijaitsee Suomen Käsi-varren henkeäsalpaavissa maisemissa, aivan Norjan ja Ruotsin rajalla. Täällä kohoavat Suomen ainoat yli kilometrin korkuiset tunturit. Kilpisjärven länsipuolella kohoaa Malla ja itäpuolella Saana. Kilpisjärvellä on yksi hotelli ja 9 lomakylää/majataloa. Ravintoloita on 5 ja muita ruokapaikkoja 2. Kilpisjärvi on vaeltajien ja norjalaisten suosima paikka.

Kilpisjärven kylän matkailuhistoria on myös osa Suomen valtakunnallista matkailuhistoriaa ja Suomen Matkailuliitolla on aikanaan ollut merkittävä rooli kylän tunnetuksi tekemisessä. Saanan alarinteessä toiminut laskettelurinne hissi ja hinausjärjestelmään, Haltitunturin valloituksen liittyvä retkeily (Kaarina Kari), Kolmen valtakunnan rajapyykki ja kansainvälinen Pohjoiskalottireitti sekä presidentti Kekkonen kevätretkien kohteena tunnettu Porojärvi ja Saivaara ovat asioita, jotka liittyvät kiinteästi Kilpisjärven alueeseen ja tunnettavuuteen.

Jerisjärvi sijaitsee Muoniossa Jerisjärven rannalla. Alueella on hotelli/ravintola ja 40 lomamökkiä. Alueelta on lyhyt matka Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon ja paikka onkin keskittynyt luontomatkailuun.

Harriniva sijaitsee Muoniossa Muoniojoen rannassa, kuntakeskuksesta 3 km etelään. Alueella on hotelli/ravintola ja 28 leirintämökkiä sekä 20 asun-

tovaunupaikkaa. Alueella on laaja ohjelmopalveluiden tarjonta.

Raattama – Yli-Kyrö sijaitsee Enontekiön ja Kittilän rajalla Pallas-Yllästunturin kansallispuiston kupeessa. Raattamassa on yksi hotelli ja 8 lomakylää/majataloa. Alueelta löytyy myös kaksi ohjelmopalveluyritystä.

Lainio sijaitsee Kittilän kunnassa Lainiojoen varrella noin 10 km Ylläsjärveltä itään. Ylläs-Lainio on 8 mökin lomakylä Lainiojoen rannalla. Majoitusvaihtoehtoja löytyy aina kahden hengen tuvasta 16 hengen mökkiin. Kokonaismajoituskapasiteetti on yli 60 henkilöä. Ylläs-Lainiolta löytyvät puitteet myös leirikouluuryhmille.

Liikenne

Maantieliikenteen rungon muodostava vt 21 (Tornio – Kilpisjärvi, kuuluu Eurooppa tieverkkoon E8) ja kantatiet; kt 79 (Rovaniemi – Muonio), kt 80 (Sodankylä – Kittilä – Kolari), kt 93 (Palojoensuu – Hetta – Norjan raja). Seuraavat seututiet kulkevat alueella; st 940 (Kolari – Äkäsjärvi), st 955 (Köngäs – Inari), st 956 (Sirkka – Hetta) ja st 957 (Särkijärvi – Peltovuoma). Maanteitä Tunturi-Lapissa on yhteensä 1 757 km. Valtateitä 320 km, kantateitä 239 km, seututeitä 396 km ja yhdysteitä 802 km. Teistä päällystettyjä on 1 212 km ja sorapintaisia 545 km, eniten sorateitä on Kittilässä. Kevyenliikenteen väyliä on yhteensä 46 km.

Keskimääräiset liikennemäärät vaihtelevat eri tieosuuksilla paljon, yli 7 000:sta noin 10 autoon/vrk. Vilkkain liikenne on Kittilä kuntakeskuksessa. Valta- ja kantateillä liikenne vaihtelee keskimäärin välillä 500–1000 autoa/vrk. Kittilän kuntakeskuksen ja Levin välillä liikenne on yli 3 200 autoa/vrk.

Vuonna 2005 henkilövahinko-onnettomuuksia tapahtui 28 kpl, joista kaksi johti kuolemaan. Vuonna 2004 onnettomuuksia oli 9. (Liikenteen tilastotietojen lähde Tiehallinto www.sivut.)

Alueella on kansainvälisiä rajanylityspaikkoja Norjaan Enontekiön Kivilompolossa (kt 93) ja Kilpisjärvellä (vt 21). Ruotsin rajan ylityspaikkoja on Enontekiöllä Kaaresuvannossa sekä Muonion ja Kolarin kuntakeskusten kohdilla.

Henkilöliikenne **rautateilla** tulee Kolariin saakka, rautatie jatkuu Äkäsjoelle ja Rautuvaaraan. Rata on puupölkkyraide ja päällysrakenteen ikä on yli 30 vuotta. Vuonna 2007 Tornio-Kolari välillä oli matkustajavirta noin 65 000 matkaa, Kemi-Rovaniemi välillä vastaava arvo oli 400 000. Tavaraliikennettä Kolarin radalla kulki 278 tonnia. Matkustajajunilla nopeusrajoitus on 100 km/h ja tavarajunilla hieman alhaisempi. Kolariin tulee yksi säännöllinen henkilöjunavuoro Helsingistä ja 3 päivänä viikossa yksi lisävuoro. (Rautatieliikenteen tilastotietojen lähde Ratahallintokeskuksen www.sivut.) Liikennemäärät vaihtelevat sesongin mukaan.

Lentoasemia alueella on kaksi; Kittilässä ja Enontekiön Hetassa. **Kittilän lentoaseman** matkustajamäärä on ollut kovassa kasvussa viime aikoina, vuonna 2008 lentoasemalla vieraili yli 265 500 matkustajaa, joista kotimaisia matkustajia 164 000. Reittilentojen lisäksi lentoasemalla vierailee paljon tilauslentoja. Terminaalin laajennus on saatu valmiiksi vuonna 2005. Vuonna 2008 liikenneilmailun laskeutumisia kentällä oli 1 172, joista kotimaisia 797. Muita laskeutumisia (yleisilmailu, sotilasilmailu) oli 203. Rahtia kentälle tuli 13 tonnia. Liikennemäärät vaihtelevat sesongin mukaan.

Enontekiön lentoasemalla on myös tärkeä rooli Tunturi-Lappiin suuntautuvassa matkailussa. Tilauslentojen määrä Enontekiölle on kasvanut huomattavasti. Lentoaseman matkustajamäärä oli vuonna 2008 noin 21 300, josta kansainvälistä charterliikennettä oli reilu 20 000. Reittiliikennettä kentälle on maaliskuusta. Vuonna 2008 liikenneilmailun laskeutumisia kentällä oli 81, joista kotimaisia 12. Laskeutumisista 60 oli joulukuussa. Yleisilmailun ja muita laskeutumisia oli 6. (Lentoliikenteen tilastotietojen lähde Ilmailulaitoksen www-sivut.)

Pajalan lentokenttä on saanut nimekseen Pajala-Ylläs Airport. Lentoasema sijaitsee noin 30 kilometrin päässä Kolarin kuntakeskuksesta. Pajalan lentokentältä on noin tunnin ajomatka Ylläkselle. Pajalan lentoaseman kautta tehtiin vuonna 2005 noin 3 000 matkaa. Pajalasta lennetään arkisin kaksi edestakaista vuoroa Luulajaan. Luulajasta on jatkoyhteys Tukholmaan.

Lentokentän kiitoradan laajennustyö valmistui marraskuussa 2007. Laajennus mahdollistaa liikennöinnin suurilla, jopa 180-paikkaisilla matkustajakoneilla.

Alueella on **kaksi lentopaikkaa** eli pienlentokenttää tai korpikenttää. Kolarin kunnan ylläpitämä Aavahelukan lentopaikka sijaitsee Kolarin ja Muonion kuntien rajalla noin kuuden kilometrin päässä Äkäslompolon kylästä ja Ylläkseltä. Aavahelukassa on hyväkuntoinen asfaltoitu 900 metrin kiitotie. Kenttää käyttää Aavahelukan Ilmailukerho. Kittilän Ilmailukerho ylläpitää lentopaikkaa Kittilän Pokan kylässä. Kenttä on hyväkuntoinen, mutta sen käyttö on vähäistä, 800 metrin kiitotie on öljysorapintainen. Muita lentoliikenteen alueita: Enontekiöllä Kilpisjärven, Raittijärven, Muotkajärven, Pitsusjärven, Karesuvannon, Pöyrisjärven, Salvasjärven vesilentopaikat ja Vuontisjärven lentokenttä sekä Muoniossa kirkonkylän vesilentopaikka.

Pääosa Lapin läänin **joukkoliikenteestä** on itse-kannattavaa linjaliikennettä. Asiakastulojen varassa toimiva linja-autoliikenne on keskittynyt kysynnän mukaisesti päätieverkolle ja tiheään asutuille alueille, joten liikenteellisellä sijainnilla ja asutuksen rakenteella on oleellinen merkitys yksittäisten kuntien liikennepalvelujen tasolle. Päätieverkon sekä suurimpien asutus- ja matkailukeskusten ulkopuolelle sijoittuvilla alueilla asiakastulojen varassa toimivaa

joukkoliikennettä on varsin vähän tai ei lainkaan. Näillä seuduilla julkisen liikenteen palvelutaso on lääninhallituksen ja kuntien ostoliikenteen varassa.

Työmatkaliikennettä palvelevaa joukkoliikennettä ei Tunturi-Lapissa juurikaan ole. Kittilän ja Levin välillä työmatkavuorojen järjestämisestä on kokeiltu, mutta siitä on luovuttu käytön vähäisyyden vuoksi. Ongelmina ovat pitkät työmatkat sekä epäsäännölliset työajat, jolloin matkustajavirrat jäävät niin ohuiksi, ettei joukkoliikenteen järjestäminen ole kannattavaa. Lisäksi suuri osa matkailukeskusten työvoimasta tulee Tunturi-Lappiin sesonkien ajaksi muualta maasta ja heillä on käytössään oma auto, jolloin joukkoliikenteen houkuttelevuus vähenee.

Ylläksen ja Levin matkailukeskuksissa ajetaan sesonkiaikana sisäistä joukkoliikennettä, joka palvelee osittain myös alueella työskentelevien liikkumistarpeita. Lisäksi eri hiihtokeskusten välillä on sesonkiaikana joukkoliikennetyhteyksiä 1-2 päivänä viikossa.

Kevyenliikenteenväyliä Tunturi-Lapissa on maanteiden varsilla noin 47 km matkalla. Kevyen liikenteen väyliä on lähinnä kuntakeskusten ja muiden taajamien läheisyydessä sekä Levin ja Ylläksen matkailukeskuksissa. Haja-asutusalueilla kevyen liikenteen väyliä on erittäin vähän.

Yhdyskuntatekniikka

Tunturi-Lapissa 110 kV **voimajohtoja** on seuraavasti; Rovaniemi – Kittilä – Levi – Muonio, Kaukonen – Kolari, Kolari – Ylläs ja Levi – Sodankylän Vajukoski. Rakenteilla on 220 kV linja Rovaniemeltä (Valajaskoski) Kittilän kautta Vajukoskella sekä 110 kV linja Pellosta Kolariin. Sähköasemia on 9: Kittilä, Äkäsjokisuu, Ylläsjokisuu, Rautuvaara, Ylläs, Muonio, Levi 2, Sirkka ja Suurkuusikko sekä rakenteilla Kaukoseen

Vuosina 2004–2005 kuntiin on tehty vesihuollon kehittämissuunnitelmat, joissa on käsitelty nykytila ja lähiajan kehittämistarpeet. Tornion-Muonionjoen jokilaakson vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma on tehty vuonna 2004 ja Ounasjokivarren vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma samana vuonna.

Jätevedenpuhdistamoita on päätaajamissa, matkailukeskuksissa ja muutamissa kylissä (7 kpl). Lapissa on vielä noin 41 000 asukasta viemäriverkostoon ja noin 13 000 vesijohtoverkoston ulkopuolella. Enontekiön Karesuvannossa on rakennettu Suomen ja Ruotsin yhteinen vesihuoltolaitos jätevedenpuhdistamoinen.

2.5.2. Luonnonvarat

Metsävarat

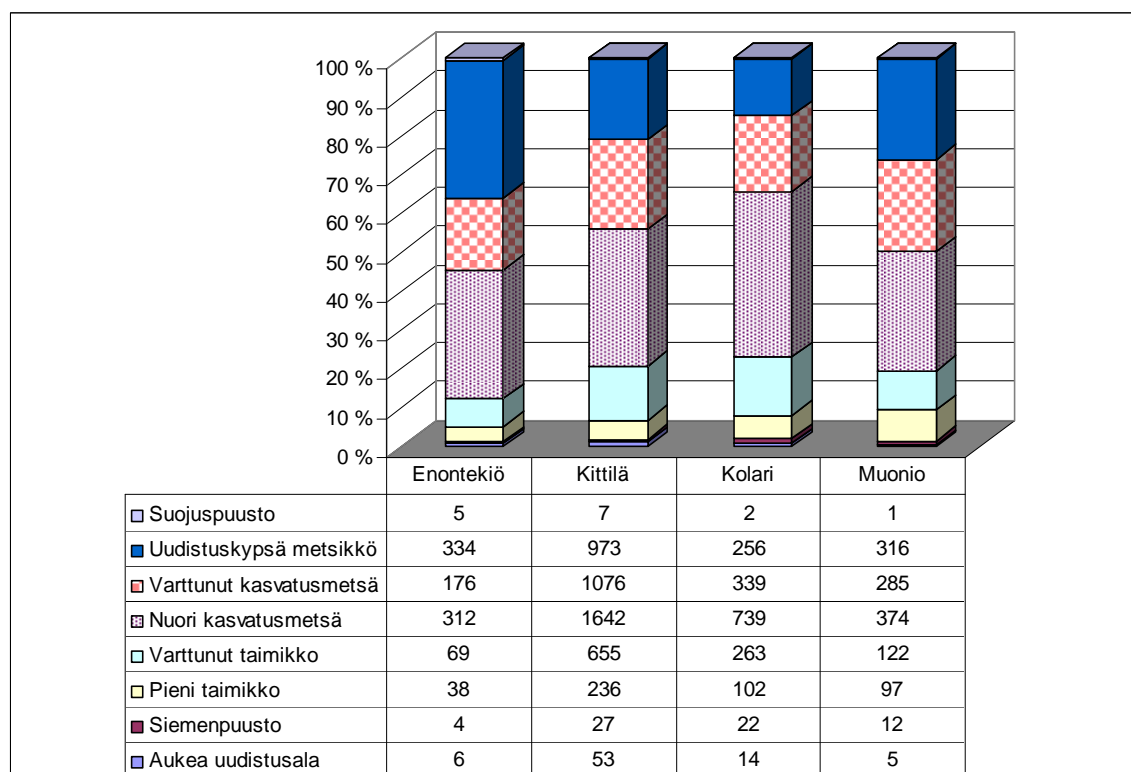
Tunturi-Lapin metsien kokonaistilavuus metsä- ja kitumaalla on reilut 56 milj. m³ eli noin 17 % Lapin metsistä, pinta-alasta 18 %. Tunturi-Lapissa joutomaan osuus metsätalousmaasta (20 192 km²) on 38 % (7 631 km²), josta Enontekiöllä on noin 5 000 km². Puuston tilavuudesta yli 60 % on mäntyä. (Kuva 14.)

Tunturi-Lapissa, kuten koko Lapissa, nuorten ja varttuneiden kasvatusmetsien osuus on suuri noin 57 % metsämaan pinta-alasta. Uudistuskypsi metsien osuus on 22 %. (Kuva 15.)

Kuva 14. Puuston tilavuus metsä- ja kitumaalla 1000 m³

Kunta	Mänty	Kuusi	Koivu	Muu lehtipuu yhteensä	Yhteensä
Enontekiö	4 808	405	3 294	18	8 525
Kittilä	15 725	6 154	5 804	264	27 947
Kolari	7 542	2 032	1 980	118	11 672
Muonio	6 195	1 285	989	47	8 516
Tunturi-Lappi	34 270	9 876	12 067	447	56 660
Lappi	215 942	60 072	56 995	2 936	335 945
Lähde: VMI9:n kunnittaiset metsävarat, Lapin metsäkeskus					

Kuva 15. Kehitysluokka metsämaalla km²

Lähde: AMO-ohjelma 2006–2010, Lapin metsäkeskus

Geologiset luonnonvarat

Kaivoskivennäisten osalta Tunturi-Lapin alue on hyvin malmipotentialista aluetta. Kittilässä kulta- ja malmi-aiheet ovat erittäin merkittäviä raaka-ainevaroja. Kittilään avattu Suurikuusikon kultakaivos on tästä selkeä osoitus. Myös muita malmi-aiheita liittyy mm. kupariin ja rautaan esiintyy alueella. Kolarin ja Muonion kuntien alueilla on mm. rautamalmi-aiheita. Kolari onkin tunnettua rautamalmialuetta, jossa on myös harjoitettu kaivostoimintaa. Enontekiön kunnan alueella on taloudellisesti merkittäviä nikkeli-, kupari- ja platinaryhmän kaivoskivennäisviitteitä. Suuri osa Enontekiön kunnan aluetta on kuitenkin eritasoisesti suojeltu, mikä tekee alueen kaivoskivennäisten taloudellisen hyödyntämisen haasteelliseksi.

Nykyaikaista rakennuskivien jalostusta ei ole Tunturi-Lapissa ja järjestelmällistä rakennuskivien etsintää on tehty ainoastaan Kittilässä.

Hiekka- ja soravaratiedot päivitettiin tunnettujen ja helposti saavutettavien maa-ainesten ottoalueiden osalta tämän työn yhteydessä. Selvityksen mukaan Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueen hiekka- ja sorakerrostumien pohjavedenpinnan yläpuolinen kokonaisuus on n. 1 853 milj. m³.

Energiavarat

Tunturi-Lapin alueella ei ole vesivoimalaitoksia. Tuulivoimaloita on Oloksella (5 voimalaa, teho yhteensä 3 MW) ja Lammassoavilla (3 voimalaa, teho yhteensä 1,5 MW).

Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen turvetutkimukset ovat keskittyneet lähinnä Kolarin ja Kittilän alueille. Enontekiöllä ja Muoniossa ei nykymuotoisia turvetutkimuksia ole juuri suoritettu. Tämä johtuu pääosin siitä, ettei alueella ole ollut voimakasta tarvetta hyödyntää paikallisia turvevaroja. Turpeen hyödyntäminen on ollut energiaturpeen tuotantoa Kolarissa, ja sekin turve on viety maakuntakaava-alueen ulkopuolelle. Koko alueen ns. "geologisista soista", joilta edellytetään yli 20 ha:n kokoa ja yli 30 cm:n turvekerrosta on tähän mennessä tutkittu vain n. 13 %. Alueen geologisten soiden pinta-ala on yhteensä 510 526 ha. Vanhemmilla tutkimusmenetelmillä tutkimuksia on tehty myös Enontekiöllä ja Muoniossa, mutta niitä ei ole laskettu tutkimusalaan mukaan. Tunturi-Lapin tutkitut turvevarat ovat yhteensä noin 900 milj. m³ in situ ja tunnetut käyttökelpoiset turvevarat yht. 299 milj. m³. Mahdolliset käyttökelpoiset turvevarat ovat yhteensä n. 1960 milj. m³ in situ. Laskelmissa ei ole huomioitu jo käytössä olevia turvevaroja, eikä myöskään huomattavia suojeluvaroja ole jätetty pois käyttökelpoisia turvevaroja arvioitaessa. Enontekiön turvetuotanto ei esim. ilmastollisista syistä tule olemaan mahdollista.

Biopolttoainetta käytetään Kolarin ja Kittilän kaukolämpölaitoksissa sekä omakotitalojen lämmitykseen.

Luontaistalous

Lapissa on noin 1000 tilaa, joilla pääasiainen toimeentulo saadaan porotaloudesta tai muusta luonnon jatkuvaan tuottokykyyn perustuvien luonnonvarojen hyödyntämisestä. Tällaista hyödyntämistä on esim. kalastus, metsästyminen, marjastus ja sienestys. Näiden elinkeinojen ohella tiloilla voidaan harjoittaa mm. kalanviljelyä sekä käsityönä tai muutoin kotiteollisesti toteutettavaa luonnosta saatujen tuotteiden valmistusta ja jatkojalostusta. Samoin voidaan harjoittaa luontaiselinkeinoissa tarvittavien välineiden valmistusta ja kunnostusta sekä matkailijoiden majoittamista, opastamista ja muuta palvelutoimintaa.

Porotaloutta ja luontaiselinkeinoja harjoittavien henkilöiden toimeentulomahdollisuuksia ja elinolosuhteita tuetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) toimenpiteillä. Lakia sovelletaan poronhoitolaisissa (848/1990) tarkoitettulla poronhoitoalueella harjoitettavaan porotalouteen. Luontaiselinkeinojen osalta säännöksiä sovelletaan vain osassa Lapin läänin. (www.te-keskus.fi)

Varsinaisia luontaiselinkeinonharjoittajia Tunturi-Lapin alueella on noin 30–40 kpl, lisäksi porotaloustukea saa noin 200 ruokakuntaa.

Kotitarve metsästyksellä, kalastuksella ja marjastuksella on suuri merkitys myös muille kuin luontaiselinkeinoista toimeentulonsa saaville alueen asukkaille.

2.5.3. Suunnittelutilanne

Matkailuun liittyvä rakentaminen on vilkasta, joten matkailukeskusten ja reittien kehittäminen on ajankohtaista. Uusia suunnitelmia tehdään mm. Levin ja Ylläksen matkailukeskuksiin, ja alueella on tekeillä muitakin suuria osayleiskaavoja.

Kaavoitustilanne

Alueella on voimassa Tunturi-Lapin seutukaava, joka on saanut lainvoiman 28.12.2001. Lapin liiton valtuusto on hyväksynyt kaavan 28.11.1997.

YLEISKAAVAT

Enontekiö

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Enontekiön yleiskaava (hyväksytty 7.10.1980).
- Karesuvannon osayleiskaava (hyväksytty 22.3.1983, 17.9.1987)
- Kilpisjärven osayleiskaava (hyväksytty 17.12.1993)

- Vuontisjärvi – Yli-Kyrön osayleiskaava (hyväksytty 19.12.1984).
 - Hetan osayleiskaava (hyväksytty 27.12.1988).
- Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset
- MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset
 - Hetan ympäristön osayleiskaava (hyväksytty 17.4.2007, valitusprosessi kesken)
 - Tavoitteena on laatia Karesuvannon ja Karesuannon yhteinen yleiskaava (mahdollinen interreg-hanke) sekä Kilpisjärven yleiskaava.

Kittilä

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Sirkan osayleiskaava (hyväksytty 10.10.1983)
 - Kittilän kk osayleiskaava (hyväksytty 26.8.1985)
- Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset
- Levin osayleiskaava (hyväksytty 9.12.1991, vahvistettu 30.11.1992)
 - Ylläksen osayleiskaava (hyväksytty 9.12.1991, vahvistettu 22.6.1993)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Levin ympäristön osayleiskaava (hyväksytty 25.2.2008, valitusprosessi kesken)
- Hanhimaa-Lintula osayleiskaava (hyväksytty 17.2.2007)
- Laadittavana kirkonkylän osayleiskaava

Kolari

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Kolarin kk osayleiskaava (hyväksytty 20.6.1979)
- Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset
- Ylläksen osayleiskaava (hyväksytty 27.9.1991, 29.6.1998, vahvistettu 22.6.1993, 4.3.1999)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Ylläksen oyk:n muutos (7.11.2002)
- Ylläksen yleiskaavan uudistaminen (hyväksytty 25.2.2008, valitusprosessi kesken)
- Laadittavana Tornio-Muoniojoen osayleiskaava

Muonio

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutuksettomat

- Olostunturin osayleiskaava (hyväksytty 17.6.1983)
- Tunturi- ja vesistöalueiden osayleiskaava (hyväksytty 5.10.1996)

Rakennuslain mukaiset oikeusvaikutteiset

- Ylläksen osayleiskaava (hyväksytty 25.11.1991, vahvistettu 22.6.1993)

MRL:n mukaiset oikeusvaikutteiset

- Ylläksen oyk:n muutos (10.6.2003)

ASEMAKAAVAT

Asemakaavoja on kunta- ja matkailukeskuksissa. Ranta-asemakaavoja on Enontekiöllä 5, Kittilässä 13, Kolarissa 24 ja Muoniossa 18.

Muut maankäyttöön liittyvät suunnitelmat

Pallaksen matkailukeskuksen alueelle on tarkoitus laatia kehittämissuunnitelma ja kaava, millä turvataan Pallaksen kehittäminen kansallispuistoon sopivaksi ja luontomatkailuun tukeutuvaksi matkailukeskukseksi.

Muonion, Kolarin ja Pajalan kunnat ovat tehneet yhteistyötä osayleiskaavan laatimiseksi rajaväylän molemmille puolille. EU-rahoitusta on myönnetty tammikuussa 2002, ja **Meän Väylä-Älvlandet** -niminen hanke päättyi 30.4.2006. Hankkeen tavoitteena oli syventää yhteistyötä yli rajan.

Metsähallitus on vahvistanut **Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelman** (mm. Kittilä, Kolari, Muonio) 3.10.2006. Suunnitelmassa linjataan Metsähallituksen hallussa olevien luonnonvarojen käytön periaatteet ja mitoitukset seuraavaksi kymmeneksi vuodeksi. Suunnitelma ei tuo suuria muutoksia nykykäytäntöön, mutta lisää mm. metsätalouden panostuksia maisemaan matkailulle tärkeillä alueilla sekä parantaa jonkin verran alueen jo ennestään hyvää suojelun alueiden ja muiden monimuotoisuuskohteiden muodostamaa ekologista verkostoa.

Metsähallitus on tarkistanut vuodesta 2001 voimassa olleen **Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman** (Enontekiö, Inari, Utsjoki). Tarkistus siirtää n. 20 000 hehtaaria metsää pysyvästi metsätaloustoiminnan ulkopuolelle. Vähäpuustoiset alueet mukaan lukien hehtaarimäärä nousee noin 40 000:een. Alueet sijaitsevat Hammastunturin ja Vätsärin erämaisissa, jonka luonnonmukaisesti käsiteltävissä osissa hakkuut ovat tähän asti olleet mahdollisia.

Uuden luonnonvarasuunnitelman vahvistamisen jälkeen 90 prosenttia alueen valtion maista ja 53 prosenttia metsistä on suojeltu. Aleneva hakkuumäärä ja suunnitelman maankäyttöratkaisut antavat lisää joustavuutta hakkuiden sijoitteluun, mikä helpottaa metsätalouden ja muiden käyttömuotojen, kuten porotalouden, yhteensovittamista.

2.6. LIITTYMINEN ALUEEN ULKOPUOLELLE

Alueella toimii Tornionlaakson neuvosto, joka toimii Tornionlaakson yhteistyö- ja edunvalvontaelimenä. Neuvoston tehtävä on edistää Tornionlaakson kuntien, elinkeinoelämän, yritysten, järjestöjen ja kansalaisten keskinäistä ja kansainvälistä yhteistyötä huolehtimalla edunvalvonnasta ja kehittämisestä sekä kulttuuriperinnön säilyttämisestä.

(http://www.tornedalens.org/fi_verks/index_fi.htm)

Neuvostoon kuuluu seuraavat kunnat:

- Suomesta; Enontekiö, Kolari, Muonio, Pello, Tornio ja Ylitornio
- Ruotsista; Haparanda, Kiruna (itäosa), Pajala ja Övertorneå
- Norjasta; Kautokeino, Kåfjord, Nordreisa ja Storfjord

Pajalan kunnassa asui vuonna 2005 lähes 6 800 asukasta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana väestö on vähentynyt noin 1 300 asukkaalla. Nuorten (0-14-vuotiaiden) osuus (14 %) on pienempi ja yli 65-vuotiaiden osuus selvästi suurempi (29 %) kuin Tunturi-Lapin kunnissa (n. 15 %).

Pajalan kunnassa asuu 30 % väestöstä Pajalan kuntakeskuksessa. Pajalassa on n. 80 kylää. Pajalan keskustan lisäksi vain Korpilombolossa, Täreändössä, Junosuandossa, Sattajärvessä, Erkheikissä ja Kangoksessa sekä Muodoslompolossa on yli 200 asukasta. Joissakin kylissä on alle 10 asukasta. Kunta on suurin työnantaja ja työllistää noin 1000 henkilöä. Noin 55 % työssäkäyvistä on julkisen sektorin palveluksessa. Pajalan työmarkkinoita hallitsee julkinen toiminta ja palvelusektori. Elektroniikka ja tietokone-teollisuus ovat viime vuosina kasvaneet voimakkaimmin ja ovat nyt yhdessä metsä- ja puunjalostusteollisuuden kanssa kunnan suurimpia elinkeinoharoja. Useat Pajalan elektroniikkayrityksistä kuuluvat Ruotsin kehittyneimpiin. IT-sektori työllistää noin 100 henkilöä. Metsätalous on kunnassa edelleen tärkeä elinkeino ja sitä harjoitetaan suurella osalla kunnan aluetta. Maatalous oli aikaisemmin tärkeä elinkeino, mutta kamppailee tänä päivänä suurten investointikustannusten, huonon kannattavuuden ja muuttuneen lainsäädännön tuomien ongelmien kanssa. Kunnassa on jäljellä noin 10 maatilaa. Poronhoitoa harjoitetaan kunnan alueella kuudessa saamelaiskylässä: Muonio, Täreändö, Sattajärvi, Pirttijärvi, Ängeså ja Korju sekä Vittangin metsäsaamekylissä. Poronhoito työllistää noin 20–25 henkilöä. Matkailuelinkeino on pienimuotoista. Pääasiallisesti matkailusta saa elantonsa 5-6 yritystä. (MeänVäyläkuntakatsaus).

Kirunan kunnassa asui vuonna noin 23 100 asukasta, joista lähes 80 % asuu Kirunan kaupungissa. Kunnan pinta-ala on lähes 19 500 km². Viimeisen kymmenen vuoden aikana väestö on vähentynyt noin 2 700 asukkaalla. Kirunan kunnan ikärakenne on samanlainen kuin Tunturi-Lapin kunnissa. Karesuandon kylässä asuu yli 300 asukasta.

Kunnan alueella meänkielillä ja saamalla on virallinen vähemmistökielen asema. Rautamalmin louhinta on alueen päteollisuutta ja kaupunki on erittäin riippuvainen kaivosyhtiöstä.

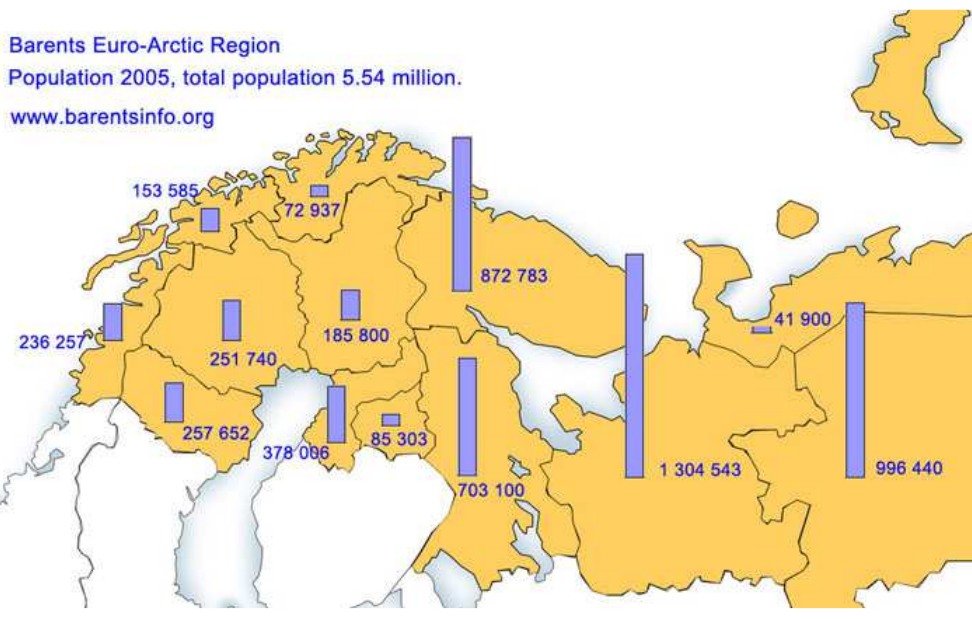
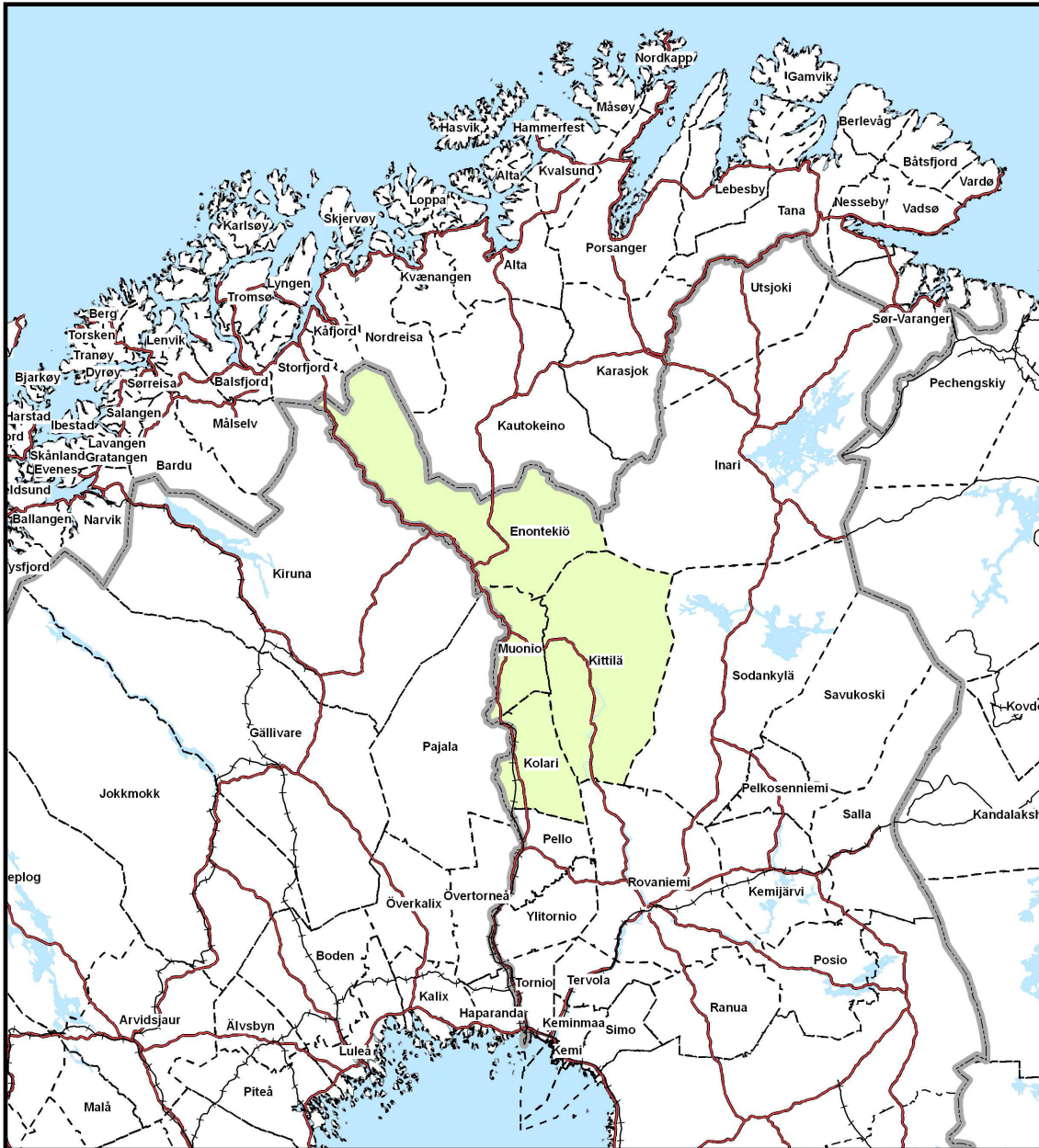
Tromssan maakunnassa asui vuonna 2005 noin 152 700 asukasta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana väestömäärä on kasvanut yli 2 000 asukkaalla. Tromssan kaupungissa asui vuonna 2005 lähes 62 600 asukasta, kasvua lähes 7 000 asukasta viimeisen kymmenen vuoden aikana. Norjan tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2015 asukkaiden määrä kasvaa vajaalla 3 000 asukkaalla.

Finnmarkin maakunnassa asui vuonna 2005 noin 73 000 asukasta, vuodesta 1995 asukasmäärä on pienentynyt noin 3 500 asukkaalla. Norjan tilastokeskuksen ennusteen mukaan vuonna 2015 asukkaiden määrä on lähes sama kuin vuonna 2005. Vuonna 2005 Altassa asui 17 628 asukasta (vuonna 1995 asukkaita oli 16 338) ja Kautokeinossa hieman vajaa 3 000 asukasta (vuonna 1995 asukkaita oli 3 141). Karasjoella asukkaita on noin 2 900.

Norjan **maakunnissa** nuorten (0-14-vuotiaiden) osuus on suurempi kuin Tunturi-Lapin kunnissa, vuonna 2005 osuus oli noin 20 % (T-L kunnissa 15–16%). Työikäisten osuus (15–64-vuotiaiden) osuus on 64–66 % (T-L kunnissa 65–67 %). Yli 65-vuotiaiden osuus on 13-16 % välillä, eli sama kuin Tunturi-Lapin kunnissa. Ennusteen mukaan nuorten osuus tulee hieman laskemaan ja vanhusten osuus kasvamaan, mutta muutokset eivät ole ihan yhtä suuria kuin Suomessa. Miesten osuus on hieman suurempi kuin naisten.

Norjan maakunnissa taajamissa asuu 65–73 % asukkaista, osuus on suurin Finnmarkissa ja pienin Tromssassa. Taajamissa naisten osuus on suurempi kuin miesten kaikissa maakunnissa. Nordlandin ja Tromssan maakunnissa taajamissa asukasmäärä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana ja haja-asutusalueilla pienentynyt. Finnmarkissa taajamien asukasmäärä on pienentynyt ja haja-asutusalueilla pysynyt suurin piirtein ennallaan.

Kuva 16. Alueen kunnat ja väestö

3. TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKEHITTÄMISTAVOITTEET

3.1. MAAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET

Tähän kohtaan on poimittu alueiden käyttöön liittyviä tavoitteita **Lapin maakuntasuunnitelmasta** ”Lappi 2022”, jonka strategia-osassa on valittu kahdeksan pääkohtaa:

1. Vahva panostus yrittäjyyden edistämiseen ja yritystoiminnan toimintaedellytysten parantamiseen.
2. Maaseudun peruselinkeinojen kehittäminen ja uudenaikaistaminen
3. Tiedon ja taidon jatkuva lisääminen ja innovaatiojärjestelmien kehittäminen.
4. Hyvän elämän mahdollisuuksien luominen.
5. Ympäristöstä huolehtiminen.
6. Perusinfrastruktuurin kunnan ja toimivuuden takaaminen.
7. Monipuolinen kansainvälistyminen
8. Kuntakeskuksia painottavan aluerakenteen kehittäminen

3.1.1. Yritystoiminta ja yrittäjyys vahvoiksi

Aluekehitystoimenpiteet painottuvat vahvasti pk-yritystoiminnan edistämiseen. Niiden avulla edistetään yrittäjyyttä, luodaan entistä parempia toimintaympäristöjä, lisätään osaamista yritystoiminnassa ja tuetaan yrityksiä niiden omissa kehittämis- ja kasvuoperaatioissa.

Matkailu

Matkailun kehittämistavoitteena on kasvattaa matkailijavirtoja, kansainvälistyä, parantaa kannattavuutta, luoda ympärivuotista kysyntää, huolehtia saavutettavuudesta, nostaa käyttöasteita sekä lisätä matkailutuloa ja työpaikkoja. Luontoon liittyvät aktiviteetit ovat merkittävin tuoteryhmä ja niistä kehitetään monipuolisia Lapille leimallisia tuotteita. Kulttuuriin tukeutuva tuotetarjonta kasvaa. Matkailukeskuksista muodostuu keskeisiä toiminnan yksiköitä, ja keskuksia ympäröivä maaseutu kytetään kehitystyöhön mukaan. Suuriin matkailukeskuksiin syntyy myös muuta elinkeinotoimintaa ja niiden pysyvä asutus kasvaa. Pienet keskuksat erikoistuvat ja tarjoavat toisenlaisen vaihtoehdon. Lapissa noudatetaan kestävän matkailun periaatteita: ympäristön hyvinvoinnista huolehditaan ja palvelujen tuotannossa tukeudutaan maakunnan omaan osaamiseen ja ammattitaitoon. Lapin matkailun kasvu on kansainvälisissä matkailijavirroissa. Kansainvälisessä markkinoinnissa Lappi on yksi kokonaisuus.

Metsätalous ja puunjalostus

Metsätalous ja -teollisuus pysyvät Lapissa tulevaisuudessakin talouden peruspilareina. Alueidenkäyttö, logistiikka ja korjuumenetelmät toteutetaan niin, että pääosa raaka-aineesta saadaan edelleen omasta maakunnasta. Kemiallinen metsäteollisuus pidetään tekniikaltaan maailman huippuna ja se säilyttää asemansa markkinoilla, kansantaloudessa ja Lapin suurena työllistäjänä. Avainkysymyksiä ovat raaka-aineen ja työvoiman saatavuus, energian saatavuus ja hinta sekä kuljetusten sujuvuus ja kustannukset.

Lapin metsävarat ja siten hakkuumahdollisuudet kasvavat. Lisääntyvät hakkuut suuntautuvat entistä enemmän nuoriin metsiin kiihdyttäen kasvua.

Metsien sertifiointi sekä metsäohjelmien ja metsänhoitosuosituksen mukainen luonnon ja monikäytön huomioon ottaminen parantavat metsäsektorin kilpailukykyä ympäristötietoisuuden kasvaessa. Metsätalous ottaa entistä enemmän huomioon paitsi luonnon monimuotoisuuden ja monikäytön myös maiseman erityisesti taajamien ja matkailukeskusten lähellä sekä pääteiden ja reittien varsilla.

Lapissa mekaanisen puunjalostuksen yritystoiminta ja osaaminen on keskittynyt puutalo-, saha- ja rakennuspuusepänteollisuuteen ja jossakin määrin myös huonekaluteollisuuteen. Tavoitteena on luoda Lappiin vahva, osaava ja kansainvälisille markkinoille suuntautunut puutaloteollisuuden klusteri. Sen kehittämisessä panostetaan kärkiyrityksiin, joiden ympärillä toimii puuta jalostavien verkostoja.

Kaivostoiminta

Lapissa avataan vuoteen 2020 mennessä useita kaivoksia. Toiminta tarjoaa satoja uusia työpaikkoja. Kaivostoiminta tarvitsee vakaat olosuhteet, jotka mahdollistavat pitkäaikaiset investoinnit, sekä hyvät tieyhteydet ja energiahuollon. Alueille, joilla kaivostoiminta käynnistyy, suunnataan kehittämisresursseja tarvittavan infrastruktuurin ja palveluiden rakentamiseen ja työvoiman kouluttamiseen. Kaivosteollisuuden potentiaalisuuden vuoksi malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on Lapissa turvattava.

Geologisen tiedon karttumisen myötä geologisten luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvä yritys-toiminta tulee lisääntymään ja monipuolistumaan. Lappiin kehittyy malminetsinnän eri työvaiheisiin ja menetelmiin erikoistuneiden pk-yritysten verkosto, joka palvelee niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin yrityksiä. Suurimittakaavaista metallimalmikaivos-

toimintaa harjoittavien yritysten lisäksi Lapissa toimii pienempiä yrityksiä, jotka harjoittavat erityisesti jalometalleihin kohdistuvaa kaivostoimintaa. Korukivien etsintä tulee aktivoitumaan ja uusia esiintymiä tullaan ottamaan tuotantoon. Luonnon kiven käyttö rakennusmateriaalina lisääntyy ja se luo edellytyksiä alan yritystoiminnalle louhimisessa, jalostuksessa ja rakentamisessa. Luontoon ja maisemaan kohdistuvien haittojen vähentämiseksi maankamaran hyötyaineet kartoitetaan yksityiskohtaisesti ja niiden käyttö suunnitellaan kaavoituksen, ympäristöselvitysten ja lupakäsittelyjen kautta.

Energiahuolto

Energian kulutus lisääntyy teollisuuden, kaivostuotannon ja matkailun kasvun vuoksi. Lapin teollisuuden kohtuuhintainen perusenergiahuolto on turvattu valtakunnallisilla ratkaisuilla ja vesivoiman täydennysrakentamisella. Maakunnan omien uusiutuvien luonnonvarojen, vesi-, bio- ja tuulivoiman, tuotantoa lisätään ja myös jätteistä tehdään energiaa.

ICT-toimialat

Lapissa on tehty voimakkaita panostuksia ICT-toimialojen vakiinnuttamiseksi maakuntaan. Ala on keskittynyt suurimpiin keskuksiin. Toimialan kehittämisen kannalta on tärkeää turvata ajantasaiset tutkimus-, tuotekehitys- ja testausympäristöt, tasokkaat tietoliikenneyhteydet ja edistysellinen koulutus.

Kylmä- ja talviteknologia

Pohjoisiin olosuhteisiin soveltuviin teknologioiden kehittämisessä painoaloina ovat ajoneuvo- ja rengastestaus sekä muu kylmätestaus. Tavoitteena on monipuolisten testausympäristöjen rakentaminen, testaukseen liittyvien palvelujen ja tutkimuksen kehittäminen sekä Lapin yhteismarkkinointi testausalueena.

Elämystuotanto ja luovat toimialat

Lapissa elämystuotanto käsittää matkailun, uuden median, designin ja viihteen osaamisalueet. Elämystuotannossa matkailu edustaa ”perinteistä” elinkeinoa, jonka haasteena on jatkuvasti uudistaa ja tuottaa elämyksiä.

Luovat toimialat, joihin lasketaan erilaiset kulttuuritoiminnot (taide, näyttämötoiminta, musiikki, jne.), käsi- ja taideteollisuus sekä viestintä ja media, vahvistavat asemiaan Lapissa ja myös kansainvälisesti.

Innovatiiviset tuotteet ja palvelut sekä hyvinvointi-klusteri

Kehittämisen painoaloja ovat hyvinvointipalvelut ja yrityksille suunnatut palvelut. Hyvinvointipalveluista keskeisiä ovat telelääketiede ja teleterveydenhuolto, tieto- ja kommunikaatioteknologiaa hyödyntävien saumattomien palveluketjujen kehittäminen sekä vanhusten ja vajaakuntoisten itsenäistä asumista edistävät palvelut ja teknologia.

Hyvinvointi-klusteria täydentävät lappilaiset luomutuotteet, terveysvaikutteiset elintarvikkeet, tuoteistettu pohjoinen pohjavesi ja lappilaisista raaka-aineista valmistetut kauneudenhoitotuotteet.

Maaseudun peruselinkeinot

Lapin maaseudulla harjoitetaan monenlaisia elinkeinoja yhdisteltynä ja erikseen. Alkutuotannon elinkeinot monipuolistuvat ja uutta mikroyrittäjyyttä syntyy. Maaseudun elämä perustuu tulevaisuudessaakin suurelta osin alkutuotannon elinkeinoihin ja niitä hyödyntävään jalostukseen.

Puhtauden, maun ja muun laadun merkitys kasvaa, mikä parantaa Lapin tuotteiden asemaa tulevaisuudessa maailmanmarkkinoilla. Paikallisista raaka-aineista – liha, kala, marjat, juurekset – valmistetun ruuan merkitys on kasvamassa. Yhteistyö matkailukeskusten ja paikallisten raaka-ainetuottajien ja -jalostajien välillä antaa lappilaiselle tuotannolle uusia suuria mahdollisuuksia matkailun kasvun myötä.

Maito- ja naudanlihatuotanto tulee säilymään nykytasollaan, mutta tilojen ja maatalousväestön määrä vähenevät. Maidonjalostuksen keskittyminen aiheuttaa myös maidon tuotannon keskittymistä. Myös muu tuotanto keskittyy alueellisesti ja erikoistunut maatalous kasvaa.

Parantamalla tuotantoon jäävien maatilojen tilusrakennetta niin metsämaan kuin viljelysmaankin osalta tilusjärjestelyn keinoilla voidaan maa- ja metsätalouden kannattavuutta Tunturi-Lapissa merkittävästi parantaa.

Poronhoito

Paliskuntain yhdistyksen pitkän aikavälin vision mukaan porotalous tuottaa tulevaisuudessa turvallista, korkealaatuista ja vastuullisesti tuotettua lihaa ja lihatuotteita. Poronhoitajat ovat silloin laatutietoisia, ympäristöasiat huomioon ottavia ammattilaisia ja heidän määränsä laskee 4500–5000 henkilöön koko poronhoitoalueella. Tavoitteena on, että kolmasosa poronlihasta markkinoidaan suurten jalostajien huippujalosteina pääosin kotimarkkinoille. Yhden kolmanneksen tuottavat poronhoitajien omistamat pienjalostamot ja yksi kolmannes menee kuluttajille suoramyyntinä.

Porotaloutta kehitetään suunnitelmallisesti ottaen huomioon luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys. Jokaisen paliskunnan porotaloussuunnitelmaan kuuluvat talouden ja toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen alueen omista lähtökohdista käsin käyttäen hyväksi teknologian tuomia mahdollisuuksia. Nykyaikaiseen poroelinkeinoon liittyvät poromatkatilu ohjelmopalveluineen, pienimuotoinen lihanjalostaminen ja muu poroon liittyvien tuotteiden kehittäminen ja tuotanto.

3.1.2. Oppilaitokset osaamisen ja elinkeinojen kehittäjinä

Koulutuksen ja osaamisen lähtötilanne on hyvä, sillä Lapissa on kattava kouluverkko perusopetuksesta korkea-asteen koulutukseen. Koulutustarjonnan määrä on riittävä, mutta alueittain, aloittain ja asteittain tarjonta ei vastaa täysin Lapin yritysten työvoimatarpeita. Tavoitteena on kehittää osaamista kansainvälisesti kilpailukykyiseksi eri koulujen ja koulutusasteiden yhteistoiminnan, työelämäyhteistyön sekä innovatiivisten oppimismallien ja käytäntöjen ansiosta.

3.1.3. Hyvinvointipalvelut

Palvelutarpeet tulevat muuttuman perusteellisesti erityisesti väestön ikääntymisestä johtuen. Kun useiden kuntien väkiluku vähenee edelleen, on yhteistyötä syvennettävä ja laaja-alaisesti. Kuntarajojen lisäksi yhteistyössä on ylitettävä hallinnonalojen välisiä rajoja, piirirajoja, yksityisen ja julkisen sektorin rajoja ja tarvittaessa myös valtakuntien välisiä rajoja. On uskallettava tehdä rohkeita ja uudellaisia ratkaisuja tarvittavien palvelujen ja saumattomien palveluketjujen turvaamiseksi.

Erityisesti lähipalveluiden, kuten päivähoito, perusopetuksen ja terveyskeskusten palvelut, saataavuudesta on kaikkialla huolehdittava. Palveluiden saavutettavuuden varmistamisessa uusi teknologia antaa kaiken aikaa uusia mahdollisuuksia (esim. sähköiset palvelut, etä- ja monimuoto-opetus ja telerveydenhuolto), joita tulee hyödyntää tehokkaasti.

3.1.4. Alueidentiteetti, imago ja kulttuuri

Alueidentiteetti on ihmisten mielikuva kotiseudustaan ja imago puolestaan ulkopuolisten mielikuva alueesta. Vahva identiteetti on ilmentää yksilön hyvinvointia. Positiivinen imago puolestaan viestii alueen hyvinvoinnista. Identiteetti ja imago ovat siten merkittäviä voimavaroja alueellisessa kehittämisessä.

Lapissa kulttuurin tukeminen tulee osaksi alueellista kehittämistoimintaa. Tavoitteena on kulttuuri-toiminnan vilkastuminen, kulttuuripalvelutarjonnan

parantaminen sekä alueellisia erityispiirteitä ja kulttuuriperinnettä hyödyntävien toteutustapojen löytäminen matkailun, muun tuotantotoiminnan, asuinympäristöjen, koulutuksen ja palveluiden kehittämisessä.

Saamelaisille on turvattu perustuslaillinen oikeus kielelliseen ja kulttuuriseen erityisasemaan. Tavoitteena on edistää saamelaisten mahdollisuuksia kehittää omaehtoisesti kieltään, kulttuuriaan, elämänmuotoaan, elinkeinojaan ja identiteettiään. Saamelaiset osallistuvat tasaveroisesti omaa aluettaan, sen luonnonvarojen käyttöä ja muita elinoloja koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon hyvässä vuorovaikutuksessa muiden väestöryhmien kanssa. Saamelaisten talouselämä nojaa uudistuneisiin ja kehittyneisiin perinteisiin saamelaiselinkeinoihin sekä myös uusiin ammatteihin. Eläviä ja kehittyneitä saamen kieliä käytetään jokapäiväisessä elämässä. Keskeisimmät hyvinvointipalvelut ja koulutus perusasteelta korkeakouluasteelle tarjotaan myös saamen kielellä.

Saamelaisten kulttuuri perustuu oman alueen ja sen luonnon tuoton monipuoliseen käyttöön. Saamelaisalueella ihminen elää osana luontoa. Poronhoito, kalastus ja metsästys sekä luonnontuotteiden keräily ja käsityöt ovat saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, saamelaista elämäntapaa.

3.1.5. Hyvä ympäristö on kilpailutekijä

Hyvä ympäristö on tärkeä alueellisen kilpailukykyyn tekijä, ja vastuu tulevista sukupolvista velvoittaa pitämään huolta ympäristöstä ja luonnonvaroista. Luonnon hyvinvointi on paitsi matkailun myös väestön viihtyvyyden ja uusien asukkaiden saamisen edellytys. Tulevaisuudessakin Lappi on maailman kuulu puhtaasta ilmastaan, vedestään, luonnontuotteistaan ja metsistään. Tavoitteena on luonnonvarojen kestävä käyttö, viihtyisän ja terveellisen ympäristön luominen sekä luonnon biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden turvaaminen.

Rakennetuilla ympäristöillä on omat piirteensä maan eri osissa. Nämä piirteet tekevät paikasta asukkaalleen tutun, turvallisen ja yhteisöllisen ja vieraille erikoisen, eksoottisenkin. Lapin omaleimaista kulttuuriympäristöä arvostetaan korkealle sekä asukkaiden viihtyisyyden ja kotiseututunteen kannalta että matkailun vetovoimatekijänä. Kulttuuriympäristöä muokataan ja uutta luodaan koko ajan uudisrakentamisella. Talojen ja ulkoympäristön rakentamisen laatutason tulee nousta kaikkialla, erityisesti kaupunkien, taajamien ja matkailukeskusten ydinkeskustoissa.

Lapin metsämaasta on yli kolmannes suojeltu tai rajoitetun metsätalouden piirissä. Lapin metsäohjelman tavoitteina ovat metsävarojen ja metsien tuotannon, metsien terveyden ja elinvoimaisuuden

ja luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen ja lisääminen sekä ympäristönsuojelusta huolehtiminen metsien hoidossa.

Elinkeinojen, maankäytön, liikenteen, yhdyskuntatekniikan ja muun toiminnan suunnittelussa tulee ympäristönäkökulman säilyä, ja ympäristön laadun vaalimiseen ja kehittämiseen tulee käyttää myös entistä enemmän voimavaroja.

Maapallon ilmaston muutosta on tutkittu jo vuosien ajan. Ilmaston muutoksen vaikutukset Lapin ympäristölle ja elinkeinoille selvitetään suunnittelukauden aikana ja niihin varaudutaan uusissa tulevissa ohjelmissa.

3.1.6. Saavutettavuus on avainasemassa

Lapille ja sen elinkeinoelämälle on ensiarvoisen tärkeää perusinfrastruktuurin, erityisesti tiestön kunnan ja toimivuuden takaaminen.

Päätieverkon vilkkaimmalle osalle, runkotieverkolle on tavoitteena valtateiden peruslähtökohtia yhtenäisempi tieliikenteen palvelutaso. Elinkeinoelämälle on tärkeää päätieverkon ohella alkutuotannon ja erityisesti metsätalouden tarvitsemien alemman tieverkon liikennöitävyys ja kunnosta huolehtiminen.

Kuntakeskuksista ja matkailukeskuksista tulee olla sujuvat yhteydet aluekeskuksiin sekä lento- ja rautatieasemille. Alueellisesti kattava ja tehokas joukkoliikenne mahdollistaa työ-, kokous-, asiointi- ja kulttuurimatkat keskusten välillä turvallisesti ja ympäristöystävällisesti sekä tukee osaltaan myös matkailuelinkeinoa. Kuljetuksia ja matkoja yhdistelemällä sekä ketjuttamalla turvataan haja-asutusalueiden palvelujen saanti, mikä tukee alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa maakunnassa.

Junaliikenteen osuuden tulisi kasvaa energia-, ympäristö- ja turvallisuussyistä. Kolarin ratayhteys turvataan ja sähköistys ulotetaan sinne asti. Maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon kaivostuominnan ja matkailukeskusten tarvitsemat rautatieyhteydet. Pitkällä tähtäyksellä varaudutaan myös Jäämeren rataan.

Lentoliikenteen kehittäminen tarvitsee lisää suoria reittejä naapurimaihin ja Keski-Eurooppaan sekä lentoasemien laajennuksia. Lentoliikenne Enontekiön lentokentille turvataan.

Tehokkaat tietoliikenneyhteydet rakennetaan kaikkiin kuntakeskuksiin ja jokaisen yrityksen ulottuville. Pitkän aikavälin painopiste tulee olemaan Lapin tietoliikenne kapasiteetin ja uusien teknologioiden turvaamisessa.

3.1.7. Menestyminen edellyttää kansainvälistymistä

Lappi sijoittuu keskelle Barentsin aluetta ja sillä on yhteistä rajaa kolmen naapurimaan kanssa. EU:ssa Lapin rooli on Pohjoisen ulottuvuuden erikoisosaaminen. Tässä Lapin yliopiston, ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten merkitys on suuri.

Rajaseuduilla on useita luontevia, avoimia lähiyhteistyövyöhykkeitä. Perämerenkaari on ennen kaikkea suurteollisuuden, huippuosaamisen, logistiikan vyöhyke. Tornionlaaksossa ja Tenonlaaksossa käydään työssä rajan yli ja tehdään yhteistyötä mm. koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluissa sekä yhdyskuntatekniikassa. Nämä jokilaaksot ovat myös voimakkaita matkailualueita.

Pohjoiskalotin yhteistyö lisääntyy ja alueesta muodostuu tulevaisuudessa yhteinen työssäkäyntialue. Kansainvälisen toimintaympäristön muutos edellyttää avointa ja suoraa vaikuttamista Euroopan tasolla ja kauempanakin.

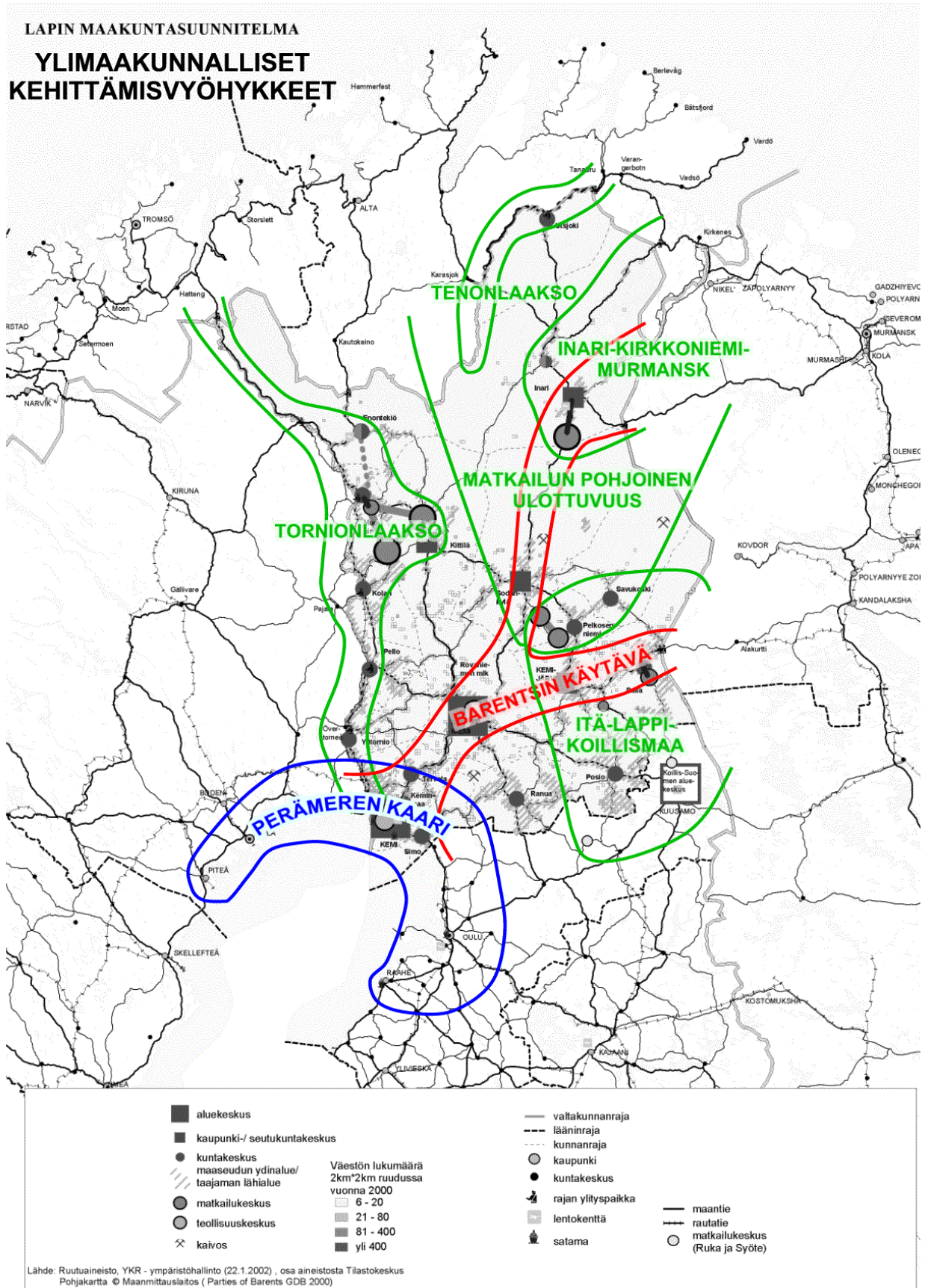
3.1.8. Tehokas ja ihmisläheinen aluerakenne

Lapin strategia perustuu vahvaan maakuntaajatteluun. Seutukunnat sekä alue-, matkailu- ja kuntakeskukset ovat maakunnallisen yhteistyöverkoston tärkeitä osia, kukin omista lähtökohdistaan. Alueet nähdään yhdenvertaisina, erilaisia tehtäviä ja painotuksia omaavina toimijoina.

Kuntakeskuspainotteinen aluerakenne merkitsee EU:n, valtion, maakunnan ja kuntien kehittämisvoimavaroja suuntaamista vahvasti alue-, kunta- ja matkailukeskuksiin ja niiden lähialueille, jotta niistä kehittyisi työpaikkojen, palveluiden ja ympäristön laadun suhteen niin monipuolisia ja korkeatasoisia, että ne tyydyttävät kunnissa olevia tai sinne muuttoa harkitsevia kansalaisia ja yrityksiä. Vahvan kehittämispanostuksen alueita ovat Rovaniemen ja Kemi-Tornion aluekeskukset, Kemijärven, Sodankylän, Ivalo-Saariselän ja Kittilä-Levin kaupunkitasoiset keskukset sekä Pyhä-Luoston, Ylläs-Pallas ja Salla-Suomu -alueiden matkailukeskukset ympäristöineen.

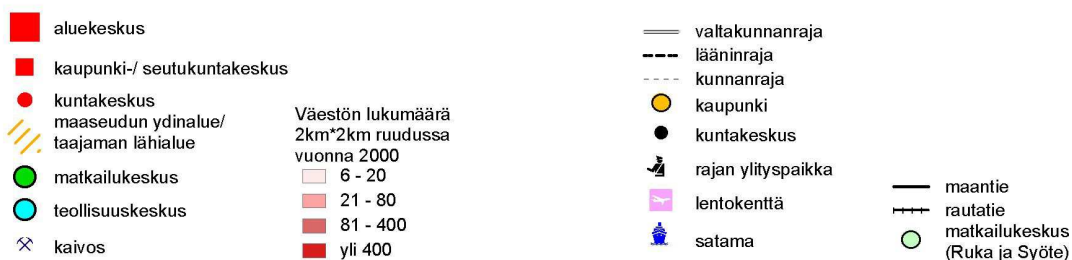
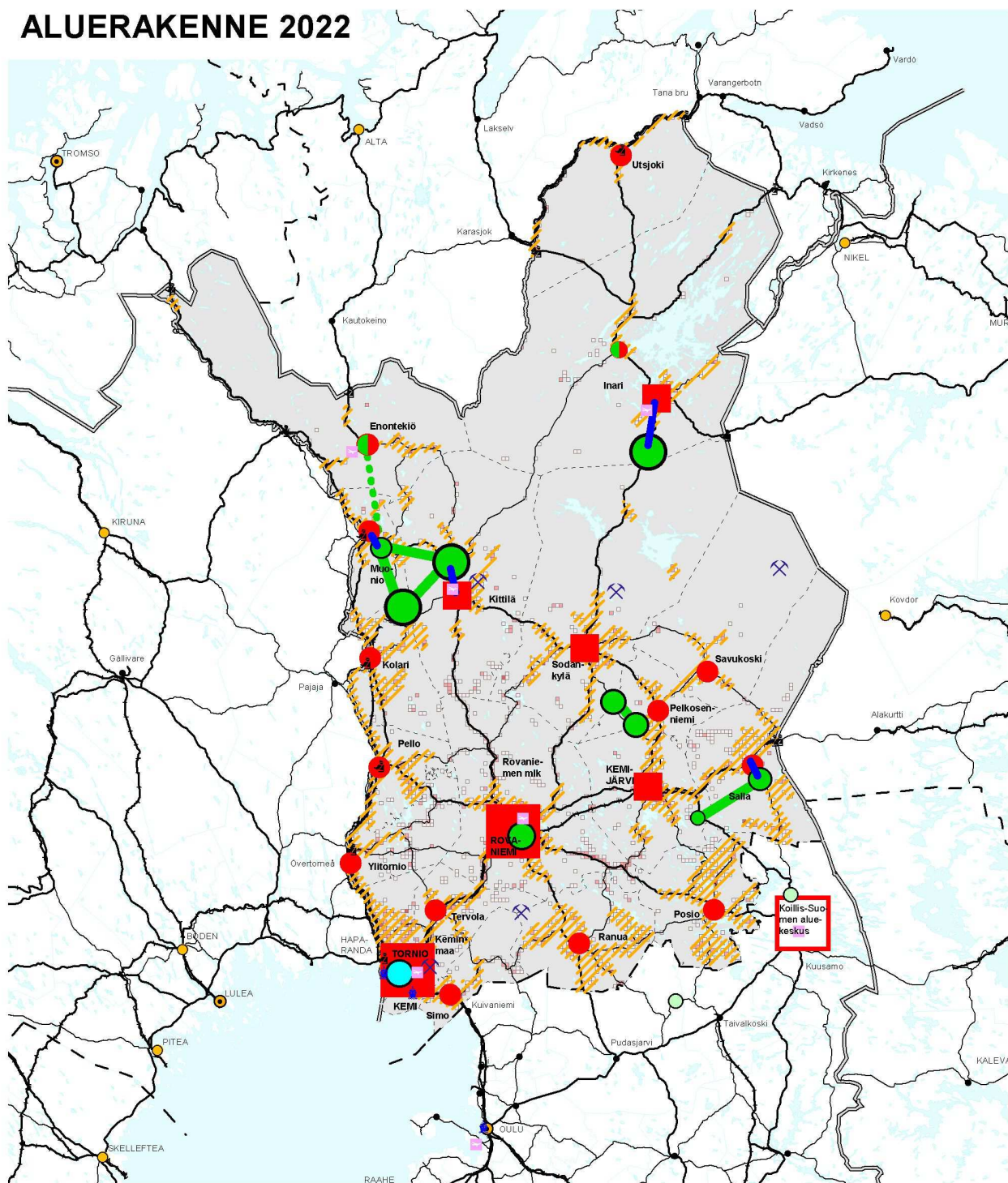
Lapin elinkeinorakenteen ja imagon kannalta tärkeät matkailukeskukset täydentävät keskusverkkoa sijaiten aluekeskusten ulkopuolisissa seutukunnissa. Maaseudun voimakkaimpiin kyliin sijoittuu maaseutuelinkeinojen työpaikkoja sekä sellaisia palveluja, joiden yksikkökoko ja väestöpohjan tarve on pieni. Investointeja tuetaan myös maaseudulla.

Kuva 17. Maakuntasuunnitelman ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet

Kuva. 18. Maakuntasuunnitelman aluerakenne

ALUERAKENNE 2022

Lähde: Ruutuaineisto, YKR - ympäristöhallinto (22.1.2002) , osa aineistosta Tilastokeskus Pohjakartta (c) Maanmittauslaitos (Parties of Barents GDB 2000)

3.2. TUNTURI-LAPIN OMIEN KEHITTÄMISSUUNNITELMIEN TAVOITTEITA

3.2.1. Meän Väylä

Meän Väylä on Kolarin, Muonion ja Pajalan yhteinen toiminnallinen ja maankäyttölinn suunnitelma, joka käsittelee erityisesti yhteistyötä valtakunnanrajan yli. Suunnitelma on valmistunut v. 2006. Sillä ei ole virallista asemaa. Siinä on seuraavia maankäyttöä ja infrastruktuuria koskevia tavoitteita:

- Kylien välillä kehitetään yhteistyötä rajan yli mm. palvelujen ja vapaa-ajan harrastusten järjestämisessä.
- Meän Väylä – Älvslandet on kansainvälinen matkailukohde, jolla on ainutlaatuinen profiili ja joka tarjoaa virkistämismahdollisuuksia ja elämyksiä ympäri vuoden.
- Yhteiset lähimarkkinat palvelujen tuottamisessa, elintarvikehuollossa, tuotannossa, alihankinnossa jne.
- Yhteiset työmarkkinat.
- Infrastruktuurikysymykset, jotka vahvistavat ja kehittävät Meän Väylä -aluetta, ovat etusijalla.
- Yhteinen kuntien läpi kulkeva seudullinen matkailutie, joka yhdistää kuntakeskukset, matkailukeskukset, lentoaseman ja rautatieaseman reitillä Muodoslompolo-Muonio-Olos-Jerisjärvi-Äkäslompolo-Ylläsjärvi-Kolari-Pajala-Junosuando/Tärendö/Kangos
- Yhdystiet muuttuvat valtateiksi välillä Pajala-Kolari ja Muodoslompolo-Muonio.
- Joukkoliikenneyhteydet yli rajan: tapahtumat, työmatkat, lentoaseman ja rautatieaseman kuljetukset
- Pajalan lentokentän laajennus ja rautatien jatko Ylläkselle, kehittämistoimenpiteiden suunnittelu pitkällä tähtäyksellä Pohjoiskalotti-perspektiivillä
- Reittiverkoston kytkeä valtakunnan rajan yli ja kylien välille ympärivuotisten yhteysmahdollisuuksien parantamiseksi
- Yhteisten teemareittien kehittäminen: Tervantie, Raudantie, Laestadiuspolku

3.2.2. Levi 3

Levi 3 on Levin toiminnallisen kehittämisen suunnitelma, joka on myös yleiskaavoituksen perustana.

- Jatkuvan kasvun tavoite
- 35 000 vuodepaikkaa vuonna 2020
- Omaleimaisuus ja luonnon kokemisen helppous
- Levin perusluonne säilytetään: rakennettu Levi, jolla tiivis keskusta ja erämainen Kätkä.
- Keskustaan tukeutuvan maankäytön tehostaminen, rinteisiin ja teihin tukeutuvien uusien alueiden kaavoitus, pysyvän asutuksen mahdollisuus lähellä keskustaa ja käytössä olevien alueiden maankäytön tehostaminen lisärakennusoikeudella

- Viherkäytävien säilyttäminen keskustaan
- Uuden kapasiteetin painottuminen hotellimajoitukseen
- Varautuminen Levin kasvamiseen nykyisen osayleiskaava-alueen ulkopuolelle

3.2.3. Enontekiö-Kilpisjärvi matkailustrategia 2004–2010 ja matkailuyhteistyön toimintamalli

- Enontekiö-Kilpisjärvi on ympärivuotinen ja kansainvälisesti vetovoimainen matkailualue, jonka vahvuustekijöitä ovat aitous ja yksilöllisyys.
- Tällä hetkellä pääkeskittymät ovat Kilpisjärvi ja Hetta, mutta muidenkin kylien kehittämiseen kiinnitetään huomiota.
- Yhteistoiminnallinen matkailualue, jonka kaksi matkailuidentiteetiltään erilaista aluetta täydentävät toisiaan
- Karesuvanto lähiympäristöineen on elävä monikulttuurinen toimintaympäristö yli valtakunnan rajojen ulottuvan matkailuyhteistyön kehittämiseen.
- Paikallisten kylien erityispiirteet ja elävä perinnekulttuuri

3.2.4. Veturi, Muonion vesi- ja tunturialueitten kehittämissuunnitelma

- Visio 2015: Veturi-alue on Suomen merkittävien kansainvälinen erämatkailukohde ja keskeisen tärkeä osa suomalaista kylmätekniikan osaamiskeskittymää. Alueen luonnonläheisyys on vetovoimatekijä myös kotimaisessa matkailussa. Maisemaltaan ja luonnoltaan ainutlaatuinen alue monipuolisine reittiverkostoineen ympäröi aktiivisia, pysyvään asutukseen ja perinteeseen pohjautuvia kyliä.
- Veturi-alueella on nykyisestä vahvistuneita asumisen ja matkailupalveluiden keskittymiä sekä laajoja erämaisia alueita. Keskittymien ulkopuolisilla alueilla väljemässä rakentamisessa kiinnitetään erityistä huomiota maiseman erämaisyyden säilyttämiseen.
- Alueella on korkeatasoinen eri liikkumismuodoille soveltuva reittiverkosto, jonka risteyspaikoissa on yhteiskäyttöiset palvelupisteet.
- Noin 10 000 vuodepaikkaa
- Alerakenne perustuu kansainvälisen matkailun skenaarioon.

3.2.5. Ylläs II – kehittämissuunnitelma vuoteen 2020, luonnos helmikuussa 2007

- Visio vuoteen 2020: Ylläs on kotimaan ykkösen kesällä että talvella. Se on Lapin kansainvälisin ja laadukkain matkailukeskus.
- Majoituskapasiteettitavoite noin 35 000 vuonna 2020 ja 50 000 vuonna 2040
- Kaupallisen majoituksen huomattava kasvu ja sen sijoittuminen toiminnallisesti ja vetovoimaisesti parhaille paikoille palvelukeskittymiin
- Huoneistohotelli- ja apartementostyyppisen majoituksen kasvu
- Yksityisten lomamökkien määrän kasvu, mutta ne eivät saa viedä tilaa keskeisiltä alueilta kaupalliselta majoituskapasiteetilta ja palveluilta tai estää palveluiden saavutettavuutta
- Rakentamisessa laatu on tärkeämpää kuin määrä.

3.2.6. Saamelaiskulttuuriosio Lapin maakuntaohjelmassa kaudella 2007–2010 (Saamelaiskäräjien hallitus 7.9.2006)

- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisen edellytyksiä turvataan ja kehitetään.
- Saamelaisten omaehtoista ja omaan kulttuuriin pohjautuvaa yrittäjyyttä, yritystoimintaa ja innovaatioiden kehittämistä sekä erityisesti perinteiseen tietämykseen nojaavaa osaamista tuetaan ja kehitetään.
- Saamelaislasten ja -nuorten viihtymisen edellytyksiä ja yleisiä elinoloja kehitetään saamelaisalueella ja heidän saamelaista identiteettiään ja kulttuuriaan tuetaan.
- Saamelaisen käsityön, taiteen ja kulttuurielämän toimintaedellytyksiä parannetaan.
- Saamelaista informaatiotekniikkaa ja -toimintaa sekä saamelaista mediaa ja elokuvatuotantoa vahvistetaan ja kehitetään.
- Saamen kielen käyttöä ja asemaa palveluissa, koulutuksessa, hallinnossa ja viestintävälineissä vahvistetaan ja saamen kieltä kehitetään vastaamaan nyky-yhteiskunnan tarpeita.
- Opetuksen saamelaista sisältöä kehitetään esi- ja perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa. Saamen kieleen ja kulttuuriin pohjautuvaa korkean asteen koulutusta ja tutkimusta kehitetään saamelaisista lähtökohdista.
- Saamelaisten hyvinvointipalveluita kehitetään oman kielen ja kulttuurin perustalta.
- Saamelaisten tunnettavuutta Suomen ja Euroopan unionin ainoana alkuperäiskansana lisätään.

3.2.7. Vesihuollon kehittämissuunnitelmat.

Tornion-Muonionjoen jokilaakson vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma

- Karesuvannon jätevesien käsittelyn tehostaminen yhteistyössä Ruotsin Karesuandon kanssa.
- Kilpisjärvellä tulisi tarkastella vesihuoltajärjestelmien riittävyttä matkailun kehittymisen tarpeisiin.
- Muonion kirkonkylän jätevesien käsittelyn tehostaminen.
- Oloksen jätevesijärjestelmän tehostaminen / liittäminen kirkonkylän verkostoon.
- Särkijärven ja Jerisjärven alueilla on tutkittava jätevesien käsittelyn järjestämistä sekä Yli-Muonion kylälle tarkasteltava keskitetyn vesihuollon järjestämistä.
- Kolarin kirkonkylän ja Sieppijärven puhdistamoiden saneeraaminen.
- Kolarinsaaren ja Saarenputaan alueelle viemäriverkosto.
- Ylläksen matkailualueen kehittymisen huomiointi vesihuollon kehittämisessä

Ounasjokivarren vesihuollon alueellinen yleissuunnitelma

- Kittilän kirkonkylän viemäriverkoston saneeraaminen.
- Kelontekemän vedenottamon uusiminen ja alueen laajentaminen järven toiselle puolelle.
- Helpin uuden vedenottamon rakentaminen.
- Kaukosen kylään uuden vedenottamon rakentaminen sekä jätevesien käsittelyn tehostaminen.
- Levin ja Alakylän jätevesipuhdistamoiden laajentaminen ja saneeraaminen.
- Raattaman ja Kyrön toiminta-alueen laajentaminen.
- Tepaston, Helppi-Tuuliharju, Kelontekemä ja Lompola alueilla on tutkittava keskitetyn viemäriverkoston rakentamista.
- Hetan viemäriverkoston laajentaminen ja uuden vedenottamon rakentaminen.
- Vuontisjärvellä, Peltovuomassa ja Nunnasessa tulee selvittää keskitetyn viemäroinnin tarpeellisuus. Nunnasessa ja Vuontisjärvellä on tutkittava keskitetyn vedenjakelun tarvetta.

3.2.8. Kunta- ja palvelurakennemuudistus (Paras -hanke)

Kunta- ja palvelurakennemuudistuksen tavoitteena on mm. varmistaa koko maassa laadukkaat ja asukkaiden saatavilla olevat palvelut. Palvelurakenteen on oltava kattava ja taloudellinen ja sen on mahdollistettava voimavarojen tehokas käyttö. Lain mukaan palvelurakenteita vahvistetaan kokoamalla kuntia laajempaa väestöpohjaa edellyttäviä palveluja ja lisäämällä kuntien yhteistoimintaa.

Edellä alueidenkäyttötavoitteisiin on kirjattu, että erityisesti lähipalveluiden (päivähoito, perusopetus, terveyskeskuspalvelut) saatavuudesta on kaikkialla huolehdittava. Lähipalveluiden saatavuus laajalla,

harvaanasutulla alueella, on todellinen haaste ja se vaatii toteutuakseen kuntien saumatonta yhteistyötä sekä kunnossa olevaa ja riittävää tieverkostoa. Tulevaisuuden palvelurakenteet eivät noudattele kuntarajoja, vaan palvelut tuotetaan asukaslähtöisesti ja mahdollisimman tehokkaasti.

Kuntien kehittämistavoitteita

Edellä esitettyjen tavoitteiden lisäksi kunnat ovat esittäneet neuvotteluissa seuraavia tavoitteita:

Enontekiö

- Kuntakeskus Hetan hotellitasoisen majoituskapasiteetin nostaminen nykyisestä määrällisesti vähintään kaksinkertaisesti ja tasoltaan nykyaikaisia kulutustottumuksia vastaavaksi.
- Jyppyrän hiihtomaa-alueen ja viereisen asema-kaava-alueen toteuttaminen tukemaan kuntakeskuksen kehittämistä ja alueen harrastusmahdollisuuksien monipuolistamiseksi.
- Pallas-Yllästunturin kansallispuiston pohjoisosan nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen matkailussa, kansallispuiston saavutettavuuden parantaminen yleisen kulkutien aikaansaamisella Ounasjärven itäpuolitse Pyhäkeron alueelle ja Pyhäkeron Pyhäjärven rannalle 1930-luvulla rakennetun matkailumajan rakentaminen uudelleen palvelemaan alueen matkailun kehittämistä ja kansallispuiston kävijöitä.
- Kilpisjärven energiahuollon vaihtoehtojen selvittäminen ja energian saannin varmistaminen joko nykyistä linjaa vahvistamalla, omalla energiatuotannolla tai Norjasta rakennettavalla syöttöjohdolla.
- Kilpisjärven alueen kehittymismahdollisuuksien varmistaminen kaavoitus- ja maanhankintatoimintaa jatkamalla sekä kaupallisten ja yhteiskunnallisten palveluiden edelleen kehittämisellä.
- Kilpisjärvelle tulisi saada moottorikelkkailun testauskäyttöalue sekä paikka tuulivoimaloille.
- Moottorikelkkareitit Norjaan Kautokeinon ja Skibotnin kautta ja varmuus siitä, että reitit ovat käytössä myös Norjan puolella.
- Moottorikelkkailureitit soveltuvat monelta osin koiravaljakkotoimintaan.
- Hevoset voisivat kulkea vanhoja keinoja pitkin.
- Karesuvannon kehittämisedellytysten varmistaminen kaavoituksen ja Ruotsin Kiirunan kunnan kanssa tehtävällä yhteistyöllä.
- Hetta, Kilpisjärvi ja Karesuvanto ovat rajakaupakylä.
- Maakuntakaavaan tulisi merkitä kaikki kylät.
- Poikittaisten tie-, moottorikelkkareitti- ja liikenneyhteyksien aikaansaaminen Enontekiön ja Inarin kuntien välille Nunnasesta Lismaan.

- Kilpisjärvelle lentosatama tai sesonkiaikainen lentokenttä. Vaihtoehdot tulisi tutkia maakunta-kaavassa.

Kittilä

- Kaivostieyhteys välille Hanhimaa-Kiistala.
- Suurikuusikon lisäksi muita suuria kaivoshankkeita ei ole näköpiirissä. Uraanikaivosta ei haluta kunnan alueelle.
- Viherkäytävä tarvitaan Kansallispuistoon ja Ylläkselle. Kulkeminen välillä Ylläs-Levi tulee kasvamaan.
- Reiteillä on merkitystä kyläkaupoille ja -baareille.
- Kalastusmatkailu on tulevaisuuden ala.
- Autotestausalueita tarvitaan todennäköisesti lisää.
- Kaatopaikka-alue tulisi varata maakuntakaavassa.
- Kittilässä on poikkeuksellisen paljon sorateitä.

Kolari

- Kaavaan tulee merkitä tiedossa tai käynnissä olevat kaivoshankkeet. Uraanikaivoksia ei tule osoittaa kunnan alueelle.
- Tuulivoimala-alueita voidaan osoittaa muualle kuin Ylläksen alueelle.
- Kolarin radan jatko Ylläkselle ja Norjaan tulisi osoittaa maakuntakaavassa. Harkittava myös yhteyttä Ruotsin Kaunisvaaraan.
- Revontulentien kehittäminen on tärkeää.
- Kevyttiikenteen yhteys Lappeesta Ruotsiin tulisi huomioida maakuntakaavassa.
- Venejärven ja Kurtakon välille tulisi saada uusi tieyhteys (työmatkaliikenne) ja Kurtakko-Ylläs -väliä tulisi parantaa.
- C-merkintä Äkäslompoloon, jossa on jo vähittäiskaupan suuryksikkö.
- Kalastus, erityisesti lohestus, on merkittävä asia kesämatkailulle.

Muonio

- Äkäslompolon ja Tiurajärven välillä kunnan raja ei saisi määrätä, vaan aluetta tulisi kehittää Ylläksen yhteistoiminta-alueena.
- Valtatien 21 kehittäminen on tärkeää.
- Uusia kylmäteknologian alueita tarvitaan.
- Jäämeren rata tulee ottaa huomioon, kansainvälinen asia.
- Yksityismetsätalouteen ei voida paljon vaikuttaa, mutta Metsähallituksen alueisiin tulisi voida vaikuttaa. Uusia suojelualueita ei kuitenkaan tarvita.
- Uusia maantieyhteyksiä ei tarvita. Ylä-Lapin uusilla poikittaisyhteyksillä ei ole merkitystä Muonion alueelle.

- Kaivosten osalta kiellettyä aluetta on kuntakeskus-Jeris-Pallas -alue. Uraanikaivoksia ei haluta kunnan alueelle.
- Tuulivoimaan kunnalla on myönteinen kanta.
- Reiteissä tulee ottaa huomioon yhteydet seutukunnan ulkopuolelle.
- Matkailijoista suurin osa tulee omilla autoilla, joten tieyhteyksien tulee olla kunnossa. Lentoliikenteen merkitys tulee kasvamaan, varsinkin charterien.
- Suurikuusikon työmatkaliikenne tulisi järjestää joukkoliikenteenä.

3.3. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEET TUNTURI-LAPIN MAAKUNTA- KAAVASSA

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön ohjausjärjestelmää. Tavoitteista päättää valtioneuvosto, ja niillä linjataan koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Tavoitteet voivat koskea asioita, joilla on:

- aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikennetai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön; tai
- valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyys, aluerakenteen taloudellisuuden tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Valtion viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistää niiden toteuttamista. Valtion viranomaisten on myös arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta.

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksissa on korostettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista. Maakunnan suunnittelu, erityisesti maakuntakaava on ensisijainen suunnittelu- muoto valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoinnissa ja välittämisessä kuntien suunnitteluun. Maakuntakaavoissa tavoitteita täsmennetään alueiden käytön periaateiksi ja aluevarauksiksi sekä sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Kun tavoitteet on asianmukaisesti otettu huomioon maakuntakaavassa, ne vaikuttavat maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta myös kuntien alueidenkäytön suunnitteluun.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on päätetty 30.11.2000 ja niitä on tarkistettu valtioneuvoston 13.11.2008 tekemän päätöksen mukaan vastaamaan paremmin alueiden käytön uusiin haasteisiin, erityisesti ilmastonmuutokseen. Lisäksi tavoitteiden vaikuttavuutta on lisätty täsmentämällä tavoitemuotoiluja sekä vahvistamalla niiden velvoit-

tavuutta. Tarkistetut tavoitteet tulivat voimaan 1.3.2009. Muutokset on otettu huomioon Tunturi-Lapin maakuntakaavassa, jonka kaavaehdotus on nähtävillä vasta voimaantulon jälkeen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on jaettu kuuteen asiakokonaisuuteen, joista viisi koskee tätä maakuntakaavaa. Seuraavassa esitetään valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (*kursiiviteksti*) Tunturi-Lapin maakuntakaavoitukselle sekä joitakin tapoja vastata tavoitteisiin (normaali teksti):

Toimiva aluerakenne

Yleistavoitteet

- *aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena:* kuntakeskusten, matkailukeskusten ja keskuskylien verkosto, pääteiden, rautateiden, lentoasemien ja reittien kehittäminen

Erityistavoitteet

- *ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet:* Tornionlaakson vyöhyke, yhteistyö Finnmarkin, Tromssan ja Norrbottenin alueiden sekä Lapin muiden seutukuntien kanssa mm. liikenteen, matkailun ja ympäristönsuojelun suunnittelussa
- *olemassa olevien rakenteiden hyödyntäminen mahdollisimman hyvin sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistaminen:* kehittämisvyöhykkeet sekä asutuksen ja matkailun sijoittaminen olemassa olevien palvelujen ja liikenneväylien yhteyteen
- *kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutus, kyläverkoston kehittäminen:* kylien tukeminen pienyritystoiminnalla, poronhoidolla, maataloudella, matkailulla ja loma-asutuksella; keskuskylien ja maaseudun kehittämisen kohdealueiden osoittaminen
- *maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet:* Hukkakeron massaräjätysalue, rajanylityspaikat, rajavartioston alueet

Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

Yleistavoitteet

- *Yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyys-edistäminen:* selvityksiin, vuorovaikutukseen, osallisten kuulemiseen perustuva suunnittelutyö
- *ilmastomuutokseen sopeutuminen;* tulvien ja tulvariskialueiden huomioon ottaminen, lumetoman ajan toimintamahdollisuuksien lisääminen matkailussa

Erityistavoitteet

- *yhdyskuntarakenteen eheyttäminen:* olemassa olevien kunta- ja matkailukeskusten sekä kyläverkoston kehityksen tukeminen, olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntäminen
- *perusteltu väestönkehitysarvio, vaihtoehtoja:* Tilastokeskuksen ennuste, omat ennusteet, matkailijoiden osuuden huomioon ottaminen
- *toimiva liikennejärjestelmä:* tiestön, lentoasemien ja terminaalien luokitus ja sijoitus, itä-länsisuuntaiset yhteydet
- *huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata:* riittävä mitoitus + vaihtoehtoja
- *vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittaminen:* matkailun ja rajakaupan tarvitsemien suuryksiköiden sijoitus
- *huomioitava tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit:* kaavamääräys ja toimintojen sijoittaminen
- *maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön:* GTK:n selvitys
- *meluhaitan huomioon ottaminen toimintojen sijoittamisessa:* lentokenttien ja massaräjätysalueen ympäristöt (suunnittelumääräys), tuulivoimaloiden alueet
- *yhteisen jätteenkäsittelylaitoksen sijoittaminen:* yliseutukunnallinen yhteistyö
- *energian säästäminen sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön edistäminen:* joukkoliikenteen suosiminen, tuulivoimaloiden alueet, maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, kunta- ja matkailukeskusten tiivistäminen
- *vedenhankinnan turvaaminen:* pohjavesialueiden suojelu

Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

Erityistavoitteet

- *valtakunnallisesti merkittävät maisemat ja kulttuuriympäristöt ja kohteet:* luetteloiden mukaiset kohteet osoitetaan kaavassa
- *ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet:* lakien ja oh-

jelmien mukaiset suojelualueet ja erämaa-alueet osoitetaan kaavassa

- *ylikunnallisesti merkittävät virkistyskäytön reitit ja verkostot:* runkoreitit ja matkailukeskusten virkistysalueet
- *matkailukeskusten ja -alueiden verkottuminen, toimivat palvelukokonaisuudet ja riittävät kehittämisen alueet:* erikoistumalla monipuolinen kokonaisuus, matkailukeskusten yhteistyö keskenään sekä kuntakeskusten ja maaseudun kanssa, aluevarausten riittävä mitoitus myös tarkemmassa suunnittelussa tutkittavia vaihtoehtoja varten
- *ranta-alueiden säilyminen, loma-asumisen viihtyisyys, kyläverkoston tukeminen, nykyisen infrastruktuurin hyväksikäyttö:* yhteiset ohjeet ranta-alueiden suunnittelusta, kylien lähellä olevien alueiden suosiminen
- *kiviainesvarojen käyttö, turvetuotanto:* maa-ainesten käytöstä GTK:n selvitys, jota täydennetään muilla tehdyillä selvityksillä.
- *hyvien ja yhtenäisten peltoalueiden ja metsätalousalueiden säilyttäminen:* parhaiden maatalousalueiden (peltoalueiden) säilyttämisestä kaavamääräyksiä tai suosituksia

Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

Yleistavoitteet

- *henkilöautoliikenteen tarpeen vähentäminen ja ympäristöä vähän kuormittavan liikennemuotojen edistäminen:* alueen saavutettavuus joukkoliikenteellä, alueen sisäisen joukkoliikenteen edistäminen esim. työmatkaliikenteessä, asutuksen ja matkailutoimintojen sijoitus

Erityistavoitteet

- *kehitetään ensisijaisesti olemassa olevia päällykennedyhteyksiä ja -verkostoja:* valta- ja kantateiden, Kolarin radan sekä Kittilän ja Enontekiön lentoasemien kehittäminen
- *valtakunnallisesti merkittävät radat, maantiet, vesiväylät, lentoasemat ja rajanylityspaikat:* Tornionlaakson kehittämisvyöhyke, rajanylityspaikat, mahdollisesti varautuminen Jäämeren rantaan
- *tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet:* tuulivoimala-alueiden osoittaminen selvityksen pohjalta

Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Yleistavoitteet

- *Lapin tunturialueiden säilyminen luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä kokonaisuutena:* luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet, luontaistalousalueet, kylien ominaispiirteet

- *Saamelaisten kotiseutualueella otetaan huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi: saamelaisten kotiseutualueen aluevaraukset sekä alueiden käyttöä ja käytöstä päättämisen menettelyjä ohjaavat kaavamääräykset ja suositukset*
- *poronhoidon kehittämisedellytysten turvaaminen poronhoitoalueella: yhteensovittaminen metsäalueiden muiden käyttötapojen kanssa*

3.4. TUNTURI-LAPIN TULEVAISUUSKUVA JA KEHITTÄMISSTRATEGIA

Tunturi-Lapin seutukunnan päätavoite on kehittää omaleimaista, korkeatasoista ja kansainvälistä matkailualueutta sekä luoda asukkaille monipuolista työtä ja toimeentuloa.

Tuekseen matkailuelinkeino tarvitsee mm. korkeaa palvelutasoa, infrastruktuurin toimivuutta ja vetovoimaista ympäristöä. Väestön toimeentulon turvaaminen on kehittämistyön luonnollinen perusta ja lähtökohta.

Päätavoitteessa korostuu matkailun suuri merkitys alueelle. Tunturi-Lappi on kasvanut Lapin valtakunnallisesti merkittävimmäksi matkailualueeksi. Suurimmat matkailukeskukset Levi ja Ylläs ovat erikoistuneet talvisiin aktiviteetteihin, Olos ensilumen kauteen ja autotestaukseen, Hetta ja Pallas luontomatkailuun ja Kilpisjärvi viimelumen kauden. Kaikki pyrkivät ympärivuotisuuteen monipuolistamalla toimintaansa. Alueen nykyisten runsaan 40 000 vuodepaikan arvioidaan kasvavan vuoteen 2020 mennessä yli 80 000 vuodepaikkaan ja nykyisten noin 3,5 miljoonan yöpymisvuorokauden noin 8 miljoonaan. Matkailun sesonkivaihteluista johtuen työpaikoista lähes puolet on nykyisin kausiluonteisia. Kausiluonteisuutta pyritään tasoittamaan erilaisten tapahtumien ja kesämatkailuun liittyvien

tuotteiden kuten golfin, sauvakävelypuistojen, patikointi- ja pyöräilyreittien ja kalastusmatkailun avulla sekä hyödyntämällä koko matkailualueen keskeillä sijaitsevaa Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa.

Kylmäteknologia on matkailun rinnalla kasvava toimiala. Kittilässä käynnistyy Euroopan suurin kultakaivos, Kolarissa tehdään tutkimuksia tavoitteena rauta-, kupari- ja kultakaivostoiminnan käynnistyminen ja myös muita Tunturi-Lapin malmikriittisiä alueita tutkitaan.

Metsätalous on edelleen merkittävä paikallistaloudessa ja maakunnan metsäteollisuuden raaka-aineen tuottajana. Metsätalouden, matkailun ja poronhoidon yhteensovittaminen tarvitsee entistä enemmän huomiota.

Maatalouden, poronhoidon ja luontaistalouden elinkeinollinen merkitys haja-asutusalueella on edelleen varsin suuri. Maaseudun kehittämisessä pienimuotoisen yritystoiminnan ja jalostuksen lisääminen nähdään osana matkailun palveluketjuja. Elinkeinojen kehittämisessä ja palvelutoiminnassa vahvistetaan yhteistyöhankkeita Ruotsin ja Norjan kanssa.

3.4.1. Tunturi-Lapin maakuntakaavan SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - monipuolinen ja puhdas luonto, puhdas ilma - Tornionjoki-Muonionjoki, Ounasjoki, lohi, tunturivedet, Pallas-Ylläs kansallispuisto - keskiyön aurinko, lumivarmuus - Lapin tunnettavuus - hyvä sijainti keskellä Pohjoiskalottia - kansainvälisyys ja rajat - hyvä saavutettavuus, lentokentät ja rautatie - syrjäisyys-imago positiivisessa mielessä - luonnonvarat - matkailuelinkeinon vahvuus - suuret ja tunnetut matkailukeskukset - monipuolinen matkailutarjonta, ohjelmapalvelut - kylmätekniikan ja matkailun erityisosaaminen - suuret ja keskisuuret yritykset kasvavan liiketoiminnan ylläpitäjinä - yrittäjien runsaus ja osaaminen - paikallinen kulttuuri, elävät kylät, monipuolinen maaseutu, poronhoito, poronhoitomalli/perinteinen paimennustapa - saamelaisuus ja monikulttuurisuus - pohjoiseen sijaintiin nähden hyvä infrastruktuuri ja palvelurakenne - rinteet, ladut, reittiverkostot - tutkimustoiminta - turvallisuus 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - väkiluvun väheneminen - korkea työttömyys - kunnallistalouden ongelmat - pohjoisten matkailun heikko tunnettuus päämarkkina-alueilla - pätevän työvoiman saatavuus kasvualueille, työvoiman koulutusrakenne - matkailun kausiluonteisuus - hotellien puute - asuntojen puute - nuorten palvelut - maankäyttöristiriidat - pitkät etäisyydet väestökeskittymistä - saavutettavuus (lennot, lentohinnat, Kittilän lentokentän kapasiteetti) - hajanaisuus, sisäisen joukkoliikenteen puutteet - keskeneräisyys - kesäympäristön laatu - riittämätön yhteistoiminta ja verkostoituminen - jätehuolto ja kierrätys
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - kahden suurimman työllistäjän, matkailun ja kylmätekniikan suuret kasvumahdollisuudet - kasvavat metsävarat ja hakkuu mahdollisuudet - naapurimaiden energiavarojen hyödyntäminen - kalottiyhteistyö - kansainvälisen matkailun trendit - luontomatkailun kasvu - kansallispuiston hyödyntäminen kestäväällä tavalla - matkailun uudet sesongit - koulutuksen kehittäminen - verkostoituminen ja yhteismarkkinointi - pohjoisten olosuhteiden laajempi hyödyntäminen elinkeinotoiminnassa - omien luonnonvarojen ja luonnontuotteiden hyödyntäminen ja jalostus - paikallisen alkutuotannon ja jalostuksen (mm. elintarviketuotanto, rakentaminen) parempi hyödyntäminen matkailussa - kalastuksen ja metsästyksen kehittäminen - porotalouden jakelukanavien kehittyminen ja sen myötä kysynnän kasvu - pienimuotoisen elintarviketuotannon kehittäminen, luonnontuotteiden jalostusasteen nostaminen - tutkimustoiminta johtaa yritystoimintaan - viihtyisä elinympäristö ja etätyöteknologia - alihankkijoiden houkuttelevuus tai synnyttämisen veturiyritysten myötä - ilmastonmuutoksen hyödyt talvimatkailulle 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> - palvelu- ja yhdyskuntarakenteiden murtuminen väestömuutosten vuoksi, ikärakenteen muutokset - väestön keskittyminen etelään vie kysyntää pohjoiselta osaamiselta - ristiriidat esteenä luonnonvarojen hyödyntämisessä - kuntatalous - julkisen talouden liian nopea supistaminen - julkisten turvapalvelujen riittämättömyys - syrjäytyminen - osaavan työvoiman saannin vaikeutuminen - innovatiivisuuden ja yrittäjyyden ehtyminen - yhteisen näkemyksen puuttuminen - päätöksenteon lyhytjänteisyys - yhteistyökyvyn puute, eripura - lentoliikenteen kehittämättömyys, kalliit hinnat - junaliikenteen heikentyminen - energian hinta - kylien tyhjeneminen - metsien rankat hakkuut ja maanpinnan käsittelyt matkailulle ja poronhoidolle tärkeillä paikoilla - ”suojeluvyöhykkeiden” laajentuminen suojelualueiden ulkopuolelle - vesistöjen tilan heikentyminen hyödyntämisen seurauksena - rakennetun ympäristön tason lasku - Lapin omaperäisyyden häviäminen - ilmastonmuutoksen uhat asutukselle ja luonnolle - ulkopuolelta tulevat saasteet - saamelaiskulttuurin tukahduttaminen/häviäminen

3.4.2. Elinkeinot maakuntakaavassa

Matkailu

Matkailu on Tunturi-Lapin merkittävin elinkeino, ja sen tulevaisuuden näkymät ovat hyvät. Matkailuvaltteina ovat luonnonrauha, puhdas ilma, erämaa ja eräkulttuuri, vuodenaajat, ympäristön laatu, luonnon-suojelu, saamelaiskulttuuri, perinteiset elinkeinot, poronhoito, kalastus, räätälöidyt palvelut, korkea laatu sekä Jäämeren ja Norjan läheisyys. Toimintaa kehitetään ympärivuotiseksi ja säätä kestäväksi, mikä edellyttää investointeja majoitus- ja ohjelmapalvelurakennelmiin. Elintärkeitä ovat maantie-, rautatie- ja lentoliikenteen hyvä toimivuus sekä luonnon kestokyky ja säilyminen puhtaana. Erityisen tärkeää on turvata lentoliikenteen ympärivuotiset palvelut Kittilän ja Enontekiön kentillä, tulevaisuudessa tulee huomioida myös rautatieyhteyksien kehittäminen.

Hiihtokeskusten ohella kehittyvät erityisesti luonto- ja elämysmatkailu ja sitä varten tarvittavat reitit: matkailukeskusten paikallisreitit, vaellusreitit, keskuksia yhdistävät reitit sekä seudun ulkopuolelle, myös naapurimaihin, johtavat reitit.

Matkailun kehittämässä tehdään seutukunnan rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä Saariselän, Rovaseudun ja Pyhä-Luoston sekä Norrbottenin, Finnmarkin ja Tromssan alueiden kanssa. Matkailukeskusten profiloitumisella, työnjaolla ja yhteistyöllä keskenään sekä kuntakeskusten ja pienten kohteiden kanssa muodostetaan vahva ja monipuolinen kokonaisuus.

Tulevaisuuden tärkeimpiä matkailukohteita ovat Levin, Ylläksen, Oloksen ja Pallaksen tunturikeskukset, Hetta, Kilpisjärvi, Tornionjoki-Muonionjoki, Ounasjoki, kulttuurihistorialtaan arvokkaat kylät sekä eräretkeilykohteet.

Matkailurakentamisessa on huomioitava ympäristö, viihtyvyys ja laatu. Maankäytöstä on sovittava yhteisesti eri toimialojen kesken ja kaikkien näkökantoja kunnioittaen.

Matkailurakentamisessa panostetaan laadukkaaseen suunnitteluun ja pyritään tiiviiseen keskustarakentamiseen. Matkailijavirtojen keskittäminen matkailukeskuksiin ja keskusten rakentaminen ns. kävelykyliksi suojaavat ympäristöä matkailun haittavaikutuksilta ja auttavat säilyttämään alueen vetovoimaisuutta. Laadukkaalla ympäristörakentamisella varmistetaan ympäristön viihtyisyys kaikkina vuodenaikoina ja tuetaan matkailun ympärivuotisuuden kehittymistä.

Tunturi-Lapin maakuntakaavaan tulee matkailun ja virkistykseen kehittämisyöhykkeitä, joilla osoitetaan matkailullisesti vetovoimaisia alueita joita kehitetään matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteensopivalla tavalla.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita alueita ja ympäristöjä vaalitaan ja hyödynnetään matkailun vetovoimatekijöinä.

Valtion ylläpitämä retkeilyinfrastruktuuri on matkailuelinkeinon käytössä. Metsähallituksen luontomatkaileu ja luonnon virkistyskäyttöä tukevat investoinnit keskittyvät matkailukeskusten läheisyyteen, missä ovat suurimmat kävijämäärät. Luontomatkaileu keskittäminen painopistealueille vähentää matkaileu aiheuttamia haittoja, koska matkaileu tapahtuu olemassa olevilla reiteillä ja muiden palvelujen parissa.

Kansallispuistot muodostavat tärkeän matkaileu vetovoimatekijän. Kansallispuistojen kävijämäärät ovat jatkuvasti kasvaneet, minkä vuoksi virkistyspalvelujen tuottamiseen ja luontomatkaileu hallintotoimiin vaaditaan lisää julkisia varoja. Muutoin on vaarana, että kansallispuistojen virkistyskäytön lisääntymisestä aiheutuvat ympäristöhaitat voivat uhatta alueen ekologista kantokykyä. Tämän estämiseksi Metsähallitus on ottanut luonnonsuojelualueillaan käyttöön kestävän luontomatkaileu periaatteet, joilla mm. matkaileu tulee edistää luontoarvojen säilymistä ja luonnonsuojelua sekä ympäristön kuormitus on minimoitava. Matkaileujaryhmien vieminen kansallispuistojen alueelle on rajoitetun lupakäytännön piirissä; pääsääntöisesti vain lihasvoimalla tapahtuva liikuminen on sallittua.

Metsäteollisuudelle myös Tunturi-Lappi on tärkeä raaka-aineen lähde, ja kaivosteollisuuden kehitysnäkymät ovat valoisat. Matkaileuelinkeino tarvitsee metsiä matkaileujoiden virkistysalueiksi ja ohjelmapalvelujen toteuttamisympäristöksi. Kaivos- ja metsäteollisuuden ja matkaileu intressit saattavat toisinaan olla erilaiset. Alueita tulisi kehittää niin, että niiden matkaileullinen vetovoima säilyy ja Lappiin liitetyt positiiviset mielikuvat vahvistuvat. Erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota matkaileukeskuksiin, suojelualueisiin ja esim. kansallispuistojen lähialueiden käyttöön. Metsä- ja kaivosteollisuuden ja matkaileu välille on löydettävissä tasapaino, kun alueiden käyttöä tarkastellaan kokonaisuutena ja suunnittelua toteutetaan kaikkien elinkeinojen näkökantoja kuunnellen. Menettelytapoja ja suunnittelukäytäntöjä tulee kehittää, jotta pystytään sovittamaan yhteen eri osapuolten näkemykset. Yksi ratkaisu metsien maisema- ja virkistysarvojen suojelemiseksi on ns. virkistysarvokauppa, jossa metsänomistaja saa korvauksen metsän normaalin talouskäytön rajoittamisesta.

Maakuntakaavassa osoitetaan matkaileu kehittämisyöhykkeet, matkaileukeskukset ja pienempiä matkaileukohteita, matkaileu tarvitsemat virkistys- ja suojelualueet, reitit, liikenneyhteydet sekä matkaileu vaikutukset kyläverkkoon.

Tutkimus ja testaus

Arktinen tutkimus ja korkean teknologian tutkimus- ja testaustoiminta ovat jo nyt tärkeä elinkeino Tunturi-Lapissa ja kasvumahdollisuudet ovat suuret. Mitattavat investoinnit ovat välttämättömiä elinkeinon kilpailukyvyn ylläpitämiseksi ja kasvun turvaamiseksi.

Maakuntakaavassa osoitetaan tutkimukselle ja testaustalle alueet.

Metsätalous

Metsien 10. inventoinnin mukaan hakkuu mahdollisuudet ovat kasvaneet 20 %. Hakkuut kohdistuvat entistä enemmän työvaltaisempiin nuorten metsien harvennuksiin, joten työpaikkojen määrä voi hieman kasvaa. Metsän kasvu on poistumaa suurempi. Mekaanisen puunjalostuksen raaka-aineen saanti turvataan ensisijaisesti seutukunnan omia metsiä kestävästi hyödyntäen. Puun energiakäyttöä lisätään. Nuorten metsien hoitoon panostetaan. Työvoiman tarve on kausiluonteista, täydentäviä aloja tarvitaan.

Tehtaiden raaka-ainehuollon laskelmissa, ja hakkuumahdollisuuksia koskevilla laskelmissa on lähdetty siitä, että suojelualueiden ulkopuolella voidaan harjoittaa hakkuutoimintaa normaalisti ottaen huomioon metsälain, luonnonsuojelulain ja metsäsertifiointin vaatimukset sekä erityisesti valtion maiden osalta muiden käyttömuotojen tarpeet luonnonvarasuunnitelmissa esitetyllä tavalla.

Venäjän supistuvan puun tuonnin vuoksi metsäteollisuuden puuhuolto on valtion erityistoimenpiteiden kohteena. Tavoitteena on lisätä kotimaisen puun käyttöä 10 – 15 miljoonaa kuutiota vuodessa. Tässä tilanteessa on maankäytön suunnittelussa pidättäytyttävä toimista, joilla kärjistetään raaka-aineongelmaa.

Taloustmetsien muu käyttö, kuten matkailu, poronhoito, riistanhoito, metsästys, metsäntuotteiden keräily ja virkistyskäyttö ovat merkittäviä, asettavat omia tavoitteitaan ja rajoituksiaan metsätaloudelle valtionmailla. Metsätalous ottaa huomioon monimuotoisuuden ja monikäytön (metsäsertifikaatit). Siinä metsätaloutta ohjaavat metsälaki, metsätalouden ympäristöohjelma, alueellinen metsäohjelma, metsänhoitosuosituksukset, maisemanhoito-ohjeet, yksityismaiden monitavoitteinen metsäsuunnittelu sekä valtion maiden luonnonvarasuunnitelmat ja alueekologiset suunnitelmat.

Ulkoilumetsän ja taloustmetsien hoidon tarpeet ovat yleensä sovitettavissa käyttämällä hyväksi maisema-arvostuksista olevaa tutkimustietoa ja maisemallisesti soveltuvia metsänkäsittelymenetelmiä. Luonnollisesti on myös erityisalueita, joissa hakkuuta joudutaan suunnittelemaan monikäytön tarpeista

lähtien tai jopa luopumaan. Näissä kohteissa voidaan hyödyntää virkistysarvokaupan mahdollisuudet.

Soiden uudisojitukset ovat käytännössä loppuneet, mutta alueen eteläosissa tehdään jonkin verran vanhojen ojitusalueiden kunnostusojituksia. Kunnostusojitusalueita valittaessa on otettava huomioon toiminnan taloudellisuus ja vesiensuojelutavoitteet. Ensisijaiset ja muut harvennushakkuut ovat ensisijalla. Uudistushakkuissa avohakkuiden osuus vähenee ja luontaisen uudistamisen osuus kasvaa. Maanmuokkauksessa pyritään käyttämään äestystä ja laikutusta eikä aurausta. Monimuotoisuus turvataan alueellisella ja metsikkötasolla. Arvokkaita luontokohteita säästetään. Säästöpuuta, puu- ja pensasryhmiä ja suojavyöhykkeitä jätetään hakkuualoille. Suositetaan useiden puulajien metsiä. Kulutetaan ja palautetaan suoalueita luonnontilaan. Riistan elinympäristöjen turvaaminen on tärkeää asukkaille ja matkailulle.

Metsäalueista saatavaa taloudellista hyötyä voitaisiin lisätä toteuttamalla tilusjärjestelyjä, jossa metsäpalstojen muoto, koko ja sijainti saataisiin nykyistä edullisemmaksi.

Maakuntakaavalla pyritään turvaamaan nykyisten luonnonsuojelualueiden ulkopuolella olevien metsäalueiden säilyminen pääosin talouskäytössä. Kaavamerkinnot, kaavamääräykset ja kaavaselostuksen ohjeet ja suositukset ovat ohjeena metsälain ja metsänhoito-ohjeiden soveltamisessa auttaen tunnistamaan alueet, joilla tarvitaan erityisiä muut käyttömuodot huomioon ottavia käsittelytapoja.

Kaavallinen ohjaaminen kohdistuu lähinnä reittien, teiden ja matkailukeskusten läheisyyteen. Rajoitukset eivät saa olla kohtuuttomia.

Maakuntakaavassa varataan pääosa Tunturi-Lapin seutukunnan suojelualueiden ulkopuolisista alueista maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, metsätalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi sekä luontaistalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi. Kaavassa voidaan lisäksi esittää maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta, maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja sekä päällekkäismerkintöjä ja määräyksiä, joilla vaalitaan maisemaa tai turvataan muiden maankäyttömuotojen kuten matkailun ja poronhoidon toimintaedellytyksiä.

Yhteiskunnalliset palvelut

Koulut säilyvät kuntakeskusten lisäksi muutamassa keskuskylässä. Matkailukeskusten koulutarpeet on otettava huomioon pysyvän työvoiman saamiseksi. Muut kiinteät kunnalliset palvelut ovat kuntakeskuksissa ja matkailukeskuksissa. Liikkuvat palvelut tarjoavat mahdollisuuden asua myös muissa kylissä. Monet palvelut hoidetaan kuntien yhteistyönä, myös valtakunnan rajan yli.

Vanhuksia voidaan hoitaa keskustaajamien lisäksi myös kylissä, missä on valmiita tiloja. Palvelujen saatavuuteen ja väestön pysymiseen maaseudulla vaikuttavat keskeisesti liikenneyhteydet ja -palvelut. Autottomille tulee turvata joukkoliikenteen peruspalvelut. Monipalveluautojen avulla yhdistetään tiedon, tavaroiden ja ihmisten kuljetuksia.

Kauppa

Rajakauppa kehittyi Hetassa, Kilpisjärvellä ja Karesuvannossa. Kuntakeskuksiin, Leville, Ylläkselle ja rajakauppakyliin voi syntyä seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköitä. Ne sijoitetaan taajamien keskustoihin tai niiden lähelle. Matkailukeskusten kaupalliset palvelut kasvavat ja monipuolistuvat ja palvelevat myös ympäröivää maaseutua. Kyläkaupat vähenevät edelleen ja säilyvät vain muutamassa keskuskylässä. Kotiinkuljetukset kehittyvät.

Maakuntakaavassa osoitetaan vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoitus. Kaupan kehitys vaikuttaa aluerakenteeseen. Kaavalla pyritään parantamaan kyläkauppojen toimintaedellytyksiä tukemalla mm. lomiasuntojen sijoittumista niiden vaikutuspiiriin ja linjaamalla reittejä niiden kautta.

Jalostus

Poro-, kala-, maatalous- ja keräilytuotteiden pienimuotoinen mutta korkeatasoinen jalostus lisääntyy koko seutukunnassa. Matkailijoiden kulutus on entistä suurempi osa elintarviketuotannon markkinointia.

Rakennustoiminta on suurinta matkailukeskuksissa. Entistä suurempi osa loma- ja matkailurakennuksista sisustuksineen tuotetaan seudullisesti, mikä lisää mekaanisen puunjalostuksen (sahat, hirsiveistämöt, puusepänteollisuus) tuotteiden kysyntää. Seutukunnan oman korkealaatuisen raaka-aineen saanti on turvattava.

Teollisuus sijoittuu pääasiassa maakuntakaavan taajamatoimintojen alueille ja kyläalueille.

Kaivannaisteollisuus on suuri tulevaisuuden mahdollisuus. Lapin poikki kulkee malmipotentialinen vyöhyke Kittilän keskiosien ja Kolarin pohjoisosien kautta. Merkittävimpiä löydettyjä metalleja ovat Kittilässä Suurkuusikon kulta sekä Kolarin rauta, kulta ja kupari. Alueella on myös merkittäviä rakennuskiviesiintymiä kuten Kittilän marmori. Kivellä voisi olla kysyntää sekä alueen omassa matkailurakentamisessa että maailmanmarkkinoilla.

Malmi-, rakennuskivi-, teollisuusmineraali-, hiekka-, sora-, turve- ja soravarojen käyttömahdollisuudet pyritään turvaamaan niin, että haittoja muulle toiminnalle tai luonnolle syntyy mahdollisimman vähän. Vältetään sellaisen toiminnan sijoittamista malmipotentialisille alueille tai niiden viereen, joka

estäisi kaivostoiminnan tai häiriintyisi siitä. Maainesten ottoalueet valitaan mahdollisuuksien mukaan paikoista, joissa otto ei aiheuta häiriötä tai turmele arvokasta maisemaa. Turpeenottoalueiden sijoittamisessa otetaan huomioon vesistöjen suojeleminen ja mahdollisuudet oton jälkeiseen käyttöön ja maisemointiin. Pohjavesiesiintymien lähelle ei sijoiteta vesiä pilaavaa toimintaa.

Maakuntakaavassa osoitetaan laajat teollisuusalueet, esimerkiksi lupaavat malmialueet. Tärkeät kaivostoiminnan tutkimusalueet voidaan merkitä päällekkäismerkinnällä. Maakuntakaavassa osoitetaan myös huomattavimmat maa-ainesten ottopaikat. Tarvittaessa osoitetaan jalostuksen tarvitsemat uudet liikenneyhteydet.

Maatalous

Rakennemuutos hidastuu ja maatalous säilyy merkittävänä elinkeinona erityisesti Kittilässä ja Kolarissa sekä eräissä kylissä pohjoisempanakin. Pääosa maataloudesta hoidetaan pääammattina tilakoon kasvassa hieman edelleen. Porotalous, maatilamatkailu, muu yrittäjyys tai palkkatyössä käynti ovat merkittäviä maatalouden rinnakkaiselinkeinoja. Maatalouden merkitys on suuri maaseudun asuttuna pitämisessä ja kulttuurimaiseman ylläpitäjänä, mistä hyötty myös matkailu.

Pohjoisen puhtailla ja maukkailta tuotteilla on hyvä maine maailmalla ja paikalliset markkinat kasvavat matkailukeskuksissa.

Maatalous keskittyy entistä enemmän pääteiden varsille ja palveluiden läheisyyteen. Kaavassa maatalouden kehittämisen kohdealueilla voitaisiin järjestellä peltotiluksia uudelleen siten, että palstojen koko kasvaisi, etäisyys talouskeskuksista vähenisi ja tuotannon kannattavuus siten parantuisi.

Osoitetaan maaseudun kehittämisen kohdealueet. Parhaiden maatalousalueiden (peltoalueiden) säilyttämisestä annetaan kaavamääräyksiä ja/tai suosituksia.

Poronhoito

Poronhoidolla on elinkeinollista merkitystä myös jalostamisessa, kaupassa ja matkailussa. Tavoitteena on käsitellä ja käyttää porotalouden tuotteista mahdollisimman suuri osa seutukunnan alueella, jolloin niistä jää sinne suurin hyöty. Porokulttuuriin liittyvällä elämäntavalla, perinteellä, omaleimaisuudella ja eksoottisuudella on suuri merkitys myös alueen imagoille sekä saamelaiskulttuurin elinvoimaisuudelle. Poronhoito on myös tärkeä kulttuurimaiseman ylläpitäjä. Muu alueidenkäyttö vaikuttaa huomattavasti poronhoitoon ja poronhoidolla on omat vaikutuksensa muuhun alueidenkäyttöön. Tunturi-Lapin seutu-

kunnassa on poronhoidon kulttuurin ja toimintatapojen suhteen erilaisia alueita ja perinteitä erilaisista luonnonoloista johtuen.

Poronhoidossa tapahtuu rakenne- ja toimintatapamuutoksia. Elinkeinoharjoittajien määrä vähenee ja omistajakohtainen porokarjan koko kasvaa. Liitännäiselinkeinoina kehittyvät porotuotteiden jatkojalostus ja matkailu (porotilat retkikohteina, matkailijan osallistuminen porotöihin).

Poronhoidon tärkeät alueet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Maakuntakaavassa porotalouden toimintaedellytyksiä turvataan aluevarausmerkinnöillä, kaavamääräyksillä ja suosituksilla. Maakuntakaavan selostusosaan voidaan ottaa teemakarttoja porotaloudesta, joihin esimerkiksi kaavamääräyksissä voidaan tarvittaessa viitata.

Kalatalous

Ammattikalastus voi kehittyä alueen eräillä järvilla. Kalaa toimitetaan pääasiassa puolijalosteina alueen omiin taajamiin ja matkailukeskuksiin. Kalastusmatkailua ja sitä tukevia elinkeinoja kehitetään sekä Tornionjoen ja Muonionjoen lohenkalastuksessa että muiden kalalajien ja tunturijärvien ja Ounasjoen kalakantojen hyödyntämisessä kestävän käytön periaatteella. Tavoitteena on lohien saaminen myös Ounasjokeen rakentamalla kalaportaat Kemijoen voimalaitosten ohi.

Maakuntakaavassa kalatalouden toimintaedellytyksiä voidaan turvata lähinnä kaavamääräyksillä ja suosituksilla.

Muut elinkeinot

Luontaiselinkeinojen toimintamahdollisuudet tulee säilyttää.

Matkailuun ja kaivostoimintaan liittyvät kuljetukset lisääntyvät.

3.4.3. Väestö

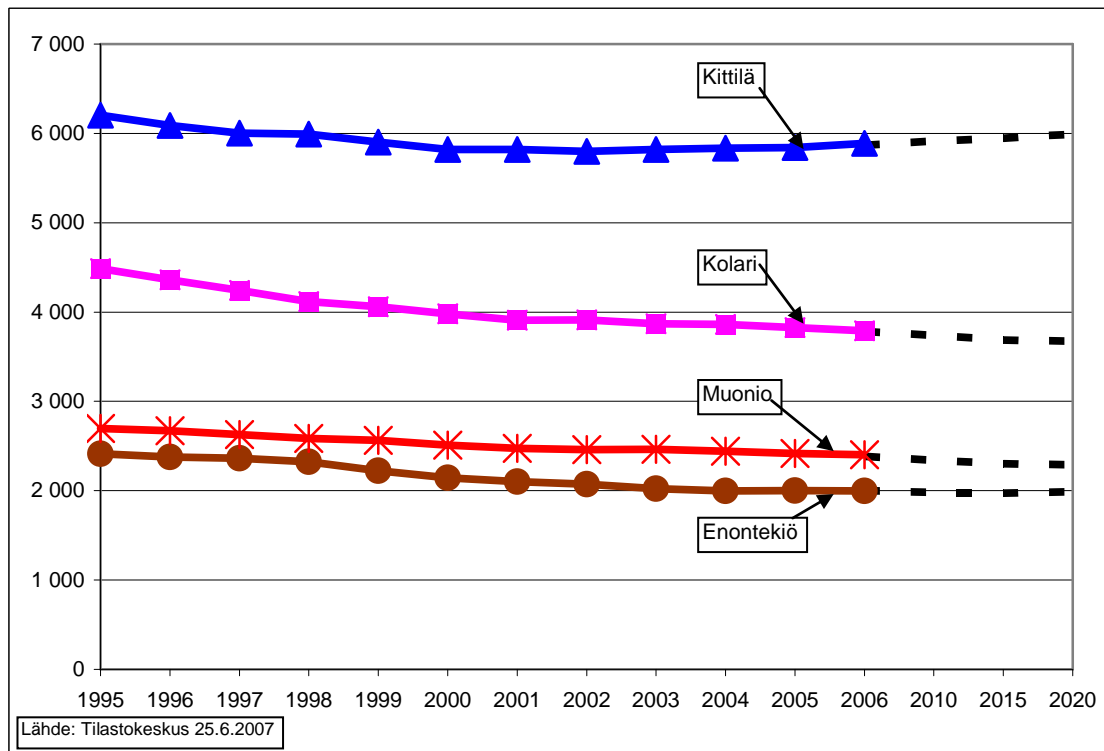
Maakuntakaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Tunturi-Lapissa Kittilää lukuun ottamatta väestö on vähentynyt voimakkaasti viime vuosina, ja samanlainen kehitys jatkuu, elleivät työpaikat lisäänty. Mahdollisuuksia suunnan muuttamiseen voivat luoda matkailu, huipputeknologia, mekaaninen puunjalostus, kaivostoiminta ja mineraalien jalostus, rajakauppa ja rajaliikenne. Väestötavoitteet saavat olla optimistiset mutta eivät siten epärealistiset, että niiden pohjalta syntyy tarpeettomia yhdyskuntakustannuksia.

Osa suunnittelualueesta (Enontekiö) on saamelaiden kotiseutualuetta. Saamelaiskulttuurin säilymiselle alueen saamelaisväestön määrällä on keskeinen merkitys.

Lapin maakuntasuunnitelmassa ”Lappi 2020” Tunturi-Lapin väestötavoite on 13 900 vuonna 2020, mikä on vajaa 200 vähemmän kuin v. 2005, mutta 1 100 enemmän kuin Tilastokeskuksen trendiennusteissa.

Pysyvien asukkaiden lisäksi alueella on satoja kausityöntekijöitä ja v. 2020 keskimäärin noin 20 000 matkailijaa, huippuseisonkeina moninkertaisesti.

Kuva 19. Tunturi-Lapin seutukunnan kuntakohtaiset väestöennusteet tilastokeskuksen ennusteen perusteella

3.4.4. Auerakenne

Valtakunnallisia aluerakennetavoitteita

Valtakunnan tasolla on hahmoteltu alueiden käyttöä ja aluerakennetta noin 20 vuoden tähtäimellä ympäristöministeriön julkaisussa Kilpailukykyä, **hyvinvointia ja ekotehokkuutta, Suomen aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuva** (2006). Sen hyvin karkeissa aluerakennekartoissa Tunturi-Lapissa on Kittilän ja Hetan kansallisesti tai alueellisesti tärkeät kesukset sekä Ylläksen, Levin, Oloksen ja Kilpisjärven luontomatkailukeskittymät. Valtakunnallisesti merkittävistä liikenneverkoista puuttuu Kolarin rata.

Kestävän kehityksen mukainen yhdyskuntarakenne on sellainen yhdyskuntarakenteiden tuottamisen ja käytön kokonaisuus, joka edellyttää mahdollisimman vähän energian ja luonnonvarojen käyttöä ja josta aiheutuu mahdollisimman vähän ihmiselle ja luonnolle haitallisia päästöjä ja jätteitä. (Yhdyskuntarakenne ja kestävä kehitys, Tutkimusraportti 1/1992 Ympäristöministeriö)

Tiivistä kaupunkirakentamista perustellaan sillä, että vähäinen liikkumistarve voidaan hoitaa tehokkaalla joukkoliikenteellä ja tiivis yhdyskuntarakenne luo paremmat mahdollisuudet keskitettyjen huoltojärjestelmien rakentamiselle ja hyödyntämiselle. Kaupunkien kehittämistä pidetään erityisen tärkeänä, koska niissä asuu ja työskentelee suurin osa ih-

misistä ja niissä aiheutuvat myös suurimmat ongelmat.

Toisaalta maaseutumainen yhdyskuntarakenne tukee myös kestävästä kehitystä, jos aineiden kierto asuinpaikoilla saadaan mahdollisimman suljetuksi niin, että ulkopuolelta tarvitaan mahdollisimman vähän tuotteita ja jätteet voidaan paikalla käyttää hyväksi. Lisäksi ihmisillä ei ole merkittäviä liikkumistarpeita kaukana sijaitseviin työpaikkoihin ja palveluihin. Maaseutumaiseen asutustapaan liittyy myös sosiaalisia ja kulttuurisia perusteita ja elämäntapiahanteita.

Koska tiivistetylle ja hajautetulle yhdyskuntarakenteelle löytyy perustelut kestävästä kehityksen periaatteilla, niin yhdyskuntarakenteen kehittämisessä tulisi pyrkiä yhdyskuntien monitasoisuuteen paikan olosuhteiden mukaan.

Lähes yksimielisenä keinona kestävästä kehitykseen pääsemiseksi pidetään yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja täydennysrakentamista. Perusteluina käytetään luonnonvarojen, kuten maapohjan, materiaalien ja energian säästeliästä käyttöä.

Yhdyskuntarakenteen kehityksessä kriittisinä tekijöinä pidetään jatkuvasti korkealla tasolla pysyvää energiankulutusta, hiilidioksidi- ja muita haitallisia päästöjä sekä jätteitä.

Tunturi-Lapin liittyminen ympäristöön ja kehittämisvyöhykkeet

Sovitetaan alueidenkäyttö yhteen Länsi-Lapin, Rovaniemen, Pohjois-Lapin, Finnmarkin, Tromssan ja Norrbottenin alueiden kanssa. Yhteistyön tarvetta on ainakin palvelujen, matkailun, kaivostoiminnan ja liikenteen osalta. Toiminnallisia yhteistyöaiheita ovat Länsi-Lappiin ja Rovaniemelle koulutus, tietotekniikka ja matkailu, Pohjois-Lappiin matkailu, saamelaiden yhteydet Inariin ja Utsjoelle sekä Ylä-Lapin yhteinen hoitoalue (Metsähallitus).

Tunturi-Lapissa on erilaisia ylikunnallisia ja ylimaakunnallisia kehittämisvyöhykkeitä: Tornionlaakson kehittämisvyöhyke (sisältää myös Kittilä-Levin ja Hetan), matkailun kolmio (Levi, Ylläs, Olos), Meän Väylä – Älvaladet (Kolari, Muonio, Pajala).

Maakuntakaavassa osoitetaan kehittämisvyöhykkeet ja niille kaavamääräyksiä ja suosituksia.

Keskusverkko

Kehitetään Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntakeskuksia, joilla kullakin on oma erityisluonteensa. Kittilän asemaa vahvistavat sen muita suurempi koko sekä sijainti lentoaseman ja Levin lähellä, ja sillä on mahdollisuus kehittyä maakuntasuunnitelman mukaisesti kaupunkitasoiseksi palvelu- ja työpaikkakeskittymäksi.

Kehitetään kuntakeskusten, matkailukeskusten ja kylien muodostamaa verkostoa. Olemassa olevia rakenteita hyödynnetään mahdollisimman paljon. Elinkeinotoimintaa ja muuta toimintapohjaa monipuolistetaan. Keskusverkkoon kuuluvat kunta- ja matkailukeskusten lisäksi maaseudun keskuskylät, muut kylät ja usean kylän muodostamat kylätoiminta-alueet. Elinvoimaisimpia ovat kylät, jotka ovat lähellä kunta- tai matkailukeskusta, ovat pääteiden varressa, omaavat pitkän historian ja kulttuuriarvoja sekä ovat henkisesti vahvoja. Maaseudun asutusta, pientä jalostustoimintaa sekä matkailua ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnataan tukemaan kuntakeskuksia ja aluerakenteellisesti tärkeitä kyliä. Pienimpien kylien ja haja-asutuksen väki vähenee eniten. Monien kylien maatalousmerkitys vähenee ja joistakin se saattaa kadota kokonaan.

Uusia kaivoskyliä ei tule rakentaa lukuun ottamatta kaivosalueelle mahdollisesti tulevaa ”reissumiesten” tilapäistä asumista. Työntekijät asuvat lähikylissä ja kuntakeskuksissa.

Asumisen sijoittumista ohjataan turhien kustannusten välttämiseksi. Asutaan pääasiassa kuntakeskuksissa, matkailukeskuksissa sekä lähellä pääteitä olevilla alueilla. Loma-asuntojen muuttamisessa vakituiseen asumiseen tukeudutaan oleviin kyliin ja päätieverkkoon.

Maakuntakaavassa osoitetaan kunta- ja matkailukeskukset sekä keskuskylät.

Virkistys

Taajamien ja matkailukeskusten virkistysalueet, suojelualueet sekä maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet muodostavat verkoston, jonka tiet ja reitit sitovat yhteen. Erityisiä virkistysalueita tarvitaan taajamien ja matkailukeskusten yhteydessä. Luonnonsuojelualueet ovat myös virkistysalueita, samoin suuri osa talousmetsistä sopii myös virkistykseen. Virkistysalueilla ja reiteillä on yhteydet naapuriseutukuntiin ja naapurimaihin.

Virkistysalueet ja runkoreitit sijoitetaan tulemaan kylä- ja matkailupalveluverkostoa. Runkoreitit liitetään paikallisiin reitteihin. Reittien ja alueiden suunnittelussa otetaan huomioon sekä luonnon vetovoimatekijöiden hyödyntäminen että luonnon kulumisen ja häiriintymisen ehkäiseminen. Reitit pyritään linjaamaan luonnonarvoja vaarantamatta merkittävien maisemakohtien ja palvelujen kautta. Poronhoidolle aiheutuvaa haittaa vältetään. Otetaan huomioon myös turvallisuus ja reittien huolto. Erityisesti kiinnitetään huomiota pitkämatkaisiin vaellus-, koiravaljakko-, moottorikelkka-, veneily- ja melontareitteihin. Maakuntakaavassa korostetaan moottorikelkkareittien sijoittamista pääsääntöisesti maa-alueille, vain pakottavissa tapauksissa vesistö-alueille. Toisilleen vaaraa, häiriötä tai muuta haittaa aiheuttaville toimintoille tulee olla eri reitit. Toisaalta reittejä tulisi myös mahdollisuuksien mukaan yhdistellä luonnon säästämiseksi. Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvaraista.

Maakuntakaavassa esitetään seudullisesti merkittävät virkistysalueet, -kohteet ja reitit. Virkistykseen hyväksi voidaan antaa muuta käyttöä rajoittavia määräyksiä ja suosituksia sekä osoittaa metsänhoito-ohjeiden mukaista erityistä käsittelyä vaativia alueita ja kohteita.

Liikenne ja liikenneväylät

Suomen liikennejärjestelmää on suunniteltu valtakunnan, Pohjois-Suomen ja maakunnan tasoilla: Suomen liikennejärjestelmä 2020, Pohjois-Suomen liikennejärjestelmän esiselvitys, Kohti älykästä ja kestävästä liikennettä 2025 sekä Lapin liikenne 2020. Maakuntakaavan liikennesuunnittelu perustuu niihin ja seutukunnan omiin tavoitteisiin sekä maakuntakaavan yhteydessä tehtyyn liikenneselvitykseen.

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisussa ”Liikenne 2030, suuret haasteet, uudet linjat” on ehdotus Suomen uusiksi liikennepoliittisiksi linjauksiksi. Keskeisinä haasteina mainitaan mm. ilmastomuutos, elinkeinoelämän kilpailukyky, muuttuva ja hiljenevä maaseutu sekä liikenteen turvallisuus.

Ehdotuksen mukaiset liikennepolitiikan linjaukset ovat:

- o liikenteen kasvihuonepäästöjen vähentäminen
- o logistisen kilpailukyvyyn turvaaminen
- o arjen matkat toimiviksi
- o yhdessä, parempaa, tehokkaammin.

Kansainvälisiä yhteyksiä kehitetään Barentsin Euroarktiseen liikennealueeseen liittyen. Liikenteen tarvitsemien logistiikka- ja muiden palveluiden taso nostetaan. Alueen kehittymisen kannalta tärkeät ulkoiset ja sisäiset tieliikenneväylät pidetään liikenteen vaatimassa ja standardin mukaisessa kunnossa.

Itä-länsisuuntaisia liikenneyhteyksiä kehitetään Inarin, Kittilän ja Enontekiön välillä, laajemmin myös Norjan, Ruotsin ja Venäjän välillä. Otetaan huomioon Revontulentien (E8) kehittäminen sekä kaivostieyhteys Hanhimaa-Lintula.

Tornionjoen ja Muonionjoen jäätiet Muonion, Kolarin ja Ruotsin kylien välillä tulee myös ottaa huomioon.

Rautatieyhteyteen Ylläkselle, Leville ja Jäämerelle varaudutaan (vaihtoehtoisia linjauksia seloituksessa).

Tehostetaan Kittilän ja Pajalan lentoasemien yhteyksiä Tunturi-Lapin eri puolille. Kehitetään Enontekiön lentokenttää.

Kehitetään joukkoliikennettä ja paikallislogistiikkaa. Yhtenä keinona on hyödyntää matkapalvelukeskusta, joka yhdistelee asiakkaiden tilaamia matkoja ja kuljetuksia. Valtakunnalliset pyöräilyreitit otetaan huomioon.

Laajakaistaverkon ulottaminen Tunturi-Lappiin merkitsee työllisyysmahdollisuuksien paranemista. Se on myös yksi edellytys valtion toimintojen hajasijoittamiselle. Lisäksi sillä on merkitystä osaamisen parantamiselle. Tietoliikenteen korkeatasoiset yhteydet ulotetaan koko seudulle edellytyksenä maaseudun työpaikoille ja tasapainoiselle aluerakenteelle.

Liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän raportissa Lapin joukkoliikenteen kehittämiseksi on mm. seuraavat Tunturi-Lappia koskevat ehdotukset:

- o Perustetaan matkailuliikenteen ostoon soveltuva menomomentti.
- o Turvataan Kolarin yöjunaliikenne.
- o Turvataan makuuvaunu- ja autonkuljetuskapasiteetti matkailusesonkeina.
- o Turvataan reittilentoliikenteen saatavuus matkailulentoasemilla.
- o Turvataan matkaketjut kehittämällä syöttöliikennedyhteyksiä.
- o Lisätään kansainvälistä yhteistyötä joukkoliikenteen kehittämisessä.
- o Turvataan julkisen liikenteen peruspalvelutaso.
- o Peruskorjataan Kolarin rata.

- o Käynnistetään Kemi-Kolari-rataosuuden sähköistämisen edellyttämät kannattavuusselvitykset ja suunnittelutyöt.
- o Rautuvaaran ja Äkäsjokisuun radat säilytetään ja pidetään liikennöitävinä mahdollisesti käynnistytävän kaivostoiminnan varalta ja varaudutaan jatkamaan ratoja Hannukaiseen ja mahdollisesti myös Stora Sahavaaraan.
- o Ylläpidetään ja kehitetään tieverkkoa: Kuttura-Repojoki, Palojoensuu-Kilpisjärvi.
- o Harkitaan rautatieyhteyden ulottamista Ylläksen matkailukeskukseen.

Maakuntakaavassa esitetään lentoasemat, rautatiet ja vähintään seudullisesti merkittävät maantiet.

Yhdyskuntatekniikka

Varataan alueet ja reitit voimaloille ja sähkönjakelun runkoverkostolle. Edistetään tuulivoiman käyttöä energiantuotannossa. Pyritään varaamaan alueet tuulivoimalapuistoille ja annetaan suositukset yksittäisten tuulivoimaloiden sijoitusperiaatteista energiataloudellisin ja maisemallisin perustein. Tuulivoimalat sijoitetaan pääasiassa rakennettuun ympäristöön tai sen lähelle, ei erämaahan eikä tärkeille virkistysalueille.

Turvataan talousveden saanti pohjavettä käyttäen koko seudulla. Suuret ja hyvälaatuiset pohjavesiesiintymät varataan seudullista käyttöä varten.

Jätehuollon taloudellisuutta parannetaan ja ympäristön kuormitusta vähennetään. Määritellään ne keskitetyt kaatopaikat ja jätteidenkäsittelypaikat, jotka ovat taloudellisesti ja ympäristöllisesti parhaat ja alueellisesti kattavat.

Maakuntakaavassa esitetään sähkönjakelun runkoverkosto (110 kV ja suuremmat). Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevista laitoksista ja alueista voidaan esittää voimalat (myös tuulivoimalat), jätehuoltolaitokset ja kaatopaikat sekä tärkeimmät pohjavesialueet.

3.4.5. Ympäristön laatu

Rakennettu ympäristö

Hyvä, viihtyisä ja turvallinen ympäristö, palveluiden saatavuus ja kulttuuritarjonta ovat tulevaisuudessa merkittäviä kilpailutekijöitä. Ympäristön laatu tulee vaikuttamaan yhä enemmän asuin- ja työpaikan valintaan ja myös yritysten sijoittumiseen. Ympäristön laatu vaikuttaa ratkaisevasti myös matkailukohteen valintaan. Turvallisuuden merkityksen kasvu voimistuu uudenlaisten riskien ja epävarmuuksien maailmassa. Erityisesti matkailukeskuksissa turvallisuustekijöistä huolehtiminen on mat-

kailuelinkeinolle ehdoton vaatimus ja menestymisen edellytys.

Maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä otetaan huomioon rakennetun ympäristön laatu, meluhaittojen ehkäiseminen sekä tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet. Verkostosuunnittelussa kiinnitetään huomiota palo- ja pelastustoimen tarpeisiin.

Maisema ja kulttuurihistoriallinen ympäristö

Alueidenkäytössä otetaan huomioon kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevat kansainväliset sopimukset, valtioneuvoston päätökset sekä viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit. Lapin kulttuuriympäristöjen inventointihankkeen tuloksista arvotetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kohteet.

Tärkeimpiä alueita ja kohteita ovat rakennusperinteensä hyvin säilyttäneet kylät ja niihin liittyvät perinnemaisemat, kirkolliset ympäristöt sekä poronhoito-, kalastus-, savotta-, uitto-, kulta- ja eräperinteeseen sekä jälleenrakennuskauteen, julkiseen rakentamiseen, matkailun vaiheisiin, liikenteeseen ja kulkuyhteyksiin liittyvät kohteet. Suuressa osassa suunnittelualuetta on saamelaisia kulttuuriperintökohteita. Pienilläkin kohteilla on seudullista merkitystä, varsinkin silloin, kun ne ovat erityisen tärkeitä alueen kulttuuri-identiteetin kannalta tai osa alueen matkailupalveluverkoston tutustumiskohteita. Edistetään seudun kulttuuriperintökohteiden tunnettavuutta, säilymistä ja uusiokäyttöä.

Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja -kohteet sekä muinaisjäännökset.

Luonnonympäristö

Luonnontilaisten alueiden säilyttäminen on tärkeää luonnon itseisarvon, koko ekosysteemin, asukkaiden virkistysmahdollisuuksien, matkailun ja porotalouden turvaamisen kannalta.

Valtakunnallisesti merkittävät luonnonperinnön arvot säilytetään. Nykyiset luonnonsuojelulain ja -asetuksen sekä suojeluohjelmien mukaiset alueet merkitään maakuntakaavaan luonnonsuojelualueina tai päätösten mukaiset käyttörajoitukset sisältävinä

päällekkäismerkintöinä. Maakuntakaavassa ei osoiteta uusia lain, asetuksen ja ohjelmien ulkopuolisia luonnonsuojelualueita. Paikallisia luonnonsuojelualueita alueella voidaan perustaa.

Maakuntakaavassa otetaan huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun ja virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt.

Luonnonsuojelualueita ja arvokkaita maisema-alueita sekä myös talouskäytössä olevaa luonnonympäristöä hyödynnetään ekologisesti kestävällä tavalla virkistys- ja matkailukäytössä.

Pyritään metsien ja muiden luonnonalueiden ohjattuun monikäyttöön niin, että eri käyttäjäryhmien edut otetaan mahdollisimman hyvin ja tasapuolisesti huomioon. Maakuntakaavoituksen aikana sovitetaan alueiden käyttöavoista, maakuntakaavaan tulevista merkinnöistä ja määräyksistä, selostukseen tulevista ohjeista ja käytön ohjaamisen menettelyavoista sekä tehdään aloitteita jatkotoimista ja niiden vastuutahoista.

Yhdyskuntien, tiestön, sähkölinjojen, tuulivoimaloiden ja muiden rakenteiden sijoittamisessa otetaan huomioon luonnonympäristöön ja maisemaan kohdistuvat vaikutukset. Kaavassa annetaan määräyksiä ja ohjeita sijoittamisen ja rakentamisen periaatteista.

Tehdään yhteistyötä Finnmarkin, Tromssan ja Norrbottenin alueen kanssa niin, että kahden puolen rajaa olevaa luonnonympäristöä vaalitaan ja hyödynnetään yhdessä.

Maakuntakaavassa merkitään luonnonsuojelualueiksi nykyiset luonnonsuojelulain ja -ohjelmien mukaiset suojelualueet. Sen lisäksi voidaan ulkoilun tai ympäristöarvojen kannalta tärkeillä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ohjata metsänkäsittelyä luonnonmukaiseen suuntaan kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä sekä suosituksilla.

4. MAAKUNTAKAAVAN VALMISTELU

Maakuntakaavan perustaksi tehtiin 6 erillistä selvitystä, jotka ovat nähtävissä Lapin liiton kotisivuilla. Tässä esitetään niistä tiivistelmät.

Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot -selvityksessä (Lapin liitto, Geologian tutkimuskeskus 2007) on tutkittu maakuntakaava-alueen kehittämisessä tärkeiden geologisten osa-alueiden tausta-aineistoja ja niiden alueellista kattavuutta. Lisäksi selvitettiin geologisten osa-alueiden merkittävyyttä ja vaikuttavuutta sekä esitettiin kuntakohtaisia ja tutkimus- ja kehittämistarpeita.

Kaivoskivennäisten osalta Tunturi-Lapin alue on hyvin malmipotentialista aluetta. Kittilässä kultamalmiaiheet ovat erittäin merkittävä raaka-ainevara. Kittilään avattava Suurikuusikon kultakaivos on tästä selkeä osoitus. Myös muita malmiaiheita liittyen mm. kupariin ja rautaan esiintyy alueella. Kolarin ja Muonion kuntien alueilla on mm. rautamalmiaiheita. Kolari onkin tunnettua rautamalmialuetta, jossa on myös harjoitettu kaivostoimintaa. Enontekiön kunnan alueella on taloudellisesti merkittäviä nikkeli-, kupari- ja platinaryhmän kaivoskivennäisviitteitä. Enontekiön kunnan suuren osan suojele tekee alueen kaivoskivennäisten mahdollisen taloudellisen hyödyntämisen haasteelliseksi.

Nyky aikaista rakennuskivien jalostusta ei ole Tunturi-Lapin alueella ja järjestelmällistä rakennuskivien etsintää on Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueella tehty ainoastaan Kittilässä.

Hiekka- ja soravaratiedot päivitettiin tunnettujen ja helposti saavutettavien maa-ainesten ottoalueiden osalta tämän työn yhteydessä. Selvityksen mukaan Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueen hiekka- ja sorakerrostumien pohjavedenpinnan yläpuolinen kokonaisuus on n. 1 853 milj. m³.

Energiahuollon ja työllisyyden kannalta tärkeiden suojuonnon ja turvevarojen tietoa on alueelta vähän. Suojuontoa on kuitenkin hyödynnetty matkailullisesti menestyksekkäästi Kolarin Teuravuo- malla sijaitsevan suojuontoreitin ja siihen liittyvän yritystoiminnan ja ohjelmapalveluiden muodossa. Tunturi-Lapin soista on kartoitettu ja tutkittu vain noin 13 %. Turvetta on käytetty energianlähteenä vähän ja tuotettu turve on käytetty alueen ulkopuolella.

Maaperäkartoitustietoa voidaan soveltaa monella eri suunnittelun, kaavoituksen ja rakentamisen osa-alueella. Maaperäkartoitustietoa ei kuitenkaan ole saatavilla kaikkialta taajamien ja niiden kasvusuuntien alueilta. Maaperäkartoitusta toteutetaan nykyään tarvelähtöisesti (esim. geologiset retkeilykartat).

Luontomatkaillussa geologisia kohteita voidaan hyödyntää ja geologisen näkökulman mukaan ottamisella syventää matkailijan luontokokemusta. Tunturi-Lapin alueella on useita geologisia luontokohteita, joista osa on jo otettu osaksi matkailutarjontaa ja lisäämään alueen vetovoimaa.

Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäänne -selvitys (Lapin liitto 2008) kattaa Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion alueilta löydetty keskeisimmät kohteet. Selvityksen pohjana oli aikaisempi Lapin seutukaavaliiton julkaisu ”Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäänne

ns. kiinteitä muinaisjäänneksi eli muinaisten asukkaiden jättämiä rakenteita, asuin-, pyynti-, valmistus- ja uhripaikkoja, hautoja jne. Irtainten esineiden löytöpaikkoja on mukana vain poikkeustapauksissa, vaikka ne myöhemmin saattavat osoittautua kuuluvaksi laajempaan kokonaisuuteen. Tiedoiltaan ja sijainniltaan erityisen puutteelliset kohteet on jätetty luettelon ulkopuolelle, kuten täysin tuhoutuneet kohteetkin. Valittu aineisto vastaa siten vallitsevaa tilannetta, ja siihen kuuluvat lähinnä vuoteen 2007 mennessä yli satavuotisen tutkimustoiminnan tuloksena paikannetut muinaisjäänne

Luetteloon on koottu tiedossa olevien muinaisjäänne

Tunturi-Lapin maisemaselvityksen (Lapin liitto, Destia 2007) on koottu tietoa maiseman nykytilasta ja sen syntyyn vaikuttaneista tekijöistä, mahdollisuuksista ja uhkakuvista. Maakuntakaavan tarkkuustasosta johtuen myös maisemaselvityksessä painottuvat valtakunnallisesti ja maakunnallisesti

arvokkaat kokonaisuudet. Paikallisesti merkittäviä kohteita on otettu mukaan, jos ne ovat erityisen merkittäviä esimerkiksi saamelaisen kulttuurin säilyttämisen tai matkailun kehittämisen kannalta.

Selvitystyön tavoitteena on aikaisempien tehtyjen selvitysten pohjalta löytää Tunturi-Lapin maiseman, luonnon ja paikallisen kulttuurin kannasta merkittävimmät ja arvokkaimmat ominaisuudet, jotka ohjaavat maakuntakaavoitusta. Tarkastelutaso on yleispiirteinen koko alueella ja sitä on tarkennettu kehittämisalueilla siten, että edellä mainitut tavoitteet tulevat otetuiksi huomioon.

Selvityksen tulokset ohjaavat maakuntakaavan aluevarausten suunnittelua, erilaisten reittien linjauksia, kaavamääräyksiä ja kehittämissuosituksia.

Tunturi-Lapin liikenneselvityksessä (Lapin liitto, Lapin tiepiiri, Liidea Oy 2008) keskityttiin tekemään täsmäselvityksiä aiemmin esiin nousseiden ongelmien ratkaisemiseksi ja eri yhteyksissä esitettyjen kehittämisideoiden toteuttamismahdollisuuksien kartoittamiseksi.

Tunturi-Lappi on vahvasti kehittynyt ja kehittyvä suurten investointien ja kasvavien matkailijavirtojen alue. Tunturi-Lapin vahvuuksia ovat mm. alueen vahva sitoutuminen matkailun kehittämiseen, alueen ja lähialueiden mittavat luonnonvarat, kaksi toimivaa lentoasemaa sekä Kolariin saakka ulottuva junayhteys. Haasteen liikenteen kehittämiseksi muodostavat matkailun voimakkaat kausivaihtelut. Kolarin rata vaatii pikaista peruskorjausta. Kaivos-toiminnassa on huomattava potentiaali ja Kolarin rautakaivostoiminnan mahdollisesti käynnistyessä junarahti tukee liikenneinfrastruktuurin kehittämistarvetta. Reittilentoliikenteessä ongelmana on korkea hintataso, ajoittain riittämätön kapasiteetti sekä pitkään jatkunut epävarmuus kesäkauden liikennöinnistä.

Liikenneselvityksessä analysoitiin liikennejärjestelmän nykytilanne, asetettiin liikennejärjestelmän kehittämistä koskevat tavoitteet, selvitettiin liikennejärjestelmän kehittämistarpeet, tehtiin konkreettinen esitys liikennejärjestelmän eri osaluokkien esittämistä kaavakartoissa sekä laadittiin kaavaselostuksen liikennejärjestelmäosio koskien nykytilan kuvausta, tavoitteistoa, suunnitteluratkaisuja ja vaikutusten arviointia.

Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikittaisyhteyden tarveselvitys (Lapin liitto; Lapin tiepiiri, Statens Vägvesen, region nord; Vägverket, region norr; Liidea Oy 2007): Kiirunan, Narvikin ja Tromssan alueiden lyhin maanteyhteys Kirkkonniemen ja Murmanskin alueille on Ylä-Lapin kautta, ja näitä matkoja voidaan vielä huomattavasti lyhentää muutamalla lyhyehköllä uudella tiellä. Tällä hankkeella selvitettiin tällaisen kansainvälisen yhteyden parantamisen tarve ja vaikutukset sekä

henkilö- että tavaraliikenteeseen. Tärkeimmät sidosryhmät ovat Lapin liitto sekä Norjan, Ruotsin ja Venäjän tieviranomaiset.

Hankkeessa selvitettiin nykyisten poikittaisyhteyksien käyttö ja ongelmat, tulevaisuuden kuljetustarpeet, nykyisten teiden parantamistarpeet, yhteyksiä parantavien uusien teiden tarpeet ja linjausvaihtoehdot, parantamistoimenpiteiden kustannusarviot, vaikutukset ja ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Selvitettiin nykyisen rajaliikenteen suuntautuminen kansallisista ja kansainvälisistä selvityksistä ja rajoilla tehdyillä haastatteluilla. Selvitettiin mahdollinen tuleva käyttö viranomaisten ja yritysten haastatteluilla ja asiantuntija-arvioin. Tehtiin ehdotus päätieyhteydestä, uusista yhteyksistä ja nykyisten parantamisista. Tehtiin toteuttamiskustannusten suuruusluokka-arviot asiantuntijan laskelmin. Arviointiin vaikutukset perustuen selvityksiin ja analyysiin sekä sidosryhmä- ja asiantuntijahaastatteluihin.

Tuloksia hyödynnetään maakunnallisessa suunnittelussa, tieviranomaisten suunnittelussa ja kuntien alueidenkäytön suunnittelussa.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan kaupan selvityksessä (Lapin liitto, FCG Planeko Oy 2009) käsiteltiin yhdyskuntarakenne, väestö ja ostovoima, kaupan nykytila ja kehitysnäkymät, kaupan palveluverkko 2025, vaikutusten arviointi sekä suosittu kaavoitukselle.

Tunturi-Lapin kaupan palvelut sijoittuvat tällä hetkellä pääosin kuntakeskuksiin, matkailukeskuksiin ja suurimpiin kyliin. Tunturi-Lapin väestöstä asuu alle kilometrin etäisyydellä päivittäistavaramyymälästä noin 27 %, alle kolmen kilometrin etäisyydellä noin 57 %, alle viiden kilometrin etäisyydellä noin 62 % ja alle kymmenen kilometrin etäisyydellä noin 71 % väestöstä.

Tunturi-Lapin kaupan palveluverkko 2025

Ostovoima ja sen kehitys ovat perusta kaupan palveluverkon kehittymiselle ja kaupan investoinneille. Ostovoiman kehitys on sidoksissa väestömäärän ja yksityisen kulutuksen kehitykseen. Tunturi-Lapissa erityisen suuri merkitys on myös matkailijoiden ostovoimalla ja sen kehityksellä. Tunturi-Lapin vakituisten väestön ostovoima on noin 60 milj. € ja matkailijoiden ostovoima noin 71 milj. €. Väestön ostovoiman on arvioitu kasvavan vuosina 2007–2025 noin 18 milj. €. Matkailijoiden ostovoiman arvioidaan kasvavan noin 81 milj. € vuosina 2006–2020. Ostovoiman kasvun pohjalta arvioituna vähittäiskaupan liiketilän lisätarve vuosina 2007–2025 on suuruusluokaltaan 7 700 k-m². Matkailijoiden kysynnän kasvun aikaansaama liiketilän lisätarve on noin 26 000 k-m² vuoteen 2020 mennessä.

Tunturi-Lapin nykyinen kaupan palveluverkko muodostuu 23 päivittäistavaramyymälästä ja 86 eri-

koiskaupan myymälästä. Vuonna 2025 valtaosa vähittäiskaupan palveluista tulee keskittymään nykyisen palveluverkon tapaan kuntakeskuksiin, suurimpiin matkailukeskuksiin Leville ja Ylläkselle sekä Kilpisjärvelle. Kaupan toiminta- ja kehitysedellytysten ja sitä kautta koko Tunturi-Lapin alueen kaupallisen vetovoiman kannalta on tarkoituksenmukaista keskittää uusi kauppa näille alueille. Keskitetty kauppa pystyy parhaiten tarjoamaan monipuolisesti palveluitaan kaikille kuluttajaryhmille ja ennen kaikkea turvaamaan kuntalaisille laadukkaat palvelut.

Rajakaupan merkitys Tunturi-Lapissa on suurin Enontekiöllä. Tutkittua tietoa rajakaupan aluetaloudellisista vaikutuksista ei ole, mutta karkeasti arvioiden Norjasta ohjautuva rahavirta on Enontekiöllä vuositasolla noin 5 miljoonan euron suuruusluokkaa. Hetassa vähittäiskaupan liikevaihdosta tulee noin 50 % ja Kilpisjärvellä jopa 90 % Norjan kysynnästä. Norjalaisten ostosmatkailu on vähentynyt verrattuna 80-luvun ostosmatkailun kulta-aikaan, mutta Norjaan verrattuna Suomen edullinen hintataso on edelleen merkittävä kilpailuetu vetovoimatekijä. Norjalaisten kysyntä luo edellytykset kaupan palvelujen toiminnalle ja kehitykselle erityisesti Kilpisjärvellä myös tulevaisuudessa.

Tunturi-Lapin metsäselvitys – raporteissa (Lapin liitto, Metsäntutkimuslaitos 2007, 2008) on maakuntakaavan taustalle tehty taloudellisia laskelmia, joissa on yhteismitallistettu eri metsänkäsittelystrategioiden vaikutukset aluetalouteen kolmen taloustunnuksen, tuotoksen, arvonlisäyksen ja työllisyyden mukaan. Laskelmien kohdealueeksi on valittu Kätkä- ja Aakenustuntureiden välisten valtionmaiden muodostama kokonaisuus, jonka koko on noin 7 800 hehtaaria. Tässä toimeksiannossa on pyritty selvittämään vaihtoehtoisten metsänkäsittelyiden merkitystä aluetalouteen tapauksissa, jolloin maisemakuva otetaan huomioon entistä tarkemmin metsien käsittelyssä. Tavoitteena on tuottaa kulle-

kin metsänkäsittelystrategialle aluetaloudelliset vaikutukset, ja edelleen puntaroida mahdollisen matkailukysynnän kasvun merkitystä aluetalouteen. Hankkeessa tehtävän *in situ* kyselytutkimuksen avulla pyritään täsmentämään kohdealueen matkailijoiden ja ohjelmanpalveluyrittäjien näkemyksiä vaihtoehtoista metsänkäsittelyistä, ja edelleen peilaamaan näitä näkemyksiä arvioitaessa matkailukysynnän muutoksia.

Aineisto ja menetelmät -osassa kuvataan lähtötilanteen puuston ominaispiirteet, taustoitetaan eri metsänkäsittelystrategiat ja esitetään kunkin metsänkäsittelystrategian mukaiset puustotunnukset. Tässä osassa myös kuvataan tiiviisti kyselytutkimuksen tausta ja selitetään, miten kyselytutkimuksella voidaan täsmentää talouslukuarvoja. *Tulokset* -osassa puolestaan esitetään päätulokset: kunkin metsänkäsittelystrategian mukainen välitön kokonaistuotos (€), arvonlisäys (€) ja välitön työllisyys (henkilötyövuosina) aluetalouden tasolla. Lisäksi *Tulokset* -osassa kartoitetaan matkailukysynnän muutosten vaikutuksia aluetalouteen, ja peilataan näitä vaikutuksia vaihtoehtoisten metsänkäsittelystrategioiden vastaaviin. *Johtopäätökset* -osassa tulkitaan päätuloksia ja esitetään tuloksille ne varaukset, jotka ovat alun perin vaikuttaneet laskentaan, ja jotka on perusteltua ottaa huomioon tuloksia tulkittaessa.

Selvityksen toisena osana tehtiin matkailijoille ja ohjelmanpalveluyrittäjille kysely, jolla selvitettiin erilaisten metsänkäsittelyjen vaikutusta metsän käytökelpoisuuteen virkistysympäristönä.

Edellä mainittujen erillisselvitysten lisäksi valmistelussa on käytetty kohdassa 1.4 mainittuja selvityksiä ja muita lähteitä. Kaavan valmistelua ovat ohjanneet laaja ohjausryhmä, metsien monikäyttötyöryhmä, liikennetyöryhmä ja maisematyöryhmä. Valmisteluun ovat osallistuneet myös monet intressitahot erillisissä neuvotteluissa sekä seminaarin osanottajat.

5. MAAKUNTAKAAVA

5.1. ALUERAKENNE

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa alueiden käytön periaatteita ja aluevarauksia ratkaistaessa ohjeena on ollut Lapin maakuntasuunnitelma. Tunturi-Lapin maakuntakaava taas ohjaa kuntakaavoitusta ja muuta alueiden käytön suunnittelua.

Tunturi-Lapin liikenteellisenä selkärankana on valtatie 21. Se kuuluu kehittämisvyöhykkeeseen nimeltä Revontulentie. Muita kehittämisvyöhykkeitä ovat matkailun vetovoima-alueet sekä maaseudun kehittämisen kohdealueet, joista osalla Enontekiöllä olevista alueista korostuu saamelaiskulttuuri. Kehittämisvyöhykkeet ovat kehittämissuunnitelmassa linjauksia eivätkä varsinaisia aluevarauksia. Tarkoituksena on osoittaa alueita, joilla on erityisiä kehittämisedellytyksiä. Kehittämisvyöhykkeelle sijoittuminen on yksi myönteinen lisä hankkeiden rahoituksista päätettäessä, mutta niiden ulkopuolelle sijoittuminen ei ole este hyvien hankkeiden rahoittamiselle.

Maakuntakaavan keskusverkon muodostavat Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion päätaajamat, Levin, Ylläksen ja Oloksen matkailukeskukset sekä 18 maaseudun keskuskylää sekä keskustatointojen alue ja keskuskylä -merkinnän saanut Kilpisjärvi (rajakauppakylä). Tunturi-Lappi on valtakunnallisesti merkittävä matkailualue. Suurten keskusten lisäksi alueella on pienempiä matkailupalveluiden alueita mm. Pallas, Hetta, Kilpisjärvi, Lainio, Lappea ja Harriniva.

Suurimpia alueiden käyttäjiä ovat maa- ja metsätalous, poronhoito ja luontaistalous, luonnonsuojelu, matkailu, kylmätekniologia ja kaivostoiminta.

Kuvasta 20 ilmenee maakuntakaava-alueen jakautuminen eri käyttötarkoituksiin.

Matkailun vetovoima-alueet ovat matkailun ja virkistyskeittämisen kohdealueita, joista suurin on Levi-Ylläs-Olos-Pallas -alue, joka on maakuntasuunnitelmankin aluerakenteessa merkitty yhteistoiminta-alueeksi, johon liittyy myös Hetta. Suuret matkailukeskukset lähialueineen muodostavat valtakunnallisestikin erittäin merkittävän kehittämisvyöhykkeen, jonka vaikutus säteilee koko seutukuntaan.

Tunturi-Lapin aluerakenteen erityispiirteitä ovat myös saamelaisten kotiseutualue, luontaiselinkeinon mukainen raja, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue ja paliskuntajako, jotka kaikki on merkitty maakuntakaavaan.

Tunturi-Lapin kehitykseen ja aluerakenteeseen vaikuttaa myös kehitys naapuriseutukunnissa ja naapurimaissa. Maakuntakaavassa näitä näkymiä otetaan huomioon liikenne- ja reittiyhteyksien sekä rajakauppakyläkehittämällä.

Aluerakenteeseen liittyvissä ratkaisussa painotuu maankäytön lisäksi myös aluepoliittinen merkitys sekä strategiseen suunnitteluun kuuluva joustavuus. Tavoitteena ovat olleet kehitystä eteenpäin vievät – eivät poissulkevat ratkaisut.

Aluerakenteen suurimpia muutoksia nykytilanteeseen verrattuna ovat matkailukeskusten voimakas kasvu, suuren kaivostoiminnan syntyminen, Kittilän ja Kolarin kuntakeskusten kasvu, Kilpisjärven rajakauppakylän kasvu, kylmätekniologian testitoiminnan kasvu, maaseudun väestön väheneminen, liikenneyhteyksien paraneminen.

Kuva 20. Maankäyttöluokkien jakautuminen maakuntakaavassa

Maankäyttöluokka	Pinta-ala km ²	Osuus
Suojelualueet (S,SL)	3251,9	15,3 %
Erämaa-alueet (Se)	4798,4	22,5 %
Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M)	10934,1	51,3 %
Luontaistalous- ja poronhoitovaltaiset alueet (Ms-1)	1595,8	7,5 %
Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla ulkoilun ohjaamistarvetta (MU)	55,1	0,3 %
Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltaisen alue (MU-2)	98,9	0,5 %
Virkistysalueet (V)	178,1	0,8 %
Matkailupalveluiden alueet (RM)	203,4	1,0 %
Kaivosalueet (EK)	122,9	0,6 %
Erityisalueet (E)	39,4	0,2 %
Muut alueet (A, EAH, ET, LL)	36,7	0,2 %
Yhteensä	21314,7	100,0 %

5.2. MAAKUNTAKAAVAN YLEISMÄÄRÄYKSET

Maankäyttö- ja rakennuslain 30 §:n mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa (*maakuntakaavamääräykset*). Jos jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, maakuntakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (*suojelumääräykset*).

Maakuntakaavamääräykset ovat osa oikeusvaikutteista maakuntakaavaa. Niillä voidaan ilmaista alueen käytön periaatteita tai halutessa tarkentaa kaavamerkinnoilla ilmoitettua alueen käyttötarkoitusta ja antaa tällä tavoin kaavalle täsmällisempää sisältöä.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa annetaan koko kaava-aluetta koskevia yleismääräyksiä, maankäyttöluokittaisia määräyksiä, yksittäisiä alueita koskevia määräyksiä sekä osa-aluemerkinnöin tai kehittämisen aluemerkinnöin rajattua aluetta koskevia määräyksiä.

Seuraavassa esitetään Tunturi-Lapin maakuntakaavan *yleismääräykset* perusteluineen:

Suunnittelumääräykset

Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtioneuvoston päätös melutasojen ohjearvoista.

Valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaisille melutasojen ohjearvoille saadaan maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaiset oikeusvaikutukset. Laajimmin määräystä tultaneen soveltamaan vilkkailla liikenneväylillä sekä niiden lähialueiden maankäytössä. Määräys toteutuu pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta. Liitteessä 5 on valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista.

Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.

Maisemallisesti herkillä alueilla, kuten tunturi-alueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsittelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.

Rakennettu ympäristö, maisemat ja kulttuurihistorialliset ympäristöt ovat tärkeitä asukkaiden viihtymiselle ja matkailulle. Erityisen tärkeää näiden määräysten huomioon ottaminen on maakuntakaavan ma-alueilla (kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue) ja mv-alueilla (matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue). Tunturi-Lapissa korostuu kaukomaiseman tärkeys.

Rakennetun ympäristön laadulla ymmärretään arkkitehtuurin ja viihtyisyyden lisäksi turvallisuutta ja terveellisuutta. Yleis- ja asemakaavojen sekä hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä on selvitettävä merkittävät kulttuuriympäristökohteet, kuten eri aikakausia edustavat asumiseen, elinkeinoin ja palveluihin liittyvät kohteet, ja pyrittävä ne säilyttämään.

Hyvä maisema kulkee käsi kädessä luonnon monimuotoisuuden kanssa. Maiseman kannalta arvokkaiden alueiden metsät kasvatetaan mahdollisuuksien mukaan sekametsinä. Maiseman ja virkistyskäytön kannalta arvokkailla alueilla metsät pyritään uudistaman luontaisesti, vaihteittain tai tekeillä vain pienaukkohakkuita ja rajaamalla luonnon omia, epäsäännöllisiä muotoja mukailen sekä käyttämällä mahdollisimman kevyttä, paikalle sopivaa maanmuokausmenetelmää.

Hyvällä suunnittelulla pyritään lieventämään riskitiritoja ja turvaamaan maiseman kehitys kaikkia hyödyttävällä tavalla. Metsänomistaja voi laadituttaa ennen hakkuita erityisen suunnitelman maisema-arvojen huomioonottamiseksi. Määräysten toteuttaminen ei saa aiheuttaa maanomistajalle merkityksellistä haittaa.

Määräykset eivät tuo uutta lupamenettelyä, esim. maisematyöluva voidaan määrätä vasta yleiskaavassa. Määräykset toteutuvat pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen sekä metsätaloussuunnittelun kautta. Metsätaloussuunnittelun lähtökohtana ja ohjeena pidetään Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia 2007.

Maisemallisesti tärkeillä paikoilla voidaan soveltaa metsälain 6§:n hakkuutapoja. Metsälain 6§:n soveltaminen on maanomistajalle mahdollisuus ja aina vapaaehtoista. Hakkuun kohteelle tulee aina löytyä lain edellyttämää ”erityistä merkitystä”.

Metsänomistajien hakemuksesta ja suostumuksella voidaan erityiskohteilla toteuttaa esimerkiksi kestävän metsätalouden rahoituslain 20 §:n mukaisia alueellisia metsäluonnon hoitohankkeita. Hankkeissa työläjaina voivat olla elinympäristöjen hoito, kartoitus, maiseman kunnostus, vesiensuojelutyöt, soiden ennallistaminen tai muut vastaavat hankkeet talousmetsissä.

Mikäli metsien käsittelyä on tarpeellista rajoittaa maisemallisista syistä, metsätalouden menetysten korvaamiseen maanomistajille voitaisiin käyttää maisemanvuokrausta tai virkistysarvokauppaa. Menetelmistä ei ole vielä käytännön kokemuksia, mutta Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio ja Maa- ja metsätalouden keskusliitto MTK ovat asiaa jonkin verran selvittäneet. (Liite 8.)

Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ja keskuskyläen (at) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.

Määräys täydentää maankäyttö- ja rakennuslain 73 §:n sisältöä yhtenäisen rakentamattoman ranta-alueen osalta. Yhtenäisen rakentamattoman rantaviivan kokonaistarkastelu tehdään kaava-alueittain, mikäli asiaa ei ole ratkaistu koko vesistöalueen osalta oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen kautta. Vapaaksi rantaviiva tulkitaan silloin, kun rannalla voi kulkea jokamiehen oikeuden rajoissa. Liitteessä 6 on tulkintaohje (kaavio) muunnetun rantaviivan laskemiseksi.

Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.

Määräyksellä pyritään turvaamaan yleinen kulkuoikeus ranta-alueilla, välttämällä kuitenkin jokamiesoikeuden ulkopuolella olevien pihapiirien häirintää. Määräys toteutuu pääasiassa yleis- ja asemakaavoituksen ja lupamenettelyn kautta, jolloin ranta-alueita suunniteltaessa perinteisesti osoitetaan eri maanomistajille tasapuolisesti rakennuspaikkoja säilyttäen samalla vapaata rantaa luonnonarvojen ja virkistystarpeiden turvaamiseksi. Rannan suuntainen kulkuyhteys on perusteltua osoittaa usein rantaviivan läheisyydestä kauemmas taustamaastoon esimerkiksi omarantaisen rakennuspaikan taakse. Vaikka rannan sulkeutuneisuus (mm. olemassa olevat pihapiirit, laitumet yms.) rajoittavat laaja-alaista virkistystä, voidaan pihapiirien väliin mahdollisesti jäävää rantaa kuitenkin käyttää jokamiehen oikeudella.

Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa. Tulvariskialueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueilla tarkoitetaan tulvaveden peittämien alueiden lisäksi eroosion tai tulvan aiheuttamia sortuma- ja vyörymäalueita. Määräyksellä pyritään parantamaan rakentajan turvaa sekä ehkäisemään kalliita virheratkaisuja sekä luomaan edellytyksiä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Tulevaisuudessa voivat rank-

kasateiden aiheuttamat tulvat lisääntyä. Toisaalta kevättulvien huiput heikkenevät, ja sulamiskausi on varhaisempi. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Tulvadirektiivin mukaan tehtävässä tulvariskien alustavassa arvioinnissa nimetään alueet, joilla mahdollinen merkittävä tulvariski on olemassa tai sellaisen voidaan olettaa esiintyvän. Arvioinnissa tarkastellaan vahinkoja ihmisten terveydelle, ympäristölle, kulttuuriperinnölle ja taloudelliselle toiminnalle. Arvioinnin perusteella nimetyille merkittävälle tulvariskikohteille laaditaan tulvavaara- ja tulvariskikartat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat. Merkittävän tulvariskin määrittelyperusteet voidaan päättää kansallisesti.

Tulvariskien hallintasuunnitelmissa on esitettävä tulvariskien hallintatavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Suunnitelmien on käsiteltävä kaikkia tulvariskien hallinnan näkökohtia. Tulvariskien hallintasuunnitelmien on sisällettävä toimenpiteitä, joilla tulvariskien hallintatavoitteet saavutetaan. Esimerkkeinä keinoista tulvadirektiivissä on mainittu kestävien maankäyttötapojen edistäminen, veden pidättämisen parantaminen ja tulvavesien ohjaaminen tietyille alueille tulvatilanteessa. Perinteisiä tulvasuojelukeinoja ovat säännöstelyt, perkaukset ja pengerrykset. Tulvavesiä voidaan pidättää metsissä, soilla ja pelloilla, ja säännöstelyjä voidaan tehostaa. Maankäytön ohjauksella voidaan varmistaa rakennusten ja toimintojen kestävyys myös ilmastonmuutoksen vaikutukset huomioon ottaen. Tulvariskien hallintasuunnitelmat sovitetaan yhteen vesienhoitosuunnitelmien kanssa.

Malminetsintä ja siihen liittyvät toimenpiteet alueella on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.

Määräyksellä pyritään edistämään aluetalouden ja erityisesti alueen työllisyyden kannalta tärkeän kaivostoiminnan kehittymistä sekä vaikuttamaan siihen harkintaan, jota viranomaiset tekevät etsintälupien suhteen. Malminetsintää säätelevät lähinnä kaivoslaki ja luonnonsuojelulaki. Kaivoslain 3 §:n mukaan jokaisella on toisenkin alueella valta suorittaa kaivoskivennäisten löytämiseksi tarpeellisiksi katsottavia geologisia havaintoja ja mittauksia sekä vähäistä näytteenottoa (etsintätyö). Kansallispuistossa ja luonnonsuojelussa voidaan sen perustamis- ja tarkoitusta vaarantamatta alueen hallinnosta vastaavan viranomaisen tai laitoksen luvalla: ... tehdä geologisia tutkimuksia ja etsiä malmeja. (LSL 15 §) Muulla luonnonsuojelualueella tätä on soveltuvin osin noudatettava. (LSL 17 §). Suojelualueilta mahdollisesti löydettävien kaivoskivennäisten hyödyntämisen mahdollisuudet vaihtoehtoinen tulee myös tutkia. Suojelualan hyödyntäminen voisi olla mahdollista myös hankkimalla suojeluun vastaavien luontoarvojen alue toisaalta. Määräys toteutuu

valtion eri sektoriviranomaisten, kuntien ja muiden yhteistyötahojen tutkimuksien ja suunnitelmien kautta.

Kaivostoiminnan hallinnointi, valvonta sekä lainsäädännön kehittäminen kuuluvat työvoima- ja elinkeinoministeriön (TEM) toimivaltaan. Kaivoslain (503/1965) mukaan TEM myöntää kaivoski-vennäisten etsinnässä ja hyödyntämisessä tarvittavat luvat. Lisäksi TEM pitää yllä kaivoslain mukaista kaivosrekisteriä, jonne on rekisteröity kai-voisoikeuksia koskevat tiedot.

Kaivoslain uudistaminen on ollut vireillä tämän maakuntakaavan laatimisen aikana. Uudistuksessa pyritään mm. vahvistamaan kuntien ja kaavoituksen vaikutusmahdollisuuksia.

Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.

Määräyksellä toteutetaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Lisäksi määräyksellä korostetaan myös Lapin maankäytön erityispiirteitä. Poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi metsien hakkuut, maanpinnan voimakas käsittely ja ojitukset, turvetuotannon uusien alueiden käyttöön otto, matkailun ohjelmapalvelualueet ja moottorikelkkailureitit sekä uusi loma-asutus, kun nämä toimenpiteet ovat laajoja tai kohdistuvat poronhoidolle kriittisille alueille.

Poronhoidolle erityisen tärkeitä alueita ovat erotus- ja vasanmerkintäaidat, paliskunnan raja-, laidunkierro- ja työaidat, kuljetusreitit, vasonta-alueet ja poroteurastamot aitarakennelmiseen sekä talvi-ruokinnan kannalta kriittiset jäkälä- ja luppoalueet. Erotuspaikat on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla (liite 9.). Muiden poronhoidon alueiden tai rakennelmien, kuten tärkeiden laidun- ja vasoma-alueiden tai esteaitojen sijoittumisesta voi tiedustella paliskunnalta tai paliskuntaryhdistykseltä, joka paliskunnan luvan saatuaan voi antaa paikkatietomateriaalia aiheesta. Metsätalouden hakkuut näillä alueille voidaan tehdä metsälain 6 §:n mukaisesti kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla, esimerkiksi luppo- ja jäkälämetsien poimintahakkuulla erikäs rakenteisiksi tai väljentämällä uudistusikäisiä metsiä ja toteuttamalla poroja suosivia pienaukko-hakkuuta erityistapauksissa.

Paliskuntain yhdistys ja Lapin metsäkeskus ovat vuonna 2006 tehneet yhteistyössä julkaisun ”Poro ja poronhoito talousmetsissä”. Julkaisussa on käyty läpi tapoja, miten poronhoitoa voidaan huomioida metsätaloudessa.

”Porotalous voidaan ottaa huomioon uudis- tusalojen koolla ja sijoittelulla siten, että vältetään

yhtenäisiä laajoja uudistusaloja. Tuuli kovettaa usein lumen suurilla uudistusaloilla ja vaikeuttaa poron ravinnon kaivamista. Maanpinnan käsittelyä ei tehdä kuivilla eikä karukkokankailla, eikä se ole edes tarpeen metsänhoidollisista syistä. Muilla kasvupaikoilla maanmuokkauksessa kierretään jäkäläiset kohdat mahdollisuuksien mukaan. Puunkorjuu kuivilla ja karukkokankailla suositellaan tehtävän lumisena aikana, mutta kesäkorjuussa on noudatettava erityistä varovaisuutta. Näin toimien jäkälän murskautuminen on mahdollisimman pientä. Hakkuutahteet voidaan kerätä energiapuuksi, jos se on taloudellisesti mielekästä. Luppoalueilla suositellaan hakattavan kevättalvella, jolloin porot voivat käyttää lupon hyväkseen. Luppopuita kannattaa säästää niin säästöpuuryhmissä kuin luontokohteilakin. Vasomisalueilla tulisi välttää metsätalouden toimenpiteitä vasomisen häiriöttömyyden takaamiseksi. Erotusaitojen lähellä taimikonhoito tehdään lumettomana aikana, jotta vältetään poroille ja poromiehille vaarallisten pitkien kantojen syntyminen.” (Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksat 2007)

Määräys neuvottelemisesta asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa suunniteltaessa valtion maita koskevia porotalouden harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on muuten poronhoitolain 53 § mukainen, mutta laajentaa neuvotteluvollisuuden koskemaan myös muita kuin valtion viranomaisia. Määräys toteutuu yleis- ja asema-kaavojen, hoito- ja käyttösuunnitelmien, metsätaloussuunnitelmien sekä muiden toteuttamissuunnitelmien kautta.

Poronhoitolain 2§ mukaan poronhoitoalue käsittää Lapin läänin alueen Kemin ja Tornion kaupunkia sekä Keminmaan kuntaa lukuun ottamatta ja laajoja osia Oulun läänistä. Kaavassa on osoitettu myös Poronhoitolaissa määritelty erityisesti poronhoitoon tarkoitettun alueen raja (selostuksen kohta 5.3.30).

Tämän lisäksi on voimassa poronhoitolain PHL 444/48 2 § 2 momentti, jossa valtion maille entisen Kittilän kihlakunnan sekä entisen Kemin kihlakuntaan kuuluvassa Kolarin kunnassa voidaan varata poronhoidon käyttöön alueita ja siellä on voimassa Poronhoitolain 2.2 §:n mukainen korvaamattomuus porojen aiheuttamasta vahingoista.

Poronhoitolain 3 § mukaan poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.

Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydetty lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, aluehallintoviranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisien kotiseutualueella, Paliskuntain yhdis-

tykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.

Määräyksellä pyritään vahvistamaan ja virallistamaan hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisessa vuorovaikutteisuutta, avoimuutta ja julkisuutta. Muita viranomaisia ovat mm. Tiehallinto, Geologinen tutkimuskeskus ja Metsäkeskus. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisprosessissa tulisi noudattaa soveltuvin osin maankäyttö- ja rakennuslain mukaista kaavoitusprosessia.

Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemenkärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.

Maisema-alueet ja muut maisemalliset herkäät alueet ovat erityisen tärkeitä mm. paikallisille asukkaille ja matkailijoille esimerkiksi näköalapaikkoina. Tulisi välttää paikkoja, joissa rakennus eniten muuttaa maisemaa tai jotka ovat tärkeitä yleisen virkistyksen kannalta. Määräyksessä ei ole lueteltu tyhjentävästi kaikkia alueita, joita se koskee. Metsänrajan yläpuoliset alueet ja avotunturit ovat maisemallisesti herkkiä alueita, mutta sinne tulee kuitenkin voida sijoittaa harkitusti esimerkiksi tietoliikennemastoja, tuulivoimaloita, laskettelukeskusten yläravintoloita ja luontaiselinkeinojen tukikohtarakenteita. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn ja LSL:n 33–34 § mukaisen maisema-alueen perustamisen kautta.

Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.

Hyvät yhtenäiset ja/tai maisemallisesti tärkeät pellot tulisi säilyttää tuotantokunnossa sekä välttää niille rakentamista myös maisemallisista syistä, erityisesti kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeillä alueilla. Alueet ovat tärkeitä mm. maa- ja porotalouselinkeinolle, paikallisille asukkaille ja matkailijoille. Kuntakaavoituksessa tulee olla kuitenkin mahdollisuus ottaa myös pelto-

alue rakennuskäyttöön. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Rakentamisrajoitus

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, rs, vt, kt, st, yt, tv, sähkölinja). Rajoitus laajennetaan kosemaan ampuma- ja harjoitusaluetta (EAH), kaivosalueita (EK), suojavyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä ja vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita.

Määräyksellä ilmaistaan Tunturi-Lapin maakuntakaavassa olevien maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaisten rakentamisrajoitusten laajuus. Määräys toteutuu yleis- ja asemakaavoituksen sekä lupamenettelyn kautta.

Suojelumääräykset

Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäännös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukselta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.

Määräyksellä halutaan muistuttaa suojelluista kiinteistä muinaisjäännöksistä, vaikka niistä määrää muinaismuistolaki (17.6.1963/295). Muinaismuistolain 1 §:n mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta.

Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinasta vastaavien viranomaisten kanssa.

Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.

5.3. MAAKUNTAKAAVA MAANKÄYTTÖLUOKITTAIN

Seuraavassa esitetään maakäyttöluokittain kaava-merkinnät selityksineen, sekä periaatteet ja perustelut kaavan sisällöstä.

5.3.1. Saamelaisten kotiseutualue

Merkinnällä **sa** osoitetaan saamelaisten kotiseutualueen raja. Alueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. (Laki saamelaiskäräjistä N:o 974/1995 4§). (kuva 11.) Rajat on määritelty asetuksessa saamelaiskäräjistä (22.12.1995/1727). Perustuslain 17 § 3 momentti takaa saamelaisille oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan.

Merkintään on liitetty kaavamääräykset: ”*Viranomaisten on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella yhdyskuntasuunnittelua, valtioonmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivennäisten valtausta ja kaivospiirin perustamista tarkoittavia lupahakemuksia taikka muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana alueiden käyttöön liittyvää asiaa.*” (Määräys perustuu lakiin saamelaiskäräjistä 974/1995, 9§)

”*Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojelu on sovittava yhteisen Saamelaiskäräjistä annetussa laissa tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan, sekä poronhoitolaissa tarkoitettulla poronhoitoalueella siten, että poronhoitolaissa säädetty velvoitteet täytetään.*” (Laki Metsähallituksesta 1378/2004, 4.2 §)”

”*Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisten mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisten kotiseutualueella.*” (Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki 45/2000, 1.2 §)”

”*Saamelaisten kotiseutualueella metsätalouden tulisi käyttää luontaista uudistamista sille soveltuvilla kohteilla ja välttää maanpinnan voimakasta käsittelyä.*”

Saamelaisten kotiseutualueeseen liittyvät määräykset eivät tuo uusia oikeusvaikutuksia, mutta ne tiedottavat alueidenkäyttöön liittyvästä erityislainsäädännöstä.

Metsänkäsittelyä koskeva määräys vastaa valtiomaiden osalta nykyistä käytäntöä ja on suositus myös yksityismaiden metsänhoidolle. Maanpinnan käsittelyssä tulisi käyttää kohteeseen soveltuvaa, mahdollisimman kevyttä maanmuokkausmenetelmää ottaen kuitenkin huomioon hyvän uudistamistuloksen turvaaminen. Kivennäismailla ei käytetä syväaurasta. Rinnemailla estetään huuhtoutumista tarvittavin toimenpitein.

5.3.2. Revontulentie

Lappi sijoittuu maantieteellisesti Barentsin alueen keskiöön ja sillä on Suomen maakunnista ainoana yhteistä rajaa sekä Ruotsin, Norjan että Venäjän kanssa. Pohjoiskalotin yhteistyö tulee entisestään lisääntymään ja alueesta on mahdollisuus synnyttää yhteinen työssäkäyntialue. Naapurialueiden kehitys tukee Lappia, sillä mm. Pohjois-Norjan ja Luoteis-Venäjän kaasu- ja öljylähteiden hyödyntäminen vaativat kansainvälistä työvoimaa ja hankintoja, joista osa voi kanavoitua kysyntänä Lappiin. Lapin kautta tulee ohjautumaan läpikulkuliikennettä, joka työllistää kuljetuksissa ja palveluissa.

Kehittämisperiaatemerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti tärkeä kansainvälinen liikennekäytävä, jonka muodostaa valtatie 21 Tornion ja Kilpisjärven kautta Norjan rajalle. Revontulentien käytävä yhdistää Suomen pohjoisosat voimakkaasti kehittyville Tromssan ja Finnmarkin alueille. Käytävään voivat sijoittua myös sähkölinjat, kaasu- ja öljyputket sekä tietoliikenneyhteydet.

Liikennekäytävän kehittäminen on erityisen tärkeää tieliikenteen osalta, koska tieyhteyden korvaavat yhteydet ovat pitkiä ja hankalasti toteuttavissa, varsinkin käytävän pohjoisosissa (Muonio-Kilpisjärvi-Norjan raja).

Maakuntakaavassa on kehittämisperiaatemerkintää koskeva määräys: ”*Revontulentien matkailutietä kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikennemuotojen laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia- ja tietoliikennejohtojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.*”

Revontulentien liikennekäytävällä tulee turvata sujuvan ja turvallisen liikenteen vaatimukset sekä liikenteen palveluiden saatavuus. Maankäytön merkittävä lisääminen päteiden varsille edellyttää yksityiskohtaisten maankäyttösuunnitelmien laatimista.

ta. Suunnitelmissa on esitettävä mm. kehitettävän alueen yksityistiejärjestelyt ja liittymät maantielle sekä liikennemelualue ja sen huomioon ottaminen.

Kasvavan liikenteen vuoksi tulisi varautua valtatien poikki rakentaviin, eritasossa kulkeviin, yhteyksiin paikalliselle liikenteelle ja reiteille.

5.3.3. Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistysalueen kehittämisen kohdealue

Kehittämisperiaatmerkinnällä **mv** osoitetaan matkailun ja virkistysalueen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on annettu **mv**-alueelle maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Aluetta tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötarkoitusten kanssa yhteen sopivalla tavalla.*

Matkailun kehittämisvyöhykkeiksi on valittu sellaisia aluekokonaisuuksia, joilla on runsaasti arvokkaita ja vetovoimaisia luonto- ja kulttuurikohteita, hyvät liikenneyhteydet, paljon olemassa olevia matkailupalveluja ja -rakenteita sekä hyvät mahdollisuudet keskinäiseen yhteistyöhön ja verkottumiseen.

Alueita tulisi kehittää niin, että niiden matkailullinen vetovoima säilyy ja Lappiin liitetyt positiiviset mielikuvat vahvistuvat. Aluesuunnittelua tulee tarkastella laajasta näkökulmasta ja erityisen tärkeää on kiinnittää huomiota matkailukeskuksiin, suojelualueisiin ja esim. kansallispuistoihin rajoittuvien lähialueiden käyttöön. Matkailijamäärien kasvaessa tarvitaan lisää reitistöjä, joiden kautta pääsee vetovoimaisiin matkailumaisemiin, myös kansallispuistojen alueelle. Reitistöjen hyvästä kunnosta on huolehdittava.

Matkailun vetovoima-alueen kehittämisen keinot ovat arvokkaiden luonto- ja kulttuuriympäristöjen vaaliminen ja hoitaminen, pääteille ja reiteille näkyvien luonnonmaisemien huomioon ottaminen metsien käsittelyssä, tienvarsimaisemien hoitaminen, teiden ja reittien pitäminen hyvässä kunnossa, hyvä opastus ja viitoitus kohteisiin, yhteinen kartta, kohteiden kartoitus, yhteyksien suunnittelu, kohteiden yhteismarkkinointi.

Kehittämisvyöhykkeiden päämaankäyttö on osoitettu aluevarausmerkinnöillä ja osaluomerkinnoilla. Matkailun ja virkistysalueen kehittämisessä tulee ottaa huomioon päämaankäytöstä tulevat rajoitteet ja tavoitteet. Esimerkiksi luonnon-suojelualueilla ei saa vaarantaa luonnonsuojellisia arvoja eikä maa- ja metsätaloustaloudella alueella metsätalouden kannattavuutta.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kolme matkailun ja virkistysalueen kehittämisen vyöhykettä:

- Peera - Kilpisjärvi - Norjan raja
- Kaaresuvanto, jonka kehittämisen tulisi tapahtua yhteistyössä Ruotsin puolen kylän kanssa.
- Levi-Ylläs-Olos-Pallas-Hetta

Matkailun ja virkistysalueen kehittämisvyöhykkeiden tärkeimmille osille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava. Vyöhykkeiden tärkeimpiä osia ovat mm. matkailukeskukset lähiympäristöineen, pienemmät matkailupalveluiden keskittymät (lomakylät) ja virkistysalueet. Suojelualueiden osalta ensisijainen suunnitteluväline on hoito- ja käyttösuunnitelma.

5.3.4. Maaseudun kehittämisen kohdealue

Kehittämisperiaatmerkinnällä **mk** osoitetaan maaseutumyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on annettu maaseudun kehittämisen kohdealueille maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.*

Tunturi-Lapin maakuntakaavan maaseudun kehittämisvyöhykkeiden yleisiä ominaisuuksia ovat: vahva maatalous, vahva porotalous, ympäristön vetovoimaisuus, mahdollisuus säilyttää peruspalvelut, hyvä saavutettavuus, luontaiset yhteistyömahdollisuudet kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolisten alueiden kanssa (esim. yhteistyö matkailukeskusten kanssa), kehittämisen sopeuttaminen alueiden vanhoihin rakenteisiin ja elinkeinoihin (matkailu, loma-asuminen), alueiden erilaisuus (maatilojen keskittymät, poroelinkeinojen keskittymät, matkailun vetovomatekijät, vesistöt, ym.), monenlaiset elinkeinot.

Vyöhykkeiden tavoitteet ovat yleispiirteisiä ja niiden toteuttaminen on useiden eri toimijatahojen käsissä. Kyliä pyritään tukemaan pienyritystoiminnalla, matkailulla ja loma-asutuksella. Parhaat maatalousalueet pyritään säilyttämään viljeltynä. Rakentamisen tulisi olla perinteiseen kyläympäristöön sopivaa.

Maaseudun kehittämisen kohdealueiden merkittäminen kaavaan ei merkitse sitä, että muilla alueilla ei voisi kehittää toimintaa, vaan osoittaa alueita joilla on erityisiä kehittämisedellytyksiä. Maakuntakaava ei keskitä ja vähennä palveluita maaseudulla, vaan edistää niiden säilymistä kehittämisvyöhykkeillä ja keskuskyllissä, joiden ulkopuolella niitä ei enää ole. Kyläkeskusten ja maaseudun kehittämisen kohdealueiden osoittamisella pyritään siihen, että näiden voimakkaimpien alueiden työpaikat ja palvelut hyödyttävät myös vielä harvempaan asuttua maaseutua.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu yhdeksän maaseudun kehittämisvyöhykettä: Kur-

takko – Venejärvi – Vaattojärvi, Tapojärvi – Kaalamaniemi – Kihlanki, Lappea – Väylänpää, Sirkka – Köngäs – Rautuskylä – Hanhimaa, Alakylä – Helppi, Kelontekemä – Tepsa, Kuusajoki – Kiuvasalmi – Kiistala, Sonkamuotka – Ylimuonio ja Vuontisjärvi – Peltovuoma.

Kehittämisperiaatemerkinnällä **mk-1**, *Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri*, osoitetaan maaseutuvyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista erityisesti saamelaiskulttuuriin ja -elinkeinoihin profiloituneilla alueilla. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on annettu maaseudun kehittämisen kohdealueille, joilla korostuu saamelaiskulttuuri maankäyttöluokkaa koskeva määräys: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja erityisesti saamelaista kulttuuriympäristöä. Alueella tulee pyrkiä saamelaiskulttuurille ja muulle paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.*

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa varattujen saamelaiskulttuuria korostavien maaseudun kehittämisvyöhykkeiden yleisiä ominaisuuksia ovat mk-alueiden kohdalla esitetyn lisäksi vahva luontaistalous, saamelaiskulttuuria ilmentävä ympäristö, alueiden erilaisuus myös saamelaiskulttuurin sisällä.

Kyliä pyritään tukemaan saamelaiskulttuuria ja elinkeinoja turvaavalla ja kehittäväällä tavalla. Rakentamisen tulisi olla perinteiseen ympäristöön ja rakennustapaan sopivaa. Saamelaiskulttuuria korostavien kehittämisen kohdealueiden osoittaminen kaavassa ei merkitse sitä, että muilla alueilla ei voisi kehittää toimintaa vastaavalla tavalla, vaan osoittaa alueita, joilla siihen on erityisiä edellytyksiä.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu kaksi maaseudun kehittämisvyöhykettä, joilla korostuu saamelaiskulttuuri: Kuttanen – Kaaresuvanto – Ropinsalmi ja Leppäjärvi – Palojärvi – Näkkälä.

5.3.5. Taajamatoimintojen alueet

Merkinnällä **A** osoitetaan rakentamisalueita asumiselle ja muille taajamatoiminnoille, kuten keskustatoiminnoille, palveluille ja teollisuudelle, pääväyliä pienempiä liikenneväyläalueita, virkistys- ja puistoalueita sekä erityisalueita. Taajama-aluevarauksina maakuntakaavassa on esitetty Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion kuntakeskukset sekä niiden mahdolliset laajenemisalueet. Yksityiskohtaisempi taajamatoimintojen alajakko ratkaistaan kuntakaavoilla.

Taajama-aluevarauksilla on pyritty turvaamaan ennusteiden mukaisen maksimiväestön aluetarve. Tavoitteena on ollut myös ennakoida taajamatoimintojen kehityslinjat pitkällä tähtäimellä siten, että eri tarkoitukseen varattujen alueiden toteuttamises-

sa voidaan päästä kustannuksiltaan edullisimpaan lopputulokseen. Rakentamista ohjataan ensisijaisesti nykyisiin taajamiin ja kyläalueille asuin ympäristöjen viihtyisyydestä tinkimättä. Laajoja kasvualueita ei ole osoitettu.

Maakuntakaavan taajama-alueista on pyrittävä toteuttamaan ensimmäisenä nykyiset yleis- ja asemakaava-alueet, ennen kuin siirrytään taajamavaruksen uusille alueille. Tällä tavalla voidaan säästää yhdyskuntatekniikan kustannuksia ja säilyttää alueet yhtenäisinä.

Tavoitteena on liikennetarpeen vähentäminen sekä pyöräilyn ja kävelyn osuuden kasvattaminen. Taajamia ja yhdyskuntarakenteita eheyttäessä tulee huolehtia siitä, että ratkaisut sopivat ympäristöön ja parantavat elinympäristöjä. Taajamien sisällä olevat rakentamattomat rakennuspaikat ja muut rakentamiseen soveltuvat vajaakäyttöiset alueet hyödynnetään eheyttämisessä.

Alueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee pyrkiä liikenneturvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Alueidenkäytöllä tulee edistää elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä varaamalla riittävästi yritystoiminnalle soveltuvia alueita. Niiden sijoittumisessa tulee kiinnittää huomiota olemassa olevien työpaikka-alueiden kehittämismahdollisuuksiin, hyvään saavutettavuuteen ja työpaikkojen sijoittumiseen lähelle asukkaita. Taajama-alueiden yhteys ympäröivään luontoon tulee säilyttää.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää elinympäristöjen terveellisyyden ja turvallisuuden edistämiseen sekä terveyshaittojen ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen.

Kaavassa on osoitettu Kolarin, Kittilän ja Muonion päätaajamien vaihtoehtoiset laajenemissuunnat. Taajamien laajentuessa suunniteltaessa tulee turvata alueen liikenteelliset ja yhdyskuntateknisen huollon edellytykset. Kittilässä tulee huomioida erityisesti lentokentän melualueet. Taajamien laajentumiselle tulee tarpeita, kun alueella viriämässä olevat kaivos Hankkeet ja matkailun suuri kasvu toteutuvat ja tuovat alueelle tuhansia uusia työpaikkoja.

5.3.6. Keskustatoimintojen alueet

Kohdemerkinnällä **c** osoitetaan keskustahakuisten palvelu-, hallinto- ja muiden toimintojen alueita niihin liittyvine liikennealueineen.

Keskustatoimintojen alueille tulee pyrkiä sijoittamaan mahdollisimman suuri osa niistä palveluista, jotka palvelevat koko taajamaa ja myös ympäröiviä alueita. Sijoittamalla keskustapalvelut nykyisiin taajamien keskustoihin tai niiden välittömään yhteyteen, turvataan niiden mahdollisimman hyvä saavutettavuus kaikilla liikennevälineillä. Näin asiointi helpottuu ja aiheuttaa mahdollisimman vähän taajaman sisäistä liikennettä. Muita palveluja kuin

vähittäiskaupan suuryksiköitä voi olla muuallakin taajamatoimintojen alueella.

Maakuntakaavassa on osoitettu keskustatoimintojen kohdemerkintä **c** Kittilän, Kolarin, Muonion ja Enontekiön kirkonkyliin, Lenville, Äkäslompoloon ja Ylläsjärvelle. Kilpisjärvelle on osoitettu keskustatoimintojen alueen ja keskuskylän kohdemerkintä **c/at**. Mittakaavasta johtuen keskustatoimintojen alueet osoitetaan kohdeympyröinä. Tarvemmin alueen laajuus määritellään aluekuvauksissa.

Kuntakeskuksissa tulisi jatkossakin olla peruspalvelut alueen asukkaille. Matkailukeskusten palvelutarjonnan tulisi vastata ennen kaikkea matkailijoiden kysyntään ja niiden tarjonnan tulisi olla sellainen, etteivät ne liikaa kilpaile kuntakeskusten kanssa. Kaupan palvelujen keskittäminen nykyisiin kuntakeskuksiin ja matkailukeskuksiin tukee Tunturi-Lapin nykyistä ja tavoiteltavaa keskusverkkoa. Kaupallisten palvelujen keskittäminen muutamaankeskukseen parantaa kaupan vetovoimaa, toimintaedellytyksiä ja saavutettavuutta.

Ostovoiman kehitys on sidoksissa väestömäärän ja yksityisen kulutuksen kehitykseen. Tunturi-Lapissa erityisen suuri merkitys on myös matkailijoiden ostovoimalla ja sen kehityksellä. Tunturi-Lapin vakituisten väestön ostovoima on noin 60 milj. € ja matkailijoiden ostovoima noin 71 milj. €. Väestön ostovoiman on arvioitu kasvavan vuosina 2007–2025 noin 18 milj. €. Matkailijoiden ostovoiman arvioidaan kasvavan noin 81 milj. € vuosina 2006–2020. Ostovoiman kasvun pohjalta arvioiduna vähittäiskaupan liiketilan lisätarve vuosina 2007–2025 on suuruusluokaltaan 7 700 k-m². Matkailijoiden kysynnän kasvun aikaansaama liiketilan lisätarve on noin 26 000 k-m² vuoteen 2020 mennessä.

Matkailukeskuksia lukuun ottamatta Tunturi-Lapin muilla alueilla ei näillä näkymin ole tarvetta varautua uusiin vähittäiskaupan suuryksiköihin, koska pysyvä väestöpohja on liian pieni. Matkailun mukanaan tuoman kasvavan asiakasmäärän pystyvät palvelemaan suuryksikköä pienemmät yritykset. Näin voidaan parhaiten turvata myös kaupan palvelusteet ja työpaikat tasaisemmin Tunturi-Lapin alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksikköä ei saa sijoittaa maakuntakaavan tai yleiskaavan keskustatoimintojen ulkopuolelle, ellei alue ole asemakaavassa erityisesti osoitettu tätä tarkoitusta varten. Tavoitteena on, että mahdolliset uudet vähittäiskaupan suuryksiköt ja muut kaupan palvelut tulisi pyrkiä sijoittamaan maakuntakaavan keskustatoimintojen alueille. Maakuntakaavassa ei ole erikseen osoitettu vähittäiskaupan suuryksiköitä (km). Tunturi-Lapin kaikkien kuntakeskusten osoittaminen keskustatoimintojen alueeksi turvaa kaupan toiminta- ja kehitysedellytykset ja

mahdollistaa suuryksikköjen sijoittumisen kaikissa kunnissa tasapuolisesti. Ohjattaessa vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustaan tulee samalla huolehtia siitä, että suuryksikön sijoittuminen keskustaan on käytännössä mahdollista: myymälälle ja sen vaatimalle pysäköinnille tulee olla riittävästi tilaa, liikenteen tulee toimia sujuvasti ja suuryksikön tulee sopeutua keskustan kaupunkikuvaan. Kuntakeskuksissa kuten myös matkailukeskuksissa kaupan palvelut tulisi sijoittaa mahdollisimman tiiviisti, jolloin ne tukevat nykyisen yhdyskuntarakenteen kehitystä. Kaupan palvelujen keskittäminen vahvistaa keskustan asemaa keskusverkossa. Kolarissa keskustan sijaintivaihtoehdot ovat nykyinen keskusta tai valtatie ja Jokijalantien risteuksen ympäristö. Kaupan selvityksen mukaan suuryksikön sijoittaminen Kolarissa tulisi mahdollistaa sekä keskustaan että valtatievarteen.

Rajakaupan merkitys Tunturi-Lapissa on suurin Enontekiöllä. Norjalaisten ostosmatkailu on vähentynyt verrattuna 80-luvun ostosmatkailun kulta-aikaan, mutta Norjaan verrattuna Suomen edullinen hintataso on edelleen merkittävä kilpailuetuja vetovoimatekijä. Norjalaisten kysyntä luo edellytykset kaupan palvelujen toiminnalle ja kehitykselle erityisesti Kilpisjärvellä myös tulevaisuudessa.

5.3.7. Keskuskylät

Kohdemerkinnällä **at** osoitetaan keskuskyliä, joilla sijaitsee tai joille suunnitellaan tai joilla pyritään säilyttämään maaseudun peruspalveluita ja joita voidaan pitää sopivimpina rakentamisalueina. Keskuskyltiin liittyy sama kaavamääräys kuin maaseudun kehittämisen kohdealueisiin: *Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.*

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa keskuskylän merkinnällä osoitetaan (kuva 21.) sellaisia aluerakenteen, kulttuurin ja maaseudun peruspalveluiden kannalta tärkeitä kyliä, jotka ovat kunnanosansa voimakkaimpia kyliä ja joihin suuntautuu ja halutaan ohjata rakentamista ja palveluja. Keskuskylävalintoihin vaikuttavat väestö, olemassa olevat palvelut ja työpaikat, keskeinen sijainti kunnanosassa ja hyvät liikenneyhteydet. Muut maaseutualueet täydentävät ja tukevat tätä keskuskylämuodostamaa maaseudun kehittämisen kokonaisuutta. Kylien kehittämistä tuetaan mm. pienyritystoiminnalla, matkailulla ja loma-asutuksella.

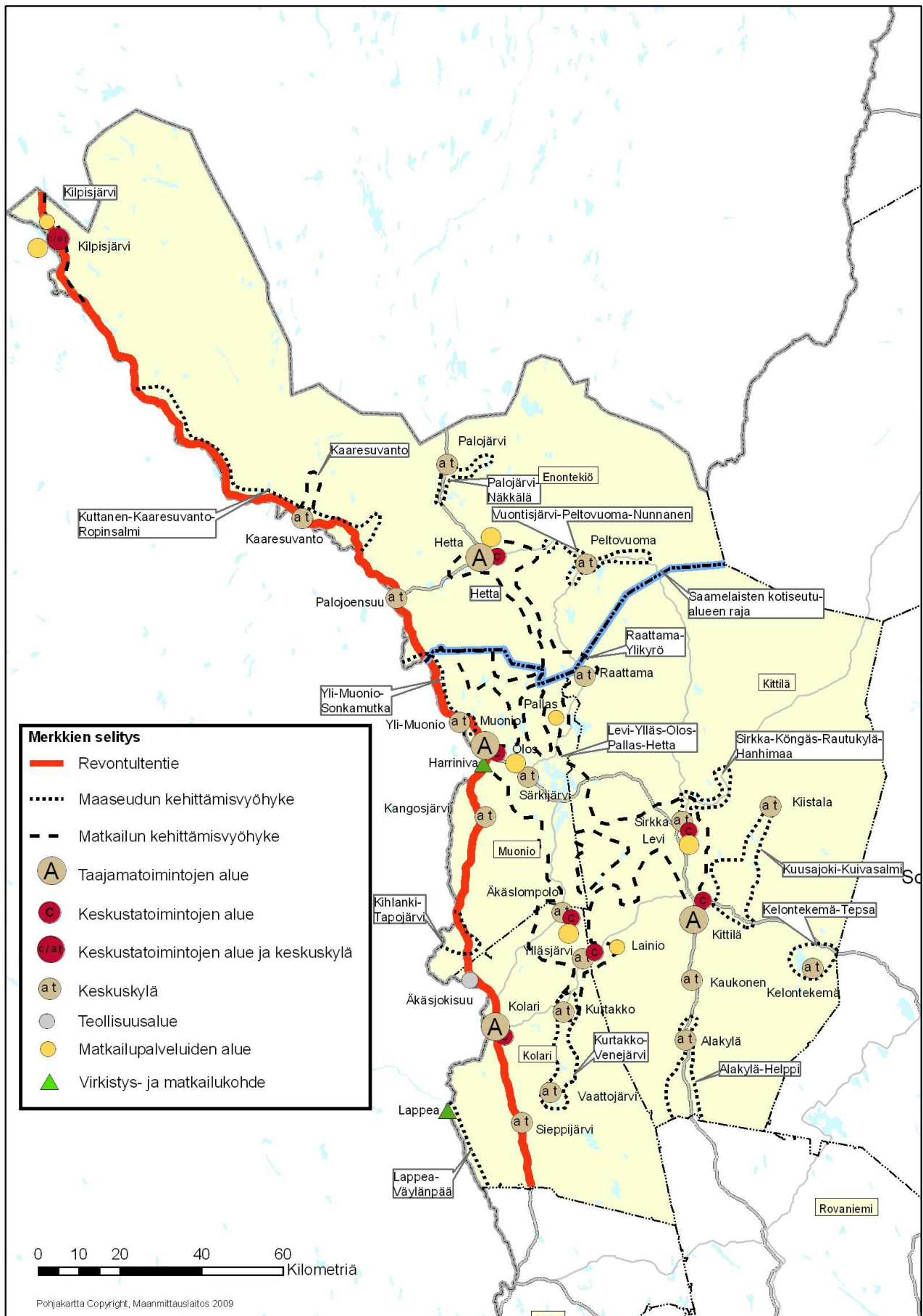
Maakuntakaavassa keskuskyliksi on osoitettu *Enontekiöllä* Karesuvanto, Palojoensuu, Peltovuoma ja Palojärvi, *Kittilässä* Alakylä, Kaukonen, Kelontekemä, Kiistala, Raattama ja Sirkka, *Kolarissa* Sieppijärvi, Vaattojärvi, Kurtakko, Ylläsjärvi ja Äkäslompolo, *Muoniossa* Kangosjärvi, Särkijärvi ja Ylimuonio. Näiden kylien sijainti on keskeinen omassa kunnanosassa ja useimmissa niistä on

palveluja ja monenlaista yritystoimintaa. Kilpisjärvi on saanut rajakaupan vuoksi merkinnän **c/at**, keskustatoimintojen alue ja keskuskylä.

Kylissä tulisi säilyttää asutus lähinnä elinkeinopoliittisin toimenpitein, mutta myös rakennustoimintaa suunnitelmallisesti ohjaamalla. Kulttuurihis-

toriallisesti tai maisemallisesti arvokkaille kylä-alueille on syytä laatia suunnitelma kulttuuri- ja maisema-arvojen säilyttämisestä, mikäli kyliin syntyy uutta rakennustoimintaa. Lisärakentaminen tulee sijoittaa olemassa olevan asutuksen yhteyteen.

Kuva 21. Tunturi-Lapin maakuntakaavan kehittämisvyöhykkeet ja keskukset

5.3.8. Virkistysalueet ja virkistysmatkailukohdet

Merkinnällä **V** osoitetaan seudullisesti merkittäviä, alueellisesti laajoja tai taajamarakenteen ja taajaman viherväyliä kannalta tärkeitä virkistysalueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Alueella, jolla rakentamisrajoitus on voimassa, ei lupaa rakennuksen rakentamiseen saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus).

Aluevaraukseen liittyy kaavamääräys;

”Alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottava metsätalous on sallittua.

Alueen suunnittelussa tulee erityisesti kiinnittää huomiota sen pääasiallisen käyttötarkoituksen, yleisen virkistykseen ja retkeilyyn, kehittämisedellytysten turvaamiseen. Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla matkailun ohjelmapalvelujen tukikohtia, joiden tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä.”

Virkistysalueeksi tai virkistys-/matkailukohte -merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät taajama-, matkailupalvelu- ja kyläalueiden ulkopuoliset pääsääntöisesti yleiseen virkistykseen tarkoitettut alueet. Virkistysalueiden verkostoa täydentävät laajat suojelualuevaraukset (SL), erämaailain mukaiset erämaa-alueet (Se) sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Lisäksi kaavassa on osoitettu virkistystä palveleva runkoreittiverkosto.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa virkistysalueeksi on merkitty Kittilässä Levin ja kansallispuiston välinen alue, Muoniossa Nivunkitunturi-Särkitunturi-Juuvanrova, Oloksen ympäristö ja yhteys Torasiepin ja Vuontisjärven kautta kansallispuistoon, Kolarissa Ylläksen matkailukeskuksen länsipuoli. Virkistysmatkailun kohdemerkinnällä ovat Lappea Kolarissa ja Harriniva Muoniossa.

Virkistysalueiden toteuttaminen kuuluu pääasiassa kunnille ja valtiolle. Toteuttaminen tapahtuu pääasiassa kuntakaavoituksen kautta, jossa tutkitaan alueen toteuttamisen taso. Alueita voidaan toteuttaa myös maanomistajien kanssa tehtyjen sopimusten kautta.

Virkistysalueille tulisi huolehtia laadukas ja monipuolinen palveluvarustus, joka vastaa kysynnän tarpeita. Virkistysalueverkoston on tarjottava mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden kokemiseen, monipuoliseen luonnossa liikkumiseen, urheiluun, kalastukseen yms. matkailua sekä muita virkistäytymistä palveleviin toimintoihin. Toisaalta

virkistysalueiden muu käyttö, kuten poronhoito, asettaa omia tavoitteitaan virkistysalueiden toteuttamiselle.

Virkistysalueita varattaessa on otettu huomioon myös Tunturi-Lapin laajat ja asumattomat ”selkoset”, jotka ovat pääasiassa maa- ja metsätalous- ja luontaistalous- ja poronhoitovaltaisia alueita. Ympäristönäkökohdat huomioon ottava metsätalouden harjoittaminen ”selkosilla” mahdollistaa samanaikaisesti myös tehokkaan ulkoilu- ja virkistyskäytön metsästäjille, kalastajille, marjastajille, moottori- ja kulkukäyttäjille sekä muille luonnossa virkistäytyville. Lisäksi lähes kaikkien muidenkin maankäyttöluokkien kohdalla otetaan huomioon virkistykseen toimintaedellytysten turvaaminen. Nämä kaikki yhteensä vähentävät varsinaisten virkistysaluevarauksen tarvetta.

Metsätalous maakuntakaavan virkistysalueilla on sallittua, vaikka alueiden ympäristöarvoihin ja maisemanhoitoon onkin erityisesti kiinnitettävä huomiota. Virkistysalueilla metsän hoitotoimenpiteiden vaikutus sekä lähi- että kaukomaisemaan on erityisen merkittävä. Metsämaiseman tulee näyttää mahdollisimman luonnonmukaiselta. Alueen tulee soveltua virkistyskäyttöön ja sen virkistys-, maisema- ja luontoarvot on otettava huomioon metsänkäsitellessä Metsätaloutta ohjaavat yksityiskohtaiset kaavat ja niiden määräykset, metsälaki, metsätalouden ympäristöohjelma, alueellinen metsäohjelma, metsänhoitosuositukset, maisemanhoito-ohjeet, yksityismaiden monitavoitteinen metsäsuunnittelu sekä valtionmaiden luonnonvara- ja alue-ekologiset suunnitelmat.

Maakuntakaavoituksen aikana on Lapin liiton tilauksesta tehty **Tunturi-Lapin metsäselvitys** (Metsäntutkimuslaitos 2007, 2008). Seuraavassa kappaleessa on lyhyesti kerrottu selvityksen sisällöstä (*kursiivi*). Selvityksen keskeiset tulokset kerrotaan liitteessä 8.

Selvitykseen liittyvässä haastattelussa kysyttiin matkailijoiden ja ohjelmapalveluyrittäjien motiivista kulkea alueella ja mielipidettä alueelle soveltuvasta metsätaloudesta (valokuvien avulla). Selvityksen perusteella luonnontilainen mäntyvaltainen metsä, jossa kuolleet puut ja kelot ilmentävät luonnontilaa, eivät poikkea ulkoiluympäristönä varttuneista hoitometsistä. Myös nuorehkot metsät ja siemenpuiset hakkuualat soveltuvat varsin hyvin ulkoiluympäristöksi, mikäli maankäsitelty taikka hakkuutahteet eivät haittaa kulkukelpoisuutta ja maisemaa. Molempien aineistojen perusteella aukeat hakkuualat, joissa maa on käsitelty, soveltuvat huonosti ulkoiluympäristöksi. Säästöpuut näyttäisivät lisäävän hieman metsikön ulkoiluarvoa. Vaikutus on kuitenkin melko vähäinen ja näkyvä maankäsitely voi laskea säästöpuisenkin alueen ulkoiluarvoa huomattavasti. Miellyttävä kaukomaisema voi oleellisesti lisätä aukeiden hakkuualojenkin soveltuvuutta

ta ulkoiluympäristöksi. Kyselytutkimus toistettiin kevättalvella 2008.

Maakuntakaavan virkistysalueille tulisi harkinnan mukaan olla mahdollista sijoittaa myös matkailun ohjelmapalveluiden tukikohtia (yrittäjien omia). Tukikohtien sijoittamisessa ei saa kuitenkaan vaarantaa alueen päämaankäyttöä (yleinen virkistyskäyttö). Ohjelmapalveluiden tukikohtien toteuttaminen tapahtuu maanomistajan ja yrittäjien välisillä sopimus- tai vuokrausmenettelyllä.

Virkistysalueiden rakentamisen tulisi perustua kunnan tai valtion laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan mm. ulkoilureitit, tukikohdat ja majoitusalueet (kämpät).

5.3.9. Matkailupalvelujen alueet

Merkinnällä **RM** osoitetaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakyliä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa matkailupalvelujen alueen merkinnällä osoitetaan (kuva 21.) vähintään seudullisesti merkittävät matkailukeskukset ja matkailukohteet, jotka sisältävät myös alueen toiminnolle tarpeelliset liikenneväylät ja -alueet, palvelu- ja virkistysalueet sekä maa- ja metsätalousalueet. Yksityiskohtaisempi matkailupalvelujen alueiden alajako ratkaistaan kuntakaavoilla.

Maakuntakaavassa matkailupalvelujen alueiksi on osoitettu Jyppyrä, Salmivaara, Ylläs, Levi ja Olos sekä kohdemerkinnällä Pallastunturi, Lainio ja Kilpisjärven Saananjuuri.

Levillä Ounasjoen itäpuolelle on osoitettu uutta matkailupalveluiden aluetta.

Matkailukeskusten kehittämisessä tavoitteena on tehdä seutukunnan rajojen yli ulottuvaa yhteistyötä Rovaseudun, Pohjois-Lapin, Norjan ja Ruotsin alueiden kanssa. Matkailukeskusten profiloitumisella, työnjaolla ja yhteistyöllä pienten kohteiden kanssa muodostetaan vahva ja monipuolinen kokonaisuus. Tämä otetaan huomioon jo maakuntakaavassa, mutta ennen kaikkea matkailualueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Matkailukeskusten, kuntakeskusten ja pienten maaseutukohteiden yhteistyöllä parannetaan kaikkien toimintaedellytyksiä.

Matkailualueiden kehittämisessä on säilytettävä ne vetovoimatekijät, joiden varassa matkailu toimii. Maakuntakaavan periaatteena on keskittyä olemassa olevien matkailukeskusten kehittämiseen. Matkailun aiheuttamia haittoja ympäristölle on pyrittävä minimoimaan keskittämällä toiminnot ja jättämällä matkailukeskusten ympäristöt pääasiassa rakentamatta. Liikkuminen matkailukeskusten ympäristöissä ohjataan reiteille. Jätehuolto järjestetään matkailijamäärään nähden riittäväksi. Jätehuollon riittävyydestä on varmistuttava aina ennen uusien alueiden käyttöönottoa. Myös matkailukeskusten turval-

lisuuskulttuurin kehittämisestä tulee huolehtia. Riskianalyysien ja turvallisuussuunnitelmien laatuun ja toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota sekä yksityisten kohteiden että aluekokonaisuuksien osalta.

Matkailukeskuksia kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota toiminnan ympärivuotisuuteen, painottaen erikoisesti kesätoiminnan kehittämistä, jonka yksi tärkeimpiä lähtökohtia ovat rakennettujen alueiden viihtyisät ja viimeistellyt ympäristöt eli kokonaisuutena viihtyisä kesäilme. Laadukkaalla ympäristörakentamisella varmistetaan ympäristön viihtyvyys kaikkina vuodenaikoina ja tuetaan matkailun ympärivuotisuuden kehittymistä. Ympäristörakentamisen avulla voidaan myös korostaa alueen profiilia.

Alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida kevyen liikenteen verkon kehittäminen, sisäisen joukkoliikenteen mahdollisuuksien parantaminen, huolto- ja jakeluliikenteen tarpeiden huomioiminen sekä pelastustoimen edellyttämät liikennejärjestelyt.

5.3.10. Liikenne ja liikenneväylät

Tiestön ja sen kunnossapidon merkitys Lapissa korostuu muiden liikennemuotojen vähäisyyden vuoksi. Lapin hyvä saavutettavuus ja elinkeinoelämän toiminta ovat riippuvaisia erityisesti pääteiden kunnosta, mutta myös alempiasteinen tiestö on mm. puunjalostusteollisuudelle, palo- ja pelastustoimelle ja asukkaiden palvelujen saatavuudelle tärkeä. Tiestöön kohdistuvat kehittämistarpeet painottuvat entistä voimakkaammin toisaalta pääteiden liikenteen sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin, toisaalta taajamien ja niiden lähistöjen liikennöitävyyden ja liikenneturvallisuuden parantamiseen.

Tunturi-Lapin alueella tieliikenteen kasvu kohdistuu ennen kaikkea pääteille, etenkin matkailukeskusten läheisyydessä oleville. Liikennettä lisäävät matkailu ja kansainvälinen tavaraliikenne. Toisaalta väestön vähentyminen ja vanheneminen vähentävät liikennettä etenkin alempiasteiselta tieverkosta.

Päätiet ja ennen kaikkea valtatie 21 ja kantatiet muodostavat Tunturi-Lapin maankäytössä liikenteen perusväylät, joiden varrella voidaan parhaiten ylläpitää ja kehittää asumisen ja elinkeinoelämän palveluja. Tiestöä kehitettäessä on otettava huomioon pääteiden asema osana valtakunnallista tieverkkoa. Siksi maankäytön merkittävä lisääminen päätien varrelle edellyttää yksityiskohtaista maankäyttösuunnitelmaa, jossa esitetään mm. kehitettävän alueen yksityistiejärjestelyt ja liittymät maantielle sekä liikennemelun huomioon ottaminen.

Taajama- ja kyläalueiden laajenemissuunniksi ei tulisi valita pääteiden pituussuuntia. Liikennöitävyyden, liikenteen sujuvuuden ja liikenneturvallisuuden kannalta on merkittävää, kuinka pitkällä

matkalla taajama tai kylä sisältää pääteitä. Taajamissa ja kylissä liikenneturvallisuutta on edistettävä rakentamalla mm. kevyenliikenteen väyliä.

Kaavoituksessa ja liikennejärjestelyjen suunnittelussa on matkailun ohjelmopalvelutoiminta ja reitien tilantarve otettava huomioon pyrkien mahdollisimman harvoin teiden risteyskohtiin

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa esitetään vähintään seudullisesti merkittävät tiet (kuva 22). Luokittelu vastaa pääosin Tiehallinnon toiminnallista tieverkko luokitusta. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavassa osoitettu tieverkko noudattaa pääosin nykyistä tieluokitusta ja linjauksia. Jatkossa tavoitteena on myös Ruotsin Karesuandoon päättyvän E 45 -tien jatkaminen Hetan kautta Norjaan. Seuraavassa kaavassa esitetty **tieverkko** luokitetaan:

Valtatiet: vt 21 Tornio – Kolari – Muonio – Kilpisjärvi – Norjan raja

Kantatiet: kt 79 Rovaniemi – Kittilä – Muonio, kt 80 Kolari – Kittilä - Sodankylä sekä kt 93 Palojoen suu – Hetta – Norjan raja. Uutena nykyinen seututie Sirkka-

Köngäs-Inari (tieluokan nosto seututiestä kantatieksi).

Seututiet: st 940 Kolari – Äkäsjärvi, st 943 Kolari – Ruotsin raja, st 954 Muonio – Ruotsin raja, st 956 Sirkka – Hetta, st 957 Särkijärvi – Peltovuoma, st 959 Karesuvanto – Ruotsin raja.

Yhdystiet: yt 9361 Sieppijärvi – Lohiniva, yt 9381 Havela – Kolari, yt 9391 Kurtakko – Kaukonen, yt 9403 Äkäsjoki – Ruottama, yt 9562 Tepasto – Raattama mt, yt 9572 Rauhala – Kutuniva, yt 19 807 Jauhojärvi, uusia Hanhimaa – Kiistala ja Lompola – Vierelä.

Yhdystie 9572 Tepasto - Raattama osalta esitetään tehtäväksi selvitys tien seututieksi nostamisesta.

Kaavakarttaan on merkitty vain tärkeimmät yhdystiet, jotka yleensä yhdistävät korkealuokkaisempia teitä tai johtavat merkittävään yleisessä käytössä olevaan paikkaan. Kaavaan ei ole merkitty vain paikallista merkitystä omaavia yhdysteitä. Kaavaan merkitsemättömiä yhdysteitä (paikallisteitä) ovat:

Taulukko 1. Kaavaan merkitsemättömät paikallistiet

Numero	Nimi	Numero	Nimi
9382	Sieppijärvi as.	19767	Pokka-Kaalimaa
9555	Levin ympäristie	19830	Yli-Kyrö-Vuontisjärvi
9571	Pallaksen matkailuhotellin tie	19871	Kihlanki
19701	Koivumaa	19872	Kangosjärvi
19702	Pasmajärvi	19873	Harjuvaara-Reponiemi-Ahmapalo
19703	Nuottajoki	19874	Pakatti
19704	Aalisjärvi	19875	Alakittilä
19705	Nuottavaara	19876	Kuusajoki
19706	Juustovaara	19877	Jeesiöjärvi
19709	Venejärvi	19878	Vesmajärvi
19710	Vaattovaara	19879	Kelontekemä
19711	Helppi	19880	Kuttanen-Kultima
19712	Mäyräkumpu	19881	Torassieppi
19713	Lohiniva	19882	Liepimäjärvi
19714	Lohiniva-Kierinki	19883	Putaanranta
19717	Palosaajo	19884	Koskenranta
19718	Kolarinsaari	19885	Kerässieppi
19719	Heikkilä	19886	Ylimuonio
19720	Saarenpudas	19887	Saivomuotka
19721	Äkäsjoen asematie	19888	Kajanki
19722	Äkäsjoki	19901	Lomajärvi
19724	Kaukonen	19902	Rovanpää
19725	Alakylä	19907	Kaaresuvanto-Lavivaara
19726	Leveämaa	19993	Palojärvi-Näkkäläjärvi
19734	Putanniemi	19994	Nunnanen-Kalmankaltio

Paikallistie voidaan lakkauttaa yleisenä tienä silloin, kun sillä ei ole enää todellista tarvetta yleiseen liikenteeseen eikä sitä ole näkyvässä tulevaisuudessa. Hyvin vähäisessä käytössä olevien paikallisteiden ylläpito vie tiepiiriin muutenkin niukkoja varoja, mikä mm. voi estää vilkkaammassa yleisessä käytössä olevien yksityisteiden ottamista yleiseksi teiksi tai alentaa kunnossapidon tasoa. Paikallisteiden tarpeellisuutta harkittaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon pysyvän asutuksen lisäksi elinkeinoin ja virkistykseen liittyvät tarpeet. Monet paikallistiet ovat tärkeitä metsätaloudelle, porotaloudelle, metsästykselle, kalastukselle ja matkailulle sekä myös pelastustoimelle. Loma-asutuskin on muuttumassa entistä enemmän ympärivuotiseksi tien käyttäjäksi. Paikallisteilla on usein merkittävästi muidenkin kuin niiden varrella olevien tilojen ja lomamökkien liikennettä. Teiden muuttuminen yksityisteiksi saattaa johtaa niiden sulkemiseen kokonaan yleiseltä liikenteeltä. Erityisesti tulisi säilyttää yleisenä tienä sellaiset tiet, joilla on läpikulkuliikennettä. Tulee olla myös valmiutta ottaa yleiseksi tieksi sellaisia yksityistieosuuksia, joilla on merkittävästi yleistä liikennettä.

Suurin osa Pohjoiskalotin mahdollisesti lisääntyvästä liikennemäärästä on sisäistä liikennettä ja suuntautuu etelä-pohjoissuuntaan. Poikittainen liikenne saattaa lisääntyä, mikäli suuret aluekeskukset, etenkin Tromsø-Bodø alue ja Murmansk, vahvistuvat ja niiden välinen kanssakäyminen lisääntyy. STBR I selvityksessä "Road Transport Corridors Study: Future Trends" on arvioitu eri elinkeinon vaikutuksia Barentsin alueen liikenteeseen. Siinä suurimmat vaikutukset maantieliikenteeseen arvioitiin olevan kaivosteollisuudella. Vaikka suurin osa kaivosteollisuuden tuotteista kuljetetaan rautateitse, tuntuvat vaikutukset myös maanteillä. Tästä liikenteestä tosin suurin osa on etelä-pohjoissuuntaista.

Myös öljy- ja kaasu-, kala- sekä metsäteollisuus ja suuret vähittäiskaupat synnyttävät maantieliikennettä. Öljy- ja kaasuteollisuudessa suurin osa maantieliikenteestä syntyy teollisuuden käynnistysvaiheessa, koska suurin osa öljystä ja kaasusta kuljetetaan meritse tai putkia pitkin. Metsäteollisuus painottuu Pohjoiskalotin eteläosiin, mutta kuljetuksia on merkittävästi myös pohjoisempaan. Venäjän puutullit, nykyisten rautateiden mahdollinen huono kunto Suomessa sekä ilmaston lämpenemisen vaikutukset saattavat kuitenkin lisätä metsäteollisuuden maantiekuljetuksia Pohjoiskalotin alueella. Kalateollisuus kuljettaa suuren osan tuotteistaan maanteitse ja viennin kasvulla Norjasta Venäjälle on vaikutuksia Pohjoiskalotin poikittaisliikenteeseen.

Murmanskin alueella on suunnattomat potentiaalit talouden, ja sitä kautta työpaikkojen sekä väestön kasvuun. Mikäli alueella suunnitellut öljy- ja kaasu-, kaivos- sekä energiateollisuuden investoin-

nit toteutuvat, vaikutukset tuntuvat merkittävästi myös liikenteessä. Suurimmat vaikutukset ovat Venäjän sisäisiä, mutta liikenne tulee todennäköisesti kasvamaan myös Pohjoiskalotin alueella.

Uudet poikittaisyhteydet Ylä-Lapin alueella saattaisivat helpottaa suunnittelualueen kuljetuksia ja liikennettä. Uudet ja parannetut yhteydet synnyttävät aina uutta liikennettä, mutta Pohjoiskalotissa maantieliikenteen kapasiteetti ei ole ongelma myöskään tulevaisuudessa. Kansainväliselle liikenteelle uusista yhteyksistä ei ole merkittävää hyötyä, mikäli kuljetusmatkat eivät lyhene oleellisesti. Lisäksi esim. tullimuodollisuuksien tai muiden viranomaispäätösten takia kuljetuksia voi olla kokonaistaloudellisesti edullisempaa hoitaa nykyisiä reittejä pitkin, vaikka uudet yhteydet saattaisivat olla hiukan lyhempiä. (Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikittaisyhteyden tarveselvitys, 2007)

Enontekiön ja Inarin välisen liikenneyhteyden kehittämisessä on tutkittu kolme vaihtoehtoa; Nunnanen-Lisma, Pokka-Pulju ja Lompolo-Vierelä. Kaikilla vaihtoehdoilla on merkitystä paikalliselle liikkumiselle sekä pelastustoimelle. Seuraavassa taulukossa on esitetty vaihtoehtojen tunnuslukuja;

Yhteysväli	Tieyhteyden pituus	Lyhentää matkaa	ajo-	Liikennemääräarvio
Nunnanen – Lisma	40 km	110 km		KVL 100
Pulju - Pokka	45 km	55 km		KVL 70
Lompolo – Vierelä	21 km	35 km		KVL 60

Maakuntakaavassa esitetään uutena yhdystienä Lompolo – Vierelä. Yhteys Lompolo – Vierelä voidaan toteuttaa pienenä toimenpiteenä pääosin parantamalla olemassa oleva metsäautotie.

Nunnanen – Lisma on todettu liikennetarpeen kannalta parhaaksi vaihtoehdoksi, mutta sen toteuttamista vastustavat luonnonsuojelun ja poronhoidon tavoitteet, koska tie kulkisi Lemmenjoen kansallispuiston ja Puljun erämaan Natura 2000 -alueiden kautta. Molemmat Natura-alueet on liitetty alueverkostoon sekä luontodirektiivin mukaisina SCI- että lintudirektiivin SPA-alueina. Yhteydellä olisi merkitystä paikalliselle liikkumiselle, parantaisi sisäisiä ja seutukuntien välisiä yhteyksiä sekä saamelaisalueen sisäistä liikkumista. Yhteydellä olisi merkitystä myös pelastustoimen kannalta. Pohjois-Lapin kansainvälisen itälänsisuuntaisen päätieyhteyden tarveselvityksessä on todettu, että Inarin ja Enontekiön välisellä tieyhteydellä ei tule olemaan suurta merkitystä kansainvälisessä liikenteessä.

Nunnanen – Lisma yhteys on nyt merkitty maakuntakaavaan Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvítettävä yhteys. Merkinän perusteella ei voida aloittaa tien yleissuunnitelman laatimista. Yhteyden toteuttaminen vaatisi Natura-arvioinnin, Lemmenjoen kansallispuistolain muuttamisen ja

erämaan osalta valtioneuvoston luvan, joka voidaan antaa sellaisen pysyvän tien rakentamiseen, jolla on yleisen edun tai luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta huomattava merkitys. Tiehanke voisi edetä vain perusteellisemmän selvityksen kautta kuin mitä tässä maakuntakaavassa on mahdollista: tarveselvitys, linjauksen suunnittelu, luontoselvitykset, Natura-arviointi, poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi. Jos tällainen selvitys osoittaa tien tarpeelliseksi ja mahdolliseksi, voidaan maakuntakaavaa muuttaa tätä asiaa koskevana vaihekaavana tai seuraavan kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Pulju – Pokka -välin kehittämisestä on luovuttu, koska siitä saadut lisähyödyt Lompolo – Vierelä -yhteyteen verrattuna eivät ole merkittäviä.

Kiistala-Hannula yhteys on merkitty uutena yhdystienä. Liikenneyhteydellä kytketään toisiinsa Kittilän kunta, Levin alue ja Suurkuusikon kaivosalue. Uuden yhteyden avulla kunta voi järjestää paremmin palveluita kaivosalueella työskenteleville henkilöille sekä ohjata maankäyttöä ekologisempaan ja taloudellisempaan suuntaan.

Uutena yhdystien yhteystarpeena on esitetty Venejärvi-Kurtakko sekä toisilleen vaihtoehdot Palosaajo-Ruotsi ja Äkäsjokisuu-Ruotsi yhteydet. Venejärvi-Kutakko väliselle tielle arvioidaan tulevan liikennettä muutamia kymmeniä ajoneuvoja vuorokaudessa. Tieyhteydellä lyhennetään Venejärven ja Vaattojärven asukkaiden työmatkoja Ylläkselle sekä parannetaan Ylläksen ja kylien maaseutumatkailun yhteistyödellistyksiä tukien näin kylien elinvoimaisuutta. Haittana ovat porolaidunten menetykset (uusi yhteys erämaisen alueen läpi).

Yhdystien yhteystarpeet Palosaajo-Ruotsi ja Äkäsjokisuu-Ruotsi palvelevat Kolarin kaivosalueen kehittymistä, ja ovat toisilleen vaihtoehdot.

Kantatie 93 tulisi liittää osaksi E45-tietä. Tällä hetkellä E45 päättyy Karesuandoon Ruotsin puolelle.

Tunturi-Lapissa on lukuisia Tiehallinnon hallinnassa olevia maanteitä, joilla on hyvin vähän liikennettä. Hyvin vähäisessä käytössä olevien maanteiden ylläpito vie Tiehallinnon muutenkin niukkoja varoja, mikä vähentää mahdollisuuksia parantaa vilkkaammin liikennöityjä teitä. Tilanne saattaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan, koska pääosa vain paikallista liikennettä palvelevista teistä on yksityisteitä, jotka käyttäjien on pidettävä kunnossa omalla kustannuksellaan. Maantie voidaan lakkauttaa silloin, kun sillä ei ole enää todellista tarvetta yleiseen liikenteeseen eikä tarvetta ole näkyvissä tulevaisuudessakaan. Maantienä lakkautettava tie muuttuu yleensä yksityistieksi. Maanteiden lakkauttamista harkittaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon pysyvän asutuksen lisäksi elinkeinoin ja virkistykseen liittyvät tarpeet. Monet vähäliikenteiset maantiet ovat tärkeitä metsätaloudelle, poronhoidolle, metsästykselle, kalastukselle ja matkailulle sekä myös pelastustoimelle. Loma-asutuskin on muuttumassa entistä enemmän ympärivuotiseksi tien käyttäjäksi. Teiden muuttuminen yksityistieksi saattaa johtaa niiden sulkemiseen kokonaan yleiseltä liikenteeltä. Toisaalta, jos yksityistien liikenne on vilkasta ja palvelee yleistä tarvetta, Tiehallinto voi ottaa yksityistien maantiekiksi.

Tärkeimpiä **parannettavia teitä** on esitetty seuraavassa taulukossa. Merkittävästi parannettavan tien merkintää on käytetty kaavakartassa vain niiden teiden kohdalla, jotka tarvitsevat myös linjauksen parantamista.

Tieyhteys	Perustelu	Kiireellisyysluokka
Palojoensuu-Kilpisjärvi	Liikenneturvallisuus, elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus, matkailun kasvava merkitys	
Sirkka-Inari (tieluokan nosto seututiestä kantatieksi), merkittävästi parannettavaksi osoitettu Köngäs-Hanhimaa	Pohjoiskalotin kansainvälinen itälänsuuntainen liikenne, puutavarakuljetukset, matkailukeskusten väliset yhteydet, työmatkaliikenne	
Kurtakko-Ylläsjärvi	Matkailun ja pelastustoimen liikkumistarpeet sekä elinkeinoelämän kuljetukset	
Äkäslompolo-Muotkavaara	Matkailukeskusten väliset yhteydet, työmatkaliikenne	
Kaukosen sillan kohta	Liikenneturvallisuus, puutteelliset näkemät ja nopeusrajoitteet, sillan padottava vaikutus. Merkintä mahdollistaa tielinjauksen suunnittelun siirtämisen kylän itäpuolelle.	
Enontekiön lentokenttä-Hetta	Liikenneturvallisuus, elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus, matkailun kasvava merkitys. Tie voidaan parantaa nykyiselle sijainnille, ei ole osoitettu kaavakartalla.	

Jäätteitä pidetään yllä paikallisin voimin eikä niitä ole merkitty minkäänlaisin opastein. Vuonna 2005 joen yli oli käytössä seuraavia jäätteitä Muonio- ja Torniojoen yli; Keinovuopio, Saarikoski, Naimakka, Kuttanen, Saivomuotka, Muonion lossipaikka, Kihlanki, Huuki, Saarenpudas ja Kolarinsaari. Jätteiden paikat vaihtelevat toisinaan, jotkut häviävät ja uusia tulee tilalle. Jätteitä ei merkitä maakuntakaavakarttaan.

Lentoliikenteen alueet osoitetaan merkinnällä **LL**. Lentoliikennettä on kehitettävä kasvavien kotimaisten tarpeiden lisäksi myös kansainvälisesti, painottaen matkailua ja muita elinkeinoja tukevien lentoyhteyksien kehittämistä. Lapissa on viisi TEN-verkkoon kuuluvaa Ilmailulaitoksen ylläpitämää lentoasemaa, joista Tunturi-Lapissa ovat Enontekiön ja Kittilän lentoasemat.

Ilmailulain (1242/2005) mukaan mastoa, nosturia, valaistus-, radio- tai muuta laitetta, rakennusta, rakennelmaa tai merkkiä ei saa asettaa, järjestää tai kohdistaa siten, että sitä voidaan erehdyksessä pitää ilmailua palvelevana laitteena tai merkinä. Tässä tarkoitettu rakennelma tai laite ei myöskään saa häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle.

Edellä tarkoitettua sekaannusta, häiriötä tai vaaraa mahdollisesti aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen tarvitaan lentoestelupa. Tällaisia esteitä ovat mm. rakennukset, rakennelmat tai laitteet, jotka ulottuvat yli 30 metriä maanpinnasta tai ulottuvat 10 metriä maanpinnasta ja sijoittuvat lähelle lentopaikkaa, kevytlentopaikkaa tai varalaskupaikkaa. Lupa näiden asettamiseen haetaan Ilmailuhallinnolta. Lentoliikenteen alueita kehitettäessä on otettava huomioon lentoturvallisuus kokonaisuutena. Toteuttamissuunnittelussa on erikoisesti kiinnitettävä huomiota lentoesteiden korkeusrajoituksiin ja niiden vaikutukseen alueen maankäyttöön. Alemmanasteisessa kaavoituksessa tulee ottaa huomioon ilmailulain ja -asetuksen nojalla annetun ilmailumääräyksen (Ilmailuhallinto: AGA M3-6) mukaiset lentoesterajoitukset. Esterajoituksista saa tietoa kaavaselostuksen liitekartalta, (liite 12. Kittilän lentoaseman esterajoitukset) kyseiseltä lentoasemalta tai Finavian lentoasemaliiketoiminnalta.

Lentoliikenteen lisääntyessä lentomelu muodostaa entistä suuremman ongelman lentoasemien läheisyydessä, mikä on otettava huomioon lähialueiden yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Liitteessä 11. on esitetty Kittilän lentoaseman lentokone keskimääräinen meluennustevyöhykkeet vuodelle 2025.

Tunturi-Lapin alueelle tulisi järjestää riittävät ympärivuotiset reittilentoliikenteen yhteydet ja kehittää jatkoyhteyksiä omien kenttien lisäksi myös Pajala-Ylläs lentokentälle.

Lentopaikkoja maakuntakaavassa on kaksi: Aavahelukka ja Pokka. Vesilentosatamia on Kilpisjärvellä ja Muoniossa.

Rautatie ulottuu päätätänä Rautuvaaraan asti (olemassa oleva rata). Sivuratana on osoitettu yhteys Äkäsjokisuuhun (olemassa oleva rata). Sivurata ohjeellinen linjaus -merkinnällä on osoitettu yhteydet Rautuvaara-Hannukainen ja Rautuvaara-Ylläsjärvi. Ylläksen kaavoituksessa tulee varautua linjauksen jatkuminen kunnan rajalle saakka ja siitä Leville. Sivurata yhteystarve -merkinnällä on osoitettu yhteydet Ruotsiin Äkäsjokisuuhun ja sen vaihtoehtona ratayhteys Ruotsiin Kolarin kuntakeskuksen eteläpuolella (Palosaajo). Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys -merkinnällä on merkitty Jäämeren rata (Hannukainen-Kilpisjärvi-Norjan raja) sekä Ylläsjärvi-Levi -yhteydet.

Ylläsjärven ja Levin rata voidaan tarvita matkailukeskusten suuren kasvun sekä energia- ja ympäristösyistä tapahtuvan kulkumuotojakauman muutoksen vuoksi. Ylläksen ja Levin kehittämissuunnitelmissa tavoitteeksi on esitetty vuodepaikkojen määrän kasvavan 70 000 vuoteen 2020 mennessä. Ylläsjärvelle menevä rata on ohjeellisena myös Ylläksen yleiskaavassa.

Radat Ruotsin puolelle sekä Hannukaiseen tarvitaan kaivostoiminnan tuotteiden kuljetukseen. Ruotsin puolella rata jatkuisi Kaunisvaaraan. Ruotsin puolelta kuljetettaisiin rautarikastetta Kolarin radalle lastattavaksi junaan sekä edelleen kuljetettavaksi Pohjanlahden satamiin. Alkuvaiheessa kuljetukset Kolarin radan lastausasemalle on tarkoitus suorittaa maanteitse, sopivalla kuorma-auto kalustolla sekä myöhemmin mahdollisen Pajalan Kaunisvaaran ratayhteyden kautta.

Jäämeren radalla kuljetettavina voisi olla lähinnä kaivostoiminnan tuotteet, Jäämeren antimet ja matkailijat sekä mahdollisesti öljytuotteet Norjasta EU:n alueelle sekä Venäjälle. Sekä Levin että Jäämeren rata tarvitsevat laajemmat tarveselvitykset ennen seuraavaa maakuntakaavan uudistamista. Jäämeren radan osalta selvitykset tulisi tehdä yhteistyössä Norjan viranomaisten kanssa. Selvityksessä tulisi selvittää ensin kuljetustarpeet ja radan toteuttamisen mahdollisuudet ko. yhteysvälillä. Nykyisen kaavamerkinän perusteella ei voi aloittaa vielä yleissuunnitelmien laatimista.

Tietoliikenteen alueita tai linjoja ei ole merkitty maakuntakaavaan. Tavoitteena on, että vähintään 97 % Lapin väestöstä laajakaistayhteyden piiriin. Kaava-alueelle voidaan tulevaisuudessa rakentaa lisää tietoliikenneyhteyksiä. Yksityiskohtaisemmissa kaavoissa tulee ottaa huomioon valokuitu- tai vastaavien kaapeleiden upotus maahan, kaapeleiden sijoittaminen sähkö- tai valopylväisiin, kaapeleiden liityntä- ja jakopisteiden vaatimien keskuslaitteiden ja niiden vaatimien kaappien tai rakennusten sijoit-

taminen sekä tukiasemarakennelmien kuten mastojen ja lähetinten sijoittaminen.

Kaapelit upotetaan yleensä maahan teiden varsille. Myös pylväisiin asennettuja sähkölinjoja voidaan hyödyntää tietoliikennekaapeleiden asennuksessa. Kaapeli-asennuksiin tarvitaan maanomistajan lupa.

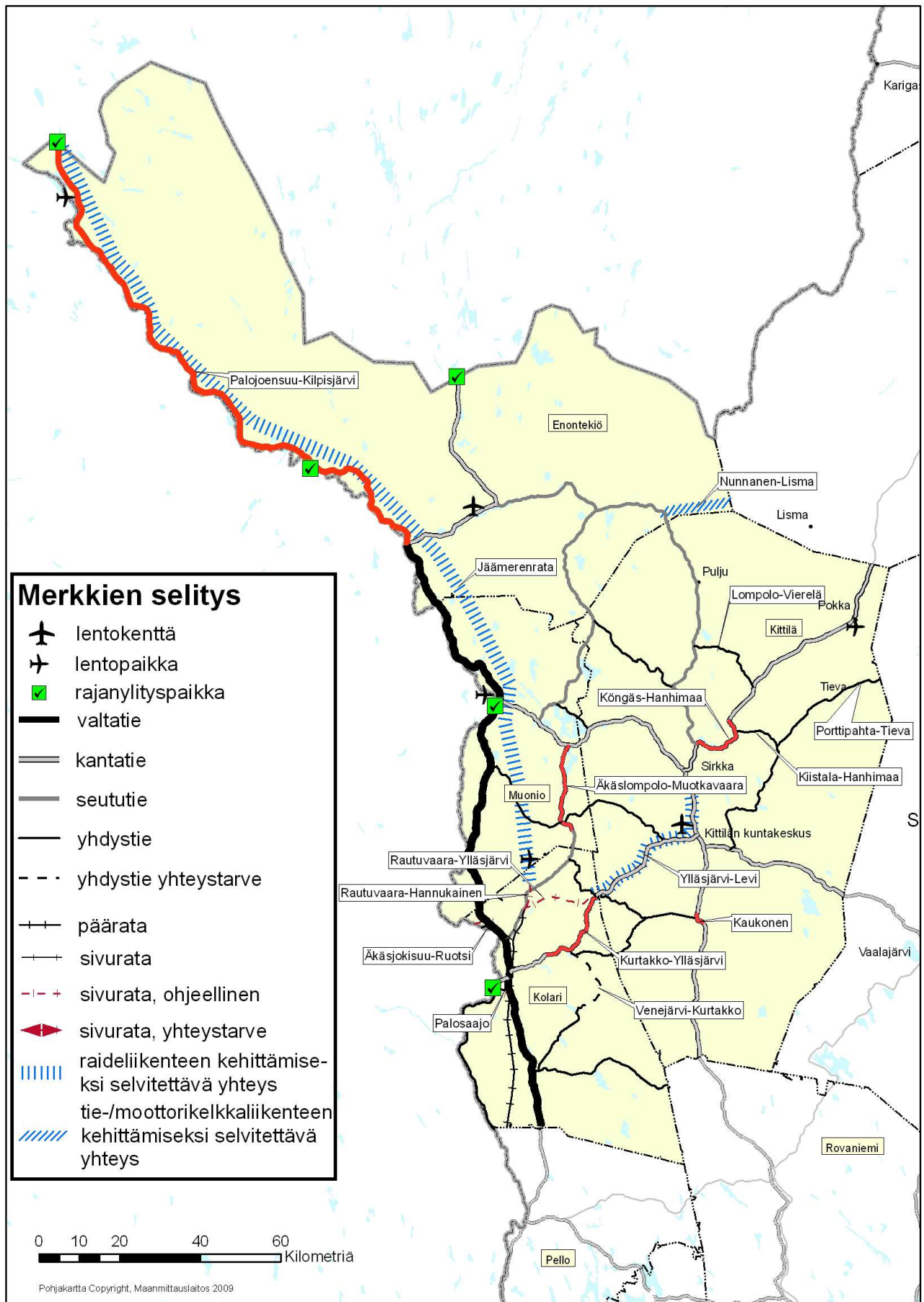
Langattomien tieto- ja viestintäliikenneyhteyksien vaatimat tukiasemarakennelmat sijoitetaan yleensä maaston korkeimmille kohdille, jolloin niillä saadaan aikaan parempi kuuluvuus ja kantosäde. Tukiasemia sijoitettaessa on myös syytä huomata, että mastot ovat maisemahaitta. Näin ollen niitä ei tule sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joissa ne pilaisivat arvokkaan luonnon- tai kulttuurimaiseman tai häiritsisivät jo olemassa olevan tai tulevan pysyvän ja vapaa-ajan asutuksen esteettistä ympäristöä. Lisäksi tukiasemien sijoittelussa on syytä ottaa huomioon niistä mahdollisesti lähtevä säteily. Oletettavasti langaton viestintä tulee lähivuosina lisääntymään voimakkaasti ja mastoja tullaan rakentamaan aikaisempaa enemmän. Tämä on syytä ottaa huomioon uusien asuin- ja matkailualueita suunniteltaessa.

Tietoliikenneyhteyksien rakentamista suojelealueille koskevat samat säännöt kuin muutakin rakentamista. Tietoliikenneverkon osalta tulee varautua yhteistyöhön myös Pohjois-Norjan kanssa.

Tunturi-Lapin **joukkoliikennettä** tulisi kehittää kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki joukkoliikenteen muodot. Eri liikennemuotojen (lentoliikenne, junaliikenne, linja-autoliikenne) aikataulut tulisi sovittaa yhteen. Tärkein joukkoliikenteen kehittämiskohde on liityntäyhteyksien järjestäminen Kolarin ja Rovaniemen rautatieasemilta sekä Kittilän ja Rovaniemen lentoasemilta Ylläksen ja Levin matkailukeskuksiin. Tarpeen mukaan liityntäyhteyksiä pienempiin matkailukohteisiin (mm. Pallas, Kilpisjärvi) voitaisiin järjestää kutsutaksipalveluna. Nykyisin puutteita on etenkin Ylläksen sekä Olos- ja Pallastunturien liityntäyhteyksissä. Kotimaisten yhteyksien ohella tulisi jatkossa järjestää joukkoliikenteellä yhteys myös Pajalan lentoasemalta Ylläkselle rajan ylittävän matkailuyhteistyön kehittämisen myötä. Ongelmaksi koetaan myös se, Rovaniemen lentoasemalta ei pääse suoraan Kittilään ja Leville vaan liityntäyhteydet lähtevät Rovaniemen keskustasta. Yhteyksien lisäksi tulisi kehittää joukkoliikenteen infrastruktuuria juna- ja lentoliikenteen terminaalien yhteydessä.

Maakuntakaavaan liittyen on tehty liikenneselvitys, jossa liikenneyhteyksien tarvetta ja ratkaisumahdollisuuksia käsitellään tarkemmin. Selvitys löytyy Lapin liiton kotisivuilta www.lapinliitto.fi

Kuva 22. Tunturi-Lapin maakuntakaavan liikenneverkko

5.3.12. Reitit

Reittiverkostosta Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan moottorikelkkailureitit ja ulkoilureitit (kuva 23.). Lisäksi osoitetaan kulttuurihistorialliset reitit informatiivisena merkintänä.

Maakuntakaavaan on merkitty moottorikelkkailun runkoreitistö, joka ohjaa maastoliikennelain mukaisten virallisten moottorikelkkailureittien suunnittelua. Maakuntakaavassa moottorikelkkailureitit osoitetaan olemassa olevien tietojen mukaan ja toteuttamisessa (reittisuunnitelmat) niiden sijainti tarkentuu ja voi vielä muuttua jonkin verran. Reittisuunnitelma vaiheessa voidaan reitin vaikutukset tutkia tarkemmin. Runkoreiteiltä on jatko yhteydet alueen ulkopuolisiin päätaajamiin ja matkailukeskuksiin. Runkoreitistöä täydentävät paikalliset reitit, joita ei osoiteta maakuntakaavassa. Paikallisten reittien sijainti tulisi suunnitella yhteistyössä alueen muiden käyttäjien kanssa. Viralliset moottorikelkkailureitit tulisi sijoittaa maa-alueelle. Vaikeissa maasto-olosuhteissa harkinnan mukaan reitti voidaan sijoittaa vesialueelle tai tielle, jos reitti on siten turvallisempi. Kelkkailulla ei saa aiheuttaa kuitenkaan haittaa tai vaaratilanteita tien varsinaiselle käytölle.

Moottorikelkkailureitit on suunniteltu tukemaan haja-asutusalueiden kauppa-, huoltamo- ja majoituspalveluja. Reitit on pyritty linjaamaan luonnonsuojelualueiden sekä porotalouden kannalta arkojen alueiden ulkopuolelle. Reittejä suunniteltaessa tulisi olla yhteydessä paikallisiin paliskuntiin sekä suunnitella yhdessä reittien ja poroaitojen risteämiskohdat. Suojelualueiden ja erämaa-alueiden sisällä olevien reittien suunnittelu tapahtuu hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

Moottorikelkkareitit voidaan sijoittaa samaan maastokäytävään teiden kanssa tiealueen ulkopuolelle. Tällöin kelkkareitti kulkee tien suuntaisesti, kuitenkin seuraten maastonmuotoja kiertämällä luonnon esteet. Reitti voi näin ollen olla paljon mutkittelevampi kuin vieressä kulkeva tie. Kelkkailureitin suosittelava vähimmäisetäisyys tien on peitteisessä maastossa noin 40 metriä ja avonaisessa maastossa noin 80 metriä, jotta kelkkojen valokeilat eivät häiritsisi muuta liikennettä.

Etuna rinnakkaisesta sijoittamisesta on erämaissa oloissa se, ettei tarvitse puhkoa useita maastokäytäviä koskemattomaan luontoon. Myös turvallisuus puoltaa kelkkareittien sijoittamista teiden suuntaisesti, jolloin onnettomuuden sattuessa pelastushenkilöstö pääsee nopeammin paikalle. Lisäksi kelkkareittien huolto esim. kesäaikana on helpompaa kelkkareitin sijaitessa tien läheisyydessä, jolloin kelkkareitille pääsee tarvittaessa työkoneella. Usein suositusetaisyyksistä tien ja reitin välillä jousteaankin muiden saavutettavien hyötyjen takia. Myös

voimajohtokäytäviä voidaan hyödyntää moottorikelkkailureittien linjauksissa uusien maastokäytävien puhkomisen välttämiseksi. Sijoitettaessa moottorikelkkailureittiä johtokäytävälle tulisi olla yhteydessä voimajohdon omistajaan. Kelkkailureitti on sijoitettava niin kauaksi pylväistä, että törmäysvaaraa pylväsjalkoihin tai haruksiin ei ole.

Moottorikelkkailureitit tulisi suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman vähän maanteiden kanssa. Reittejä suunniteltaessa tai merkittäessä maastoon tulee maanteiden risteämisestä neuvotella tiepiirin kanssa.

Ratalain mukaan moottorikelkkailureittiä ei saa perustaa eikä maastoajoneuvoa kuljettaa rautatiealueella tai tasoristeyksessä ilman radanpitäjän lupaa. Luvan voi saada, jos maastoajoneuvon käyttö ei vahingoita rataa tai rautatiealueen rakenteiden toimivuutta, haittaa radanpitoa eikä vaaranna liikenneturvallisuutta. Ylitykset tulisi saada kulkemaan eritasossa.

Nunnasen kohdalla tulisi selvittää reitin siirtäminen kokonaan seututien eteläpuolelle, jolloin poistuu kaksi tien ylitystä. Pohjoispuolella ei ole enää kauppaa, jonka kautta reitti on alun perin suunniteltu. Kaavassa esitetään uutena yhteystarpeena Pokka-Inari -reitti.

Muulle moottoriliikenteelle ei ole osoitettu maakuntakaavassa maastoreittejä, sillä aiheuttamansa häiriön ja maaston kulumisen vuoksi moottoripyörien, mönkijöiden ja maastoautojen tulisi pysyä paikallisilla reiteillä tai käyttää teitä.

Maakuntakaavassa osoitetaan myös ulkoilun runkoreitit (kuva 23), joita ei ole tarkoitettu käytettäväksi moottoriajoneuvolla kulkemiseen. Käyttömuotoja ovat esimerkiksi hiihto, kävely, pyöräily ja porosafarit. Koiravaljakoille tulisi olla omat reittinsä, tai ne voivat käyttää vähäliikenteisiä moottorikelkkareittejä. Hevonen ei sovi ulkoilureiteille, mutta hevos- ja pororeittejä voitaneen yhdistää. Tarkempi käyttömuotojen yhteensovittaminen tehdään toteuttamisen yhteydessä. Reittien toteuttamisessa tulee pyrkiä virallisiin ulkoilureitteihin.

Suunnittelutilanne moottorikelkkailureittien osalta:

Enontekiö: Kunnassa ei ole virallisia reittejä, vaan kaikki ovat uria. Toimitukset on tarkoitus laittaa vireille vuonna 2009. Erämaa-alueille osoitetut urat on huomioitu hoito- ja käyttösuunnitelmissa (tarkistamatta).

Kittilä: Kunnan kaikki runkoreitit on virallistettu.

Kolari: Kunnan kaikki runkoreitit on virallistettu.

Muonio: Kunnassa on tavoitteena virallistaa kaikki moottorikelkkailureitit. Runkoreittien osalta tähän mennessä on virallistettu kaikki, lukuun ottamatta reittejä välillä; Kangosjärvi-Lahdenranta ja

Äkäsmyllyn (eteläpuolelta)-Ruostevara. Näidenkin osalta suunnitelmat ovat vireillä.

Ulkoilureiteiksi on merkitty vain jo pääosin toteutuneet ylikunnalliset reitit: Ylläs – Pallas, Ylläs – Levi, Ylläs – Olos – Pallas, Kilpisjärvi - Halti – Norjan raja (Kalottireitti). Levin ja Oloksen välisenä ulkoilureitin yhteystarpeena uusi osuus Pyhätunturi – Kolvakero. Maakuntakaavaan merkitty ulkoilureitistö ohjaa ulkoilulain mukaisen ulkoilureitin yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita reittejä ovat:

- Saarikoski – Raittijärvi
- Hetta – Näkkälä – Norjan raja
- Kultima – Leppäjärvi
- Kerässieppi – Raattama
- Pallas – Hetta vaellusreitti
- Teuravuoman Telatie
- Laestadiuspolku Lappea – Sieppijärvi
- Ketomella – Tappuri

Nämä reitit on valittu kulttuurihistoriallisin perustein ja ne esitetään informatiivisina. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaille reiteille ei maakuntakaavassa osoiteta suojelustatusta, vaan niiden suunnittelu ja toteutus harkitaan tapauskohtaisesti niiden käyttö ja arvot huomioon ottaen. Myös reittien käyttötapa ulkoilun, ohjelmalvelujen tai moottorikelkkailun tarpeisiin ratkaistaan reittikohtaisesti. Maakuntakaavaan merkittyjen kulttuurihistoriallisten reittien lisäksi Tunturi-Lapin alueella sijaitsee Muonion ratsutie, jota ei ole olemassa olevan vähäisen tiedon perusteella saatu sijoitettua kaavakartalle.

Tähänastisen kokemuksen mukaan kymmenien kilometrien pituisilla reiteillä on erittäin vähän käyttöä. Käyttö keskittyy kunta- ja matkailukeskusten paikallisreiteille ja muutamille tärkeimmille pitkille reiteille. Uudet pitkät reitit saattaisivat aiheuttaa tarpeettomia kuluja. Matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen (mv) liittyvä kaavamääräys velvoittaa kehittämään vyöhykettä matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja rei-

tistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena. Nämä reitit suunnitellaan yleiskaavoituksessa tai muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Myös muualle M- ja Ms-1 -alueille voidaan tarvittaessa selvitysten perusteella sijoittaa ylikunnallisia reittejä.

Lisääntyvä luonnossa liikkuminen ohjataan hyvin toimiville reittiverkostoille, jotka mahdollistavat haitattoman ja turvallisen liikkumisen. Reittien kehittämisen painopiste on laatutason parantamisessa ja ominaisuustietojen taltioinnissa siihen muotoon, että ne palvelevat ohjelmalveluyritysten, matkailun markkinoinnin ja käyttäjien tarpeita. Reitit ovat tärkeitä matkailun vetovoimatekijöitä. Siksi reittien rakentamisessa viimeistelyineen ja lähimetsien käsittelyssä tulee pyrkiä mahdollisimman vetovoimaiseen lopputulokseen. Metsätaloussuunnittelun lähtökohtana ja ohjeena pidetään "Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia" ja valtion maiden osalta "Metsätalouden ympäristöopasta".

Kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa ohjelmatoiminnan ja reittien tilantarve on otettava huomioon. Erilaisia toimintoja ja reittejä suunniteltaessa tulee pyrkiä mahdollisimman vähiin risteyskohtiin teiden kanssa. Tien ja reittien risteyskohdat tulisi vilkkaampien teiden osalta rakentaa eri tasoon sekä eri toimintojen reitit turvallisesti eri kaistoille. Reittien tulisi ristetä paliskunnan esteaidan tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkiertoaidan kanssa mahdollisimman harvoissa kohdissa, ja porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta tulisi estää.

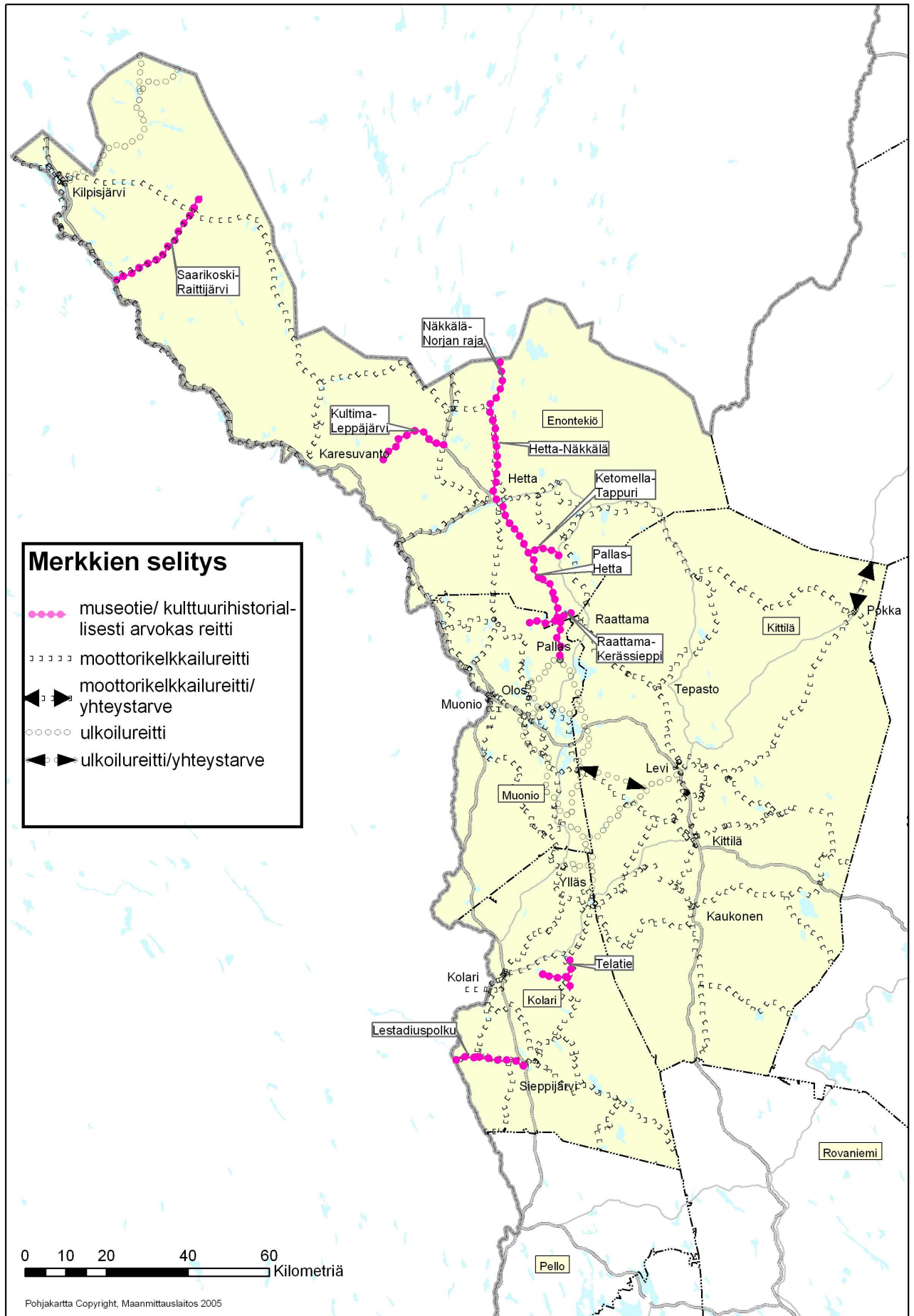
Tunturi-Lapissa on runsaasti erityisesti melontaan sopivia vesiretkelyreittejä, joiden varrella on levähdys ja taukopaikkoja. Merkittävimmät melontareitit Tunturi-Lapissa on esitetty seuraavan sivun taulukossa.

Taulukko 2. Tunturi-Lapin melontareitit

Kunta	Reitti	Kuvaus
Enontekiö, Muonio, Kolari	Könkämäeno - Muonion- joki – Tornionjoki	pituutta 537 km, laskua 473 m, vaativa melonta- ja venereitti, laskua 473 m, luokiteltuja koskia 124 kpl
Enontekiö, Kittilä	Ounasjoki	Hetasta Ketomellaan 30 km, Ketomellasta edelleen Rovaniemelle 270 km, kohtalaisen helppo melontajoki, useita aloitus- ja lopetusvaihtoehtoja
Enontekiö	Poroeno – Lätäseno	pituutta 115 km, laskua 253 m, erittäin vaativa melonta- ja kumivenereitti, erämaajoki Porojärveltä Markkinaan
Enontekiö	Palojoki	Palojärveltä Palojoensuuhun 65 km, helpohko alkukesän melontajoki
Enontekiö	Näkkäläjoki	Näkkälästä Hettaan 25 km, helppo alkukesän melontajoki
Enontekiö	Pöyrisjoki	Pöyrisjärveltä Vuontisjärvelle 45 km, kohtalaisen helppo alkukesän melontajoki
Enontekiö	Käkkäläjoki	Kalmakaltiosta Peltovuoman tielle 30 km, Peltovuoman tieltä Ketomellaan 20 km, helppo melontajoki alkukesästä elokuulle, mahdollisuus aloittaa myös Peltovuomasta
Enontekiö	Hietajoki	Hietajoki on oiva melottava, paikoin risukkoinen. Latvavesille pääsee Syväjärven polkua pitkin.
Enontekiö	Pahtajoki (Lavijoki)	Sopii melontaan.
Muonio	Jerisjoki	Jerisjoki on 24 km pitkä kaunis reitti, joka sivuuttaa monia pieniä metsäisiä järviä. Jerisjoen kosket ovat kaikki luokkaa 1. Kosket voidaan helposti meloia avokanootilla ilman aukkoheittoja tai kattavia ilmatankkeja.
Muonio	Kaarannon reitti	Tämä joki on kapea, erämainen ja hyvin erikoinen. Voidaan meloia läpi kesän, vaikka joki on pieni. Kosket ovat varsin pieniä. Luonnon oma kanava mutkittelee paikoin hiekkapohjaisena täällä, läpi tiheiden metsiköiden ja lintujen suosimien suoalueiden läpi. Alempana on hieman terhakampi koski, Kaarneskoski, luokka 2- 3 vedenkorkeudesta riippuen.
Muonio	Kangosjoen reitti	Joki on vain 10 km pitkä. Kesäaikaan vain matalia heikkoja koskia, luokka 1. Tulva-aikaan muutama kiperä ja nopea virtapaikka mutkineen, luokka 3. Tämä reitti voidaan keväällä aloittaa jopa 50 km päästä jokisuusta.
Muonio		Kevätkaudella on mm. seuraavia joki; Merasjoki, Särkijoki, Nivunkijoki, Keräsjoki, Pahajoki ja Pyhäjoki
Kolari	Kelhujoki-Naamijoki- Laajala	Joki on 28 km pitkä, vaihteleva ja erämainen, aluksi vain 2 metriä leveä. Kuivana kesänä ylävirrasta kulkukelvoton. Helppo melottava
Kolari	Venejoki	Joki on 17 km pitkä, vaihteleva ja erämainen, noin 4-6 metriä leveä. Helppo melottava.
Kolari	Venejoki (Naamijoki)	Reitin pituus 8,5 km, luonnonläheistä kulttuurimaisemaa. Helppo melottava.
Kolari	Vaattojoki (Naamijoki)	Reitin pituus 17 km, osin erämainen, uoman on n. 20 metriä leveä.
Kolari	Pasmajoki	Reitti on 19.5 km, alkuosa virtaavaa ja vaihtelevaa, loppuosassa erämaisaa suvantoja. Helppo melottava
Kolari	Ylläsajoki	Joessa on useita eri reittiosuuksia, yhteensä noin 45 km. Pääosin erämainen, paikoin loma-asutusta. Pääosin helppo melottava.
Kolari	Luosujoki	Reitin pituus 12 km, osin erämainen, uoman leveys 2-8 metriä. Helppo melottava
Kolari	Äkäsjoki	Joessa on useita eri reittiosuuksia, yhteensä noin 45 km. Pääosin erämainen, paikoin loma-asutusta. Pääosin helppo melottava.
Kolari	Kuerjoki	Reitin pituus 7 km, pääosin erämainen, uoman leveys 5-20 m. Helppo melottava. Kuivana kesänä kosket voivat olla kulkukelvottomat.
Kittilä	Syvä-Tepastojoki	
Kittilä	Loukinen	
Kittilä	Kapsajoki	
Kittilä	Aakenusjoki	
Kittilä	Lainiojoki	
Kittilä	Maunujoki	
Kittilä	Jeesijoki	

Lähde: kuntien kotisivut, Kittilän kunta karttatarkastelu, Ulla-Maija Syväjärven muistutus ehdotusluonnoksesta

Kuva 23. Tunturi-Lapin maakuntakaavan reitit

5.3.12. Erityisalueet

Merkinnällä **E** osoitetaan alueita, joilla on tietty erityistarkoitus. Näitä ovat kylmätekniikan tutkimus- ja testausalueet Kittilän Naulavaarassa ja Veitservasassa, Muonion Särkipalossa, Isomaassa ja Laitamaassa sekä Enontekiön lentokentän lähellä. Testausalueet ovat varattu pääasiassa ajoneuvo- ja rengastestaukseen. Autotestaus tarvitsee erityisratoja ja testausta ei voi suorittaa yleisillä teillä, jo liikenneturvallisuuden vuoksi. Kylmätekniikan testaus ei ole ympäristöä saastuttava tai uhkaava toiminto enempää kuin autolla ajaminen yleisellä tiellä. Alueet pääsääntöisesti aidataan ja ovat näin ollen poissa muulta maankäytöltä mm. poronhoidon ja metsätalouden harjoittamiselta. Alueille tulisi olla hyvät liikenneyhteydet ja ne eivät saisi olla liian kaukana muista palveluista.

Kittilän kirkonkylän lähellä on poroteurastamo.

5.3.13. Sähkölinjat ja tuulivoima

Merkinnällä **z** osoitetaan voimajohtojen runkolinjat, pääasiassa 110 kV:n ja sitä suuremmat voimajohdot (kuva 24.). Alueilla on MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisen ja seutukunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen uudet yhteystarpeet sekä vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet. Uudet yhteystarpeet osoitetaan olemassa olevien tietojen pohjalta ja niiden sijainti maastossa saattaa tarkemman suunnittelun yhteydessä muuttua. Voimajohdon yhteystarpeita on osoitettu Isoniemi (Kaukonen)-Rautuvaara ja Rautuvaara-Hannukainen, Rautuvaara-Äkäslompola, Kurtakko-Ylläsjärvi, Kolari-Muonio, Muonio-Palojoensuu-Hetta, Palojoensuu-Kaaresuvanto ja Kaaresuvanto-Kilpisjärvi.

Isoniemestä (Kaukosesta) Hannukaiseen tulevala yhteydellä varaudutaan kaivostoiminnan käynnistymiseen. Ylläksen voimajohtovarauksella varaudutaan matkailukeskuksen kasvuun ja sähkötarpeeseen. Kolarista pohjoiseen osoitetuilla yhteystarpeilla varaudutaan parantamaan sähkön siirtovarmuutta. Kilpisjärven yhteystarpeella tarkoitetaan 45 kV:n voimajohtoa. Tällä hetkellä Kilpisjärvelle menee 20 kV:n linja ja tämän kapasiteetti tulee täyteen nykyisellä sähkökulutuksen kasvulla jo vuonna 2011. Lähitulevaisuudessa lisäenergian tarve tullaan käyttämään dieselaggregaattia, mutta ratkaisu ei voi olla lopullinen.

Pitkällä aikavälillä on pohjoismaisessa sähkön siirtoverkossa tarpeen varautua Pohjois-Suomen ja Norjan väliseen 400 kV voimajohtoyhteyteen. Kojohtolle on Tunturi-Lapin seutukaavassa linjaus Petäjäskoskelta Kittilän ja Enontekiön kautta Pohjois-

Norjaan. Linjauksissa tulisi käyttää ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Norjalaisten skenaarioiden mukaan Finnmarkin alueen sähkön käytön arvioidaan lisääntyvän siinä määrin, että alueelta tarvitaan uusia 400 kV jännitteisiä sähkönsiirtoyhteyksiä yhteispohjoismaiseen kantaverkkoon. Nordelin Grid Master Planin mukaan Pohjois-Norjan sähköverkkoa on ensisijaisesti vahvistettava uudella 400 kV jännitteisellä Norjan sisäisellä siirtoyhteydellä Balsfjordista Hammerfestin alueelle. Pidemmällä aikaperspektiivillä suunnitelmassa varaudutaan rakentamaan rengasyhteys Pohjois-Norjasta Suomen kantaverkkoon. Tätä varten Fingrid varautuu suunnitelmissaan ja maankäytössä 400 kV voimansiirtoyhteyteen Petäjäskoskelta Norjaan. Voimajohdon rakentaminen edellyttää YVA-menettelyn toteuttamista.

Parhaillaan rakenteilla oleva 220 kV voimajohtoyhteys Rovaniemen Petäjäskoskelta Kittilän Isoniemen kautta Vajukoskelle vahvistaa Lapin siirtoverkkoa ennakoitun sähkönkäytön perusteella pitkälle tulevaisuuteen.

Tuulivoimala-alueeksi (**tv**) on osoitettu Enontekiöllä Lammasoavi ja Sonkavaara, Kittilässä Kuolavaara-Keulakkopää ja Rovalaki-Palkaslaki, Muoniossa Mielmukkavaara ja Olos sekä Kolarissa Vaattovaara ja Venevaara. Olemassa olevia alueita ovat Olos ja Lammasoavi, joiden osalta on varauduttu voimaloiden yksikkökoon kasvattamiseen. Loput kuusi varausta ovat uusia ja ne perustuvat tehtyyn selvitykseen ”Tuulivoimatuotannolle parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat, 2005”. Tuulivoimatekniikan nopean kehittymisen vuoksi saattaa tehty selvitys joiltain osin vanhentua nopeasti. Siksi esimerkiksi selvityksen mukaiset tuulivoimala-alueiden maksimikapasiteetit tulevat kasvamaan markkinoilla olevien voimaloiden tehon parantuessa.

Sonkavaaran tuulivoima-alueen läheisyydessä on nykyisellään useita maakotkan pesiä. Alue on maakuntakaavassa osoitettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti yhdeksi Tunturi-Lapin parhaiten tuulivoiman hyödyntämiseen soveltuvista alueista. Tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä selvitetään tarkemmin alueen sen hetkinen soveltuminen osoitettuun käyttöön. Suunnittelu- ja selvitystyön yhteydessä tarkentuu mm. luonnonolosuhteiden ja linnuston esiintyminen, jossa on muiden yhdyskuntarakenteen muutosten myötä saattanut tapahtua muutoksia.

Tuulivoimatekniikan nopea kehittyminen ja tuuliolosuhteiden tutkimus tuottavat jatkuvasti uusia mahdollisia tuulivoimapuistojen sijoittumisen vaihtoehtoja erityisesti aiempaa matalammille alueille. Näitä tulevaisuuden mahdollisia tuulivoimaloiden alueita ei tässä maakuntakaavassa ole ollut

mahdollista ratkaista. Riittäviin selvityksiin perustuen on myös yleiskaavalla mahdollista osoittaa tuulivoimama-alueita. Harkinta tehdään kuitenkin aina hankekohtaisesti vaikutusten laajuus ja merkittävyys huomioiden. Yksittäisten voimaloiden tai pienien tuulivoima-alueiden rakentaminen voidaan ratkaista yleiskaavalla tai asemakaavalla. Yleiskaava on suositeltava, koska siinä tarkastellaan riittävän laajaa aluetta pitkällä aikatahtäyksellä.

Alle 250 MVA tuulivoimapuistot voidaan pääsääntöisesti liittää 110 kV jännitteiseen verkkoon, kuitenkin alueen nykyisen sähkönsiirtoverkon reunaehdot huomioiden. Jos tuulivoimapuisto on tehoaan yli 250 MVA, tai jos sen yhteisteho on 100–250 MVA, eikä sitä ole teknistaloudellisesti tarkoituksenmukaista liittää 110 kV verkkoon, on se lähtökohtaisesti liitettävä 400 kV jännitteiseen verkkoon. Tuulivoimahankkeesta vastaavan on sovittava tuulivoimapuiston liitynnän teknisestä toteutustavasta hyvissä ajoin Fingridin tai alueverkkoyhtiön kanssa.

Maakuntakaavassa pyritään turvaamaan energihuollon valtakunnalliset tarpeet sovittaen ne yhteen muun yhdyskuntarakenteen sekä maiseman ja luonnonarvojen kanssa. Tavoitteena on tuontien energian korvaaminen mahdollisimman pitkälle lappilaisilla raaka-aineilla. Puun ja turpeen käytön lisäämisellä on merkitystä maaseudun työllisyydelle ja yritystoiminnalle sekä alueelliselle energiaoma-

varaisuudelle ja huoltovarmuudelle. Kotimaisten polttoaineiden yhteiskäytöllä on merkitystä toisiaan tukevin polttoaineina lämmön- ja sähköntuotannossa. Tutkimuksen ja kokeilujen avulla tulee kehittää uusia energiamuotoja ja selvittää hajautettua sähköntuotantoa paikallisten tarpeiden tyydyttämiseksi sekä kylmään ilmanalaan soveltuvaa energiantuotantoteknologiaa ja energiaa säästäviä tuotteita. Vesivoiman käyttömahdollisuuksista tulisi tehdä valtakunnallinen selvitys. Bioenergian ja sen käytön ja tuotannon kehittämistä tullaan selvittämään Lapin energiaohjelmassa.

5.3.14. Jätteenkäsittelyalueet

Merkinnällä **EJ** osoitetaan jätteiden vastaanottoon ja käsittelyyn varatut alueet kuten kaatopaikat, jätteiden esikäsittelylaitokset ja jäteasemat. Alueilla on MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan jätteenkäsittelyalueen merkinnällä keräilyyn ja siirto-kuormaukseen käytettävät siirtokuormausta- ja hyötyjäteasemat Kittilässä ja Kolarissa. Kittilän asema on avattu vuonna 2007 ja Kolarin asema 2006.

Kittilään kerätään Enontekiön, Kittilän ja Muonion jätteet, josta ne kuljetetaan Tornioon loppusijoitettavaksi. Kolarin asemalle kerätään Kolarin jätteet, josta ne kuljetetaan Tornioon.

Kuva 24. Tunturi-Lapin maakuntakaavan erityisalueet, energihuollon alueet, jätteenkäsittelyalueet, maa-ainesten ottoalueet, puolustusvoimain alueet sekä sähkölinjavverkko

5.3.15. Maa-ainesten ottoalueet

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita, koska alueella ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen- tai soranottoaikoja. Maakuntakaava ei estä maa-ainesten ottamista muilta alueilta, ellei haitata sanottavasti alueen pääkäyttötarkoitusta eli ei vaikeuteta maakuntakaavan toteuttamista.

Suurin soran tarve on matkailukeskuksissa (Levi ja Ylläs) ja kuntakeskuksissa. GTK:n selvityksen mukaan alueen kunnissa ei ole kuitenkaan puutetta hiekka- ja soravaroista. Ainoastaan Muoniossa murskauskelpoisen lajittuneen aineksen osalta on puutetta, mutta ainesta on voitu valmistaa moreeni- ja kalliokiviaineksista.

Alueen turvetutkimukset ovat keskittyneet lähinnä Kolarin ja Kittilän alueille, sillä Enontekiöllä ja Muoniossa ei nykytuotoista turvetutkimusta ole juuri suoritettu. Tämä johtuu pääosin siitä, ettei alueella ole ollut voimakasta tarvetta hyödyntää paikallisia turvevaroja. Tällä hetkellä turvetta energian hyödyntämiseen käytetään Kittilässä ja Kolarissa.

Tunturi-Lapin tutkitut turvevarat ovat yhteensä noin 900 milj. m³ in situ ja tunnetut käyttökelpoiset turvevarat yht. 299 milj. m³. Mahdolliset käyttökelpoiset turvevarat ovat yhteensä n. 1960 milj. m³ in situ. Laskelmissa ei ole huomioitu jo käytössä olevia turvevaroja, eikä myöskään huomattavia suoje-luvarauksia ole jätetty pois käyttökelpoisia turvevaroja arvioitaessa. Enontekiön luku on todella potentiaalinen, koska turvetuotanto ei esim. ilmastollisista syistä tule olemaan mahdollista.

Laadittavana olevan Lapin energiastrategian valmistuttua loppuvuodesta 2009, harkitaan mahdollisen energia vaihemaakuntakaavan laatimisesta Lappiin, kaavassa käsiteltäisiin myös turvealueita.

Maakuntakaavassa osoitetaan alueita, joilla maa-ainesten otto on kielletty: suojelualueet, arvokkaat harjualueet. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeillä alueilla (ma) ja vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla (pv) maa-ainesten ottoa tulee välttää tai se tulee toteuttaa huolellisesti maisemaan sovittaen ja pohjavettä varjellen. Maa-ainesten käyttöön ottoa ja jälkihoitoa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota toiminnan vaikutuksiin ympäristöön ja ympäristön maankäyttöön tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä porotalouden edellytysten turvaamiseen mukaan lukien mm. porovahinkojen minimointi (aitaukset, ym). Sora-alueiden käytön suunnittelussa tulee ottaa huomioon ympäröivän harjualueen maisemalliset arvot ja harjumuodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesi- ja kulttuurimaisema sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät kohteet.

Turvealueiden käyttöön ottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat vesistövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Tur-

vetuotanto on ympäristöluvan alaista toimintaa ja lupaprosessin yhteydessä tulee määrittää ja selvittää tarkoin toiminnan mahdolliset vaikutukset sekä käytettävät rakenteet ja toimintatavat, joilla mahdollisia haittoja estetään.

Laajemmin maa-ainesten ottamiseen liittyviä asioita on tarkasteltu Tunturi-Lapin maakuntakaavan pohjaksi tehdyssä selvityksessä ”Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi 2007”.

5.3.16. Kaivosalueet

Merkinnällä **EK** osoitetaan alueita, joilla jo on kaivostoimintaa tai joissa on todettu, arvioitu tai inventoitu sellaisia malmi- ja mineraaliesiintymiä, että kaivostoiminta on todennäköistä.

Alueet halutaan suojata sellaisilta maankäytön pysyviltä muutoksilta, jotka vaarantavat kaivostoiminnan harjoittamisen. Alueet sisältävät myös kaivostoiminnan rikastuslaitokset, läjitys- ja rikastushiekka-alueet sekä liikenneväylät ja -alueet. Alueella on MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kaivosaluevarauksina osoitetaan Kittilässä Suurikuusikko (EK 1906), Kolarissa Rautuvaara (EK 1907), Hannukainen (EK 1908), Kalkkikangas (EK 1911) ja Taporova (EK 1910) sekä Muoniossa Mannakorpi (EK 1909). Hannukainen ulottuu myös Muonion puolelle.

ALUEKOHTAINEN MÄÄRÄYS EK 1907, 1908, 1909, 1910 ja 1911:

Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähialueen matkailu-, virkistys- ja luontoarvot.

Kaivostoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Tornionjoen-Muonionjoen vesistöalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Lisäksi kaivostoimintaa varten on annettu koko Tunturi-Lappia koskeva yleismääräys ”*Malmint-sintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.*” (Ks. kohta 5.2)

Kolarin kaivoshankkeet liittyvät kiinteästi Ruotsin Pajalassa sijaitsevien mahdollisesti avattavien kaivosten Suuri Sahavaara ja Tapuli toimintaan. Suomen puolella ensimmäinen mahdollisesti avattava kaivos olisi Hannukaisessa. Malmioiden suuruudesta ei ole vielä täyttä varmuutta, mutta tämän hetkisen tiedon perusteella toiminta jatkuisi yli kymmenen vuotta ja se synnyttäisi todennäköisesti suoraan satoja uusia työpaikkoja rajan molemmiin puolin. Välillisesti syntyvien työpaikkojen lukumäärää on tällä hetkellä vaikea arvioida mutta se lienee vähintäänkin samaa suuruusluokkaa suorien työpaikkojen määrän kanssa.

Alustavien suunnitelmien mukaan Pajala-Kolari alueelle tulisi 3 kaivosta, 2 rikastamo ja mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa 1-2 pelletointilaitosta. Tuotettavat rautarikasteet on suunniteltu kuljettavan rautateitse sopiviin satamiin Pohjanlahdella, josta/joista ne edelleen kuljetetaan laivakuljetuksina asiakkaille.

Kolarin ja Muonion kaivosalueiden (EK 1907, 1908, 1909 ja 1910) esiintymät sisältävät pääosin rautamalmia. Rautuvaarassa toimi kaivos vuodesta 1962 vuoteen 1988 ja Hannukaisen alueella vuodesta 1978 vuoteen 1990 kaivos, joka tuotti rautaa, kuparia ja kultaa Laurinojan ja Kuervaaran avolouhoksista. Rautaruukki Oy:n raporttien mukaan Rautuvaara tuotti toimintansa aikana 11,4 miljoonaa tonnia rautamalmia, jonka keskipitoisuudet olivat 46,78 % rautaa ja 0,32 % kuparia. Hannukaisen louhoksista puolestaan saatiin 4,5 miljoonaa tonnia malmia, jonka keskipitoisuudet olivat 43 % rautaa, 0,88 % kuparia ja 1 gramma/tonni. Taporovan ja Mannakorven rautamalmialueita ei ole aikaisemmin hyödynnetty. Rautaruukki Oy on tutkimuksissaan 1972 arvioinut Taporovan malmin määräksi n. 8,9 miljoonaa tonnia. Mannakorven alueella sijaitsevan rautamalmiaiheen kooksi on arvioitu n. 20 miljoonaa tonnia (Hiltunen, 1982)

Äkäsjokisuussa sijaitsee yksi Euroopan suurimmista kalkkikiviesiintymistä. Aikoinaan aluetta on hyödynnetty sementtitehtaana.

Suurkuusikon kultakaivoksen toiminta on aloitettu vuonna 2008. Kaivoksesta tulee muutaman vuoden kuluessa Euroopan suurin kultakaivos, joka tuottaa vuodessa 5 000 kiloa puhdasta kultaa. Kaivostoiminta aloitettiin avolouhoksena, jonka jälkeen siirrytään maan alle. Kultakaivos työllistää tällä hetkellä yli 200 työntekijää ja toimintaa tämän hetken tietojen perusteella on ainakin 15 vuodeksi.

Kaivostoimintaa ja sen jälkihoitoa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota toiminnan vaikutuksiin ympäristöön ja ympäristön maankäyttöön tuotannon aikana ja sen päätyttyä. Tunturi-Lapin alueella toiminnan suhde erityisesti matkailuun tulisi ottaa huomioon. Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös porotalouden edellytysten turvaamiseen mukaan lukien porovahinkojen minimointi.

Nykyisen malminetsinnällisen käsityksen ja suuntauksen mukaan Enontekiön kunnan alue, joka on laajalti eritasoisesti suojeltu, Ruosakero-Sarvisoaivi-Tsohkkoaivalueutta lukuun ottamatta ei ole taloudellisessa mielessä kovin mielenkiintoinen. Sen sijaan varsinkin Kittilä ja Kolari sekä Muonio ovat erittäin malmipotentialisia, ja niissä on parhailaan laajat kultatutkimukset käynnissä. Geologista tutkimusta, ensisijaisesti peruskartoitusta, tullaan kuitenkin tekemään tarpeiden ja resurssien mukaan myös erämaa-alueilla.

Tunturi-Lapin alueelle syntyneitä ja lähivuosina todennäköisesti lisääntyvää, alueen eteläosiin pai-

nottuvaa kaivosteollisuutta silmällä pitäen on alueen karbonaattikivivarantoihin syytä kiinnittää erityishuomiota. Karbonaattikiviä käytetään kaivosteollisuudessa suuria määriä erilaisissa ympäristösovelluksissa niiden mineraalien neutralointi- ja puskurointikyvyn ansiosta. Karbonaattimineraaleja tarvitaan ainakin jätekivialueiden ja rikastushiekka-aldien vesien neutralointiin, mutta mahdollisesti myös varsinaisessa malmin rikastuksessa osana rikastusprosessia. Karbonaattikivivarantojen selvittämiseksi on olemassa tarvetta lisätutkimuksiin. Potentiaaliset ja tiedossa olevat karbonaattikiven esiintymisalueet sijaitsevat yleensä lähellä tunnettuja malmialueita. Yksittäisistä esiintymistä ja vyöhykkeistä mainittakoon Kolarin Äkäsjokisuun kalkkikivialue ja entinen kaivos sekä Kittilän kromimarmorivyöhyke, joka on mielenkiintoinen myös kullan esiintymisalueena ja rakennuskivenä. Kolarin kalkkikivestä on tietoa jäljempänä, kromimarmorista on kerrottu myös rakennuskiviosiossa. Kuvassa 25. on esitetty kaivosalueiden lisäksi todennäköiset mineraalivarantoalueet sekä lupaavat mineraalivarantoalueet.

Laajemmin kaivostoimintaan liittyviä asioita on tarkasteltu selvityksessä ”Tunturi-Lapin maakunta-kaava-alueen geologiset taustatiedot, Geologian tutkimuskeskus Pohjois-Suomen aluetoimisto, Rovaniemi 2007”.

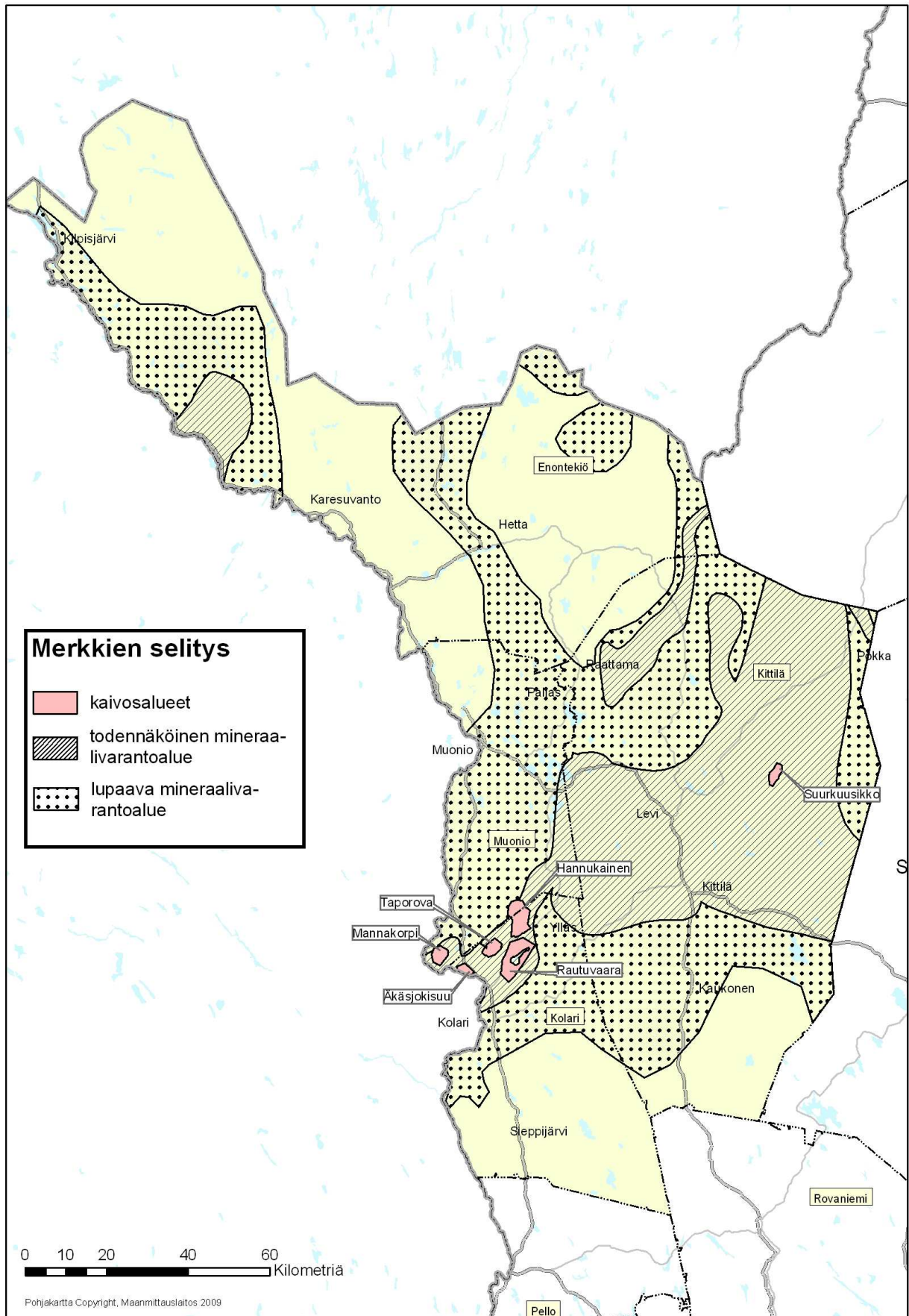
Kaivostoimintaan liittyy myös kaavakartan merkintä teollisuuskohde (t), joka sijaitsee Kolarin Äkäsjokisuussa. Alueelle suunnitellaan kaivoksiin liittyvää teollisuustoimintaa. Alueella on ollut aiemmin sementtitehdas.

5.3.17. Ampuma- ja harjoitusalue

Merkinnällä EAH osoitetaan sellaiset puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen pysyvässä käytössä olevat tai sellaiseksi suunnitellut ampuma-, harjoitus- ja vastaavat alueet, joilla liikkuminen on rajoitettua, Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Hukkakeron massaräjätysalue (kuva 24). Alueella on MRL:n 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Varsinaisen aluevarauksen ympärille on merkitty suojavyöhyke sv, jota koskee myös rakentamisrajoitus (ks. luku 5.3.33. *Suojavyöhyke*).

Maanpuolustukseen ja rajavalvontaan liittyvät tarpeet on pyritty ottamaan huomioon koko maakuntakaava-alueella. Maanpuolustusta ja rajavalvontaa koskevia alueidenkäyttörajoituksia valmisteltaessa on niihin liittyvien tietoturvakysymysten vuoksi pyrittävä kaikilla tasoilla neuvottelemaan erikseen puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen kanssa.

Kuva 25. Tunturi-Lapin kaivosalueet ja mineraalivarantoalueet

5.3.18. Suojelualueet

Kaikkien tämän kaavan suojelualueiden (S, SL, SM, SR, Se) osalta niiden suojeluarvot ja käytön rajoitukset määritellään niissä laeissa ja ohjelmissa, joihin aluevaraukset perustuvat sekä alueiden sisäisissä hoito- ja käyttösuunnitelmissa. Maakuntakaava ei tuo niille uusia käyttörajoituksia.

Suojelualueen yleismerkintää **S** käytetään silloin, kun ei ole kyse selvästi tietyn erityislainsäädännön mukaisesta suojelutarpeesta (kuten luonnonsuojelulain, muinaismuistolain ja rakennussuojelulain) tai jos on kyse kokonaisuudesta joka voidaan toteuttaa useamman lainsäädännön perusteella tai voidaan toteuttaa MRL:lla ja sen mukaisilla määräyksillä. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa **S** -kohdemerkinnällä osoitetaan erilaisten kulttuuriperintö-, muinaisjäännös- ja luontokohteiden muodostamia kokonaisuuksia. Maakuntakaavassa osoitetun suojelukohteiden suojelutaso määräytyy varausperusteen mukaan, joista tarkemmin kaavaselostuksen kohdekuvauksissa. Merkinnällä osoitetuilla suojelukohteissa suojelutaso voi vaihdella, riippuen suojelutyypistä. Maankäyttö suojelukohteissa ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla. S-merkinnällä osoitetut suojelukohteet ovat Keimiönien kalakentät majoineen (S 3081), Markkina (S 3091) ja Porkkavaara (S 3097).

5.3.19. Luonnonsuojelualueet

Merkinnällä **SL** osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan luonnonsuojelualueen merkinnällä lailla perustetut kansallis- ja luonnonpuistot, soidensuojelualueet, lehtojensuojelualueet, lintuvedet ja vanhat metsät sekä valtioneuvosto periaatepäätösten mukaisten luonnonsuojeluohjelmien alueet Natura 2000 ohjelma mukaan lukien (kuva 26).

Luonnonsuojelualueilla maankäyttö ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmilla. Maakuntakaavan SL-aluevaraus muodostuu useissa tapauksissa useammasta suojelutyypistä (esim. soidensuojelualueesta ja vanhoista metsistä). Kaavassa osoitetun luonnonsuojelualueiden suojelutaso määräytyy varausperusteen mukaan, joista tarkemmin selostuksen aluekuvauksissa. Merkinnällä osoitetuilla suojelualueilla suojelun taso voi vaihdella eri osissa, riippuen suojelutyypistä. Luonnonsuojelualueilla turvataan luonnon monimuotoisuuden ja maiseman säilyminen ja lisätään mahdollisuuksia virkistäytymiseen, toisaalta erikoisesti luonnonpuistoissa kulkevista luonnossa myös rajoitetaan.

Metsähallitus ja Lapin ympäristökeskus ovat ympäristöministeriön toimeksiannosta asettaneet työryhmän, jonka tarkoituksena on ollut selvittää suojeluohjelmien, perustettujen luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden päällekkäisiä rajoituksia. Valtaosa valtakunnallisiin suojeluohjelmiin sisältyvistä alueista on toteutettu perustamalla niistä suojelualueita ja sisällyttämällä ne Natura 2000-suojelualueverkostoon. Näillä päällekkäisillä alueilla on rajoituksia, jotka jonkin verran poikkeavat toisistaan. Työryhmän työn tavoitteena on ollut selvittää tätä kirjavaa rajaustilannetta. Suojelualueita toteutettaessa suojeluohjelmien alueita on useissa tapauksissa laajennettu, mutta osin myös supistettu, mikäli riittäviä perusteita ei ole ollut toteutuksen yhteydessä sisällyttää niitä lopulliseen suojelualuerajaukseen. Sellainen suojeluohjelman alue, joka on työryhmän esittämän suojelualuerajauksen ulkopuolella, sisältyy kuitenkin edelleen valtioneuvoston periaatepäätöksellä vahvistettuun suojeluohjelmaan, eikä alueita ole rajattu maakuntakaavan SL-alueiden ulkopuolelle. Näiden alueiden osalta tehdään Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun yhteydessä tarkastelu ja tarvittaessa maankäyttöpäätös luonnontilaisten soiden vesitalouden turvaamiseksi. Suurimmat muutokset rajauksiin on esitetty maakuntakaavan seuraaville luonnonsuojelualueille Lätäseno-Hietajoki (SL 4005), Saaravuoma-Kuoskisenvuoma (SL 4008), Tollovuoman-Vasanvuoman-Silmävuoman suoalue (SL 4026) ja Teuravuoma-Kivijärvenvuoma (SL 4188). Lisätietoja saa Metsähallituksen luontopalveluista ja Lapin ympäristökeskuksesta.

Luonnon monimuotoisuutta turvataan **luonnonsuojelualueilla** (20.12.1996/1096). Lain tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävän käytön tukeminen, luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen sekä luonnontutkimisen edistäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdittävä suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilymiseen. Luontotyypin suojelutaso on suotuisa, kun sen luontainen levinneisyys ja kokonaisala riittävät turvaamaan luontotyypin säilymisen ja sen ekosysteemin rakenteen toimivuuden pitkällä aikavälillä sekä kun luontotyypille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa. Luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita ovat kansallispuistot, luonnonpuistot ja muut luonnonsuojelualueet.

Luonnonsuojelua edistetään myös valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisilla suojeluohjelmilla. **Valtakunnallisten suojeluohjelmien** tarkoitus on tehdä luonnonsuojelualueiden perustamisesta suunnitelmallista ja ekologisesti yhtenäistä maan eri osissa. Valtioneuvosto on sitoutunut näiden ohjelmien toteuttamiseen tekemillään päätöksillä, jotka

ohjaavat kuitenkin lähinnä vain viranomaisten toimintaa. Ohjelmia toteutetaan perustamalla luonnonsuojelulain mukaisia luonnonsuojelualueita osto- tai korvausmenettelyllä tai maanvaihdon kautta. (Lapin läänin luonnonsuojelukatsaus 1993, Lapin läänin-hallitus 1993)

Luonnonsuojelulain mukaisesti perustetut **luonnonpuistot** ovat tutkimukselle varattuja alueita, jotka säilytetään mahdollisimman luonnontilaisina. Yleisön liikkuminen on sallittu vain merkityillä poluilla ja erityisellä luvalla. Tunturi-Lapissa on Mallan luonnonpuisto.

Kansallispuistot ovat luonnonsuojelulain mukaisia erityisiä suojelualueita, joiden perustamisella pyritään suojelemaan tyypillisiä eliöyhteisöjä. Luonnonsuojelun lisäksi kansallispuistojen tarkoitus on palvella tieteellistä tutkimusta, opetusta, yleistä luonnontuntemusta ja virkistystä. Puistoissa liikkuminen on vapaata järjestyssääntöjen puitteissa. Kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma voidaan laatia myös luonnonpuistolle ja muulle luonnonsuojelualueelle. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatii se viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Suunnitelman vahvistaa ympäristöministeriö.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Pallas-Yllästunturin ja Lemmenjoen kansallispuistot (SL).

Tunturi-Lapin seutukunnassa on valtion omistamia alueita muodostettu luonnonsuojelulain mukaisiksi **soidensuojelualueiksi** laeilla vuosina 1981 ja 1988 sekä asetuksella vuonna 1985. Soidensuojelualueilla on kielletty pääasiassa toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonomukaisesta vesitasapainoa. Maakuntakaavassa on osoitettu perustetut ja ohjelmien mukaiset soidensuojelualueet.

Koskiensuojelullailla on suojeltu vesistöjä tai vesistön osia voimalaitoksen rakentamiselta. Maakuntakaavaan ei ole merkitty koskiensuojelulain mukaisia alueita.

Valtakunnallisesta **lehtojensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.4.1989. Ohjelman tavoitteena on säilyttää edustavat näytteet maamme karun luonnon rehevimmistä ja runsaslajisimmista metsistä. Alueilla on kielletty luonnonoloihin, maisemaan tai eläin- ja kasvilajien säilymiseen epäedullisesti vaikuttavat toimet. Sallittua on esimerkiksi marjastus, porojen laiduntaminen, kalastus ja yleisön opastusta varten tarpeellisten rakennusten teko. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki lehtojensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **lintuvesiensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.6.1982. Ohjelman tavoitteena on alueiden säilyttäminen mahdollisimman luonnonvaraisina. Metsästyksiä, kalastusta,

rantojen laiduntamista ja rantametsien käyttöä rajoitetaan vain mikäli toimenpiteet vaarantavat alueen suojeluarvoja. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki lintuvesiensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **harjijensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 3.5.1984. Ohjelmalla pyritään ensisijaisesti luonteenomaisten geologisten, geomorfologisten ja maisemallisten piirteiden säilyttämiseen. Merkittävin harjumuodostumien luonnontilaa ja maisemakuvaa muuttava toimenpide on yleensä maa-ainestenotto. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki harjijensuojelualueet.

Valtakunnallisesta **rantojensuojeluohjelmasta** valtioneuvosto teki päätöksen 20.12.1990. Ohjelman tarkoituksena on säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-aluetta luonnonomukaisena ja rakentamattomana. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki rantojensuojelualueet.

Vanhojen metsien suojeluohjelmasta valtioneuvosto teki päätöksen 27.6.1996. Alueet toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisina suojelualueina, jotka pyritään pitämään mahdollisimman luonnonomukaisina. Suojeluohjelman kohteet on valittu siten, että ne muodostavat ekologisesti perustellun pinta-alakokonaisuuden kokonaisuusalueista. Luonnonsuojelullisesti arvokkaan vanhan metsän ikä on korkeampi kuin talousmetsän ikä. Ohjelman mukaisilla alueilla virkistyskäyttöoikeudet säilytetään ennallaan eli ennen periaatepäätöstä ollutta käytäntöä jatketaan. Maakuntakaavassa on osoitettu kaikki vanhojen metsien suojelualueet.

Natura 2000 -verkostoehdotuksesta valtioneuvosto on tehnyt päätöksiä 20.8.1998, 8.5.2002, 22.1.2004 ja 22.6.2005. Euroopan yhteisöjen neuvosto päätti 1992 antamallaan luontodirektiivillä perustaa yhtenäisen eurooppalaisen ekologisen verkoston, Natura 2000 -verkoston. Suomen liittyttyä 1995 Euroopan unionin jäseneksi luontodirektiivi tuli sellaisenaan Suomea velvoittavaksi. Suomen Natura 2000-verkoston kuuluvat alueet, jotka Suomi ilmoittaa lintudirektiivin mukaisiksi linnustonsuojelualueiksi sekä alueet, jotka EU:n komissio hyväksyy luontodirektiivin perusteella yhteisön tärkeinä pitämiksi alueiksi. Verkosto koostuu pääasiassa olemassa olevista luonnonsuojelualueista, valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisista suojeluohjelma-alueista sekä eräistä muista suojelukohdeista. Lapista Natura 2000 -ohjelmaan kuuluvat myös lähes kaikki erämaalain (Laki 62/1991) mukaiset alueet. Maakuntakaavassa on osoitettu S-, SL- tai Se-merkinnällä kaikki lainvoimaiset Natura 2000 suojeluohjelman alueet.

Suojelun taso riippuu kohteen laadusta ja suojelutarpeesta. Koska kohteet ovat erilaisia, myös suojelu voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Viranomaisen ei saa myöntää lupaa eikä hyväksyä suunnitelmaa, jos vaikutusten arviointi- ja lausunnot osoittavat, että hanke tai suunnitelma, joko yksis-

tään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa merkittävästi heikentää Natura-alueen luonnonarvoja (Luonnonsuojelulaki 66 §). Ennen mahdollista Natura-arviointia on arvioinnin tarveharkinta. Jos siinä todetaan, että suunniteltu toiminta todennäköisesti merkittävästi heikentää alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi alue kuuluu Natura-verkoston, on tehtävä Natura-arvionti.

Yksityismaiden luonnonsuojelualueet on perustettu maanomistajan hakemuksesta alueellisen ympäristökeskuksen päätöksellä. Alueiden luonne ja rauhoitusmääräykset voivat olla hyvinkin erilaiset. Yleensä alueet on perustettu tiettyä tarkoitusta varten, joten maanomistajalla voi olla myös käyttöoikeuksia alueeseen niissä rajoissa kuin suojelutarcoitus sen sallii. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty tässä kohdassa tarkoitettuja yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

Metsähallitus on päätöksillään rauhoittanut **suo-
jelumetsiä** (aikaisemmin aarnialue), jotka ovat koskemattomia luontoa edustavia alueita sekä **ar-
vokkaita suoalueita** (aikaisemmin ojitusrahoitus-
alueita), jotka ovat ojitukselta ja vaotukselta rauhoitettuja soita. Näiden osalta Metsähallitus on tarkistanut rajauksia luonnovarasuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty tässä kohdassa tarkoitettuja metsähallituksen päätöksen mukaisia alueita.

Luonnonsuojelulain mukaan voidaan yksittäinen puu, puuryhmä tai muu luonnonmuodostuma rauhoittaa **luonnonmuistomerkkinä**. Luonnonmuistomerkki voidaan perustaa, jos sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aiheita erityisesti suojella. Kunta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella, yksityisen omistamalla maalla olevan luonnonmuistomerkkin rauhoittamisesta. Valtiolla kuuluvilla alueilla rauhoitus päätöksen tekee se viranomais, jolle alueen hallinta on uskottu. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty luonnonmuistomerkkejä.

Luontotyyppejä voidaan suojella luonnonsuojelulain suojellut luontotyytit (luku 4 Luontotyyppien suojelu), metsälaila erityisen tärkeät elinympäristöt (luku 3 Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen) ja vesilaila. Suojeltuihin luontotyyppiin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Maakuntakaavassa ei ole käsitelty luontotyyppejä.

Tärkeät lintualueet (FINIBA-alueet) osoittavat, missä päin Suomea sijaitsevat suojelun kannalta tärkeimpien lintulajiemme pesimä- ja kerääntymisalueet. FINIBA-alueet valittiin 92 Suomessa pesivän tai tänne kerääntyvän lintulajin perusteella. Suomen ympäristökeskus SYKE ja BirdLife Suomen kartoituksissa on valittu yli 2000 alueen jou-

kosta Suomen tärkeät lintualueet eli FINIBA -alueet (Finnish Important Bird Areas). Pesimisalueiden valinnassa käytettiin kriteerinä lintulajien uhanalaisuutta, minkä lisäksi mukaan otettiin 12 EU:n määrittelemää ns. erityisvastuulajia. Näin saatiin selville tärkeimpien lintulajiemme elinpaikkojen maantieteellinen jakautuminen. Lintualueita on kaikkialla maassamme, joskin lintualueverkossa on selkeitä keskittymiä ja toisaalta valkoisia laikkuja.

FINIBA-alueita on Suomessa 411 ja näistä 7 sijaitsee Tunturi-Lapissa. Suurin osa alueista Tunturi-Lapissa on lain nojalla suojeltuja luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita ja kansallispuistoja. Alueella on kuitenkin yksi alue joka ei ole kokonaisuudessaan suojelualueella (Kittilän suot). Kuvassa 27 on osoitettu kaikki FINIBA-alueet Tunturi-Lapin alueelta. FINIBA-alueita ei ole merkitty kaavakarttaan.

5.3.20. Muinaismuistoalueet ja -kohteet

Merkinnällä **SM** osoitetaan muinaismuistolain nojalla suojeltuja valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä alueita ja kohteita. Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain (295163) nojalla suojeltuja. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus. Osa kaava-alueella sijaitsevista valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävistä muinaismuistolain nojalla suojelluista alueista ja kohteista sisältyvät suojelualueen tai -kohteen yleismerkinnällä S osoitettuihin paikkoihin (ks. luku 5.3.18).

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa kiinteät muinaisjäännökset on turvattu Museoviraston / Lapin maakuntamuseon ohjeiden mukaisesti yleisellä maakuntakaavamääräyksellä ”*Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäännös, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukselta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.*”

Maakuntakaavakarttaan on merkitty Museoviraston / Lapin maakuntamuseon luokituksen mukaisesti tärkeimmät valtakunnalliset ja maakunnalliset muinaismuistokohteet. On korostettava sitä, että muinaismuistoja Tunturi-Lapin alueella on paljon enemmän kuin mitä maakuntakaavakarttaan on merkitty ja, että kohdemerkinnällä varustettu muinaisjäännös voi olla selvästi kohdemerkintää laajempi. Kaavaselostuksen kuvissa 28–31 on esitetty vuonna 2008 päivitetyn muinaismuistoselvityksen kaikki muinaismuistokohteet. Kohteita päivitetystä selvityksessä oli lähes 530, joista kaavaan on merkitty 13. Kaavaan merkityt kohteet ovat joko valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita kohteita. Tutkimusten edistyessä löytyy myös lisää uusia

muinaismuistokohteita ja mahdollisesti entisistä osa voidaan poistaa rekisteristä.

Kaavakarttaan on merkitty seuraavat valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävät muinaismuistokohteet:

Enontekiöltä:

Näkkälän seita (SM 3707)

Jyppyrä etelä (SM 3702)

Markkina (S 3091)

Erkunan seita (SM 3705)

Kittilästä:

Taatsin seitapaikka (SM 3708)

Kurjenpolvi (SM 3703)

Kolarissa:

Kalkkitörmä (SM 3706)

Juvakaisenmaa (SM 3712)

Lappeankangas (SM 3711)

Porkkavaara (S 3097)

Muoniosta:

Keimiöniemen Kalakenttä (S 3081)

Pakasaivo ja Kirkkopahta (SM 3709)

Äkässaivo (SM 3710)

Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset on päivitetty vuonna 2008 Museoviraston, Lapin maakuntamuseon, Lapin ympäristökeskuksen kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen ja Lapin liiton yhteistyönä. Päivityksessä lähtöaineistona on käytetty ”Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset” - Lapin seutukaavaliiton julkaisua (sarja A nro 130, 1993) ja Museoviraston arkistoja sekä Kolarissa ja Muoniossa kohteita on käyty tutkimassa myös maastossa. Päivityksestä aineistosta on tehty kansio, johon kohteet on luetteloitu ja merkitty 1:20 000 kartoille. Aineisto on myös sähköisessä muodossa. Lisätietoja aineistosta ja sen sisällöstä antavat Lapin liiton lisäksi Museovirasto (Arkeologian osasto, PL 913, 00101 Helsinki) ja Lapin maakuntamuseo (Arktikum, Pohjoisranta 4, 96200 Rovaniemi).

Muinaismuistolain (17.6.1963) mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännökseen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitusta valvoo Museovirasto.

Kiinteitä muinaisjäännöksiä muinaismuistolain mukaan ovat:

- 1) maa- ja kivitummut, röykkiöt, kivikehät ja muut kiveykset ja kivilatomukset, jotka ovat ihmisten muinoin tekemiä;
- 2) pakanuuden aikaiset haudat ja kalmistot, myös sellaiset, joista maanpinnalla ei ole merkkejä;
- 3) kivet ja kalliopinnat, joissa on muinaisilta ajoilta kirjoituksia, kuvia tai muita piirroksia

- tahi maalauksia, hiomauria tai muita hionnan tahi hakkuun jälkiä taikka uhrikuoppia;
- 4) uhrilähteet, uhripuut, uhrikivet ja muut palvon-tapaikat sekä muinaiset käräjäpaikat;
- 5) muinaisilta ajoilta peräisin olevat asumusten jäännökset sekä asuin- ja työpaikat, niin myös muodostumat, jotka ovat syntyneet sellaisten asumusten tai paikkojen käyttämisestä;
- 6) muinaisaikaiset hylätyt linnat, linnamäet, linnonitukset, linnakkeet, vallit ja vallihaudat sekä niiden jäännökset, kirkkojen, kappeliin, luostarien ja muiden huomattavien rakennusten rauniot sekä muinaiset hautapaikat, jotka eivät ole seurakunnan hoidossa olevalla hautausmaalla;
- 7) kivet, ristit ja patsaat, jotka muinoin on pystytetty jonkun henkilön tai tapahtuman muistoksi tai uskomuksellisessa tarkoituksessa, samoin kuin muut sellaiset muistomerkit;
- 8) muinaisten huomattavien kulkuteiden, tienviit-tojen ja siltojen sekä vartiotuli- ja muiden sel-laisten laitteiden jäännökset; sekä
- 9) kiinteät luonnonesineet, joihin liittyy vanhoja tapoja, tarinoita tai huomattavia historiallisia muistoja.

5.3.21. Rakennussuojelualueet / -kohteet

Merkinnällä **SR** osoitetaan kirkkolain, rakennussuojelulain ja asetuksen valtion omistamien rakennus-ten suojelusta (480/85) tai maankäyttö- ja rakennus-lain nojalla suojeltuja tai suojeltavaksi tarkoitettuja alueita. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukai-nen rakentamisrajoitus. Tunturi-Lapin maakunta-kaavassa osoitetaan rakennussuojelukohteita **SR** -merkinnällä. MRL:n mukaisia kohteita ovat: Hetan kirkko, Kilpisjärven ja Pallaksen hotellien vanhim-mat osat, Alvar Aallon Sirkkaan suunnitteleman At-rin majan säilyneet osat, Tanon talo Äkäslompolos-sa sekä Keimiöniemen kalakenttien alue, kirkkolain mukaisia Kittilän, Kolarinsaaren ja Muonion kirkot. Valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen mukaisia kohteita ovat Sammelselän po-roerotusaita kämppineen sekä Korsatupa Kittilässä ja Aarean metsänvartijatila sekä Naapankivaara Muoniossa. Rakennussuojelulain mukaisina kohteina osoitetaan Koivarovan mylly.

5.3.22. Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet

Osa-aluemerkinnällä **ma** pääasiallisen maankäyttöluokan päälle osoitetaan valtioneuvoston päätöksen (Vnp. 5.1.1995) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, luonnonsuojelulain mukaiset maisema-alueet, valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöalueet sekä maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat alueet ja kohteet. Saamelaisalueella erityisesti saamelaiskulttuuria kuvaavat vastaavat alueet on osoitettu **sma** -osa-aluemerkinnällä. Maakuntakaavassa on annettu maankäyttöluokkaa koskeva määräys: ”*Alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.*”

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan ma-merkinnällä Lapin kulttuuriympäristöohjelman mukaiset vähintään seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristökohteet. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa inventoitujen ja arvioitujen kohteiden perusteella on tehty joitain tarkistuksia aikaisempaan ohjelmaan. Pääosa kohteista on kyliä, joissa on jäljellä paljon vanhaa rakennuskantaa, uusi rakentaminen on sovitettu hyvin vanhaan ympäristöön ja kyläkuva on muutenkin ehyt ja kaunis.

Kaavaan ma- tai sma -merkityt kylät ovat:

- Enontekiöllä Raittijärvi, Ropinperä, Kultima, Näkkälä, Nunnanen, Peltovuoma ja Vuontisjärvi,
- Kittilässä Kaukonen, Molkojärvi, Kelontekemä, Jeesiöjärvi, Lonnakko, Köngäs, Rautuskylä, Hanhimaa, Lintula, Tepasto ja Kätkäjärvi
- Kolarissa Kolarinsaari, Kurtakko, Ylläsjärven ja Äkäslompolon vanhat kylät, Venejärvi, Vaattojärvi, Sieppijärvi ja Lappea
- Muoniossa Ylimuonio, Kajanki ja Torassieppi.

Kaavakarttaan merkittyjä muita alueita ja kohteita ovat:

- Enontekiöllä Saanan maisema-alue, Kolmen valtakunnan rajapyykki, Ahdaskurun silta, Pihtusjärven kivikaarre, Markkina, Järämän linnoitusalue, Salvasjärvi, Pöyrisjärvi, Kalkujärvi, Kaarremaraston erotusaita sekä Hetan keskustan kohteita
- Kittilässä Taatsin seita
- Kolarissa Kärsimysten maja, Aalistunturin palovartijan maja sekä Ruostevaaran ja Nilivaaran erotusaidat
- Muoniossa Pakasaivo, Äkäsaivo ja Kielisen erotusaita
- Enontekiöllä, Kittilässä ja Muoniossa Pallastunturin maisema-alue

Unescon maailmanperintökohteeksi hyväksytyin Struven kolmiomittausketjun Suomen pohjoisin piste sijaitsee Enontekiön Stuurrahanoaivilla. Maakuntakaavassa se osoitetaan **un** -merkinnällä.

Pallastunturit on myös luokiteltu yhdeksi Suomen kansallismaisemista.

Useimmat kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeät alueet ovat jollakin kehittämissuunnitelmalla ja niille on hyvät edellytykset kehittää maatilamatkailua ja retkikohteita. Arvokkaat kulttuuriympäristöt, kiinteät muinaisjäännökset ja rakennussuojelulla tai valtion omistamien rakennusten suojelusta annetulla asetuksella suojellut tai varjellut kohteet esitetään kunnittain selostusosan **kuvis**sa 28–31. Laajemmin kulttuuriympäristöstä on Lapin kulttuuriympäristöohjelmassa (Lapin ympäristökeskus 1997) ja Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeessa.

Kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeitä alueita ovat myös perinnumaisemat, eli perinnebiotyypit, jotka on poimittu kuviin 28–31 Lapin ympäristökeskuksen selvityksestä (Lapin perinnumaisemat, Rovaniemi 1999). Lisäksi aluekuvauksissa on muiden suojelukohteiden osalta mainittu, jos alueella/kohteessa on myös inventoitu perinnebiotyyppi.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamien inventointien maisema- ja kulttuuriperintökohteet SR-, S-, ma- ja sma -merkinnöillä. Luokitus esitetään aluekuvauksissa.

Maakuntakaavaan on merkitty *Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti* -merkinnällä Saarikoski – Raittijärvi polku, Hetasta Näkkälään ja edelleen Norjaan kulkeva vanha postipolku, Kultima – Leppäjärvi, Muonio – Torassieppi – Kutuniva – Rauhala – Pöntsö – Kittilä 1800-luvulla rakennettu ratsutie (puuttuu vielä kartalta), Pajala – Lappea – Sieppijärvi välille kunnostettu Laestadius-polku, sekä Kurtakon ja Venejärven välille kunnostettu telatie. Myös Pallas – Hetta -vaellusreitti on merkitty matkailun historiasta kertovana reittinä.

Maiseman ja kulttuuriympäristön käsite saamelaisuudessa

Saamelaisen kulttuuriympäristön käsitteen ja maisemasuhteen määrittelytarvetta voidaan perustella mm. maankäytön tiivistymisellä ja laajentumisella. Saamelainen kulttuuriympäristö sisältää näkyvän ympäristön lisäksi aineettomia ja symbolisia tekijöitä, joiden suojelemiseksi ja säilyttämiseksi tulisi niiden sisältö ja merkitys ymmärtää riittävän hyvin.

Maisemalla on saamelaisessa kulttuurissa moniulotteinen merkitys. Maisemaa ei käsitetä pelkästään ihmisen muovaamana kulttuurimaisemana, maisema muovaa myös ihmisen käsitystä itsestään

ja omasta historiastaan. Luonnonelementit ovat harvaan asutuilla ja erämaisilla alueilla vaikuttaneet erityisen voimakkaasti ihmisen ja luonnon väliseen vuorovaikutukseen.

Maisemaan sisältyy voimakkaasti ajallinen ja myyttinen ulottuvuus. Maisema sisältää muistoja, tarinoita, tapahtumia, pyhiä paikkoja ja yliluonnollisia kokemuksia. Nämä ilmenevät mm. paikannimisissä.

Saamelaisesta kulttuuriperinnöstä enemmän mm. BIRRASIS. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi - hankkeen saamelaisosion loppuraportti. Giellagas nr. 7 2007.

Maisema- ja kulttuuriperintökohteet

Maakuntakaavoituksen yhteydessä on tehty maisemaselvitys, joka löytyy Lapin liiton kotisivuilta www.lapinliitto.fi.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitusten inventointien maisema- ja kulttuuriperintökohteita seuraavasti:

Unescon maailmanperintökohteet:

Enontekiö

- Struven kolmiomittausketjun piste (un 3031)

Valtakunnallisesti arvokkaat maisemakokonaisuudet (ns. vihreä kirja):

Enontekiö

- Pallastunturit (ma 5976)
- Pöyrisjärvi (sma 8107)
- Saana (ma 5970)
- Peltovuoma (ma 5974)

Kittilä

- Pallastunturit (ma 5976)
- Kaukonen (ma 5995)
- Köngäs (ma 5935)
- Rauduskylä (ma 5939)
- Hanhimaa (ma 5940)

Kolari

- Venejärvi (ma 5986)

Muonio

- Pallastunturit (ma 5976)
- Toras-Sieppi (ma 6000)
- Kajanki (ma 5978)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, RKY1993 (ns. punainen kirja):

Enontekiö

- Pöyrisjärven kesäkylä (sma 8107)
- Näkkälän kylä (sma 8106)
- Kultiman kylä (sma8105)
- Nunnasen kylä (ma 5980)
- Peltovuoman kylä (ma 5974)
- Raittijärven kylä (sma 8102)
- Jämärän linnoituslaitteet (ma 5973), laajennettu rajaus
- Ahdaskurun silta (ma 5972)

Kittilä

- Koivarovan mylly, Rauhala (SR 3082)
- Kittilän kirkko (SR 3087)
- Lonnakon kylä (ma 5998)
- Könkään kylä (ma 5940)
- Hanhimaan kylä (ma 5940)
- Lintulan kylä (ma 5929)
- Taatsinjärvenmaisema (S 3096)
- Kelontekemän kylä (ma 5996)
- Molkojärven kylä (ma 6081)
- Tepaston kylä (ma 6085)

Kolari

- Kolarin kirkonseutu (SR 3085)
- Venejärven kylä (ma 5986)

Muonio

- Muonion kirkko (SR 3073)
- Keimiöniemen kalakentät majoineen (S 3081)
- Toras-Siepin kylä (ma 6000)
- Ylimuonion kylä (ma 5979)

Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista 2009:

Enontekiö

- Enontekiön jälleenrakennuskauden julkinen rakentaminen: Hetan kirkko ja asuntolakoulu (ma 5975), Palojoensuun koulu (ma 6087) ja Karesuvannon koulu (ma 6088)
- Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykki: Sonkamuotka ja Ruototunturi (ma 6089)
- Kilpisjärven matkailuhotelli (SR 3080)
- Markkinan kirkonpaikka (S 3091)
- Peltovuoman kylä (ma 5974)
- Enontekiön saamelaisasutuksen talvi- ja kesäkylät: Näkkälän talvikylä (sma 8106) sekä Kal-

kujärven ja Pöyrisjärven kesäkylät (sijoittuvat alueelle sma 8607)

- Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikat: Jämärän linnoituslaitteet (ma 5973) ja Ahdaskurun silta (ma 5972)
- Poroerotuspaikat ja -aidat: Pihtusjärven kivi-kaarre (sma 8101) ja Kaarremarasto (ma 5977)
- Seitapaikat: Näkkälän seita (S 3100)
- Struven astemittausketju: Stuur-oivi (un 3031)
- Yrjö Kokon Ungelon torppa (sisältyy aluerajaukseen ma 5975)

Kittilä

- Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykit: Porkkavaara (S 3097), Lainiotunturi ja Untesrova (ma 6089)
- Kittilän jokivarsi- ja järvenranta-asutus: Alakylän kesänavetat (ma 5994), Jeesiö (ma 5997), Kaukosen kylä (ma 5995), Kelontekemän kylä (ma 5996) ja Lintula (ma 5929)
- Poroerotuspaikat ja -aidat: Samsälän poroaita (SR 3088)
- Seitapaikat: Taatsin seitapaikka ja Taatsinkirkko (S 3096)
- Särestöniemen erämaatila ja ateljee (ma 6086)

Kolari

- Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykit: Porkkavaara (S 3097) ja Untesrova (ma 6089)
- Kolarin vanha kirkko ja tapuli (SR 3085)
- Telatie Venejärveltä Kurtakkoon (ma 6090)
- Tornionlaakson raudanvalmistushistorian kohdet: Juvakaisenmaa (S 3099) ja Lappeankangas (S 3098)

Muonio

- Keimiöniemen kalakentät majoineen (S 3081)
- Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykit: Ruototunturi, Sonkamuoika, Keimiötunturi ja Lainiotunturi (ma 6089)
- Pallastunturin matkailuhotelli (SR 3083)
- Salmijärven erämaatila (ma 6091)
- Seitapaikat: Pakasaivo (3093) ja Äkäsaivo (3092)
- Toras-Siepin kylä (ma 6000)
- Ylimuonion kylä (ma 5979)

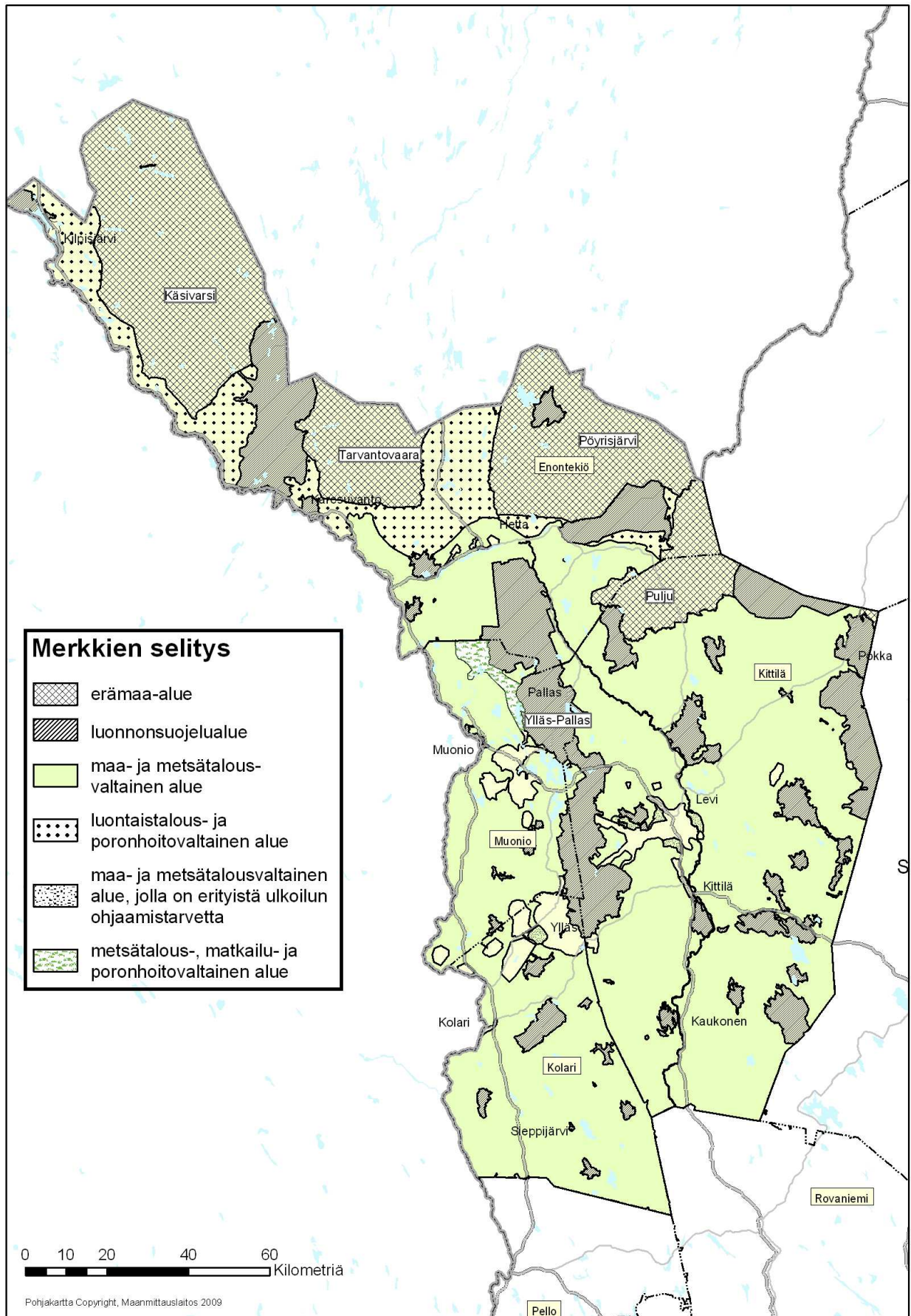
5.3.23. Erämaa-alueet

Merkinnällä **Se** osoitetaan erämaalain (62/91) nojalla perustettuja erämaa-alueita, jotka on perustettu erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi. Alueilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

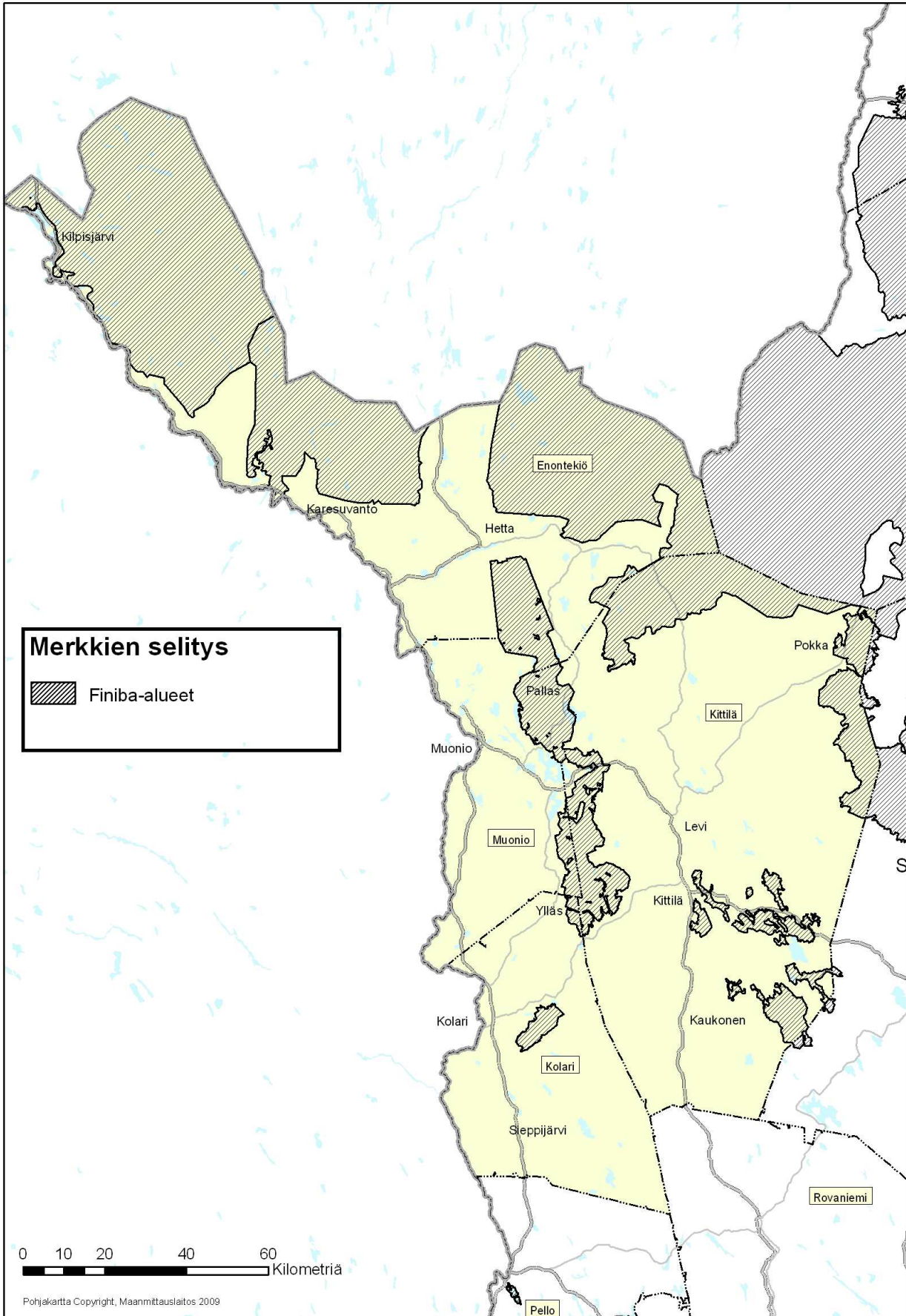
Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on Käsivarren, Tarvantovaaran, Pöyrisjärven, Puljun ja Hammastunturin erämaat (kuva 26). Erämaa-alueilla maankäyttö ratkaistaan hoito- ja käyttösuunnitelmissa. Erämaa-alueisiin liittyy kaavamääräys: *Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät veneretkeily-, moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit.*

Maastoliikennelain (1995/1710) mukaan erämaalain mukaiselle erämaa-alueelle voidaan perustaa moottorikelkkailureitti päättämällä siitä hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

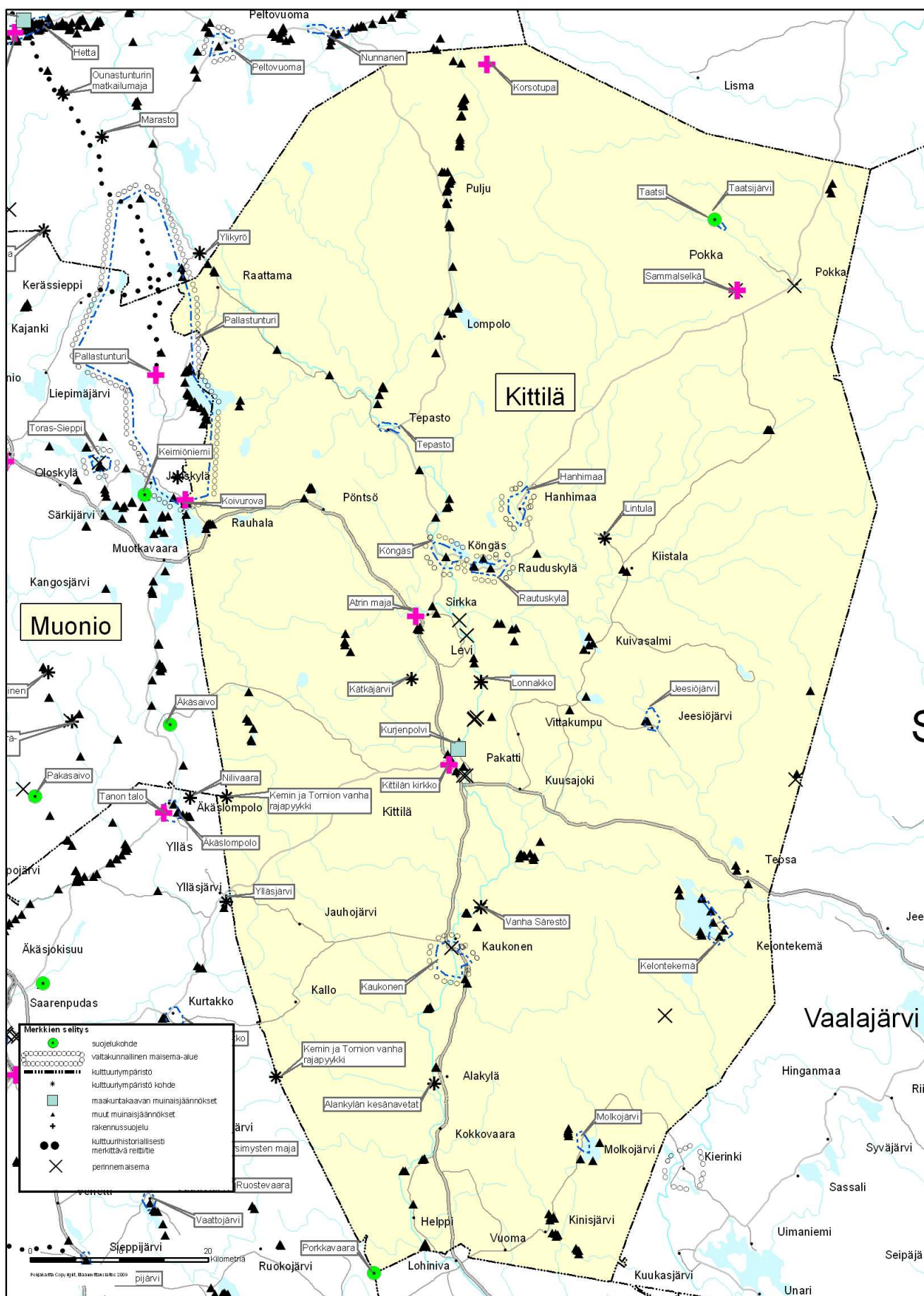
Kuva 26. Suojelualueet, maatalous-, metsätalous-, matkailu-, luontaistalous- ja poronhoitoalueet

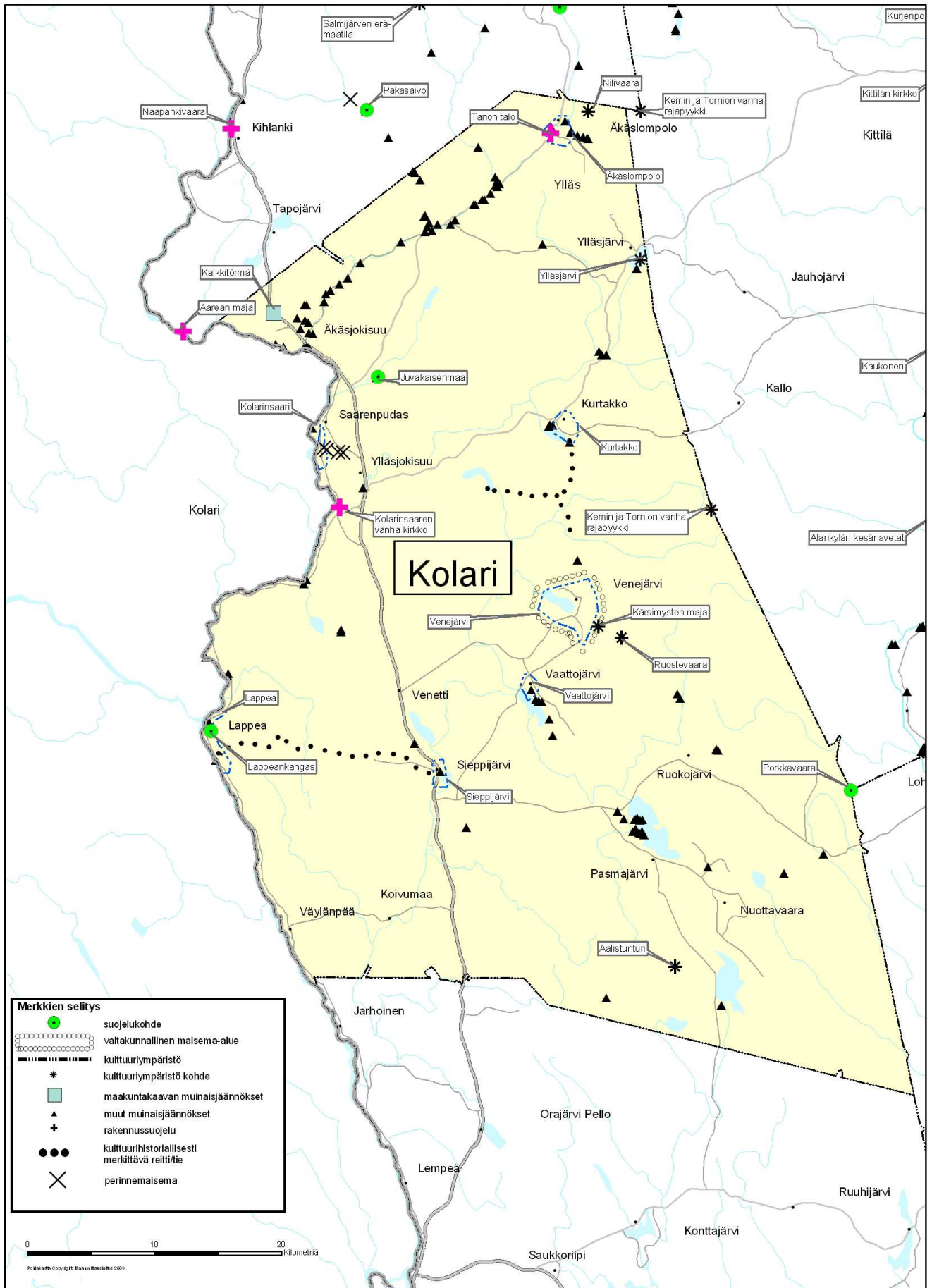
Kuva 27. Tunturi-Lapin FINIBA-alueet

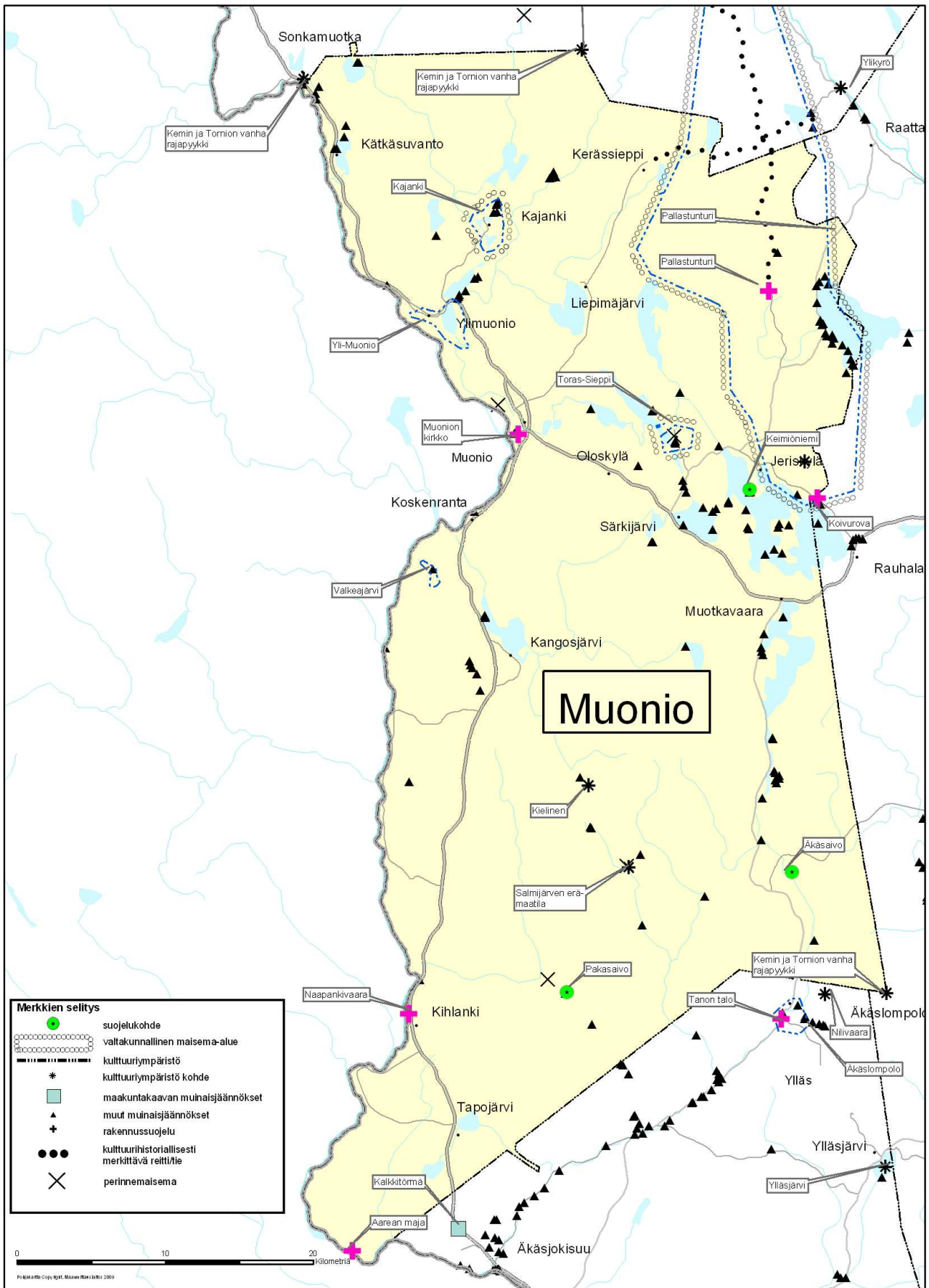
Kuva 29. Kittilän kulttuuriympäristö

Kuva 30. Kolarin kulttuuriympäristö

Kuva 31. Muonion kulttuuriympäristö

5.3.24. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet

Merkinnällä **M** osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustaloustalouteen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin, joita ovat esimerkiksi poronhoito, luontaiselinkeinot, asuminen sekä jokamiehen oikeuksien mukainen ulkoilu. (kuva 26.) Maa- ja metsätalousalueille kohdistuvaa muuta käyttöä on tuotu esiin kaavan yleismääräyksissä (esim. poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen toimintaedellytysten turvaaminen). Lisäksi alueille kohdistuu yhteensovittamisen paineita kaavan muiden merkintöjen kautta (esim. saamelaisten kotiseutualue ja kehittämisperiaatemerkinnyt kuten matkailun kehittämisen kohdealue).

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnan alueesta pääosa sekä Enontekiön kunnan eteläosa on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Peltoja ei ole erikseen aluevarauksina, mutta niille on annettu yleinen maakuntakaavamääräys. Mahdolliset uudet turpeen ottamisalueet sijoittuvat myös pääasiassa M-alueelle. Kaavassa on annettu myös muita yleisiä määräyksiä, joilla ohjataan erityisesti maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden maankäyttöä. Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille on osoitettu myös päällekkäismerkintöinä kehittämisvyöhykkeitä sekä luonnon ja kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta tärkeitä osa-alueita.

Metsätaloutta ohjaa metsälaki (1093/1996), jonka mukaan alueellisten metsäkeskusten tehtävänä on laatia toiminta-alueelleen metsätalouden tavoiteohjelma (Lapin metsäohjelma 2006–2010). Metsälain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään metsälaissa mainittujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden luontokohteiden säilyttämisellä. Tunturi-Lapissa suojealueet muodostavat vankan pohjan metsien monimuotoisuuden turvaamiselle. Metsälakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalouksena luettavilla alueilla. Myös valtion metsät kuuluvat metsälain piiriin.

Metsänhoitosuosituksen uudistaminen tuli ajankohtaiseksi metsälainsäädännön muutosten ja metsäsertifiointin johdosta. Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiola laati vuonna 2000 koko maan kattavat hyvän metsänhoidon suositukset. Näiden pohjalta laadittiin Pohjois-Suomen metsänhoitosuositus 2001 ja päivitetty 2007 ja joita tulee pitää metsätaloussuunnittelun lähtökohdana ja ohjeena myös Tunturi-Lapissa. Pohjois-Suomen metsänhoitosuositukset ohjaavat hyvään ja kannattavaan metsänhoitoon Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja La-

pissa. Metsänhoidon tavoitteena on metsien tuotanto- ja uudistumiskyvyn sekä metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen siten, että Pohjois-Suomen metsät tarjoavat tulevaisuudessakin merkittäviä tuloja sekä työ- ja virkistäytymismahdollisuuksia. Metsätaloutta harjoitetaan siten, että myös muiden maankäyttömuotojen toimintaedellytykset turvataan. Metsähallituksella on oma Metsätalouden ympäristöopas, jonka ohjeet ovat ympäristön huomioon ottamisen suhteen hieman Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia tiukemmat.

Metsänhoidosta alkavalla ja metsäteollisuustuotteiden vientiin päättyvällä tuotantoketjulla on Tunturi-Lapissa keskeinen aluetaloudellinen asema. Lapin oma metsäteollisuus kykenee jalostamaan kaiken alueella tuotetun puun ja luo näin edellytykset metsien täysimääräiselle metsätaloudelliselle hyödyntämiselle. Metsien taloudellinen merkitys ei rajoitu pelkästään puunjalostukseen, vaan metsät ovat tärkeitä poronhoidolle, metsästykselle, luontotuotteiden keräilylle, retkeilylle, virkistykseen ja matkailulle. Poronhoitolain kautta valtion mailla on erityinen neuvotteluvelvollisuus paliskuntien kanssa suunniteltaessa metsätalouden toimenpiteitä. Jos valtion maille suunnitellaan mahdollisia uusia turpeen ottamisalueita, tulee näiden alueiden jälkikäytöstä päätettäessä ottaa huomioon alueen merkitys poronhoidolle.

Metsätalousalueiden monikäytön turvaamisen lähtökohdana ja ohjeena pidetään Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksia 2007 (ISBN 951-98731-1-2?) ja Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöopasta (ISBN 952-446-427-6).

Alueella on myös **suojametsäalue** (kuva 20.). Suojametsäalueen muodostavat Lapin läänissä Enontekiön ja Utsjoen kunnat kokonaisuudessaan sekä Inarin, Kittilän, Kolarin, Muonion, Sallan, Savukosken ja Sodankylän kunnissa sijaitsevat alueet, joiden rajat on käyty ja merkitty maastoon 13 päivänä joulukuuta 1979 kiinteistörekisteriin merkityssä maanmittaustoimituksessa n:o 823. (Valtioneuvoston päätös 844/1998).

Suojametsäalueella metsää tulee hoitaa ja käyttää erityistä varovaisuutta noudattaen ja siten, ettei toimenpiteillä aiheuteta metsärajan alenemista. Metsän uudistaminen suojametsäalueella voi perustua luontaiseen uudistamiseen, kylvöön, istutukseen tai niiden yhdistelmään. Tavoitteena on käyttää luontaista uudistamista aina, kun siihen on metsälain (1093/1996) 5 §:n 2 momentissa tarkoitettuja edellytykset.

Poroja laidunnetaan metsälain (1093/1996) 12 §:ssä tarkoitettulla suojametsäalueella erityistä varovaisuutta noudattaen ja siten, ettei laiduntaminen aiheuta metsärajan alenemista. Metsätaloussasioissa toimivaltainen ministeriö voi antaa metsärajan alenemisen estämiseksi välttämättömiä rajoittavia

säännöksiä porojen laiduntamisesta suojametsäalueella.

5.3.25. Luontaistalous- ja poronhoitovaltainen alue

Merkinnällä **Ms-1** osoitetaan pääasiassa luontaiselinkeinokäyttöön ja poronhoitoon tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Perustuslain 17§ 3 momentti takaa saamelaisille oikeuden ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa Ms-1-alueeseen kuuluu Enontekiön kunnan pohjoisosien ne alueet, joita ei ole osoitettu muuhun tarkoitukseen. Luontaistalous- ja poronhoitovaltaisilla alueilla metsätalouden harjoittaminen ja kotitarvepuun otto on mahdollista, kun se kokonaisuuden kannalta on luontaistalouteen nähden toissijaista. (kuva 26.)

5.3.26. M- ja Ms-1 -alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde

Merkinnällä **M** osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustaloustalouteen tarkoitettuja alueita. Merkinnällä **Ms-1** osoitetaan pääasiassa luontaiselinkeinoille ja poronhoidolle tarkoitettuja alueita. Kaikkia em. alueita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin. Alueilla tulee varsinaisen pääkäyttötarkoituksensa lisäksi huomioida kaavan yleismääräykset (esim. poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttöisten toimintaedellytysten turvaamista sekä malminetsintää koskevat yleismääräykset). Lisäksi alueille kohdistuu yhteensovittamisen paineita kaavan muiden merkintöjen kautta (esim. kehittämisperiaatemerkinnät sekä saamelaisten kotiseutualue).

Sanottavaa haittaa em. alueiden pääkäyttötarkoitukselle tai alueen luonteen muuttumista eivät yleensä aiheuta esimerkiksi:

- haja-asutusluonteinen pysyvä asutus
- tavanomainen loma-asutus
- ohjelmapalvelutukikohdat
- virkistyskäyttö jokamiehenoikeudella
- reitit
- pienteollisuus ja muu pienialainen yritystoiminta
- turpeen otto, kun ojiin tehdään kulkuluiskat ja sovitaan asioista, myös alueen jälkikäytöstä, paikallisen paliskunnan kanssa
- muu maa-ainesten otto
- luontaistalousvaltaisilla alueilla kotitarvepuun otto ja yksityismetsätalouden harjoittaminen.

Erilaisten M-alueiden suureen kokoon nähden pienet muuhun käyttötarkoitukseen otettavat alueet ei-

vät sanottavasti haittaa pääkäyttötarkoitusta, kun ne sijoitetaan ottaen huomioon muun käytön eikä sijoiteta erityisen kriittiseen paikkaan. Esimerkiksi moottorikelkkailureitin sijoittaminen vasomalle tai loma-asunnon sijoittaminen joenylityspaikan kohdalle on tällainen pieni aluevaraus, mikä voi vaikeuttaa pääkäyttötarkoitusta.

Haitatakseen sanottavasti pääkäyttötarkoitusta ja muuttaakseen alueen luonnetta täytyy muun käytön aiheuttaa niin suuria muutoksia, että se vähentäisi merkittävästi M -alueilla metsätalouden tuloa ja työpaikkoja tai Ms-alueella heikentäisi luontais- talouden harjoittamisen mahdollisuuksia. Esimerkkejä voisivat olla

- M -alueella laajan alueen muuttaminen rakennettavaksi alueeksi, luonnonsuojelualueeksi tai muuten pois metsätaloustaloudesta. Tämä ei koske aiempaa Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun täydentämistä eikä syksyllä 2009 käynnissä olevaa, valtion maiden luonnonvarasuunnitteluun liittyvää ns. luontojärjestöjen Metsä-Lapin karttarajausalueiden suunnittelu- prosessia.
- Ms-alueilla uuden isohkon (massa) matkailukohteen perustaminen majoitustiloineen, teineen ja lähivirkistysalueineen tai muun vastaa- van rakennettavan alueen osoittaminen poron- hoidon tai luontaiselinkeinojen kannalta tärkeälle alueelle

Maakuntakaavan pääkäyttötarkoitusta mahdollisesti haittaava toiminta on usein syytä ohjata yleiskaavalla, jolloin se voidaan mitoittaa ja sijoittaa niin, että haitat voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon ja minimoida niiden haitalliset vaikutukset sekä voidaan käsitellä mahdolliset korvaukset. Maakuntakaavaa tulkitessa on otettava huomioon voimassa olevan lainsäädännön vaatimukset. Maakuntakaava ei estä metsälain mukaista käsittelyä.

5.3.27. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta

Merkinnällä **MU** osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, joille suuntautuu ulkoilupainetta ja joille on tarkoitus sijoittaa ulkoilun ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai reittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan MU-merkinnällä Luosun ja Äkäsjoen välinen alue, Kätkä – Pyhätunturi, sekä osittain Levin Ounasjoen itäpuolinen alue (kuva 26.).

Ulkoilureittien varrella ja tukikohtien läheisyydessä turvataan riittävä peitteisyys maaston korkeussuhteiden ja avoimuuden mukaan. Reittien varsilta voidaan tapauskohtaisesti avata näkymiä kaukomaisemaan tai kauniille luontokohteille. Ajourien ja

maanmuokkauksen näkyvyyttä maisemassa pyritään vähentämään suuntaamalla ne kulkureitin suuntaisesti. Reitit tulee pitää hakkuutähteistä vapaana. Tavoitteena on saada reitin ympärille hoidettu virkistysmetsä. Terveet, hyvin hoidetut, eri puulajeja kasvavat ja monenikäiset metsiköt tekevät maisemasta vaihtelevan, ja ne sopivat hyvin virkistämiseen.

5.3.28. Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue

Merkinnällä MU-2 osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa metsätalouteen, matkailuun, ulkoiluun ja poronhoitoon. Alueelle on tarkoitettu sijoittaa matkailun ohjelmopalveluiden ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai reittejä levähdys- ja muine tukialueineen.

Suunnittelumääräys:

”Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeily- ja ohjelmopalvelujen tukikohtia sekä yksityiskohtaisemalla kaavalla luontomatkailuun liittyviä matkailupalveluita.

Alueen virkistys-, maisema- ja luontoarvot huomioon ottaen metsätalous on sallittua. Hakkuut tulee suunnitella maisemakuva huomioon ottaen siten, että ulkoilureittien varrella, matkailun ja virkistykseen tukikohta-alueiden ympärillä sekä tärkeillä kaukomaisemakohteilla turvataan maiseman riittävä peitteisyys. Päätehakkuiden yhteydessä tulee käyttää mahdollisuuksien mukaan luontaista uudistamista.”

Alueen käytön tulee perustua valtion ja kunnan laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan rakentamiseen kaavoitettavat alueet, ulkoilureitit tukialueineen ja metsänkäsittelyn periaatteet. Suunnitelman yhteydessä tulee ratkaista sopimalla myös korvauksiin liittyvät kysymykset.

Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota metsätalouden lisäksi retkeily- ja ulkoilukäyttöedellytysten turvaamiseen ja poronhoitoon. Reittien varrella ja tukikohtien läheisyydessä turvataan riittävä peitteisyys esim. suojavyöhykkeellä. Suoja-vyöhyke ei olisi tasalevyinen vaan vaihtelisi maaston korkeussuhteiden ja avoimuuden mukaan. Reittien varsilta voidaan tapauskohtaisesti avata näkymiä kaukomaisemaan tai kauniille luontokohteille. Maanmuokkausta tulisi välttää reittien läheisyydessä ja hakkuutähteet tulisi mahdollisuuksien mukaan poistaa. Ajourien ja maanmuokkauksen näkyvyyttä maisemassa pyritään vähentämään suuntaamalla ne kulkureitin suuntaisesti. Tavoitteena on saada reitin ympärille hoidettu virkistysmetsä. Terveet, hyvin hoidetut, eri puulajeja kasvavat ja mo-

nenikäiset metsiköt tekevät maisemasta vaihtelevan, ja ne sopivat hyvin virkistämiseen.

Kaavamerkintään ei liity rakentamiskieltoa, rakentamisessa tulee ottaa kuitenkin huomioon alueeseen liittyvät ulkoilun ohjaamisen tarpeet. Alueelle tulisi olla mahdollista sijoittaa myös matkailun ohjelmopalveluiden tukikohtia (yrittäjien omia). Ohjelmopalveluiden tukikohtien toteuttaminen tapahtuu maanomistajan ja yrittäjien välisillä sopimuksella vuokrausmenettelyllä.

Alueen käyttö tulisi perustua kunnan tai valtion laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan mm. ulkoilureitit, tukikohdat ja majoitusalueet (kämpät). Suunnitelmaa laadittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä metsänhoidollisiin näkökohtiin. Suunnitelmassa tulee olla selvitys lunastus-, haitta- ja vahingonkorvauksista.

5.3.29. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue

Merkinnällä osoitetaan poronhoitolain 2.2§:n mukainen erityisen poronhoitoalueen eteläraja. Raja kulkee Tunturi-Lapissa Alakylän ja Kolarin paliskuntien pohjoisrajalla. Merkintään on myös liitetty kaavamääräys: *”Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan).”*

Merkintä ja määräys eivät tuo uutta rajoitusta valtion maan tai siitä luovutettujen alueiden käyttöön, mutta ne tiedottavat asiasta, joka ei ole hyvin yleisessä tiedossa. Valtion maan luovuttamista tai vuokraamista koskevan ehdon tulisi näkyä omistusta ja hallintaa koskevissa asiakirjoissa, myös edelleen luovutettaessa.

Poronhoitolain 55§ 4. momentissa viitataan *”Aikaisemman lain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu ehto, joka on tullut voimaan ennen tämän lain voimaantuloa, jää edelleen voimaan.”* Poronhoitolain 444/1948 2§ 2momentti on seuraavan sisältöinen; *”Kittilän kihlakunnassa ja Rovaniemen kihlakuntaan kuuluvassa Sallan kunnassa sekä Kemin kihlakuntaan kuuluvassa Kolarin kunnassa sijaitsevista valtion maista valtioneuvosto voi tarpeen mukaan toistaiseksi varata yhtäjaksoisia alueita poronhoitoa varten.”*

Tunturi-Lapissa poroelinkeino on erittäin merkittävä maankäyttäjä ja erikoisesti maa- ja metsätalousvaltaisilla, metsä- ja poronhoitovaltaisilla ja luontaistalousvaltaisilla alueilla sekä suojelu- ja erämaa-alueilla. Poroelinkeinoon harjoittamista ohjaa poronhoitolaki. Tunturi-Lapin maakunta- ja kunnassa poronhoiton toimintaedellytyksiä turvataan ensi-

sijaisesti kaavamääräyksillä ja suosituksilla, jotka tulee ottaa huomioon alueidenkäytön yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa. Poronhoidon toimintaedellytysten turvaaminen on yksi keskeisimmistä kysymyksistä, kun metsien monikäyttöä eri tasoilla suunnitellaan. Poronhoitolain mukaan Tunturi-Lappi kuuluu sekä erityiseen että muuhun poronhoitoalueeseen. Porotaloudella on elinkeinollista merkitystä poronhoidon lisäksi jalostamisessa, kaupassa ja matkailussa.

Poronhoidon toimintaedellytysten turvaaminen käytännössä tulisi perustua luottamukselliseen ja vuorovaikutteiseen sopimiseen Paliskuntain yhdistyksen, paliskuntien ja metsähallituksen kesken valtion maiden osalta. Tunturi-Lapin alueelta on valmistunut poronhoidon paikkatietoaineisto, jota tulisi hyödyntää edellä mainittujen neuvottelujen lisäksi myös kuntien laatimissa yleis- ja asemakaavoissa.

5.3.30. Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma

Osa-aluemerkinnällä pääasiallisen maankäyttöluokan päälle osoitetaan valtioneuvoston hyväksymän harjunsuojeluohjelman (Vnp. 3.5.1984) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat harjualueet sekä valtakunnallisesti merkittävät kallioalueet tai muut vastaavat geologiset muodostumat (kuva). Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu seuraavat valtakunnallisesti merkittävät harjualueet: Harjujärven, Haukiselän-Naalastotievan, Hietatievan, Kellotapulin, Kultimajärven-Salmijärven, Pakasaivon, Pöyrisjärven, Saitsiojen Urakkapuljun ja Valtiojen alueilla olevat harjut.

Lisäksi Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu seuraavat valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat:

- Enontekiö; Jietanasvuoman kumpumoreeni, Meekonjärven kumpumoreeni ja Kovdajohkan reunamoreeni
- Kittilä; Hamppukumpu, Palokumpu, Silmäsvaara, Puljutunturi ja Teerilehto
- Kolari; Ylinenvaara

Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat perustuvat Ympäristöministeriön tekemään inventointiin ja arvotukseen (Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat, Suomen ympäristö 14/2007). Alueet eivät ole varsinaisia suojelualueita, vaan ne on otettava huomioon esimerkiksi maa-aineslain mukaisen lupamenettelyn kautta.

Moreeniaineksen ottamista koskevassa lupaharkinnassa ja lupaehdoissa otetaan samalla tavalla huomioon maa-aineslain 3 §:n ympäristöperusteiset kielto- ja rajoitukset muun muassa kauniin maisemakuvan, luonnon merkittävien kauneusarvojen tai erikoisten luonnonesiintymien turmelemisesta taikka ne lain 3 §:ssä mainitut muut rajoitukset, joilla pyritään es-

tämään huomattavat tai laajalle ulottuvat vahingolliset vaikutukset asutukselle tai ympäristölle. Mikäli maa-aineksen ottamisesta aiheutuu maa-aineslain 3 §:n yhdenkin kielto- ja rajoituksen haitallisia ympäristövaikutuksia, lupaa aineksen ottamiseen ei voida myöntää. Tämän vuoksi maa-aineslain soveltaminen edellyttää perusteellista tietoa suunnitellun ottamisalueen luonnonolosuhteista, maisemasta ja ottamisen mahdollisista vaikutuksista ottamisalueeseen ja sen lähiympäristöön.

5.3.31. Tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet

Osa-aluemerkinnällä osoitetaan pohjavesialueet, jotka ovat ominaisuuksiltaan arvokkaita ja jotka voivat olla tai ovat yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa osoitetaan pohjavesialueet (pääasiassa 1. luokan alueet) osa-alueasteella päämaankäyttöluokan päälle. Alueella voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Pohjavesialueista tärkeimpiä ovat kuntien päätaajamia ja matkailukeskuksia palvelevat tuotannossa olevat tai mahdollisesti myöhemmin tuotantoon otettavat alueet.

Tunturi-Lapin alueella on runsaasti pohjavesivaroja. Syrjäinen sijainti ja pitkät etäisyydet asutuksesta estävät kuitenkin useimmissa tapauksissa pohjavesivarojen hyödyntämisen. Pohjaveden johtaminen syrjäisiltä seuduilta taajamiin aiheuttaisi suuria kustannuksia. Pohjavesialueita on kuitenkin myös lähellä asutuskeskuksia, joten niiden tarkempi tutkiminen olisi aiheellista siellä, missä on ennakoitavissa veden käytön lisääntymistä tulevaisuudessa. Esim. matkailualueiden kasvu asettaa uusia haasteita vesihuollolle lisääntyvän vedenkäytön myötä. Pohjavesimuodostumien geologisen rakenteen, veden antoisuuden ja laadun tutkiminen olisi tärkeää näillä alueilla. Tunturi-Lapin alueella ihmistoiminnan aiheuttamat riskit pohjaveden laadun muutoksille ovat pienet tai lähes olemattomat.

5.3.32. Rantojensuojeluohjelman mukainen alue

Merkinnällä **rs** osoitetaan olemassa olevia rantojensuojeluohjelman mukaisia alueita. Maakuntakaavassa on osoitettu kaksi rantojensuojelualueita; Käsisvarren tunturijärvet ja Pallasjärvi. Alueella voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

5.3.33. Suojavyöhyke

Merkinnällä **sv** osoitetaan Kittilässä olevan puolustusvoimien räjäytysalueen suojavyöhyke, joka ulottuu 10 km:n päähän räjäytyspaikasta. Hukkakeron melun leviämisen laajuus perustuu vuosina 2004 – 2005 tehtyihin mittauksiin. Alueella voi-

massa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

5.3.34. Paliskuntien välinen esteita

Tunturi-Lapin alueella on 7 eri paliskuntaa (Alakylä, Kolari, Kuivassalmi, Kyrö, Käsivarsi, Muonio ja Näkkälä) ja paliskuntien välillä kulkevat esteaidat. Maakuntakaavassa paliskuntien raja-aidat on merkitty paliskunnan välinen esteita merkinnällä. Merkintään liittyy kaavamääräys: *”Moottorikelkka- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne riskeivät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskuntien välisen esteaidan tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidunkiertoaidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.”*

Poronhoitolain 6§ 3 momentissa todetaan, että ”Paliskuntien toimialueiden rajat vahvistaa lääninhallitus. Paliskuntien välinen esteita katsotaan kuitenkin paliskunnan rajaksi”.

Poronhoitolain 39 §:ssä todetaan poroaitojen rakentamisesta, että valtion maalle saadaan rakentaa esteita maa- ja metsätalousministeriön luvalla. Myös nykyistä poronhoitolakia edeltäneessä poronhoitolain Nro 444/1948 37§:ssä todettiin, että maa- ja metsätalousministeriö tekee päätöksen esteaidan rakentamisesta. Paliskuntien väliset rajakuvaukset ovat osoittautuneet joissakin paikoissa tulkinnanvaraisiksi ja niitä tullaan tarkentamaan. Tätä selvitys-

työtä on jo aloitettu Lapin ja Oulun lääninhallitusten sekä Paliskuntain yhdistyksen toimesta.

5.3.35. Luontaiselinkeinolain mukainen raja

Merkinnällä osoitetaan luontaiselinkeinolain mukaista rajaa, jonka pohjoispuolelle sovelletaan luontaiselinkeinolain tavoitteita.

Lain tavoitteena on parantaa luontaiselinkeinoja harjoittavien henkilöiden toimeentulomahdollisuuksia ja elinolosuhteita maan pohjoisilla alueilla. Laisa on annettu erityisuuksia mm. sijoittaa metsähallintaviranomaisen suostumuksella metsästys- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille sekä laiduntaa karjaa sekä koota sille heinää.

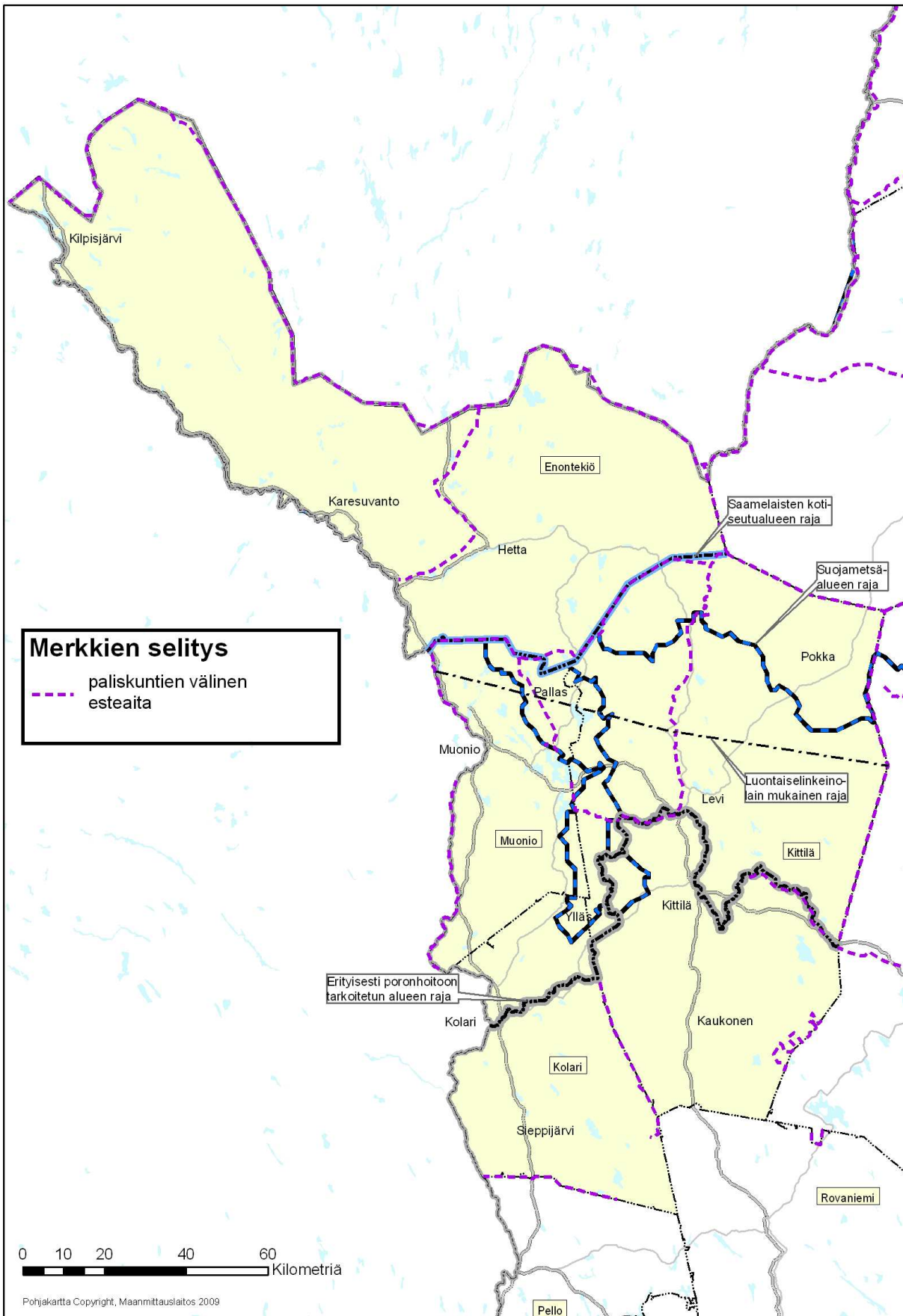
5.3.36. Rajanylityspaikat

Lapin maakuntakaavassa on osoitettu rajanylityspaikat Karesuvanto, Kilpisjärvi, Kivilompolo, Kolari ja Muonio. Niiden kautta tulee järjestää mahdollisuus rajanylitykseen myös moottorikelkoilla.

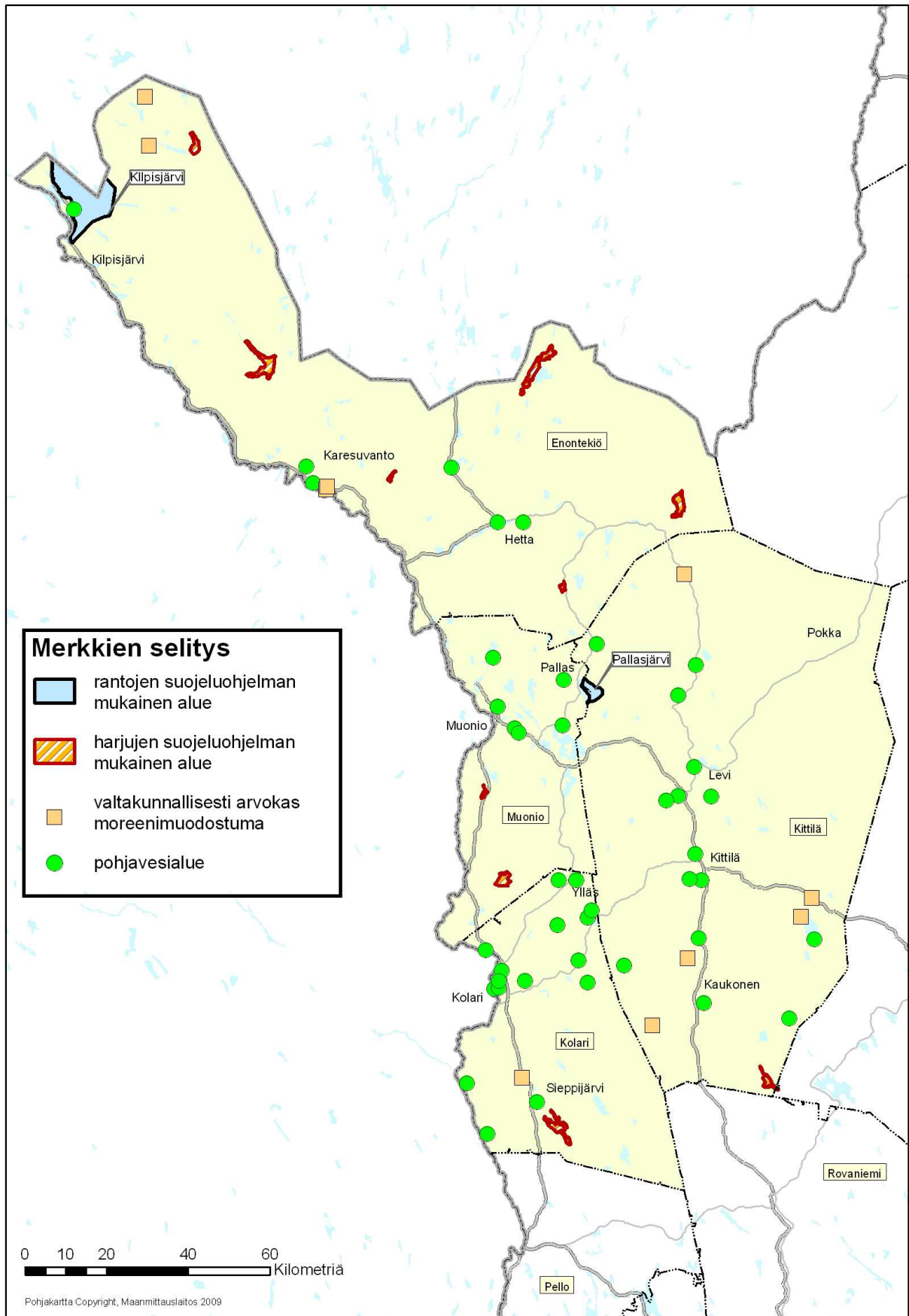
5.3.37. Kumottavat alueet

Tunturi-Lapin maakuntakaavalla kumotaan alueelle (Enontekiö, Kittilä, Kolari ja Muonio) 28.12.2001 lainvoiman saanut Tunturi-Lapin seutukaava.

Kuva 32. Tunturi-Lapin maakuntakaavan poro- ja luontaistalouteen liittyvät merkinnät

Kuva 33. Tunturi-Lapin maakuntakaavan rantojen ja harjujen suojealueet, valtakunnalliset moreeni-
muodostumat ja tärkeät pohjavesialueet

6. MAAKUNTAKAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että kaavoituksen yhteydessä arvioidaan kaavan toteutumisesta aiheutuvat merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset. Arvioinnissa pitää lain mukaan tarkastella vaikutuksia:

- 1) ihmisten elinoloihin,
- 2) maa- ja kallioperään, veteen ja ilmastoon,
- 3) kasvi ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin,
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen,
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

Vaikutusten selvittämisen laajuus ja tarkkuus on erilainen eri kaavoissa mm. kaavatasosta ja sisällöstä sekä kaava-alueesta johtuen. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin erityispiirteenä on alueen laajuus ja sisällön yleispiirteisyys. Vaikutusten arviointi perustuu maakuntakaavassa osoitettuihin toimintoihin ja niiden aiheuttamiin muutoksiin alueen nykytilassa.

Ympäristövaikutusten arviointi on tehty pääosin konsulttityönä Ramboll Finland Oy:ssä. Työstä on vastannut FM, johtava konsultti Jari Mannila, joka

on arvioinut vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Raportin on koonnut MMM Karri Hellén, joka on arvioinut vaikutukset metsä- ja porotalouteen sekä saamelaiskulttuuriin, matkailuun, virkistykseen ja elinkeinoihin. Maisemaan ja kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset on arvioinut maisema-arkkit. Elina Kalliala. FM Hannu Tikkanen on arvioinut vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin sekä luonnonoloihin. Liikenteen ja kunnallisteknisten verkkojen riittävyttä on selvittänyt DI Jukka Räsänen. Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön on arvioinut FM Hanna Herkkola. Koko ryhmä on yhdessä arvioinut maakuntakaavan vaikutuksia naapurialueisiin ja sen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin.

Vaikutusten arvioinnin luvut 6.14. Kaavan suhde maakuntasuunnitelmaan ja maakuntaohjelmaan, 6.15. Kaavan suhde MRL 28 §:n sisältövaatimukseen ja 6.16 Kaavan suhde muun lainsäädännön mukaiseen päätöksentekoon on tehty Lapin liitossa, samoin kuin ehdotusvaiheen palautteen perusteella vaikutusten arviointiin tehdyt lisäykset ja täsmennykset.

6.1. YHTEENVETO KESKEISISTÄ VAIKUTUKSISTA

Merkittävimmät muutokset aiheutuvat kaivoshankkeista ja matkailusta, sekä pääosin niihin liittyvistä liikenne- ja kunnallisteknisten verkkojen kehittämisestä. Maakuntakaava tukee alueen elinkeinotoiminnan kehittämistä sekä arvokkaiden kulttuuri- ja luontokohteiden säilymistä. Elinkeinoiminnan kasvu, erityisesti kaivostoimintaan liittyvät hankkeet ja osa tuulivoimala-alueiden rakentamisesta aiheuttaa riskejä luontoarvoille. Osa tuulivoimala-alueista muuttaa myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaita maisemia. Hankkeiden haitalliset vaikutukset ja haittojen lieventämismahdollisuudet selviävät vasta tarkemmassa suunnittelussa. Kaivoshankkeiden toteutumisella ja nopeasti lisääntyvällä työvoimantarpeella olisi merkittäviä vaikutuksia alueen talouteen ja aluerakenteeseen.

Vaikutukset luonnonoloihin

Kaava tukee luonnon kestävän käytön periaatteen toteutumista mm. lukuisilla suojelualue-, virkistysalue- ja virkistysreitivarauksilla ja kehittämisaluemerkinnöillä. Luontoa muuttavat toiminnot on pääosin voitu sijoittaa siten, että suojelualueet ja tie-

dossa olevat muut luontoarvot säilyvät muuttumattomina. Kaivostoiminnan käynnistyminen usealla alueella ja siihen liittyvän pellettitehtaan toteuttamisen ei aiheuta merkittävää pilaantumisriskiä Tornionjoen-Muonionjoen Natura-alueen arvoille. Kaivoshankkeiden toteuttamiseen liittyvien Torniojoen ylittävien yhteyksien rakentamisesta saattaa aiheutua tilapäistä veden samentumista rakentamisen aikana. Hankkeista aiheutuvat vaikutukset ja niiden hallinta arvioidaan hankesuunnittelun ja lupamenettelyjen yhteydessä. Tuulivoimaloiden aluevarauksista neljän alueen läheisyydessä (<5 km) sijaitsee maakotkan tai sääksen pesä. Näistä Sonkavaaran (tv 2371) alueen toteuttaminen aiheuttaa huomattavan törmäysriskin lintudirektiivin liitteen I mukaisille lajeille.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Keskeisesti maisemaan vaikuttavia tekijöitä maakuntakaavaehdotuksessa ovat tuulivoimala-alueet. Monet niistä sijoittuvat lähelle tärkeitä maisema-alueita tai kulttuuriympäristöjä, jolloin voimaloilla saattaa olla maisemaa hallitseva vaikutus. Myös

kaivos-, matkailu- ja testialueet muuttavat maisemaa paikallisesti. Ne aiheuttavat maisemaan pitkäaikaisia ja pysyviä muutoksia. Kaavassa on osoitettu olemassa oleville matkailualueille laajentumisalueita. Matkailupalveluiden alueiden keskittämällä pyritään kuitenkin rajoittamaan maisemaan kohdistuvia muutoksia ja vähentämään haittoja.

Vaikutukset metsätalouteen

Maakuntakaavaehdotuksen matkailua koskevat aluevaraukset pienentävät maa- ja metsätalouskäytössä olevien alueiden pinta-alaa. Merkittävimmät alueiden pääkäyttötarkoituksen muutokset aiheuttavat matkailupalveluiden alueiden läheisyyteen sijoittuvien aluevarausten (V, MU, ja MU-2) kasvusta. Maakuntatasolla tarkasteltuna kaavamuutokset eivät aiheuta merkittävää muutosta metsätalouden toiminnalle tai hakkuumahdollisuuksiin.

Vaikutukset poronhoitoon

Poronhoito pohjautuu mahdollisuuteen laiduntaa laajoilla yhtenäisillä alueilla. Selkeiden erillislakeihin perustuvien oikeuksien esille nostaminen (kuten esim. erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettu alue) ja paliskuntien välisten raja-aitojen esittäminen edistävät poronhoidon huomioimista maakäyttöä suunniteltaessa ja hankkeita toteutettaessa. Merkinnät edistävät osaltaan vuorovaikutteista suunnittelua ja poronhoidon huomioimista elinkeinojen sekä eri maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa. Kaavassa esitetyt merkinnät ovat luonteeltaan säilyttäviä, eikä uusia poronhoidon toimintaedellytyksiä selkeästi parantavia merkintöjä sisälly kaavaan.

Vaikutukset virkistyskäyttöön, matkailuun ja muihin elinkeinoihin

Kaavan aluerajaukset ja kehittämiskohdemerkinnät tukevat maakunnan matkailuelinkeinon toiminta- ja kehittämismahdollisuuksia. Matkailukeskusten välille on osoitettu kehitettäviä yhteyksiä ja yhteystarpeita. Tie- ja ratayhteyksien kehittyminen kaavan mukaisesti parantaisi myös maakunnan rajat ylittäviä yhteyksiä, mikä hyödyttää matkailua. Merkinnät tukevat kaavan tavoitteiden mukaisesti mahdollisuuksia hyödyntää ja kehittää luonteeltaan erityyppisiä alueita ja matkailupalveluita. Virkistystoimintaa palvelevat alueet sijoittuvat matkailualueiden lähelle ja tukevat niiden kehittämistä. Kaivostoinnin alueet palvelevat koko maakuntaa. Ne parantavat työllistymistä ja tarjoavat uusia ja monipuolisia elinmahdollisuuksia teollisuuden ja kuljetusten alalle.

Vaikutukset aluerakenteeseen

Maakuntakaava ei aiheuta merkittäviä muutoksia aluerakenteeseen. Keskeiset aluerakenteeseen vaikuttavat tekijät ovat asutuksen ja palveluiden kasvu matkailukeskusten yhteydessä sekä kaivoshankkeiden vaikutukset työvoiman tarpeeseen. Kaava tukee muutoksiin sopeutumista ohjaamalla asutuksen ja palveluiden kasvun olemassa olevan aluerakenteen yhteyteen. Matkailupalveluiden kasvun keskittymisen sekä matkailun kasvumahdollisuuksien edistämisen ja liikenneyhteyksien kehittäminen parantavat mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää maakunnan palveluita. Yhteyksien parantaminen ja palveluiden kehittäminen sekä pysyvä että loma-asutuksen läheisyydessä pienentää liikkumisen tarvetta ja yhtenäistää aluerakennetta.

Vaikutukset liikenne- ja kunnallisteknisiin verkoihin

Maakuntakaavaehdotuksessa esitetyt liikenneyhteyksien kehittämistarpeet tukevat alueen yhdyskuntarakennetta ja edistävät maakuntakaavan liikennejärjestelmälle asetettuja tavoitteita. Revontulentien liikennekäytävä parantaa mahdollisuuksia kehittää maakunnallisesti ja valtakunnallisesti tärkeitä energia-, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä. Muiden tieyhteyksien parantaminen nopeuttaa seutukunnan itä-länsi suunnan yhteyksien lisäksi pohjois-eteläsuuntaisia yhteyksiä. Moottorikelkkareitit saattavat lisätä rajat ylittävää kelkkailua ja liikenteestä aiheutuvia haittoja. Voimajohtoyhteys Kivilompolosta Norjaan parantaa huoltovarmuutta sekä Suomen että Norjan sähköverkoissa.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Myönteisenä sosiaalisena vaikutuksena voidaan pitää saamelaiskulttuurin erityisalueiden tunnustamista kaavamerkinnöillä, mikä vahvistaa asuin- ja elinympäristön säilyttämismahdollisuuksia näillä alueilla. Myös virkistyskäyttömahdollisuuksien säilyttämisellä tai lisäämisellä on pääsääntöisesti myönteinen vaikutus, mutta vaikutukset poronhoitoon ja saamelaiskulttuuriin voivat olla paikoin kielteisiä. Kaavan kielteiset vaikutukset liittyvät usein eri alueiden ja toimijaryhmien ristiriitaisiin intresseihin. Ristiriitaisia näkemyksiä vaikutuksesta asuin- ja elinympäristöön syntyy mm. moottorikelkka- ja tieyhteyksien tarpeesta sekä eri liiketoimintojen (kaivokset, tuulivoimala-alueet, testialueet) sijoittumisesta. Myös matkailualueiden kehittämisen vaikutukset asuin- ja elinympäristöön ovat ensisijaisesti myönteisiä, sillä niiden kehittäminen voi edesauttaa paikallisten palveluiden säilymistä ja houkutelua uutta asutusta.

Vaikutukset saamelaiskulttuuriin

Saamelaisten kotiseutualueen merkintä sekä siihen liittyvät kaavamääräykset vaikuttavat positiivisesti saamelaisten asemaan, sillä ne lisäävät muidenkin kuin viranomaisten tietoa saamelaisten asemasta. Matkailun kasvusta syntyvä liikenne ja maastossa liikkuminen aiheuttavat haittaa poronhoidolle. Matkailupalvelualueiden kasvun keskittäminen ja moottorikelkkaurien muuttaminen reiteiksi rajaa poronhoidolle haitallista liikkumista.

Kilpisjärven matkailupalveluiden alueen (RM 1427) ja Hetan testialueen (E 1830) toteuttaminen sekä Salmivaaran matkailupalveluiden alueen (RM 1426) laajentuminen aiheuttavat merkittäviä haitallisia vaikutuksia luontaiselle poronhoidolle. RM 1427 ja RM 1426 aluevarauksia lukuun ottamatta maakuntakaavan merkinnät eivät muuta nykyistä tilannetta niin paljon, että matkailu tai matkailijoiden määrä ja niistä aiheutuvat haitat kasvaisivat merkittävästi. Kaavassa osoitetut kehittämisspoliittiset kehittämisen kohdealuemerkinnät tukevat pienimuotoisemman matkailupalvelutoiminnan kehittämistä, mikä tukee myös saamelaiskulttuuriin sopivien matkailupalveluiden kehittämistä.

Petäskoski–Alta voimalinjan toteuttamisesta aiheutuu haitallisia vaikutuksia poronhoidolle ja maisemalle sekä kulttuuriympäristöille. Revontulentien liikennekäytävän yhteyteen osoitetut yhdyskuntatekniset verkot aiheuttavat vain hyvin vähäisiä muutoksia.

6.2. VAIKUTUKSET PINTA- JA POHJAVESIIN

6.2.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Keskeisimmät muutokset on tunnistettu vertaamalla ympäristöhallinnon tietoja alueen pohja- ja pintavesistä kaavaluonnoksessa esitettyihin maankäyttömuotoihin. Maakuntakaavan vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin on arvioitu karttatarkastelujen avulla. Arvioinnissa on keskitytty Tunturi-Lapin suurten järvien ja jokien veden laatuun ja virtaamiin.

Lähtötietoina on käytetty Geologian tutkimuskeskuksen (2007) Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot -selvitystä ja Destian (2008) Tunturi-Lapin maakuntakaavan maisemaselvitystä. Lähtötietoihin on kuulunut myös pintavesien ekologisen ja kemiallisen tilan selvittäminen, jotta mahdollisia vaikutuksia voisi verrata pintavesien nykytilaan.

Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla poronhoito on jatkossakin riippuvainen metsätalouden toimista. Maakuntakaavassa ei kuitenkaan voida antaa erillislakeja tiukempia määräyksiä metsien hoidosta.

Tie-/moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitetävän Nunnanen–Lisma yhteyden toteuttamisesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset ovat todennäköisesti merkittäviä. Samoin Kolari-Kilpisjärvi -raideliikenteen kehittämiseksi selvitetävän ratayhteyden toteuttamisen vaikutukset ovat haitallisia poronhoidolle.

Naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset

Keskeiset naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset aiheutuvat yhteysverkkojen kehittämisestä sekä kaivoshankkeiden mahdollisesta toteutumisesta. Tieyhteyksien kehittäminen parantaa Pohjoiskalotin poikittaisliikenteen sujuvuutta. Revontulentien liikennekäytävä parantaa myös mahdollisuuksia kehittää rajat ylittäviä energia- ja tietoliikenneyhteyksiä. Kolarin ja Pajalan kaivoshankkeiden toteuttamisesta saattaa aiheutua riski rajajoen vesistöille. Hankkeiden toteutumisella olisi myös merkittäviä vaikutuksia alueen taloudelle ja yhdyskuntarakenteelle. Lähelle rajaa sijoittuvien kaupan suuryritysköiden vaikutukset voivat ulottua naapurimaiden puolelle, sillä niiden tarjonnasta riippuen, saattaa ostovoiman siirtymisellä olla merkitystä Ruotsin ja Norjan puoleiseen palvelutarjontaan. Maakuntakaava tukee Norjan puolelle jatkuvien erämaa-alueiden säilymistä.

6.2.2. Vaikutukset pintavesiin

Asutuksen ja matkailupalveluiden keskittyminen vesistöjen läheisyyteen ei aiheuta merkittävää uhkaa alueen pintavesien laadulle. Tiiviisti rakennetuilla alueilla vesien puhdistus on helpompi toteuttaa.

Kaavassa esitettyjä pintavesiin vaikuttavia alueidenkäyttömuotoja ovat:

Kaivosalueet

Toteutuessaan kaivostoiminnan käynnistyminen saattaa aiheuttaa paikallisia muutoksia pintavesien virtausolosuhteisiin. Kaivostoiminta edellyttää maastoon päästettävien pintavesien puhdistamista, joten kaivoksilla ei todennäköisesti ole vaikutuksia pintavesien laatuun.

Erityisalueet

Kylmätestausalueet ovat luvanvaraisia ja niiltä edellytetään pintavesien käsittelyä ennen maastoon laskeamista.

Moottorikelkkailureitit

Vesistöjen kohdalla moottorikelkkailureiteistä aiheutuu vähäisiä jäämiä pintavesiin. Reittien siirtyminen vesistöjen päältä metsiin pienentää pintavesiin kohdistuvia päästöjä. Reitit ovat yhtä lukuun ottamatta olemassa olevia uria, joita muutetaan moottorikelkkailureiteiksi. Suurten järvien (Kilpisjärvi, Jerisjärvi, Äkäsjärvi, Kelontekemäjärvi, Pöyrisjärvi) läheisyydessä moottorikelkkailureitit ovat hieman muuttuneet nykyisestä (esim. Äkäsjärvellä linjat vaihtuneet maalle) ja osalle on suunniteltu uusia reittejä (Kelontekemäjärvi).

6.2.3. Vaikutukset pohjavesiin

Maakuntakaavaan on merkitty tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet (I-luokka). Nykyisessä seutukaavassa pohjavesialueita on osoitettu runsaammin pohjavesien suojelualueet -merkinnällä. Pohjavesialueet, maakuntakaavassa esitetyt tärkeät pohjavesialueet sekä Tornio- ja Muoniojokien vesistöalue on esitetty kuvassa 1.

Kaavassa esitettyjä pohjavesiin vaikuttavia alueidenkäyttömuotoja ovat:

Kaivosalueet

Kaivosalueiden toteutuminen saattaa aiheuttaa paikallisesti riskin pohjavesiolosuhteiden muuttumiselle esim. yksityiskaivoissa. Kaivosalueilla EK 1907,

EK 1908, EK 1909, EK 1910, EK 1911 ja niiden välittömässä läheisyydessä on useita pohjavesialueita. Kaivostoiminnan aloittamisen edellytyksenä olevan ympäristölupamenettelyn yhteydessä arvioidaan pohjavesialueiden mahdolliset suojaamistarpeet, joiden toteuttamisella pyritään turvaamaan pohjavesien määrä ja laatu.

Matkailupalveluiden alueet

Matkailun vetovoima-alueilla, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueilla (mv 8409 Kilpisjärvi ja mv 8411 Levi-Ylläs-Olos-Pallas) ja niiden läheisyydessä sijaitsee useita vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita. Kittilän ja Levin alueella matkailun kasvu voi lisätä veden kulutuksen suuremmaksi, kuin mihin nykyisin käytössä olevat lähialueiden pohjavesivarat riittävät.

6.2.4. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Mahdollisia haitallisia vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin voidaan ehkäistä viranomaisseurannalla. Säännöllisesti tehtävällä seurannalla varmistetaan pinta- ja pohjavesien laatu. Seurantaa toteuttavat eri tahot, kuten kunnat, vesilaitokset, ympäristökeskus ja muut hallinnonalat. Maatalouden haitallisia vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin voidaan ehkäistä viranomaisseurauksella, määräyksillä ja ohjeistuksella. Kaivostoiminnan haitallisia vaikutuksia voidaan ehkäistä alemmissa kaavatasoissa ja ympäristölupamenettelyissä. Jos matkailu kehittyy merkittävästi, voi alemman luokan pohjavesialueiden hyödyntämiselle tulla tarvetta. II -luokan pohjavesialueiden vedenlaatu tulee varmistaa toimintoja suunniteltaessa.

6.3. VAIKUTUKSET LUONNONOLOIHIN

6.3.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Kaavaehdotuksen vaikutusten selvittäminen tehtiin luonnonsuojelulain 65§:n mukaan käymällä läpi kaikki Natura- ja luonnonsuojelualueet järjestelmällisesti ottaen huomioon alueille tai niiden läheisyyteen osoitettu maankäyttö erikseen ja mahdollisuuksien mukaan yhdessä muiden alueisiin kohdistuvien toimien kanssa.

Lähtöaineistona käytettiin Lapin Liitolta saatuja karttamateriaaleja, ympäristöhallinnon verkkosivuilta löytyviä tietoja suojelualueista ja uhanalaisista lajeista sekä lapin ympäristökeskuksesta saatuja tietoja uhanalaisten lajien esiintymispaikoista.

6.3.2. Vaikutusten arviointi

Maakuntakaavan vaikutukset Natura-alueisiin

Kaava tukee Natura-alueiden luonnonarvojen säilymistä. Kaikille Natura-alueille on osoitettu suojeluvaraus. Useimpien Natura-alueiden läheisyyteen ei ole osoitettu Natura-alueisiin vaikuttavaa alueidenkäyttöä. Joidenkin Natura-alueiden läheisyyteen tai alueelle on osoitettu olemassa olevaa ja virallistettua maankäyttöä, kuten retkeilyreittejä. Näiden toimintojen vaikutukset on joko arvioitu riittävällä tarkkuudella toimintojen suunnitteluvaiheessa tai toiminnot ovat olleet nykyisen kaltaisia jo ennen Natura-alueen perustamista. Arviointi painottuu sellaisten merkintöjen ja määräysten arviointiin, jotka

saattavat heikentää luontoarvoja nykytilanteeseen verrattuna.

Taulukossa 1. on esitetty Natura-alueille ja niiden välittömään läheisyyteen sijoittuvat kaavamerkinnot, jotka saattavat muuttaa alueen nykytilaa, ja siten vaikuttaa alueiden suojeluarvoihin. Taulukossa on kuvattu Natura-alueet ja ne luontotyypit, joihin vaikutus ensisijaisesti kohdistuu ja pohdittu vaikutusten esiintymismahdollisuutta sekä Natura-arvioinnin tarvetta.

Kaavamerkinnot, joilla osoitetaan uusia toimintoja Natura-alueiden välittömään läheisyyteen, saattavat edellyttää Natura-arvioinnin tekemistä. Toteu-

tuessaan toiminnot voivat heikentää niitä luontoarvoja, joiden vuoksi alue on otettu mukaan Natura-verkostoon. Tällaisia ovat esim. Natura-alueelle sijoittuvat tie- ja muut hankkeet, joille voidaan osoittaa selkeä sijainti. Kehittämistarpeen selvittämisyöhyke merkinnöillä osoitettujen yhteystarpeiden osalta tehdään erilliset kokonaisvaltaiset selvitykset. Niistä aiheutuvien hyötyjen lisäksi selvitetään mm. niiden toteutettavuus ja luontoon kohdistuvat vaikutukset, kuten Natura-arvioinnin tarpeellisuus.

Merkintöjen ja määräysten toteuttamisen vaikutuksia yksittäisiin Natura 2000-alueisiin tarkastellaan liitteessä 2.

Taulukko 1

Merkintä/määräys	Kohdentuminen Natura-alueille	Ensisijaiset vaikutuksenalaiset luontotyypit ja lajit	Mahdolliset merkittävät vaikutukset	LSL:n mukaisen Natura-arvioinnin tarve maakuntakaavan yhteydessä
Revontulentie (Tornio-Kilpisjärvi) liikennekäytävä.	Tornionjoen – Muonionjoen vesistöalue (FI1301912), Iiton palsasuot (FI 130 0108), Jietanasvuoma (FI1300107) ja Saanan luonnonsuojelualue (FI1300112)	Fennoskandian luonnontilaiset joki-reitit, palsasuot, puustoiset suot Merilohi, meritaimen, harjus	Revontulentien liikennekäytävä on kehittämispoliittinen merkintä, josta ei ole suoria vaikutuksia Natura-alueisiin. Energian siirtoverkkojen rakentamisaikaiset vaikutukset ovat mahdollisia. Natura-alueisiin kohdistuvat onnettomuusriskit mahdollisia. Liikenneyhteyden tasonnosto pienentää onnettomuusriskiä.	Liikennekäytävän alueella toteutettavien hankkeiden suunnittelun yhteydessä on otettava huomioon Natura-alueiden arvot. Vaikutukset, joita liikennekäytävän alueelle esitettyjen infrastruktuurin kehittämishankkeiden toteuttamisesta voidaan olettaa aiheutuvan, eivät edellytä Natura-arvioinnin tekemistä maakuntakaavatyön yhteydessä.
Uusi yhdystie Porttipahta-Tieva	Pomokaira (FI1301712)	Aapasuot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Tie lisää liikennettä ja virkistyskäyttöä Pomokairassa, vähentäen erämaisyyttä. Mikäli nykyisen metsätien läheisyydessä esiintyy häiriölle herkkiä uhanalaisia lajeja, voivat vaikutukset olla merkittäviä.	Tie sijoittuu nykyiselle metsätielle, jolloin lisähaitta rajoittuu liikenteen kasvuun.
Moottorikelkkailun yhteystarve Pokka-Inari	Hammastunturi (FI1300203), Naatsukka-aapa (FI1300611)	Aapasuot, tunturikankaat, tunturikoivikot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Kelkkareitti voidaan todennäköisesti sijoittaa olemassa olevan tien ja sähkölinjan läheisyyteen siten, ettei merkittäviä vaikutuksia synny.	Reitin perustamismahdollisuudet ja vaikutukset on tutkittava hankesuunnittelun tai hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.

Moottorikelkkailureitit (toteutetaan virallisina reitteinä)	Maakuntakaavassa Natura-alueille esitetyt reitit on perustettu ja niiden vaikutukset on arvioitu Sotkavuoman (FI 130 0111) aluetta lukuun ottamatta.	Aapasuot, luonnontilaiset tai niiden kaltaiset mäntyvaltaiset vanhat metsät, tunturikoivikot, puustoiset suot. Lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit. Direktiivien lajit ja luontotyypit	Nykymuotoinen tai laajeneva kelkkailu voi häiritä herkkien lajien elinoloja.	Reitin perustaminen olemassa olevan uran paikalle edellyttää Natura-arvioinnin tarveharkinnan tekemistä hankesuunnittelun yhteydessä, jos olemassa olevan uran muuttamista reitiksi ei sitä ennen ole käsitelty hyväksytyssä hoito- ja käyttösuunnitelmissa.
Ulkoilureitit	Reittejä sijoittuu useille Natura-alueille. Reitteinä on merkitty vain olemassa olevat reitit.	Direktiivien lajit ja luontotyypit	Virkistyskäyttö kanavoi käyttöä supistaen häiriöalueen laajuutta.	Mahdolliset muutostarpeet ja ohjauskeinot tutkitaan hoidon- ja käytön suunnittelun yhteydessä.

Merkintä/määräys	Kohdentuminen Natura-alueille	Ensisijaiset vaikutusenalaiset luontotyytit ja lajit	Mahdolliset merkittävät vaikutukset	LSL:n mukaisen Natura-arvioinnin tarve maakuntakaavan yhteydessä
Ulkoilureitin yhteistarve	Merkintä sijoittuu Ylläs-Aakenustunturin Natura-alueelle (FI1300618).	Tunturikankaat, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Reitti on todennäköisesti mahdollista toteuttaa siten, ettei merkittäviä vaikutuksia synny.	Reitin perustamis- mahdollisuudet ja vaikutukset on tutkittava hankesuunnitelun tai hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.
Matkailun vetovoimaa-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue (mv 8411)	Sijoittuu useille Natura-alueille, mm. Pallas-Ounastunturin kansallispuisto (FI1300101), Ylläs-Aakenus, Leppävuoma.	Boreaaliset luonnonmetsät, tunturikankaat, aapasuot, direktiivien lajit	Merkittävät vaikutukset ovat mahdollisia pitkällä aikavälillä, mikäli luonnon olosuhteita ei oteta riittävästi huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa. Häiriövaikutukset mm. pienentävät herkille lajeille sopivia elinympäristöjä. Kehittäminen on mahdollista luontoarvojen asettamien reunaehtojen puitteissa.	Suojelualueiden hyödyntämismahdollisuudet ja vaikutukset arvioidaan suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä. Luontoarvojen turvaaminen on suunnittelun lähtökohtana.
Voimajohtojen yhteistarve, (Kaukonen – Rautuvaara)	Kivijärvi – Pikku-Kivijärvi (FI1300616)	Luontodirektiivin mukaiset luontotyytit: Humuspiitoiset lammet ja järvet, vaihettumissuot sekä rantasuot. Lintudirektiivin liitteessä I mainitut lajit.	Voimajohto on hyvin todennäköisesti toteutettavissa siten, että siitä ei aiheudu Natura-alueen suojeluarvoille haitallisia vaikutuksia.	Hankkeen mahdollisia vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan hankesuunnittelussa.
Kaivos- ja tehdasalueet EK 1907 (Rautuvaara), EK 1906 (Hannukainen), EK 1909 (Mannakorpi), EK 1910 (Taporova), EK 1911 (Kalkkikangas), T 711 (Äkäsjokisuu)	Kolarin kaivosalueet ja Äkäsjokisuu tehdasalue sijoittuvat Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Kaivostoiminnan uudelleen käynnistyminen yhdellä, tai useammalla aikaisemmin toiminnassa olleella kaivosalueella voi (onnettomuustilanteessa) aiheuttaa haitallisia vaikutuksia alueen pintavesien laadulle.	Hankkeiden vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamennettelyn aikana. Kaivostoiminnan aloittamiselle ei anneta lupaa, jos toiminta vaarantaa Natura-alueen luontoarvot.
Massaputki, yhteistarve	Massaputki sijoittuu Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle ja mahdollisesti Tornionjoen yli Ruotsin puolelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Hankkeella saattaa olla rakennusaikaisia vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeiden vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamennettelyn aikana.

Merkintä/määräys	Kohdentuminen Natura-alueille	Ensisijaiset vaikutuksenalaiset luontotyypit ja lajit	Mahdolliset merkittävät vaikutukset	LSL:n mukaisen Natura-arvioinnin tarve maakuntakaavan yhteydessä
Yhdystie, yhteystarve -merkinnät Kolarin etelä- ja pohjoispuolella	Yhteystarve merkinnät sijoittuvat Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Hankkeilla saattaa olla rakennusaikaisia vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeen vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan hankesuunnittelussa.
Hukkakeron massaräjätysalue (EAH 2896)	Pomokaira (FI1301712)	Aapasuot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Alueella tehtävät räjäytykset vaikuttavat lähialueiden luontoon ja maaperään. Olemassa olevan alueen suojavyöhyke sijoittuu Pomokairan Natura-alueelle.	Merkintä ei muuta alueen käytöstä aiheutuvia vaikutuksia.
Laitamaan testialue (E 1832)	Testialue sijoittuu Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Suunniteltua testialuetta (E 1832) ei ole esitetty alueen yleiskaavoissa. Testaustoinnilla saattaa onnettomuustilanteissa olla vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeen vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamenettelyn aikana.
Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys (Kolari-Kilpisjärvi)	Rautatielinjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Natura-alueet	-	Natura-alueille sijoituessaan useille luontotyypeille ja eliölajeille saattaa aiheutua merkittäviä haittoja.	Rautatien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä.
Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys (Ylläsjärvi-Levi)	Rautatielinjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Natura-alueet	-	Natura-alueen ulkopuolelle sijoituessaan haittoja voidaan välttää.	Rautatien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä.
Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys (Nunnanen-Lisma)	Tien linjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Puljun erämaa-alue (FI1300601) sekä Lemmenjoen kansallispuisto.	Aapasuot, tunturikankaat, tunturikoivikot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Natura-alueille sijoituessaan useille luontotyypeille ja eliölajeille saattaa aiheutua merkittäviä haittoja.	Tien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä

Muut luonnon monimuotoisuuden kohdistuvat vaikutukset

Pääosin maakuntakaava tukee luonnon monimuotoisuutta ja ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä säilyttää Lapille omaleimaista luontoa. Monimuotoisuutta oleellisesti heikentäviä uusia infrastruktuurihankkeita kaavaan sisältyy melko vähän. Luonnon nykytilaa muuttavia, kaavassa esitetyt alueiden käyttömuotoja ovat:

Matkailupalveluiden alueet

Maakuntakaavassa osoitetut matkailupalveluiden alueet ovat hyvin pitkälle laadittavina olevien tai hyväksytyjen yleiskaavojen mukaisia. Nykyiseen toimintaan verrattuna alueilla on paljon kasvuvaraa. Näiden alueiden vaikutukset on tutkittu yleiskaavoituksen yhteydessä. Levin Ounasjoen itäpuolen (RM 1407) matkailutoimintojen alueen vaikutukset sen sijaan tullaan vielä selvittämään yleis- ja asemakaavoituksessa. Levin, Ylläksen ja Muonion matkailupalveluiden alueiden (RM) yleiskaavoituksessa on huomioitu alueella olevat uhanalaiset lajit.

Salmivaaran alueen (RM 1426) tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava alueella olevat uhanalaiset kasvilajit. Matkailupalveluita on mahdollista kehittää siten, ettei niille aiheudu merkittävää uhkaa. Saanatunturin juurelle pistemäisenä kohdemerkintänä esitetyn Kilpisjärven matkailualueen (RM 1427) toteuttaminen lisää liikkumista tunturin rinteillä, jossa on havaittu kymmeniä uhanalaisia kasveja. Matkailualueen toteuttaminen ilman liikkumisrajoituksia aiheuttaa merkittävän uhan niiden säilymiselle luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaalla alueella. Alueen välittömässä läheisyydessä on myös muuttohaukan pesä.

Kaivosalueet

Kaivoshankkeilla saattaa olla vaikutuksia luonnonoloihin, mutta niiden vaikutukset selvitetään hankesuunnittelun yhteydessä. Rautuvaaran kaivosalueella (EK 1907) on sääksen ja maakotkan pesät. Noin 4 km etäisyydellä on kaksi maakotkan pesää. Aluevarauksen laidalla esiintyy pursu- ja hentohaprakääpiä sekä lapinleinikki. Kalkkikankaan kaivosalueella (EK 1911) esiintyy useita uhanalaisia lajeja (lapinkämmekkä, lettorikko, röyhysara, turjanhorsma, kiiltosirppisammal, lapinkämmekkä, lettosara ja suikeanoidanlukko). Lapinkämmekkää lukuun ottamatta lajit esiintyvät aluevarauksen ulko-reunoilla. Puretun tehtaan paikalle on suunniteltu rautapellentehtaan rakentamista ja muulle alueelle kalkin louhintaa. Aluevarauksen suuresta pinta-alasta johtuen, rakennushanke on todennäköisesti mahdollista toteuttaa siten, ettei lajeille aiheudu

merkittävää haittaa. Uhanalaiset kasvilajit on huomioitava alueen louhintojen suunnittelussa. Sääksi pesii noin 1 km, muuttohaukka noin 5,5 km ja maakotkia noin 10 km etäisyydellä alueesta.

Taporovan kaivosalueen (EK 1910) laidalla esiintyy lapinleinikkiä. Kaivostoiminta on todennäköisesti mahdollista toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu haittaa esiintymälle. Noin kahden kilometrin etäisyydellä alueesta on maakotkan, sääksen ja muuttohaukan pesät. Kaivosalueiden vaikutukset petolintuihin jäävät todennäköisesti vähäisiksi.

Uudet voimajohdot

Voimajohtoyhteyksistä aiheutuu haitallisia vaikutuksia lähinnä linnustolle (törmäysriski). Kasvillisuudelle aiheutuvat haitat on yleensä mahdollista välttää tarkemman suunnittelun yhteydessä. Petäjaskoski – Kittilä – Enontekiö – Alta -yhteystarvemerkinä on sijoitettu kartalle alustavien suunnitelmien perusteella. Yhteyden läheisyydessä on useita maakotkan, muuttohaukan ja sääksen pesiä. Lajien esiintymistiheyden vuoksi haitallisilta vaikutuksilta ei ole mahdollista välttyä, mutta niitä on mahdollista lieventää. Alle 5 km etäisyydellä yhteystarpeina osoitetuista voimajohdoista on useita petolintujen pesiä. Väillä Palojoensuu – Kilpisjärvi on kolme muuttohaukan pesää, Palojoensuu – Hetta -välillä on kolme muuttohaukan ja kolme maakotkan pesää, Kaukonen – Rautuvaara -välillä on sääksen, muuttohaukan sekä kolme maakotkan pesää, Rautuvaara – Ylläs -välillä on maakotkan pesä kuten myös Kurtakko – Ylläs -välillä. Yhteystarpeina esitettyjen voimajohtojen rakentamismahdollisuudet, sijoittuminen ja vaikutukset tutkitaan aikanaan tarkemmin YVA-menettelyissä.

Uudet tie- ja rautatieyhteydet sekä Revontulentien käytävä

Toteutuessaan hankkeet muuttavat jonkin verran luonnonympäristöä. Vaikutukset selvitetään tarkemmin hankesuunnittelun yhteydessä, kun yhteyksien tarkemmat sijainnit selviävät. Valtatien 21 Palojoensuu – Kilpisjärvi -tieyhteyden välittömässä läheisyydessä on useita havaintoja uhanalaisista kasveista sekä kolme muuttohaukan pesää. Tien parantaminen, ja yhteiskuntateknisten verkkojen sijoittaminen Revontulentien käytävään on todennäköisesti mahdollista toteuttaa siten, että uhanalaisille lajeille ei aiheudu haittaa. Alle 5 km etäisyydellä Kurtakko – Venejärvi -tieyhteydestä on useita (10) maakotkan pesiä ja yksi muuttohaukan pesä. Häiriövaikutus jää todennäköisesti vähäiseksi, ennustetun liikennemäärän ollessa muutamia kymmeniä ajoneuvoja vuorokaudessa. Karesuvanto – Kilpisjärvi -yhteys sijoittuu nykyisen tien yhteyteen aihe-

uttaen lievän riskin tienläheisyydessä pesiville muuttohaukoille.

Tuulivoimala-alueet

Voimaloiden sijoituspaikat ja ympäristövaikutukset on tutkittu erillisessä selvityksessä. Tuulivoimala-alueen sekä voimajohtojen rakentamisesta aiheutuu aina linnuille törmäysriski. Riskiä voidaan lieventää esim. muuntamoiden sijoittamisella. Venevaaran ja Vaattovaaran alue (tv 2370) koostuu kahdesta osasta. Lähimmät maakotkan pesät sijaitsevat noin 6 km etäisyydellä Venevaaran ja Vaattovaaran tuulivoimala-alueista. Mielmukkavaaran (tv 2367) alueen kaakkoispuolella, noin 2,5 km etäisyydellä sijaitsee sääksen pesä. Sonkavaaran (tv 2371) läheisyydessä on useita (8) maakotkan pesiä, joista lähin noin 1,7 km etäisyydellä alueen koillispuolella. Kuolavaara-Keulakkopää (tv 2364) sijaitsee noin 2 km etäisyydellä Natura-alueesta (Loukisen latvasuot FI 130 0605), jolla esiintyy lintudirektiivin liitteen I mukaisia lajeja.

Kylmäteknologian tutkimus- ja testausalueet

Maakuntakaavassa esitetyistä uusista testialueista voi aiheutua meluhaittaa lähistöllä pesiville linnuille. Isomaan testialueen (E1829) rajalla on sääksen pesä. Testitoiminnasta saattaa aiheutua haittaa myös aluetta ympäröivien virkistysalueiden käyttäjille.

Virkistysalueet

Maa- ja metsätalousvaltaisesta alueesta virkistysalueeksi muuttuvan Kätkä-Pyhätunturin ja Aakenusvaaran (V 851) alueella on yksi muuttohaukan, kaksi sääksen ja neljä maakotkan pesää.

6.4. VAIKUTUKSET MAISEMAAN JA KULTTUURIPERINTÖÖN

6.4.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Tunturi-Lapin maakuntakaavoitusta varten on laadittu kattava maisemaselvitys syksyllä 2007, jota on käytetty lähteenä tässä osassa. Lisäksi lähteenä on käytetty selvitystä tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvista Lapin tuntureista ja vaaroista (Sigma Konsultit 2005).

Tässä osassa on keskitytty etenkin kaavan vaikutuksiin siihen merkittyihin ma -aluemerkintöihin. Kyseisellä merkinnällä on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet eli valtioneuvoston päätöksen (Vnp. 5.1.1995) mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, luonnonsuojelulain mukaiset maisema-alueet, valtakunnallisesti arvokkaat kulttuu-

Alueella on myös useita uhanalaisten lajien esiintymiä.

Maakuntakaavan vaikutukset luonnonvarojen kestäväan käyttöön

Nykyiset ja tulevaisuuden raakavedenottotarpeet on kaavassa huomioitu hyvin. I luokan pohjavesialueet sekä muut keskeiset yhdyskuntien pohjaveden hankintaan soveltuvat alueet on merkitty aluevarauksilla, jotka saattavat rajoittaa tiettyjen, esimerkiksi taa-jama- ja teollisuustoimintojen, sijoittumista alueille. Maakuntakaavalla on vähäinen, mutta pääasiallisesti positiivinen vaikutus uusiutuviin ja uusiutumattomiin luonnonvaroihin. Maa-aineksen ottamisaluevarauksia maakuntakaavan tässä vaihekaavassa ei osoiteta johtuen maa-aineisten hyvästä saatavuustilanteesta kunnittain. Arvokkaiksi todetut harju- ja kallioalueet on osoitettu suojelualueiksi.

6.5.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Luonnonoloja muuttavista hankkeista (esim. voimalinjoja ja tuulivoimaloita) aiheutuvia haitallisia vaikutuksia on usein mahdollista lieventää tarkemmassa suunnittelussa. Mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tapahtuva tiedotus ja vuoropuhelu asukkaiden, ympäristöjärjestöjen, viranomaisten ja eri elinkeinojen harjoittajien sekä saamelaisalueilla Saamelaiskäräjien edustajien kanssa parantaa mahdollisuuksia löytää keinoja lieventää hankkeista mahdollisesti aiheutuvia haittoja.

Kilpisjärven matkailualueiden toteuttamisessa on huomioitava alueilla olevat uhanalaiset lajit. Uhanalaisia lajeja voidaan suojella rajoittamalla liikkumista niiden kasvualueilla.

riympäristöalueet sekä maakunnallisesti tai seudullisesti arvokkaat alueet. Saamelaiskulttuuriin liittyvät maisemavaikutukset on käsitelty saamelaiskulttuuria käsittelevässä luvussa.

Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon eri toimintojen maisemaa muuttava luonne. Merkittävät muutokset maisemassa voivat heikentää maiseman arvoa.

6.4.2. Vaikutusten arviointi

Maaseudun kulttuurimaisemien säilyttäminen vaatii maaseudun elinvoimaisena pitämistä eli käytännössä perinteisten, luonnonoloihin perustuvien elinkeinojen ja asutuksen säilyttämistä sekä edistämistä. Esimerkiksi poronhoidolla on merkitystä kulttuuri-

maiseman ylläpitäjänä. Kiinteät muinaisjäännökset edustavat Tunturi-Lapin vanhinta kulttuuriympäristöä ja ovat muinaismuistolain (295163) nojalla rauhoitettuja. Kaavassa on osoitettu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät muinaisjäännökset. Kohteita on kaava-alueella yhteensä 13 kappaletta, mutta kaikkia muinaismuistoja on yhteensä tällä hetkellä löydetty noin 560 kohdetta. Tästä syystä kaavaselostuksen yhteyteen on tehty luettelo, jossa on kaikki tunnetut kohteet. Myös myöhemmin löytyvät kohteet tulee huomioida maankäyttöä suunniteltaessa.

Maisemaan ja kulttuuriympäristöön vaikuttavia kaavamerkintöjä ovat:

Tuulivoimala-alueet

Tuulivoimaloilla on merkittäviä maisemavaikutuksia lähiympäristöönsä. Selkeällä ja kuivalla säällä roottorin lavat erottuvat noin 5-10 kilometrin päähän ja torni noin 20–30 kilometrin päähän (Weckman 2006). Maakuntakaavassa on useita tuulivoimala-alueita sijoitettu siten, että ne voivat näkyä hallitsevasti arvokkaille maisema-alueille (maaluemerkinnät).

Tuulivoimaloiden alue tv-2370 jakaantuu Venevaaran ja Vaattovaaran osaan. Vaattovaaran alueelle mahdollisesti rakennettavat tuulimyllyt eivät todennäköisesti näy Venejärven kylän (ma-5986) keskustan alueelle, joka on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. Venevaaran alue sijaitsee noin 6 kilometrin etäisyydellä kylän keskuksesta. Alueelle mahdollisesti rakennettavat tuulivoimalat saattavat olla havaittavissa kylän keskuksen alueelta. Maisemavaikutusta voidaan todennäköisesti lieventää voimaloiden sijoittelulla. Vaattojärven kylän (ma-5987) keskuksesta, joka on maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, on noin 4 kilometriä Vaattovaaran tuulivoimala-alueelle. Tuulivoimalat saattavat erottua alueelta koilliseen avautuvassa maisemassa.

Muonion Mielmukkavaaran tuulivoima-alue tv-2367 sijaitsee 4 kilometrin etäisyydellä Kajangin kylästä (ma-5978), joka on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Kylän ja Mielmukkavaaran välillä on avoimia soita, järvi ja Kylkirovan tunturi. Mielmukkavaaran laelle rakennettavat tuulivoimalat muuttavat osin Kajangin kylästä länteen avautuvaa maisemaa. Haitallisia vaikutuksia on todennäköisesti mahdollista lieventää voimaloiden sijoittelulla. Alueella (tv-2367) ei ole vaikutuksia Yli-Muonion kylästä avautuvaan maisemaan. Tuulivoimala-alueen toteuttaminen muuttaa myös Ruotsin puolelta avautuvaa maisemaa. Alueelle suunnitellut voimalat näkyvät todennäköisesti osin Kätkäsuandon kylään ja maantielle nro 99. Maisema-

vaikutuksia käsitellään tarkemmin kohteesta vireillä olevassa YVA-menettelyssä.

Ruotsin puolelta näkyvää maisemaa muuttaa myös noin 3 kilometrin etäisyydellä rajasta sijaitsevan Sonkavaaran tuulivoimala-alueen (tv-2371) rakentaminen. Voimaloiden rakentaminen alueelle muuttaa osittain Saivionmoutkan ja Kätkäsuandon alueilta avautuvaa maisemaa. Niiden välisellä alueella tuulivoimalat näkyisivät osin myös maantielle 99.

Lisäksi maakuntakaavaan on merkitty olemassa olevat Oloksen (tv 2368) ja Lammasoavin (tv 2369) tuulivoimala-alueet. Maakuntakaava ei laajenna olemassa olevien alueiden pinta-alaa. Nykyisten voimalaitosten mahdollinen korvaaminen suuremmilla voi muuttaa maisemaa. Mahdollisilla muutoksilla saattaa olla vaikutusta Sieppijärven kylän (ma 5988) maisemaan.

Metsätalous- ja kaivosalueet

Kaavan metsätalous- ja kaivosalueet saattavat vaikuttaa merkittävästi maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Huonosti suunniteltuna rakentaminen ja metsänuudistustoimet saattavat muuttaa merkittävästi alueen maisemallisia arvoja. Maa- ja metsätaloustalustien alueiden (M) muutokset MU, MU-2 ja V alueiksi matkailupalveluiden alueiden läheisyydessä vaikuttaa positiivisesti alueiden maisemanhoitoon.

Kylmätestaus- ja muut erityisalueet

Kaavassa esitetyillä kylmätestausalueilla säilytetään olemassa oleva puusto, jotta alueille ei näkyisi. Toiminnasta saattaa aiheutua meluvaikutuksia. Luomavaaran testialueen (E-1830) toiminnasta ei todennäköisesti ole heikentävää vaikutusta Hetan kirkonkylän (ma-5975) arvokkaille kohteille.

Tiet, junaradat ja muut reitistöt

Kaavaan on merkitty junaradan yhteystarve Kolarista Ylläsjärvelle, josta jatko Leville sekä Jäämeren rata on esitetty ratayhteyden kehittämistarpeen selvittämisyöhykkeinä. Ratojen linjauksista ei ole tehty päätöksiä. Linjaukset on todennäköisesti mahdollista toteuttaa ilman, että niistä aiheutuu merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan. Tieyhteyden kehittämisen selvittämistarpeen vyöhyke sijoittuu Puljun erämaa-alueelle. Tieyhteyden rakentaminen muuttaisi merkittävästi erämaamaisemaa. Moottorikelkkareitit muuttavat maisemaa pienessä mittakaavassa. Ainoana uutena linjauksena esitetty Pokka-Inari on sijoitettu nykyisen tien reunaan, eikä sen rakentamisella siten ole vaikutusta.

Voimajohdot

Kaavassa on osoitettu voimajohdon yhteystarve valtakunnallisesti merkittävän Järämän linnoitusalueen (ma-5973) eteläpuolella sijaitsevan tiekäytävän yhteyteen. Voimajohtoyhteys on mahdollista toteuttaa ilman, että se aiheuttaa haitallisia vaikutuksia.

Matkailupalvelujen aluemerkinnot

Matkailupalveluiden alueiden laajennukset muuttavat nykyistä maisemaa. Matkailupalveluiden kasvun jatkuessa toimintojen keskittäminen nykyisten alueiden yhteyteen rajoittaa muuttuvan alueen kokoa ja parantaa siten kauempana sijaitsevien alueiden maiseman ja kulttuuriympäristöjen säilymis mahdollisuuksia. Matkailupalveluiden alueiden kehittäminen Kilpisjärvellä (RM 1426 ja RM 1427) muuttaa valtakunnallisesti sekä saamelaiskulttuurin kannalta arvokasta kulttuuriympäristöä ja maisemaa aluetta. Merkintöjen vaikutus riippuu alueiden toteuttamisesta. Matkailupalveluiden rakentamisen laadukas toteuttaminen nykyistä yhdyskuntarakennetta tiivistävällä ja eheyttävällä tavalla saattaa vai-

kuttaa positiivisesti alueen yleisilmeeseen. Haitallisten vaikutusten minimoimiseksi rakentaminen ei saa sijoittua liian näkyville paikoille rantavyöhykkeille tai ylärinteisiin. Salmivaaran RM-aluevarauksen pienentäminen sen koillisosasta, Käsvärrentien ja Cahkaljärven välisen rinteiden yläosasta sekä RM 1427 merkinnän poistaminen lieventää haitallisia vaikutuksia. RM 1427 alueen toiminnot tulee voida toteuttaa alueen pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteensopivalla tavalla.

6.5.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden maisemaa muuttavista hankkeista (esim. voimalinjoja ja tuulivoimaloita) aiheutuvia haitallisia vaikutuksia on usein mahdollista lieventää tarkemmassa suunnittelussa. Mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tapahtuva tiedotus ja vuoropuhelu asukkaiden, eri elinkeinojen harjoittajien sekä saamelaisalueilla Saamelaiskäräjien edustajien kanssa parantaa mahdollisuuksia löytää keinoja lieventää hankkeista mahdollisesti aiheutuvia haittoja.

6.5. VAIKUTUKSET METSÄTALOUTEEN

6.5.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Metsätalouteen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa verrattiin nykytilannetta kuvaavaa lähtömateriaalia kaava-aineistoon, jonka jälkeen pyrittiin tunnistamaan keskeiset muutokset. Lähtötietoina on ollut kaavakarttojen lisäksi Tunturi-Lapin metsäselvitys (2007), Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma kausi 2006–2015 (Metsähallitus 2007), AMO-ohjelma 2006–2010, Lapin metsäkeskus ja Lapin Liiton tekemä perusselvitys alueen luonnonvaroista sekä kaavasta annetut lausunnot ja mielipiteet. Tietoja täydennettiin olemalla yhteydessä metsäalan toimijoiden edustajiin mm. 12.11.2008 järjestetyn työpajatilaisuuden yhteydessä.

6.5.2. Vaikutusten arviointi

Metsätalouteen vaikuttavia kaavamerkintöjä ovat:

Matkailupalveluiden alueet, metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltaiset alueet sekä virkistysalueet

Merkittävimmät muutokset metsätalouden toiminnalle aiheutuu Matkailupalveluiden alueiden (RM 1406, RM 1407 ja RM 1408) ja niihin liittyvien MU (MU 6015 ja 6013, maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvet-

ta) sekä Ylläs – Pallas tunturin länsipuolella olevasta MU-2 (MU-2 6061, metsätalous- matkailu- ja poronhoitovaltainen alue) aluevarauksista sekä virkistysalueiden (V 810, 850 ja 851) laajenemisesta. Maakuntakaavassa esitettyä MU-2 aluetta lukuun ottamatta aluevarauksien muutokset on esitetty hyväksyttävänä olevissa Oloksen, Ylläksen ja Levin alueelle laadituissa yleiskaavoissa. Levin ja Aakenuksen väliin sijoittuva virkistysaluevaraus (V 815) on esitetty Levin yleiskaavassa, mutta merkinnästä on valittu. Maakuntakaavassa virkistysalueita on osoitettu 178 km². MU ja MU-2 alueita on maakuntakaavassa esitetty 154 km².

Virkistysalueilla metsätalouden harjoittaminen sovitetaan maankäyttöön, mutta MU ja MU-2 alueilla se on yksi pääkäyttömuodoista. Metsätalouteen kohdistuvat vaikutukset ovat riippuvaisia alueiden virkistyskäytön muutoksista. Jos alueiden käyttö ja palvelut, kuten reitit ja taukotuvat lisääntyvät, lisääntyvät myös metsätalouden velvoitteet.

Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistysalueen vetovoima-alue (mv), maaseudun kehittämisen kohdealue (ma) ja maaseudun kehittämisen alue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri (mk-1) -merkinnöillä pyritään edistämään alueiden monikäyttöä. Merkintöjen selityksissä kehoitetaan laatimaan alueiden käyttöä tarkemmin ohjaavat käyttösuunnitelmat keskeisille mv, mk ja mk-1 alueille.

Käyttösuunnitelmat laaditaan alueen pääkäyttötarkoituksen mukaisesti, jolloin vaikutukset metsätalouteen jäävät vähäisiksi. Mv-merkintä ei aiheuta maisematuotantopuvelvoitetta. Alueiden metsätalouksikäyttöä koskevat määräykset voidaan esittää yleiskaavatason suunnittelussa.

Merkintöjen käytännön vaikutukset aiheutuvat maisemavaikutusten huomioimisessa hakkuuta suunniteltaessa. Maisemavaikutusten huomioiminen voi pienentää pinta-alaa kohti kertyvää rahallista hyötyä ja lisätä metsän uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia. V-alueilla nämä tekijät voivat johtaa kerralla hakattavien alueiden pinta-alojen kasvuun tai äärimmillään hakkuiden toteuttamatta jättämiseen. Kohtuuttomat haitalliset vaikutukset on korvattava rakennuslain mukaisesti.

Maakuntakaavan aiheuttamia muutoksia hakkuiden kokonaismäärään, kantorahatuloihin tai työllisyyteen ei ole mahdollista arvioida tarkasti. Alueva-

rausmerkinnän vaikutus hakkuumahdollisuuksiin riippuu tarkemmassa suunnittelussa tehtävistä ratkaisuista. Metsänomistajien talouteen vaikuttavat myös hakkuumahdollisuuksien menettämisestä mahdollisesti saatavat korvaukset. Erilaisten korvausmenetelmien käyttöä on pyritty edistämään maakuntakaavaprosessin aikana. Hakkuumahdollisuuksien pienentymisellä on myös vaikutuksia puunjalostusteollisuuden puunhankintaan.

6.5.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Maakuntakaavahankkeen aikana on tutkittu erilaisia menetelmiä, joilla korvataan muista alueen käyttötavoitteista metsätaloudelle aiheutuvia rahallisia haittoja. Alueen perinteiselle elämäntavalle tärkeän luontoyhteyden säilyttämiseksi osa maanomistajista vaihtaisi maansa ennemmin vastaavan kaltaiseen maa-alueeseen kuin rahaan.

6.6. VAIKUTUKSET PORONHOITOON

6.6.1. Lähtötiedot ja menetelmät

Poronhoidolla on suuri merkitys maakunnan kulttuuriin, erityisesti saamelaiskulttuuriin. Poronhoitoon liittyviä vaikutuksia käsitellään myös saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä (ks. luku 6.11). Poronhoidolla on merkitystä myös matkailulle sekä syrjäseutujen asutuksen ylläpitäjänä. Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa poronhoito ja porotalous on erotettu toisistaan. Porotalous termiä käytetään puhuttaessa poroista elinkeinona yleisesti, kun taas poronhoito-termi käsittelee myös elintapaan liittyvän kulttuurisen ulottuvuuden.

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa.

Poronhoidon ja porotalouden kehittämisessä ja sen toimintaedellytysten turvaamisessa on keskeistä porolaidunten laajuus, laidunalueiden yhtenäisyys, laidunten kunto ja laidunrauha. Poronhoito perustuu poron laidunkiertoon, sille ominaiseen käyttäytymiseen ja vuodenaikoihin perustuvaan rytmiin, jota promiehet käyttävät hyväkseen hoitaessaan poroja. Paliskunnan alueella on oltava riittävästi kasvupaikkatyypiltään ja maastoltaan erilaisia alueita, joille porot voivat kierron eri vaiheissa hakeutua.

Porojen häirintä muuttaa niiden käyttäytymistä ja ne voivat vaeltaa sen seurauksena pitkiä matkoja. Sähköitämisen seurauksena porot voivat kulkeutua talvilaidunmailtaan tai liittyä naapuritokkiin. Porot

pelästyvät ja pakenevat helposti moottorikelkkoja sekä koiravaljakkoja. Erityisen haitallisia vaikutuksia aiheutuu talvikielien huviajelusta talvilaidunnusalueilla. Myös kesäinen maastoliikenne on ongelma, sillä mönkijällä pääsee miltei kaikkialle. Myös esteet ja erilaiset tiet sekä reitit porojen kulkureiteillä häiritsevät laidunkiertoa ja lisäävät häiriöistä aiheutuvia paimennus- ja poronhoitotyökustannuksia.

Muutokset porojen liikkumiseen saattavat aiheuttaa paliskunnan rakennelmien (esim. erotus- ja laidunaitaverkoston) ja rakennusten merkityksen ja käytön vähenemistä, jopa loppumista. Tällöin poronhoitotyö on suunniteltava uudelleen ja infrastruktuuria joudutaan muuttamaan, siirtämään tai rakentamaan uudelleen.

Lähtötietoina on käytetty mm. paliskuntien, Paliskuntain yhdistyksen, Saamelaiskäräjien, Johti Sápmeleaccat ry:n, Lappalaiskulttuuri- ja perinneyhdistys ry:n, Luontaiselinkeinojen liitto ry:n ja Suomen porosaamelaiset ry:n lausuntoja. Lisäksi lähteenä on käytetty useita julkaisuja. Tietoja täydennettiin 12.11.2008 järjestetyn työpajatilaisuuden yhteydessä.

6.6.2. Vaikutusten arviointi

Poronhoito on huomioitu maakuntakaavassa yleismääräyksellä poronhoidon huomioon ottamisesta ja sen toimintaedellytysten turvaamisesta. Lisäksi kaavassa on osoitettu merkinnät SL, Se ja Ms-1 joilla poronhoidon edellytyksiä yritetään turvata. Kaavaan on merkitty erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettun alueen raja, saamelaisalueen raja sekä paliskuntien esteaidat.

Metsätalous

Kaavan Ms-1 ja MU-2 -alueilla poronhoito on yksi pääkäyttötarkoituksista. Poronhoidon esittäminen yhtenä pääkäyttötarkoituksista myös M alueilla parantaisi poromiesten neuvotteluasemaa hakkuita suunniteltaessa. Kaavakartalla ei ole esitetty poronhoidon kannalta keskeisiä alueita tai rakennelmia paliskuntien esteaitoja lukuun ottamatta. Kohteiden merkintä edistäisi poronhoidon huomioimista metsätalouden toimenpiteiden suunnittelussa. Erotuspaikat on kuitenkin esitetty kaavaselostuksen liitekartalla (liite 9.). Muiden poronhoidon alueiden tai rakennelmien, kuten tärkeiden laidun- ja vasoma-alueiden tai esteaitojen sijoittumisesta voi tiedustella paliskunnalta tai paliskuntaryhdistykseltä, joka paliskunnan luvan saatuaan voi antaa paikkatietomateriaalia aiheesta. Maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla poronhoito on riippuvainen metsätalouden toimista. Vanhat metsät ovat tärkeitä talvilaidun-alueita. Harvennushakkuut lisäävät valoa kentäkerroksessa ja parantavat jäkälänkasvua, jos hakkuutähteet poistetaan hakkuiden yhteydessä. Muussa tapauksessa ne peittävät ravintokasveja ja vaikeuttavat poronhoitoa. Yhtenäisiä alueita tarvitaan mm. vasoma-alueiksi, jotka ovat vuoma- ja tunturialueita sekä soiden laitamia. Tällä hetkellä laajat vanhojen metsien vyöhykkeet ovat pääosin eri suojelualueilla.

Maakuntakaava ei merkittävästi muuta poronhoidon asemaa suhteessa metsätalouteen. Nykyisen kaltaisena jatkuva metsätalous aiheuttaa uhan porotalouden kannattavuudelle. Kaikkien paliskuntien alueilla merkittävimmät metsätaloudesta aiheutuvat uhat aiheutuvat maanmuokkauksista ja loppukuusikoiden hakkuista. Vanhojen metsien hakkuut ja maanmuokkaukset nykyisillä jäkäläkankailla johtaisivat talviruokinnan tarpeen kasvuun. Erityisen merkittäviä haitallisia vaikutuksia maanmuokkauksista jäkäläkankailla olisi Alakylän paliskunnan alueella, jossa ei juuri ole enää talvilaitumiksi sopivia vanhoja metsiä.

Pallas-Yllästunturin länsipuolella sijaitsevan maa- ja metsätalousvaltaisen alueen muuttaminen metsätalous, matkailu- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi parantaa paikallisesti poronhoidon toimintaedellytyksiä alueella.

Matkailu sekä liikenne ja liikkuminen

Merkittävin matkailusta poronhoidolle aiheutuva vaikutus muodostuu matkailijoiden liikkumisesta. Nykyisten matkailualueiden kasvu lisää haittavaikutuksia niiden läheisyydessä, mutta vähentävät haittojen leviämistä uusille alueille.

Liikenneväylät ja reitit vaikuttavat sekä positiivisesti että haitallisesti poronhoitoon. Liikenteestä aiheutuvat porokolarivahingot aiheuttavat taloudel-

lisia menetyksiä. Kaivostoiminnan käynnistyminen Ruotsin puolella ja mahdollisesti myöhemmin Kolarin kunnan alueella lisää tie- ja junaliikennettä, mikä lisää porojen porokolarivahinkojen määrää. Toisaalta tiet ja reitit helpottavat osin myös poromiesten liikkumista. Maakuntakaavassa osoitetut moottorikelkkailureitit ovat yhteystarpeena merkittäviä Pokka-Inari väliä lukuun ottamatta jo olemassa reittejä tai uria. Jos reitti toteutetaan tien ja sähkölinjan yhteyteen, siitä ei aiheudu merkittäviä haittoja.

Moottorikelkkailu aiheuttaa poronhoidolle haittaa etenkin kevättalvella, vaadinten kantoaikaan. Reittien virallistaminen ja ylläpito lisäävät urien käyttöastetta. Olemassa olevien moottorikelkkaurien osittainen muuttaminen maakuntakaavan mukaisesti virallisiksi reiteiksi lisää ja keskittää moottorikelkkailua sekä siitä poronhoidolle aiheutuvaa haitallista melua nykyistä rajatummalle alueelle. Urien muuttaminen reiteiksi tulisi vaikuttaa positiivisesti poronhoidolle moottorikelkkailusta aiheutuviin vaikutuksiin. Maastoliikennelain mukaan reittiä ei voi perustaa, jos sen käytöstä aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa. Reitin pitäjän on myös korvattava poronhoidolle aiheutuva haitta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että reittejä perustettaessa on mahdollistettava niiden vaivaton sulkeminen poronhoidon kannalta tärkeillä alueilla ja aikoina tai mahdollisuus luoda tilapäinen kiertoreitti.

Koiravaljakkoyrittäjien toiminnasta ja sen mahdollisesta lisääntymisestä aiheutuvat haitat on mahdollista pitää pieninä, sopimalla niiden liikkumisesta paikallisen paliskunnan kanssa. Merkittävämpi haitta aiheutuu yksityishenkilöiden valjakoista, sillä niiden jokamiehenoikeuksiin perustuvaa liikkumista ei voi rajoittaa.

Liikenteen kehittämisen selvittämisyöhyke välillä Nunnanen-Lisma tulisi toteutuessaan jakamaan laajan yhtenäisen erämaa-alueen. Tie sekä kelkkareitti jakaisivat vasomisa-alueen sekä syys- ja talvilaidunalueen kahtia. Lismassa nykyisen tien päässä on myös erotusalue, jonka käyttöä yhteyksien rakentaminen haittaisi. Vyöhykkeellä sijaitsee myös Näkkälän paliskunnalle tärkeä talvilaidunalue. Tietä tai kelkkareittiä ei ole mahdollista toteuttaa ilman, että siitä aiheutuu porotaloudelle merkittäviä taloudellisia haittoja.

Maakuntakaavaan on osoitettu uusi yhdysradan yhteystarve Ylläsjärvelle, ja rataliikenteen kehittämistarpeen selvittämisen Ylläsjärveltä Kittilään ja Leville sekä rataliikenteen kehittämistarpeen selvittämisen vyöhyke Kolarista Kilpisjärvelle. Ratayhteyksien toteutuminen lisää porokolarivahinkoja ja pirstoo osin laidunmaita. Ylläsjärvellä rata sijoittuu tärkeälle kesälaidunalueelle. Kittilän ja Levin välillä rata sijoittuisi Aakenusjoenvarren laidunalueen läheisyyteen. Radan toteuttaminen haittaa porojen liikkumista Sätkenän sekä Aakenusjoenvarren ja

Saattoporonvuoman alueiden välillä. Radan toteuttamisesta aiheutuu paikallisesti merkittäviä taloudellisia haittoja porotaloudelle.

Kolarista Kilpisjärvelle ja Norjaan jatkuvan ns. Jäämeren radan toteutuminen aiheutuisi laajalla alueella merkittäviä taloudellisia haittavaikutuksia porotaloudelle.

Yhdyskuntatekniset verkot ja tuulivoima-alueet

Voimajohtolinjauksen yhteystarve on esitetty Petäjäskoski – Alta. Lisäksi yhteystarve on merkitty välille Ylläs – Rautuvaara – Kaukonen. Suomen ja Norjan raja-alueilla on vielä tällä hetkellä täysin rakentamatta olevia alueita, joiden rakentamisella saattaa olla haitallisia vaikutuksia alueen poronhoidolle sekä Suomen että Norjan puolella. Metsäalueilla voimajohdot pienentävät ja pirstovat laitumia. Rakentamis- ja huoltotöiden aiheuttaman häiriön lisäksi voimajohdoille raivattavat käytävät lisäävät myös muuta liikkumista mönkijöillä ja moottorikelkoilla. Ylläs – Rautuvaara – Kaukonen yhteyden sijoittuminen pitkälti nykyisen voimajohdon yhteyteen pienentää haitallisia vaikutuksia.

Tuulivoimaloiden aluevarauksista poronhoidolle aiheutuvat haitat riippuvat hankkeiden toteuttamisesta. Tuulivoimala-alueiden toimintojen tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava erityisesti voimaloihin liittyvän infrastruktuurin vaikutukset poronhoitoon.

Kaivosalueet ja erityistoimintojen alueet

Kaivokset ja niiden tarvitsema infrastruktuuri pirstovat sekä pienentävät laidunalueita ja lisäävät onnettomuuksia. Kaivostoiminnan melun lisäksi maaperän tutkimuksista aiheutuva melu karkottaa poroja sekä vaikeuttaa porojen kuljettamista. Muonion paliskunnan alueelle merkittyjen Rautuvaaran (E 1907), Hannukaisen (E 1908), Mannakorven (E 1909), Taporovan (E 1910) ja Äkäsjokisuun (E 1911) kaivosalueiden toteutuminen pienentäisi alueen tokkakunnalle tärkeitä laidunalueita niin merkittävästi, että ainakin osa sen poromiehistä joutuisi todennäköisesti lopettamaan elinkeinon harjoittamisen.

Muilta osin kaivoshankkeiden merkittävimmät vaikutukset aiheutuvat porovahinkokolarien lisää-

tymistä liikenteen kasvaessa Kolarin ja Muonion paliskuntien alueilla. Myös autojen kylmättestaukseen osoitetut uudet aluevaraukset (E 1832, E 1827 ja E 1828) pienentävät laidunalueita. Kourarovan alue (E 1832) on Muonioin paliskunnan suurimman tokkakunnan tärkeintä syksy- ja talvilaidunalueita. Kylmättestausalueen toteuttaminen saattaa johtaa koko paliskunnan talouden vaarantumiseen. Hetan ympäristön osayleiskaavassa (josta on valitettu) osoitettu kylmättestausalue E 1830 pienentää tärkeää talvilaidunalueita ja vaikeuttaa porojen liikkumista.

6.6.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Poronhoidolle haitallisten aluevarausten vaikutuksia voidaan lieventää olemalla yhteydessä paliskuntien edustajien kanssa jo hankkeiden (esim. koiravaljakko- ja moottorikelkkareittien, voimajohtojen ja maaperän tutkimustoiminnan) suunnittelun alkuvaiheessa. Hankkeiden suunnittelussa tulisi hyödyntää tietoja olemassa olevista maastokäytävistä ja poronhoidon kannalta tärkeitä alueista sekä porojen kulkureiteistä. Uusien reittien sijoittaminen nykyisiin maastokäytäviin vähentää niistä aiheutuvia haittoja. Poronhoidon kannalta tärkeiden rakenteiden kuten paliskuntien välisten raja-aitojen esittäminen kaavakartalla ja erotuspaikkojen esittäminen kaavaselostuksen liitteenä saattaa helpottaa poronhoidon huomioimista hankkeiden suunnittelussa. Muiden poronhoidolle tärkeiden alueiden, kuten vasoma-alueiden ja merkittävimpien laidunalueiden sijainnista voi tiedustella paliskunnilta tai paliskuntainyhdistykseltä, joka paliskunnan luvan saatuaan voi antaa paikkatietomateriaalia aiheesta.

Metsätaloudesta poronhoidolle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää tekemällä Metsähallituksen mailla paliskuntakohtaisia metsäsuunnitelmia. Niissä voidaan ottaa huomioon erityyppisten metsäalueiden kiertoaikojen ja käsittelytapojen vaikutus poronhoidolle sopivien laidunmaiden riittävyteen pitkällä aikavälillä.

Valtion maille sijoittuvien turpeen ottamisalueiden suunnittelun yhteydessä tulisi toimijat sitouttaa paliskunnan kanssa yhdessä neuvoteltuun alueen jälkikäsittelyyn ja jälkikäyttöön, jolloin todennäköisesti yksityistyvät maat säilyisivät mahdollisuuksien mukaan porojen laidunalueina.

6.7. VAIKUTUKSET VIRKISTYSKÄYTTÖÖN, MATKAILUUN JA MUIHIN ELINKEINOIHIN

6.7.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Maakuntakaavan vaikutuksia matkailuun on arvioitu vertaamalla alueen matkailun nykytilaa ja kehittämissuunnitelmia maakuntakaavan merkintöihin ja kaavamääräyksiin. Matkailun edistämishankkeiden selvityksistä lähtöaineistona on käytetty mm. Levi 3 -kehittämissuunnitelmaa (SKOY 2004), Enontekiö – Kilpisjärvi matkailustrategiaa 2004 – 2010 ja Matkailuyhteistyön toimintamallia (2004), Ylläs - II kehittämissuunnitelmaa vuoteen 2020 (Pöyry 2007) ja Lapin maakuntasuunnitelmaa 2022. Keskeisimpiä vaikutuksia on pyritty tunnistamaan vertaamalla lähtötietoja alueen yleiskaavoihin ja maakuntakaavaehdotukseen. Tietoja on täydennetty kaavasta annettujen lausuntojen sekä mm. 12.11.2008 järjestetyn työpajatilaisuuden yhteydessä saadun palautteen perusteella.

6.7.2. Vaikutusten arviointi

Alueella on vireillä useita matkailun edistämishankkeita. Yhteystarvemerkinnot mahdollistavat reittien kehittämisen, jos matkailun kasvutavoitteiden toteutuminen lisää niiden tarvetta. Kaavassa osoitetut moottorikelkkailureitit perustuvat pääosin olemassa olevien moottorikelkkaurien muuttamiseen reiteiksi, millä on positiivinen vaikutus matkailu- ja virkistystoimintaan.

Suurten matkailukeskusten kehittämistarpeita varten on varattu uusia matkailupalveluiden alueita (RM) Levin, Ylläksen ja Oloksen matkailukeskusten yhteydestä. Matkailun vetovoima (mv) ja maa-seudun kehittämisen -kohdealuemerkinnät (mk ja mk-1) edistävät eri alueiden välisten yhteyksien ja pienimuotoisempien matkailupalveluiden toimintojen kehittämistä. Kehittämisen kohdealuemerkinnät tukevat tavoitetta monipuolistaa matkailupalveluiden tarjontaa ja hyödyntää maakunnan erilaisia mahdollisuuksia. RM -aluemerkinnät osoittavat

matkailupalveluiden alueiden kasvusuunnat ja rajat kaavan voimassaoloaikana.

Virkistysalueet Levin, Ylläksen ja Oloksen ympärillä (V 850, 851 ja 810) edistävät mahdollisuuksia kehittää matkailu- ja virkistyspalveluja keskustien välittömässä läheisyydessä. Seutukaavassa Ylläksen ja Oloksen matkailupalveluiden alueiden läheisyyteen on merkitty virkistysalueita. Maakuntakaavassa aluerajaukset ovat muuttuneet, ja uusi virkistysalue on merkitty Levin länsipuolelle. Suurimpien matkailukeskusten yhteydessä olevien viheralueiden kasvun lisäksi matkailun edistämisen kannalta merkittäviä positiivisia muutoksia ovat niiden yhteydessä olevat uudet MU alueet (MU 6013 ja 6015) ja MU 2 aluevaraus Ylläs-Pallas kansallispuiston länsipuolella sekä matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyskehittämisen kohdealue (mv 8411) -merkinnät. Mv -merkinnällä osoitetuille alueille kehoitetaan laatimaan kehittämissuunnitelma, jonka avulla sovitaan yhteen alueen pääkäyttötarkoitus sekä matkailu- ja virkistystoiminnan tarpeet.

6.7.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Kaavamuutokset aiheuttavat muutoksia maanomistajien mahdollisuuksiin käyttää maataan sekä maan arvoon. Keskeisiä muutoksia aiheutuu matkailupalveluiden alueiden ja virkistysalueiden aluerajausten muutoksista. Taloudellisesti kohtuuttomat haitalliset vaikutukset on rakennuslain mukaan korvattava. Maanomistajan kokemat haitat saattavat kuitenkin olla luonteeltaan sellaisia, että niiden arvoa on hankala määrittellä tai saatava korvaus ei heidän mielestään korvaa haittaa. Koetut haitat voivat liittyä mm. luonnonvarojen hyödyntämiseen kotitarvekäyttöön ja rakentamiseen. Maanomistajille kohdistuvia haitallisia vaikutuksia on usein mahdollista lieventää mm. maa-alueiden vaihdoilla.

6.8. VAIKUTUKSET ALUE- JA YHDYSKUNTARAKENTEeseen

6.8.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Maakuntakaavan vaikutuksia alue ja yhdyskuntarakenteeseen on arvioitu vertaamalla nykytilanteen tietoja maakuntakaavan merkintöihin sekä kaupallisiin palveluihin kohdistuvien vaikutusten arviointiin (Kaupan selvitys, FCG Planeko 2008). Nykytilannetta kuvaavat seutukaavojen, voimassa ja vireillä olevien yleiskaavojen merkinnät sekä Lapin Liiton ja Tilastokeskuksen tiedot aluerakenteesta. Arviointityössä on tunnistettu maakuntakaavan vaikutukset

kaavaselostuksen luonnoksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumiseksi.

6.8.2. Vaikutusten arviointi

Maakuntakaava tukee olemassa olevan aluerakenteen kehittämistä. Maakunnan väestömäärä on laskenut vuosia. Muutoksena aikaisempaan väestökehitykseen pysyvä asutus on kuitenkin lisääntynyt viime vuosina matkailukeskusten yhteydessä, jossa sitä ei perinteisesti ole juurikaan ollut. Kaavassa

Levin, Ylläsjärven ja Äkäslompolon matkailupalveluiden alueille osoitetut keskuskylä (at) -merkinnät ohjaavat asutusta ja elinkeinotoimintaa matkailukeskuksien yhteyteen. Merkittävä yhdyskuntarakenteeseen vaikuttava tekijä on Suurikuusikkoon avattu kaivos sekä Kolarin ja Ruotsin puolella Pajalan alueella vireillä olevat kaivoshankkeet. Rajan läheisyydessä mahdollisesti toteutuvat hankkeet vaikuttavat yhdyskuntarakenteeseen myös yli rajan. Maakuntakaavassa on osoitettu Kolarin kuntakeskuksen taajamien laajenemissuunnat ja kuten muutkin kuntakeskukset, se on merkitty keskustatoimintojen alueiksi. Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen vaikuttavia kaavamerkintöjä ovat:

Matkailupalveluiden alueet

Matkailun kasvulla on merkittävä vaikutus maakunnan aluerakenteeseen ja palveluiden tarjontaan. Matkailijoiden määrän kasvu tukee maakunnan palveluiden säilymistä ja kehittämistä. Matkailijoiden tuoman kysynnän lisäyksellä (ostovoiman siirtymällä) on erittäin merkittävä vaikutus. Keskustatoimintojen (C) osoittaminen Kolariin, Äkäslompoloon, Ylläsjärvelle, Kittilään, Leville, Muonioon, Hettaan ja Kilpisjärvelle mahdollistavat kaupan suuryksikön perustamisen alueille. Erityisesti Kilpisjärvellä ostovoiman siirtymä on merkittävää. Vähittäistavarakaupan suuryksikön sijoittuminen Kilpisjärvelle voimistaisi todennäköisesti ostovoiman siirtymistä rajojen.

Maakuntakaavan mv, mk ja mk-1 -merkinnöillä on osoitettu alueita, joilla on erityisiä kehittämisedellytyksiä. Merkinnät ohjaavat alueidenkäytön tarkempaa suunnittelua säilyttämään alueella olevat palvelut ja huomioimaan matkailun tarpeet alueen pääkäyttötarkoitusta huomioiden. Merkinnöillä on osoitettu ne taajama- ja keskustatoimintojen ulkopuoliset alueet, joilla on tällä hetkellä erityisiä kehittämisedellytyksiä, kuten sijainti hyvien yhteyksien varrella. Kohdealuemerkinnät edistävät asutuksen ja siihen liittyvän elinkeinotoiminnan säilymistä ja kehittämistä matkailupalveluiden alueiden ulkopuolella.

Tie- ja ratayhteydet

Kaavassa esitetyn selvitetävän tieyhteystarpeen toteuttaminen Nunnasen ja Lisman välillä vaikuttaisi Inarin puolella sijaitsevaan Lisman kylään, muuttamaan sen tienpäässä olevasta kylästä läpikuljettavaksi

kyläksi. Yhteys parantaisi mahdollisuuksia houkuttella Enontekiön alueelle matkailijoita Inarin ja Ivalon suunnalta ja vaikuttaisi siten positiivisesti alueen elinkeinoelämään. Vaattojärvellä uusi tieyhteys (Kurtakko – Vaattojärvi) ei juuri vaikuta alueen luonteeseen tai asutuksen sijoittumiseen, vaan lähinnä alueen asukkaiden työssäkäyntimahdollisuuksiin pohjoisessa.

Maakuntakaavassa on esitetty yhdysradan yhteystarve Ylläksen ja Kittilän lentokentän kautta Leville. Jos alueen asutus lisääntyy merkittävästi (esimerkiksi kaivostoiminnan vaikutuksesta), voi yhdysradan rakentaminen johtaa tiiviiden asuinalueiden muodostumiseen radan läheisyydessä.

Kaivosalueet

Suurikuusikon kaivoksen työvoiman tarvitsema asutus tulee muuttamaan lähialueen yhdyskuntarakennetta Kiistalassa sekä Levin ja Kittilän alueilla. Kolarin ja Ruotsin puoleisen Pajalan mahdolliset kaivoshankkeet aiheuttavat toteutuessaan merkittävää työvoiman lisätarvetta ja lisäävät ainakin väliaikaisesti asutusta. Nopeat väestömäärän muutokset asettavat suuria haasteita kuntien kaavoitukselle. Maakuntakaavaan merkityt kaivostoiminnan aluevaraukset sijoittuvat olemassa olevan yhdyskuntarakenteen läheisyyteen. Kiistalan kylä on maakuntakaavassa merkitty keskuskyläksi ja maaseudun kehittämiskohdealueeksi. Kaivosalueelta on myös hyvät liikenneyhteydet Kittilään ja Leville, joiden asukasmäärään kaivoshankkeella saattaa olla vaikutuksia. Merkinnät ohjaavat yksityiskohtaisempaa kaavoitusta sijoittamaan mahdollinen uusi asutus nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen.

6.8.3. Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Kaupan suuryksiköiden sijoittuminen vaikuttaa liikenteen määrään alueella. Tarkemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota siihen, etteivät esimerkiksi Levi tai Ylläs kilpaile palvelutarjonnasta Kittilän keskustan tai Kolarin kanssa. Matkailukeskusten palvelutarjonnan tulisi keskittyä matkailijoiden tarpeisiin, jolloin lähekkäisillä keskuksilla olisi selkeä tehtäväjako. Kaupallisten palveluiden osoittaminen pysyvän sekä loma-asutuksen välittömään läheisyyteen tukee aluerakennetta ja vähentää liikumisen tarvetta. Kaupallisten palveluiden hajauttaminen heikentäisi niiden vetovoimaa, toimintaedellytyksiä ja tavoitettavuutta.

6.9. LIIKENNE- JA KUNNALLISTEKNISET VERKOT

6.9.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Maakuntakaavaehdotuksen vaikutuksia liikenne- ja kunnallisteknisiin verkkoihin on arvioitu lähtöaineistona olleen materiaalin perusteella. Arviointityössä pyrittiin tunnistamaan keskeiset kehitystarpeet ja maakuntakaavan vaikutukset ratkaisujen edistämiseksi.

Lähtötietoina olivat liikenneverkkojen tarkastelussa Tunturi-Lapin maakuntakaavan liikenneselvitys (Liidea Oy, 2008) sekä Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikittaisyhteyden tarveselvitys (Liidea Oy, 2007). Energia- ja vesihuollon verkkoja koskevan arvioinnin lähtötietoina olivat Petäskoski – Alta 400 kV voimajohto -selvitys (Fingrid 2008) sekä kuntien tekemät vesihuollon kehittämissuunnitelmat.

Lisäksi Finavia (2009) on laatinut lentomeluselvityksen Kittilän lentoasema, Lentomeluselvitys, tilanne 2007 ja ennuste 2025.

6.9.2. Vaikutusten arviointi

Liikenneverkot

Seutukunnan läpi kulkevan itä-länsisuuntaisen liikenteen parantamiseksi ei ole merkittävää tarvetta uusille liikenneyhteyksille. Maaliikenteen kuljetukset suuntautuvat pääosin etelä-pohjoissuuntaan. Uudet poikittaisyhteydet hyödyttäisivät eniten matkailun ja paikallisten asukkaiden liikkumistarpeita. Maakuntakaavassa on osoitettu maakunnan sisäisen ja läpikulkevan liikenteen kannalta tärkeimmät kehitettävät liikenneyhteydet. Kittilän ja Hetan lentoasemat on esitetty sisällytettäväksi alueen pääliikenneverkkoon. Lentoliikenteen sekä pelastustoimen käytössä ovat myös Pajala-Ylläs -lentoasema sekä Pokan ja Aavahelukan lentopaikat.

Kaavan keskeiset vaikutukset

Revontulentie (valtatie 21 Tornio-Kilpisjärvi): Tiesuhteyden parantamisella välillä Palojoensuu – Kilpisjärvi on positiivinen vaikutus liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen, sillä välillä ei ole korvaavia tieyhteyksiä. Kuljetus ja matkailuelinkeinojen lisäksi liikennekäytävän tilavaraukset vaikuttavat positiivisesti energiaverkkojen ja tietoliikenneyhteyksien kehittämismahdollisuuksiin. Tiesuhteyden parantaminen vaikuttaa positiivisesti myös pohjois-eteläsuuntaisiin liikenneyhteyksiin (yhteys E45 tiehen Kaaresuvannon kohdalla).

Kurtakko – Ylläsjärvi ja Köngäs – Hanhimaa -tiesuhteyksien parantaminen parantaa Pohjois-Suomen kautta kulkevan kansainvälisen liikenteen, puutavarakuljetusten ja työmatkaliikenteen toimi-

vuutta. Myös seututiestä kantatieksi muuttuvan Köngäs – Inari -yhteyden parantamisella olisi vastaavia vaikutuksia.

Kolarin ja matkailukeskusten välisten tiesuhteyksien parantaminen vaikuttaa positiivisesti Pajalan lentoaseman toimintaedellytyksiin. Kilpailu asiakkaista saattaa vaikuttaa haitallisesti Kittilän lentoaseman toimintaan.

Hanhimaa-Lintula yhteys parantaa liikenneyhteyksiä Suurikuusikon kaivosalueelle. Tiesuhteydellä on positiivinen vaikutus aluerakenteen kehitykseen tukemalla asutuksen sijoittumismahdollisuuksia nykyistä aluerakennetta tukevalla tavalla. Tiesuhteys on merkitty voimassa olevaan yleiskaavaan. Myös Lompola – Vierelä ja Tieva – Porttipahta -tiesuhteydet parantavat itä-länsisuuntaisia yhteyksiä. Yhdessä Hanhimaa – Lintula -tiesuhteyden toteuttamisen kanssa itä-länsi-suuntaisen tiesuhteyksien kehittäminen parantaisi merkittävästi sekä paikallisia että matkailuun liittyviä liikkumismahdollisuuksia.

Äkäslompola – Muotkavaara -tiesuhteyden parantaminen edistää matkailukeskusten välisiä yhteyksiä ja liikenneturvallisuutta.

Kurtakko – Venejärvi -yhteystarpeen toteuttaminen vaikuttasi positiivisesti tien läheisyydessä asuvien työssäkäynti mahdollisuuksiin ja pienimuotoisen matkailutoiminnan edistämiseen alueella.

Kaivostoiminnasta aiheutuvan liikenteen ohjaamiseksi on Kolarin etelä- ja pohjoispuolille osoitettu tie- ja ratayhteystarpeet, joiden toteuttaminen riippuu kaivoshankkeista. Kaivostoiminnasta aiheutuvan liikenteen ohjaamisella ohi Kolarin kuntakeskuksen on merkittävä vaikutus liikenteen turvallisuuteen, sujuvuuteen ja asuinalueisiin kohdistuvan melun voimakkuuteen. Yhteystarpeena esitetty massaputki vähentää liikenteestä aiheutuvia haittoja.

Uudella moottorikelkkailureitillä Pokasta pohjoiseen (yhteystarvemerkinä) on positiivinen vaikutus kelkkailumahdollisuuksiin, sillä reitti yhdistää Tunturi-Lapin moottorikelkkailureitit Pohjois-Lapin reittien verkostoon.

Maakuntakaavassa on esitetty kolme liikenteen kehittämistarpeen selvittämisyhteyttä. Merkinnoilla on osoitettu ne vyöhykkeet, joilla liikenneyhteyksien toteuttamisen tarvetta sekä toteuttamisesta aiheutuvia vaikutuksia on selvittettävä tarkemmin.

Ratayhteyden jatkaminen Ylläsjärvelle, ja ratayhteyden selvittämisyhteykkeenä Leville jatkuvan radan toteuttaminen parantaisi alueen tavoitettavuutta ja vähentäisi autoliikenteestä aiheutuvia haittoja. Junaliikenteen kehittäminen vaikuttaisi positiivisesti alueen joukko- ja kevytliikenteen kehittämismahdollisuuksiin. Suurempi joukkoliikennettä edistävä vaikutus olisi liityntäliikenteen järjestämisellä Kolarin ja Rovaniemen juna-asemilta sekä

Kittilän ja Rovaniemen lentoasemilta. Matkailukeskusten kasvu ja niiden pyrkimykset matkailun ympärivuotaisuuteen parantavat mahdollisuuksia kehittää joukkoliikennettä.

Kolarista Jäämerelle jatkuvan ratahankkeen tavoitteena on mahdollistaa kasvihuonekaasupäästöiltään kilpailukykyinen liikennöintiyhteys ympäri vuoden avoimena olevaan syväsatamaan. Tavaroiden kuljetusten lisäksi radan toteuttamisella olisi positiivinen vaikutus matkailuelinkeinolle. Radan toteuttamisella olisi haitallisia vaikutuksia suojelualueisiin ja poronhoitoon, erityisesti saamelaiskulttuurille tärkeään vapaasti laiduntavan poronhoidon kannattavuuteen.

Nunnanen – Lisma -välille on suunniteltu tien ja moottorikelkkareitin rakentamista Puljun erämaa-alueen läpi. Yhteyksien toteuttaminen parantaisi saamelaisalueen sisäisiä että matkailu- ja pelastustoimen yhteyksiä. Tieyhteyden toteuttaminen vaikuttaisi alueen erämaaluontoon ja alueen luonteseen sekä hyvin todennäköisesti johtaisi vapaasti laiduntavan poronhoidon vähenemiseen.

Sekä tie- että rataverkon osalta kehittämisen selvittämistarpeiden vyöhykkeinä esitetyt merkinnät ovat pitkän tähtäimen varauksia, jotka eivät välttämättä ole tällä hetkellä liikennetaloudellisesti kannattavia. Tarkemmassa suunnittelussa on arvioitava kokonaisvaltaisesti näiden hankkeiden vaikutuksia. Yhteiskuntataloudellisesti kannattamattomillakin hankkeilla saattaa olla laajempaa merkitystä, joka voi perustella hankkeen toteuttamisen.

Maakuntakaavan liikenneselvityksessä ei ole tehty meluselvitystä. Liikennemäärien perusteella tehtyjen arvioiden perusteella kaavan vaikutukset asutukselle kohdistuvan liikennemelun lisääntymiselle ovat vähäiset. Uusien matkailupalveluiden alueiden rakentamisen yhteydessä Levillä on syytä huomioida lisääntyvän liikenteen aiheuttamat meluvaikutukset. Kittilän lentoaseman lentokonemelun on ennustettu leviävän tulevaisuudessa nykyistä laajemmalle alueelle. Melu lisääntyy hieman Kittilän kuntakeskuksen länsipuolella sekä pohjoisosassa. Kuntakeskuksen länsipuoleinen alue on osoitettu taajaman toiseksi laajentamissuunnaksi. Lentomeluennusteet on huomioitava alueen käytön tarkemmassa suunnittelussa. Olemassa olevalle asutukselle melun lisääntymisestä aiheutuu hyvin vähäistä hait-

taa. Lentoliikenne muilla lentokentillä ja -paikoilla on niin vähäistä, ettei lentokonemelusta aiheudu merkittäviä haittavaikutuksia.

Matkailupalveluiden keskittäminen tukee hiljaisten alueiden säilymistä. Matkailukeskusten läheisyydessä on tarkemmassa suunnittelussa syytä kiinnittää huomiota hiljaisten alueiden riittävyteen myös niiden läheisyydessä.

Kaivostoiminnasta saattaa aiheutua haitallista melua lähiympäristöön, Ylläksen matkailualueelle ja sitä ympäröiville virkistysalueille. Muut melua lisäävät toiminnot on sijoitettu pääosin alueille, joilla esiintyy jo melua.

Kunnallistekniset verkot

Kaavaselostuksen tavoiteosiossa on esitetty maakunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmat, joiden avulla pyritään ratkaisemaan matkailun kasvusta aiheutuva tarve kehittää vesihuoltoa. Keskeinen ongelma on pohjaveden riittävyys Kilpisjärven ja Levin alueilla (kts. kpl 6.2.). Vesihuoltoon liittyvät tarpeet on otettava tarkempaan käsittelyyn yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja rakennuslupia käsiteltäessä.

Muista verkostoista tärkeimpiä ovat voimajohtoverkon täydennykset (yhteystarpeet välillä Kurttakko – Ylläs, Kaukonen – Rautuvaara, Petäjäskoski – Kittilä – Enontekiö – Alta, Karesuvanto - Kilpisjärvi ja Rautuvaara – Ylläs), joilla taataan energihuollon toimivuus ja mm. matkailukeskusten turvallisuus. Kaivoshankkeet voivat vaatia uusia voimajohtoyhteyksiä, joihin ei voida varautua vielä tässä vaiheessa. Nämä hankkeet vaativat omat erillisselvityksensä tullessaan ajankohtaisiksi.

6.9.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistoimenpiteet

Tarkemmassa suunnittelussa selvitetään mahdollisuuksia lieventää maakuntakaavassa esitettyjen tie- ja ratahankkeiden mahdollisia haitallisia vaikutuksia. Voimajohtoratkaisujen suunnittelu Ruotsin ja Norjan viranomaisten kanssa voi pienentää verkkojen rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia ja haitallisia vaikutuksia.

6.10. VAIKUTUKSET IHMISTEN ELINOLOIHIN JA ELINYMPÄRISTÖÖN

6.10.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin merkittävimpiä vaikutuksia on kuvattu useiden eri otsikoiden alla. Muun muassa saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon liittyvät vaikutukset, virkistyskäyt-

töön liittyvät vaikutukset ja vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen liittyvät joko suoraan tai välillisesti (esim. palveluiden saatavuuden kautta) ihmisten asuin- ja elinympäristön viihtyisyyteen, terveellisyteen ja turvallisuuteen. Tässä luvussa vaikutuksia on pyritty tarkastelemaan erityisesti koke-

muksellisuuden kautta, mm. työpajassa 12.11.2008 käytyjen keskustelujen pohjalta, mutta myös aiempiin selvityksiin ja vaikutusarviointeihin tukeutuen.

6.10.2. Vaikutusten arviointi

Tunturi-Lapissa eri alueiden käytön ristiriidat korostuvat esimerkiksi saamelaiskulttuurin ja poronhoidon, matkailun sekä metsätalouden välisinä ristiriitoina. Ristiriitojen selvittämistä voi osaltaan vaikeuttaa käsitteiden erilainen määrittely ja kokeminen: kulttuuriympäristö mielletään eri tavoin, luonnon merkitys nähdään eri tavoin, samoin säilyttämisen ja kehittämisen suhteesta ja kytkeytymisestä toisiinsa ollaan usein eri mieltä näkökulmasta riippuen. Työpajassa todettiin, että muiden suomalaisten ajatus kulttuuriympäristöstä eroaa joiltakin osin saamelaisväestön käsityksestä kulttuuriympäristöstä. Saamelaisten kulttuuriympäristökäsitettä pidettiin laajempänä, enemmän myös henkisenä käsitteenä. Alueidentiteetillä voidaan ehkä kuvata osaa tästä, mutta osan keskusteluun osallistuneistakin oli vaikea pukea käsitettä sanoiksi. Käsitteeseen liittyy myös vahva luontosuhde ja tietoisuus omasta historiasta. Kaavan vaikutusten arvioinnin kannalta hankalaa on, että vaikutusta tunneperäisiin, kokemuksellisiin asioihin on vaikea todentaa.

Positiivisena pidettiin, että kaavamerkinnoilla tunnustetaan saamelaiskulttuurin erityisalueet. Päivitettyihin (2009) valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kirjattu, että saamelaisten kotiseutualueen alueidenkäytössä on otettava huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytön edellytykset. Eriäviä mielipiteitä esitettiin esim. kelkka- ja tieyhteyksien tarpeesta ja merkityksestä. Nämä ovat toisaalta tärkeitä alueen kehittymiselle matkailun ja monien kylien kehityksen näkökulmasta. Toisaalta osa väylistä uhkaa pirstoa esimerkiksi poronhoito- ja erämaa-alueita.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa todetaan myös mm., että maaseudun asutusta sekä

matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja on suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria. On myös varattava riittävät alueet matkailun kehittämiseen. Kaavamerkinnoilla on pyritty tähän. Sosiaalisten vaikutusten näkökulmasta on mielenkiintoista, miten matkailukeskukset ja vakituinen asutus sopivat rinnakkain. Työpajakeskustelussa todettiin, että alueella jo ennen matkailukeskittymien tuloa ollut asutus on sijoittunut ainakin pääosin eri alueille kuin matkailukeskukset, jotka ovat tuntureissa. Uudempi asutus taas on hakeutunut matkailukeskusten tuntumaan ja sopeutunut siihen. Mahdollisena uhkana nähtiin, että matkailun tarpeet menisivät alkuperäisten asukkaiden edelle. Hyviä puolia pidettiin kuitenkin uhkia suurempina. Hyvinä puolina nähtiin palveluiden turvaaminen myös paikalliselle asutukselle, kun käyttäjämäärät pysyvät riittävinä. Keskustelussa todettiin myös, että matkailukeskusten läheisyys säilyttää tehokkaammin palveluita, ja voi siten vaikuttaa asuinpaikkapäätökseen. Kaava ei rajoita asuinpaikan valintaa, mutta pyrkii edistämään tiettyjen alueiden kehittymistä. Yksittäisen asukkaan valinnanvapaus säilyy.

Asuinympäristöjen viihtyisyyteen vaikuttavia, kaavassa määriteltäviä asioita ovat mm. tuulivoimapuistojen sijoittuminen. Sijoituspaikkavertailua (ei ainoastaan mahdollisia tuulivoiman sijoitusalueita) toivottiin tehtäväksi jo maakuntakaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Kaivostoiminnan merkitys asuin- ja elinympäristöille syntyy toisaalta työllistämisaikutuksen kautta, toisaalta sillä on myös suuri yhdyskuntarakenteellinen merkitys asutuksen ja palveluiden sijoittumiselle (lähikylien asutus). Niin kaivos- kuin muun yritystoiminnan osalta epävarmuustekijänä mainittiin suhdanteiden kehitys, esim. kauanko työllisyysvaikutus kestää. Testialueet tuovat työpaikkoja ja mahdollistavat alueen kehittymistä, mutta voivat aiheuttaa estevaikutusta.

Kaava säilyttää tai lisää virkistyskäyttömahdollisuuksia, millä voidaan pääsääntöisesti arvioida olevan positiivinen vaikutus asuin- ja elinympäristölle. Eri merkintöjen mahdollisia haitallisia vaikutuksia saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon on arvioitu kappaleessa 6.11.

6.11. VAIKUTUKSET SAAMELAISKULTTUURIIN

6.11.1. Menetelmät ja lähtötiedot

Saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten arviointi perustuu perustuslaissa saamelaisille turvattuun oikeuteen ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä valtakunnallisiin alueidenkäytön tavoitteisiin, joiden mukaan: ”Saamelaisten kotiseutualueen alueidenkäytössä otetaan huomioon

saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.” Tämän kappaleen näkökulmaksi on otettu saamelainen näkökulma. Saamelaiskulttuurin edustajat ja poron-

hoitajat ovat voineet itse vaikuttaa kappaleen sisältöön kommentoimalla sitä.

Saamelainen kulttuuri jakautuu materiaaliseen ja henkiseen kulttuuriin. Materiaaliseen kulttuuriin kuuluvat muun ohella poronhoito, kalastus ja metsästyksen sekä näihin perustuvat elinkeinot, kuten saamelaisten poronhoitoon tai kalastukseen perustuva pienimuotoinen ja luontoa kunnioittava matkailuelinkeinotoiminta saamelaisten kotiseutualueella. Henkistä kulttuuria taas ovat mm. kirjallisuus, joikumuusiikki sekä käsityöt ja käsityötaide. Kulttuurin eri osia ja saamelaista elämänmuotoa yhdistää saamen kieli. Tämän kokonaisuuden (*saamelainen elämänmuoto*) säilyminen ja kehittyminen on turvattu perustuslaissa ja kansainvälisissä alkuperäiskansasopimuksissa.

Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa on huomioitu kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen kriteeristöä. Saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten tarkastelu on rajattu saamelaisten kotiseutualueelle. Vaikutusten arvioinnissa on otettu huomioon, KP-sopimus velvoitteiden mukaisesti, kaavan vaikutukset saamelaisten perinteiseen elämänmuotoon sekä saamelaisten perinteisten elinkeinon ja niiden modernien muotojen ylläpitämisen ja kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Merkintöjen vaikutusten arvioinnissa on huomioitu merkintöjen ja aluevarauksien vaikutus elinkeinoista poronhoitoon, kalastukseen ja metsästyksen sekä em. elinkeinoihin perustuvaan pienimuotoiseen matkailuelinkeinotoimintaan. Merkintöjen ja aluevarauksien arvioinnissa on huomioitu niiden vaikutus luonnonvaroihin, niiden käyttömahdollisuuksiin, liikenteeseen ja maastossa liikkumiseen.

Saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat edelleenkin tärkeitä, mutta ne ovat muuttaneet muotoaan eräiltä osin ja monesti ne ovat yhdistelmäelinkeinoja. Esimerkiksi luontaiselinkeino-tilallisilla toimeentulo koostuu nykyisin usein monesta lähteestä, kuten poronhoidosta, keräilystä, kalastuksesta ja jopa matkailusta. Muutoksista huolimatta etenkin perinteisellä paimentolaisporonhoidolla on erittäin suuri merkitys saamelaisille kulttuurin harjoittamisen muotona. Saamelainen paikallisasutus ja monipuolinen elinkeinotoiminta ovat keskeisiä saamelaista kulttuuria ja kieltä ylläpitäviä tekijöitä.

Taloudellisesti kannattava poronhoito, erityisesti paimentolaisporonhoito on keskeisen tärkeää saamelaiskulttuurin elinvoimaisuudelle. Siksi vaikutusten arvioinnissa on painotettu poronhoidon merkitystä. Poronhoito ja porotalous on erotettu vaikutusten arvioinnissa toisistaan. Porotalous termiä käytetään puhuttaessa poroista elinkeinona yleisesti, kun taas poronhoito-termi käsittää myös kulttuurisen ulottuvuuden. Porotalouteen kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu luvussa 6.6.

Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös maisemaan ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvat vaikutukset. Saamelaiskulttuurissa käsitys maisemasta (kulttuurimaisemasta ja luonnonmaisemasta) poikkeaa yleisestä. Se on monisyisempi kuin Ympäristöministeriön ja Museoviraston käyttämät määritelmät, ja se poikkeaa siksi hieman luvun 6.4 maisemakäsityksestä. Maisemalla on saamelaiskulttuurissa moniulotteinen merkitys. Maisemaa ei käsitetä vain ihmisten muovaamana kulttuurimaisemana, vaan maisema muovaa myös ihmisen käsitystä itsestään ja omasta historiasta. Saamelaisessa kulttuuriympäristössä on erityisen tärkeää sen immateriaalinen, suullinen perimätieto (mm. tarinoita, muisteluksia, paikannimiä ja joikuja) paikkojen ja alueiden käytöstä, joka antaa maisemalle ja ympäristölle merkityksen. Kulttuuriin liittyvä perimätiedon avulla aistein havaittavan maiseman sisältö avautuu ja ympäristön tunnistaa omaksi ja tutuksi. Saamenkielistä kulttuuriympäristöä koskevaa termistöä määrittelee joustavuus; se muuttuu aina sen mukaan, tarkastellaanko luontoa luonnonresurssien hyödyntämisen ja tiettyjen hyödyntäjien näkökulmasta, vai luontona sinänsä eli sen mukaan, mikä on ihmisen suhde luontoon ja sen käyttöön.

Alueidenkäytön tarkemmassa suunnittelussa on saamelaisten kotiseutualueella otettava huomioon Biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimus (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) (SopS 78/1992) joka velvoittaa kunnioittamaan, suojelemaan ja ylläpitämään alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen sellaista tietämystä, keksintöjä ja käytäntöä, joka sisältyy biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kannalta merkityksellisiin perinteisiin elämänmuotoihin ja edistämään ja laajentamaan niiden soveltamista mainittujen yhteisöjen luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tietämyksestä, keksinnöistä ja käytännöstä saadun hyödyn tasapuolista jakoa.

Saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa on pyritty kuvaamaan lähinnä kaavasta aiheutuvia muutoksia sekä esittämään, miksi jokin vaikutus on myönteinen tai kielteinen. Lähtötietoina on käytetty useita julkaisuja sekä mm. paliskuntien, Paliskuntain yhdistyksen, Saamelaiskäräjien, Johti Sápmelaccat ry:n, Luontaiselinkeinojen liitto ry:n ja Suomen porosaamelaiset ry:n lausuntoja kaavaselostuksesta. Vaikutusten arviointia täydennettiin 12.11.2008 järjestetyssä työpajatilaisuudessa saaduilla tiedoilla.

6.11.2. Vaikutusten arviointi

Yleismääräykset

Saamelaiskulttuuri ja poronhoito on huomioitu maakuntakaavassa yleismääräyksellä poronhoidon

ja muiden luontaiselinkeinojen huomioon ottamisesta ja sen toimintaedellytysten turvaamisesta. Saamelaisten kotiseutualuetta koskevassa määräyksessä tiedotetaan saamelaisten lakiin perustuvista oikeuksista osallistua päätöksentekoon saamelaiskulttuuriin ja saamelaisten asemaan alkuperäiskansana vaikuttavissa asioissa. Merkinnät ja selitysten esittäminen kaavakartassa parantaa muidenkin kuin virkamiesten tietoutta asiasta. Siten saamelaisten kotiseutualueen merkintä ja laeissa määritellyistä oikeuksista tiedottava kaavamääräys vaikuttaa positiivisesti saamelaisten asemaan, kuten myös luontaiselinkeinolain mukaisen rajan merkintä. Lakien mukaan viranomaisia koskeva velvollisuus sovittaa luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojele saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten kulttuurin harjoittamisen edellytykset turvataan sekä täyttämään poronhoitolaissa tarkoitettua poronhoitoalueella säädetyt velvoitteet, laajennetaan kaavamääräyksessä koskemaan kaikkia Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita.

Poronhoito

Kaavassa ei ole erillistä kaavamerkintää, jossa poronhoito on pääasiallinen käyttötarkoitus. Kaavassa ei ole esitetty poronhoidon kannalta keskeisiä kohteita, kuten erotuspaikkoja, vasoma-alueita ja merkittävimpiä laidunalueita. Alueiden merkintä edistäisi porotalouden huomioimista metsätalouden toimenpiteiden suunnittelussa. Tällaisilla suojelemattomilla alueilla poronhoito on riippuvainen metsätalouden toimista. Poronhoidon ja porotalouden toimintaedellytyksenä on säilyttää laajoja yhtenäisinä laiduntamiseen soveltuvia alueita. Yhtenäisiä alueita tarvitaan talvilaidunalueiden lisäksi mm. vasoma-alueiksi, jotka ovat vuoma- ja tunturialueita sekä soiden laitamia. Tällä hetkellä useimmat laajat vanhojen metsien vyöhykkeet löytyvät eri suojelealueilta. Vanhat metsät ovat tärkeitä talvilaidun-alueita. Puuston ikääntyessä niihin syntyy poroille käyttökelpoista ravintoa, loppoa. Metsän tultua sopivaksi porojen talvilaidunkäyttöön, se on yleensä jo uudistuskypsää, ja päätehakkuu tuhoaa luppolaimitet vuosikymmeniksi. Metsätaloudella on kuitenkin myös positiivisia vaikutuksia. Harvennus- hakkuut lisäävät valoa kenttäkerroksessa ja parantavat jäkälänkasvua jos hakkuutähteet poistetaan alueelta. Hakkuutähteet sen sijaan peittävät ravintokasveja ja tukahduttavat jäkälikön. Myös metsätalouteen liittyvät voimakkaat maanmuokkaustoimenpiteet aiheuttavat merkittäviä laidunmenetyksiä. Metsätalouden toimintaa saamelaisten kotiseutualueella säätelevät laki metsähallituksesta, poronhoitolaki ja metsälaki, kansainvälisten sopimusten lisäksi.

Matkailun lisääntyminen lisää liikennettä ja maastossa liikkumista. Mönkijöillä ja moottorikel-

koilla liikkuminen sekä koiravaljakkoajelut pelästyttävät poroja, mikä lisää paimennus- ja poronhoitotyökustannuksia. Erityisesti kevättalvella, porojen ravitsemustilanteen ollessa huonoimmillaan hallitsematon liikkuminen uuvuttaa poroja ja lisää vaatimien keskenmenojen todennäköisyyttä. Maakuntakaavan vaikutukset muuhun maastossa liikkumiseen aiheutuvat kaavan matkailua edistävästä vaikutuksesta ja moottorikelkkaurien osittaisesta muuttamisesta virallisiksi reiteiksi. Nykyisin merkittävien osa moottorikelkkailusta poronhoidolle aiheutuva haitasta johtuu urilta poikkeavista kelkkailijoista, ei niinkään paikkakuntalaisten tai ohjelmapalveluyrittäjien järjestämästä moottorikelkkailusta.

Olemassa olevien moottorikelkkaurien osittainen muuttaminen maakuntakaavan mukaisesti virallisiksi reiteiksi lisää ja keskittää moottorikelkkailua sekä siitä poronhoidolle aiheutuvaa haitallista melua nykyistä rajatummalta alueelle. Maastoliikennelain mukaan reittiä ei voi perustaa, jos sen käytöstä aiheutuu poronhoidolle huomattavaa haittaa. Reitin pitäjän on myös korvattava poronhoidolle aiheutuva haitta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että reittejä perustettaessa on mahdollistettava niiden vaivaton sulkeminen poronhoidon kannalta tärkeillä alueilla ja aikoina tai mahdollisuus luoda tilapäinen kiertoreitti. Poronhoitajat vastustavat reittien perustamista, koska käytännössä näin ei uskota tapahtuvan. Korvauksien määrittäminen poronhoidolle aiheutuvista haitoista on hyvin vaikeaa. Urien sulkemisesta sovitaan nykyisin Metsähallituksen kanssa. Jos reittiä ylläpitää kunta tai matkailuyrittäjien edustaja, niin eturistiriita on kasvaa ja reitin sulkemisesta on todennäköisesti nykyistä vaikeampaa sopia.

Koiravaljakkoajeluiden toiminnasta ja sen mahdollisesta lisääntymisestä aiheutuvat haitat on mahdollista pitää pieninä, sopimalla niiden liikkumisesta paikallisen paliskunnan kanssa. Merkittävämpi haitta aiheutuu yksityishenkilöiden valjakoista, sillä niillä niiden liikkumista ei voi rajoittaa.

Matkailupalveluiden alueiden (RM 1426, 1427 ja 1404) laajeneminen lisää poronhoitoa haittaavaa liikennettä ja maastossa liikkumista. Matkailupalveluiden aluevarauksen RM 1427 toteutuminen Käsi-varrentien (VT 21) ja Saanatunturin väliselle alueelle estäisi porojen laiduntamisen ja poronhoidon Iso-Mallan alueella ja pienentää kesälaidun aluetta Saanatunturin juurella. Myös Salmivaaran matkailupalveluiden alueen (RM 1426) laajentuminen Kilpisjärvellä Käsi-varrentien (valtatie 21) ja Cáhkäljärven väliselle alueelle vaikeuttaa merkittävästi laidunkiertoa. Alueiden rakentaminen johtaisi erotuspaikan ja siihen liittyvät rakennelmien siirtoon.

Luomavaaran testialue Hetan länsipuolella aiheuttaa haittaa poronhoidolle pienentämällä laidun-alueita ja rajoittamalla liikkumista. merkittävimmät Jyppyrän matkailupalveluiden alueen (RM 1408) kasvun haitalliset vaikutukset aiheutuvat moottori-

kelkkailun ja koiravaljakkoajelun lisääntymisestä. Erityisesti etelään, tärkeille laidunalueille suuntautuvan liikenteen kasvu aiheuttaa haittaa poronhoidolle. Porojen kulkeutuminen Jyppyrän alueelle ruokailemaan hajottaa tokkia ja lisää hieman poromiesten työtä.

Voimajohtoyhteyden rakentaminen välille Petäjäskoski – Kittilä – Enontekiö – Alta aiheuttaisi lieviä rakentamisen aikaisia haittoja poronhoidolle ja porolaitumille. Voimajohdon linjaus sijoittuu pääosin metsätalousalueelle ja nykyisen tien häiriökäytävään. Kaaresuvannosta Kilpisjärvelle esitetty voimajohdon yhteystarve on sijoitettu nykyisen tien häiriökäytävään.

Sonkavaaran tuulivoimaloiden alue (tv 2371) sijaitsee alueella jota käytetään laiduntamiseen pääosin kesällä ja syksyisin. Tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutukset poronhoitoon on selvitettävä mahdollisen tuulivoimala hankkeen tarkemmassa suunnittelussa.

Lisäksi Kolari-Kilpisjärvi ja Nunnanen-Lisma välit on esitetty kehittämistarpeiden selvittämisyöhykkeinä. Nunnanen-Lisma välillä selvitettävät tie- ja moottorikelkkareittien yhteystarpeet sijoittuvat Puljun erämaa-alueelle. Yhteyksien toteuttaminen aiheuttaisi haitallisia vaikutuksia saamelaiskulttuurille, sillä alueella harjoitetaan perinteistä vapaasti laiduntavaa porotaloutta. Sallivaaran paliskunnan länsiosassa tie sekä kelkkareitti sijoittuisivat tärkeälle vasomis- ja kesälaidunalueelle. Nykyisin Lismaan päättyvän tie päässä on myös poroerotuspaikka, jonka käyttöä liikenteen lisääntyminen haittaisi. Tieliikenteen ja moottorikelkkailun lisääntymisestä aiheutuvat häiriöt heikentävät poronhoidon kannattavuutta merkittävästi, ja tokkakunnan paimentolainen laiduntaminen vaarantuu. Vyöhykkeellä sijaitsee myös Näkkälän paliskunnalle tärkeä talvilaidunalue. Kansainvälisen junaratayhteyden toteuttaminen Kolari- Kilpisjärvi välillä pirstoisi laidunalueita pitkältä matkalta. Junaradan rakentamisella on todennäköisesti merkittäviä haitallisia vaikutuksia erityisesti Käsivarren paliskunnan alueella, missä se kaventaa laidunalueita ja todennäköisesti lisää porokuolemia. Suurin osa paliskunnan tokkakunnista laiduntaa valtatie 21 läheisyydessä.

Kalastus ja metsästys

Metsästys- ja kalastusluvista ei päätetä maakunta-kaavoituksen yhteydessä. Maakuntakaavan vaikutukset saamelaisien mahdollisuuksiin käyttää luonnonvaroja aiheutuvat liikkumismahdollisuuksien muutoksista. Liikenneverkon mahdolliset parannustoimet ja urien muuttaminen reiteiksi parantavat metsästäjien ja kalastajien mahdollisuuksia liikkua alueella. Lisääntyvästä liikkumisesta aiheutuva häiriö on kuitenkin melko vähäistä, sillä se kohdistuu rajoitetulle alueelle, lähinnä moottorikelkkareiteille.

Matkailuelinkeino

Maakuntakaava mahdollistaa matkailupalveluiden alueiden laajenemisen Kilpisjärvellä sekä Hetassa (RM 1426, 1427 ja 1404). Kehittämiskohdealue merkinnät (mv, mk ja mk-1) tukevat pienimuotoisemman matkailutoiminnan kehittämistä myös laajoilla alueilla myös matkailukeskusten ulkopuolella. Matkailukeskusten kävijämäärän kasvu parantaisi mahdollisuuksia monipuolistaa alueen elinkeinorakennetta ja työllistymismahdollisuuksia, mikä tukee osaltaan saamelaispaikkakuntien elinvoimaisuutta. Matkailijamäärien kasvu parantaa saamelaisten mahdollisuuksia kehittää omaan kulttuuriin sopien matkailu- ja kulttuuripalveluiden tarjontaa myös matkailupalveluiden alueiden ulkopuolella. Kehittämispoliittiset merkinnät; matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealue (mv), maaseudun kehittämiskohdealue (mk) ja maaseudun kehittämiskohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri (mk-1) -merkinnät tukevat alueiden pääkäyttötarkoitukseen sopiviin hankkeisiin mahdollisesti haettavan rahoituksen saamista. Maakuntakaavan merkinnät tiedottavat viranomaisten velvollisuudesta huomioida ja olla yhteydessä saamelaiskäräjiin saamelaiskulttuuriin ja saamelaisten asemaan alkuperäiskansana vaikuttavista hankkeista.

Vaikutukset maisemaan ja saamelaiskulttuurin kannalta arvokkaisiin kohteisiin

Maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyttämiseksi saamelaisten kotiseutualueella on esitetty myös maisemallisesti tai kulttuurihistoriallisesti merkittävät reitit (Saarikoski – Raittijärvi, Kultima – Leppäjärvi ja Pallas – Hetta – Näkkälä – Norja), osoitettu kulttuurin tai maiseman kannalta erityisen tärkeitä alueita (ma) ja saamelaisen kulttuurin tai maiseman kannalta erityisen tärkeitä alueita (sma). Kaavaselostuksen liitteenä on esitetty muinaismuistolain nojalla rauhoitetut kohteet sekä muut tähän mennessä löydetty muinaismuistokohteet, jotka on huomioitava alueiden tarkempaa käyttöä suunniteltaessa (kuva x). Maakuntakaavassa esitetyt saamelaisen kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta merkittävät alueet (sma) on rajattu olemassa olevien inventointien perusteella. Erityisesti maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi kohteiksi esitettyjen alueiden läheisyydessä tehtävässä tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida kokonaisvaltaisesti saamelaisen kulttuuriympäristön käsite, joka poikkeaa museoviraston käyttämästä määrittelystä.

Kaavassa esitetyistä merkinnöistä matkailupalveluiden alueiden (RM 1426 ja RM 1427) toteuttaminen Kilpisjärvellä aiheuttaisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia maisemaan ja saamelaiselle kulttuu-

riympäristölle. Petäjäsoski – Alta voimajohtoyhteyden toteuttaminen muuttaa maisemaa mm. Lepäjärven ja Palojärven alueella, mutta haitalliset vaikutukset jäävät melko vähäisiksi.

Maakuntakaavassa on osoitettu Revontulentien kehittämisvyöhyke ja valtatie 21 on osoitettu merkittävästi parannettavaksi tieksi välillä Paljoensuu – Kilpisjärvi. Tieyhteyden mahdollinen parantaminen ja kehittämisvyöhykkeelle mahdollisesti kohdistuvat hankkeet parantavat viestintäyhteyksiä ja liikkumismahdollisuuksia saamelaisalueilla. Lisäantuvasta liikkumisesta sekä mahdollisten voimajohtojen ja tietoliikenneverkkojen rakentamisesta ei aiheudu merkittävää haittaa, sillä muutokset maisemassa rajoittuvat pääosin nykyisen tien muodostamaan häiriökäytävään.

Kehittämispoliittisia tie- ja moottorikelkkaliikenteen kehittämistarpeen selvitysyhteys (välillä Nunnanen-Lisma) ja rataliikenteen kehittämistarpeen selvitysyhteys (välillä Kolari-Kilpisjärvi) merkintöjä lukuun ottamatta maakuntakaavassa ei osoiteta erämaa-alueille toimintoja, jotka aiheuttaisivat merkittäviä haitallisia vaikutuksia saamelaiseen kulttuurimaisemaan. Nunnanen-Lisma välin yhteyksien toteutuminen aiheuttaisi merkittäviä haitallisia vaikutuksia Puljun erämaa-alueen maisemaan ja luonteeseen. Kolarista Kilpisjärven kautta Norjaan jatkuva rata sijoittuisi todennäköisesti Revontulentien liikennekäytävän läheisyyteen, mikä pienentäisi haitallisia vaikutuksia. Radan rakentaminen pirstoisi erämaa-alueita ja muuttaisi haitallisesti niiden maisemaa ja luonnetta.

6.12. VAIKUTUKSET NAAPURIALUEISIIN (SIS. VALTAKUNNAN RAJAT YLITTÄVÄT VAIKUTUKSET)

Keskeiset naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset aiheutuvat yhteysverkkojen kehittämisestä sekä kaivoshankkeiden mahdollisesta toteutumisesta.

Valtatien 21 parantaminen parantaa Pohjoiskalotin poikittaissuuntaisia yhteyksiä sekä Ruotsin ja Norjan välisiä yhteyksiä. Kehittämispoliittinen Revontulentien liikennekäytävä merkintä edistää mahdollisuuksia toteuttaa kansainvälisiä liikenne-, energia ja tietoliikenneverkkojen kehittämishankkeita. Yhdessä Petäjäsoski – Alta -voimajohtoyhteystarpeen merkinnän kanssa ne tukevat pohjoismaisen energiansiirtoverkon kehittämistä ja siten mahdollisuuksia kehittää tuulivoimala-alueita Norjassa. Energiaverkkojen ja tietoliikenneyhteyksien kehittäminen Kilpisjärveltä Norjaan vaikuttaisi positiivisesti myös alueellisten verkkojen toimivuuteen. Norjaan jatkuvien voimajohtojen toteuttamisella olisi haitallisia vaikutuksia erämaa-

6.11.3. Haitallisten vaikutusten lieventämistimenpiteet

Tärkein keino lieventää muista maankäyttömuodoista aiheutuvia haitallisia vaikutuksia on viranomaisten ja hankkeita (esim. koiravaljakko- tai moottorikelkkareittejä, voimajohtoja jne.) suunnittelevien hyvä tiedonvälitys ja yhteydenpito paliskuntien sekä saamelaiskäräjien edustajiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Hankkeiden suunnittelussa tulisi myös hyödyntää tietoja olemassa olevista maastokäytävistä, poronhoidon ja porojen laidunten kannalta tärkeistä alueista sekä porojen kulkureiteistä. Uusien reittien sijoittaminen nykyisiin maastokäytäviin vähentää niistä aiheutuvia haittoja. Poronhoidon kannalta tärkeiden alueiden kuten erotuspaikkojen, vasoma-alueiden ja merkittävimpien laidunalueiden julkinen esittäminen, esim. maakuntakaavassa tai sen liitteissä helpottaisi poronhoidon huomioimista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Maakuntakaavaselostuksen yhteydessä olisi hyvä myös tiedottaa, mistä on mahdollista hankkia päivitettyä tietoa poronhoidon kannalta tärkeiden kohteiden sijainnista.

Jyppyrän matkailualueen aitaaminen vähentäisi merkittävästi alueen toiminnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja.

Metsätaloudesta poronhoidolle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan vähentää tekemällä Metsähallituksen mailla paliskuntakohtaisia metsäsuunnitelmia. Niissä voidaan ottaa huomioon erityyppisten metsäalueiden kiertoaikojen ja käsittelytapojen vaikutus porotaloudelle sopivien laidunmaiden riittävyyteen pitkällä aikavälillä.

alueen maisemaan ja luonteeseen sekä alueen poronhoitajille. Voimajohtojen huoltotöiden vuoksi johdot pyritään rakentamaan olemassa olevien teiden läheisyyteen. Voimajohtojen linjausta Norjan alueella ei ole vielä suunniteltu. Tarkemmassa suunnittelussa on yleensä mahdollista välttää haitan aiheuttaminen arvokkaille luontokohteille. Merkintöjen vaikutuksia mm. luonnonoloihin ja maisemaan Norjan puolella ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida, sillä niiden linjausten sijaintia ei ole suunniteltu Norjan puoleisilla alueilla.

Kaavassa on kehittämispoliittisella merkinnällä (kansainvälisen ratayhteyden kehittämistarpeen kehittämisvyöhyke) osoitettu tarve selvittää Norjaan jatkuvan ns. jäämeren ratayhteyden tarve, toteuttamismahdollisuudet ja siitä aiheutuvat vaikutukset.

Revontulentien käytävään mahdollisesti sijoittuvat voimajohtot vaikuttavat myös Ruotsin puolel-

ta avautuvaan maisemaan. Mahdollisten voima- ja tietoliikenneverkkojen rakentamisesta aiheutuvat vaikutukset luontoon ja maisemaan jäävät vähäisiksi, sillä ne sijoittuvat olemassa olevan liikennekäytävän yhteyteen.

Rajan läheisyydessä olevien alueiden palvelujen ja työllisyysmahdollisuuksien kehityksellä on vaikutusta myös Ruotsin puolella olevien alueiden elinvoimaisuuteen. Kolarin kaivoshakkeisiin liittyvät yhteystarve- sekä teollisuusalue merkinnät edistävät myös Ruotsin puolella sijaitsevan Pajalan kaivoshankkeen toteuttamismahdollisuuksia ja ne vähentävät liikenteestä asutukselle aiheutuvia haittoja. Kaivoshankkeiden toteutuminen vaikuttaisi positiivisesti elinkeinoelämän toimintaan sekä lähialueilla asuvien työllisyysmahdollisuuksiin. Hankkeiden toteutumisella olisi myös merkittäviä vaikutuksia alueen yhdyskuntarakenteeseen. Kaivoshankkeiden toteutumisella saattaa lisäksi olla rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia valtioiden väliseen rajajokeen, joka kuuluu Natura 2000-verkostoon.

Maakuntakaavassa on esitetty Tornionlaakson ylimaakunnallinen kehittämisvyöhyke jolla pyritään kehittämään alueen elinvoimaisuutta yli rajojen. Kehittämispoliittiset merkinnät maaseudun kehittämisen (mk) sekä matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue (mv) osoittavat kohteita joilla on erityisen hyviä kehittämismahdollisuuksia. Kaaresuvannon mv-alueen kuvauksessa on erikseen mainittu, että kehittämisen tulisi tapahtua yhteistyössä Ruotsin puoleisen kylän kanssa. Myös muilla Muonion- ja Tornionjoen läheisyydessä rajan kohdalla avoimiksi jätetyillä merkinnöillä pyritään osoittamaan vetovoimaisten alueiden jatkuminen myös Ruotsin puolella. Kehittämisen kohdealue merkinnät ja Muonion matkailupalveluiden aluevarauksen laajeneminen tukevat alueiden elinvoimaisuutta Ruotsin puolella erityisesti Muodoslompolon, Kaaresuvannon ja Kilpisjärven alueilla.

Kaupan suuryksiöiden mahdollinen sijoittuminen Kilpisjärvelle, Muonioon, Hettaan, Ylläkselle, Kittilään ja Kolariin voimistaisi todennäköisesti ostosmatkailua lähinnä Norjasta Kilpisjärvelle ja Hettaan sekä Ruotsista Kolariin ja Muonioon. Mahdollisten kaupan suuryksiköiden tarjonnasta riippuen, saattaa ostovoiman siirtymisellä olla merkitystä Ruotsin ja Norjan puoleiseen palvelutarjontaan.

Tuulivoimala-alueille (tv 2371 ja tv 2367) mahdollisesti rakennettavat voimalat muuttavat osin myös Ruotsin puolelta avautuvaa maisemaa. Maaston muodoista johtuen maisemaan kohdistuvat vaikutukset jäävät melko vähäisiksi. Mielmukkavaaran voimala-alue (tv 2367) ei näy Muodoslompolon kylään. Mielmukkavaaran näkyvyys maantielle nro 99 vain muutamista kohdista. Voimaloiden rakentaminen Sonkavaaran tuulivoimala-alueelle (tv-2371) muuttaisi todennäköisesti osittain Saivionmoutkan ja Kätkäsuandon alueilta avautuvaa maisemaa. Niiden välisellä alueella tuulivoimalat näkyisivät myös maantielle 99.

Moottorikelkkailureitit saattavat lisätä rajat ylittävää liikennettä ja liikenteestä aiheutuvia haittoja. Mahdollisia haittoja ovat lisääntyvän liikenteen aiheuttama melu ja rauhattomuus sekä kelkkailulainsäädännön eroista johtuvien mahdollisten riskitilanteiden lisääntyminen.

Maakuntakaavassa ei ole osoitettu muita ympäristöä muuttavia toimintoja Enontekiön pohjoisosien laajoille erämaa-alueille, jotka jatkuvat Norjan puolella. Maakuntakaavalla on alueen luonto- ja maisema-arvoja säilyttävä vaikutus.

Maakuntakaavan yhteysmerkinnät parantavat liikenteen sujuvuutta Pohjoiskalotin päätieyhteyksillä. Liikenneyhteyksiin kohdistuvat vaikutukset on esitetty nuolilla. Alueellisesti merkittäviä rajat ylittäviä vaikutuksia aiheutuu Kolarin kaivoshankkeista. Vähäisempiä vaikutuksia aiheutuu Muonion, Kaaresuvannon ja Kilpisjärven lähialueille.

6.13. KAAVAN SUHDE VALTAKUNNALLISIIN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEISIIN

Maakuntakaava konkretisoi valtakunnalliset tavoitteet ja sovittaa ne yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa Tunturi-Lapin maakuntakaavaa koskevat erityisesti kulttuuriperintöä ja luonnonoloja koskevat tavoitteet. Saamelaiskulttuuri sekä poronhoito- ja luontaistalous ovat Tunturi-Lapin erityispiirteitä, joiden toimintaedellytyksiä tuetaan maakuntakaavoituksessa. Lisäksi Tunturi-Lapin valtakunnallisesti merkittäviä luonto- ja kulttuuriympäristöjen aluekokonaisuuksia, kuten laajat erämaa-alueet, huomioidaan maakuntakaavoituk-

sessä. Valtakunnallista alueidenkäyttötavoitteista Tunturi-Lapin haasteita ovat myös toimivan yhdyskunta- ja aluerakenteen ylläpitäminen.

Valtioneuvosto päätti 13.11.2008 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistamisesta. Tarkistuksen pääteemana on ollut ilmastomuutoksen haasteisiin vastaaminen. Tarkistetut tavoitteet tulevat voimaan 1.3.2009.

Tunturi-Lapin maakuntakaavalle osoitetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettu huomioon maakuntakaavoituksessa seuraavasti:

6.13.1. Toimiva aluerakenne

- **Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena.** Maakuntakaavan selostusosassa on esitetty alueidenkäytön kehittämisen tavoitteiden pohjautuvan alueiden vahvuuksiin ja alueiden välisten yhteyksien parantamiseen. Hyvät yhteydet erityyppisiin vahvuuksiin tukeutuvien alueiden välillä tukevat kokonaisuuden elinvoimaisuutta.

Aluerakenteeseen liittyviä erityistavoitteita:

- *Ylimaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet.* Kaavaselostuksessa on esitetty Lapin Maakuntasuunnitelman mukaiset ylimentaakunnalliset kehittämisvyöhykkeet. Tornionlaakson vyöhykkeelle on maakuntakaavassa merkitty Revontulentie sekä Ruotsin ja Norjan puoleisiin alueisiin tukeutuvia kehittämiskohdealueita.

6.13.2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu

- **Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä.** Merkittävimmät maakunnan aluerakenteeseen vaikuttavat muutokset aiheutuvat odotettavissa olevasta matkailun kasvun jatkumisesta sekä kaivostoinnasta. Myös yleisesti tapahtuva syrjäseutujen väestön määrän väheneminen vaikuttaa aluerakenteeseen. Suuret matkailupalveluiden alueet ovat sijoittuneet erilleen olemassa olevasta aluerakenteesta. Nykyisten alueiden kehittämisen yhteydessä kaavamerkinnoilla ja suunnittelumääräysten avulla pyritään hallitsemaan haitat ja kohdistamaan ne rajatuille alueille. Matkailukeskukset on pyritty yhdistämään olemassa olevaan aluerakenteen verkkoon sijoittamalla uutta asutusta ja palveluita matkailukeskusten yhteyteen kokonaisuutta tukevalla tavalla.
- **Toimiva liikennejärjestelmä** on suunniteltu yhteistyössä liikenneviranomaisten kanssa. Suunnittelussa on huomioitu maakunnan sisäinen sekä rajat ylittävä liikkumisen tarve (mm. Pohjois-Kalotin itä-länsi -suuntaisen poikittaisyhteyden tarveselvitys, Tunturi-Lapin liikenneselvitys, Pohjois-Lapin liikenneselvitys). Suunnittelussa on huomioitu lentoasemat, tieliikenteen väylät yhdysteihin asti sekä vesiliikenteen satamat ja moottorikelkkailun runkoreitit.

- **Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen.** Tavoitteeseen on pyritty osoittamalla keskustatoimintojen alueiksi Muonion, Kittilän kirkonkylän, Levin ja Ylläksen (Äkäslompolo) keskustat sekä lisäksi c/at-merkinnällä Kilpisjärven rajakauppakylä. Keskuskylämerkinnät (at) on osoitettu suurimpien matkailukeskusten yhteyteen, jossa palvelut ja työpaikat lisääntyvät.

Erityistavoitteet

- **Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asuntoja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata ja suunnittelussa on edistettävä olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä.** Uutta asutusta on maakuntakaavassa ohjattu olemassa olevan yhdyskuntarakenteen yhteyteen osoittamalla kasvialueiden tai niiden läheisyydessä olevat keskuskylät (at) sekä taajamien laajenemissuunnat.
- **Alueidenkäytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit.** Maakuntakaavassa ei ole osoitettu toimintoja, jotka lisäävät tulvariskiä. Vireillä oleva tulvavapenkereen rakentaminen Kittilän kirkonkylän alueelle on huomioitu alueen yleiskaavatyössä.
- **Yhteiselle jätteenkäsittelylaitokselle** on osoitettu maakuntakaavassa Kittilän ja Kolarin siirtokuorma- ja hyötyjäteasema. Loppusijoituspaikka on seutukunnan ulkopuolella.
- **Vedenhankinnan turvaamiseksi** maakuntakaavaan on osoitettu 1. luokan pohjavesialueet sekä merkittävimmät II-luokan alueet.
- **Alueidenkäytössä luodaan edellytykset ilmastomuutokseen sopeutumiselle** on otettu huomioon kaavan tulvamääräyksessä, jossa huomioidaan tulvariskikartoitusten tekeminen.

6.13.3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat

- **Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.** Maakuntakaavassa on esitetty valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintökohteet. Yleistavoitteita tukevat maakuntakaavassa esitetyt valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintökohteet sekä suojelualueet. Alueiden virkistyskäyttöön on varattu riittävästi alueita. Matkailun kehittämiskohde-

merkinnöillä pyritään toteuttamaan käytännössä myös suojelualueiden kestävää monikäyttöä ja ehkäisemään eri intresseistä aiheutuvia ristiriitoja. Toimintojen ohjaamisella mm. moottorikelkka ja kävelyreiteille rajoittaa osaltaan alueiden monikäytöstä hiljaisille alueille kohdistuvaa melua. Myös uusien tielinjausten valinnassa on pyritty tukeutumaan olemassa olevaan liikenneverkkoon mahdollisimman paljon. Vesien hyvään tilaan on maakuntakaavassa pyritty mm. ohjaamalla kelkkareitit mahdollisuuksien mukaan aina maalle.

Erityistavoitteet

- **Valtakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriperintöalueet ja kohteet** on luetteloiden mukaisesti merkitty maakuntakaavaan. Lisäksi kaavassa on huomioitu maakunnallisesti arvokkaat ja Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi – hankkeessa esiin nousseet seudullisesti merkittävät kohteet.
- **Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet** on otettu huomioon maakuntakaavassa. Lakien ja ohjelmien mukaiset suojelualueet ja erämaalueet on merkitty maakuntakaava. Lisäksi matkailukeskusten yhteyteen on varattu virkistysalueita.
- **Ylikunnallisesti merkittävät virkistyskäytön reitit ja verkostot** on otettu huomioon merkitsemällä ulkoilun ja moottorikelkkailun runkoreitit kaavaan.
- **Matkailukeskusten ja – alueiden verkottuminen sekä toimivat palvelukokonaisuudet** on huomioitu matkailun kehittämisvyöhykkeenä sekä keskusten välisten yhteyksiä tukemalla.

6.13.4. Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto

- **Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.** Liikennejärjestelmien suunnittelussa on huomioitu maakunnan sisäiset ja rajat ylittävät liikkumistarpeet. Maakuntakaavassa on esitetty selvitettäviä raideyhteystarpeita ja liikenneyhteyksien parantaminen perustuu pääosin olemassa olevien yhteyksien parantamiseen. Ratkaisut parantavat pitkällä aikavälillä mahdollisuuksia edistää joukko- ja kevytliikenteen käyttömahdollisuuksia. Maakuntakaavassa on selvitetty energiaverkkojen kehittämistarpeet ja osoitettu niiden mukaiset varaukset.

Erityistavoitteet

- **Valtakunnallisesti merkittävät maantiet, vesiväylät, lentoasema, radat ja rajanylityspaikat** on esitetty maakuntakaavassa. Selostuksessa tuodaan esille mm. lentoliikenteen turvallisuuden liittyvät tekijät ja meluhaittojen ehkäisemisestä on annettu suunnittelumääräys.
- **Alueidenkäytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien viestintäjärjestelmien tarpeet hyödyntämällä rakennelmien yhteiskäyttöä ja edistämällä maankäytön tehokkuutta.** Revontulientien käytävällä edistetään maan käyttöä liikenne- viestintä ja energiaverkkojen tarpeita hyödyntämällä tavalla.
- **Merkittävät voimajohtojen linjaukset ja kehittämistarpeet sekä kaukokuljetukseen tarvittaviin maakaasu- ja öljyputkien linjauksiin varautuminen.** Energiaverkkojen riittävydestä ja kehittämissuunnitelmista on oltu yhteydessä Fingridiin, jolta saatujen tietojen selvitysten perusteella on merkitty tarvittavat yhteydet. Revontulientien käytävällä varaudutaan maakaasun kaukokuljetukseen.
- **Maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet** on merkitty aluevarauksina maakuntakaavaan soveltuvuus selvityksen perusteella (Lammasoivi (Enontekiö), Olos ja Mielmukkaavaara (Muonio) sekä Kuolavaara – Keulakoppaan ja Rovalaki (Kittilä).

6.13.5. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

- **Lapin tunturialueiden säilymistä luonto- ja kulttuuriarvojen kannalta erityisen merkittävänä aluekokonaisuutena** on edistetty maakuntakaavassa merkitsemällä tunturialueet pääasiassa suojelualueiksi, antamalla maisemaa koskeva yleismääräys sekä merkitsemällä alueella olevia kulttuurihistoriallisia kohteita kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi.
- **Saamelaiden kotiseutualueidenkäytössä otetaan huomioon saamelaisille alkupe räiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaiden perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poroahoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.** Saamelaiskulttuuria, poronhoitoa ja luontaiselinkeinoja turvaavat kaavamääräykset, saamelaiskulttuuria korostavat maaseudun kehittämisen kohdealueet sekä saamelaisen kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet. Kaavamerkinnot tiedottavat lakiin perustuvista oikeuksista.

- **Poronhoidon kehittämisedellytysten turvaamiseksi poronhoitoalueella** annetaan kaavamääräyksiä, osoitetaan erityisesti poronhoitoa

varten tarkoitetun alueen raja sekä varataan hyvin suuri osa alueesta suojelualueiksi.

6.14. KAAVAN SUHDE MAAKUNTASUUNNITELMAAN JA MAAKUNTAOHJELMAAN

Lapin maakuntasuunnitelma on hyväksytty 20.5.2005. Maakuntakaava noudattaa maakuntasuunnitelman alueidenkäyttöisiä periaatteita:

- Kuntakeskuksia ja matkailukeskuksia kehitetään palveluiltaan ja ympäristön laadultaan korkeatasoisiksi.
- Revontulentietä kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä ja valtakuntien rajat ylittäviä matkailuvyöhykkeitä ylimaakunnallisina kehittämisyöhykkeinä.
- Metsäteollisuuden puunsaantia turvataan varamalla pääosa kaava-alueen eteläosasta sekä Enontekiön eteläosan suojelualueiden ja luontaistalous- ja poronhoitovaltaisten alueiden ulkopuolisista alueista maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi.
- Matkailukeskusten yhteistoimintaa ja verkottumista ympäristön yrittäjien kanssa edistetään matkailun kehittämisyöhykkeillä.
- Maaseutuelinkeinojen edellytyksiä parannetaan maaseudun kehittämisyöhykkeillä, matkailun kehittämisyöhykkeillä ja porotalouden huomiointia koskevilla määräyksillä.

- Liikenteen osalta esitetään uusia itälänsuuntaisia yhteyksiä alueen saavutettavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on myös vähäliikenteisten teiden kunnosta huolehtiminen.
- Ylikunnallista jätehuoltoa kehitetään osoittamalla seudullinen jätteenkäsittelyalue.
- Metsien monikäyttöä edistetään ja käytön ristiiriitoja pyritään lieventämään myös muut käyttömuodot huomioon ottavilla kaavamerkinnöillä, määräyksillä ja suosituksilla.
- Geologisten luonnonvarojen hyödyntämistä edistetään aluevarauksilla ja liikenneyhteyksillä.
- Luonnonympäristöä ja kulttuuriympäristöä vaalitaan aluevarauksin, kaavamääräyksin ja suosituksin.

Maakuntaohjelma täsmentää maakuntasuunnitelman tavoitteita lähivuosille, ja maakuntakaava luonniiden toteuttamiselle alueidenkäyttöisiä edellytyksiä. Pitkän tähtäyksen suunnitelmana maakuntakaava on ohjeena myös maakuntaohjelman laatimiselle.

6.15. KAAVAN SUHDE MRL 28 §:N SISÄLTÖVAATIMUKSIIN

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomiointia otamisesta kerrotaan kohdassa 6.13. *Luonnonsuojelulain* mukaisten ohjelmien ja päätösten alueet on otettu kaavaan mukaan. *Tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen* on pyritty määrittelemällä kehittämisyöhykkeitä ja realistinen keskusverkko sekä käyttämällä hyväksi olemassa olevaa rakennetta. *Alueiden käytön ekologiseen kestävyys* päästään nykyisillä laajoilla suojelualueilla, toimimalla metsänhoitosuosituksen mukaan ja keskittämällä rakentaminen ja luonnonalueiden tehokas käyttö jo olemassa oleville asumis- ja matkailualueille. *Ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin* pyritään käyttämällä ja kehittämällä pääasiassa nykyisiä liikenneväyliä ja vesihuoltoverkostoja sekä keskittämällä jätehuolto suurille kaatopaikoille, joilla pystytään taloudellisimmin tehokkaaseen ympäristön suojeluun. Uudet tieyhteydet sijoittuvat suurelta osin olemassa olevien metsäautoteiden kohdalle. *Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöön* pyritään merkitsemällä kaavaan tärkeimmät pohjavesien suojelualueet. *Elinkeinoelämän*

toimintaedellytyksiä kehitetään varaamalla alueita matkailua, metsätaloutta, kylmäteknologian tutkimusta ja testausta, teollisuutta ja kaivostoimintaa varten, kiinnittämällä kaavamääräyksillä huomiota poronhoidon turvaamiseen sekä suunnittelemalla elinkeinojen tarvitsemat liikenneyhteydet. *Maise-man, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseksi* kaavassa on suojelualueita ja -kohteita sekä vaalimiseen velvoittavia kaavamääräyksiä ja selostuksen suosituksia. *Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys* turvataan laajoilla suojelu- ja matkailupalvelualueilla sekä runkoreiteillä ja virkistysalueilla. Lisäksi pääosa metsätalousalueista on virkistykseen soveltuvaa aluetta. *Alueiden käytön taloudellisuutta* on pidetty silmällä käyttämällä hyväksi mahdollisimman paljon olemassa olevaa rakennetta. Rakentamisrajoituksia aiheuttavat aluevaraukset, liikenneväylät ja teknisen huollon linjat sekä kaavamääräykset on suunniteltu niin, ettei niistä aiheudu *kohtuutonta haittaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle*. Kaavan toteuttamisesta kerrotaan luvussa 8.

6.16. KAAVAN SUHDE MUUN LAINSÄÄDÄNNÖN MUKAISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON

”Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset suunnitelmat on otettava huomioon suunniteltaessa ja päätettäessä muun lainsäädännön nojalla ympäristön käytön järjestämisestä siten kuin maankäyttö- ja rakennuslaissa ja erityislaeissa säädetään. Tässä suhteessa keskeisimpiä lakeja ovat ympäristönsuojelulaki, rakennusuojelulaki, luonnonsuojelulaki, poronhoitolaki, tielait, vesilaki, metsälaki, maa-aineslaki, kivi- ja jätelaki.

Mahdollisuus maakuntakaavan huomioon ottamiseen erityislainsäädännön mukaisessa viranomaisten päätöksenteossa vaihtelee lainsäädännön alasta riippuen. Se, missä määrin tämä on kussakin tilanteessa mahdollista, riippuu mm. siitä, millä tavalla viranomaisen päätöksenteon oikeudellisista edellytyksistä ja niihin liittyvästä harkintavallasta on asianomaisissa erityislaeissa säädetty. Maakuntakaavan huomioon ottamisen ja toteuttamisen edistämisen mahdollisuus muun lainsäädännön mukai-

nessa päätöksenteossa on sitä suurempi, mitä laajemman harkintavallan asianomainen laki viranomaiselle antaa.

Viranomaisten on sopeutettava maakunnallista alueiden käyttöä koskevat ratkaisut maakuntakaavaan. Maakuntakaava voi olla myös yksi peruste haettaessa muutosta erityislain nojalla tehtyyn päätökseen. Toisaalta maakuntakaavassa ei voi olla muun lainsäädännön vastaisia kaavamääräyksiä.

Erityisesti on huomattava, että viranomaisvaikutuksen johdosta viranomaisten on suunnitellessaan omaa toimintaansa pyrittävä edistämään maakuntakaavaa. Jos ympäristöluvan, maa-ainesluvan tai muun ympäristöllisen luvan hakijana on viranomainen, tämän on jo hakemuksessaan otettava maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioon.” (Maakuntakaavan oikeusvaikutukset, Ympäristöministeriö 2002)

Lähteet

GTK 2008: Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot. Toim. Kristina Lehtinen. Geologian tutkimuskeskus.

Destia 2007: Tunturi-Lapin maakuntakaavan maisemaselvitys. Destia ja ARKTON Suunnitteluryhmä Oy.

Ympäristöhallinto 2008: Lapin pintavesien ekologinen ja kemiallinen tila.
[http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=22901 & lan=fi](http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=22901&lan=fi) (29.10.2008)

Nieminen Mauri, RKTL (2008) Poromäärät, poronomistajat ja porolaitumet (tiivistelmä). Poropäivät 2008, Kaamanen 24.–25.4.2008. Saatavissa: http://www.rktl.fi/poro/poropaivat_2008/poropaivien_esitelmatiiivistelmat.html.

Lapin Metsäkeskus (2006) Poro ja poronhoito talousmetsissä. Saatavissa:
<http://www.metsakeskus.fi/NR/ronlyres/F6FD2330-ECAC-4904-A459-35B996FFCAA5/0/porojaporonhoitotalousmetsiss%C3%A42007.doc>

Kumpula J, Colpaert A, Tanskanen A, Anttonen M, Törmänen H ja Siitari J (2006) Porolaidunten inventoinnin kehittäminen – Keski-Lapin paliskuntien laiduninventointi vuosina 2005–2006. Kala- ja riistaraportteja nro 397. Helsinki 2006, 67 s. Saatavissa: <http://www.rktl.fi/?view=publications&id=5621>

Hukkinen J, Jääskö O, Laakso A, Müller-Wille L ja Raitio K (2002) Poronhoidon ongelmat, ratkaisumahdollisuudet ja tutkimustarpeet Suomen Lapissa poromiesten näkökulmasta. Teknillisen korkeakoulun ympäristönsuojelun laboratorion julkaisu. Espoo 2002. Saatavissa:
www.tkk.fi/Yksikot/Rakennus/Ymp/Julkaisut/TSE%201-2002i.doc

Poromiehet puhuvat. Poronhoidon ongelmat, ratkaisumahdollisuudet ja tutkimustarpeet Suomen Lapissa poromiesten näkökulmasta, Helsinki University of Technology Laboratory of Environmental Protection Publication Teknillisen korkeakoulun ympäristönsuojelun laboratorion julkaisu TECHNOLOGY, SOCIETY, ENVIRONMENT 1/2002

Tunturi-Lapin maakuntakaavan maisemaselvitys, Enontekiö, Kittilä, Muonio, ja Kolari. Destia 2007

Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat. Sigma Konsultit 2005

Tunturi-Lapin metsäselvitys 15.11. 2007

Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma kausi 2006- 2015 Metsähallitus 2007

AMO-ohjelma 2006–2010, Lapin metsäkeskus

Levi 3 –kehittämissuunnitelma (SKOY 2004)

Enontekiön – Kilpisjärvi matkailunstrategia 2004 –2010 ja Matkailuyhteistyön toimintamalli (2004)

Ylläs - II kehittämissuunnitelma vuoteen 2020 (Pöyry 2007)

Lapin maakuntasuunnitelma 2022 (Lapin Liitto 2005)

Tunturi-Lapin maakuntakaavan liikenneselvitys Liidea Oy, 2008

Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikittaisyhteyden tarveselvitys Liidea Oy, 2007

Petäjäskoski - Alta (Norja) 400 kV voimajohto -selvitys maakuntakaavoitusta varten (Fingrid 2008)

Koistinen, J., 2004: Tuulivoimaloiden linnustovaikutukset. Suomen ympäristö 721. Ympäristöministeriö. Alueidenkäytön osasto. Helsinki 2004

7. OSALLISTUMIS- JA VUOROVAIKUTUSMENETTELYN TULOKSET

7.1. YHTEENVETO KAAVOITUKSEN ERI VAIHEISTA

7.1.1. Perustieto- ja tavoitevaihe

Aloituskokous Tunturi-Lapin kuntien edustajien kanssa maakuntakaavan ohjausryhmästä sekä muista maakuntakaavoitukseen liittyvistä kysymyksistä pidettiin 16.12.2005. Jo tuossa kokouksessa keskusteltiin laajasti kaavan tavoitteista. Tavoitteita käsiteltiin perusteellisesti myös aloitusvaiheen viranomaisneuvottelussa 24.11.2006. Tavoitteita valmisteltiin ohjausryhmän kolmessa kokouksessa.

Kaavasta järjestettiin ideointi- ja neuvottelutilaisuuksia eri aloja edustavien ryhmien (Norjan ja Ruotsin alueviranomaiset, kunnat, Saamelaiskäräjät, paliskunnat, metsätalous, maaseutuelinkeinot, suojeleminen, liikenne ja pelastuspalvelu, puolustusvoimat, matkailu, kylätoiminta ja nuorisot) kanssa ja pidettiin kaikkien ryhmien yhteinen seminaari Levillä 22.–23.11.2007, jolloin olivat käsillä jo alustavat luonnokset tavoitekeskustelun aktivoimiseksi. Seminaarin tarkoituksena oli myös tiedon välittäminen, luonnosten jalostaminen ja vaikutusten arviointi. Edellä esitetyillä kokouksilla, neuvotteluilla ja seminaarilla oli hyvin suuri vaikutus kaavaluonnosten sisältöön.

Luonnosvaihe

Luonnos viimeisteltiin talvella 2007 ja käsiteltiin ohjausryhmässä 17.1.2008 ja hallituksessa 4.2.2008. Luonnos sisälsi monia vaihtoehtoisia ratkaisuja kehittämisyöhykkeiden, reittien ja liikenneväylien osalta. Kaavaluonnos vaihtoehtoinen oli nähtävänä ja lausunnoilla 3.3.–7.4.2008. Luonnoksesta pidettiin neuvottelut kuntien ja saamelaiskäräjien kanssa sekä yleisötilaisuudet kaikissa kunnissa.

Lausuntoja saatiin viranomaisilta 23 ja yhteisöiltä 26, yhteensä 49. Mielipiteitä saatiin yhteisöiltä 15 ja yksityisiltä 20, yhteensä 35, lausuntoja ja mielipiteitä yhteensä 84 kpl. Yksityisissä mielipiteissä oli 84 allekirjoittajaa.

Lausuntoja ja mielipiteitä tuli koko alueesta, mutta erityisesti Muonion pohjoisosan ja Enontekiön osalta. Palaute oli monin osin ristiriitaista. Kohteina olivat erityisesti: kehittämissyöhykkeet; matkailun, metsätalouden ja poronhoidon suhteet; saamelaiskulttuurin huomioon ottaminen; liikenneyhteydet; selvitysten riittävyys; selostuksen puutteet.

Matkailun vetovoima-alueita, matkailun ja virkistymisen kehittämisen kohdealueita (mv) esitettiin laajennettavaksi Enontekiöllä Hetan itäpuolisiin kyliin ja kansallispuiston pohjoispäähän. Vyöhykettä esitettiin myös poistettavaksi suojelualueiden kohdalta. Kansallispuiston länsipuolista Oloksen ja Hetan yh-

distävää mv-vyöhykettä kannatettiin ja vastustettiin. Maa-seudun kehittämisen kohdealueita, jolla korostuu saamelaiskulttuuri (mk-1) esitettiin muutettavaksi tavalliseksi mk-alueeksi Vuontisjärven, Peltovuoman ja Nunnasen osalta.

Muonion pohjoisosan kansallispuiston länsipuolella olevia valtionmaita esitettiin virkistys-alueiksi (V), matkailu-, metsätalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi (MU-2) sekä maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (MU). Vastaavanlaisia ristiriitaisia esityksiä kohdistui myös Kittilän Pyhänturin ja Aakenuksen väliselle alueelle. Käsitetyt siitä, kuinka laajoja alueita tarvitaan virkistykseen ja kuinka tiukkoja metsänkäyttämääräyksiä niillä tarvitaan, ovat vielä kaukana toisistaan.

Maa- ja metsätalousvaltaisella alueella (M) vaadittiin poronhoidon esiin tuomista merkinnän kuvauksessa. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettun alueen valtionmaille esitettiin merkintää M-1, Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue. Toisaalta Enontekiön eteläosan yksityismailla olevia M-1-alueita vaadittiin muutettavaksi M-alueiksi.

Saamelaiskulttuurin huomioon ottavia merkintöjä esitettiin lisättäväksi ja vähennettäväksi, samoin kylmäteknologian testaus- ja tutkimusalueita.

Rautatien jatkamista Ylläkseltä Leville esitettiin. Myös Jäämeren rataa esitettiin monelta taholta. Enontekiön ja Inarin välistä uutta maantieyhteyttä Nunnasen ja Lisman kautta esitettiin voimakkaasti ja vastustettiin ankarasti. Vastustajat esittivät sen sijaan Lompolo-Vierelä -yhteyden parantamista. Esitettiin, että Lapin liiton tulisi yhdessä norjalaisten kanssa tehdä aloite E45-tien jatkamisesta Kaaresuvannosta Hetan kautta Altaan. Moottorikelkkareittejä esitettiin lisättäväksi ja poistettavaksi, myös reittien säilyttämistä osittain urina.

Ehdotusvaihe

Ehdotusluonnos viimeisteltiin keväällä 2009 ja käsiteltiin ohjausryhmässä 25.3.2009 ja Lapin liiton hallituksessa 6.4.2009. Ehdotusluonnoksena esitettiin luonnosvaiheen palautteen ja käytyjen neuvotteluiden perusteella viimeistelty kaavakartta merkintöineen ja määräyksineen. Ehdotusluonnos oli nähtävänä ja lausunnoilla 1.6.–30.6.2009 ja siitä pidettiin yleisötilaisuudet kaikissa kunnissa.

Lausuntoja saatiin viranomaisilta 25 ja yhteisöiltä 19, yhteensä 44. Muistutuksia saatiin yhteisöiltä 9 ja yksityisiltä 20, yhteensä 29. Lausuntoja ja muistu-

tuksia saatiin näin yhteensä 73 kpl. Yksityisissä mielipiteissä oli 74 allekirjoittajaa.

Palautetta saatiin eniten Muonion ja Enontekiön alueita koskien ja se oli monin osin keskenään ristiriitaista. Myös Kittilän osalta varsinkin Levin matkailukeskukseen kehittämiseen liittyen saatiin melko paljon palautetta. Koko Tunturi-Lapin alueella palautteen kohteina olivat erityisesti kehittämisperiaattemerkinnät (mv, mk, mk-1, Jäämerenrata, Ylläs-Levi raideyhteys ja Nunnanen-Lisma yhteys), matkailun, metsätalouden ja poronhoidon suhteet, virkistysalueiden laajuus ja metsänkäsittely, matkailupalveluiden ja kylmätekniikan alueet, tuulivoimala-alueet sekä erilaiset reitit, tiet ja lentopaikat.

Enontekiöllä palautteen kohteena olivat erityisesti Kilpisjärven alue sekä Hetta. Lisäksi esitettiin Enontekiön eteläosan/ saamelaisien kotiseutualueella sijaitsevien maa- ja metsätalousvaltaisten alueiden muuttamista Ms-1 tai M-1 aluevarauksiksi, Ms-1 alueiden muuttamista MU-2 alueiksi sekä muutoksia maaseudun kehittämisvyöhyke (mk ja mk-1) merkintöihin.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan yleismääräyksiin liittyen saatiin palautetta maisemallisesti herkkiä alueita, rannan suuntaista kulkuyhteyttä, malminetsintää sekä peltojen avoimena säilyttämistä koskevien määräyksien osalta. Saamelaisien kotiseutu alueen merkintään ja määräyksiin esitettiin täsmennyksiä. Matkailun kehittämisen kohdealuemerkintöihin haluttiin keskenään ristiriitaisia muutoksia sekä täsmennyksiä merkinnän oikeusvaikutuksiin ja suhteeseen päämaankäyttöön. Maaseudun kehittämisvyöhykkeisiin esitettiin sekä lisäyksiä että muutoksia. Lisäyksesityksiä saatiin myös keskuskylä (at) merkintöihin. Yksittäisiä virkistysalueita koskevien palautteiden lisäksi useat tahot kommentoivat V-aluekuvauksen tekstiä selostuksessa. Myös M ja MU alueita koskien selostustekstiin haluttiin täydennyksiä. Suojelualueisiin liittyen saatiin lisäyksesitys Madeojan kuusikon lehtojensuojelualueesta sekä täsmennyksiä selostuksen tekstiin. Kaivostoimintaan liittyen toivottiin uraanin etsinnän ja uraanikaivostoiminnan kieltävää määräystä. Ruossakeron osalta haluttiin EK-1 merkintä kaavakartalle. Kulttuurimaiseman ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden sekä saamelaisen kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden aluekuvauksiin saatiin huomioita korjaus- ja täydennystarpeista. Tuulivoimaloiden alue (tv) merkinnöistä Mielmukkavaara, Sonkavaara ja Rovalaki-Palkaslaki haluttiin pois kaavakartalta. Kaavaselostukseen esitettiin täydennyksiä tuulivoimapiustojen voimajohtoyhteyksistä. Myös lentomelua ja lentopaikkoja koskien saatiin joitakin palautteita. Uusia kylmätekniikan testialuevarauksia esitettiin poistettaviksi ja niiden sijoittumisesta suhteessa reittiyhteyksiin ja poronhoidontarpeisiin oltiin huolissaan.

Tie-, reitti- ja rautatielinjaukset aiheuttivat paljon palautetta, josta suuri osa oli keskenään ristiriitaista. Sekä Jäämerenrata että Ylläs-Levi selvittävät yhteydet saivat palautetta niin poistamisen, siirtämisen, merkinnän muuttamisen kuin säilyttämisenkin puolesta. Nunnanen-Lisma selvittävää yhteyttä esitettiin poistettavaksi. Moniin tieyhteyksiin esitettiin luokan nostoa tai parantamista. Myös monet moottorikelkkailureitit keräsivät kommentteja. Linjauksiin toivottiin muutoksia ja esitettiin lisäyksiä. Moottorikelkkailureittien säilyttämisestä urina tai rakentamisesta reiteiksi saatiin vastakkaisia mielipiteitä. Ulkoilureiteistä Levi – Olos -reitti haluttiin pois kaavasta. Kulttuurihistoriallisiin reitteihin esitettiin lisäyksiä.

Kilpisjärvellä palaute koski enimmäkseen RM -alueita, joita toivottiin poistettavaksi tai supistettavaksi sekä matkailun kehittämisen kohdealuemerkintää (mv), jota esitettiin pienemmäksi ja jonka merkitykseen (suhde päämaankäyttöön) toivottiin tarkennuksia. Näiden lisäksi esitettiin esimerkiksi Kilpisjärven lentopaikan poistamista kaavakartalta, voimajohtolinjauksen tarkistamista sekä muuntamoiden ja uuden Norjan voimalinjan lisäämistä, V-alueen lisäämistä vanhan seutukaavan mukaisesti sekä c/at merkinnän siirtämistä pois Kilpisjärveltä. Hettaan kohdistuvat palautteet sisälsivät lähinnä keskenään ristiriitaisia muutosehdotuksia Hetan mv-merkintään (supistaminen ja laajentaminen).

Muonion metsäalueita koskien palautetta saatiin MU-2 alueiden muuttamisesta M-alueiksi yksityismaiden osalta sekä MU-2 alueiden lisäämisestä. Kylmäteknologialle Muoniossa osoitettuja Isomaan ja Liikamaan alueita esitettiin poistettavaksi. Pallaksen lisärakentamisen osalta esitettiin sekä myönteistä että kielteistä palautetta.

Myös Kittilässä metsiin kohdistuvat aluemerkinnot saivat runsaasti palautetta. Erityisesti Levin matkailukeskuksen ympäristön V- ja MU -alueet saivat osakseen kritiikkiä. V-alueilta esitettiin supistettavaksi ja niille haluttiin lisäävän M- ja RM -alueita. MU -alueita toivottiin muutettavan M-alueiksi. Kolarin alueita koskien ei saatu ratayhteyksiä lukuun ottamatta juurikaan muutosesityksiä.

Muuta palautetta saatiin esimerkiksi selostuksen koiravaljakko tekstiin liittyen, poronhoidon rakenteiden merkittämisestä kaavaan, ohjausryhmän jäsenten esteellisyys epäilyistä sekä saamelais- ja poronhoito tekstisisältöihin liittyen.

Saadun palautteen perusteella selostusta, aluekuvauksia ja liitteitä täydennettiin ja tarkastettiin monilta osin. Kaavakarttaan palautteen perusteella tehtyjä korjauksia ovat: saamenkielisten tekstien kirjoitusasun tarkistus, Erkunan seidan (SM 3075) kohdenumeron korjaus sekä voimajohtolinjauksen täsmennys Kilpisjärvellä. Uusina kohteina kaavakartalle lisättiin Madeojan kuusikon lehtojensuojelualue sekä kulttuurihistoriallinen Ketomella – Tappuri -

reitti. Lapin liiton hallituksen hyväksymät vastineet saatuun palautteeseen toimitettiin muistutuksen jättäneille osallisille.

Kansainvälisen kuulemismenettelyn kautta saatiin Ruotsin ja Norjan viranomaisilta 15 lausuntoa. Palaute oli pääosin positiivista ja sisälsi paljon tietoa naapurimaiden käynnissä olevista hankkeista sekä yhteistyötoiveista. Saatujen lausuntojen perusteella selostusta täydennettiin rajat ylittävien vaikutusten arvioinnin osalta.

7.2. JÄLJELLE JÄÄNEET RISTIRIIDAT

Merkittävimpiä ehdotusvaiheen jälkeen jäljelle jääneitä ristiriitaisia asioita, joissa kaavaa ei ole muutettu lausuntojen tai muistutusten mukaisesti ovat:

- Levin matkailukeskuksen virkistysalueet ja MU alueet sekä ko. alueiden metsänkäsittely
- Muonion MU-2 -aluerajaus + määräykset

- Raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävät yhteydet (Ylläs – Levi -yhteys ja jäämeren rata)
- Nunnanen – Lisma tie-/moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys
- Paikallisten erityispiirteiden suurempi näkyvyys kaavamerkinnöissä ja määräyksissä (saamelaiskulttuuri, poronhoito)
- Poronhoidon kiinteiden rakenteiden esittäminen kaavakartalla
- Isomaan, Liikamaan ja Veitservasan kylmäteknologian alueet
- Suhtautuminen uraanikaivoksiin
- Mielmukkavaaran, Sonkavaaran ja Rovalaki – Palkaslaen tuulivoimaloiden alueet
- Kilpisjärven matkailualueet ja mv-merkintä

Kaavaehdotuksen ratkaisuja perustellaan kaavaselostuksen ao. kohdissa sekä liitteenä olevissa vastineissa esitettyihin lausuntoihin ja muistutuksiin.

8. MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

Maakuntakaavan toteuttaminen tapahtuu pääasiassa välillisesti, toisaalta yksityiskohtaisempien kaavojen ja niihin liittyvien toteuttamissäännösten avulla sekä toisaalta viranomaisten päätöksenteon tuloksena.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentti edellyttää, että *viranomaisten* (koskee kaikkia viranomaisia) on suunnitellussa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta *otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.*

Lapin liitto pyrkii vaikuttamaan viranomaisten välisessä yhteistyössä siihen, että maakuntakaavaa toteutetaan mahdollisimman aktiivisesti.

Maakuntakaavaa toteutetaan pääasiassa yksityiskohtaisemmalla maankäytön suunnittelulla, jolle maakuntakaava on ohjeena. Sitä toteutetaan myös viranomaisten muulla päätöksenteolla. Tärkeimpiä toteuttajia ovat kunnat, Lapin tiepiiri, Metsähallitus, Lapin ympäristökeskus ja yritykset sekä rahoittajina myös Lapin liitto ja Lapin TE-keskus. Maakuntakaava vaikuttaa suoraan rakennustoimintaan vain sillä osin kuin siitä seuraa rakentamisrajoitus. Toteuttamisen välineet ja toteuttajat luetellaan maankäyttöluokittain liitteessä 4.

Maakuntakaava aiheuttaa suoraan vain ehdollisen rakentamisrajoituksen virkistys-, suojelu-, liikenne- ja teknisen huollon alueille. Korvausmenettely on määrätty MRL 33 §:ssä. Jos yleiskaavassa, maakuntakaavan ohjauksesta, annetaan määräys maisema-

työluvan vaatimisesta jollakin alueella, on maanomistaja oikeutettu korvaukseen MRL 140 §:n mukaan.

Toteuttaminen ajoittuu seuraavien 20 vuoden ajalle. Ensimmäisen 10 vuoden aikana tulisi tehdä ainakin:

- kehittämisvyöhykkeiden ja virkistysalueiden jatkosuunnittelu,
- reittien suunnittelu ja toteutus,
- Hanhimaa – Kiistala -yhdystie
- Lompolo – Vierelä -yhdystie
- Venejärvi – Kurtakko -yhdystie
- valtatie 21 parantaminen välillä Paljoensuu – Kilpisjärvi
- Köngäs – Inari -tien parantaminen kantatietuokkaan
- Äkäslompolo – Muotkavaara -seututien parantaminen
- osa Kolarin kaivoksista ja pellettitehtaan avaaminen
- Tornio – Äkäsjokisuu -radan parantaminen, tarvittaessa myös Kolari – Rautuvaara
- eräiden kylmätekniikan tutkimus- ja testialueiden käyttöönotto.
- Mielmukkavaaran tuulivoimala-alue

9. SUOSITUKSET

Yksityiskohtaisempi suunnittelu

Maakuntakaavassa osoitetuille kehittämisvyöhykkeiden tärkeimmille osille tulisi laatia toiminnallinen kehittämissuunnitelma ja oikeusvaikutteinen yleiskaava, joko erikseen tai laajemman kokonaisuuden yhteydessä.

Maakuntakaavassa esitettyjen kehittämisvyöhykkeiden, yhteystarpeiden ja kulttuuriympäristöohjelmien suunnittelua tulisi tukea aluekehitysrahoista ja/tai ympäristöhallinnon avustuksin.

Hiljaiset alueet

Hiljaisuus on erityisen tärkeä ihmisten virkistämisen kannalta. Melu on yksi tämän hetken merkittävimmistä elinympäristön laatua, viihtyisyyttä ja terveyttä heikentävistä tekijöistä. Sitä mukaa kun meluongelma on tunnistettu, on vastaavasti hiljaisuuden arvostus kasvanut. Hiljaisuus ja luonnon puhtaus ovat myös Suomen ja erityisesti Lapin matkailun vahvoja vetovoimatekijöitä. Alueiden säilyminen hiljaisina voidaan turvata pitkällä tähtäimellä vain ottamalla ne huomioon omina kokonaisuuksinaan maankäytön suunnittelussa. Lapissa, varsinkin Tunturi-Lapissa, luonnon hiljaisia alueita löytyy paljon, koska alueella on mm. laajoja luon-

nonsuojelualueita sekä laajoja talousmetsäalueita, missä ihmistoiminta on vähäistä.

Ruotsissa tehdyssä selvityksen (Ljudkvalitet i natur- och kulturmiljöer 2002) mukaan pelkästään hiljaiset alueet, joilla ei ole muita arvoja (käyttöön tai toimintaan liittyviä), eivät ole laajempaa kiinnostusta herättäviä alueita. Alueet, joilla on hiljaisuuden lisäksi myös luonto-, kulttuuri- tai virkistysarvoja, ovat yleensä myös käyttäjille arvokkaita alueita. Inventoinnissa tärkeänä tekijänä esitetäänkin alueeseen tai ympäristöön kuuluvien ja kuulumattomien äänten tarkastelua.

Ongelmaksi tulevaisuudessa voi tulla taajamien ja matkailukeskusten läheisyydessä tai sisällä olevien hiljaisten alueiden väheneminen tai jopa loppuminen. Taajamissa merkittävimmät melulähteet ovat katu- ja tieliikenne. Kittilässä ja Hetassa on otettava huomioon myös lentoliikenteestä aiheutuva melu. Matkailukeskuksissa lisäksi ongelmaksi voi tulla laskettelurinteistä kantautuva kovaääninen musiikki. Tavoitteena tulisi olla, että kävelymatkan sisällä taajaman tai matkailukeskuksen keskeisiltä alueilta olisi alue, jolla liikenne tai laskettelurinteen musiikki eivät häiritsevästi kuulu, vaan luonnonäänet vallitsevat.

10. YHTEENVETO

Lapin liitto on laatinut Tunturi-Lapin maakuntakaavan Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion alueelle. Maakuntakaavalla on merkittäviä oikeusvaikutuksia. Se on ohjeena kuntakaavoitukselle ja muulle alueiden käytön järjestämiselle. Viranomaisten tulee ottaa se huomioon ja pyrkiä edistämään sen toteuttamista. Maakuntakaava kumoaa Tunturi-Lapin seutukaavan.

Maakuntakaavan tulee perustua riittäviin selvityksiin. Tunturi-Lapin maakuntakaavaa varten on tehty selvitykset mm. väestöstä, elinkeinoista, geologisista luonnonvaroista, liikenteestä, kulttuuriympäristöistä, tuulivoimaloille soveltuvista alueista, maisemasta, metsien käytön aluetaloudellisista vaikutuksista sekä kaavan vaikutuksista. Tavoitteita on saatu valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista, maakunnan suunnitelmista ja seutukunnan omista suunnitelmista. Työtä ovat ohjanneet laaja ohjausryhmä ja pienemmät asiakohtaiset työryhmät. Eri eturyhmien edustajien kanssa on käyty neuvotteluja. Kaava perustuu kaavaehdotukseen sekä aikaisempaan maakuntakaavaluonnokseen ja niistä saatujen lausuntojen ja mielipiteiden pohjalta tarkentuneisiin ratkaisuihin.

Kaavassa on koko kaava-alueita koskevia määräyksiä mm. maiseman vaalimisesta, ranta-alueiden suunnittelusta, tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueista sekä poronhoidon ja luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten edellytysten turvaamisesta. Vaikka maakuntakaavaan sisältyy maankäytön rajoituksia, on se ennen kaikkea kehittämisen väline. Kaavassa on esimerkiksi monenlaisia kehittämisen vyöhykkeitä. Revontulentie on kansainvälinen liikennekäytävä ja raideliikenteen kehittämiseksi selvitettyä yhteytenä on osoitettu kansainvälisesti merkittävä Jäämerenrata kuten myös matkailua tukeva raideyhteys Leville. Lisäksi kaavassa on matkailun ja virkistykseen sekä maaseudun kehittämisen kohdealueita. Tällaisiksi on pyritty valitsemaan alueita, joilla on parhaat luontaiset edellytykset nykyisen toiminnan, ympäristön laadun tai liikenteellisen sijainnin perusteella.

Maakuntakaavan keskusverkon muodostavat Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion päätaajamat, Levin, Ylläksen ja Oloksen matkailukeskukset sekä 18 maaseudun keskuskylää ja keskustatoimintojen alue ja keskuskylä -merkinnän saanut Kilpisjärvi. Aluerakenteen suurimpia muutoksia nykytilanteeseen verrattuna ovat matkailukeskusten voimakas kasvu, suuren kaivostoiminnan syntyminen, Kittilän ja Kolarin kuntakeskusten kasvu, Kilpisjärven raja-kauppakylän kasvu ja liikenneyhteyksien paraneminen.

Suomen suurin matkailukeskittymä Levi-Ylläs-Olos-Pallas-Hetta on merkitty kaavaan yhtenäiseksi matkailun vetovoima-alueeksi, matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueeksi, tavoitteena tiivistää yhteistoimintaa entisestään. Suuret matkailukeskukset lähialueineen muodostavat valtakunnallisetkin erittäin merkittävän kehittämisen vyöhykkeen, jonka vaikutus säteilee seutukuntaan ja koko maakuntaan.

Kaavassa osoitetut suojelualueet ovat nykytilanteen mukaiset. Niiden ulkopuolelle jäävät maaseutualueet ovat pääosin maa- ja metsätalousvaltaisia alueita ja Enontekiön pohjoisosissa luontaistalous- ja poronhoitovaltaisia alueita. Metsätyöryhmän työskentelyn tuloksena Levin ja Ylläksen matkailukeskusten läheisyyteen on osoitettu virkistysalueiden lisäksi maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta ja Muonion pohjoisosaan kansallispuiston kupeeseen metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue.

Kaivostoiminta ja -teollisuus tuottavat monia merkintöjä maakuntakaavaan. Kaavassa ovat Suurikuusikon, Hannukaisen, Rautuvaaran, Taporovan, Kalkkikankaan ja Mannakorven kaivosalueet sekä kohdemerkinnällä Äkäsjokisuun teollisuusalue. Kaivostoiminnan kehittymistä tukemaan on osoitettu tieyhteydet Äkäsjokisuulta tai Palosaajosta Ruotsiin sekä radan jatkaminen Hannukaisen alueelle ja vaihtoehtoiset ratalinjaukset Ruotsiin. Matkailun tukemiseksi Kolarin rataa esitetään jatkettavaksi Ylläkselle.

Maakuntakaavaehdotuksessa esitetään muutamia uusia ja merkittävästi parannettavia yleisen tien yhteyksiä. Kehittämisperiaatemerkinnällä tie-/moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettyä yhteys on merkitty väli Nunnanen – Lisma. Kaavassa ovat myös tärkeimmät seudulliset ulkoilureitit ja moottorikelkkailureitit.

Kaavaan on merkitty arvokkaat harjualueet tai muut geologiset muodostumat sekä osoitettu tuulivoimalle soveltuvat tunturi- ja vaara-alueet. Myös kylmäteknologian testaus ja tutkimus on kasvava toimiala, ja sille on varattu alueita Kittilässä, Muoniossa ja Enontekiöllä.

Vähintään seudullisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt on merkitty kaavaan valtakunnallisten luetteloiden ja Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen perusteella. Saamelaiskulttuuri on saanut omia erityismerkintöjään. Kaavassa on myös saamelaisen kotiseutualue ja siihen liittyviä olemassa olevasta lainsäädännöstä tiedottavia määräyksiä.

LÄHDELUETTELO

Finlex. Valtion säädöstietopankki (<http://www.finlex.fi/fi/>)

Lapin liitto. Eläköön Lappi – Lapin maakuntasuunnitelma 2022. Rovaniemi 2005.

Lapin liitto. Lapin maakuntaohjelma 2007 – 2013. Rovaniemi 2006

Lapin liitto. Lapin matkailustrategia 2007–2010. Rovaniemi 2006.

Lapin liitto. Lappi 2020 - Lapin maakuntasuunnitelma. Rovaniemi 2002.

Lapin liitto. Tunturi-Lapin metsäselvitys, Metsäntutkimuslaitos 2007

Lapin liitto. Pohjoiskalotin itä-länsisuuntaisen poikkaisyhteyden tarveselvitys, Liidea 2007

Lapin liitto. Tunturi-Lapin kaupan selvitys. FCG Planeko 2009.

Lapin liitto. Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset. Rovaniemi 2008

Lapin liitto. Tunturi-Lapin maakuntakaavan vaikutusten arviointi, Ramboll Oy 2009

Lapin liitto. Tunturi-Lapin maisemaselvitys. Destia Oy 2007

Lapin liitto – Lapin lääninhallitus – Lapin tiepiiri – Liikenneministeriö. Lapin liikenne 2020. Rovaniemi 2000.

Lapin liitto - Geologian tutkimuskeskus (GTK) Pohjois-Suomen aluetoimisto. Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueen geologiset taustatiedot. Rovaniemi 2007.

Lapin liitto – Lapin tiepiiri. Pohjois-Lapin maakuntakaavan liikenneselvitys. Rovaniemi 2005.

Lapin liitto – ympäristöministeriö. Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat. Rovaniemi 2005.

Lapin metsäkeskus. Lapin metsäohjelma 2001–2005. Rovaniemi 2001.

Lapin metsäkeskus – Kainuu metsäkeskus – Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskus. Pohjois-Suomen metsähoitosuosituksset. 2001.

Lapin läänin rakennusperinne ry. Lapin rakennusperintö. Oulu 1984

Lapin seutukaavaliitto. Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset. Lapin seutukaavaliiton julkaisuja A:130. Rovaniemi 1993.

Lapin tiepiiri. Yleisten teiden ympäristön tilaselvitys. Maaseututaajamat: taajamakuva, maankäyttö ja liikenne. Rovaniemi 1994.

Lapin ympäristökeskus. Lapin kulttuuriympäristöohjelma. Rovaniemi 1997.

Lapin ympäristökeskus. Lapin kulttuuriympäristöt tutuksi -hankkeen inventoinnit ja arvotus. Rovaniemi 2007

Lapin ympäristökeskus. Natura 2000-alueiden kuvaukset. (<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=6913&lan=fi>)

Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus. Lapin perinnemaisemat. Satu Kalpio ja Tarja Bergman. Rovaniemi 1999.

Liikenne- ja viestintäministeriö. Liikennepolitiikan linjat ja liikenneverkon kehittämis- ja rahoitusohjelma vuoteen 2020. Helsinki 2008

Liikenne- ja viestintäministeriö. Kolarin ja Soklin kaivos Hankkeiden liikennehankkeiden arviointi. Helsinki 2009

Maanmittauslaitos. Pohjakartta-aineisto 2008.

Metsähallitus. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 16/1998.

Metsähallitus. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38/2000.

Metsähallitus. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Metsähallitus 2004.

Metsähallitus. Metsätalouden ympäristöopas. Metsähallitus 2004.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio. Metsätalous kaavoitusalueilla. Helsinki 2005

Metsäkeskus Tapio. Luonnonläheinen metsänhoito. Metsänhoitosuosituksset. Helsinki 1994.

Museovirasto – ympäristöministeriö: Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Helsinki 1993.

Paliskuntain yhdistys. Poro GIS & Data -aineisto 2005.

Ratavuoma, Markku; Alapassi, Markus; Hatva, Tuomo: Maa-ainesten ottaminen. Ohjeita maa-ainesten ottamisen suunnittelua ja jälkihoitoa varten. Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto, Opas 1/1994. Helsinki 1994.

Saamelaiskäräjät. Saamelaiskäräjien toimintaohjelma 2008–2011. Inari 2008.

Saamelaiskäräjät. Saamelaisten kestävän kehityksen ohjelma. Inari 2006.

Suomen ympäristökeskus. Numeerinen kartta-aineisto (luonnonsuojelu, Natura-2000, pohjavesialueet) 2009

Suomen ympäristökeskus. Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR) 2009.

Tilastokeskus. Eri tilastot/rekisterit.

Ympäristöministeriö – Sisäasiainministeriö. Alueellisten kehittämissuunnitelmien ympäristövaikutusten arviointi. Tammisaari 1999.

Ympäristöministeriö. Ohjeet suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista. Helsinki 1998.

Ympäristöministeriö. Alueiden käyttö ja aluerakenne vuonna 2017. Helsinki 1994.

Ympäristöministeriö. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II. Mietintö 66/1992.

Ympäristöministeriö. Erityissuojelua vaativat vesistöt. Vesistöjen erityissuojelutyöryhmän mietintö 63/92.

Ympäristöministeriö. Hiljaiset alueet, Hiljaisuuteen vaikuttavat tekijät ja hiljaisuuden kriteerit. Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Hiljaisuuden keitaat Satakunnassa – HiljaPiSa. Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Hiljaiset alueet Vantaalla. Helsinki 2005.

Ympäristöministeriö. Kaavamerkinnät. Helsinki 2000.

Ympäristöministeriö. Kansallismaisema. Vantaa 1993.

Ympäristöministeriö. Kauppa kaavoituksessa. Ympäristöopas 115 Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavamerkinnät ja -määräykset. Helsinki 2003

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavan oikeusvaikutukset. Helsinki 2002

Ympäristöministeriö. Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa. Helsinki 2002

Ympäristöministeriö. Maankäyttö- ja rakennuslaki perusteluineen. Edita Oy Helsinki 1999.

Ympäristöministeriö. Maisemanhoito. Maisema-alueityöryhmän mietintö I. Mietintö 66/1992. Helsinki 1993.

Ympäristöministeriö. Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa. Helsinki 2002.

Ympäristöministeriö. Rantojensuojeluohjelmaan kuuluvien valtion alueiden toteuttamisen tavoitteita ja menettelytapoja. Valtion rantaryhmän selvitys. Helsinki 1992.

Ympäristöministeriö. Tuulivoima kaavoituksessa. Työryhmäraportti. Helsinki 1994.

Ympäristöministeriö. Ympäristövaikutusten selvittäminen seutu- ja yleiskaavoituksessa - oikeudellisesta näkökulmasta. Helsinki 1997

Ympäristöministeriö. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttö tavoitteista. Helsinki 2001

TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVA LIITTEET 25.11.2009

- Liite 1. Aluekuvaukset**
- Liite 2. Taulukko kaavan vaikutuksista Natura 2000 –alueisiin**
- Liite 3. MRA 1§:n mukainen vaikutusten arviointitaulukko**
- Liite 4. Kaavan toteuttamisen välineet ja toteuttajat taulukko**
- Liite 5. Valtioneuvosten päätös melurajoista**
- Liite 6. Malli muunnetun rantaviivan laskemiseen**
- Liite 7. Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksen mukaiset hakkuut ja maanmuokkausmenetelmät**
- Liite 8. Metsänkäsittelyä koskevia suosituksia ja ohjeita**
- Liite 9. Paliskuntien erotusaidat**
- Liite 10. Seutukunnan keskeiset muuttajat**
- Liite 11. Kittilän lentoaseman lentomeluennuste vuodelle 2025**
- Liite 12. Kittilän lentoaseman esterajoitukset**
- Liite 13. Ehdotuksesta saatu palaute ja niiden vastineet**
- Liite 14. Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelun muistio**

Merkintä:	mv 8409	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	16.1.2009	
Alueen nimi:	KILPISJÄRVEN MATKAILUVYÖHYKE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Kilpisjärven kylän, Salmivaaran ja Saananjuuren alueet sekä vt:n 21 varren Peerasta Norjan rajalle saakka. Alueella on majoitus-, ravintola- ja ohjelmapalvelutoimintaa sekä kaupan palveluita.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Maisema- ja luontoarvoihin tukeutuen kehitetään alueen matkailullista kokonaisuutta ja matkailupalveluyritysten yhteistyötä, myös yli valtakunnan rajan Ruotsiin ja Norjaan.	

Merkintä:	mv 8411	Kunta: KITTILÄ, KOLARI, MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEVI –YLLÄS –OLOS –PALLAS-HETTA	
Sijainti ja kuvaus:	Vyöhyke käsittää Levin, Ylläksen ja Oloksen matkailukeskukset lähialueineen, sisältäen Ylläs-Pallas kansallispuiston virkistysvyöhykkeitä, Pallaksen ja Lainion matkailupalveluiden alueet sekä Enontekiön, Kittilän ja Muonion kuntakeskukset ja Raattaman, Könkään ja Kurtakon kylät.	
Varausperuste:	Kansainvälisesti merkittävä matkailualue.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään kokonaisuuden matkailullista vetovoimaisuutta. Erityisesti kehitetään matkailukeskusten ja alueella toimivien matkailupalveluyritysten yhteistyötä.	

Merkintä:	mv 8413	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.1.2008	
Alueen nimi:	KAARESUVANTO-LAVIVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sisältää Kaaresuvannon ja Ruotsin puolen Karesuandon kyläkokonaisuudesta Lavivaaraan ulottuvan vyöhykkeen.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä matkailualue	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään alueen matkailupalveluita Kaaresuvantoon tukeutuvana luonto- ja kulttuurimatkailun kohteena.	

Merkintä:	mk 8009	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KIHLANKI-TAPOJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ylläksen matkailukeskuksen länsipuolella Muoniojoen ja valtatie 21 varrella ja sisältää Kihlängin, Kaalamaniemen ja Tapojärven kylät. Alue jatkuu yli rajan Ruotsin puolen Kihlankiin.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon kaivostoiminnan ja matkailun tuomat mahdollisuudet sekä yhteistyön yli rajan.	

Merkintä:	mk 8010	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SIRKKA – KÖNGÄS – RAUTUSKYLÄ - HANHIMAA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levin pohjoispuolella. Alueen kylät ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kyliä, jotka tukeutuvat Levin matkailukeskukseen. Vuonna 2005 alueella oli yli 400 asukasta, kasvua vuodesta 2000 yli 20 asukasta.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja ja kulttuuriympäristöä. Täydennysrakentamisen tulisi tukeutua nykyiseen kylärakenteeseen ja rakentamistavaltaan sopeutua kylien kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön.	

-
- Merkintä:** mk 8011 **Kunta:** ENONTEKIÖ, MUONIO
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: YLI-MUONIO - SONKAMUOTKA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Muonion kirkonkylältä pohjoiseen ja sisältää Ylimuonion, Kätkäsvannon ja Sonkamuotkan kylien jokivarsiasutuksen valtatie 21 varrella. Vuonna 2005 alueella asui 320 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 noin 20 asukasta. Vyöhyke jatkuu yli rajan Ruotsin puolelle.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Täydennysrakentamisen tulisi tukeutua nykyiseen kylärakenteeseen ja rakentamistavaltaan sopeutua kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön. Otetaan huomioon sijainti Revontulentien liikennekäytävän varrella ja yhteistyön kehittäminen yli rajan Muodoslompolan ja Kätkesuandon suuntaan.
-
- Merkintä:** mk 8013 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: KURTAKKO - VENEJÄRVI - VAATTOJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kolarin päätaajamasta itään. Alue on kolmen kylän kokonaisuus, jossa maaseutuelinkeinojen rinnalla painottuu matkailu. Vuonna 2005 alueella asui 380 asukasta, kasvua vuodesta 2000 oli yli 20 asukasta.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Edistetään matkailu- ja ohjelmapalveluiden yhteistoimintaa Ylläksen kanssa ja otetaan huomioon myös kaivoksen tuomat mahdollisuudet. Täydennysrakentamisen tulisi tukeutua nykyiseen kylärakenteeseen ja rakentamistavaltaan sopeutua kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen ympäristöön.
-
- Merkintä:** mk 8014 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: LAPPEA - VÄYLÄNPÄÄ
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kolarin päätaajamasta etelään Tornionjoen varrella. Vuonna 2005 alueella asui yli 100 asukasta, kasvua vuodesta 2000 oli noin 10 asukasta. Vyöhyke jatkuu Ruotsin puolen Tornionjokivarteen ja Pajalaan.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämisellä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna. Kehitetään matkailupalveluiden yhteistyötä Ylläksen ja Pellon suuntaan sekä Ruotsiin.
-
- Merkintä:** mk 8015 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: KELONTEKEMÄ - TEPSA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kittilän kirkonkylän itäpuolella, aivan Sodankylän kunnanrajan tuntumassa. Vuonna 2005 alueella asui vajaa 190 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 oli 15 asukasta.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämisellä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.
-
- Merkintä:** mk 8016 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: KUUSAJOKI - KUIVASALMI - KIISTALA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee aivan Kittilän kirkonkylän itäpuolella. Vuonna 2005 alueella asui noin 250 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 oli 20 asukasta.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä maaseutualue.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon Suurikuusikon kaivoksen tuomat mahdollisuudet. Loma-asutuksen edellytysten kehittämisellä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.

Merkintä:	mk 8017	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ALAKYLÄ - HELPPI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kittilän kirkonkylältä etelään kantatie 79 varrella, jatkuen myös Rovaniemen puolella. Vuonna 2005 Kittilän puoleisella alueella asui vajaa 370 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 oli noin 40 asukasta.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämällä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.	

Merkintä:	mk 8033	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	VUONTISJÄRVI - PELTOVUOMA - NUNNANEN	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Enontekiön kuntakeskuksesta länteen. Vuonna 2005 alueella asui yli 420 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 oli noin 40 asukasta. Vyöhykkeeseen sisältyvät Vuontisjärven, Peltovuoman ja Nunnasen kylät, joissa on maaseutuelinkeinojen lisäksi myös saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon liittyviä erityispiirteitä.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Täydennysrakentamisen tulisi tukeutua nykyiseen kylärakenteeseen ja rakentamistavaltaan sopeutua kulttuurihistoriallisesti arvokkaaseen kyläympäristöön sekä ottaa huomioon alueen saamelaiskulttuuriin kuuluvat erityispiirteet. Loma-asutuksen edellytysten kehittämällä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.	

Merkintä:	mk-1 8031	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KUTTANEN – KAARESUVANTO - ROPINPERÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Enontekiön kuntakeskuksesta länteen, Muonionjoen ja valtatie 21 varrella Kuttasesta Kaaresuvannon kautta Ropinperälle. Vuonna 2005 alueella asui vajaa 360 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 oli noin 30 asukasta. Kaaresuvannossa on rajanylityspaikka ja vyöhyke jatkuu Ruotsin puolella. Alueella on saamelaiskulttuuriin erityispiirteitä.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja erityisesti saamelaista kulttuuriympäristöä. Saamelaiskulttuurin säilymistä edistetään ja uusia elinkeinoja kehitetään sopusoinnussa peruselinkeinojen kanssa. Kehittämisessä tulisi hyödyntää perinteistä tietämystä ja osaamista. Poronhoito säilyy tärkeänä elinkeinona, joten laidunalueiden ja kylien välisistä yhteyksistä tulee huolehtia.	

Merkintä:	mk-1 8032	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEPPÄJÄRVI - PALOJÄRVI - NÄKKÄLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Enontekiön kuntakeskuksesta pohjoiseen. Vyöhyke sisältää Leppäjärven, Palojärven ja Näkkälän kylät, joissa on saamelaiskulttuurin erityispiirteitä. Vuonna 2005 alueella asui vajaa 180 asukasta, vähennystä vuodesta 2000 noin 20 asukasta.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä maaseutualue.	
Kehittämisperiaate:	Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja erityisesti saamelaista kulttuuriympäristöä. Saamelaiskulttuurin säilymistä edistetään ja uusia elinkeinoja kehitetään sopusoinnussa peruselinkeinojen kanssa. Kehittämisessä tulisi hyödyntää perinteistä tietämystä ja osaamista. Poronhoito säilyy tärkeänä elinkeinona, joten laidunalueiden ja kylien välisistä yhteyksistä tulee huolehtia.	

Merkintä:	A 1	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	HETTA	
Sijainti ja kuvaus:	Taajama-alue käsittää Enontekiön kirkonkylän asemakaava-alueet ja niihin liittyvät taajamaluontoiset alueet. Alue on väljästi rakennettu, noin neljä kilometriä pitkä nauhamainen vyöhyke maantien molemmin puolin.	
Varausperuste:	Kunnan keskustaajama	
Kehittämisperiaate:	Taajamaa kehitettäessä otetaan huomioon matkailun tarpeet, kulttuurihistorialliset kohteet sekä muut alueen erityispiirteet. Lisärakentaminen tulisi sijoittaa nykyiselle asemakaava-alueelle tai sen välittömään yhteyteen.	

Merkintä:	A 2	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KITTILÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylän taajama-alue, sijoittuu kapeahkolle vyöhykkeelle kantatie 79:n molemmin puolin. Idässä taajamaa rajaa Ounasjoki ja lännessä suoalueet. Lähes koko taajama-alueella on asemakaava.	
Varausperuste:	Kunnan keskustaajama	
Kehittämisperiaate:	Taajamaa kehitettäessä otetaan huomioon lisääntyvästä liikenteestä aiheutuvat haitat ja pyritään turvaamaan liikenteen sujuvuus ja turvallisuus. Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai sen välittömään yhteyteen. Varaudutaan myös taajaman laajenemiseen.	

Merkintä:	A 3	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KOLARI	
Sijainti ja kuvaus:	Taajama-alue sijoittuu Muonionjokivarteen vastapäätä Kolarin saarta, jonne asutus on tullut jo 1650-luvulla. Taajama on alunperin sijoittunut nauhamaisesti jokivarren rakentamiskelpoisille alueille ja laajentunut sittemmin myös valtatie 21 varteen. Alue on pääosin asemakaava-alueita.	
Varausperuste:	Kunnan keskustaajama	
Kehittämisperiaate:	Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai sen välittömään yhteyteen. Otetaan huomioon suunniteltujen kaivosten tarvitsemat asumisen ja palvelujen alueet ja varaudutaan taajaman laajenemiseen.	

Merkintä:	A 4	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONIO	
Sijainti ja kuvaus:	Taajama-alue sijoittuu nauhamaisesti pääosin valtatie 21 ja Muonionjoen väliselle alueelle. Alue on lähes kokonaan asemakaava-alueita.	
Varausperuste:	Kunnan keskustaajama	
Kehittämisperiaate:	Lisärakentaminen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiselle asemakaava-alueelle tai sen välittömään yhteyteen. Varaudutaan taajaman laajenemiseen.	

Merkintä:	c 110	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEVI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levitunturin pohjoispuolen asemakaavoitetulla keskusta-alueella tai aivan sen välittömässä yhteydessä Hissitien ja Ounasjoentien välillä. Alueelle on sijoittunut pääosa Levin kaupallisesta palvelurakenteesta.	
Varausperuste:	Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.	
Kehittämisperiaate:	Alue rakennetaan tiiviinä keskusta-alueena, jossa toteutetaan tehokas liikennejärjestelmä lyhyin kävely-etäisyyksin. Muiden kuin majoituspalveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan eheyttämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 - 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 111	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ÄKÄSLOMPOLO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Äkäslompolon kylässä, Äkäslompolojärven länsi/eteläpuolella nykyisten kaupallisten palvelujen läheisyydessä Lompolontien risteysalueelta Nililahentielle.	
Varausperuste:	Alue, jolle sijoittuu pääosa Äkäslompolon palveluista	
Kehittämisperiaate:	Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 112	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KITTILÄN KESKUSTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kittilän kuntakeskuksen ydinalueella Sodankyläntien risteyksestä Levi-instituutille kantatien molemmin puolin.	
Varausperuste:	Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.	
Kehittämisperiaate:	Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 113	Kunta: KOLARI
Päiväys:	24.1.2008	
Alueen nimi:	KOLARIN KESKUSTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarin kuntakeskuksen ydinalueella koulukeskuksen ja terveystakeskuksen välillä sekä Jokijalantien ja valtatie 21 risteuksen tuntumassa.	
Varausperuste:	Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.	
Kehittämisperiaate:	Palveluiden lisärakentaminen suunnataan ensisijaisesti keskustan tiivistämiseen, mutta myös valtatie 21 risteuksen tuntumaan voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 114	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	HETAN KESKUSTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Enontekiön kuntakeskuksen, Hetan ydinalueella koulukeskuksen ja hotelli Hetan välillä maantien molemmin puolin.	
Varausperuste:	Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.	
Kehittämisperiaate:	Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa kaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 115	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONION KESKUSTA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Muonion kuntakeskuksen ydinalueella valtatie 21 risteysalueelta kunnanvirastolle.	
Varausperuste:	Alue, jolle pääosa taajaman palveluista sijoittuu.	
Kehittämisperiaate:	Palveluiden lisärakentaminen suunnataan keskustan tiivistämiseen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c 116	Kunta: KOLARI
Päiväys:	24.2.2009	
Alueen nimi:	YLLÄSJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ylläksen Ylläsjärven puolen matkailualueella Ylläsjärventien ja Maisematien välillä, jonne myös suunniteltu rautatien jatke sijoittuisi.	
Varausperuste:		
Kehittämisperiaate:	Palveluiden rakentaminen tulisi sijoittaa suunnitellun rautatien asemapalvelujen yhteyteen. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	c/at 209	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KILPISJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Kylä sijaitsee Enontekiön kunnan luoteisosassa vt 21:n varrella, Jäämerelle on matkaa 50 km ja kunnan päätaajamaan 180 km. Kylää reunustaa Kilpisjärvi ja toisella puolella Saana. Vuonna 2005 kyläalueella asui yli 100 asukasta. Pääosa asutuksesta on sijoittunut Kilpisjärven eteläpähän, jonne sijoittuu myös pääosa kylän palvelurakenteesta.	
Varausperuste:	Rajakaupan keskittymä.	
Kehittämisperiaate:	Alueella kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon myös Norjan kehitys sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Revontulentien liikennekäytävän varrella. Alueelle voidaan nykyisten kaupallisten palvelujen yhteyteen sijoittaa myös rajakauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä (1 – 2 yksikköä, enintään 2000 – 10 000 k-m ²).	

Merkintä:	at 208	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KAARESUVANTO	
Sijainti ja kuvaus:	Kylä sijaitsee kunnan päätaajamasta länteen noin 70 km, aivan Ruotsin rajan tuntumassa. Kaaresuvannon lähin naapurikylä on Ruotsin puolen Karesuando. Kylien välinen yhteistyö on tiivistä. Suomen puoleisella kyläalueella asui vuonna 2005 noin 250 asukasta, Ruotsin puolella yli 300 asukasta. Palveluita käytetään rajan molemmin puolin.	
Varausperuste:	Kunnanosan keskus.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti Revontulentien liikennekäytävän varrella ja matkailun vetovoima-alueella. Yhteistyötä tehdään Ruotsin Karesuandon kanssa. Varaudutaan matkailun ja liikenteen palvelujen kysynnän kasvuun.	

Merkintä:	at 213	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PALOJOENSUU	
Sijainti ja kuvaus:	Kylä sijaitsee kunnan päätaajamasta vajaa 30 km länteen, vt 21 ja kt 93 risteuksen tuntumassa, Muonionjoen rannassa. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 120 asukasta.	
Varausperuste:	Kunnanosan keskus.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti Revontulentien liikennekäytävän varrella. Varaudutaan matkailun ja liikenteen palvelujen kysynnän kasvuun.	

Merkintä:	at 214	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	PELTOVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kylä sijaitsee kunnan päätaajamasta vajaa 30 km itään. Vuonna 2005 kylässä asui noin 200 asukasta.	
Varausperuste:	Kunnanosan keskus.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella.	

Merkintä:	at 219	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	ALAKYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kylä sijaitsee kunnan päätaajamasta noin 35 km etelään, kt 79 varrella.	
Varausperuste:	Kunnanosan keskus.	
Kehittämisperiaate:	Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella.	

Merkintä: at 220 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 30.4.2009
Alueen nimi: PALOJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee noin 26 km Hetasta pohjoiseen Hetta-Kautokeino tien varrella, Palojärven länsirannalla. Kylän tuntumassa kulkee mäntymetsän ja samalla myös havupuuvyöhykkeen pohjoisraja. Palojärven kylässä on ollut kiinteää asutusta 1800-luvulta lähtien. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 25 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella, jolla korostuu saamelaiskulttuuri.

Merkintä: at 229 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KAUKONEN
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee noin 20 km Kittilän kirkonkylältä etelään Kittilä-Rovaniemi tien varressa.. Kaukosen kylä kuuluu Ounasjokivarren laajimpiin maatalousalueisiin ja se on jokivarren pohjoisosien suurimpia ja vanhimpia kyliä - ensimmäiset vakituiset asukkaat saapuivat 1600-luvun puolivälin tienoilla. Vuonna 2005 kylässä asui reilu 300 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä.

Merkintä: at 230 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KELONTEKEMÄ
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee kirkonkylältä noin 40 km itään, Sodankylä-Kittilä maantiestä 7 km etelään. Asutus sijaitsee Kelontekemäjärven kaakkoisen pohjukan reunoilla. Kelontekemäjärven sijaitsee myös karipahta, joka on ollut Kittilän ja Sodankylän lapinkylien rajana. Sitä kutsutaan vieläkin Rajakiveksi. Vuonna 2005 kylässä asui noin 100 asukasta
Varausperuste: Kunnanosan keskus.
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella.

Merkintä: at 232 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: SIRKKA
Sijainti ja kuvaus: Sirkan kylä kytkeytyy osaksi Levin matkailukeskusta. Vuonna 2005 kylässä asui yli 720 asukasta
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Varaudutaan matkailukeskuksen ja kaivoksen henkilökunnan sekä etätyötä tekevien asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja maaseudun kehittämisen kohdealueella.

Merkintä: at 238 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: RAATTAMA
Sijainti ja kuvaus: Raattaman kylä sijaitsee aivan Kittilän ja Enontekiön kunnan rajalla Pallas-Yllästunturin kansallispuiston itäpuolella, Pallastunturin vieressä Ounasjoen varrella. Raattaman kyläkuvassa näkyy poronhoito. Vuonna 2005 kylässä asui noin 130 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.

-
- Merkintä:** at 239 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: SIEPPIJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Sieppijärvi sijaitsee Kolarin kirkonkylältä noin 20 km etelään Revontulentien liikennekäytävän varrella. Asutus sijaitsee kahden vaaran, Sieppivaaran ja Käkivaaran välissä. Vuonna 2005 kylässä asui 520 asukasta
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti Revontulentien liikennekäytävän varrella.
-
- Merkintä:** at 348 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: VAATTOJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee Kolarin kirkonkylältä noin 20 km kaakkoon. Kylässä on asuttuja taloja noin 80 ja vapaa-ajanasuntoja noin 70. Kylässä on kauppa ja koulu, jonka oppilasennuste on lähitulevaisuudessa vakaa, koska Vaattojärvi - Venejärvi alueella asuu nuoria lapsiperheitä. Kylässä on kahdeksan toimivaa maitotilaa, lammastila, kaksi perunanviljelijää, kaksi kenttäsiirkkeliä, yksi puusepänerverstas ja korjaamotoinimintaa. Vuonna 2005 kylässä asui 160 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä ottaen huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella.
-
- Merkintä:** at 350 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: ÄKÄSLOMPOLO
Sijainti ja kuvaus: Kylä on Ylläksen matkailukeskuksen ydinaluetta. Äkäslompolon perinteinen kyläympäristö on viime vuosina muuttunut matkailupalveluiden ja loma-asuntojen rakentamisen myötä. Maisemassa erottuvat kuitenkin edelleen selvästi kylän piirteet; järveä kohti suuntautuneet rantapellot ja –niityt sekä perinteinen rakennuskanta. Järvi on tärkeä osa kylän rakennetta ja kyläkuvaa ja sen kautta avautuu näkymiä myös etäämmälle, järveä ympäröiville tunturiselänteille. Vuonna 2005 kylässä asui yli 320 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Varaudutaan matkailukeskuksen ja mahdollisen kaivoksen henkilökunnan sekä etätöitä tekevien asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.
-
- Merkintä:** at 352 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: YLLÄSJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee Ylläksen matkailukeskuksen yhteydessä. Ylläsjärven kylällä rakentaminen on sijoittunut tien varteen sekä avoimia alueita reunustaville korkeammille maastonkohdille tai kumpareille. Uudisrakentamista on jonkin verran sijoittunut perinteisestä rakentamisen sijoittamistavasta poiketen alaville niittyalueille, mutta yhteys järvelle ja kylän avara luonne on muutamia vesakoituneita pelto-/niittyalueita lukuun ottamatta säilynyt ja kulttuuriympäristön piirteet ja kylän rakenne erottuvat maisemassa edelleen. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 200 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Varaudutaan matkailukeskuksen ja mahdollisen kaivoksen henkilökunnan sekä etätöitä tekevien asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella sekä kylän kulttuurihistorialliset arvot.

-
- Merkintä:** at 355 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: YLI-MUONIO
Sijainti ja kuvaus: Ylimuonion kylä sijaitsee Muonion pohjoisosassa, n. 12 km kirkonkylästä pohjoiseen Muoniojoen varressa. Kylä on muodostunut joen töyräälle nauhamaiseksi kyläksi, ja se on noin kolme kilometriä pitkä. Ylimuonion kohdalla joki virtaa länsi - itä suuntaisesti ja kylän sijainti pohjoisrannalla on varsin edullinen. Asutus on rakentunut vanhoille rantaniityille, joiden takana kohoaa Utkuvaara. Kylän läpi kulkee valtatie 21 ja sen kanssa samansuuntaisesti vanha kylätie, jonka varteen asutus on pääosin keskittynyt. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 200 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Otetaan huomioon sijainti Revontulentien liikennekäytävän varrella ja maaseudun kehittämisen kohdealueella.
-
- Merkintä:** at 356 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 5.12.2008
Alueen nimi: KANGOSJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Kangosjärven kylä sijaitsee saman nimisen järven etelärannalla noin 15 km Muonion kuntakeskuksesta etelään.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämällä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna.
-
- Merkintä:** at 359 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: SÄRKIJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Särkijärvi sijaitsee Muonion kirkonkylästä noin 12km Kittilän suuntaan menevän valtatie n:o 79 varressa Särkijärven rannalla. Kylä on tunturien kainalossa; luoteessa Olostunturi, pohjoisessa ja idässä Pallastunturit ja Keimiötunturi sekä etelässä Särkitunturi. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 150 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Loma-asutuksen edellytysten kehittämällä pyritään tukemaan maaseudun pysymistä asuttuna. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.
-
- Merkintä:** at 445 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 5.12.2008
Alueen nimi: KIISTALA
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee Kittilän kuntakeskuksesta noin 40 km koilliseen. Lintula – Hanhimaa –tieyhteyden rakentamisen myötä matka Levin matkailukeskukseen lyhenee. Suurkuusikon kultakaivos sijaitsee kylän pohjoispuolella.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Varaudutaan kaivoksen henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen ja otetaan huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella.

-
- Merkintä:** at 446 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KURTAKKO
Sijainti ja kuvaus: Kylä sijaitsee Kolarin kirkonkylältä vajaa 20 km itään, Ylläsjärvelle ja Kittilään menevän tien varrella. Kylän muodostavat Kurtakko idässä, Palo pohjoisessa sekä Palovaara lännessä. Kurtakon koulu sijaitsee kulmakuntien välisellä metsäalueella. Kylän maisemaa hallitsevat Kurtakojärven lisäksi peltoaukeat sekä laajat metsäalueet. Palovaaran korkein huippu, Isolaki, kohoo noin 208 metriä merenpinnan yläpuolelle ja noin 30 metriä ympäröivää maastoa korkeammalle. Vuonna 2005 kylässä asui vajaa 130 asukasta.
Varausperuste: Kunnanosan keskus
Kehittämisperiaate: Alueella säilytetään ja kehitetään monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja maaseudun kehittämisen kohdealueella.
-
- Merkintä:** t 711 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: ÄKÄSJOKISUU
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kolarin kirkonkylästä pohjoiseen vt 21 varrella. Alueelle suunnitellaan kaivoksiin liittyvää teollisuustoimintaa.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä teollisuusalue
Kehittämisperiaate: Varaudutaan Kolarin ja Pajalan kaivosten tarvitsemaan tehdasalueeseen ja siihen liittyviin tie- ja rautatieyhteyksiin (vaihtoehtoisesti massaputkikyhteyksiin).
-
- Merkintä:** rm 852 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 24.1.2008
Alueen nimi: LAPPEA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kolarin kirkonkylältä noin 30 km etelään Tornion- ja Muoniojoen rannalta, Väylänvarrella. Lappean yläpuolella Tornion- ja Muoniojoki yhtyvät. Alue on yksi tärkeimmistä Väylänvarren kalastusmatkailukohteista.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä kalastus- ja luontomatkailukohde.
Kehittämisperiaate: Kehitetään aluetta kalastus- ja luontomatkailukohteena. Otetaan huomioon sijainti maaseudun kehittämisen kohdealueella ja tehdään yhteistyötä Ruotsin puolen matkailuyritysten kanssa.
-
- Merkintä:** rm 853 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 24.1.2008
Alueen nimi: HARRINIVA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Muonion kirkonkylän eteläpuolella. Alueella on majoitus- ja ravintolapalveluita sekä ohjelmapalvelutoimintaa.
Varausperuste: Maakunnallisesti merkittävä kalastus- ja luontomatkailukohde.
Kehittämisperiaate: Kehitetään aluetta kalastus- ja luontomatkailun tukikohtana. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella ja Revontulentien liikennekäytävän varrella.
-
- Merkintä:** V 810 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: NIVUNKITUNTURI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Oloksen matkailukeskuksen eteläpuolella ja sen kautta on yhteys kansallispuistoon. Alueelle on rakennettu runsaasti hiihto- ja ulkoilureittejä. Alue on osayleiskaavassa pääosin retkeily- ja ulkoilualuetta.
Varausperuste: Valtakunnallisen/ seudullisen matkailukeskuksen virkistysalue.
Kehittämisperiaate: Huolehditaan reittiverkoston riittävydestä, ylläpidosta ja laatutasosta.
-
- Merkintä:** V 850 **Kunta:** KOLARI, MUONIO
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: KUERTUNTURI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Ylläksen länsipuolella. Alueelle on rakennettu runsaasti hiihto- ja ulkoilureittejä.
Varausperuste: Valtakunnallisen matkailukeskuksen virkistysalue
Kehittämisperiaate: Huolehditaan reittiverkoston riittävydestä, ylläpidosta ja laatutasosta.

Merkintä:	V 851	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KÄTKÄ –PYHÄTUNTURI JA AAKENUSVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levin matkailukeskuksen länsipuolella. Alueen kautta on viheryhteys Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon. Alueelle suuntautuu Leviltä luontomatkailua, retkeilyä ja patikointia.	
Varausperuste:	Valtakunnallisen matkailukeskuksen virkistysalue.	
Kehittämisperiaate:	Huolehditaan reittiverkoston riittävydestä, ylläpidosta ja laatutasosta.	
Merkintä:	RM 1404	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	13.5.2009	
Alueen nimi:	JYPPYRÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Enontekiön kirkonkylässä Hetassa sijaitsevaa Jyppyrän hiihtomaata (Hetan hiihtomaata) kehitetään parhaillaan. Talvikaudeksi 2008 - 09 rinteisiin on rakennettu lumetusjärjestelmä ja käytössä on kolme hissiä ja useita rinteitä. Hiihtomaan rinteet sijaitsevat vaaran etelärinteissä, noin kaksi kilometriä Hetan keskustasta itään, Tunturi-Lapin luonto- ja kulttuurikeskuksen Skierrin välittömässä läheisyydessä. Monipuoliset rinteet sopivat erinomaisesti perheille ja aloittelijoille.	
Varausperuste:	Maakunnallinen matkailualue	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään perhelomailun alueena ja osana kuntakeskuksen palvelu- ja matkailutarjontaa. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	
Merkintä:	RM 1406	Kunta: KOLARI, KITTILÄ, MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	YLLÄKSEN MATKAILUKESKUS	
Sijainti ja kuvaus:	Ylläs on Kolarin ja osittain Kittilän ja Muonion kunnissa sijaitseva matkailualue. Matkailukeskuksen ytimen muodostavat Ylläsjärven ja Äkäslompolon kylät palveluineen. Ylläksen matkailu alkoi jo 1930-luvulla, jolloin saapuivat ensimmäiset hiihtomatkailijat. Majoitus toimi paikallisten asukkaiden kodeissa 1980-luvulle saakka. Ensimmäinen hiihtohissi rakennettiin vuonna 1956. Vuonna 1969 rakennettiin ensimmäinen tie tunturiin ja samana vuonna avattiin Äkäslompolon eturinteen hissi. Ylläsjärven puolella hiihtokeskustoiminta alkoi 1981. Tilastokeskuksen rekisterien mukaan vuonna 2005 Ylläksellä oli 23 majoitusliikettä, joissa oli 1.023 huonetta ja 3.281 vuodepaikkaa sekä 499 lisävuodetta. Vuonna 1998 rekisteröimättömän kapasiteetin määräksi arvioitiin 8 300 vuodepaikkaa. Vuonna 2005 niitä arvioidaan olevan 16 000 vuodepaikkaa. Rinteet ja hissit ovat Ylläksen molemmin puolin jakautuen kahden hissiyrityksen kesken, jotka kuitenkin toimivat yhdessä. Äkäslompolon puolella toimii YlläsSki Oy, jolla on 12 hissiä ja 23 rinnettä. Ylläsjärven puolella Iso-Ylläksellä on 11 hissiä ja 21 rinnettä. Vuonna 2005 Ylläksellä kirjattiin vajaat 270 000 rekisteröityä yöpymisvuorokautta, joista 27% ulkomaalaisia. Tavoitteen mukaan vuonna 2020 niitä olisi yhteensä 900 000 vrk, joista 47% ulkomaalaisia. Rekisteröimättömien yöpymisvuorokausien kasvutavoitteena on kaksinkertaistuminen nykyisestä 0,6 miljoonasta noin 1,2 milj. yöpymisvuorokauteen.	
Varausperuste:	Kansainvälinen matkailukeskus	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään kahden keskustan alueena, joissa on tiiviit ydinalueet laskettelurinteiden tuntumassa. Kylien kehittämisessä otetaan huomioon perinteisten kyläympäristöjen arvot. Varaudutaan henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	
Merkintä:	RM 1407	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEVIN MATKAILUKESKUS	
Sijainti ja kuvaus:	Levin matkailukeskus on Kittilän kuntaan Levitunturin ympärille kasvanut tiivis, menestyvä matkailualue. Kaavoituksen mitoitusravona on käytetty Levi 3-projektin mukaista lukua 35 – 36 000 vuodepaikkaa. Vuodepaikkamäärän kehittyminen on riippuvainen markkinoiden kehittymisestä. Kokonais-kapasiteetti edellyttää 12 – 13 000 uutta vuodepaikkaa, joka tarkoittaa noin 250 000 k-m2 lisäkaavoitusta.	
Varausperuste:	Kansainvälinen matkailukeskus	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään ja kehitetään keskuksen tiivistä rakennetta, mutta varaudutaan laajenemisalueisiin. Huolehditaan riittävästä aluevarauksista henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	

Merkintä: RM 1408 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: OLOKSEN MATKAILUKESKUS
Sijainti ja kuvaus: Olostunturi on yksi Muonion seitsemästä tunturista. Matkailukeskus on rakentunut tunturin pohjoispuolelle ja profiloitunut mm. ensilumen alueena sekä kansainvälisenä ja kansallisena maastohiihtokeskuksena. Latupohjat muodostavat kesällä turvallisen patikointi- ja lenkkeilypolkujen verkoston tunturiin ja sen luontonähtävyyksiin.
Varausperuste: Valtakunnallinen matkailualue
Kehittämisperiaate: Kehitetään hiihtokeskuksena, mutta huolehditaan myös kesäilmeestä ja luontoarvoista. Varaudutaan henkilökunnan asuntojen ja palveluiden sijoittamiseen ottaen huomioon Muonion kuntakeskuksen läheisyys. Sijainti matkailun vetovoima-alueella otetaan huomioon.

Merkintä: RM 1426 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: SALMIVAARAN MATKAILUALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kilpisjärven eteläpäässä ja sisältää Kilpisjärven matkailupalveluiden alueet sekä lomarakennusalueet.
Varausperuste: Valtakunnallinen matkailualue
Kehittämisperiaate: Kehitetään matkailualueena, mutta otetaan huomioon luontokohteen vaatimukset ja luonnonsuojelulliset erityispiirteet. Matkailutoimintojen suunnittelussa huolehditaan pysyvän asutuksen ja poronhoidon tarpeiden yhteensovittamisesta. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.

Merkintä: RM 1427 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: SAANANJUURI
Sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee Kilpisjärven kylän pohjoisosassa Saanan juurella lähellä Norjan ja Ruotsin rajaa. Alue sisältää Saananjuuren leirintäalueen ja muita matkailupalveluja.
Varausperuste: Valtakunnallinen matkailukohde
Kehittämisperiaate: Kehitetään luontomatkailukohteena ja otetaan huomioon alueen luonnon ja maiseman erityispiirteet. Huolehditaan kohteen kesäilmeestä. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.

Merkintä: RM 1428 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: PALLAS
Sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee Pallas-Yllästunturin kansallispuiston sisällä. Alueella on opastuskeskus, matkailuhotelli, matkailuvaunualue sekä pieni laskettelukeskus. Alueelta lähtee kattava ulkoilureitistö kansallispuistoon.
Varausperuste: Valtakunnallinen matkailukohde
Kehittämisperiaate: Kehitetään luontomatkailukohteena ja varaudutaan lisärakentamiseen huomioon ottaen maisemav arvot ja kohteen erityisluonne. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.

Merkintä: RM 1429 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: LAINIO
Sijainti ja kuvaus: Kohde sijaitsee Kittilän kunnassa Ylläksen matkailukeskuksesta noin 10 km itään. Alueella on 8 mökin lomakylä Lainiojoen rannalla. Majoitusvaihtoehtoja löytyy aina kahden hengen tuvasta 16 hengen mökkiin. Kokonaismajoituskapasiteetti on yli 60 henkilöä.
Varausperuste: Maakunnallinen matkailukohde
Kehittämisperiaate: Kehitetään luontomatkailukohteena ottaen huomioon Ylläksen läheisyys sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella.

Merkintä:	LL 1606	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KITTILÄN LENTOASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kittilän kirkonkylän pohjoispuolella. Vuonna 2006 Kittilän lentoasemalla vieraili lähes 238 000 matkustajaa. Levin ja Ylläksen matkailukeskukset ovat lyhyen etäisyyden päässä lentoasemasta.	
Varausperuste:	Valtakunnallinen lentoasema.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään lentoasemaa ja sen ympäristöä kasvavan liikenteen tarpeita vastaavasti. Ympäristön maankäyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon kasvavan liikenteen aiheuttamat rajoitukset, lentokonemelualueet sekä ilmailulain ja -asetuksen nojalla annetun ilmailumääräyksen (Ilmailuhallinto: AGA M3-6) mukaiset lentoesterajoitukset (lisätietoja: Kittilän lentoasema tai Finavia).	

Merkintä:	LL 1607	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ENONTEKIÖN LENTOASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Hetan kirkonkylän länsipuolella. Lentoaseman matkustajamäärä vuonna 2005 oli vajaa 14 000 matkustajaa. Liikenne on ollut pääasiassa tilauslentoja.	
Varausperuste:	Valtakunnallinen lentoasema.	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään lentoasemaa ja sen ympäristöä liikenteen tarpeita vastaavasti. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella. Ympäristön maankäyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon kasvavan liikenteen aiheuttamat rajoitukset, lentokonemelualueet sekä ilmailulain ja -asetuksen nojalla annetun ilmailumääräyksen (Ilmailuhallinto: AGA M3-6) mukaiset lentoesterajoitukset (lisätietoja: Enontekiön lentoasema tai Finavia).	

Merkintä:	E 1826	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SÄRKIPALON TESTIALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Oloksen eteläpuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä toiminnassa oleva testausalue	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	E 1827	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	NAULAVAARAN TESTIALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levin luoteispuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä suunniteltu testausalue	
Kehittämisperiaate:	Suunnitellaan ja toteutetaan muu maankäyttö huomioon ottaen.	

Merkintä:	E 1828	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	VEITSERVASAN TESTIALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levin luoteispuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä suunniteltu testausalue	
Kehittämisperiaate:	Suunnitellaan ja toteutetaan muu maankäyttö huomioon ottaen.	

Merkintä:	E 1829	Kunta: MUONIO
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	ISOMAAN TESTIALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Oloksen eteläpuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä suunniteltu testausalue	
Kehittämisperiaate:	Suunnitellaan ja toteutetaan huomioon ottaen ympäröivän virkistysalueen toiminnot sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella	

Merkintä: E 1830 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: LUOMAVAARAN TESTIALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Hetan länsipuolella.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä suunniteltu testausalue
Kehittämisperiaate: Suunnitellaan ja toteutetaan huomioon ottaen kuntakeskuksen läheisyys, poronhoidon tarpeet sekä sijainti matkailun vetovoima-alueella.

Merkintä: E 1831 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 25.1.2008
Alueen nimi: KITTILÄN POROTEURASTOMO
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Kittilän päätaajaman itäpuolella. Teurastamossa käsitellään Kittilän, Kolarin ja Muonion poroja. Samassa yhteydessä on myös lihanjalostamo.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä toiminnassa oleva poroteurastomo
Kehittämisperiaate:

Merkintä: E 1832 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 24.3.2009
Alueen nimi: LIIKAMAAN TESTIALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Oloksen eteläpuolella.
Varausperuste: Suunniteltu kylmätestausalue
Kehittämisperiaate:

Merkintä: tv 2364 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 9.1.2008
Alueen nimi: KUOLAVAARA-KEULAKKOPÄÄ
Sijainti ja kuvaus: Alue koostuu kahdesta tunturista Kumputunturin eteläpuolella Kittilän keskustasta noin 40 km itään ja Tepsan kylästä vajaan 10 km pohjoiseen Kittilän ja Sodankylän kuntien rajalla. Alueelle voidaan tilan puolesta rakentaa noin 15 – 25 MW tuulivoimaa (noin 20 voimalaa). Asutusta visuaaliselle vaikutusalueelle sijoittuu vähän. Lähimmät talot sijaitsevat Keulakkopään pohjoispuolella, noin 2,5 km:n etäisyydellä voimaloista. Vaaran rinteiden puustoisuudesta ja asutuksen suuntautuneisuudesta johtuen vaikutukset jäävät hyvin vähäisiksi.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä tuulivoimala-alue
Kehittämisperiaate: Teiden ja voimaloiden sijoittelussa on otettava huomioon mm. uhanalaisten kääpien ja jäkälien sijainti sekä porotalouden tarpeet.

Merkintä: tv 2366 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 9.1.2008
Alueen nimi: PALKASLAKI-ROVALAKI
Sijainti ja kuvaus: Alue on yhtenäinen tunturinselänne (Kumputunturin pohjoinen jatke), joka sijaitsee Sirkan taajamasta 30 km itäkaakkoon. Alueelle voidaan tilan puolesta rakentaa noin 20 – 30 MW tuulivoimaa. Helpohkoista rakentamisolosuhteista ja vahvan sähköverkon läheisyydestä johtuen voidaan mahdollisesti käyttää jopa yli 2 MW laitospotentialia. Kumputunturin Natura-alue rajoittaa rakentamismahdollisuuksia alueen eteläpäässä, mistä johtuen käytännössä maksimi toteutuskelpoinen tuulivoimakapasiteetti kohteessa jäänee 15 MW tasolle.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä tuulivoimala-alue
Kehittämisperiaate: Kohteen teknistaloudellisesta edullisuudesta johtuen suositellaan tarkempien selvitysten tekemistä uhanalaiselle linnustolle koituvien haittojen merkittävyyden ja vähentämismahdollisuuksien arvioimiseksi.

Merkintä: tv 2367 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 9.1.2008
Alueen nimi: MIELMUKKAVAARA
Sijainti ja kuvaus: Laaja, jyrkkärinteinen vaara sijaitsee Yli-Muonion kylän pohjoispuolella valtatie 21 läheisyydessä. Lakialueilla kasvaa matalaa metsää, alarinteet ovat osin metsäiset, osin paljaaksi hakatut. Uutta tietä on rakennettava noin 5 km (+voimaloiden väliset yhdystiet), lisäksi olemassa olevan tien perusparannusta tarvitaan vähintään 5 km matkalta. Alueelle voidaan tilan puolesta rakentaa noin 20 – 35 MW tuulivoimaa. Ylläs-Pallas- Ounas -tunturijonon länsipuoleinen seutu on korkeiden vaarojen ja yksittäisten tuntureiden sekä niiden välisten soiden luonnehtimaa. Mielmukkavaara on eräs korkeimmista metsäpeitteisistä vaaroista. Voimaloiden merkittävimmät visuaaliset vaikutukset kohdistuvat valtakunnallisesti arvokkaaseen Kanjangin maisema-alueeseen. Kanjangin kylä on säilynyt ehyenä kokonaisuutena, ja sen kulttuuriarvot perustuvat vanhaan rakennuskantaan sekä perinteisten elinkeinojen muovaamaan sopusointuiseen ympäristöön. Kylän ja vaaran välisistä avoimista soista ja Mielmukkajärvestä johtuen Mielmukkavaara avautuu suoraan kylään ollen merkittävä osa kylämaisemaa.

Varausperuste: Seudullisesti merkittävä tuulivoimala-alue
Kehittämisperiaate: Suunnittelussa otetaan huomioon maisemahaitat Kajangin kylään, Revontultentielle ja rajan yli Ruotsiin. Pyritään lieventämään haitallisia vaikutuksia.

Merkintä: tv 2368 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 9.1.2008
Alueen nimi: OLOKSEN TUULIVOIMALA-ALUE
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Olostunturin päällä. Alueella on 5 tuulivoimalaa.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä toteutettu tuulivoima-alue
Kehittämisperiaate:

Merkintä: tv 2369 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 9.1.2008
Alueen nimi: LAMMASOAIVI
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee vt 21 varrella Kilpisjärven kaakkoispuolella. Alueella on 3 tuulivoimalaa.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä toteutettu tuulivoima-alue
Kehittämisperiaate: Kehitetään kasvattamalla voimaloiden kokoa.

Merkintä: tv 2370 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 14.3.2009
Alueen nimi: VENEVAARA JA VAATTOVAARA
Sijainti ja kuvaus: Alue koostuu kahdesta erillisestä vaarasta 10 – 20 km Sieppijärveltä koilliseen. Lakialueet ja rinteet ovat kauttaaltaan metsäiset ja paikoin louhikkoiset. Ko. vaarat kohoavat ympäristöstään korkeimmalle, mutta tuntureiden mittoihin nekkään eivät yllä ja vaarojen runsaudesta johtuen ne eivät ole erityisen hallitsevia maisemakuvassa. Venejärven valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle etäisyyttä on sekä Venevaarasta, että Vaattovaarasta noin 5 km. Kylää reunustavien mäkien puustoisuudesta johtuen voimalat eivät näy itse kylälle, mutta osa voimalaoista saattaa näkyä Venejärven länsiosasta katsottaessa maisemallisesti merkittävän kylämaiseman taustalla. Vaikutuksia pystyy todennäköisesti ehkäisemään voimaloiden sijoittelun tarkemmalla suunnittelulla.

Varausperuste: Seudullisesti merkittävä tuulivoima-alue
Kehittämisperiaate: Suunnittelussa otetaan huomioon mahdolliset maisemahaitat ja pyritään lieventämään haitallisia vaikutuksia.

Merkintä: tv 2371 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: SONKAVAARA
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Enontekiön kunnassa aivan Muonion rajan tuntumassa valtatie 21 itäpuolella.
Varausperuste: Seudullisesti merkittävä tuulivoima-alue
Kehittämisperiaate: Suunnittelussa otetaan huomioon mahdolliset maisemahaitat lähikyliin ja Revontultentielle sekä vaikutukset poronhoitoon. Pyritään lieventämään mahdollisia haitallisia vaikutuksia.

Merkintä:	EJ 1965	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	8.1.2008	
Alueen nimi:	KITTILÄN SIIRTOKUORMAUS- JA HYÖTYJÄTEASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kittilän kirkonkylän eteläpuolella	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä toiminnassa oleva siirtokuorma- ja hyötyjäteasema	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	EJ 1966	Kunta: KOLARI
Päiväys:	24.1.2008	
Alueen nimi:	KOALRIN SIIRTOKUORMAUS- JA HYÖTYJÄTEASEMA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarin kirkonkylän itäpuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä toiminnassa oleva siirtokuorma- ja hyötyjäteasema	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	ET 2370	Kunta: KOLARI
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	RAUTUVAARAN JÄTEVEDENPUHDISTAMO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Ylläksen länsipuolella.	
Varausperuste:	Seudullisesti merkittävä toiminnassa oleva jätevedenpuhdistamo.	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	EK 1906	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	SUURKUUSIKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Levin matkailukeskuksesta itään. Malmia louhitaan kaivoksella noin miljoona tonnia vuodessa. Tonnista malmia saadaan noin 5,2 grammaa kultaa. Vuosituotannoksi on arvioitu noin 5000 kg. Malmin louhinta on aloitettu keväällä 2008 ja kaivoksen rikastamon toiminta on alkanut syksyllä 2008. Mineraalivarannon täyttä kokoa ei ole pystytty varmuudella toteamaan, mutta nykytiedon valossa malmia tullaan louhimaan ainakin 20 miljoonaa tonnia. Kultapitoisuus vaihtelee 4,5 g/t ja 5,8 g/t välillä, joten malmin kultasisältö ylittää 3,7 miljoonaa unssia (1 unssi = 28,35 g).	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä toiminnassa oleva kultakaivos	
Kehittämisperiaate:		

Merkintä:	EK 1907	Kunta: KOLARI
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	RAUTUVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarista Äkäslompoloon menevän tien varrella. Alueella on sijainnut Rautaruukki Oy:n rikastamo sekä Rautuvaaran maanalainen rautakaivos ja rikastushiekka-allas. Rautuvaaran tunnetut rautamalmivarannot on lähes loppuun louhittuja, Cu-Rautuvaaran kuparimalmio täysin hyödyntämättä.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä suunniteltu rautakaivos	
Kehittämisperiaate:	Suunnittelussa otetaan huomioon matkailukeskuksen läheisyys. Pyritään lieventämään haitallisia luonto- ja maisemavaikutuksia.	

Merkintä:	EK 1908	Kunta: KOLARI
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	HANNUKAINEN	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarista Äkäslompoloon menevän tien pohjoispuolella. Kuervaaran ja Laurinojan vanhat avolouhokset, joista Rautaruukki Oy tuotti malmia Rautuvaaran rikastamolle. Tuotanto lopetettiin 1989 taloudellisesti kannattamattomana, ei malmin loppumisen vuoksi. Alueella edelleen huomattavat rautamalmi (kupari-kulta) varannot, joita voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Malmi esiintyy kallioperässä sellaisessa asemassa että sen hyödyntäminen avolouhoksena on mahdollista.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä suunniteltu rautakaivos	
Kehittämisperiaate:	Suunnittelussa otetaan huomioon matkailukeskuksen läheisyys. Pyritään lieventämään haitallisia luonto- ja maisemavaikutuksia.	

Merkintä:	EK 1909	Kunta: MUONIO
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	MANNAKORPI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Muoniossa eteläosassa lähellä Kolarin kunnan rajaa vt 21 länsipuolella. Rautaruukin aikoinaan tutkima rautamalmio, joka on tyypiltään vastaava kuin Rautuvaaran malmiot. Mannakorven malmiota ei ole koskaan hyödynnetty.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä suunniteltu rautakaivos.	
Kehittämisperiaate:	Suunnittelussa otetaan huomioon alueen luonto- ja maisema-arvot.	

Merkintä:	EK 1910	Kunta: MUONIO
Päiväys:	14.3.2009	
Alueen nimi:	TAPOROVA	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarissa lähellä Rautuvaaran ja Hannukaisen kaivosalueita. Rautaruukin tutkima rautamalmiesiintymä, joka koostuu pääasiassa hematiittimalmista, toisin kuin Rautuvaaran ja Hannukaisen malmit, jotka ovat magnetiittimalmeja. Taporovan esiintymää ei ole koskaan hyödynnetty.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä suunniteltu rautakaivos.	
Kehittämisperiaate:	Suunnittelussa otetaan huomioon alueen luonto- ja maisema-arvot.	

Merkintä:	EK 1911	Kunta: MUONIO
Päiväys:	14.3.2009	
Alueen nimi:	KALKKIKANGAS	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee Kolarissa vt 21 ja Muonionjoen välissä. Alueella on kalkkikiviesiintymä. Partek/Nordkalk hyödynsi esiintymää aikoinaan Äkäsjokisuun sementtitehtaalla.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä suunniteltu kalkkikaivos.	
Kehittämisperiaate:	Suunnittelussa otetaan huomioon alueen luonto- ja maisema-arvot sekä sijainti Revontulentien liikennekäytävän ja Muonionjoen varrella. Pyritään lieventämään haitallisia vaikutuksia.	

Merkintä:	EAH 2896	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	19.3.2009	
Alueen nimi:	HUKKAKERO	
Sijainti ja kuvaus:	Alue sijaitsee kunnan itäosassa, lähellä kunnan rajaa.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä toiminnassa oleva puolustusvoimien massaräjätysalue	
Kehittämisperiaate:	Otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon räjäytyksistä ympäristölle aiheutuvat melu- ja muut haitat	

Merkintä:	S 3081	Kunta: MUONIO
Päiväys:	18.3.2009	
Alueen nimi:	KEIMIÖNIEMEN KALAKENTTÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Suomen Lapin ehkä näyttävien kalakenttä on Muonion Jerisjärven Keimiöniemi. Niemen suoralla länsirannalla seisoo pitkänä rivinä toistakymmentä kalapirttiä kala-aittoineen. Keimiöniemen kenttärannan nykyinen kaunis rakennuskanta on osin 1800-luvulta, jotkut kämpät ovat varsin uusia, pari vanhinta peräti 1700-luvun puolelta. Kenttäranta on yksityismaata, jonka omistajat lomailevat siellä. Näin ollen se ei sovellu suurten häiritsevien turistijoukkojen käyntikohteeksi. Näkyvimpinä muistoina kalarikkaan Jerisjärven käytöstä kertovat vanhimmat säilyneet kalapirtit tai niiden paikalle myöhemmin kohonneet uudemmat rakennukset. Pirkkalaisten kalapirttejä tiedetään olleen paitsi Keimiöniemellä, myös eräissä Jerisjärven saarissa. Keimiöniemen nykyiset kalamajat ovat rakennetut vanhojen pirkkalaisten aikoinaan pystyttämien pirttien paikalle, mikä antaa uusillekin kalamajoille historiallisen perspektiivin. Kenttärannassa on yhteensä 17 rakennusta: kalapirttien lisäksi alueella on suolausaittoja ja verkonkuivaustelineitä. Kenttärannasta erillään niemen lounaisrannalla on kaksi kalapirttiä. Rakennusten ympäristössä on avointa kenttää ja taustana metsää. Alueen kulttuuriarvoa lisää se, että osa majoista on edelleen Jerisjärven kalastajien käytössä. Historialliselta kannalta alue on erittäin arvokas muistomerkki suomalaisen uudisasutuksen ja kaukonautinnan ajoista lapinmailla, ovathan ensimmäiset kalapirtit rakennettu alueelle ensimmäisen kerran perimätiedon mukaan jo 1500-luvulla. Kalakentän kaakkoispuolella on alueen ainoa poikkeuksellisen kookas kivilohkare, jota lienee pidetty Keimiöniemen seitana.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY2009), suojeltu ranta- asemakaavalla. Alueella myös kiinteä muinaisjäännös.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset, rakennelmat sekä maisema- ja luontoarvot säilytetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suunnitellaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella.	

Merkintä:	S 3091	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MARKKINA	
Sijainti ja kuvaus:	Markkinan historiallinen kirkonpaikka, kalmisto ja uhripetäjä kirkkotarhan koilliskulmassa sijaitsevat moreenikummun laella Tornionjoen latvahaarojen Lätäsenon ja Kõnkämäenon yhtymäkohdassa, joka on ollut harvaan asutun pohjoisen Länsi-Lapin kirkollinen ja hallinnollinen keskuspaikka 1600-luvulta 1820-luvulle. Kivikautisia asuinpaikkalöytöjä on neljästä ja pyyntikuoppia kolmesta kohdasta eri puolilta kumpareta: pohjoisreunalta vajaan kilometrin matkalta ja erillisenä kirkosta 300 - 400 metriä itään tien eteläpuolelta. Markkinan kummun laella on kirkko ja markkinapaikka. Kirkonpaikka, kalmisto ja uhrimänty sijaitsevat kummun korkeimmalla kohdalla ja markkinapaikka länsirinteessä. Paikalla on myös kota- ja tupasijoja. Markkina oli Tornion jälkeen Länsi-Lapin keskeisin hallinnollinen ja kirkollinen keskus 1600-luvun alusta vuoteen 1826. Toisen maailmansodan aikana suomalaisten hyödyntämä Markkina oli saksalaisten vahvasti linnoittamaa Järämää vastassa ja niiden välissä oli viimeinen "asemasotalinja". Markkinan entinen kirkkomaa oli erikoinen suomalaisten toisen maailmasodan sodankäynnin päätöspaikka, vaikka se ei ollutkaan varsinainen taistelupaikka. Kaivannot olivat entisellä kirkkomaalla ja sen edustalla.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY2009). Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennelmat ja ympäristö muinaisjäännöskohteineen säilytetään. Maisema- ja luontoarvojen säilymisestä huolehditaan. Saamelaiskulttuuria korostetaan ja opastusta kehitetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suoritetaan yhteistyössä museoviranomaisten ja Siidan kanssa.	

Merkintä:	S 3097	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	3.4.2009	
Alueen nimi:	PORKKAVAARA	
Sijainti ja kuvaus:	Vanhimmat tiedot Porkkavaaran laen käytöstä rajamerkinä ajoittunevat jo keskiajalle. nykyisin nähtävät vanhat rajapyykit on kasattu entisten tilalle tai jopa päälle v. 1754 Ylitornion pitäjän ja Kittilän kärjäkunnan rajankäynnissä. Porkkavaaran laen näyttävän salmiakin muotoisen rajapyykin lisäksi nykyisiltä kuntarajoilta on kartoitettu lukuisia pienempiä rajapyykkejä ja rajalinjaa osoittavia viisarikiviä.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009, on osa teemakohdetta Kemini ja Tornion vanhan rajan rajapyykit ma 6089).	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilytetään.	

Merkintä:	SL 4001	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SOTKAVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Palojoensuusta 10 km koilliseen sijaitseva Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen kuuluva erittäin hyvä lintusuo. Sotkavuoma on tyypiltään rimpinevaa. Rimmet ovat laajoja sammalettomia aapasara-ruostevilla- ja pullosara-aapavillarimpiä. Metrinkorkuisilla 10-20 metriä leveillä jänteillä on usein matalia palsamaisia kohoutumia. Sotkavuoma kuuluu Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen. Alue muodostaa yhdessä läheisen Sotkajärven kanssa arvokkaan kokonaisuuden. Sotkajärvi on Pohjois-Lapin paras lintujärvi. Alue on sekä linnuston pesimäalue että tärkeä levähdyspaikka muuttolinnuille. Kohdetta ehdotetaan liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4002	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SAANAN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue kuuluu Käsivarren suurtuntureiden alueeseen, joka on osa noin 400 milj. vuotta sitten poimuttunutta Skandien vuoristoa. Kallioperässä on kalkkia, mikä näkyy rehevässä kasvillisuudessa. Alue on perustettu vuonna 1988 erityiseksi suojelualueeksi. Alue on tärkeä erityisesti uhanalaisten kasvien ja perhosten suojelun takia. Natura-alue muodostuu Saanan luonnonsuojelualueesta (ESA), joka on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi ja Saanan lehdoista (LHA), joka on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi lehtojensuojelualueeksi.	
Varausperuste:	Saanan luonnonsuojelualue, asetus 496/88 ja lehtojensuojelualue, asetus 503/92, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Kehitetään opastettua retkeilyä ja ohjelmapalveluja. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti luonto- ja maisema-arvoihin sovitteen.	

Merkintä:	SL 4003	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MALLA	
Sijainti ja kuvaus:	Käsivarren kärjessä Norjan rajan ja Kilpisjärven välissä oleva alue. Mallan luonnonpuisto edustaa geologialtaan nuorta Kölin tunturialuetta subalpiinisine koivumetsineen sekä ala- ja keskialpiinisine paljakkavyöhykkeineen. Korkeimmat laet 927 m. Alueen kallioperässä on kalkkia, mikä näkyy rehevässä kasvillisuudessa ja mm. perhoslajistossa. Malla on perustettu jo vuonna 1938 luonnonpuistoksi. Luonnonpuiston ensisijainen tehtävä on palvella tieteellistä tutkimusta ja luonnonsuojelua. Nuoren kallioperänsä vuoksi alue poikkeaa paljon Lapin muusta luonnosta.	
Varausperuste:	Luonnonpuistolaki 83/38, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4004	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ANNJALONJIN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Haltilta 16 km etelään Skadjajarvin pohjoispuolella sijaitseva alue. Käsivarren erämaa-alueen sisällä sijaitsevat Annjalonjin alue, joka on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi erityiseksi suojelualueeksi, ja Valtiojen harjualue, joka kuuluu harjijensuojeluohjelmaan.	
	Alueella esiintyy useita uhanalaisia kasvi- ja eläinlajeja.	
Varausperuste:	Luonnonsuojelualue, asetus 497/88, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan.	

Merkintä:	SL 4005	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LÄTÄSENO-HIETAJOKI	
Sijainti ja kuvaus:	Lätäseno-Jietajoen alue on palsasuoaletta männyn puurajan tienoilla. Alue on monien suo- ja vesikasvien pohjoisimpia esiintymispaikkoja Suomessa. Maantien varressa Jietajoen ja Markkinan välillä on maisemallisesti komea palsasuokompleksi. Se on karuhko suo, jolla on erittäin hyvin kehittynyt morfologia. Lätäseno-Jietajoki soidensuojelualue on ehdotettu liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan.	

Merkintä:	SL 4006	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	JIETANASVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Karesuvannon kylän itäpuolella valtatie 21 molemmin puolin sijaitseva alue. Alue on suureksi osaksi aapasuota, lisäksi alueella esiintyy myös palsasoita ja lettoja. Jietanasvuoma kuuluu Tunturi-Lapin palsasuovyöhykkeeseen. Alue on merkittävä linnuston pesimäalue.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan.	

Merkintä:	SL 4007	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PÖYRISVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Näkkälästä 16 km koilliseen Pöyrisjärven itäpuolella sijaitseva alue. Tunturi-Lapin palsasuovyöhykkeeseen kuuluva edustava palsasuo ja lintualue.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan.	

Merkintä:	SL 4008	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SAARAVUOMA-KUOSKISENVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Peltovuoman-Nunnanen-tien pohjoispuolella sijaitseva alue. Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen kuuluva monipuolinen vaihtumisvyöhykkeen jokivarsisoiden kokonaisuus. Kaunis ja tutkimisen kannalta arvokas suoyhdistelmä. Suolinnusto on huomattavan runsas.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4009	Kunta: ENONTEKIÖ, KITTILÄ, KOLARI, MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PALLAS-YLLÄSTUNTURIN KANSALLISPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	Pallas - Yllästunturin kansallispuiston maisemaa hallitsevat tunturit ja niitä ympäröivät luonnontilaiset metsät ja suot. Alueen puhdas ja kaunis luonto sekä vaihteleva maasto tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet retkeilyyn, hiihtoon ja luonnossa liikkumiseen. Tunturien siluetti on lähes aina läsnä, ja reitit ohjaavat kulkijan puiston kauneimmille näköalapaikoille. Kuvauksellisen kauniit Pallastunturit on valittu yhdeksi Suomen kansallismaisemista. Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on Suomen kolmanneksi suurin kansallispuisto. Sen pinta-ala kaksinkertaistui, kun Pallas - Ounastunturin kansallispuisto ja Ylläs - Aakenuksen suojelualue yhdistettiin. Tunturijonon eteläisin huippu, Yllästunturi, jää laskettelurinteineen kansallispuiston ulkopuolelle. Koko kansallispuiston korkein laki on Pallastuntureiden Taivaskero, joka yltää 807 metrin korkeuteen. Pohjoisessa maisemaa hallitsevat loivasti kumpuilevat ylänkömäiset Ounastunturit. Luonnonmaantieteellisesti Pallas - Yllästunturin kansallispuisto sijaitsee Perä-Pohjolan, Metsä-Lapin ja Tunturi-Lapin rajamailla, ja se on elinympäristöltään monimuotoinen ja mielenkiintoinen. Tuntureilla ja metsissä kohtaavat eteläiset ja pohjoiset lajit. Samoilla seuduilla on vaihtunut myös vanha peräpohjalainen maanviljelyskulttuuri pohjoiseksi poronhoitokulttuuriksi.	
Varausperuste:	Laki 1430/2004, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastettua retkeilyä ja ohjelmapalveluja. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti ja kansallispuiston luonto- ja maisema-arvoihin sovitteen.	
Merkintä:	SL 4010	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	IITON PALSAT	
Sijainti ja kuvaus:	Käsivarressa valtatie 21 ja Könkämäenon välissä, noin 52 km Karesuvannosta luoteeseen sijaitseva alue. Tunturi-Lapin palsasuovyöhykkeeseen kuuluva suo, jossa on korkeita ikiroudassa olevia palsoja.	
Varausperuste:	Asetus 801/85, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Otetaan huomioon sijainti Revontulentie läheisyydessä.	
Merkintä:	SL 4011	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	TERMISLEHTO	
Sijainti ja kuvaus:	Näkkälästä 9 km pohjoiseen sijaitseva metsähallituksen päätöksellä perustettu aarnialue. Alueella on myös valtakunnallisen lehtojensuojeluohjelman mukainen alue. Laaja ja monipuolinen lehtoalue, jossa useita vaateliaita lajeja.	
Varausperuste:	Lehtojensuojelualue, asetus 503/92, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Huomioidaan sijainti kulttuurihistoriallisesti merkittävän reitin läheisyydessä, mahdollisena käyntikohteena.	
Merkintä:	SL 4012	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PELTOJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Peltovuoman kylän länsipuolella sijaitseva monipuolinen lintujärvi, jolla on merkitystä myös muutonaikaisena levähdysalueena. Järvi on lähes kauttaaltaan soiden ympäröimä. Saraniitty- ja järvikortteen muodostama ruoikkovyöhyke on melko kapea.	
Varausperuste:	Lintuvesiensuojelualue, VNp 3.6.82	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	
Merkintä:	SL 4013	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LUPPOKURUN LEHTO	
Sijainti ja kuvaus:	Noin 10 km Palojoensuusta itään Muotkajärven eteläpuolisessa kurussa sijaitseva kohdemerkinnällä varattu kostea suurruoholehto ja sellaisena tyypinsä pohjoisimpia edustajia.	
Varausperuste:	Lehtojensuojelualue, asetus 503/92, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4015	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PALONTAUSTAVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Palojoensuusta 7 km kaakkoon sijoittuva Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen kuuluva, läntisen vaihettumisvyöhykkeen suo. Alueeseen sisältyy yksityimaita.	
Varausperuste:	Soidensuojelualue, VNp 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Otetaan huomioon sijainti Revontulentie läheisyydessä.	
Merkintä:	SL 4016	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	RAAKEVUOMAN-VUOSSIJÄNGÄN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylältä 60 km pohjoisluoteeseen sijaitseva aapasoita ja jokivarsisoita käsittävä linnustollisesti arvokas suojelukohde.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	
Merkintä:	SL 4017	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEMMENJOEN KANSALLISPUISTO	
Sijainti ja kuvaus:	Inarin ja Kittilän kuntiin sijoittuva kansallispuisto sisältää monipuolisen näytteen Taka-Lapin luonnosta ja maisemista. Alue on luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva. Puiston itäosia hallitsevat mahtavat Viibus- ja Maarestatunturien ryhmät, luoteisosaa jyrkkäpiirteinen ja kapea Kietsimätuntureiden jono ja lounaiskulmaa laakeat ja matalat Skärri- ja Peltotunturit. Keskellä jää laaja alanko, jossa tunturikoivua ja harvaa mäntymetsää kasvavat selänteet ja pitkät aapasuovuomat vaihtelevat. Alueella kasvaa maamme pohjoisimpia kuusia. Vaskojoen latvoilla Sankivaarassa on kuusiryhmä (50 kpl), joka on erikseen suojeltu Metsähallituksen päätöksellä vuonna 1956. Vaskonselän länsirinteen kuusiryhmä (5 kpl) on suojeltu Metsähallituksen päätöksellä vuonna 1956. Lemmenjoen kansallispuisto on tärkeä pohjoisten metsien, soiden ja jokiluonnon suojelun kannalta. Alueella pesii runsas linnusto. Kohdetta ehdotetaan liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Kansallispuisto, laki 674/81, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään maisema-, luonto- ja kulttuuriarvot. Sisältää matkailun vetovoima-alueita mv 8403 ja useita ma-kohteita. Kehitetään opastettua retkeilyä. Rakenteet toteutetaan korkeatasoisesti luonto- ja kulttuuriarvoihin sovitteen. Ympäristövaurioiden maisemoinnista huolehditaan.	
Merkintä:	SL 4018	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	NAATSUKKA-AAPA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kunnan koillisosassa sijaitseva Metsä-Lapin aapasuovyöhykkeeseen kuuluva laajoja kaltevia, varpuisia suursaranevoja käsittävä suoalue. Rimpinevojen kohdalla jännerakenne on verkkomainen. Reunoilla esiintyy pounikkoisia rämeitä. Suoalue jatkuu Sodankylän kunnan puolelle.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	
Merkintä:	SL 4019	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SIUKATANJÄRVET	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 60 km pohjoiseen sijaitseva vesistö-, suo- ja metsäluonnon suojelukohde. Erikoinen lähekkäin sijaitsevien matalien pikkujärvien ja lampien ryhmä. Lähistöllä on lukuisia pieniä rimpinevoja. Soiden reunat ja järvien rannat ovat usein pounikkoja. Alueella on runsaasti vesilintuja.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4020	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LOUKISEN LATVASUOT, ANNIKINPALON –HAURESPÄÄN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 34 km koilliseen sijaitseva Loukisen latvasoista ja Annikinpalon vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Loukisen latvasuot ovat Pohjoisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva kasvistollisesti ja linnustollisesti arvokas kohde. Alue jakaantuu kahteen erilliseen osaan. Keskellä on yksityismaita (mukana rajauksessa), jotka olisi hyvä saada liitettyä maanvaihdon tai ostamalla suojelualueeseen. Annikinpalon vanhojen metsien (148) metsät ovat pääosin suosaarekkeiden eri-ikäisiä ja erirakenteisia mänty-kuusi sekametsiä, koivuvaltaisia metsiä on n. 8 % vanhojen metsien pinta-alasta. Metsät ovat luonnontilaisia ja niissä on näkyvissä vain vähäisiä poimintahakkuiden jälkiä. Haurespään alueen metsistä suurin osa on yli 200-vuotiaita luonnontilaisia kuusikoita. Alueella on myös koivuvaltaisia metsiä, lehtomaisia kankaita ja lehtokorpia. Alue liittyy Loukisen latvasoiden soidensuojelualueeseen. Laki 851/88. Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, Natura VNp. 20.8.1998	
Varausperuste:	Laki 851/88. Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4021	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KUORTANOVUOMA-SIVINUVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 38 km pohjoiseen sijaitseva Pohjoisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva komea vaihettumisvyöhykkeen suo, joka on merkittävä myös linnustoltaan. Kuortano-Saivinvuoma-Launijärven alue sisältää vaihtelevaa aapasuo- ja järviluontoa. Alueella esiintyy useita suotyyppejä: karuhkoja rimpinevoja, erilaisia lettoja, suursaranevoja, tulvanevoja, suoniittyjä, lähteikköpintoja sekä korpia ja rämeitä. Järvet ovat pehmeäpohjaisia, melko matalia ja kirkasvetisiä.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4024	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LEPPÄVUOMA-MURTOVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 20 km luoteeseen sijaitseva kolmessa eri osassa oleva kauniisti kehittynyt Peräpohjolan aapasuo Ylläs-Sirkka retkeilyreitillä varrella. Linnusto on runsas. Etenkin kahlaajia esiintyy runsaasti.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot. Kehitetään ohjattua retkeilyä. Otetaan huomioon alueen sijainti Levin matkailukeskuksen läheisyydessä sekä kuuluminen matkailun vetovoima-alueeseen.	

Merkintä:	SL 4025	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	AHVENUVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 8 km eteläkaakkoon sijaitseva suuri Peräpohjolan aapa, joka on sekä kasvistollisesti että linnustollisesti tärkeä, etenkin kahlaajia on paljon. Suolle on tyypillistä pitkät, yli koko suon kulkevat jänteet ja laajat rimmet.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luonnonarvot.	

Merkintä:	SL 4026	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	TOLLOVUOMAN-VASANVUOMAN-SILMÄVUOMAN SUOALUE, TALJAVAARAN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 18 km kaakkoon sijaitseva Tollovuoman- Vasanvuoman soidensuojelu-alueesta ja Taljavaaran vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Tollovuoman- Vasanvuoman soidensuojelualue on pohjoisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva koivulettoja, lettorämeitä, reheviä soita sekä hyvän keitaan käsittävä alue. Silmävuoma on erittäin hienosti kehittynyt Peräpohjolan aapa. Pääosa on rakkajänteistä ruohoista avorimpinevaa. Kaakkoisosassa on erilaisia rämeitä.	
Varausperuste:	Taljavaaran vanhojen metsien (150) metsät ovat ikivanhoja suosaarekkeiden kuusikkoja. Ne ovat luonnontilaisia ja lahoppuuta on kattavasti. Alue rajoittuu Tollovuoman-Vasanvuoman soidensuojelualueeseen. Laki 851/88. Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot. Otetaan huomioon alueella kulkeva moottorikelkkailureitti.	

Merkintä:	SL 4028	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUSTAOJAN-NUNARAVUOMAN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 20 km itään sijaitseva pohjoisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva monipuolinen rehevien suotyypin alue. (mm. ruoho- ja heinäkorpi, lehtokorpi, lettokorpi, koivuletto, pallosararäme ja rimpineva. Alue jakautuu kahteen eri osaan. Rajauksessa on mukana aluetta halkovia yksityimaita. Yksityismaat olisi hyvä saada liitettyä maanvaihdoin tai ostamalla suojelualueeseen.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4029	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	NÄÄTÄVUOMAN-RAASUVUOMAN SUOALUE, NÄÄTÄVUOMAN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 36 km kaakkoon sijaitseva Näätävuoman- Raasuvuoman soidensuojelu-alueesta ja Näätävuoman vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Näätävuoman- Raasuvuoman soidensuojelualue on Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva erämainen suoluonnon ja linnuston suojelualue. Näätävuoma ja Raasuvuoma ovat suuria aukeita aapoja. Jänteet ovat pitkiä jatkuen yhtäjaksoisina soiden poikki. Rimmät ovat laajoja, valtaosaltaan sara- ja ruopparimpiä. Avorimpiä on vähän. Rimpisyytensä takia Näätävuoma ja Raasuvuoma ovat hyviä lintusoiita. Näätävuoman vanhojen metsien (135) Näätäselkä, sijaitsee kokonaisuudessaan Näätävuoman- Raasuvuoman soidensuojelualueen sisällä. Metsistä noin 40 % on hakattu 1980-90 lukujen vaihteessa. Hakkaamattomat metsät ovat luonnontilaisia ja niissä on runsaasti lahoppuuta. Luoteis- ja keskiosassa on yli 200-vuotiaita kuusikoita ja alueen keskiosan metsät ovat nuorempia lehtipuuvaltaisia metsiä. Raitaa on runsaasti.	
Varausperuste:	Laki 851/88. Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, Natura VNp. 20.8.1998	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4032	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	HOMEVUOTSON LEHTOJENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 16 km luoteeseen Homevuotson eteläpuolella sijaitseva kohdemerkinnällä varattu kumpareinen lehtoalue, jonka puusto on järeää aarnikuusikkoa. Kasvillisuus on pääosin kosteaa isoalvejuurivaltaista saniaislehtoa, koillisosassa kotkansiipilehtoa ja reunamilla tuoretta lehtoa. Vaateliaita lajeja ovat koiranvehnä, punakonnanmarja, lehtomatara, lääte ja kaiheorvokki.	
Varausperuste:	Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4033	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUSTAVAARAN LEHDOT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 20 km itään Iso-Mustavaaran rinteellä sijaitsevat kohdemerkinnöillä varatut kaksi eri lehtoaluetta. Kasvillisuus on eteläisemmissä osissa etupäässä kosteaa, kuusi- ja hieskoivuvaltaista lehtoa ja pohjoisosassa enimmäkseen tuoretta kuusikkolehtoa. Vaateliaita lajeja ovat mm. näsiä, vuoriloikko, siperiankirjosara, punakonnanmarja, pussikämmeikä ja tikankontti.	
Varausperuste:	Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot..	

Merkintä:	SL 4034	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LOMAJÄRVEN KURU	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 36 km itään sijaitseva kohderkinnällä ja aluevarauksena merkityt lehtoalueet. Osa alueesta sisältyy luonnonhoitometsään ja osa on lehtojensuojelualuetta. Alue on pienehköjen lähdelettojen ja lähteiden luonnehtima alue, joka on kasvistollisesti erittäin monipuolinen.	
Varausperuste:	Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4036	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SOTKAVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 36 km kaakkoon Sotkajärven pohjoispuolella sijaitseva Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva erämainen suoluonnon ja linnuston suojelualue. Sotkavuoma on suuria aukeita aapoja. Jänteet ovat pitkiä jatkuen yhtäjaksoisina soiden poikki. Rimmät ovat laajoja, valtaosaltaan sara- ja ruopparimpiä. Avorimpiä on vähän. Rimpisyytensä takia Sotkavuoma on hyvä lintusuo. Laissa määritelty alue on kahdessa osassa joista eteläisempi Näätävuoma-Raasuvuoma on varattu SL 4029 merkinnällä.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot. Otetaan huomioon alueella kulkeva moottorikelkkailureitti.	

Merkintä:	SL 4037	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KUOLA-, JULMA- JA SIIKAJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 32 km itään sijaitseva valtakunnallisesti merkittävä hyvin tärkeä vesikasvillisuuden suojelukohde. Kasvisto on erittäin edustavaa. Uposkasvillisuutta on runsaasti ja ryhmä on sahalehtijärvien parhaimpia esimerkkejä. Linnusto tunnetaan puutteellisesti. Järvien rannat ovat osittain jyrkkiä ja metsäisiä, osittain alavia.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4038	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KIVIJÄRVI (LOMPOLOJÄRVI)	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 30 km lounaaseen sijaitseva valtakunnallisesti merkittävä, linnustoltaan runsas ja monipuolinen lintujärvi. Alueen järvet ovat matalia, rehevähköjä latvajärviä, joiden rantoja on aiemmin käytetty luonnonniittyinä. Kivijärven rantoja reunustaa kapea koivu- tai pensaikkovyöhyke. Saraniittyvyöhyke on lähes yhtenäinen ja 5 - 40 m leveä (vesisara, <i>Carex aquatilis</i> , pullosara, <i>C. rostrata</i> , jouhisara, <i>C. lasiocarpa</i>). Saravyöhykkeellä esiintyviä lajeja ovat lisäksi terttualpi (<i>Lysimachia thyrsoflora</i>), kurjenjalka (<i>Potentilla palustris</i>) ja raate (<i>Menyanthes trifoliata</i>). Upos- ja kelluslehtikasvillisuutta on runsaasti -kohtalaisesti lähes koko järven alueella (mm. palpakko (<i>Sparganium</i> sp.), uistinviita (<i>Potamogeton natans</i>), pohjanlumme (<i>Nymphae candida</i>)). Suorantaista Pikku-Kivijärveä reunustaa paikoitellen muutaman metrin levyinen saravyöhyke. Upos- ja kelluslehtikasvillisuus on melko niukka. Lompolojärven rannat ovat pääosin suota. Rantaa kiertää 2-10 m leveä saravyöhyke. Upos- ja kelluslehtistä on runsaasti ja etenkin järven eteläpäässä avoveden ja ilmaversoiskasvillisuuden muodostama mosaiikki on linnuston kannalta optimaalinen.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	
Merkintä:	SL 4039	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KERPUANJÄRVI	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 38 km etelään sijaitseva valtakunnallisesti merkittävä suojelukohde. Pohjoisille lintuvesille tunnusomainen linnusto. Kerpuajärvi on matala ja hyvin rehevääkasvuinen. Rantametsät ovat järven itärannalla koivuvaltaisia kangasmetsiä, muutoin soista rämettä - korpea, jonka reunassa kapea koivuvyöhyke. Rantapensaikkovyöhyke on matalahko, leveydeltään alle 10 m. Koko järveä ympäröi melko tasaleveä (30 - 50 m) ja yhtenäinen sara - kortevyöhyke. Saraikossa valtalajeja pullosara (<i>Carex rostrata</i>) ja vesisara (<i>Carex aquatilis</i>). Paikoitellen kasvusto on pelkästään järvikortetta, paikoitellen saravaltaista. Myös raatetta kasvaa siellä täällä. Mosaiikkimaisuutta kasvillisuudessa on vain vähän. Vesirajassa on kapea vyöhyke viiltosara (<i>Carex acuta</i>) kasvustoja. Upos- ja kelluslehtisen kasvillisuuden valtalajina lumme, jota kasvaa runsaasti koko järven alueella. Runsaasti esiintyy myös uistinviitaa ja vesisammalkasvustoja on paljon ympäri järven. Järven virkistyskäyttö painottuneeseen vesilintujen metsästykseen. Aiemmin järven rantaniityillä on harjoitettu niittytaloutta.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	
Merkintä:	SL 4046	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	RANTA-HAISUVUOMA - HUHTAVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 32 km etelään sijaitseva eteläisen Peräpohjolan komea aapa, jolla on geologisesti erikoisia muodostumia. Linnustollisesti merkittävä suo.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981, yksityiset suojelualueet 3 kpl	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	
Merkintä:	SL 4047	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	TUPAKKIVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 28 km eteläkaakkoon sijaitseva Eteläisen Peräpohjolan aapasoihin kuuluva rehevien nevakorpien tyyppialue, jolla tavataan myös lettoisuutta.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	

Merkintä:	SL 4049	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KUUSAJÄRVI-KUUSAMAA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 12 km kaakkoon sijaitseva alue, joka sisältää Kuusamaan luonnonhoitometsän ja Kuusajärven soidensuojelualueen. Luonnonhoitometsä muodostaa maisemansuojelu-kohteen. Alueen huomattavimmat vedet ovat Kuusajärvi ja Tornijärvi, joita molempia käytetään virkistys- ja kalastusvesinä. Järvien ympärillä olevat kivennäismaat ovat kumpuilevia, lajittuneita hiekkakankaita, joilla kasvaa nuoria mäntymetsiä. Luonnonhoitometsän alue on kokonaisuudessaan puisto-osaa. Kuusajärven soidensuojelualue on Peräpohjolan aapasuoovyöhykkeeseen kuuluva hyvin kehittynyt keidas.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	
Merkintä:	SL 4050	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KUMPUVAARAN ALUE, KUMPUTUNTURIN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 26 km itäkoilliseen sijaitseva Kumpuvaaran alueesta ja Kumputunturin vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Alueen metsät ovat vanhoja mäntyvaltaisia metsiä. Alueeseen sisältyy Kumputunturin lounaisrinteessä sijaitseva monipuolinen, lähteinen rinne- ja puronvarsilehtoalue. Kasvillisuus on pääosin kosteaa saniais- ja suurruoholehtokorpea. Alueelle on rakennettu retkeilyä palvelemaan kota ja käymälä. Kumputunturin vanhoista metsistä (149) yli puolet on yli 200-vuotiaista männikköä. Loppu on yli 200-vuotiaista kuusikkoja ja nuorimpia männiköitä. Metsät ovat luonnontilaisia eikä merkkejä kaupallisista hakkuista näy.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, vanhat metsät VNp 27.6.1996, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot. Otetaan huomioon alueella kulkeva moottorikelkkailureitti..	
Merkintä:	SL 4186	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	POMOKAIRAN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 56 km koilliseen sijaitseva Pomokairan vanhojen metsien luonnonsuojelualue, joka sijaitsee Kittilän ja Sodankylän kuntien alueilla. Pomokairan vanhat metsät (146) ovat lähes kokonaan yli 200-vuotiaita luonnontilaisia kuusikoita. Kittilän puoleiset metsät ovat rehevämpiä ja paikoin niissä on laajaltikin lehtomaisia osia ja lehtipuiden osuus suuri. Sodankylän puoleiset metsät ovat karumpia kuusikoita. Mäntyjä on vain yksittäisinä puina. Siellä on myös muutamia 1980-luvulla avohakattuja viljelymänniköitä. Kuntien rajalla on useita ultraemäksisiä alueita.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, vanhat metsät VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot. Huomioidaan Tieva-Porttipahta uuden yhdystien kulkeminen alueen läpi.	
Merkintä:	SL 4188	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	TEURAVUOMA-KIVIJÄRVENVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 8 km itään sijaitseva kaksiosainen alue. Alue koostuu kolmesta aapasuokokonaisuudesta. Puolet aapojen pinta-alasta on keski- ja vähäravinteisia nevoja. Teuravuoma on pääosiltaan rimpinevaa, ruohoista rimpinevaa tai rimpilettoa. Letot ovat edustavia. Reunaosissa ja saarekkeissa on rahkarämeitä, nevarämeitä ja räaseikkökorpia. Kivijärvenvuoma on jänteisempää. Lettojen kokonaispinta-ala kohteella on n. 651 ha, 11 %. Puustoisten soiden kokonaisuus on n. 1440 hehtaaria, neljännes kokonaisalasta. Pohjoisen Peräpohjolan aapasuoovyöhykkeeseen kuuluva yhtenäinen ja hyvin kehittynyt aapasuoalue. Hyvä lintusuo, kahlaajia ja sorsalintuja on runsaasti. Kohdetta esitetään myös liitettäväksi merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastettuna käyntikohteena. Otetaan huomioon Telatien kulttuurihistoriallisesti merkittävä reitti sekä moottorikelkkailureitti.	

Merkintä:	SL 4189	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KARHUVUOMAN SUOALUE, KARHUVUOMAN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 40 km itään sijaitseva Karhuvuoman soidensuojelualueesta ja Karhuvuoman vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Soidensuojelualue on eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva maisemallisesti arvokas, pääasiassa rimpinevaa ja rimpilettoa käsittävä suo vaarojen keskellä. Karhuvuoman vanhat metsät (121) ovat matalia suosaarekkeitä, joiden puusto on luonnontilaista yli 200-vuotiasta kuusikkoa. Paikoin on hieman runsaammin lehtipuita. Lahopuuta on kaatavasti.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4190	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SIEPPIJÄNKÄ-PIERUVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 14 km etelään sijaitseva alue. Eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva rimpilettoa ja rimpinevaa sekä suursaranevoja käsittävä alue. Länsi-Lapin reheviä soita.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään opastettuna käyntikohteena. Otetaan huomioon Lestadiuspolun kulttuurihistoriallisesti merkittävä reitti sekä moottorikelkkailureitti.	
Merkintä:	SL 4191	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	JUUSTOVUOMAN SUOALUE, JUUSTOVUOMAN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 44 km kaakkoon sijaitseva Juustovuoman soidensuojelualueesta ja Juustovuoman vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Soidensuojelualue on eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva laaja, rimpinevaa ja rimpilettoa käsittävä vetinen aapa. Linnusto on monipuolinen ja runsas. Juustovuoman vanhat metsät (123) ovat soidensuojelualueeseen liittyviä vanhojen talousmetsien alueita. Soidensuojelualueen metsät ovat yli 200-vuotiaita kuusikoita, joissa on merkkejä vanhasta harsinnasta. Vanhojen metsien metsämaat ovat nuorempia ja niissä on runsaasti lehtipuita, erityisesti koivuja.	
Varausperuste:	Laki 851/1988, Natura VNp. 20.8.1998, vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	
Merkintä:	SL 4193	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUSTAVUOMAN LEHTOJENSUOJELUALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Yllästunturin lounaisrinteellä sijaitseva moniosainen monipuolinen lehtoalue. (Yllästunturin purolehdot). Alue kuuluu Ylläs-Pallas luonnonhoitometsään.	
Varausperuste:	Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella, matkailukeskuksen ja virkistysalueen yhteydessä.	
Merkintä:	SL 4194	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	RISTIVUOMA	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän kirkonkylästä 54 km pohjoiskoilliseen sijaitseva pääosin karuja rimpinevoja sisältävä alue, joka on ojitusrauhoituksen piirissä. Tien länsipuolella on keidassuota. Puron varsilla on pounnikkoa ja harmaapajukkoa. Tyypillinen tämän alueen suoyhdistelmä, joka edustaa jonkinlaisia Peräpohjolan ja Metsä-Lapin aapojen välimuotoa.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4195	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SIIKAVUOMAN SUOALUE, KEINOSAAJON VANHAT METSÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista 30 km eteläkaakkoon sijaitseva Siikavuoman soidensuojelualueesta ja Keinosaajon vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Soidensuojelualue on eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva hyvin rimpinen suo. Keinosaajon vanhat metsät (124) ovat vanhoja soistuneita kuusikoita ja niissä runsaasti lahoppua. Vanhojen metsien pinta-ala on 86 ha.	
Varausperuste:	Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4196	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	RYTIJÄNKKÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 28 km kaakkoon sijaitseva alue. Eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeen suo, jossa on erikoisia lähteikköjä.	
Varausperuste:	Soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4197	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	POROVUOMAN SUOALUE, AALISTUNTURIN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 42 km eteläkaakkoon sijaitseva Porovuoman soidensuojelualueesta ja Aalistunturin vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Soidensuojelualue on eteläisen Peräpohjolan aapasuovyöhykkeeseen kuuluva rimpinen lintusuo. Aalistunturin vanhoihin metsiin (112) kuuluu Kolarin kunnan eteläosassa olevaa korkeaa aluetta, siihen liittyviä talousmetsiä sekä Porovuoman soidensuojelun perusohjelman kohde. Metsät ovat yli 200 vuotiaita tuoreiden kankaiden kuusikoita. Rajaukseen sisältyy 60 ha 1970-luvulla hakattuja mäntytaimikoita. Vaarasta tulevien vesilaskujen varsilla on raitoja ja haapoja. Vanhojen metsien pinta-ala on 976 ha.	
Varausperuste:	Vanhat metsät VNp 27.6.1996, soidensuojelun perusohjelma VNp. 26.3.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot. Otetaan huomioon alueella kulkeva moottorikelkkailureitti.	

Merkintä:	SL 4205	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONIOJÄRVI (UTKUJOKI)	
Sijainti ja kuvaus:	Muonion Kirkonkylän länsi - luoteispuolella sijaitseva valtakunnallisesti arvokas lintuvesien suojelukohde, joka on kasvistoltaan poikkeuksellisen edustava. Muoniojärven laajat niityt ovat tarjonneet elintilaa poikkeuksellisen suurelle kahlaajamäärälle. Niiden ohella alueella pesii paljon vesilintuja. Alue on myös tärkeä muuton ja sulkasadon aikainen kerääntymisalue.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, lintuvesien suojeluohjelma VNp. 3.6.1981	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4207	Kunta: ENONTEKIÖ, KITILÄ, KOLARI, MUONIO
Päiväys:	8.1.2009	
Alueen nimi:	TORNION-MUONIONJOKI	
Sijainti ja kuvaus:	<p>Tornionjoen - Muonionjoen NATURA 2000-verkoston kuuluvan Suomen puoleisen vesistöalueen vesipinta-ala lukuun ottamatta Tengeliönjoen vesistöaluetta on noin 32 000 ha. Tengeliönjoen vesistöalue ei kuulu alueeseen, koska se on rakennettu voimatalouskäyttöä varten. Myös Martimojoen ja Liakanjoen vesistöalueet on rajattu alueen ulkopuolelle, koska niiden luonnontila on ruoppausten, perkausten ja ojitusten vuoksi voimakkaasti muuttunut. Tornion - Muonionjoen vesistöalue on valittu verkostoon luontotyypin ”Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit” vuoksi ja n. 70 % siitä kuuluu boreaaliseen ja 30 % alpiiniseen vyöhykkeeseen. Jokireitin pituus Kilpisjärveltä Perämerelle on yhteensä noin 500 km. Koko Suomen puoleisen vesistön jokipituus on yhteensä 3 600 km. Jokireitin ylin osa, Könkämäeno, saa alkunsa Kilpisjärvestä 473 m korkeudesta ja se laskee Käsivarren tunturiylänköä pitkin noin 90 km:n matkalla 142 m. Könkämäenon ja toisen latvahaaran Lätäsenon yhtyessä Kaaresuvannon yläpuolella joki saa nimekseen Muonionjoki. Muonionjoen pituus on yhteensä 230 km ja putouskorkeutta tällä jaksolla on 205 m. Muonionjoki laskee Lappeen kohdalla Ruotsin puolelta tulevaan Tornionjokeen. Tornionjoen pituus Muonionjoen yhtymäkohdasta mereen saakka on 180 km ja putouskorkeutta tällä suhteellisen alavalla Tornionjokilaakson alueella on 126 m. Huomattavimpia Tornion-Muonionjoen Suomen puoleisia sivujokia ovat Lätäseno, Jietajoki, Tarvantojoki, Palojoki, Jerisjoki, Äkäsjoki, Ylläsjoki, Naamijoki ja Martimojoki. Suurimmat järvet vesistöalueella ovat Kilpisjärvi, Jerisjärvi ja Äkäsjärvi. Tornionjokilaakso rannikolta Pellon korkeudelle saakka on suurimmaksi osaksi maatalouden muovaamaa kulttuurimaisemaa. Tornionjokilaakso Tornion kaupungin pohjoispuolelta lähelle Ylitornion taajamaa kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. Tornion -Muonionjoki on Kalixjoen ohella ainoa Suomen ja koko EU:n säännöstelemätön suuri (keskivirtaama yli 350 m³/s) jokivesistö. Veden laatu vesistöalueella on suurimmaksi osaksi hyvä tai erinomainen.</p>	
Varausperuste:	Natura VNp. 8.5.2002, Project Aqua	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta.	
Merkintä:	SL 4215	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PAHTAJÄRVEN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	<p>Muonion kirkonkylästä 33 km etelään sijaitseva Pahtajärven vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Pahtajärven vanhojen metsien (113) alueella sijaitseva luonnonhoitometsä sisältää Pahtajärven lisäksi karut kallioiset rantametsät ja Pahtajoen vartta järven molemmin puolin. Luonnonarvoiltaan alue on erittäin arvokas. Pahtajärvi ympäristöineen on luonnoltaan vaihteleva ja monipuolinen. Järven rannat ovat kallioisia ja karuja varsinkin pohjois- ja eteläpuolelta. Vanhat metsät ovat mäntyvaltaisia ja eri-ikäisiä. Niissä näkyy vanhan harsinnan jälkiä. Erikoisuutena on näin pohjoisessa oleva runsaspuustoinen kuusikko, jossa on puuta noin 300 m³/ha.</p>	
Varausperuste:	Vanhat metsät VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään luontoarvot.	
Merkintä:	SL 4221	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	NIESASELÄN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	<p>Kolarista n.17 km koilliseen sijaitseva Niesaselän vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Niesaselän vanhat metsät (108) ovat 150-200 vuotiaita mänty-kuusimetsiä joissa on erityisen runsaasti raitaa. Alueella on muutamia vanhoja ja järeitä haavikoita. Tunturista tulevien vesilaskujen ympäristössä on pienialaisia lehtomaisia kankaita sekä lehtokorpia. Metsissä on vähäisiä merkkejä vanhoista poimintahakkuista. Alueeseen kuuluu pari pienialaista inventoinnin aikana tehtyä poimintahakkuualueita.</p>	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, vanhat metsät, VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään mahdollisena opastettuna käyntikohteena. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella matkailukeskuksen ja ulkoilualueen vieressä.	

Merkintä:	SL 4222	Kunta: KOLARI, MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KIUASSELÄN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 23 km pohjoiseen sijaitseva Kiuasselän vanhoista metsistä (115) muodostuva luonnonsuojelualue, joka sijaitsee Kolarin ja Muonion alueilla. Kuntien rajalla sijaitseva korkea alue, johon sisältyy Simpsunkurun luonnonhoitometsä ja ympäröivää talousmetsää. Simpsunkurun luonnonhoitometsä on lehtoa tai lehtomaista runsaspuustoista kuusikkoa. Muuten metsät ovat luonnontilaisia yli 200 vuotiaita männiköitä.	
Varausperuste:	Vanhat metsät, VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4223	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KURTAKKOSELÄN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarista n. 22 km itä-koilliseen sijaitseva Kurtakonselän vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Kurtakon vanhat metsät (122) ovat yli 200-vuotiaita kuivahkon kankaan männiköitä, joissa ei näy merkkejä kaupallisista hakkuista. Lahopuuta on kattavasti. Vanhojen metsien pinta-ala on 419 ha.	
Varausperuste:	Vanhat metsät, VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4224	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SUOPPAMANSELÄN VANHAT METSÄT	
Sijainti ja kuvaus:	Muoniosta n. 28 km kaakkoon sijaitseva Suoppamanselän vanhoista metsistä muodostuva luonnonsuojelualue. Ruoppamanselän vanhat metsät (110) ovat pääosin yli 200-vuotiaita tuoreiden kankaiden kuusikoita. Ne ovat runsaspuustoisia. Paikoin on rehevämpiä kohtia, joissa on raitaa ja haapaa. Männiköt sijaitsevat kallioalueilla ja ovat vähäpuustoisia.	
Varausperuste:	Vanhat metsät, VNp 27.6.1996	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään suojeluarvot.	

Merkintä:	SL 4236	Kunta: ENONTEKIÖ, KITILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	OUNASJOKI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue muodostuu Ounasjoesta (vesialue) Ounasjärven Luusuan alapuolella sekä Ounasjoen suiston tulvasaarista. Ounasjoen pituus välillä Ounasjärven Luusua-Kemijoki on noin 300 km, ja joen keskileveys noin 150 m (vaihtelu 60-300 m). Ensimmäisen 100 km matkalla joki on melko koskinen ja vuolas ja pudotusta on 115 m. Sirkan ja Alakylän välillä on noin 60 km pituinen suvantojakso, jolloin joki virtaa laajojen suoalueiden läpi. Alakylän kohdalla alkaa jälleen koski- ja nivajakso, jota jatkuu lähes 100 km. Viimeiset 30 km joki virtaa preglasiaalisessa laaksossa rauhallisena suvantona. Ounasjoki on yläosaltaan luonnontilainen ja Kittilän ja Rovaniemen välillä lievästi kuormitettu. Joen yläosassa vesi on lievästi humuspitoista ja niukkaravinteista. Joen alajuoksulla veden humus- ja ravinnepitoisuudet hieman kasvavat, mutta ravinnepitoisuudet ovat edelleen karulle vedelle ominaisia. Ounasjoessa on hyvä luontainen harjuskanta, mutta taimenkannat ovat melko heikot joen yläosaa lukuun ottamatta. Ounasjoessa on luontainen siikakanta, mutta siihen on istutettu myös vaellus-, pohja- ja planktonsiikaa. Ounasjoen suistossa sijaitsevat laajat tulvaniittysaaret ovat suuremmat kuin missään muualla Ounasjokivarressa. Runsaimpana esiintyviä niittytyyppejä ovat suursara- ja heinätulvaniittyt sekä tuoreet suurruohotulvaniittyt. Isommissa saarissa on myös pajupensaikkaa ja Koivusaareissa koivuvaltaista tulvametsää. Ounasjoki on suurin kokonaan maamme rajojen sisällä virtaavista rakentamattomista joista. Ounasjokivarsi on maisemaltaan vaihteleva, ja Könkään ja Kaukosen kylät sekä Ounasjokivarsi Molkokönkään ja Sinetän välillä on arvioitu valtakunnallisesti arvokkaiksi maisemakokonaisuuksiksi. Ounasjoen varrella on edustavia tulvaniittyjä ja tulvametsiä, joista Ounasjoen suiston saaret muodostavat laajimman tulvaniittyalueen. Ounasjokisuisto on myös linnustollisesti arvokas alue.	
Varausperuste:	Natura VNp. 20.8.1998, laki Ounasjoen erityissuojelusta 703/83	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ohjattua virkistyskäyttöä ja opastusta.	

-
- Merkintä:** SL 4242 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 25.9.2009
Alueen nimi: MADEOJAN KUUSIKKO
Sijainti ja kuvaus: Alue sijaitsee Muonion kunnassa Olostunturin pohjoisrinteellä, maantien 79 pohjoispuolella. Kasvillisuus on eteläosassa ja puron varrella hiirenporras- ja kotkasiipivaltaista saniaislehtoa sekä lehtokorpea, itäreunalla tuoretta GDT-lehtoa.
Varausperuste: Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989
Kehittämisperiaate: Säilytetään suojeluarvot. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella, matkailukeskuksen ja virkistysalueen yhteydessä.
-
- Merkintä:** SL 4431 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: ARABIANKANKAAN LEHTO
Sijainti ja kuvaus: Kohde. Sisältää neljä erillistä aluetta. Kittilän kirkonkylästä 53 km koilliseen Arabianjärven kaakkoispuolisessa kurussa sijaitseva erämainen puronvarsilehto. Kasvillisuus on lammen lähellä kosteaa kotkansiipivaltaista saniaislehtoa, etelämpänä ensin kosteaa suurruoholehtoa ja pääosaksi tuoretta lehtoa. Vaateliaita lajeja ovat koiranvehnä, punakonnanmarja, velholehti ja lääte.
Varausperuste: Asetus 503/92, lehtojen suojeluohjelma VNp. 13.4.1989
Kehittämisperiaate: Säilytetään suojeluarvot.
-
- Merkintä:** SM 3702 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: JYPPYRÄ ETELÄ
Sijainti ja kuvaus: Enontekiön kirkosta n. 2 km itään Ounasjärven pohjoispuolella. Jyppyrän lounais- ja länsirinteessä on 107 kuoppaa kaakko - ludesuuntaisessa ketjussa n. 1,5 km matkalla. Kaakkoisimmat kuopat ovat Metsähallituksen opastuskeskuksen pihassa. Paikalla on uusia sisusrakenteisia kuopparekonstruktioita ja kuoppaketjua noudatteleva opastettu ""peurapolku"". Kohde on ajoitettu rautakaudelle ja keskiaikaan.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Pyyntikuoppia.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Voidaan kehittää opastetuksi käyntikohteeksi yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3703 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 20.3.2009
Alueen nimi: KURJENPOLVI
Sijainti ja kuvaus: Kittilän kirkosta n. 2,5 km koilliseen Ounasjoen itärannalla maatalousoppilaitoksesta n. 700 m pohjoiseen. Aidattu kalmisto on rantaniittyjen ympäröimällä kuusikkokummulla. Kohde ajoittuneen 1500-1700-luvuille. Hautauksia on havaittu myös kummun pohjois- ja luoteispuolisessa maastossa. Museovirasto on ostanut kalmistoalueen 1991.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Kalmisto.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.
-
- Merkintä:** SM 3705 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 22.4.2009
Alueen nimi: ERKUNAN SEITA
Sijainti ja kuvaus: Enontekiön kirkosta n. 28 km luoteeseen Palojärven luoteispuolella. Vaivaiskoivuja kasvavassa kivisessä maastossa Rautulanjoen pohjois-/itäpuolisen kankaan kaakkoisreunalla on kaksi kivilohkarettä, joista toinen n. 5 m korkea ja toinen lohkarie kyljellään niin, että kivien väliin jää kolo.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.

Merkintä:	SM 3706	Kunta: KOLARI
Päiväys:	24.4.2009	
Alueen nimi:	KALKKITÖRMÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarin kirkosta n. 16,5 km pohjoisluoteeseen Mannajärven länsipään laskevan Ruonaojan suun eteläpuolella. Pihateiden ympäröimällä metsätasanteella on vähintäänkin kymmenen kalkkiuunin jäännökset. Paikka on n. 50 m lounaaseen Ruonajoen ylittävältä maantiesillalta. Paikalla on poltettu kalkkia vielä 1900-luvulla. Kohde on arvokas muisto alueella tapahtuneesta kansanomaisesta kalkkipoltosta.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.	

Merkintä:	SM 3707	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	22.10.2009	
Alueen nimi:	NÄKKÄLÄN SEITA	
Sijainti ja kuvaus:	Seitapaikat kuvastavat saamelaiskulttuuriin liittyvää, luonnosta elävän väestön historiallista maailmankuvaa ja henkistä perinnettä. Seidat ovat olleet esimerkiksi muusta ympäristöstä selkeästi erottuvia kalliomuodostelmia tai isoja luonnonkiviä. Saamelaisten vanha uskonto on perustunut animistiseen maailmankatsomukseen ja shamanistiseen kulttimuotoon. Elämänantajana oli luonto. Kivipaasien, sisäjärvien ja tunturien uskottiin auttavan ihmisiä, kun niitä palvottiin ja niille uhrattiin. Seidat ovat pyhitettyjä kulttipaikkoja, usein erikoisia ja vaikuttavia luonnonmuodostelmia. Näkkälän seita sijoittuu Näkkälän talvikylän eteläpuolella koivua kasvavalle moreenikumpareelle Syynitievän tyveen Näkkäläjärven länsirannalla. Ylöspäin kapeneva kivi on pohja-alaltaan nelikulmainen ja yli kolme metriä korkea. Kivi on ollut kalamiesten lisäksi myös peuramiesten seita.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Palvospaikka.. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009), on osa teemakohdetta Seita paikat, johon kuuluvat Tunturi-Lapin alueelta myös kohteet Taatsin seitapaikka ja Taatsinkirkko sekä Pakasaivo ja Äkässaivo.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilytetään.	

Merkintä:	SM 3708	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	22.10.2009	
Alueen nimi:	TAATSIN SEITAPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Taatsijärvi sijaitsee Kittilän kirkosta n. 69 km koilliseen ja Pokan kylästä 11 km luoteeseen. Taatsinjärven luoteispäästä n. 500 m ylävirtaan olevan rotkojärven koillisrannalla on itse Taatsin seita, luontainen kymmenisen metriä korkea luontainen kivipatsas, joka kapenee pykälittäin ylöspäin. Ylimpänä patsaalla on ollut neljäntuulen lakkia muistuttava kivi, jonka ""uskottomat"" ovat sittemmin vieriyttäneet alas. Taatsinkirkko on järvestä kohoava pystysuora luontainen kalliopahta, johon liittyy niin ikään palvontaperinteitä.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Palvospaikka.. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009, on osa teemakohdetta Seitapaikat, johon kuuluvat Tunturi-Lapin alueelta myös kohteet Äkässaivo, Pakasaivo ja Näkkälän seita).	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilytetään.	

-
- Merkintä:** SM 3709 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 22.10.2009
Alueen nimi: PAKASAIVO JA KIRKKOPAHTA
Sijainti ja kuvaus: Äkäslompolon kylästä noin 15 kilometriä linnuntietä länteen sijaitsee vanha saamelaisten palvontapaikka - Pakasaivo. Pakajärven kaakkoispuolella sijaitseva järvi on noin kilometrin mittainen ja 20-100 metriä leveä rotkojärvi, jonka lähes pystysuorat kallionseinämät kohoavat parhaimmillaan kymmeniä metrejä järven pinnan yläpuolelle. Luonnonmuodostelmana paikka on varsin vaikuttava ja kesäaikaan se onkin varsin suosittu nähtävyys. Kirkkopahta sijaitsee 4,2 km Pakajärven talosta kaakkoon ja Pakasaivosta noin 3 km kaakkoon.. Metsäautotiestä 200 m länteen on tasaisella männikkökankaalla yksittäinen siirtolohkare, jonka koko on 6 x 7 metriä ja korkeus pari metriä. Kyseessä on Samuli Paulaharjun mainitsema Pakajärven Seitapahta
Varausperuste: Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009, on osa teemakohdetta Seitapaikat, johon kuuluvat Tunturi-Lapin alueelta myös kohteet Äkässaivo, Taatsin seitapaikkaja Näkkälän seita).
Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös.
Kehittämisperiaate: Maisema- ja luontoarvojen säilymisestä huolehditaan ja opastusta kehitetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suoritetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3710 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 22.10.2009
Alueen nimi: ÄKÄSSAIVO
Sijainti ja kuvaus: Seitakivi, pystyasentoon käännetty laattakivi. Korkeahkolla kalliojyrkänteellä Äkäsjärven itärannalla. Hyväkuntoinen, hoidettu ja kunnostettu.
Varausperuste: Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009, on osa teemakohdetta Seita paikat, johon kuuluvat Tunturi-Lapin alueelta myös kohteet Pakasaivo, Taatsin seitapaikka ja Näkkälän seita).
Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös.
Kehittämisperiaate: Maisema- ja luontoarvojen säilymisestä huolehditaan ja opastusta kehitetään. Kunnostus- ja hoitotyöt suoritetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.
-
- Merkintä:** SM 3711 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 22.10.2009
Alueen nimi: LAPPEANKANGAS
Sijainti ja kuvaus: Kolarin kunnan alueella on säilynyt nykyään Ruotsin puolella olevien ruukkien raudanvalmistushistoriaan liittyviä malmilouhoksia Juvakaisen maalla Niesanjokivarressa sekä hiilimiiluja Lappeankankaalla.. Lappeankangas sijaitsee Kolarin kirkosta n. 19,5 km lounaaseen Tornion- ja muonionjoen yhtymäkohdan itäpuolella. Tasaisella mäntykankaalla, n. 500 m joesta, on noin 530 x 320 m laajalta alueelta tavattu toistakymmentä hiilimiilua. Miilujen halkaisija on noin 12-15 m ja ne erottuvat pyöreinä matalina kehinä. Paikalla on myös tupasija. Hiilenpoltto on palvellut 1600-luvulla perustetun Köngäksen ruukin tarpeita.
Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäänös. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009, on osa teemakohdetta Tornionlaakson raudanvalmistushistorian kohteet, johon kuuluu myös kohde Juvakaisenmaa).
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilytetään.

Merkintä:	SM 3712	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.10.2009	
Alueen nimi:	JUVAKAISENMAA	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarin kunnan alueella on säilynyt nykyään Ruotsin puolella olevien ruukkien raudanvalmistushistoriaan liittyviä malmilouhoksia Juvakaisen maalla Niesanjokivarressa sekä hiilimiiluja Lappeankankaalla.. Juvakaisenmaa sijaitsee Kolarin kirkosta n. 11 km pohjoiskoilliseen Niesajoen kaakkoispuolella. Juvakaisenmaan luoteislaidalla on sorakuopan pohjoispuolella lukuisia louhoskaivantoja, jotka liittyvät 1600?-1800-luvuilla tehtyyn rautamalmin louhintaan. Kaivantoja on kankaan laidalla n. 300m matkalla. Kauempana Niesajoesta on lisäksi pienempiä kuoppia ja alueella on myös malmikivikasa ja rajapyykki. Malmia on louhittu Kõngäksen ruukin tarpeisiin.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009), on osa teemakohtetta Tornionlaakson raudanvalmistushistorian kohteet, johon kuuluu myös kohde Lappeenkangas.	
Kehittämisperiaate:	Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti. Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö säilytetään.	

Merkintä:	SR 3073	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONION KIRKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Avaran kylämaiseman keskellä kohoava puukirkko on rakennettu v. 1817 (arkkitehti Charles Bassi, Intendentin konttorin piirustukset v:lta 1811) Pohjamuodoltaan kirkko on erivartinen ristikirkko ja poikkeaa siten muista 1800-luvun alkupuolella rakennetuista Perä-Pohjolan kirkoista. – sen sijaan runkokuoneen yksityiskohdat ja suhteet ovat näiden tapaiset. Sisäkatteena on tasainen puulaipio. Kohde sijaitsee länteen ja pohjoiseen viettävän rinteen päällä. Ympäristössä on isoja koivuja, kuusia ja pensaita. Pihan länsi -ja kaakkois kulmassa ovat pysäköintialueet. Piha-alue on rajattu valkoisella pystylauta-aidalla. Lahenrannan tiestä tuleva tie kulkee länsi-eteläpuolitse itään siellä olevalle hautausmaalle. Pihan luoteisreunalla ovat sankarihaudat. Pohjoiseen ja luoteeseen avautuu näköala Muoniojoelle ja -järvelle. Kirkko oli alun perin torniton. Vuonna 1884 rakennettiin alttaria vastapäätä olevaan sakaraan huippupäätteinen torni (arkkitehti F. W. Luchow). Kirkon katolla (keskellä) on kirkon tornia muistuttava pienempi torni, "kattoratsastaja". Kellotapuli on rakennettu vuonna 1889. Sankarihaudat sodan jälkeen. Muistomerkki v. 1958. Lisärakennukset rakennettu v. 2004 remontin aikana. Purettu entinen varasto-talouksrakennus. Vanha hautausmaa sijaitsee kirkon itäpuolella sen välittömässä läheisyydessä. Kellotapulin sijainti alun perin kirkon vieressä. Rakennettu uudelleen 1889 kirkon yhteyteen.	
Varausperuste:	Kirkkolaki. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (ei RKY 2009).	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3077	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	HETAN KIRKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Kohde sijaitsee keskellä Hetan kirkonkylää, korkealla mäen päällä: Kirkko näkyy kauas ympäristöön. Kirkon ympärillä on vanhoja mäntyjä. Enontekiön nykyinen kirkko rakennettiin vuosina 1949-1952. Kirkon suunnitteli arkkitehti Veikko Larkas sodassa tuhoutuneen kirkon paikalle.	
Varausperuste:	Maankäyttö- ja rakennuslailla suojeltava kohde. Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009), on osa teemakohtetta Enontekiön jälleenrakennuskauden julkinen rakentaminen, johon kuuluvat myös kohteet ma 5975, ma 6088 ja ma 6087.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Kohdetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3080	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KILPISJÄRVEN MATKAILUHOTELLI	
Sijainti ja kuvaus:	Kilpisjärven matkailuhotellissa ovat säilyneet Lapissa 1930-1960-luvuilla toteutetun matkailurakentamisen tunnusomaiset piirteet. Sen korkealaatuinen, maisemaan ja luonnonympäristöön sovitettu arkkitehtuuri on 1940- ja 1950-lukujen vaihteesta. Matkailuhotellin alue on edustavimpia kokonaisuuksia ajatellen kotimaisen massamatkailun alkuvaihetta ja varsinkin sen luontoyhteyteen perustuvia kansallisia erityispiirteitä. Saanatunturin läheisyys ja tunturikoivikkoinen ranta muodostavat hotellin rakennusryhmän vaikuttavat maisemalliset puitteet. Keskeiset hotelli- ja ravintolatoiminnat sijoittuvat vuosina 1949-62 vaiheittain valmistuneeseen päärakennukseen. Kokonaissommitelmassa eri toiminnallisten osien kerrosluku, muoto ja materiaalit vaihtelevat perustuen Jouko Ylihannun arkkitehtisuunnitteluun. Huoltorakennusten lisäksi pihapiiriin kuuluu yksittäinen majoitussikermä vuodelta 1948. Arkkitehti Jouko Ylihannus suunnitteli rakennushallituksen rakennuttaman Enontekiön matkailuhotellin. Pihapiiriin valmistui ensiksi 1948 hirsisauna ja maakellari. Majoitustiloina toimi aluksi Rovaniemeltä siirretty Pohjanhovin hotelliparakki, lisäksi kesämajoitustiloina oli neljä rakennusta. Matkailuhotellin puurakenteinen ravintolaosa valmistui 1949, korkea majoitusosa ja ravintola- ja majoitusosan yhdistävä halliosa valmistui 1953. Keittiö- ja vastaanottotilojen laajennus valmistui 1956 ja matala aumakattoinen siipirakennus 1962. Vuosina 1979-1981 suoritettiin hotellin peruskorjaus, jolloin alkuperäinen sisustus hävitettiin. Matkailuhotelli, joka toimii alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan yksityisen hotelliketjun omistuksessa, on nykyisellään perinteikkään osa matkailun ja vapaa-ajan asumisen kasvuun panostavaa Kilpisjärven tienoota.	
Varausperuste:	Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009). Suojeltu asemakaavalla.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Mahdollinen uudis- ja lisärakentaminen sovitetaan arkkitehtuuriltaan suojelukokonaisuuteen.	

Merkintä:	SR 3082	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KOIVAROVAN MYLLY	
Sijainti ja kuvaus:	Mylly sijaitsee Keimiöjärvestä laskevan Keimiöojan varressa rehevässä ojanvarsimetsikössä. Myllylle pääsee Rauhalan kylästä Jerisjärventietä noin 4 km. Mylly on tien oikealla puolen, tiestä noin 50 metriä. Mylly on rakennettu v. 1917-1918 kyläläisten rakentamana. Mylly on kunnostettu Museoviraston toimesta.	
Varausperuste:	Rakennussuojelulaki.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3083	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	PALLASTUNTURIN VANHA HOTELLI	
Sijainti ja kuvaus:	Hotelli sijaitsee Pallaksen Vatukurussa Muonion kunnan koilliskulmassa, Pallas-Ounastunturin kansallispuistossa. Noin 10 km Kutunivasta pohjoiseen, Pallastunturien eteläpäässä. Tunturi-alueita on joka puolella. Talvimatkailu alkoi Pallakselle 1930-luvulla. Ensimmäinen hiihtohissi avattiin 1953. Seuraava rinne avattiin 1969 ja viimeiset, jotka ovat edelleen käytössä 1985. Matkailuhotelli valmistui 1938. Hotelli, sekä 1935 valmistunut naisten maja tuhoutuivat sodassa. Vuonna 1948 rakennettiin uusi hirsirakenteinen hotelli, jota laajennettiin v.1956 koilliskulmaan rakennetulla siivellä. Samana vuonna rakennettiin Pallakselle tie. Vuonna 1979 valmistui pohjoispuolelle siipiosa ja keittiötä laajennettiin. Vuonna 1988 itäsiipi korotettiin 2-kerroksiseksi ja ravintolaa laajennettiin. Vuonna 1977 valmistui hotellin edustalle Suomen ensimmäinen kansallispuiston opastuskeskus. Hotellilla on ollut oma voimalaitos, jonka toimintaan tarvittu vesi on saatu Vatiojan patoamisella ja 250 m pitkällä putkella jolla vesi on tuotu voimalaitokselle.	
Varausperuste:	Maankäyttö- ja rakennuslailla suojeltava kohde. Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009)	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas osa ympäristöä rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Uudis- ja lisärakentaminen sovitetaan arkkitehtuuriltaan suojelukokonaisuuteen.	

Merkintä:	SR 3084	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	TANON TALO	
Sijainti ja kuvaus:	"Tanon talo" sijaitsee 30m etäisyydellä ja lähes Tiurajärventien suuntaisena, kulottuneella peltoaukealla aivan Äkäslompolon keskustassa. Rakennus värikkäine nikkarityylisine kuisteineen herättää ohikulkijan huomion ympäristön ainoana kulttuurihistoriallisena kohteena. Paulaharjun kirjassakin rakennus tunnetaan "Tanon talona". Talon rakensivat Daniel ja Kaisa Matilda Äkäslompolo ja heidän kolmesta pojastaan Theodor (s.1870) on muistellut olleensa 17-vuotias ja autelleensa talon rakentamisessa parhaansa mukaan. Omistajan vanhemmat Herman ja Amanda Äkäslompolo saivat elantonsa maanviljelyksestä sekä poronhoidosta. Ensimmäiset turistit majoitettiin taloon vuonna 1936 (huom. ensimmäiset merkinnät vieraskirjassa v.1947). Rakennuksessa on asuttu vuoteen 1958 asti (Theodor Äkäslompolo). 1970-luvulla talo sai peltikatteen ja talo maalattiin kuisteineen v.1984.	
Varausperuste:	Asemakaavalla suojeltu.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde säilytetään.	

Merkintä:	SR 3085	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KOLARIN SAAREN VANHA KIRKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Pihapiiriin saavutaan pohjoisesta idyllistä soratietä. Kirkkorakennus ja kellotapuli sijaitsevat ruohokentällä välittömästi tien vasemmalla puolen. Tapulin edustalla on sankarivainajien hautausmaa muistomerkkeineen. Itäpuolella alue rajoittuu varsinaiseen aidattuun hautausmaahan. Piha-alueelta soratie jatkuu Muonionjoen rantaan (ent. lossinranta). Kohde sijaitsee mäntykankaalla Kolarin saaren eteläpäässä, Saarentien vasemmalla puolella hautausmaan takana. Rajautuen lännessä yleiseen uimarantaan, jossa avautuu Muonionjoen ylitse näköala kirkonkylään. Kolarin saaren kirkko rakennettiin ikiaikaiselle markkinapaikalle Porokodan mellaan v. 1818 (vihittiin käyttöön v. 1822). Vuonna 1820-1858 se palveli saarnahuoneena. Alttaritaulu on vuodelta 1832. Kirkossa on tehty korjaus- ja muutostöitä v. 1844 ja v. 1927. Vuonna 1976 kirkko on restauroitu museoviraston valvonnassa työllisyysvaroin, jolloin mm. paanukatto uusittiin. Vuonna 2002 paanukatto tervattiin. Vuonna 2004 sisältä uusittiin tukirakenteita ("följare" alttarin oikealla puolella) ja maalattiin sisältä, myös eteisen katon ja pääarakennuksen kiinnityskohdan välinen vesivuoto korjattiin (kuparipellitys), sama tehtiin myös sakastin osalta. Samassa yhteydessä rakennus salaojitettiin.	
Varausperuste:	Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009).Kirkkolaki.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3087	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	KITTILÄN KIRKKO	
Sijainti ja kuvaus:	Pihapiirissä on 2 rakennusta, viehättävä kirkkorakennus ja valkoiseksi maalattu puucee pihan pohjoispuolella. Kirkko sijaitsee Kittilän kirkonkylän pohjoispäässä, Kittilä-Sirkka tien (Valtatien) länsipuolella. Pihapiiri on rajattu valkoisella puuaidalla. Pihapiirissä on komeita havu- ja lehtipuita. Lännessä on sankarivainajien hautausmaa. Pistotie pihapiiriin kaartuu koillisesta päin. Valtatien toisella puolella koillisessa on pappila ja kirkkoherranvirasto. Kirkko rakennettiin vuosina 1829-1831 (C.L.Engel, Suomen I.K:n piirustukset vuodelta 1826): Alkuaan kirkko oli tyypiltään tornillinen pitkäkirkko, johon alttarin puolelta liittyi runkokuonetta matalampi sakaristo. Vuosina 1886-1887 se laajennettiin pitkille puolille rakennetuilla ristivarsilla. Vuosina 1895-1896 kirkko joutui uuteen rakennusvaiheeseen. Silloin korotettiin sen alkujaan matalaa ja telttakattoista tornia korkealla, päädyllisellä ja huippuun päättyvällä osalla. Suhteiltaan ovat runkokuoneen vanhimmat osat miltei samanlaiset kuin muissa Perä-Pohjolan kirkkoissa, seinät ovat verrattain korkeat ja aumatut katot matalalappeiset. Torni edustaa päättävine muotoineen 1800-luvun loppupuolen kaavoihin kuivettunutta rakennustaitteellista suuntaa. (Carolus Lindberg: Suomen kirkot). Alkuaan kirkko oli muodoltaan päätytornillinen pitkäkirkko (Carl Ludvig Engel, 1829-1831), mutta se laajennettiin ristikirkoksi vuosina 1886-87 (J. Basilier). Torni korotettiin nykyiseen mittaansa v. 1895-1897. Kirkko sai vuodelta 1687 peräisin olevan barokkisaarnastuolin lahjoituksena, Keminmaasta, Laurilan kirkosta. Oulun läänin maaherra Abram Stiernschautz on lahjoittanut oululaisen Johan Gustaf Hedmanin alttaritaulun, Kristus ristillä 1831. Alttaritaulu on kunnostettu Ulla Kiljusen ateljeessa Helsingissä 1977.	
Varausperuste:	Kirkkolaki	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3088	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	SAMMALSELÄN POROEROTUSPAIKKA	
Sijainti ja kuvaus:	Sammalselän poroerotuspaikka on toinen vanhan muotonsa säilyttäneistä suurista poroaidoista Suomessa. Se sijaitsee Sammalselän vaaran itäpuolella kangasmaastossa. Erotusaidan itäpuolella on Paanosenkurussa virtaava suorantainen purojuotti ja kapea Vaalajärvi. Tasaiselle maalle pystytetystä, 62 hehtaarin maa-alan sisäänsä sulkevasta aidasta on vaikea saada kokonaiskuvaa. Erotusaitaan kuuluvat muun muassa siulat eli johteet, joiden väliin porot ajetaan sekä erotusaidan pohjukan muodostava emäaita, josta portit johtavat eri paliskuntien osastoihin, konttoreihin. Alueen arvoa lisää se, että nykyiset aidat on rakennettu vanhempien aitojen sisäpuolelle. Jäännökset vanhasta perkkä-aidasta ovat vielä näkyvissä. Sammalselän aitauksen yhteydessä on kahdeksan suurehkoa kämppää poromiesten majoitustiloina	
Varausperuste:	Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85). Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY2009). On osa teemakohtetta Poroerotuspaikat ja -aidat, johon kuuluvat myös kohteet Pihtusjärven kivikaarre ja Kaarremarasto. Kohteessa on myös maakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3089	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ATRIN MAJAT	
Sijainti ja kuvaus:	Sirkan kylän kaakkoisosissa on säilynyt kaksi kappaletta Alvar Aallon (vuonna 1946 Atri - kaivosyhtiön insinööreille ja työnjohtajille) suunnittelemaa asuinrakennuksia sekä pitkänomainen varasto- ja huoltorakennus. Näiden lisäksi pihapiiriin kuuluu uudempi majoitusrakennus, sauna ja tien toisella puolella oleva ruokailu- ja oleskelusiipi. Kokonaisuus on nykyisin kristillisenä lomakeskuksena ja Aallon suunnittelemaat kookkaat kaksikerroksiset hirsirakennukset ovat majoitustiloina. Ulkopuolelta rakennukset ovat säilyttäneet varsin hyvin alkuperäisen ilmeensä, ainoastaan sisätiloissa on tehty vuosikymmenten aikana muutos- ja korjaustöitä. Hirsimajojen välittömässä läheisyydessä sijaitseva alkuperäinen ulkorakennus toimii edelleen varastotilana ja puusuojana.	
Varausperuste:	Asemakaavalla suojeltu.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Uudis- ja lisärakentaminen sovitetaan arkkitehtuuriltaan suojeltuun kokonaisuuteen.	

Merkintä:	SR 3090	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	AAREAN MAJA	
Sijainti ja kuvaus:	Pihapiiri on päärakennusten suhteen kolmelta sivulta rajattu. Avoin sivu on Muoniojoelle päin. Pienemmät rakennukset on sijoitettu hajalleen ympäristöön. Pihapiiri viettää Muoniojokeen, jonkin verran pensittynyt entinen peltoaukea. Pihapiiri on n.10 km sivuun valtatie 21 Äkäsjokisuun mantajärveltä metsäautotietä pitkin. Pihapiiri on Muoniojoen rannassa etelärinteessä metsien keskellä. Pihapiirin rakennukset on tehty 1800-1900-lukujen vaihteessa. 1930-luvun alun välisenä aikana niin, että ensimmäisenä tehtiin asuinrakennus ja pieni 6 X 2,5 m navetta 1900-1910, savusauna 1911 ja muut rakennukset 1928-1935, Augusti Kangosjärven toimesta. Metsänvartijan kuoltua rakennukset olivat rajavartioston partiomajoitus käytössä 1970-luvulle. Nykyisin autiona.	
Varausperuste:	Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3094	Kunta: MUONIO
Päiväys:	14.3.2009	
Alueen nimi:	NAAPANKIVAARN METSÄNVARTIJATILA	
Sijainti ja kuvaus:	Asetuksen (480/85) perusteella on suojeltu Naapankivaaran entisen metsänvartijatilan rakennukset ja pihapiiri. Riihi, vaja ja kaivo on varjeltu. Metsänvartijatila on perustettu Muonionjokivarteen 1861 ja siitä on käytetty aluksi nimeä Kattilasuaunto. Tilan vanhimmat rakennukset ovat 1870-luvulta, uusimmat 1950-luvulta. Metsätyönjohtajatilaksi v. 1936 muutettu Naapankivaara edustaa metsänvartijatilalla yleistä, ajallisesti kerrostunutta rakentamista. Rakennuksia on pystytetty sekä metsänvartijoitten omien tarpeitten että metsä-hallituksen katselmuksissa esittämien vaatimusten mukaan. Naapankivaaran rakennuskanta on poikkeuksellisen runsas ja hyvin säilynyt. Piha sitä ympäröivine peltoineen ja niittyineen on säilynyt avoimena alueena Muonion-Kittilän maantielle asti, joka joen suuntaisena rajaa Naapankivaaran yli 200 metriä pitkää pihapiiriä.	
Varausperuste:	Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokas ympäristö rakennuksineen ja rakennelmineen säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	SR 3095	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	14.3.2009	
Alueen nimi:	KORSATUVAN AUTIOTUPA	
Sijainti ja kuvaus:	Asetuksen (480/85) perusteella on suojeltu Korsatuvan autiotupa Kittilän Korsatunturin juurella. Tupa sijaitsee Enontekiön, Inarin ja Kittilän kuntien rajojen yhtymäkohdan lähellä, Korsajärven eteläosasta noin 1 km lounaaseen olevan puron varrella.	
Varausperuste:	Asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/85)	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset säilytetään. Aluetta hoidetaan yhteistyössä museoviranomaisten kanssa.	

Merkintä:	Se 6511	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	KÄSIVARREN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Käsivarren erämaa on suurten tuntureiden maata. Alueella sijaitsee useita yli tuhannen metrin yltäviä lakeja. Erämaan luoteisosan jyhkeimmät alueet kuuluvat Kõlivuoristoon. Käsivarren avaria maisemia hallitsevat harmaat kivikot ja tunturikyömyt. Etelämpänä tunturit ovat loivempia. Tunturikoivikoita kasvaa alavimmissa laaksoissa. Kirkasvetiset purot ja joet sekä järvet ovat erämaan olennainen osa. Lätäseno-Jietajoen alue on palsasuoaluetta männyn puurajan tienoilla. Alue on monien suo- ja vesikasvien pohjoisimpia esiintymispaikkoja Suomessa. Maantien varressa Jietajoen ja Markkinan välillä on maisemallisesti komea palsasuokompleksi. Se on karuhko suo, jolla on erittäin hyvin kehittynyt morfologia. Erämaa-alueen tavoitteena on alueen erämaaluonteen säilyttäminen sekä saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaaminen. Käsivarren alueen ilmasto ja kallioperä poikkeaa muusta Pohjois-Lapista. Ns. ylätunturit kuuluvat ainoana alueena Suomessa Kõlin vuoristoon. Tällä alueella tavataan useita harvinaisia tunturikasveja. Annjalonjin alueella esiintyy uhanalaisia pahtojen, kalkkikankaiden ja tunturiniittyjen perhoslajeja. Lätäseno-Jietajoki soidensuojelualuetta on ehdotettu liitettäväksi kansainvälisesti merkittävien kosteikkojen luetteloon eli ns. Ramsar-kohteeksi. Kohdassa "Muuta lajistoa" mainitut kesämaksaruoho ja kivikkoalvejuuri ovat alueellisesti uhanalaisia lajeja.	
Varausperuste:	Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	

Merkintä:	Se 6512	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	TARVANTOVAARAN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue on maisemaltaan niukkailmeistä Tunturi- ja Metsä-Lapin vaihettumisvyöhykettä. Suot ja pienten vesistöjen verkostot hallitsevat erämaan ydinosa, jonka keskellä kohoaa Tarvantovaara. Pohjoisosassa on matala, noin 600 metriin nouseva tunturijänkä. Alueen eteläisimmässä osassa männyt elävöittävät maisemaa, muutoin vallitsevat matalat tunturikoivikot. Laajahko erämaa-alue Tunturi- ja Metsä-Lapin vaihettumisvyöhykkeellä.	
Varausperuste:	Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	

Merkintä:	Se 6513	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	PÖYRISJÄRVEN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Alue on loivasti kumpuilevaa tunturi- ja metsikkömaata. Vaaranrinteitä ja soiden reunoja verhoavat matalat tunturikoivikot, alueen eteläreunalla on pienehköjä mäntymetsikköjä. Etenkin alueen pohjoisosassa näkee paljaita hiekkakenttiä, deflaatioaluita, joista tuuli kasaa hiekkaa nuoriin dyneihin. Saaravuoma-Kuoskisenvuoma ja Pöyrisvuoma ovat merkittäviä linnuston pesimäalueita. Saaravuoma-Kuoskisenvuoma on suoluonnoltaan monipuolinen, aapasoiden lisäksi alueella on lettoja ja palsasoita. Pöyrisvuoma on edustava palsasuo. Myös erämaa-alueella on runsas linnusto ja useita uhanalaisia lajeja. Pöyrisjärven harju sisältyy valtakunnalliseen harjunsuojeluohjelmaan ja Pöyrisjärven eteläosa lähialueineen on nimetty maisema-aluejärjestelmän mietinnössä (1993) valtakunnallisesti merkittäväksi maisemakokonaisuudeksi. Pöyrisjärvi on tärkeä kalavesi.	
Varausperuste:	Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	

Merkintä:	Se 6514	Kunta: ENONTEKIÖ, KITILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	PULJUNERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Puljun erämaa on vaihettumisvyöhykettä Kittilän pohjoisten metsäkaivojen ja Enontekiön harvojen metsänrajametsien välissä. Erämaan eteläosaa luonnehtivat suuret suot ja kuusivaltaiset matalat vaarat. Pohjoisempana kuusi väistyy nopeasti ja mänty valtaa tunturikoivun ohella vaarojen ja tuntureiden rinteet. Alavimmilla mailla pensaikkoiset jängät saartavat järviä. Alueen eteläosassa sijaitseva Puljutunturi nousee 471 metriin. Pohjoisreunalla on laakea Avisuora- ja Peltotuntureiden ylänkö. Erämaa-alueen perustamisen tarkoituksena on alueen erämaaluonteen säilyttäminen, sekä saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaaminen. Puljun erämaa-alueella pesii useita uhanalaisia ja harvinaisia lintulajeja.	
Varausperuste:	Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	
Merkintä:	Se 6515	Kunta: KITILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	HAMMASTUNTURIN ERÄMAA-ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Hammastunturin erämaa-alue on usean erilaisen osan muodostama arvokas kokonaisuus. Hammastunturi ja muut puuttomat tunturit sijaitsevat kasvimaantieteellisellä vaihettumisvyöhykkeellä Ivalojoen molemmin puolin. Alueen pohjoisosa on tyypillistä Inarin luontoa vaaroineen, järvineen ja jokineen. Tuntureiden eteläpuolella kuusikot yleistyvät. Eteläosassa on runsaasti metsiä ja soita. Luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva laaja erämaa-alue. Aluetta käytetään puolustusvoimien harjoitus- ja ampumatoimintaan sekä sotilaalliseen rakentamiseen. Alueella on puolustusvoimien toimintaan liittyviä rakenteita ja laitteita. Alue sijaitse myöskin Kittilän kunnan alueella.	
Varausperuste:	Erämaa laki 62/1991, Natura VNp. 20.8.1998 ja 8.5.2002	
Kehittämisperiaate:	Erämaaluonne säilytetään. Saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen tarpeet turvataan. Kehitetään luonnon monipuolisen käytön edellytyksiä.	
Merkintä:	un 3031	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	STUORRAHANO-AIVI	
Sijainti ja kuvaus:	Enontekiöllä Stuurahanoaivin huipulla (alkuperäinen pisteen nimi Stuur-oivi) sijaitsee yksi Suomen kuudesta Unescon maailmanperintökohteena suojellusta Struven ketjun pisteestä. Struven ketju on Mustaltamereltä Pohjoiselle jäämerelle ulottuva kolmiomittausketju, jolla 1800-luvulla selvitetiin Maan muotoa. Nimensä se on saanut saksalaissyntyisen tähtitieteilijän F.G.W. Struven mukaan. Unescon maailmanperintökomitea hyväksyi Struven ketjun suojelukohteeksi heinäkuussa 2005. Suomen Maanmittauslaitoksen kokoama esitys oli 10 maan yhteinen hakemus, ja Struven ketju on paitsi ensimmäinen teknis-tieteellinen kulttuurikohde, myös ensimmäinen usean valtion alueelle ulottuva maailmanperintökohde. Suojeltuja mittauspisteitä on yhteensä 34. Stuurahanoaivin huipulla tehtiin mittaukset vuosina 1850-1852. Mittauspiste merkittiin kahdella kiviin kaiverretulla ristillä. Norja otti Stuurahanoaivin pisteen osaksi omaa kolmiomittausverkkoaan vuonna 1895 ja asetti paikalle keskuspultin. Mittauspisteen ympäristö on edelleen yhtä avoin ja havainnointiin soveltuva kuin Struvenkin aikoina. Struven ketjun mittauksista lähtien Stuurahanoaivin piste on ollut yksi Suomen geodeettisista peruspisteistä. Ensimmäisen luokan kolmiopiste mitattiin lähes samalle paikalle vuonna 1970. Se on 7,6 metriä pohjoiseen Struven pisteestä. Stuurahanoaivi on Mustaviirin saaren ohella ainoa Suomen kulttuuriperintöpisteistä, jonne ei pääse tietä pitkin. Pisteelle on kävelymatkaa reilu 10 kilometriä niin Enontekiö-Kautokeino-tieltä kuin Muoniosta Kilpisjärvelle johtavalta tieltäkin.	
Varausperuste:	Unescon maailmanperintökohde	
Kehittämisperiaate:	Turvataan kohteen säilyminen, opastus ja hoidon järjestäminen.	

Merkintä:	ma 5925	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	YLIKYRÖN KÄRÄJÄTUVAN PIHAPIIRI	
Sijainti ja kuvaus:	Yli-Kyrön kyläaukean korkeimmalla kohdalla sijaitsee rakennusryhmä, jossa on säilynyt 1800-luvun lopun rakennuskantaa. Ounasjoen törmällä sijaitsevasta Yli-Kyrön kylästä on kaunis näkymä Pallas-Ounas-tunturiin. Pihapiirin rakennukset ovat hyvin säilyneitä ja niitä on kunnostettu. Pihapiirissä on Kyrön Pekan talo eli käräjätupa, jossa on istuttu käräjiä. Käräjätupa on kunnostettu ympäristönhoitotöinä. Pihapiirin asuinrakennus on mahdollisesti 1800-luvulta. Pihapiirin 2-kerroksisen, poskellisen aitan seinät levenevät räystäillä hiukan ulospäin.. Lisäksi ovat talli, sauna ja vinttikaivo. Osa rakennuksista on harmaita, osa punamullattuja. Lähellä on uutta rakennuskantaa	
Varausperuste:	Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet	

Merkintä:	ma 5929	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	LINTULAN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Maisemallisesti edustavalla paikalla Seurujoen itärannalla sijaitseva Lintulan kylä on säilyttänyt hyvin perinteisen rakenteensa ja rakennuskantansa. Kylä n tunnusomainen piirre on joenrannan tuntumassa sijaitsevat pienikokoiset hyväkuntoiset rakennukset, jotka ovat suurelta osin punamullattuja. Kylä säästy Lapin sodan tuholta, koska saksalaiset eivät päässeet joen yli kyläläiset olivat vetäneet lautan pois. Kylän arvokasta rakennuskantaa muodostaa mm. Rinteen tilan savupirtti, joka on kunnostettu perinteisin työmenetelmin.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. (myös RKY 2009)	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

Merkintä:	ma 5935	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	KÖNKÄÄN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Könkään kylä Ounasjokivarren yläjuoksulla on laajoine peltoaukeineen ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaine rakennuksineen edustava esimerkki Aapa- Lapin peräpohjalaisesta jokivarsiasutuksesta. Könkäällä on löytynyt useasta paikasta merkkejä hyvin varhaisesta asumisesta tai lapinkäynnistä. Ensimmäiset suomalaiset uudisasukkaat asettuivat Könkäälle vasta 1700-luvulla. Könkään kylän rakennukset muodostavat varsin ehjän kokonaisuuden. Talot sijaitsevat nauhamaisesti Ounasjoen rannoilla tai joen länsireunaa seurailevan Kittilän - Tepaston tien varrella, missä maantie on saanut kylänraitin luonteen. Inarin tien varrella asutusmaisema on pienipiirteisempää talojen sijoituessa metsän ympäröimien peltosaarekkeiden keskelle. Kylässä on muutama vanha arvokas peräpohjalaistyylinen pihapiiri, joista osa on säilyttänyt ilmeensä jo 1800-luvun puolivälistä saakka. Vain pari perinteisestä tyylistä selvästi poikkeavaa taloa on ilmestynyt kylä kuvaan. Ne sijaitsevat melko huomaamattomasti kylän laidoilla metsän siimeksessä. Kylä on selkeä kokonaisuus, jota ympäröi soiden hallitsema luonnonmaisema. Rakennuskannankin voi selkeästi ositella joen rannalla oleviin rakennuksiin, metsäsaarekkeiden vanhoihin rakennuksiin ja kylän uusiin rakennuksiin. Könkään kylä on Levin matkailukeskuksen potentiaalinen laajenemisseutu: jo nykyisin sen kautta kulkee latureittejä ja kylään on sijoittunut myös jonkin verran matkailupalveluja.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (ei RKY 2009)	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudis- ja matkailurakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

-
- Merkintä:** ma 5939 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: RAUTUSKYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Rautuskylä on Aapa-Lapin seudun tyypillinen pieni järvenrantakylä, jossa on jäljellä vanhaa rakennuskantaa komeine talonpoikaistaloineen ja perinteisine pihapiireineen. Se sijaitsee vain nelisen kilometriä Könkään kylästä itään Rautusjärven niemekkeisellä etelärannalla. Kyläkuva on avoin, loivasti kumpuileva ja rakenteeltaan pihapiirit ovat väljästi maastonmuotojen mukaan sijoitettua avautuen järvelle ja sen takaisille suomaille päin. Paikoitellen kylän perinteisesti avoin viljelysmaisema on rappeutumassa, mikä näkyy mm. aittojen ja talojen vieritse kaartelevan kylätien näkymien umpeutumisenä. Kylään rakennettu uudempi rakennuskanta, muun muassa lomarakennukset ovat sijoitetut maastonmuotoja ja perinnettä kunnioittaen - tosin yksittäin. Tämä ei kuitenkaan sanottavammin häiritse kylämaisemaa.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetään perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.
-
- Merkintä:** ma 5940 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: HANHIMAAN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Hanhimaan kylä sijaitsee noin 20 km Könkään kylästä koilliseen Inariin vievän tien ja Lismajoen varrella. Kylä on varsin näyttävä perinteisen ilmeensä säilyttänyt joenvarsikylä, jossa on useita komeita peräpohjalaisia pihapiirejä. Kylä on suurimmillaan ollut noin kolmenkymmenen talon suuruinen, mutta nykyään vain osa on vakituisesti asuttuja. Osin autoitumisenkin myötä kylä on säilynyt tyyllisesti yhtenäisenä ja rakennushistoriallisesti arvokkaana, vähäinen uudisrakentaminen on sijoittunut kylän läpi vievän tien varteen. Kylän perinteiset talonpoikaistalot ovat rakennettu 1900-luvun taitteessa, kylässä on myös sodan jälkeen rakennettuja puolitoistakerroksisia taloja sekä muutama uudempi omakotitalo. Joen varrella avoimella ranta-alueella on kylän hirsiset, punamultaist talot joissa on peräpohjalaistyylliset lautakuistit. Muut talot ovat yleensä laudoitettuja ja vaaleiksi maalattuja. Tienvarrella oleva raittimainen kylämiljöö on paikoin kasvamassa umpeen ja soranottoaika keskellä kylää on myös pilaamassa viehättävää kyläkuva. Kylä onkin parhaimmillaan joen suunnalta tarkasteltuna, jolloin rantatörmällä sijaitsevat vanhat pihapiirit muodostavat näyttävää kyläkuva.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (ei RKY 2009)
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetään perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.
-
- Merkintä:** ma 5970 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: SAANAN MAISEMANÄHTÄVYYSALUE
Sijainti ja kuvaus: Kilpisjärven koillisrannalla kohoava Saana on Käsivarren ylätuntureista, ehkä koko Suomen Lapin tuntureista tunnetuin. Sen tunnusomainen ja kunnioitusta herättävä ulkonäkö ja laelta avautuvat mahtavat näköalat ovat tehneet siitä suosittu matkailukohteen. "Kilpisjärven vieritse, suunnilleen samaa reittiä kuin nykyinen Neljän tuulen tiekin noudattaa, on kulkenut Vanha Tornion ja Jäämeren rannikon välinen kauppareitti ja talvitie. Kilpisjärven rannalla on kauan ollut kauppareitin kulkijoille tarkoitettu levähdyspaikka, valtion rakennuttama Siilastupa. Alueen suosio matkailukohteenä on alkanut vasta sotien jälkeen, kun parantuneet tieyhteydet sekä erämaaretkeilijöiden ja luonnonystävien kuvaukset tekivät seutua tunnetuksi. Edustavinta rakennettua ympäristöä edustaa myöhäisfunktionalistinen matkailuhotelli (rak. v.1947) sekä 1980-luvun lopussa hotellin tuntumaan rakennetut pienrivitalot, jotka varsin onnistuneesti sulautuvat ympäröivään karuun luontoon. Muilta osin Saanan seutu on asumaton ja rakentamaton.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.
Kehittämisperiaate: Kehitetään ja tuetaan alueen maisemanhoitoa. Säilytetään maisemakokonaisuuden arvo.

Merkintä:	ma 5971	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	24.3.2009	
Alueen nimi:	KOLMEN VALTAKUNNAN RAJAPYYKKI	
Sijainti ja kuvaus:	Kolmen valtakunnan rajapyykki sijaitsee noin 11 km Kilpisjärven kylästä länteen. Rajapyykillä kohtaavat Suomen, Ruotsin ja Norjan rajat. Rajapyykin sijainti on peruja 1700-luvun rajakiistoista, joiden seurauksena vedettiin vuonna 1766 valmiiksi raja Kilpisjärveltä Utsjoen Kolmisoaiviin. Siitä tuli sittemmin Suomen pohjoisraja ja Kilpisjärven kolmen valtakunnan rajapyykistä tuli kolmen Pohjoiskalotin valtion raja rikkomaan entisiä Lapin kylien nautintarajoja ja jutaamisreittejä. Kolmen valtakunnan rajapyykki Kilpisjärven Koltajärvessä oli tunnettu kivinen matkailukohde jo 1800-luvulla. Betonisen muotonsa se sai vuonna 1926.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. Sijaitsee Mallan luonnonpuistossa.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakenteet.	

Merkintä:	ma 5972	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	24.3.2009	
Alueen nimi:	AHDASKURUN SILTA	
Sijainti ja kuvaus:	Enontekiön Ahdaskurun yksiaukkoinen kiviholvisilta (1943) on museosiltujen joukossa tyyppinsä ainoa edustaja. Saksalaisten sotatoimia varten rakennettu silta tehtiin kestäväksi raskaan liikenteen rasitukset. Silta säästyi Lapin sodan tuhoilta. Siltaa ja sen ympäristöä on kunnostettu nykyliikenteen ja matkailukäytön ehdoilla. Silta on otettu Tiehallinnon nimeämäksi museokohteeksi 1983. Kohde on E-8 valtatie silta lähellä Kilpisjärven kylää. Sillalta näkyvät Saanan ja Haltin tunturit ja pohjoisessa Norjan ja Ruotsin tunturit. Lännessä Kilpisjärvi	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009). Sisältyy kohteeseen Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikat, johon kuuluu myös kohde ma 5973 Jämärän linnoituslaitteet.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakenteet.	

Merkintä:	ma 5973	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	24.3.2009	
Alueen nimi:	JÄMÄRÄN LINNOITUSLAITTEET	
Sijainti ja kuvaus:	Jämärän linnoituslaitteet sijaitsevat Kaaresuvannon kylästä noin 20 km Kilpisjärvelle päin aivan maantie 21:n tuntumassa sen pohjoispuolella. Enontekiön Lätäsenon saksalainen asema ”Sturmbock-Stellung”, eli Jämärä, on yksi merkittävimmistä saksalaisten joukkojen jatkosodan aikana Lappiin rakentamista puolustusasemista. Se on rakennettu vuonna 1944 ja toimi Enontekiöllä Lapista vetäytymisen pääpuolustusasemana saksalaisille vajaan parin kuukauden ajan marraskuusta 1944 tammikuun alkupuolelle 1945. Asemat eivät ankaran talven vuoksi koskaan toimineet sotatoimien kohteena pientä partiokahakointia lukuun ottamatta. Saksalaisten vahvasti linnoittamaa Jämärää vastassa ollut suomalaisten hyödyntämä Markkina muodostavat parin. Niiden välissä oli toisen maailmansodan viimeinen "asemasotalinja". Jämärän linnoitusalueella on entisöity taistelu-, yhdys- ja ryömintähautaa yhteensä 1209 juoksumetriä ja taisteluhaudan erityyppisiä ampumapesäkkeitä on korjattu kaiken kaikkiaan 16 kpl. Korsuja on tehty alkuperäisille paikoilleen viisi kappaletta, jotka kaikki ovat erityyppisiä. Jämärän linnoituslaitteet on entisöity museoviraston johdolla vuosina 1987-89, ja kesällä 1995 linnoitusalueen edustalle entiselle soranottoalueelle on rakennettu Jämärän opastus- ja kahvilarakennusta.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009). On osa kohdetta Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikka, johon kuuluu myös kohde Ahdaskurun silta ma 5972.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet.	

Merkintä:	ma 5974	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	24.3.2009	
Alueen nimi:	PELTOVUOMAN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Suomen pohjoisimpia viljeltyjä kyliä edustava Peltovuoman kylä sijaitsee aavojen suomaiden ja järviselkien ympäröimänä alueella, jonka keskuksen muodostaa vanha avoin kyläkumpu sitä ympäröivine matalampine kangaskumpuineen. Kylän lounaisia maisemia hallitsevat Pallas- ja Ounastunturin kansallispuiston jylhät tunturit. Peltovuoman vanha lapinkylä sai ensimmäiset suomalaiset asukkaansa jo 1700-luvulla, jotka maanviljelyn, karjan- ja poronhoidon sekä erätalouden ohella harrastivat mm. tervanpolttoa ja poronsarviliiman keittoa 1900-luvun puolelle asti. Kylä tuhottiin Lapin sodassa kahta mökkiä lukuun ottamatta maan tasalle; kylä onkin nykyään hyvä esimerkki sodanjälkeisestä rakentamisesta, jossa on paljon pohjoislappilaisia piirteitä. Talot sijoittuvat kyläkummulle vanhan kylätien varteen. Rakentamisen perustyyli on yksinkertainen, talot ovat yleensä puolitoistakerroksisia ja yläparvet suosittuja. Pihapiirin rakennuksiin kuuluu Lapin jälleenrakennuskaudelle tyypillinen asunosauna, pieni piharakennus, joka on toiminut varsinaisen asuinrakennuksen valmistumiseen asti asuntona ja sen jälkeen muutettu saunaksi. Maisemallisesti leimaa antava ominaisuus on talojen värikäs maalaus norjalaisvaikutteiseen tyyliin, joskin vähän hillitymmiin. Siellä täällä avoimessa maisemassa on poroaitoja ja perinteiseen tyyliin rakennettuja riukuaitoja. Perinteistä peräpohjalaista piirrettä rakentamisessa edustavat pihapiirien säännölliset muodot kulumistaan avoimet, kahdelta tai kolmelta sivultaan rakennetut neliömuotoiset pihapiirit. Kylässä on myös vapaampaan saamelaiseen tyyliin muotoutuneita pihapiirejä. Kylän rakennuskanta muodostuu pääasiassa hyväkuntoisista omakotitaloista ja viime vuosina on kylään rakennettu myös useita uudisomakotitaloja. Kyläkuva on tämän johdosta elinvoimainen	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009).	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

Merkintä:	ma 5975	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	13.5.2009	
Alueen nimi:	HETAN KIRKONKYLÄN KOHTEITA	
Sijainti ja kuvaus:	Pohjoisen ja läntisen Lapin kuntien keskustaajamia ja kirkonkyliä leimaa toisen maailmansodan jälkeisen jälleenrakentaminen usein yksittäisinä rakennuksina uudemman rakennuskannan joukossa. Valtakunnallisesti merkittävien kohteiden valikoimassa jälleenrakennuskauden arkkitehtuurisuunnittelua Lapin kunnassa, jonka rakennuskannasta suurin osa tuhoutui Lapin sodassa, edustaa arkkitehti Veikko Larkaksen Enontekiöön toisen maailman sodan jälkeen suunnittelema Hetan kirkko, muu julkinen rakentaminen sekä asuntolakoulu. Hetan kirkko on saamelaisväestön tärkeimpiä kirkkoja ja asuntolakoulu tyypillisiä nimenomaan Lapissa, jossa koulupiirit olivat laajoja ja koulumatkat pitkiä. Enontekiön nykyinen kirkko on rakennettu 1949-1952 sodassa tuhoutuneen kirkon paikalle. Arkkitehti Veikko Larkaksen suunnittelema kirkko ja sen 30 metriä korkea kellotorni ovat Hetan kirkonkylän maisemallisia maamerkkejä vesistön ja vaaranrinteen välissä. Kirkon alapuolisessa rinteessä on Larkasen suunnittelema Hetan vanha ala-asteen koulu (alkujaan asuntolakoulu), joka on jäänyt pois käytöstä 2000-luvun alussa. Arkkitehti Larkas on suunnitellut useimmat Enontekiön alueen koulut. Näistä kolme oli asuntolakouluja - Hetan lisäksi Karesuvannon ja Palojoensuun koulut. Lisäksi Hetan ma-alueella sijaitsee Yrjö Kokon Ungelon torppa. Asuinsijan, paikan ja henkilöhistorian välinen kiinteä yhteys tekee Ungelon torpasta merkittävän alkuperäisellään säilyneen kirjailijakodin. Kohde kuvastaa yleisemminkin sodanjälkeistä hakeutumista pohjoisen luonnon pariin ja nousevaa luonnoarvojen tiedostamista sekä tilausta tällaisten kokemusten popularisoimille.	
Varausperuste:	Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009). Säilyttäminen tutkitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella asemakaavalla. On osa kohdetta Enontekiön jälleenrakennuskauden julkinen rakentaminen, johon kuuluvat myös kohteet Karesuvannon koulu ma 6088 ja Palojoensuun koulu ma 6089. Lisäksi alueella sijaitsee maakunnallisesti/seudullisesti arvokas RKY 2009 kohteeksi esitetty Yrjö Kokon Ungelon torppa.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset pyritään säilyttämään. Säilyttäminen tutkitaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisella asemakaavalla. Uudis- ja lisärakentaminen kohteiden lähiympäristössä sovitetaan arkkitehtuuriltaan kirkonkylän kokonaisuuteen.	

Merkintä:	ma 5976	Kunta: ENONTEKIÖ, KITILÄ, MUONIO
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	PALLASTUNTURI	
Sijainti ja kuvaus:	Pallastunturit sijaitsevat Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa, jonka pyöreälakiset tunturit antavat kymmenien kilometrien säteellä kansallispuistosta sijaitsevilla kylillä selkeän ja mieleenpainuvan taustamaiseman. Pallastunturien vaikuttava maisema-alue alkaa pohjoisessa Pahankurun ja Suastunturin tienoilta ja ulottuu etelässä Jerisjärven rannalla kohoavaan Keimiötunturiin. Pallastunturit nousevat selväpiirteisenä ryhmänä ympäröivästä metsien peittämästä seudusta. Paljailta pyöreiltä keroilta avautuvat mittaamattomat näkymät ympäröivään tunturimaisemaan, jota elävöittävät lukuisat vesistöt ja vaaleat suot. Pallastunturit lukeutuvatkin Lapin kuuluisimpiin luonnonnähtävyyksiin. Suuret matkailijajoukot löysivät Pallastunturit 1930-luvulla tunturihiihtoharrastuksen yleistyessä. Matkailijoita alue on tosin vetänyt puoleensa jo 1700-luvulta. Pallas-Ounastunturin kansallispuisto perustettiin vuonna 1938, ja samana vuonna valmistui tyylipuhdas funktionalistinen Pallaksen hotelli Vatikurun suuhun tietömän taipaleen taakse. Tämän tuhouduttua Lapin sodassa rakennettiin nykyinen puinen hotelli 1948 edeltäjänsä vähän alemmaksi havumetsävyöhykkeen rajalle.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue	
Kehittämisperiaate:	Kehitetään ja tuetaan alueen maisemanhoitoa. Maisemakokonaisuuden arvo säilytetään.	

Merkintä:	ma 5977	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	MARASTON POROAITA	
Sijainti ja kuvaus:	Ounastunturin itäpuolella Pippokerosta luoteeseen on Kaarremaraston merkitysaita. Kaarremarastoon on Tappurin huipusta itään noin 4 km. Koillispuolella on Puumarasto noin kilometrin päässä. Hetta-Pallas vaellusreitille tulee matkaa noin 2,5 km. Kaarremaraston poroaita, kämpät ja laavupaikat sijaitsevat kaikki lähekkäin. Myös metsähallituksen autiotupa Tappurin (Maraston kämpä), kohde 047-88, sijaitsee aidalta noin kilometri luoteeseen. POROAITA Ounastunturin itäpuolella Pippokerosta luoteeseen on Kaarremaraston vasanmerkitysaita. Alkujaan aita on ollut Puumaraston länsipuolisella laidalla melko lähellä nykyistä aitaa (kohde 047-131). Se on ollut ns. risuaita ja oli paljon pienempi kuin nykyinen aita. Toinen risuaita oli Kaarremarastossa nykyisen aidan paikalla. 1937-38 rakennettiin nykyisenkaltainen puuaita Kaarremarastoon, se ei ollut vielä niin suuri kuin nykyinen aita. Pian tuli sota mutta saksalaiset eivät polttaneet merkitysaitaa. Kaarremaraston aita korjattiin ja uusittiin 1990-luvulla WWF työvoiman avustuksella. Aita on edelleen Näkkälän paliskunnan ounastunturilaisten käytössä vasanmerkitysaitana. Sen ympärille on muodostunut vasanmerkitysajan asutusta, alun perin siellä asuttiin laavuissa mutta myöhemmin sinne on rakennettu useita poromiesten kämppiä ja varastorakennuksia. Unton kämpä, omistaja Mauri Eira. Kämpä on ollut aikoinaan palovartijan majana Ounastunturin Pyhäkerolla. Eemeli Eira ja Erppa Koistinen ostivat sen kun palovalvonta siirtyi Jyppyrälle. Anselmi Eira on ollut purkamassa ja siirtämässä kämppää Eemelin kaverina vuonna 1946. Se on harmaa hirsikämpä, koko n. 3mx4m. Seinillä on paljon nimikirjoituksia, joita aika on patinoinut mutta osa on selvästi luettavissa. Matin kämpä, omistaja Helge Eira. Se on ollut aikoinaan Harjun Arvin hirsinen puuliiteri joka on otettu uusio käyttöön. Mökki on rakennettu v.1975. Se on ollut hirsirakenteinen mutta on laudoitettu jälkeen ja maalattu punaiseksi. Mökkiä on kunnostettu useamman kerran sisältäkin. Rakennuksen koko on n.5mx6m. Anse Eiran varastorakennus, joka on rakennettu Kaarremarastoon 1970-luvulla. Se on lautarakenteinen vihreäksi maalattu, ikkunaton rakennus. Alue on Näkkälän paliskunnan Peltovuoman poromiesten käyttämä.	
Varausperuste:	Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksiympäristöksi (RKY 2009). On osa teemakohtetta poroerotuspaikat ja -aidat, johon kuuluvat myös kohteet Sammalselän poroaita ja Pihtusjärven kivakaarre.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet.	

-
- Merkintä:** ma 5978 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KAJANGIN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Kajangin kylä sijaitsee vesistön varrella Länsi-Lapin tunturiseudun vaihtelevassa maastossa. Poronhoidosta ja maataloudesta elävä kylä on pieni, mutta ehyenä säilynyt kaunis kokonaisuus. Kylän kulttuuri ympäristöarvot perustuvat alueella säilyneeseen Vanhaan rakennuskantaan sekä perinteisten elinkeinojen muovaamaan sopusointuiseen ympäristöön. Suhteellisen pienet ja eri aikakausien tyylejä edustavat talot ovat hyvin hoidettuja. Kylässä on myös pari aivan uutta taloa, jotka on sijoitettu niin, että maisema on säilynyt ehjänä. Ulkorakennukset sijaitsevat yleensä melko hajallaan, ja kaikessa vaatimattomuudessaan pihapiirit ovat varsin viehättäviä. Kylä on koostunut pienistä taloryhmistä, vesistöaiheista, metsäsarakeista ja mäkikumuista, joiden yhdistelmänä syntynyt kokonaisuus on mieleenpainuvan tasapainoinen. Avoimet, alavat ranta-alueet ja osin myös viljelysaukeat ovat pajuttumassa ja koivuttumassa uhaten kauniita näkymiä.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetään perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.
-
- Merkintä:** ma 5979 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: YLI-MUONION KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Ylimuonio sijaitsee Muonionjoen varrella. Pääosa siitä on sijoittunut Utkuvaaran etelärinteelle ja kylä jatkuu Utkujärven eteläpuolelle Nulusniemelle. Ylimuonion pääelinkeinona on aiemmin ollut maatalous, mutta nykyisin valtaosa väestöstä saa toimeentulon erilaisista palveluammateista. Kylän talot sijoittuvat nauhamaisena ketjuna joen ja teiden varrelle noin kolmen kilometrin matkalle. Vanha tie kulkee kylän eteläreunaa, jonka varrella perinteinen peräpohjalainen asutus on. Nykyinen valtatie on rakennettu ylemmäksi Utkuvaaran rinteelle ja sinne on syntynyt uutta asutusta. Lapin sodassa Ylimuonio koki suhteellisen vähäisiä tuhoja: vain 1 /3 osaa kylän rakennuskannasta tuhoutui. Kylän kulttuuriympäristöarvot perustuvatkin rinteessä sijaitsevaan nauhakylärakenteeseen, jonka vanhat peräpohjalaiset pihapiirit muodostavat Muonionjoen mutkan varrelle. Uudempi rakennuskanta tosin on sijoittamisellaan hieman leventänyt nauhamaista rakennetta ja yleensä myös talonpoikaispiihapiiriin on lisätty uudisrakennuksia, jotka hieman sekoittavat muuten selkeää rakennetta.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009)
Maakunnallisesti arvokas maisema-alue
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetään perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.
-
- Merkintä:** ma 5980 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 24.3.2009
Alueen nimi: NUNNASEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Nunnasen kylä on edustava pohjoisen Lapin järvikylä, jonka maisemallisesti keskeisen osan muodostaa Vieltojärvi ja sen pohjois- ja luoteisrantojen hiekkaisilla, mäntyvaltaisilla kankailla sijaitseva rakennuskanta. Kylä jatkuu rakenteeltaan hajanaisena Peltovuoman kylään päin, pihapiirien sijaitessa joko tien tai Venejärven varressa. Rakennuskantaa on kaikilta sodan jälkeisiltä vuosikymmeniltä. Kylästä on näkymä Pallas-Ounastuntureille. Kylän ympäristöarvoja heikentäviä piireitä ovat sähkölinjat, soraomnttu keskikylällä sekä heinittyneet peltoaukeat. Uusi tielinjaus oikaisuineen ja leikkauksineen ei ole tasapainoisessa suhteessa ympäristönsä kanssa.
- Varausperuste:** Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kulttuuriympäristö. (ei RKY 2009)
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetään perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina. Otetaan huomioon saamelaiskulttuuriin kuuluvat erityispiirteet.

Merkintä: ma 5981 **Kunta:** MUONIO
Päiväys: 8.1.2009
Alueen nimi: VALKEAJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Alue on arvokas luonnonmuodostuma ja vesilintujen pesimäalue. Valkeajärven luoteispuolella loivasti kumpuilevalla mäntykankaalla on myös yksittäinen loivapiirteinen pyyntikuoppa.
Varausperuste: Seudullisesti arvokas maisema-alue. Seudullisesti merkittävä kiinteä muinaisjäännös. Pyyntikuoppa.
Kehittämisperiaate: Säilytetään muinaismuistolain mukaisesti.

Merkintä: ma 5982 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: ÄKÄSLOMPOLON KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: 1760-luvulla syntynyt Äkäslompolon kyläasutus on edelleen sijoittunut järven etelä-, länsi- ja luoteisrannoille. Kylällä ei ole varsinaista keskustaa, vaikkakin molemmat kaupungit sekä koulu sijaitsevat Ylläksen tien risteyskunnan tuntumassa. Vanhempi pysyvä asutus on levinnyt järven länsi- ja luoteispuolelle, uudempi useimmiten loma-asutustyyppinen rakentaminen valtaa alaa etelä- ja kaakkoisrannoilla. Kylän suurmaisema on selkeästi jäsentynyt: keskellä järvi, järven alavilla rannoilla asutusvyöhyke, joka rajautuu mahtaviin tunturiselänteisiin. Selänteitä halkovat pienten jokien laaksot. Kylän kulttuurimaiseman, rakennetun ympäristön yleisilme on melko harmoninen. Rakennukset on yleensä sijoitettu onnistuneesti maastoa ja kasvillisuutta säästäen. Vanhaa rakennustyyliä ja rakennusmateriaaleja on käytetty uudemmissa rakennuksissa.
Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet huomioidaan. Uudisrakentamisessa otetaan huomioon kylärakenne. Näkymiä järvelle säilytetään.

Merkintä: ma 5983 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: YLLÄSJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Ylläsjärven kylällä rakentaminen on sijoittunut tien varteen sekä avoimia alueita reunustaville korkeammille maastonkohdille tai kumpareille. Vuonna 1771 perustettu Ylläsjärven tila, sekä kylän vanhin säilynyt rakennus (1700-luvulta), tilan vanha päärakennus, sijaitsevat niemellä tien ja järven välissä. Uudessa päärakennuksessa (1909) on majoitettu matkailijoita jo 1930-luvulla. Niemellä on myös muuta vanhaa rakennuskantaa, josta osa on muualta siirrettyä. Uudisrakentamisesta on jonkin verran sijoittunut perinteisestä rakentamisen sijoittamistavasta poiketen alaville niittyalueille, mutta yhteys järvelle ja kylän avara luonne on muutamia vesakoituneita pelto-/niittyalueita lukuun ottamatta säilynyt ja kulttuuriympäristön piirteet ja kylän rakenne erottuvat maisemassa edelleen.
Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö.
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet huomioidaan. Uudisrakentamisessa otetaan huomioon kylärakenne. Näkymiä järvelle säilytetään.

Merkintä: ma 5984 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: NILIVAARAN POROAITA
Sijainti ja kuvaus: Nilivaaran poroerotuspaikka sijaitsee vaaran pohjoisrinteellä. Itse aidalle tullaan lähes ajokelvotonta uraa pitkin lounaasta. Kaarre sijaitsee isoja aihkeja kasvavalla mäntykankaalla ja varsinainen "kirnu" on rakennettu suurista maapuista ja hongista vanhalla nk."niska-aita" periaatteella. Tappausta ja kaarretta lienee kunnostettu halkaistuilla kelleksillä. Kirnun veräjänpieliä koristaa Muonion paliskunnan poroisännän Taisto Ristimellan poromerkit. Nilivaaran poroerotuspaikka on ikiaikainen Suikin lappalais-suvun poroaita, joka edustaa vanhaa ns. "niska-aita tyyppiä". Kyseessä on vanhin aita tyyppi, jossa suuret maapuut ja hongat asetetaan toistensa niskaan ja tuetaan sivuilta poikittain aitahonkien välissä olevilla pienemmillä puilla, joissa pieni salvos hongan paikallaan pysymiseksi. Rakenteessa ei tarvittu mitään sellaisia osia, joita ei saanut paikan päältä. Vanhaa aitaa on entisöity 1990-luvun alussa Muonion paliskunnan ja metsähallituksen toimesta, jolloin aita tarpeita tuotiin paikalle kiuasselästä rekka-autoittain, jonne rakennettiin tilalle uusi verkkoaita.
Varausperuste: Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö.
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet

Merkintä: ma 5985 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KURTAKON KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Kolarin kirkonkylästä noin parikymmentä kilometriä linnuntietä koilliseen Kaukosen kylään vievän tien varrella sijaitsee Kurtakon kylä Kurtakkojärven pohjoisrannalla. Kylän rakennuskanta on pääosin sodanjälkeistä ja uusimmat pihapiirit sijoittuvat Ylläsjärvelle vievän tien risteuksen tuntumaan (Palovaara). Kylän vanhin rakennuskanta sijaitsee Ylläsjärvelle vievän tien tuntumassa Palovaaran ylärinteillä ja kylän keskellä sijaitsevan kummun rinteillä on puolestaan kylän sodanjälkeinen, 1950- ja 1960- luvuilla noussut rakennuskanta. Kummun pohjoispuolella levittäytyvät laajat latojen täplittämät viljelysaukeat taustanaan komea Yllästunturi. Kurtakon vanhat asuinrakennukset ovat pääosin puolitoistakerroksisia, pohjaltaan lähes neliönmuotoisia harjakattoisia taloja, joiden pihapiireissä on vain pari kolme talusrakennusta. Kylän arvokkain osa muodostuu vanhan kyläkeskuksen kulttuurimaisemanäkymiin kylän pohjoisen osan latomerestä, jonka takana siintää Yllästunturi sekä mäen vanhan rakennuskannan tuntumassa sijaitsevasta täysikasvuisesta puustosta, joka paikoitellen muodostaa kauniita metsiköitä rakennusten ja viljelysten vierille.

Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.

Merkintä: ma 5986 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: VENEJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Venejärven kylän kiinteä asutus on syntynyt jo 1700-luvun tienoilla vanhan eränautilajjärven rannoilta kohoaville rinnealueille sen jälkeen kun saamelaisasutus oli saatu työnnettyä pohjoisemmaksi. Kylää ja järveä ympäröivät jylhät metsäiset vaarat: Äijävaara, Mäntylehto ja Kutuvaara, joiden rinteillä asutus ja viljelysaukeat ulottuvat paikoin Venejärven rantaan saakka. Kylän keskus sijaitsee Äijävaaran kaakkoisosissa ja on yleisilmeeltään säilynyt yhtenäisenä muutamane vanhoine säilyneine hirsirakennuksineen, joista vanhimman päärakennuksen, Nikunmaan vanhin osa on vuodelta 1825. Kylän rakennuskanta on suurelta osin sodanjälkeistä, puolitoistakerroksista asuinrakennustyyppiä. Rakennuskanta sijaitsee kauniisti metsänreunassa loivasti mutkittelevan kylätien varressa. Kutuvaaran ja sen eteläpuolella sijaitsevan Muotkavaaran itä- ja länsipuolella on muutama vanha pihapiiri avoimine peltoineen. Venejärven ranta-alueille on rakennettu muutamia kesämökkejä suojaisan metsän siimekseen heikentämättä merkittävästi tämän valtakunnallisesti merkittävän maisema-alueen ja kulttuurihistoriallisen kohteen kulttuuriympäristöarvoja.

Varausperuste: Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (ei RKY 2009)
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.

Merkintä: ma 5987 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: VAATTOJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Vaattojärven kylä sijaitsee Venejärven kylästä kahdeksisen kilometriä etelälounaaseen luode-kaakkosuuntaisen järven pohjoisessa osassa. Kylälle ominainen piirre on sen ja järven väliin jäävät pitkät avoimet viljelysrinteet, jotka muodostavat keskimäärin 400 - 600 m pitkiä kaistaleita rantaviivan ja kylän asuin- ja talusrakennusten välille. Avoimilla rinteillä on siellä täällä vaihtelevankuntoisia latoja. Kylä on rakennettu melko tiiviisti rypälemäiseksi johtuen suureksi osaksi kapeiksi lohkoituista palstoista, jotka saattavat olla rantaan saakka ulottuvina jopa kilometrinkin mittaisia kun leveys jää vain muutamaksi kymmeneksi metriksi. Kylän rakenne tulee havainnollisesti esille kylää etelästä päin lähestyttäessä. Kylän rakennuskanta on pääosin sodanjälkeistä, vain pari asuinrakennusta, muutama aitta ja lato on säilynyt saksalaisten vetäytymisen. Rakennuskanta on nykyisin varsin kirjavaa, mitä rantaan viime vuosina rakennetut lomamökit entisestään korostavat.

Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.

Merkintä: ma 5988 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: SIEPPIJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Sieppijärvi on järvenrantakylä, jonka rakennuskanta tuhottiin saksalaisten vetäytyessä muutamaa rakennusta lukuun ottamatta kokonaan. Rakennukset ovat siis sodanjälkeisiä, tyypillisesti puolitoistakerroksisia, ja keskusraitina toimivan Valtatie 21:n varrella on kulttuuriympäristöksi valitulla alueella mittakaava miellyttävä ja kylän kokoon hyvin sopiva. Raitin varrella sijaitsevat myös kylän harvat liikerakennukset. Ainoastaan valtatie korkeusasema liian korkeana heikentää kylän mittakaavallista kokemista tieltä käsin: tietä tulisikin madaltaa parhaimmillaan noin metrin verran, jotta se istuisi luontevasti kyläkuvaan. Kylä on edustavimmillaan etäältä tarkasteltuna esim. Sieppijärven itärannalla sijaitsevilta tiloilta, tieltä ja Käkivaaran rinteiltä, jolloin kylän rypäsmäinen, tiivis rakenne tulee hyvin esille. Kylää lähemmin tarkasteltaessa korostuvat kyläkuvaan aktiivisen kylän huonot puolet: huolimattomasti sijoitetut uudet rakennukset, pihuille kasatut tavaravarastot ja kylään näkyvät hakkuuaukeat heikentävät alueen kulttuuriympäristöarvoja. Kylän uudisrakennukset ovat rakennetut suureksi osaksi kyläkeskuksen pohjois- ja eteläpuolille valtatie 21:n varrelle. Kylässä vanhaa rakennuskantaa edustavat mm. museo peräpohjalaispihapiirissä, myllypirtti ja vanha sähkövoimalaitos.

Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.

Merkintä: ma 5989 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: RUOSTEVAARAN POROEROTUSALUE
Sijainti ja kuvaus: Vanha erotusaita rakennelmiseen noudattaa hyvin taitavasti maaston muotoja ja on varsin luonteva paikka porojen kokoamiseen. Itse "tulusaitainen kirnu" jo osin sorteineine "erotuskonttoreineine" sijaitsee korkealla kummulla, missä vielä erottelun aiheuttama eroosiokin on varsin hyvin havaittavissa. Tällä ikihonkien ympäröimällä jäkäläkankaalla saa varsin kattavan kuvan osin jo katoavastakin luonnon ehdoilla tapahtuneesta elinkeinosta. Kohde sijaitsee Venejärven kylästä oikealle Ristivaaran tietä n. 2 km, josta oikealle Ruostevaaran tietä n. 3,4 km, vasemmalle viitta Ruostevaara 1 km, tämä maastoajoneuvokelpoinen ura kulkee aivan Ruostekairan vanhan "Kaartheen" eteläpuolitse, karttoihin merkitystä pienestä kämpästä on vain jotain rakenteita jäljellä, mutta itse "tulusaita"-tyyppinen "kirnu" tieuran vasemmalla puolella vaikuttaa varsin hyväkuntoiselta.

Varausperuste: Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet

Merkintä: ma 5990 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: LAPPEA
Sijainti ja kuvaus: Lappean kylä nauhamaisine asutuksineen rantatörmän tuntumassa edustaa joenvarsikylää Tornion- ja Muonionjoen yhtymäkohdan tuntumassa. Kylän rakennuskanta tuhoutui 99%:sti saksalaisten vetäytyessä vuonna 1944. Sotien jälkeinen rakennuskanta sijoittuu samoille sijoille kuin aikaisempi rakennuskanta. Näin peräpohjalainen kulttuurimaisema on säilynyt rakennuskannan uudistumisesta huolimatta. Etenkin jokivarsi Tornion- ja Muonionjoen yhtymäkohdan alueelta etelään muodostaa edustavaa jokivarren rakennettua kulttuuriympäristöä.
Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön.

Merkintä: ma 5991 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KOLARINSAARI
Sijainti ja kuvaus: Kolarinsaaren pohjoisosassa nykyisestä kuntakeskuksesta viitisen kilometriä pohjoiseen sijaitsee Kolarinsaaren asutusryhmä, joka on nykyisen kunnan alueen vanhinta suomalaisasutuksen aluetta. Pekka Kolarin talo on ensimmäistä kertaa merkitty verolle vuonna 1586 Ylitornion Pellon kyläkuntaan kuuluvana talona, joka sijaitsi nykyisen Simun pihapiirin kohdalla Kolarinsaaren länsirannalla. Vielä vuonna 1799 tutkimusretkeilijä Giuseppe Acerbi totesi kirjassaan Matka Lapissa vuonna 1799 (suom. K. Hirvonen, Helsinki 1984) Kolarin sijaitsevan saarella ja nykyinen kirkonkylä tunnettiinkin pitkälle tämän vuosisadan puolelle saakka Jokijalan nimellä. Kolarinsaaren nykyinen rakennuskanta on sodanjälkeistä sijoittuen kuitenkin perinteisille rakennuspaikoille avoimen viljelymaisemien keskelle tai metsän reunaan. Tilojen rakennusryhmät ovat peräpohjalaiseen tyyliin suureksi osaksi kolmelta sivultaan rakennettuja, nurkistaan avoimia pihapiirejä, joiden ulkopuolella on koko kulttuuriympäristön alueella vain muutama pihapiiristä irrallaan oleva talousrakennus, sauna tai kesämökki. Viime vuosina nousseet uudisrakennusten pihapiirit on pyritty sijoittamaan ja jäsentämään alueelle sopivaan muotoon.
Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.

Merkintä: ma 5992 **Kunta:** KOLARI
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KÄRSIMYSTEN MAJA
Sijainti ja kuvaus: Tulosuunnassa vasemmalla Mäntyoja ja oikealla törmän laidassa sijaitsee ensimmäiseksi parempi korsu ja sen vierellä oikealla puolella hiukan ylempänä toinen korsu ja noin 10 metrin mittainen vallihauta. Saajon laessa korsujen länsipuolella aivan metsänhakkuurajan tuntumassa sijaitsee nuotiopaikka. Vähän etäämmällä saajon pohjoisrinteellä sijaitsee kulkijan tarpeisiin rakennettu lautarakenteinen käymälä/puuvarasto. Jo talvisodan aikana metsäkaartilaiset Otto ja Aate Kyrö sekä Väinö Niva pitivät korsua piilopaikkanaan. 24.10.1941 ilmiantajan toimesta paikka löydettiin ja käydyssä tulitaistelussa Otto Kyrö kuoli, ja tovereidensa toimesta hänet suolattiin korpihautaan yli 4:ksi vuodeksi, josta hänet siirrettiin olojen rauhoituttua "kirkkomaahan". Korsun ovelta näkyvät vielä kohtalokkaan tulitaistelun jälkeensä jättämät luodinreiät. Korsut kunnostettiin Kansan sivistysliiton Kolarin opintojärjestön toimesta v. 1980.
Varausperuste: Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet

Merkintä:	ma 5993	Kunta: KOLARI
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	AALISTUNTURIN PALOVARTIJAN MAJA	
Sijainti ja kuvaus:	Palovartijan maja nykyisin autiotupa sijaitsee avokalliolla, aivan Aalistunturin korkeimmalla huipulla. Paikalta on esteetön näköala kaikkiin ilmansuuntiin, varsinkin tulosuunnasta katsottuna oikealla mökin länsipuolella olevasta näköalatornista. Pohjoisessa päin avautuu näköala Pasmajärvelle ja sen takaisin Vene - ja Vaattovaaroihin. Idässä Aalisjärvi saarineen ja koko kunnan kaakkoiskulma Kienajan kairoineen. Etelässä erämainen Laukkujärvi. Länteenpäin avautuu Porovuoman, Nälängön, sekä koko "Karjalaisen" loputon kaira. Kohde sijaitsee lähes puuttomalla kalliolla.	
Varausperuste:	Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet	

Merkintä:	ma 5994	Kunta: KITILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	ALAKYLÄN KESÄNAVETAT	
Sijainti ja kuvaus:	Kesänavetat sijaitsevat Ounasjoen länsirannalla, lähellä jokea. Pohjoisin on Ylijääskön kesänavetta, keskimäinen on Pyykkösen kesänavetta ja eteläisin on Kaltion kesänavetta. Idässä on Ounasjoki, joen takana asuinrakennus pihapiireineen ja Kaltiontie. Pohjoisessa, lännessä ja etelässä on metsää. Kohde sijaitsee Alakylässä. Kesänavettojen maa-alue on erotettu Ylijääskön tilasta isojaon aikana. Tätä aluetta kutsuttiin Poikelaksi. Pohjoispuolella on ollut asuinrakennus, jossa asuivat Kulpakon vanhukset. Rakennuksesta on enää muurin pohja näkyvissä. Kalle Ylijääskö, Felix Tapio ja Vilho Tapio ovat rakentaneet Ylijääskön kesänavetan. Veljekset Hannes ja Santeri Pyykkönen ovat tehneet Pyykkösen kesänavetan. Tuomas Rantajääskö on rakentanut Kaltion kesänavetan. Kaikki kesänavetat on rakennettu v. 1936-1937. Kesänavetat on korjattu v. 1996-1997 pääosin kylätoimikunnan toimesta. He tekivät mm pärekoneen, jolla tehtiin päreet Pyykkösen ja Kaltion kesänavetoihin. Ylijääskön kesänavetan kattoon saatiin päreet Kalle Ylijääskön 1950-luvulla tekemistään päreistä. Myös ruoteet uusittiin ja rakennuksia nostettiin vanhan tavan mukaan. Ennen lehmät uitettiin joen länsirannalle, vapaalaitumelle.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö, Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksiympäristöksi (RKY 2009), on osa teemakohtetta Kittilän jokivarsi- ja järvenranta-asutus, johon kuuluvat myös kohteet Kaukosen kylä ma 5995, Kelontekemän kylä ma 5996, Jeesiö ma 5997 ja Lintula ma 5929).	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet	

Merkintä:	ma 5995	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	KAUKOSEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Kaukosen kylä kuuluu Ounasjokivarren laajimpiin maatalousalueisiin ja se on jokivarren pohjoisosien suurimpia ja vanhimpia kyliä - ensimmäiset asukkaat saapuivat jo 1600-luvun puolivälin tienoilla. Kylä muodostui jo 1700 -luvulla sen aikaisten teiden risteämispaikkana tärkeäksi markkina- ja käräjäpaikaksi ja näin ollen pitäjän – Kittilän lapinkylän - hallinnolliseksi keskuksiksi, joka kehittyi voimakkaasti: vuonna 1905 kylässä oli 40 talonnumeroa ja vajaa 400 asukasta. Lapin sodassa kylästä tuhoutui vain pohjoiset osat, ja kylä toimikin tilapäisesti Kittilän keskuksena kirkonkylän tuhouduttua. Vähäistä tuhoista huolimatta suurin osa kylän rakennuskannasta on sodanjälkeiseltä ajalta; muutamia peräpohjalaisia rakennuksia ja kokonaisia pihapiirejäkin on toki säilynyt, joista kyläläiset pitävät huolta ja myös kunnostavat aktiivisesti. Kylän tunnusomaisen keskuksen muodostaa suuri kyläkumpu Ounasjoen länsirannalla, jonka läpi Rovaniemi-Kittilä -maantie kaartuu ylitettyään Ounasjoen kylän kohdalta. Kyläkumpu on eri-ikäisten rakennuksien ja avointen niittyjen täyttämä kokonaisuus, johon oman lisänsä tuovat myös pihapuut ja pihapiirejä reunustavat metsiköt. Ranta-alueella ja teiden varsilla on näkymiä peittävä pajukkoa. Kaukosen kulttuuriympäristöarvot liittyvät kylän vahvoihin maisemallisiin ja kulttuurihistoriallisiin seikkoihin, joiden huomioiminen kyläkuvausta kehitettäessä helpottavat sopivien ratkaisujen löytämiseksi	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (myös RKY 2009, on osa teemakohdetta Kittilän jokivarsi- ja järvenranta-asutus, johon kuuluvat myös kohteet Alakylän kesänavetat ma 5994, Kelontekemän kylä ma 5996, Jeesiö ma 5997 ja Lintula ma 5929). Alueella sijaitsee myös maakunnallisesti arvokas perinnebiotyyppejä.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

Merkintä:	ma 5996	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	KELONTEKEMÄN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Jeesiöjokeen laskeva Kelontekemäjärvi sijaitsee noin 4-5 km Tepsan kylästä etelään Kittilä-Sodankylä -maantien eteläpuolella. Sen kaakkoisen pohjukan reunoilla sijaitsee samanniminen kylä, joka säästyi Lapin sodan tuhoilta. Kylän vanha, pääosin viime vuosisadan lopulta peräisin oleva rakennuskanta sijaitsee pääosin järvenpohjukan koillisrannalla kun taas pohjukan lounaisranta -alueella on enimmäkseen sotien jälkeistä rakennuskantaa Vuollin perinteisenä säilynyttä pihapiiriä lukuun ottamatta. Kylän kulttuuriympäristöarvot liittyvät kylän koillisosien perinteisen ilmeensä säilyttäneisiin peräpohjalaispihapiireihin, joista viljelysaukeiden ympäröimänä avautuu kauniit näkymät lähes saarettomalle järviselälle. Järven ainoa saari - Manalaissaari – sijaitsee samaisessa kaakkoisessa järvenpohjukassa ja se tunnetaan myös Noitakallion nimellä kertoen ajasta, jolloin lapinnoidat ovat saarella olevan kivilatomuksen päällä laulaneet itsensä loveen.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009, on osa teemakohdetta Kittilän jokivarsi- ja järvenranta-asutus, johon kuuluvat myös kohteet Alakylän kesänavetat ma 5994, Kaukosen kylä ma 5995, Jeesiö ma 5997 ja Lintula ma 5929).	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön.	

Merkintä: ma 5997 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: JEESIÖJÄRVEN KYLÄ
Sijainti ja kuvaus: Noin kuutisen kilometriä Kumputunturista länteen sijaitsee komea Jeesiöjärven kylä samannimisen järven etelärannalla. Myös järven koillisosien tuntumassa matalan harjanteen takana on säilynyt kylän vanhaa rakennuskantaa tiiviinä ryppäänä raittimaisen tien varrella. Jeesiöjärven maisemanäkymiä leimaa vahvasti idässä kohoava Kumputunturi (581 m mpy), joka jylhänä taustamaisemana luo mieleenpainuvan kehyksen kylän pihapiireille. Jeesiöjärven kylässä on runsaasti vanhaa rakennuskantaa, joka sijoittuu pääosin järven loivasti kumpuilevalle etelärannalle. Jeesiöjärven vanhimmat rakennukset ovat 1800-luvun jälkipuoliskolta. Koulu (1938) sekä samalta ajalta peräisin oleva piharakennus toimivat nykyään majoitus- ja virkistyskäytössä.

Varausperuste: Maakunnallisesti/seudullisesti arvokas kulttuurihistoriallinen ympäristö. Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009. on osa teemakohdetta Kittilän jokivarsi- ja järvenranta-asutus, johon kuuluvat myös kohteet Alakylän kesänavetat ma 5994, Kaukosen kylä ma 5995, Kelontekemän kylä ma 5996 ja Lintula ma 5929).

Kehittämisperiaate: Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön

Merkintä: ma 5998 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: LONNAKKO
Sijainti ja kuvaus: Pieni Lonnakon asutus sijaitsee Ounasjoen länsirannalla kymmenkunta kilometriä Kittilän kirkonkylästä yläjuoksun suuntaan. Kolmesta asuinrakennuksesta muodostuva pihapiirikokonaisuus talousrakennuksineen on hyvä esimerkki perinteisestä jokivarsiasutuksesta, joka havainnollisesti ilmentää harvan suomalaisen uudisasutuksen ja koskemattoman luonnon välistä yhteyttä. Lonnakkoon on rakennettu tieyhteys vasta 1990-luvun alkupuolella, sitä ennen kylälle pääsi itärannan puolelta veneellä.

Varausperuste: Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (ei RKY 2009)

Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet

Merkintä: ma 5999 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 21.12.2007
Alueen nimi: KÄTKÄJÄRVI
Sijainti ja kuvaus: Kätkäjärven muutaman talon kylä Kätkätunturin eteläpuolella sijaitsee kauniilla paikalla Kätkäjärven etelärannalla. Pellot ympärillä. Pihapiirestä avautuu kaunis maisema Levin ja Kätkän maastoon. Toinen vanhoista asuinrakennuksista on rakennettu n. 1900. Navetta ja talli edellistä vanhempi. Aitasta on löytynyt useita vuosilukuja, joista vanhin 1801. Ladosta on löytynyt vuosiluku 1902. Kohteessa kuvattu elokuvaa "Maa on syntinen laulu".

Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö

Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisia ja maisemallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet

Merkintä:	ma 6000	Kunta: MUONIO
Päiväys:	23.3.2009	
Alueen nimi:	TORAS-SIEPIN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Torassiippi sijaitsee Länsi-Lapin tunturiseudun voimakaspiirteisessä luonnonmaisemassa samannimisen järven itärannalla järveen laskevan Jerisjoen molemmin puolin. Kyläkuva on tiivis ja ehyt. Kylään saavuttaessa avautuu eteläpuolen metsänreunasta miellyttävä, elävältä vaikuttava maisema. Vanha hyväkuntoinen rakennuskanta, pellot ja rantaniityt muodostavat viehättävän miljöön. Uudet, perinteisestä tyylistä poikkeavat rakennukset sijaitsevat kylän laitamilla maisemallisesti syrjäisillä paikoilla. Arvokkain kylämiljöö on Jerisjoen eteläpuolella. Kotakorvan, Siepin ja Koskenniemen tiloilla on edustavin perinteinen rakennuskanta, joista Kotakorvan päärakennus on 1850-luvulta ja muiden kahden talon päärakennukset 1930-luvulla rakennetut. Kylän läpi virtaavan Jerisjoen varsilla hieman ylempänä sijaitsee kyläläisten vanha tervahauta sekä vielä toistaiseksi entisöimiskelpoisia tulvalatoja.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009) Alueella on myös maakunnallisesti arvokas perinnebiotyypipi.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön.	

Merkintä:	ma 6081	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	MOLKOJÄRVEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Molkojärven kylä on Kelontekemän tapaan kaunis järvikylä, joka sijaitsee. Molkojärven lännestä loivasti laskeutuvalla rinnealueella. Molkojärven kylä on Kelontekemän kylän tapaan säästynyt Lapin sodan tuhoilta, ja kylän kulttuuriympäristöarvot ovatkin pitkälti samoihin kriteereihin perustuvia kuin Kelontekemässä: perinteiset peräpohjalaiset pihapiirit viljelysaukeiden reunustamina järvimaisemanäkymin. Molkojärvi eroaa Kelontekemästä rypäsmäisemmällä kylärakenteella ja kylä sijaitsee järveen laskevan rinteiden ylä- ja keskiosissa, kun taas Kelontekemän rakenteeltaan nauhamaisempi kylä sijaitsee aivan ranta-alueen tuntumassa. Kylän vanha rakennuskanta on pääosin ajalta 1860-1910 ja lähes kaikki kylän asuintalot ovat laudoitettu myöhemmin kuitenkin ikkuna-aukkoihin ja ikkuna- ja ovivuorilautoihin koskematta. Kyläkuva kokonaisuutena on säilynyt rauhallisena ja vauraantuntuisena. Kyläkuva heikentäviä seikkoja ovat mm. matkapuhelinmasto, 1960-80 - luvuilla noussut rakennuskanta kylän eteläosissa sekä perinteisen avointa kyläkuva peittämään kasvaneet pajukot ja pensaat.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. (ei RKY 2009)	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

Merkintä:	ma 6082	Kunta: MUONIO
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	KIELISEN EROTUSAITA	
Sijainti ja kuvaus:	Kämpä sijaitsee kuivalla mäntykankaalla 500 m koilliseen Kangosjärvi-Tiurajärvi tiestä. Tien itäpuolella Löytyojan varressa. Erotusaita Kangosjärvi-Tiurajärvi tien puolella välissä tien länsipuolella ja kämpä tien itäpuolella. 12 - 15 km Kangosjärveltä etelään. Erotusaita on tehty 1800/1900-lukujen vaihteessa, samoihin aikoihin kun tokkakunnat muuttuivat palkisiksi. 1950-luvulla aita muutettiin ja kirnuosa siirrettiin aidan länsipuolelta, itäpuolelle. Aita on vanha pelkka-aita. Aitaa korjattu sieltä täältä, vanhat rakenteet vielä jäljellä, mutta aidan perusta on vielä 1800/1900 vaihteen pelkka-aitaa. Siulasta löytyy 200 m aivan eheää vanhaa osaa. On vielä korjattavissa alkuperäiseen kuntoon.	
Varausperuste:	Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennukset ja rakenteet	

Merkintä:	ma 6083	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.1.2008	
Alueen nimi:	VUONTISJÄRVEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Vuontisjärven kylä sijaitsee samannimisen järven rannalla parikymmentä kilometriä itään Hetan kirkonkylästä. Järvi tuli tunnetuksi Rován Nikun ansiosta vuonna 1870: Niku päätti kaivaa järven alapuolella oleville niityilleen ojan, koska jänkä ei tuottanut samalla tavalla heinää kuin joenvarsiniityt. Teko epäonnistui, sillä vesi näin saatuaan uuden lasku-uoman murtautui valloilleen ja Vuontisjärven pinta laski yllättäen yli kuusi metriä. Tapahtuma oli suuri menetys kalastuksesta ja viljelystä elävälle kylälle. Sota tuhosi Vuontisjärven kylän kokonaan ja kylän nykyinen rakennuskanta muodostuukin pääasiassa puolitoistakerroksisten talojen pihapiireistä, jotka jättivät väliinsä hoidetut viljelysaukeat. Osa taloista sijaitsee entisen järven hiekkaisella pohjalla. Uusi matala rakentaminen on sijoittunut metsäsaarekkeisiin tai vanhojen pihapiirien yhteyteen, joten kyläkuva on säilynyt yhtenäisenä. Avoimesta kylästä on upeat näkymät Pallas- ja Ounastuntureille. Huolimatta suhteellisen nuoresta rakennuskannasta on Vuontisjärvellä ollut asutusta jo kivikaudelta saakka; kylän alueelta on löydetty kivikautisia peuranpyyntikuoppia ja vanhoja lappalaisten asuinpaikkoja	
Varausperuste:	Maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina. Otetaan huomioon saamelaiskulttuuriin kuuluvat erityispiirteet.	

Merkintä:	ma 6084	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	13.5.2009	
Alueen nimi:	OUNASTUNTURIN MATKAILUMAJA	
Sijainti ja kuvaus:	Valtion lainoittama ja Suomen matkailuyhdistyksen rakentama Ounastunturin pieni retkeilymaja vaatimattomine yöpymismahdollisuuksineen valmistui kesällä 1937 ja sauna kolme vuotta myöhemmin. Tässä noin 8 km päässä Hetasta sijainneessa majassa oli tilaa 36 hengelle. Rakennuspaikka oli vaativin mahdollinen, puurajan yläpuolinen Pyhäkeron lakialue, joka oli kivikkoista varvikkoa. Maja oli salvottu veistetyistä hirsistä pitkille nurkille ja maalattu punamullalla. Siinä oli loivahko, kattohuovalla pinniotettu harjakatto. Arkkitehtonisessa yleisvaikutelmassa korostui horisontaalisuus. Majatalo paloi Lapin sodassa 1944.	
Varausperuste:	Seudullisesti arvokas kulttuuriympäristö.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan. Käyttö ratkaistaan alueen hoito- ja käyttösuunnitelmalla.	

Merkintä:	ma 6085	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	14.3.2009	
Alueen nimi:	TEPASTON KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Tepaston kylä Ounasjokivarressa on vanhaa lappalaisseutua, johon ensimmäiset suomalaiset uudisasukkaat saapuivat 1730-luvulla. Kylän vanhimmat, osin jo heikkokuntoiset rakennukset ovat joen rantatörmän ja tien varrella, jossa sijaitsee myös nuorempi rakennuskanta viime vuosina nousseita lomamökkejä myöten. Tuloksena on kirjava, vaivoin perinteisen ilmeensä säilyttänyt joenvarsikylä. Tepasto tarvitseekin ympäristönhoitosuunnitelman ja rakennustapaohjeiston, jotta sen yleisilme saadaan rauhallisemmaksi ja edustavin osa, ranta-alue, paremmin esille.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö (ei RKY 2009).	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Pellot ja niityt pyritään pitämään avoimina.	

Merkintä: ma 6086 **Kunta:** KITTILÄ
Päiväys: 14.3.2009
Alueen nimi: SÄRESTÖNIEMEN ERÄMAATILA JA ATELJEE
Sijainti ja kuvaus: Kaukosen kylästä noin 9 km koilliseen sijaitsee Reidar Särestöniemen taidegalleria, ateljeerakennus sekä vanha rakennusryhmä. Vanhan Särestön pihapiiriin kuuluu toistakymmentä harmaata hirsirakennusta, joista vanhimmat ovat rakennettu jo vuonna 1768. Rakennukset säästyivät Lapin sodassa, koska saksalaiset eivät löytäneet jokivarren tuntumassa sijaitsevaa pihapiiriä. Pihapiiri on kunnostettu museoviraston ohjauksessa ja kunnan urakoimana. Taidegallerian (rak. vv.1971-72) ja ateljeerakennuksen (rak. v.1978) on suunnitellut arkkitehtipariskunta Raili ja Reima Pietilä. Särestöniemen kotikartanon, gallerian ja ateljeen lisäksi alueella on vuonna 1988 valmistunut kahvilarakennus.
Varausperuste: Maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen ympäristö. Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009).
Alueella sijaitsee valtakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin (niitty, tulvaniitty).
Kehittämisperiaate: Alueen kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään. Kentät ja niityt pidetään avoimina.

Merkintä: ma 6087 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 30.3.2009
Alueen nimi: PALOJOENSUUN KOULU
Sijainti ja kuvaus: Arkkitehti Veikko Larkaksen suunnittelema asuntolakoulu, joka edustaa toisen maailmansodan jälkeisen jälleenrakentamiskauden arkkitehtuuria.
Varausperuste: Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY2009). on osa teemakohdetta Enontekiön jälleenrakentamiskauden julkinen rakentaminen, joka sisältää myös Hetan kirkonkylän kohteet ma 5975 (kirkko ja koulu) ja Karesuvannon koulu ma 6088.
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde säilytetään. Uudis- ja lisärakentaminen sovitetaan arkkitehtuuriltaan suojelukokonaisuuteen.

Merkintä: ma 6088 **Kunta:** ENONTEKIÖ
Päiväys: 30.3.2009
Alueen nimi: KARESUVANNON KOULU
Sijainti ja kuvaus: Arkkitehti Veikko Larkaksen suunnittelema asuntolakoulu, joka edustaa toisen maailmansodan jälkeisen jälleenrakentamiskauden arkkitehtuuria.
Varausperuste: Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009). On osa teemakohdetta Enontekiön jälleenrakentamiskauden julkinen rakentaminen, joka sisältää myös Hetan kirkonkylän kohteet ma 5975 (kirkko ja koulu) ja Palojoensuun koulu ma 6087.
Kehittämisperiaate: Kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde säilytetään. Uudis- ja lisärakentaminen sovitetaan arkkitehtuuriltaan suojelukokonaisuuteen.

-
- Merkintä:** ma 6089 **Kunta:** ENONTEKIÖ
- Päiväys:** 23.3.2009
- Alueen nimi:** KEMIN JA TORNION VANHAN RAJAN RAJAPYYKIT
- Sijainti ja kuvaus:** Kemin ja Tornion vanha raja eli Upsalan ja Turun hiippakuntaraja 1300-luvulta on toiseksi vanhin traktaattiraja Suomen alueella. Raja on kokonaisuudessaan merkitty maastoon kivipyykeillä Ruotsin vallan aikana. Etenkin Kaisavaaran, Mustivaaran (Rajakirakka), Typpyrävaaran (Iso Kerovaara), Kerovaaran ja Porkkavaaran rajapyykit ovat poikkeuksellisen näyttäviä kivipaasineen ja viisarikivilinjoinen. Raja alkaa Tornion Kaakamon kylästä, josta se jatkuu Ylitornion ja Kittilän lapinkylien rajaan ja edelleen sitä pitkin Pallastunturin länsipuolelle. Raja noudattaa vesistöjen valuma-alueita. Rajan on ollut tarkoitus erottaa Länsipohjan ja Pohjanmaan pitäjät Lapinmaasta ja raja tunnetaan myös Lapin ja lannan rajana. Vuoden 1687 Tornion pitäjän ja Kittilän lapinkylän välillä tehdyssä rajaselvityksessä mainitaan rajapaikkana mm. Porkkavaara, joka on nykyisinkin Kolarin, Rovaniemen ja Kittilän kuntien välinen rajapaikka. Lopullisesti raja on käyty 1786. Rajapaikkoja ovat mm. Rajakari, Koivuluoto, Saari Alakarvalan talon kohdalla Kaakamajoessa, Kalliokoski, Kaisavaara, Mustivaara, Typpyrävaara ja Porkkavaara. Kemin ja Tornion vanhan rajan rajakiviin ja -kallioihin on hakattu rajamerkkejä sekä rajankäyntiin viittaavia vuosilukuja 1596, 1686 ja 1786. Rajat on merkitty viiden kiven pyykein (femstenaröset) ja viisarikivilinjoiin.
- Varausperuste:** Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009).
- Kehittämisperiaate:** Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakenteet.
-
- Merkintä:** ma 6090 **Kunta:** KOLARI
- Päiväys:** 3.4.2009
- Alueen nimi:** TELATIE VENEJÄRVELTÄ KURTAKKON
- Sijainti ja kuvaus:** Aapa-Lapin suuren suoalueen Suur-Teuravuoman seudulla sijaitsevia Venejärven ja Kurtakon kyliä yhdistää soiden halki kulkeva noin 6 km pitkä, vanha kunnostettu pitkospuureitti, telatie. Telatie on muistuma harvaanasutun, pitkään tiettömän Aapa-Lapin kulkureiteistä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Alkuperäisestä 1878 rakennetusta telatiestä ja 1930-luvulla kunnostetusta reitistä on osia jäljellä. Telatien käyttäjiä ovat olleet postinkantajat sekä kylien asukkaat matkalla niitty- ja marjastusmaille sekä kalaisille järville. Naamijoen luhtaniityillä, josta kerättiin heinää on säilynyt näihin päiviin saakka eräitä jopa 1800-luvun alkupuolelta peräisin olevia niittykämppejä ja -latoja. Pitkospuureitistön päätekyliä ovat Kurtakko, Venejärvi ja Teurajärvi. Venejärvi on vanha eränautilajärvi, jonka rannoille on tullut pysyvää asutusta jo 1700-luvulla.
- Varausperuste:** Maakunnallisesti arvokas kulttuurihistoriallinen ympäristö. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009).
- Kehittämisperiaate:**
-
- Merkintä:** ma 6091 **Kunta:**
- Päiväys:** 3.4.2009
- Alueen nimi:** SALMIJÄRVEN ERÄMAATILA
- Sijainti ja kuvaus:** Salmijärven talo on Länsi-Lapin tunturiseudulle tyypillinen, kauas muusta asutuksesta perustettu omavarainen yksinäistila, jonka pihapiiri lukuisine eriaikaisine rakennuksineen antaa hyvän kuvan alueen rakennustavasta ja elinolosuhteista harvaanasutulla alueella. Salmijärven erämaatilan pihapiiri on 18 eriaikaista rakennusta käsittävä kokonaisuus. Tilan tärkeimmät rakennukset tuhoutuivat sodassa, ja mm. navetta, aitta ja sauna on rakennettu sodan jälkeen entisten rakennusten paikalle. Nykyinen päärakennus on välirauhan aikana hakattu kehä, joka siirrettiin tuhoutuneen päärakennuksen muurin ympärille sodan jälkeen. Pihapiiriä ympäröivät heinäniityt ja kangaskedot. Kohde on lisäksi inventoitu valtakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi.
- Varausperuste:** Maakunnallisesti/seudullisesti arvokas kulttuurihistoriallinen ympäristö. Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009).
- Alueella on myös valtakunnallisesti arvokas perinnebiotooppi (keto, niitty ym.).
- Kehittämisperiaate:** Tilan kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitaan perinteiseen ympäristöön. Tilaa ympäröivien metsien hoidossa otetaan huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot.

Merkintä:	sma 8101	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.3.2009	
Alueen nimi:	PIHTSUSJÄRVEN KIVIKAARRE	
Sijainti ja kuvaus:	Maassamme harvinainen kivikaarre sijaitsee perinteisesti vahvalla poronhoitoalueella, Pihtusjärven kaakkoispuolella. Alueella ei ole muita rakennelmia kaarteeseen välittömässä läheisyydessä. Kivikaarre on jo hyvin matala. Pääaita on helposti havaittavissa, myös pienemmät aidat erottuvat vielä. Aidan halkaisija on noin 20-30 metriä. Merkitysaita on tehty 1930-50 – luvuilla. Kaarteeseen mataluudesta huolimatta porot ovat pysyneet aidassa, koska ne luontoansa varovat kivikkoa. Vaellusreitti Kilpisjärveltä Haltille kulkee Pihtusjärven kautta.	
Varausperuste:	Museovirasto esittänyt valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi (RKY 2009). On osa teemakohtetta Poronerotuspaikat ja –aidat, johon kuuluvat myös kohteet Kaarremarasto ma 5977 ja Sammalselän poroaita SR 3088.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakenteet.	

Merkintä:	sma 8102	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	RAITTIJÄRVEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Raittijärven tunturikylä sijaitsee runsaat 30 km Kilpisjärveltä itään Lätäsenuon laskevan Rommaenon vesireitin varrella muodostaen arvokkaan, edelleen asutun porosaamelaisten kylän. Kylä syntyi mahtavan saamelaisen poromiehen Aslak Juuson muutettua sinne toisen maailmansodan jälkeen ja hänen jälkeläisensä asuvat kylässä edelleen, vaikka palvelujen suhteen se lienee Suomen syrjäisin kylä – lähimpään kauppaan on matkaa nimittäin toistasataa kilometriä	
Varausperuste:	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. (ei RKY 2009). Alueella on myös valtakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin ympäristö.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8103	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	ROPIJÄRVEN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Ropijärven pohjoispäässä sijaitsevan kylän kulttuuriympäristöarvot liittyvät muutaman perinteisen ilmeensä säilyttäneen pihapiirin sijaintiin luonnonympäristöltään vaikuttavassa tunturimaisemassa. Ropinsalmelta kylää katsottaessa piirtyy Ropin jylhä, lähes kilometrin korkuinen huippu (945 m mpy) tunturikylästä näkyvän parin talon taustana halliten Ropijärven maisemia.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8104	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	21.12.2007	
Alueen nimi:	SALVASJÄRVEN VANHA KESÄKYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Palojärven lapinkylän entinen Salvasjärven kesäkylä sijaitsee järven eteläpäässä lähellä Norjan rajaa. Kyseessä on Kalkujärven ja Pöyrisjärven kesäkylien ohella arvokas porosaamelaisten elinkeinoista kertova rakennusperinnekokonaisuus, jonka vanhan rakennuskannan muodostavat kolme pientä kesätaloa ja kylän yhteinen sauna luonnonympäristöltään karulla, puuttomalla seudulla. Kylää käytetään edelleen vasanmerkinnän aikana keskikesällä. Viime vuosina vanhojen rakennusten tuntumaan on noussut useita rakennusmateriaaleiltaan, väritykseltään ja kooltaan vaihtelevaa kesämökkiä, jotka heikentävät vanhan kesäkylän kulttuuriympäristöarvoja.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Alueella on myös valtakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin ympäristö.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8105	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.3.2009	
Alueen nimi:	KULTIMAN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Pieni Kultiman kylä sijaitsee Tarvantojoen varressa sen eteläpuolella kymmenisen kilometriä Kuttasen kylästä koilliseen. Kylän rakennuskanta muodostuu muutamasta pihapiiristä, jotka ovat sijoitettu matalan, hiekkaisen harjun länsirinteille avaten näkymät soiden ja pienten järvien täyttämään Tarvantojokilaaksoon. Kylän rakennuskanta on uudistunut niin, ettei kylässä juuri perinteistä rakennuskantaa ole säilynyt. Kylän kulttuuriympäristöarvot liittyvätkin rakennuskannan vapaaseen tyyliin mäntyiselle, viettävälle kangasmaalle sijoittuneesta rakennuskannasta maisemiltaan kauniissa ympäristössä.	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kulttuuriympäristö. (ei RKY 2009)	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8106	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.3.2009	
Alueen nimi:	NÄKKÄLÄN KYLÄ	
Sijainti ja kuvaus:	Syrjäinen Näkkälän kylä sijaitsee noin 14 km pitkän, Hetasta Norjaan vievästä maantiestä erkanevan pisto tien päässä pienen Näkkäljärven pohjoisilla ranta-alueilla. Kylän kulttuuriympäristöarvot syntyvät pienikokoisesta, vapaasti saamelaiseen tyyliin sijoitetusta asuinrakennuskannasta maisemiltaan vaikuttavassa ympäristössä, johon puurajan tuntumassa sijainti antaa oman avonaisen ilmeensä. Kylän edustalla, Näkkäljärven rannalla on noin 3,5 m korkea kivenlohkare, joka perimätiedon mukaan on ollut ja on edelleen lappalaisten seitakivenä	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009, on osa teemakohdetta Enontekiön saamelaisasutuksen talvi- ja kesäkylät, johon kuuluvat myös Pöyrisjärven kesäkylä ja kalkujärven alue sma 8107). Alueella on myös valtakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8107	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	23.3.2009	
Alueen nimi:	PÖYRISJÄRVEN KESÄKYLÄ JA KALKUJÄRVEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Tiettömän taipaleen takana lähellä Norjan rajaa sijaitsee hiekkarantainen Pöyrisjärvi, joka laskee Pöyrisjokea pitkin Vuontisjärven kautta Ounasjokeen. Järven eteläpuolella sijaitsee vanha lappalaisten kesäkylä, joka vanhoine harmaantuneine rakennuksineen muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden. Pöyrisjärven käytön huippu ajoittui 1910-40-luvuille: tuolloin alueella toimi suomalaisia talollisia sesonkikalastusmatkoillaan, ja heidän lisäksi aluetta käyttivät jutavat 1. poroja paimentavat suomalaistalolliset ja porolappalaiset. Pöyrisjärven etelä- ja lounaisrannoilla sekä Isosaaressa sijaitsee mm. tupia, aittoja, saunoja ja kalakotia, joista vanhin on Aslak Näkkäljärven alunperin 1800-luvun lopussa Hetassa rakennettu ja vuonna 1920 alueelle siirretty tupi. Myös Pöyrisjärven seudulle on viime vuosien aikana kohonnut ulkoasultaan kirjavaa mökkirakentamista, joka heikentää alueen kulttuuriympäristöarvoja. Kalkujärven tilanne 2005: Kalkujärvi on Näkkälän paliskunnan pohjoisosan keskeinen poronhoitoalue. Siellä on kesämerkitys kesä-heinäkuun vaihteessa joka kestää pari kolme viikkoa, siellä ovat myös perheet mukana. Siellä on käytössä kaksi merkitysaitaa, sekä syöttöaita joka on ympäröimältään 60 km. Eteläpuolelta syöttöaitaa rajoittaa Pöyrisjoki, pohjoisessa Norjan raja-aita. Alkukesästä kun sääsket ja kuumuus vaivaavat poroja tokka "nousee" Kalkujärven alueelle, syöttöaidan sisälle jolloin aita suljetaan. Merkitys tapahtuu niin että pieni osa tokkaa laitetaan kerrallaan kaarteeseen (merkitysaitaan), vasat merkitään ja lasketaan ulos aidasta. Kevätalvella Kalkujärvellä asutaan paimennus aikana. Syystalvella siellä asutaan ettoaikana eli kun kootaan poroja. Asuintupia siellä on 9 kpl, aittoja 12 kpl. Laavuja 7 kpl (merkityksen aikana).	
Varausperuste:	Valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö (myös RKY 2009, on osa teemakohdetta Enontekiön saamelaisasutuksen talvi- ja kesäkylät, johon kuuluu myös Näkkälän kylä sma 8106) Alueella on myös valtakunnallisesti arvokas perinnebiotyypin (keto ym.) sekä kolme paikallisesti merkittävää perinnebiotyypin.	
Kehittämisperiaate:	Kylän kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään ja uudisrakentaminen sovitetaan perinteiseen ympäristöön. Kentät ja niityt pidetään avoimina. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	sma 8108	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	19.3.2009	
Alueen nimi:	PIERKKUJÄRVEN YMPÄRISTÖ	
Sijainti ja kuvaus:	Pierkkujärvi on tunturien keskellä oleva järvi lähellä Norjan rajaa. Se on nykyisin porojen syys- ja kevätpaimennuspaikka. Lähin kylä on Nunnanen, jonne on matkaa noin 30 km. Järven ympärillä on paljon vanhoja asuinkenttiä ja kotasijoja. Aluerajaukseen on sisällytetty myös muutamia muita merkittäviä saamelaiskulttuurikohteita.	
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö. Alueella on myös paikallisesti arvokas perinnebiotyyppe.	
Kehittämisperiaate:	Kulttuurihistoriallisia arvoja vaalitaan ja pidetään kunnossa säilyneet rakennelmat. Saamelaiskulttuuria korostetaan.	

Merkintä:	M 4501	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	ENONTEKIÖN MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Enontekiön alueista ne, joita ei ole varattu muihin maankäyttöluokkiin.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö	
Kehittämisperiaate:	Käytetään pääasiassa maa- ja metsätalouteen	

Merkintä:	M 4511	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	24.1.2008	
Alueen nimi:	KITTILÄN MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kittilän alueista ne, joita ei ole varattu muihin maankäyttöluokkiin.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö	
Kehittämisperiaate:	Käytetään pääasiassa maa- ja metsätalouteen	

Merkintä:	M 4528	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONION MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Kolarin alueista ne, joita ei ole varattu muihin maankäyttöluokkiin.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö	
Kehittämisperiaate:	Käytetään pääasiassa maa- ja metsätalouteen	

Merkintä:	M 4529	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONION MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Muonion alueista ne, joita ei ole varattu muihin maankäyttöluokkiin.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö	
Kehittämisperiaate:	Käytetään pääasiassa maa- ja metsätalouteen	

Merkintä:	Ms-1 6610	Kunta: ENONTEKIÖ
Päiväys:	24.1.2008	
Alueen nimi:	ENONTEKIÖN LUONTAISTALOUS- JA PORONHOITOVALTAINEN ALUE	
Sijainti ja kuvaus:	Enontekiön pohjoisosien suojelualueiden ulkopuoliset alueet.	
Varausperuste:	Nykyinen käyttö	
Kehittämisperiaate:	Luontaistalous ja poronhoito ovat rinnakkaisia pääkäyttötarkoituksia. Yksityismetsätalous on sallittua	

Merkintä:	MU 6013	Kunta: KOLARI
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	LUOSU	
Sijainti ja kuvaus:	Alue käsittää Malmivaaran ja Luosupalon ulkoilualueet.	
Varausperuste:	Matkailukeskuksen ohjatun ulkoilun alue.	
Kehittämisperiaate:	Alueita on tarkoituksenmukaista hoitaa edelleen talousmetsinä, ottaen huomioon metsämaiseman säilyminen. Alueelle saa rakentaa vain metsätalouden, virkistys- ja ohjelmapalveluiden tarvitsemia rakenteita.	

Merkintä:	MU 6015	Kunta: KITTILÄ
Päiväys:	24.1.2008	
Alueen nimi:	KÄTKÄ-PYHÄTUNTURI	
Sijainti ja kuvaus:	Alue käsittää luontoalueita, joihin kohdistuu lisääntyvää virkistyskäyttöä. Kätkäjärvelle suuntautuu kesäliikuntaa sekä reitistö Kittilä-Levi välillä. Levitunturin, Lonnakon ja Uuselän välinen metsä, jonne suuntautuu runsaasti luontoreittejä ympäröiviltä loma-alueilta sekä pääluontoyhteys Kätkänturilta Ounasjoelle. Kätkänturin pohjoispuolen reitistöjen alue, joka on lähtöalueena lähes kaikille eri tyyppisille luontoliikuntamuodoille; koiravaljakot, porot, hevoset patikointi jne. Ounas- ja Pallastunturien suuntaan Pyhätunturilta haarautuvan V -alueen ja Natura soidensuojelun välinen vyöhyke, jonne suuntautuvat Kätkänturin pohjoispuolelta lähtevät reitit ja niiden matkailupalvelut. MU-alue kytkee Natura-alueet osaksi luontoliikuntakohteita.	
Varausperuste:	Matkailukeskuksen ohjatun ulkoilun alue.	
Kehittämisperiaate:	Alueita on tarkoituksenmukaista hoitaa edelleen talousmetsinä, ottaen huomioon metsämaiseman säilyminen. Alueelle saa rakentaa vain metsätalouden, virkistys- ja ohjelmapalveluiden tarvitsemia rakenteita.	

Merkintä:	MU-2 6061	Kunta: MUONIO
Päiväys:	20.3.2009	
Alueen nimi:	MUONION POHJOISOSA	
Sijainti ja kuvaus:		
Varausperuste:	Maakunnallisesti merkittävä luontomatkailualue	
Kehittämisperiaate:	Alueen käytön tulee perustua valtion ja kunnan laatimaan käyttösuunnitelmaan, jossa osoitetaan rakentamiseen kaavoitettavat alueet, ulkoilureitit tukialueineen ja metsänkäsitteilyn periaatteet. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota metsätalouden lisäksi retkeily- ja ulkoilu-käyttöedellytysten turvaamiseen ja poronhoitoon.	

NATURA -TAULUKKO

Merkintä/mä äräys	Kohdentuminen Natura-alueille	Ensisijaiset vaikutuksenal aiset luontotyypit ja lajit	Mahdolliset merkittävät vaikutukset	LSL:n mukaisen Natura- arvioinnin tarve maakuntakaavan yhteydessä
Revontulentien (Tornio-Kilpisjärvi) liikennekäytävä	Tornionjoen – Muonionjoen vesistöalue (FI1301912), Iiton palsasuo (FI 130 0108), Jietanasvuoma (FI1300107) ja Saanan luonnonsuojelualue (FI1300112)	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, palsasuo, puustoiset suot Merilohi, meritaimen, harjus	Revontulentien liikennekäytävä on kehittämissuunnitelman merkintä, josta ei ole suoraa vaikutuksia Natura-alueisiin. Energian siirtoverkkojen rakentamisaikaiset vaikutukset ovat mahdollisia. Natura-alueisiin kohdistuvat onnettomuusriskit mahdollisia. Liikenneyhteyden tasonnosto pienentää onnettomuusriskiä.	Liikennekäytävän alueella toteutettavien hankkeiden suunnittelun yhteydessä on otettava huomioon Natura-alueiden arvot. Vaikutukset, joita liikennekäytävän alueelle esitettyjen infrastruktuurin kehittämishankkeiden toteuttamisesta voidaan olettaa aiheutuvan, eivät edellytä Natura-arvioinnin tekemistä maakuntakaavatyön yhteydessä.
Uusi yhdystie Porttipahta-Tieva	Pomokaira (FI1301712)	Aapasuo, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Tie lisää liikennettä ja virkistyskäyttöä Pomokairassa, vähentäen erämaisuutta. Mikäli nykyisen metsätien läheisyydessä esiintyy häiriölle herkkiä uhanalaisia lajeja, voivat vaikutukset olla merkittäviä.	Tie sijoittuu nykyiselle metsätielle, jolloin lisähaitta rajoittuu liikenteen kasvuun.
Moottorikelkka-ailun yhteystarve Pokka-Inari	Hammas-tunturi (FI1300203), Naatsukka-aapa (FI1300611)	Aapasuo, tunturikankaat, tunturikoivikot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Kelkkareitti voidaan todennäköisesti sijoittaa olemassa olevan tien ja sähkölinjan läheisyyteen, ettei merkittäviä vaikutuksia synny.	Reitin perustamismahdollisuudet ja vaikutukset on tutkittava hankesuunnittelun tai hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.
Moottorikelkka-ailureitit (toteutetaan virallisina reiteinä)	Maakuntakaavassa Natura-alueille esitetyt reitit on perustettu ja niiden vaikutukset on arvioitu Sotkavuoman (FI 130 0111) aluetta lukuun ottamatta.	Aapasuo, luonnontilaiset tai niiden kaltaiset mäntyvaltaiset vanhat metsät, tunturikoivikot, puustoiset suot. Lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit. Direktiivien lajit ja luontotyypit	Nykymuotoinen tai laajeneva kelkkailu voi häiritä herkkien lajien elinoloja.	Reitin perustaminen olemassa olevan uran paikalle edellyttää Natura-arvioinnin tarveharkinnan tekemistä hankesuunnittelun yhteydessä, jos olemassa olevan uran muuttamista reitiksi ei sitä ennen ole käsitelty hyväksytyssä hoito- ja käyttösuunnitelmissa.
Ulkoilureitit	Reittejä sijoittuu useille Natura-alueille. Reiteinä on merkitty	Direktiivien lajit ja luontotyypit	Virkistyskäyttö kanavoitua käyttöä supistaen häiriöalueen laajuutta.	Mahdolliset muutostarpeet ja ohjauskeinot tutkitaan hoidon- ja käytön

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

	MUUTOKSET	VAIKUTUKSET	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN KULTTUURI
MAANKÄYTTÖLUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEN MAAN-KÄYTTÖÖN	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKÄRÄJÄLAIN KULTTUURI
sa Saamelaisien kotiseutualue (määritelty laissa saamelaiskäräjistä 974/1995, 9§)	Ei muutoksia sa-alueisiin.					Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta alueesta.	Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta alueesta.
A Taajamatoimintojen alue Hetan, Kolarin, Kittilän ja Muonion taajamat	Osoittaa kasvusuunnat.				Kittilän ja Kolarin taajamat kasvavat nykyisten päätteiden suuntaisesti...		Ei muutosta
C Keskustatoimintojen alue Kittilän, Levin, Äkäslompolon, Ylläsjärven, Kolarin, Muonion ja Hetan keskukset. Alueiden laajuus määritellään kaavaselostuksessa.	Ohjaa keskustapalvelujen sijoittumista. Mahdollisuus vähittäiskaupan suuryksikön rakentamiseen		Mahdollisuudet korkeatasoisten keskustojen rakentamiseen paranevat. Uusien toimintojen soveltuminen maisemaan määritellään yksityiskohtaisessa kaavoituksessa.	Mahdollistaa kaupallisten palveluiden kehittämisen ja Tunturilapin seutukuntaan siirtävän ostovoiman kasvattamisen.	Keskustatoiminnot sijoittuvat nykyisiin keskuksiin sekä matkailukeskuksiin. Monipuoliset palvelut sijaitsevat suhteellisesti helposti saavutettavien paikkoihin.	Palvelutarjonta keskuksissa paranee. Suuryksiköt voivat vähentää kyläkauppojen määrää, mikä saattaa kasvattaa asoimintamattojen pitiä.	Ei merkittävää vaikutusta
c/at Keskustatoimintojen alue ja keskuskylä, Kilpisjärvi.	Ohjaa keskustapalvelujen sijoittumista. Mahdollisuus rakentaa palvelujen vähittäiskaupan suuryksiköiden rakentamiseen. Sijainnolinjauksella suositetaan keskuskylä.		Kuten C	Mahdollistaa rajakautta kehittäminen ja parantaa matkailijoiden palveluita.	Kuten C.	Palvelutarjonta Kilpisjärvellä paranee.	Ei merkittävää vaikutusta.
at Keskuskylä Kunnonosien keskeiset kylät: Alakylä, Kaukonen, Keilontekemä, Raattama, Sirkka, Kivistä, Steppijärvi, Vaattojärvi, Kurtakko, Ylläsjärvi, Äkäslompolo, Kangosjärvi, Särkijärvi, YH-lojoensuu, Kaarstuvanto, Paalojärvi.	Sijainnolinjauksella suositetaan keskuskylä.		Kulttuurimaisema pyritään säilyttämään keskuskylissä. Maiseman säilyminen määritellään yksityiskohtaisessa kaavoituksessa.		Keskuskylät muodostavat asutuksen perusrungon.	Keskuskylissä pyritään säilyttämään nykyiset palvelut ja työpaikkoja. Taajama-asumiselle on luonnollisia vaihtoehtoja peruspalvelujen lähellä.	Tukee nykyisten palvelut ja työpaikkoja säilyttämistä.
T Teollisuus- ja varastoalue	Puretun tehtaalan paikalle tulee uusi tehdas, ja teollisuusalue laajenee. Rautuvaaran teollisuus-	Vaatii erilliselityksen hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä.	Uusi teollisuuslaitos tulee vanhan tilalle, joten maisema ei olemassaolevasta.	Malmin jalostus pelletiksi lisää teollisia työpaikkoja ja muuta toimintaa.	Nykyisiä rataverkkoa voidaan hyödyntää materiaalikuljetuksissa.	Tarjoaa uusia teollisuus- ja varastoalueita.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI								
MUUTOKSET			VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	susalue sisältänyt kaivosalueeseen.	selvitetään lupamenettelyssä.		muuttu.	meliasuutta alueella.	sa.		
RM Matkailupalvelujen alue Matkailukeskukset: Levi, Lainio, Ylläs, Olos, Pallas, Hetta (Jyppyrä), Salmivaara ja Kilpisjärvi.	Matkailukeskuksia kasvatetaan. Alueet laajenevat, ja niihin tulee lisää vuodepaikkoja. Levin, Ylläksen, Oloksen ja Hetan (Jyppyrän) alueet ovat yleiskaavojen mukaisia. Salmivaaran alueen raja on	Matkailijamäärien kasvu lisää pinta- ja pohjavesiin kohdistuvaa kuormitusta.	Kasvu vähentää luonnonalueita sekä lisää kulutusta ja häiriötä aiheuttavaa toimintaa.	Keskittämällä on mahdollista rakentaa mahdollisimman korkeatasoisia matkailuympäristöjä. Uudet matkailualueet muuttavat metsäistä maisemaa taajamamaisena suuntaan. Kilpisjärven RM alueiden toteuttamisella voi olla merkittäviä peruuttamattomia haittavaikutuksia.	Mahdollisuudet matkailu- ja palvelualan työpaikkojen kasvuun ja matkailijoille korkeatasoisiin palveluihin.	Aluerakennetyy, kun uudet palvelut sijoittuvat nykyisiin matkailukeskuksiin.	Lisää palvelualan työpaikkojen tarjontaa.	RM 1427 alueen toteuttaminen sekä RM 1426 alueen osittainen laajentaminen haittaa poronhoito- ja painemustyötä.
LL Lentoliikenteen alue Kittilän ja Enontekiön lentokentät	Olemassa olevat lentoliikenteen paikat.							Ei merkittävää vaikutusta
E Erityisalue	Särkilompolon alue on olemassa oleva testialue. Taporotavan aluetta lukuun ottamatta muut uusia alueita (yleiskaavojen mukaisia), jotka sijoittuvat pääasiassa metsätalousalueille.	Alueelta valuvat hulevedet pitää käsitellä ennen maastoon laskemista. Lupamenettelyssä määritellään yksityiskohdat.	Testialueiden läheisyydessä ei ole erityisiä luonnonarvoja. Alueen altaaminen rajoittaa eläinten liikkumista.	Näköyhteys alueille pyritään estämään. Ei aiheuta merkittäviä muutoksia maisemaan.	Autotestausalueet tuovat työpaikkoja kylmäteknologiassa, joka on yksi maakunnan strategisia painopistealioja. Uudet E -alueiden toteuttaminen pienentäisi laidunalueita. Taporotavan aluevaraus aiheuttaa merkittäviä haittoja porotaloudelle. Muiden alueiden toteuttamisesta lievempiä haitallisia vaikutuksia.	Kittilän lentoasema on matkailun kannalta merkittävä termiinaali. Enontekiön kenttä palvelee Ylä-Lapin saavutettavuutta. Testialueet ovat lähellä matkailukeskuksia, ja tukevat niiden palveluihin.	Lentoliikenteen kasvu lisää hieman lähialueella asuville aiheutuvia meluhaittoja	Hetan E 1830 alueen toteuttaminen haittaa poronhoito- ja painemennusta, ja pienentää laidunalueita.
ET Yhdyskuntateknisen huollon	Olemassa oleva Ylläksen jätevesien puhdistamo.	Puhdistamo rajoittaa vesistöjen pilaantumista.						

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS-KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely								
alue Rautuvaaran jätevedenpuhdistamo		riskejä.						
EJ Jätteenkäsittelyalue Kittilän ja Kolarin siirto-kuorma- ja hyötyjäteasema.	Olemassa olevat laitokset	Jätteiden käsittely lisää pinta- ja pohjavesien pilaantumISRISKEJÄ. Toisaalta keskitetty jätteenkäsittely on hajautettua helpommin hallittavissa.						
EK Kaivosalue Suurikuusikko, Hannukainen, Rautuvaara, Kalkkikangas, Taporova ja Manakorpi	Alueet ovat tai ovat olleet osittain jo kaivoskäytössä, osittain ne muuttuvat metsätalouksalueesta kaivosalueeksi.	Kaivosalueet muuttaa yleensä pohjavesien viirtauksia. Toiminnassa olevaa Suurikuusikon kavosta lukuun ottamatta kaivosalueet ovat Tornionjoen-Muonionjoen Naturan valuma-alueella. Kaivoshankkeiden vaikutukset tullaan arvioidaan YVA- ja lupamennettelyissä.	Kaivosalueet supistavat metsäalueita. Toiminnassa olevaa Suurikuusikon kavosta lukuun ottamatta kaivosalueet ovat Tornionjoen-Muonionjoen Naturan valuma-alueella. Kaivoshankkeiden vaikutukset tullaan arvioidaan YVA- ja lupamennettelyissä.	Kaivokset saattavat muuttaa paikallismaisemaa merkittävästi, jos ne toteutetaan avolouhoksina.	Kaivokset lisäävät koko seutukunnan ja erityisesti lähikyläin elinvoimaisuutta. Raskaan liikenteen rasittavat tie- ja raitin-vestointeja, mikä palvelee myös koko seutukuntaa.	Lisää valtavasti seutukunnan työmahdollisuuksia ja elinvoimaisuutta. Raskaan liikenteen haajat Kolarissa lisääntyvät jonkin verran.		
EAH Puolustusvoimien ampumaja harjoitusalue, Hukkakeron massaräjätysalue	Olemassa oleva räjäytysalue.	Räjähälyysajämät ovat riski pinta- ja pohjavesille.	Räjättykset häiritsevät eläimistöä.			Rajoittaa vapaata liikkumista luonnossa.		
SL, Se Luonnonsuojelualue, erämaa-alue Nykyiset iakien ja ohjeilmiön mukaiset suojealueet.	Nykytilanne säilyy.		Turvaavat luonnon kannalta arvokkaiden kohteiden säilymisen.			Muodostavat selkeitä rakentamattomien alueiden vyöhykkeitä ja ehkäisevät yhdyskuntarakenteen hajautumista.	Antavat mahdollisuuden alkuperäisen luonnon kokemiseen.	Turvaavat saamelaiskulttuurin elinmahdollisuudet.
SM Muuinaisuusalue	Kaava säilyttää nykytilanteen.			Säilyttävät kulttuuriperintöä.	Voidaan kehittää matkailun vetovoimatekijäksi.		Vahvistavat alueidentiteettiä.	Säilyttävät kulttuuriperintöä ja vahvistavat alueidentiteettiä.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIH- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely								
SR Rakennussuojelukohde.	Kaava säilyttää nykytilanteen.			Säilyttävät kulttuuripe- rintöä.	Voidaan kehittää mat- kailun vetovoimateki- jäksi		Vahvistavat aluei- dentiteettiä.	Säilyttävät kulttuu- riperintöä ja vahvis- tavat alueidentiteet- tiä
M Maa- ja metsätalousvaltai- nen alue Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnan maaseutualueet.	Nykytilanne säilyy. M-1 alu- eet on liitetty mukaan.		Metsänhoitosuosituksia noudattaen säilyttää monimuotoisuutta ja luonnonarvoja.	Säilyttää maaseudun kulttuuriperintöä.			Ylläpitää metsäta- louden, metsäteolli- suuden ja liikenteen työpaikkoja.	
Ms-1 Luontais- ja poronhoi- tovaltainen alue M-alueen pohjoispuolella olevat suojelualueiden ulko- puoliset maaseutualueet	Nykytilanne säilyy		Metsänhoitosuosituksia noudattaen säilyttää monimuotoisuutta ja luonnonarvoja.	Säilyttävät kulttuuripe- rintöä.				Turvaa alueen luon- taisalinkeinoihin pe- rustuvan kulttuuri- perinnön säilymi- sen.
MU Maa- ja metsätalousvaltai- nen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Kätkä-Pyhätunturin ja Yi- läksen Luosun metsäalueet.	Alueille tarvetta ulkoilupuoli- le tukialueineen.		Parantaa mahdollii- suuksia ohjata alueella liikkumista ja säilyttää alueen luontoarvoja. Li- säntyyvä ohjaamaton liikkuminen saattaa heikentää luontoarvoja.				Parantaa ulkoilu- mahdollisuuksia.	
MU-2 Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue.	Edistää alueen matkailukäyt- töä ja luontoarvojen säilymistä		Parantaa mahdollisuuksia ohjata alueella liikkumista ja säilyttää alu- een luontoarvoja. Li- säntyyvä ohjaamaton liikkuminen saattaa heikentää luontoarvoja.	Edistää maisemallisesti arvokkaiden kohteiden säilymistä.	Parantaa porotalouden ja matkailuelinkeinon toimintamahdollisuuksia.		Parantaa ulkoilu- mahdollisuuksia.	
Erityisesti poronhoitoa var- ten tarkoitettu alueen raja <i>Rejan pohjoispuoleisella</i> <i>alueella olevaa valtioon maa-</i> <i>voin, että siitä aiheutuu</i> <i>huomattavaa haittaa poron-</i> <i>hoidolle. Valtion maan luo-</i> <i>vuttaminen tai vuokraami-</i>	Ei muutosta. Noudattaa ny- kyistä Poronhoitolakia.						Merkitä tiedottaa Poronhoitolain mu- kaista asiasta.	Merkitä tiedottaa Poronhoitolain mu- kaista asiasta.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPE- RINTÖ	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
<p>MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely <i>nen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2.2 §:n mukaan)</i></p>								
<p>Paliskuntien välinen esteitä <i>Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan rajalla olevan tai muun esteidän kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalla pyritään estämään.</i></p>	<p>Ei muutosta. Tiedottaa nykyisten esteiteiden sijainnista.</p>				Vähentää virkistyskäytön aiheuttamaa haittaa poronhoitajalle.	Tiedottaa rajoista otettavaksi huomioon esim. reittejä suunniteltaessa.		
<p>Unescon maailmanperintökohde Struven keijun osa ma ja sma Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue Saamelaisen kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue</p>	<p>Ei muutosta.</p>			Vahvistaa alueidentiteettiä.				
<p>Arvokas harjaluue tai muu geologinen muodostuma Harjtuensuojeluohjelman alueet ja valtakunnallisesti arvokkaat moreeni-alueet</p>	<p>Kohteet säilytetään ja kulttuurimaisema otetaan huomioon niiden ja lähiympäristön rakentamisessa sekä maa- ja metsätaloudessa.</p>		Säilyttää luonnon monimuotoisuutta ja luonnonarvoja	Säilyttävät kulttuurimaisemaa ja -ympäristöä.			Lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja vahvistavat alueidentiteettiä. Ovat matkailun vetovoimatekijä. Ohjausvaikutus rakentamiseen ja metsätalouteen.	Kaikki tehdyissä inventoinneissa maakunnallisesti tai valtakunnallisesti arvokkaat alueet on esitetty maakuntakaavassa.
<p>Arvokas harjaluue tai muu geologinen muodostuma Harjtuensuojeluohjelman alueet ja valtakunnallisesti arvokkaat moreeni-alueet</p>	<p>Lupa maa-ainesten ottamiseen maa-ainestain mukaisesti.</p>		Luovat edellytykset luontotyypin ja lajiston säilymiselle. Säilyttävät geologiset muodostumat			Rajoittaa maa-ainesten käyttöä rakentamiseen.		
<p>Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue 1. luokan pohjavesialueet ja tärkeimmät 2. luokan koh-</p>	<p>Rakentamisrajoitus. Pohjavettä pilavaa maankäyttöä ei sijoiteta lähelle.</p>					Turvaa veden saannin turvaamisen läheltä ilman ylimääräisiä kustannuksia.	Turvaavat puhtaan veden saannin.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	Seutukaavan tv-alueista poistuvat Aalittunturi, Haurespää, Kumputunturi, Ylläs, Äkäskero, Niesakero, Sajjanvaara, Kuertunturi, Särkitunturi, Iso-Kelhu, Palovaara, Jyppyrä, Siitettä, Litto, Pousujärvi ja Kätkäsuvanto		Mielmukkavaaran (tv 2367) ja Sonkavaaran (tv 2371) alueiden läheisyydessä sijaitsee maakoikan tai säiköksen pesä. Sonkavaaran (tv 2371) alueen toteuttamisesta aiheutuisi huomattava törmäysriskin. Uusiutuvan energian tuotannolla positiivisia vaikutuksia ilmastoon muutoksen torjumiseen.	Muuttaa osittain Vaattojärven (ma-5987) Kangin (ma-5978), Yllä-Muonion (ma-5979) ja Jeesiöjärven kylistä (ma-5997) avautuvaa maisemaa.				
rs Rantojen suojeleohjelman mukainen alue	Rantojen suojeleohjelma mukaiset rajaukset.		Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnonmukaisena ja rakentamattomana.	Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnonmukaisena ja rakentamattomana.		Estää hajarakentamista yhdyskuntataloudellisesti epäedullisille alueille.		
sv Suojavyöhyke Huukkero	Rakentamisrajoitus		Muun käytön vähäisyys räjäytysten välillä säilyttää luontoa.				Liikkumisen rajoitukset ja melu haittaavat muuta käyttöä. Rajoittaa tai estää rakentamisen	Ei merkittäviä vaikutuksia
Revontultenttien liikennekäytävä	Kansainvälisenä liikennekäytävänä kehitettävän vyöhykkeen maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia ja tietoliikenneverkkojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäristölle. Suunnitelussa on huomioitava vaikutukset ympäristön laatuun sekä maisema- ja kulttuuriarvoihin.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Liikennekäytävän kehittäminen tukee pitkällä aikavälillä matkailu- ja kuljetusalan yritysten toimintaedellytyksiä.	Parantaa mahdollisuuksia kehittää etelä-pohjoissuuntaisia ja Pohjoiskalotin poikittaisia liikenneyhteyksiä sekä valtakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä energia- ja tietoliikenneverkko-yhteyksiä.	Parantaa liikkumismahdollisuuksia ja liikenneturvallisuutta	Ei merkittäviä vaikutuksia
vt	Rakentamisrajoitus.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Tukee matkailuelinkeinoja.	Parantaa yhteyksiä	Parantaa liikkumismahdollisuuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	vt 21 nykyinen linjaus, osa huomattavasti parannettavaa tieosuutta (Palojoensuu- Norjan raja)	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	noa ja tavaraliikenteen sujuvuutta.	Kilpisjärvelle ja Nor- jaan	mahdollisuuksia, liikenneturvallisuus paranee	katuksia. Sijoittuu nykyiseen tiekäytä- vään tai sen välit- tömään läheisyy- teen.
Palojoensuu-Kilpisjärvi- Norjan raja Ei muutoksia.	Ei muutoksia.	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Tien parantaminen vä- lilä Kurtakko- Ylläsjärvi parantaa matkailukeskusten väli- siä yhteyksiä, työmatka- liikenteen ja tavarali- liikenteen kuljetusten su- juvuutta.	Parantaa työmatkali- kenteen ja tavarali- kenteen kuljetusten sujuvuutta.	Parantaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja liikenteen tur- vallisuutta.	
Kurtakko – Ylläsjärvi st Seututie Nykyiset seututiet: st 940 Kolari – Akasjärvi, st 943 Kolari – Ruotsin raja, st 954 Muonio – Ruotsin raja, st 956 Sirkka – Hetta, st 957 Särkijärvi – Peltovuoma, st 959 Karesuvanto – Ruotsin raja. Tien merkittävä parantami- nen Akaslompolo - Muotka- vaara	Uudet yhteydet Hanhima- Kiistala, Lompolo-Vierelä ja Kurtakko-Venejärvi on mah- dollista toteuttaa pääosin ny- kyisten metsäautoteiden pai-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Tien parantaminen vä- lilä Akaslompolo - Muotkavaara parantaa matkailukeskusten väli- siä yhteyksiä ja työ- matkaliikenteen suju- vuutta.	Parantaa matkailu- keskusten välisiä yh- teyksiä, työmatkali- kenteen ja tavarali- kenteen kuljetusten sujuvuutta.	Parantaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja turvallisuutta.	
Yhdystie Nykyiset yhdystiet: yt 9361 Sieppiäri – Lohiniva, yt 9381 Havela – Kolari, yt	Uudet yhteydet Hanhima- Kiistala, Lompolo-Vierelä ja Kurtakko-Venejärvi on mah- dollista toteuttaa pääosin ny- kyisten metsäautoteiden pai-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Parantaa matkailuelin- keinolle tärkeitä tää- länsi suuntaisia yhteyk- siä Inarin, Ivalon ja Saariselän suuntaan. Pa-	Teyhteyksien toteut- taminen parantaa matkailun-, työmat- kaliikenteen ja tava- raliikenteen kuljetus- on suuntaan.	Helpottaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja parantaa yhte- yksii Inarin ja Iva- lon suuntaan.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	MUUTOKSET	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAAN- KÄYTTÖÖN	le.	le.	le.	le.	le.		
9391 Kurakko – Kaukonen, yt 9403 Äkäsjoki – Ruotia- ma, yt 9562 Tepasto – Raat- tama mt, yt 9572 Rauhala – Kutuniva, yt 19 807 Jauhoh- järvi. Uudet yhdistyivät tai yh- teystarpeet Hanhimaa- Kiistala, Lompolo-Vierelä Kurakko-Venejärvi, Tie- va-Porttipahta	kalle.							
Raideliikenteen kehittämi- seksi selvittävä yhteys Välillä Kolari- Kilpisjärvi (Jäämerenranta), Ylläsjärvi- Levi (Levin rata) Tie- / moottorikelkkailemi- senteen kehittämiseksi sel- vitettävä yhteys Nummanen –Lisma (tie- ja moottorikelk- kayhteys)	Ei muutoksia. Vyöhykkeillä osoitetaan alueita, joiden väli- isiä yhteystarpeita ja niiden to- teuttamismahdollisuuksia tul- laan selvittämään tarkemmin.							
Ulkoilureitit, Levi-Ylläs, Ylläs-Olos- Pallas, Kilpisjärvi- Halti/Somasjärvi Ulkoilureitin yhteystarve Pyhänturilta Yllä-Pallas- reitille.	Ei muutoksia yhteystarverem- kintää lukuun ottamatta. Tär- keimmät ylikunnalliset reitit rakennetaan ja viitoitetaan.		Reitit rajoittavat kulti- misen ja häirinnän pienel- le alueelle, ja kulumii- nen on hallittavissa. Reittien käyttö edistää luontotietämystä ja suo- jelumyönteisyyttä.			Keskuskylien kautta kulkevat reitit tukevat niiden palveluja ja elinkeinoja.	Reitit palvelevat asukkaiden virkis- tysmahdollisuuksia ja matkailuelinkei- noa sekä tukevat kuntakeskusten ja kylien palveluja.	
Kulttuurihistoriallisesti tai maiseimallisesti merkittävä tie tai reitti Pallas-Hetta, Hetta- Näkkälä-Norjan raja, Saari- koski-Raittijärvi, Telatie, Laestadiuspolku				Parantaa reittien merki- tyksen ja arvon tunte- mista ja edistää niiden maiseimallisten ja kult- tuurihistoriallisten arvo- jen säilyttämistä.	Voidaan kehittää mat- kailun vetovoimateki- jäksi.		Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väes- tön kotiseututunte- mista ja vahvistaa identiteettiä.	Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väes- tön kotiseututunte- mista ja vahvistaa identiteettiä.
Z Voimajohto, voimajohdon yhteystarve Nykyiset vähintään 110 kV:n linjat	Rakentamisrajoitus.		Voimajohtojen aluskas- villisuus lisää usein luonnon monimuotoi- suutta.	Voimajohdot muuttavat maisemaa.		Energian saatavuus turvataan.		Voimajohdot muut- tavat maisemaa.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIHAKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely			Lintujen törmääminen.					
Uusi yhteystarve Petäjäskoskelta Kittilän ja Enontekiön kautta Pohjois-Norjaan ja Palojoelta Kilpisjärvelle.								
Virkistys/matkalukohde (Seutukunnallisesti merkittävä kalastus- ja luontomatkailu kohde) Lappea, Harjuna	Lappea on merkitty seutukavassa Loma-asuntoalueeksi. Merkintä poistuu maakuntakaavasta.		Merkinnät tukevat alueiden kehittämisen lähtökohtana olevien luontotarvojen säilymistä.		Tukee luonteeltaan erityyppisten matkailupalveluiden alueiden kehittämistä.			
Rajanylityspaikka Karesuvanto, Kilpisjärvi, Kivilompolo, Kolari ja Muonio					Tukee kaupan sekä matkailu- ja kuljetusalan elinkeinotoiminnan kehittämistä.		Rajanylityspaikat parantavat palveluiden saatavuutta ja työssäkäynti mahdollisuuksia sekä kaupan- ja kuljetuspalveluiden sekä matkailualan kehittämisen.	
Lentopaikka Aavahelukka, Pokka Kilpisjärvi ja Muonio							Turvataan harrastusilmailun toimintaedellytyksiä.	
(mv) Matkailun vetovoimainen kehittäminen kohdealue	Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista.			Tukee olemassa olevien arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	Tukee pienimuotoisen matkailutoiminnan kehittämistä.		Tukee asutuksen edellytysten säilymistä	Tukee mahdollisuuksia kehittää perinteisiin elinkeinoihin perustuvan matkailupalveluiden kehittämistä
(mk) Maaseudun kehittäminen kohdealue	Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä			Tukee olemassa olevien arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	Tukee pienimuotoisen matkailutoiminnan kehittämistä.		Tukee asutuksen edellytysten säilymistä	Tukee mahdollisuuksia kehittää perinteisiä elinkeinoja Nunnan-Peltovuoma, Vuontisjärvi alue on merkitty Väinän merkinnällä, vaikka alue on myös saamelaiskulttuurille.
(mk-1) Maaseudun kehittä-	Alueella tulee säilyttää ja ke-			Tukee olemassa olevien	Tukee pienimuotoisen		Tukee asutuksen	Tukee mahdolli-

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- RINTÖ	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIH- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Maankäyttö- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyy määräys Alueiden määrittely	hittää monipuolisesti maaseu- dun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja erityisesti saame- laista kulttuuriympäristöä. Alueella tulee pyrkiä saame- laiskulttuurille ja muulle pai- kalliselle perinteelle ominai- sen rakentamistavan säilyttä- miseen ja kehittämiseen.			arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	matkailuominnan ke- hittämistä.		edellytysten säily- mistä	suuksia kehittää pe- rinteisiä elinkeinoja. Aluerajaukset ovat hyvin pieniä verrat- tun a T-L maakun- takaavan maisema selvityksessä esitet- tyihin rajauksiin.

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- RINTÖ	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIH- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäris- tön viihtyisyyden turvaamiseksi maan- käytön, liikenteen ja rakentamisen suun- nitelussa sekä rakentamisen lupamenet- teltyissä on otettava huomioon valtioneu- voston päätös melutasojen ohjearvoista.	Vanha määräys. Määräys antaa ohjearvoille li- sää vaikuttavuutta.		Meluntorjunta vaikuttaa myös eläimistöön myönteisesti.			Yhdyskunta- ja ra- kennuskustannukset nousevat.	Meluntorjunta te- hostuu. Ympäristön terveellisyys ja viih- tyisyys paranevat. Tienvarmaisemat väljenevät. Melus- teet peittävät näky- mää.	
Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä eri- tyistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.	Vanha määräys. Kuntakaa- voituksessa on käsiteltävä määräyksessä mainitut asiat.		Luonnonympäristön ja perinnebiotooppien säi- lymismahdollisuudet paranevat.	Kulttuurimaiseman säi- lymismahdollisuudet paranevat.	Parantaa alueen veto- voimaisuutta.		Asumisviihtyisyys ja matkailullinen ve- tovoima kasvavat. Rakennetun ympä- ristön laatu nousee.	Kulttuurimaiseman ja arvokkaiden luon- tokohteiden säily- mismahdollisuudet paranevat.

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET					VAIKUTUKSET		
	MUUTOKSET	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOLIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINLOJOT	SAAMELAISKULTTUURI	
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET	NYKYISEEN MAANKÄYTTÖÖN								
Maisemallisesti herkkillä alueilla, kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreitien ja taajamien läheisissä metsissä eri käsitelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.	Metsänhoitosuositusten maiman vaalimista koskevat kohdat saavat tukea. Täsmennyksiä seutukaavassa esitettyä määrystä.		Erosiovaara pienenee.	Luonnonmaiseman arvokkaimpien osien säilymismahdollisuudet paranevat. Mahdollisuus saada tukea ympäristön hoitoon.	Parantaa matkailun vetovoimaa. Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.	Asumisviihtyisyys kasvaa. Maanomistajan itsemääräämisoikeuksia rajoitetaan			
Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ja keskuskylien (at) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.	Vanha määräys uudessa muodossa.	Vesien kuormitus vähenee.	Rantaluontoa säästyy.	Rantamaisemassa on myös luonnonalueita.	Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.	Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.			
Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.	Vanha määräys				Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.	Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.			
Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaara. Tulvariskialueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.	Vanha määräys tulvauhkan osalta, muuten uusi. Määräys on ohje kuntakaavoitukselle ja rakennusvalvonnalle.		Tulva-alueiden kasvillisuus säästyy.	Vältytään maisemaa pilaltaa pengerrakentamiselta.		Väraudutaan ilmastomuutokseen. Tieto rakentamisedellytyksistä kasvaa. Vältetään yhdyskuntatoudeellisia korjaus- ja korvauskustannuksia.	Turvallisuus kasvaa. Taloudellisia vahinkoja vältetään.		
Malmimeisintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.	Vanha määräys		Kasvillisuus ja eläimistö menettävät alueita ja kärsivät toiminnan aiheuttamista haitoista.	Maa- ja kallioperää riittävästi muutokset muutos voi olla suuri.	Edistää syrjäseutujen elinkeinomahdollisuuksia.				
Poronhoidon ja muiden luontaislinkeiden alueidenkäyttöliittymät ja kehittämisselitykset on turvattava. Poronhoitoon olemaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asian-	Vanha määräys täydennettynä. Määräys on ohje kuntakaavoitukselle ja metsätaloussuunnittelulle sekä tukee metsänhoitosuosituksia ja Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen sopimusta.	Tukee pinta- ja pohjavesien laadun säilymistä.	Luonnonmukaisuus ja monimuotoisuus hyötävät porotaloutta huomiotta metsänhoitomienetelmistä.	Maisemavauriot vähenevät.	Poron- ja luontaislinkeiden, virkistys ja matkailu hyötävät. Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.	Poron- ja luontaislinkeiden kuuluvan asutuksen säilymisedellytykset paranevat.	Parantaa erityisesti syrjäseutujen asutukselle tärkeiden elinkeinojen säilymismahdollisuuksia. Maanomistajan it-	Parantaa poronhoidon ja luontaislinkeiden toimintaa edellytyksiä.	

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POH-JAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOLIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
	omaisen paliskunnan edustajien kanssa.						semääntämisoikeuksia rajoitetaan	
	Suojelu- (S), luomonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydyttävä lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, aluehallintoveranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisen kotiseutualueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.	Alueelta valuvat hulevedet pitää käsitellä ennen maastoon laskemista. Lupamenettelyssä määritellään yksityiskohdat.	Testialueiden läheisyydessä ei ole erityisiä luonnonarvoja. Alueen aitaaminen rajoittaa eläinten liikkumista.	Näköyhteys alueelle pyritään estämään. Ei aiheuta merkittäviä muutoksia maisemaan.	Autostausalueet tuovat työpaikkoja kylmäteknologiassa, joka on yksi maakunnan strategisia painopistealoja. Uudet E –alueiden toteuttaminen pienentäisi laidunalueita. Taporotavan aluevaraus aiheuttaa merkittäviä haittoja porotaloudelle. Muiden alueiden toteuttamisesta lievempiä haitallisia vaikutuksia.	Testialueet ovat lähellä matkailukeskuksia, ja tukeutuvat niiden palveluihin.	Positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Alueiden aitaaminen rajoittaa liikennettä.	Hetan E 1830 alueen toteuttaminen haittaa porojen-paimennusta ja pienentää laidunluettua.
	Rakennuksia tai muita huomattavia rakentamista ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti arvoille paikoille, kuten kapeisiin niemiin järkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.			Maisemallisesti arvokkaiden alueiden säilyminen mahdollisuudet paranevat.	Matkailullinen veto-voima säilyy.		Virkistysmahdollisuudet säilyvät. Maanomistajan itsemääntämisoikeuksia rajoitetaan	Maisemallisesti arvokkaiden alueiden säilyntämahdollisuudet paranevat.
	Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohdaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.			Maiseman ja kulttuuriperinnön säilyntämahdollisuudet paranevat. Määräys kiinnittää huomiota rakentamisen sovitukseen maisemaan	Maatalouselinkeinon jatkuvuuden turvaaminen			.
	RAKENTAMISRAJOITUS: Maankäyttö- ja rakennus lain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- ja suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostojen tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, rs, vt, kt, st, yt, tv sähkölinjat). Rajoitus laajennetaan koskemaan ampuma- ja harjoitus-					Turvaa mahdollisuuden toteuttaa yhdistykunnan toiminnan kannalta tärkeät rakenteet ilman tarpeettomia kustannuksia.	Rajoittaa rakentamista, mutta kohutun haitta korvataan.	

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET <i>tusalueita (EAH), suojavyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä ja vedenhankintaan soveltu- via pohjaviesialueita.</i>								
SUOJELUMÄÄRÄYKSET: Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäänne, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänneksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskuksesta, jonka on kuultava asiassa Museovirastoa.				Merkintä parantaa kulttuurihistoriallisten tunteiden tuntemusta, säilymistä sekä arvostusta.		Voi rajoittaa rakentamista ja aiheuttaa lisäkustannuksia.	Kotiseutu tuntemuksen lisääntymisen parantaa alueella viihtymistä.	Merkintä parantaa kulttuurihistoriallisten kohteiden tuntemusta, säilymistä sekä arvostusta.
Suunniteltaessa suojelualueen tai suoje- luohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisien kanssa. Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.			Turvaa luonnonarvojen säilymisen.		Tukee matkailun veto- voimatekijöiden säilymistä ja tiedottaa alueidenkäyttöön liittyvien suunnitelmien toteuttamisesta.			

NATURA -TAULUKKO

	vain olemassa olevat reitit.			suunnittelun yhteydessä.
Ulkoilureitin yhteystarve	Merkintä sijoittuu Ylläs-Aakenustunturin Natura-alueelle (FI1300618).	Tunturikankaat, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Reitti on todennäköisesti mahdollista toteuttaa siten, ettei merkittäviä vaikutuksia synny.	Reitin perustamismahdollisuudet ja vaikutukset on tutkittava hankesuunnittelun tai hoito- ja käyttösuunnitelman yhteydessä.
Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue (mv 8411)	Sijoittuu useille Natura-alueille, mm. Pallas-Ounastunturin kansallispuisto (FI1300101), Ylläs-Aakenus, Leppävuoma.	Boreaaliset luonnonmetsät, tunturikankaat, aapasuot, direktiivien lajit	Merkittävät vaikutukset ovat mahdollisia pitkällä aikavälillä, mikäli luonnon olosuhteita ei oteta riittävästi huomioon hoito- ja käyttösuunnitelmien laadinnassa. Häiriövaikutukset mm. pienentävät herkille lajeille sopivia elinympäristöjä. Kehittäminen on mahdollista luontoarvojen asettamien reunaehtojen puitteissa.	Suojelualueiden hyödyntämismahdollisuudet ja vaikutukset arvioidaan suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien yhteydessä. Luontoarvojen turvaaminen on suunnittelun lähtökohtana.
Voimajohdon yhteystarve, (Kaukonen – Rautuvaara)	Kivijärvi-Pikku-Kivijärvi (FI1300616)	Luontodirektiivin mukaiset luontotyypit: Humuspitoiset lammet ja järvet, vaihettumissuot sekä rantasuot. Lintudirektiivin liitteessä I mainitut lajit.	Voimajohto on hyvin todennäköisesti toteutettavissa siten, että siitä ei aiheudu Natura-alueen suojeluarvoille haitallisia vaikutuksia.	Hankkeen mahdollisia vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan hankesuunnittelussa.
Kaivos- ja tehdasalueet EK 1907 (Rautuvaara), EK 1906 (Hannukainen), EK 1909 (Mannakorpi) EK 1910 (Taporova) EK 1911 (Kalkkikangas) T 711 (Äkäsjokisuu)	Kolarin kaivosalueet ja Äkäsjokisuuun tehdasalue sijoittuvat Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Kaivostoiminnan uudelleen käynnistyminen yhdellä, tai useammalla aikaisemmin toiminnassa olleella kaivosalueella voi (onnettomuustilanteessa) aiheuttaa haitallisia vaikutuksia alueen pintavesien laadulle.	Hankkeiden vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamenettelyn aikana. Kaivostoiminnan aloittamiselle ei anneta lupaa, jos toiminta vaarantaa Natura-alueen luontoarvot.
Massaputki, yhteystarve	Massaputki sijoittuu Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle ja mahdollisesti Torniojoen yli Ruotsin puolelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Hankkeella saattaa olla rakennusaikaisia vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeiden vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamenettelyn aikana.

NATURA -TAULUKKO

Yhdystie, yhteystarve -merkinnät Kolarin etelä- ja pohjoispuolella	Yhteystarve merkinnät sijoittuvat Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Hankkeilla saattaa olla rakennusaikaisia vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeen vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan hankesuunnittelussa.
Hukkakeron massaräjätys alue (EAH 2896)	Pomokaira (FI1301712)	Aapasuot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Alueella tehtävät räjäytykset vaikuttavat lähialueiden luontoon ja maaperään. Olemassa olevan alueen suojavyöhyke sijoittuu Pomokairan Natura-alueelle.	Merkintä ei muuta alueen käytöstä aiheutuvia vaikutuksia.
Liikamaan testialue (E 1832)	Testialue sijoittuu Tornionjoen – Muonionjoen Natura-alueen (FI1301912) valuma-alueelle.	Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit, Merilohi, meritaimen, harjus	Suunniteltua testialuetta (E 1832) ei ole esitetty alueen yleiskaavoissa. Testaustoiminnalla saattaa onnettomuustilanteissa olla vaikutuksia pintavesien laatuun.	Hankkeen vaikutuksia ja niiden lieventämistoimenpiteitä tarkastellaan lupamenettelyn aikana.
Kansainvälisten ratayhteyden kehittämistarpeen selvittämisyöhyke (Kolari-Kilpisjärvi)	Rautatelinjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Natura-alueet	-	Natura-alueille sijoituessaan useille luontotyypeille ja eliölajeille saattaa aiheutua merkittäviä haittoja.	Rautatien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä.
Raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys (Ylläsjärvi-Levi)	Rautatelinjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Natura-alueet	-	Natura-alueen ulkopuolelle sijoituessaan haittoja voidaan välttää.	Rautatien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä.
Tie- ja moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys (Nunnanen-Lisma)	Tien linjausta ei ole suunniteltu. Suunnittelussa tulee huomioida Puljun erämaa-alue (FI1300601)	Aapasuot, tunturikankaat, tunturikoivikot, luonnonmetsät, direktiivien lajit	Natura-alueille sijoituessaan useille luontotyypeille ja eliölajeille saattaa aiheutua merkittäviä haittoja.	Tien rakentamismahdollisuudet ja vaikutukset selvitetään tarveselvityksessä

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOLIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIHAKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
MAANKÄYTTÖLUOKKA		NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOLIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIHAKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
		Ei muutoksia sa-alueisiin.					Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta alueesta.	Merkintä tiedottaa saamelaiskäräjälain mukaisesta alueesta.
sa	Saamelaiden kotiseutualue (määritelty laissa saamelaiskäräjistä 974/1995, 9§)							
A	Taajamatoimintojen alue Hetan, Kolarin, Kittilän ja Muonion taajamat	Osoittaa kasvusuunnat.				Kittilän ja Kolarin taajamat kasvavat nykyisten päätteiden suuntaisesti..		Ei muutosta
C	Keskustatoimintojen alue Kittilän, Levin, Äkäslompolon, Ylläsjärven, Kolarin, Muonion ja Hetan keskukset. Alueiden laajuus määritellään kaavaselostuksessa.	Ohjaa keskustapalvelujen sijoittumista. Mahdollisuus vähittäiskaupan suuryksikön rakentamiseen		Mahdollisuudet korkeatasoisten keskustojen rakentamiseen paranevat. Uusien toimintojen soveltuminen maisemaan määritellään yksityiskohtaisessa kaavoituksessa.	Mahdollistaa kaupallisten palveluiden kehittämisen ja Tunturilapin seutukuntaan siirtävän ostovoiman kasvattamisen.	Keskustatoiminnot sijoittuvat nykyisiin keskuksiin sekä matkailukeskuksiin. Monipuoliset palvelut sijaitsevat suhteellisesti helposti saavutettavien paikkoihin.	Palvelutarjonta keskuksissa paranee. Suuryksiköt voivat vähentää kyläkauppojen määrää, mikä saattaa kasvattaa asoimintamattojen pitiä.	Ei merkittävää vaikutusta
c/at	Keskustatoimintojen alue ja keskuskylä, Kilpisjärvi.	Ohjaa keskustapalvelujen sijoittumista. Mahdollisuus rakentaa palvelujen vähittäiskaupan suuryksiköiden rakentamiseen.		Kuten C	Mahdollistaa rajakauden kehittämisen ja parantaa matkailijoiden palveluita.	Kuten C.	Palvelutarjonta Kilpisjärvellä paranee.	Ei merkittävää vaikutusta.
at	Keskuskylä Kunnonosien keskeiset kylät: Alakylä, Kaukonen, Kellontekemä, Raattama, Sirkka, Kivistala, Steppijärvi, Vaattojärvi, Kurtakko, Ylläsjärvi, Äkäslompolo, Kangosjärvi, Särkijärvi, YH-lojoensuu, Kaarstuvanto, Pa-lojärvi.	Sijainnolijauksella suositetaan keskuskylä.		Kulttuurimaisema pyritään säilyttämään keskuskylissä. Maiseman säilyminen määritellään yksityiskohtaisessa kaavoituksessa.		Keskuskylät muodostavat asutuksen perusrungon.	Keskuskylissä pyritään säilyttämään nykyiset palvelut ja työpaikkoja. Taajama-asumiselle on luonnonläheisiä vaihtoehtoja peruspalvelujen lähellä.	Tukee nykyisten palvelut ja työpaikkoja säilyttämistä.
T	Teollisuus- ja varastoalue	Puretun tehtaan paikalle tulee uusi tehdas, ja teollisuusalue laajenee. Rautuvaaran teollisuus-	Vaatii erilliselityksen hankkeen YVA-menettelyn yhteydessä.	Uusi teollisuuslaitos tulee vanhan tilalle, joten maisema ei olemassaolevasta muutu.	Malmin jalostus pelletiksi lisää teollisia työpaikkoja ja muuta toimintaa.	Nykyisiä rataverkkoa voidaan hyödyntää materiaalikuljetuksissa.	Tarjoaa uusia teollisuus- ja varastoalueita.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI								
MUUTOKSET			VAIKUTUKSET					
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	susalue sisältänyt kaivosalueeseen.	selvitetään lupamenettelyssä.	Kasvu vähentää luonnonalueita sekä lisää kulutusta ja häiriötä aiheuttavaa toimintaa.	muuttu.	meliaisuutta alueella.	sa.		
RM Matkailupalvelujen alue Matkailukeskukset: Levi, Laimio, Ylläs, Olos, Pallas, Hetta (Jyppyrä), Salmivaara ja Kilpisjärvi.	Matkailukeskuksia kasvatetaan. Alueet laajenevat, ja niihin tulee lisää vuodepaikkoja. Levin, Ylläksen, Oloksen ja Hetan (Jyppyrän) alueet ovat yleiskaavojen mukaisia. Salmivaaran alueen raja on	Matkailijamäärien kasvu lisää pinta- ja pohjavesiin kohdistuvaa kuormitusta.	Kasvu vähentää luonnonalueita sekä lisää kultutusta ja häiriötä aiheuttavaa toimintaa.	Keskittämällä on mahdollista rakentaa mahdollisimman korkeatasoisia matkailuympäristöjä. Uudet matkailualueet muuttavat metsäistä maisemaa taajamamaisena suuntaan. Kilpisjärven RM alueiden toteuttamisella voi olla merkittäviä peruuttamattomia haittavaikutuksia.	Mahdollisuudet matkailu- ja palvelualan työpaikkojen kasvuun ja matkailijoille korkeatasoisiin palveluihin.	Aluerakennetyy, kun uudet palvelut sijoittuvat nykyisiin matkailukeskuksiin.	Lisää palvelualan työpaikkojen tarjontaa.	RM 1427 alueen toteuttaminen sekä RM 1426 alueen osittainen laajentaminen haittaa poronhoito- ja painemennystyötä.
LL Lentoliikenteen alue Kittilän ja Enontekiön lentokentät	Olemassa olevat lentoliikenteen paikat.	Alueelta valuvat hulevedet pitää käsitellä ennen maastoon laskemista. Lupamenettelyssä määritellään yksityiskohdat.				Kittilän lentoasema on matkailun kannalta merkittävä termi-naali. Enontekiön kenttä palvelee Ylä-Lapin saavutettavuutta.	Lentoliikenteen kasvu lisää hieman lähialueella asuville aiheutuvia meluhaittoja	Ei merkittävää vaikutusta
E Erityisalue	Särkilompolon alue on olemassa oleva testialue. Taporotavan aluetta lukuun ottamatta muut uusia alueita (yleiskaavojen mukaisia), jotka sijoittuvat pääasiassa metsätalousalueille.	Alueen äitaaminen rajoittaa eläinten liikkumista.	Testialueiden läheisyydessä ei ole erityisiä luonnonarvoja.	Näköyhteys alueille pyritään estämään. Ei aiheuta merkittäviä muutoksia maisemaan.	Autotestausalueet tuovat työpaikkoja kylmäteknologiassa, joka on yksi maakunnan strategisia painopistealioja. Uudet E -alueiden toteuttaminen pienentäisi laidunalueita. Taporotavan aluevaraus aiheuttaa merkittäviä haittoja porotaloudelle. Muiden alueiden toteuttamisesta lievempiä haitallisia vaikutuksia.	Testialueet ovat lähellä matkailukeskuksia, ja tukeutuvat niiden palveluihin.	Positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Alueiden äitaaminen rajoittaa liikennettä.	Hetan E 1830 alueen toteuttaminen haittaa poronhoito- ja painemennusta, ja pienentää laidunalueita.
ET Yhdyskuntateknisen huollon	Olemassa oleva Ylläksen jätevesien puhdistamo.	Puhdistamo rajoittaa vesistöjen pilaantumista.						

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRINTO	ELINKEINOTOMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS-KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely								
alue Rautuvaaran jätevedenpuhdistamo		riskejä.						
EJ Jätteenkäsittelyalue Kittilän ja Kolarin siirto-kuorma- ja hyötyjäteasema.	Olemassa olevat laitokset	Jätteiden käsittely lisää pinta- ja pohjavesien pilaantumISRISKEJÄ. Toisaalta keskitetty jätteenkäsittely on hajautettua helpommin hallittavissa.						
EK Kaivosalue Suurikuusikko, Hannukainen, Rautuvaara, Kalkkikangas, Taporova ja Manakorpi	Alueet ovat tai ovat olleet osittain jo kaivoskäytössä, osittain ne muuttuvat metsätalouksalueesta kaivosalueeksi.	Kaivosalueet muuttaa yleensä pohjavesien viirtauksia. Toiminnassa olevaa Suurikuusikon kavosta lukuun ottamatta kaivosalueet ovat Tornionjoen-Muonionjoen Naturan valuma-alueella. Kaivoshankkeiden vaikutukset tullaan arvioidaan YVA- ja lupamennettelyissä.	Kaivosalueet supistavat metsäalueita. Toiminnassa olevaa Suurikuusikon kavosta lukuun ottamatta kaivosalueet ovat Tornionjoen-Muonionjoen Naturan valuma-alueella. Kaivoshankkeiden vaikutukset tullaan arvioidaan YVA- ja lupamennettelyissä.	Kaivokset saattavat muuttaa paikallismaisemaa merkittävästi, jos ne toteutetaan avolouhoksina.	Kaivostoiminta mahdollistaa tuhansia työpaikkoja ja seuramaistyöpaikkoja. Taloudellinen toimeliaisuus lisääntyy.	Kaivokset lisäävät koko seutukunnan ja erityisesti lähikyläin elinvoimaisuutta. Raskaan liikenteen haat Kolarissa liittääntyvät jonkin verran.	Lisää valtavasti seutukunnan työmahdollisuuksia ja elinvoimaisuutta. Raskaan liikenteen haat Kolarissa liittääntyvät jonkin verran.	
EAH Puolustusvoimien ampumaja harjoitusalue, Hukkakeron massaräjätysalue	Olemassa oleva räjäytysalue.	Räjähälyysajämät ovat riski pinta- ja pohjavesille.	Räjättykset häiritsevät eläimistöä.				Rajoittaa vapaata liikkumista luonnossa.	
SL, Se Luonnonsuojelualue, erämaa-alue Nykyiset iakien ja ohjeimien mukaiset suojealueet.	Nykytilanne säilyy.		Turvaavat luonnon kannalta arvokkaiden kohteiden säilymisen.					Turvaavat saamelaiskulttuurin elinmahdollisuudet.
SM Munaismuistoalue	Kaava säilyttää nykytilanteen.			Säilyttävät kulttuuriperintöä.	Voidaan kehittää matkailun vetovoimatekijäksi.		Vahvistavat alueidentiteettiä.	Säilyttävät kulttuuriperintöä ja vahvistavat alueidentiteettiä.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKKENNE	IHMISTEN ELINLOJAT	SAAMELAIS-KULTTUURI
SR Rakennussuojelukohde.	Kaava säilyttää nykytilanteen.			Säilyttävät kulttuuriperintöä.	Voidaan kehittää matkailun vetovoimatekijäksi		Vahvistavat alueidentiteettiä.	Säilyttävät kulttuuriperintöä ja vahvistavat alueidentiteettiä
M Maa- ja metsätalousvaltaimen alue Kittilän, Kolarin ja Muonion kunnan maaseutualueet.	Nykytilanne säilyy. M-1 alueet on liitetty mukaan.		Metsänhoitosuosituksia noudattaen säilyttää monimuotoisuutta ja luonnonarvoja.	Säilyttää maaseudun kulttuuriperintöä.			Ylläpitää metsätalouden, metsäteollisuuden ja liikenteen työpaikkoja.	
Ms-1 Luontais- ja poronhoitovaltainen alue M-alueen pohjoispuolella olevat suojelealueiden ulkopuoliset maaseutualueet	Nykytilanne säilyy		Metsänhoitosuosituksia noudattaen säilyttää monimuotoisuutta ja luonnonarvoja.	Säilyttävät kulttuuriperintöä.				Turvaa alueen luontaislinkeihin perustuvan kulttuuriperinnön säilymistä.
MU Maa- ja metsätalousvaltaimen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Kätkä-Pyhätunturin ja Yläksen Luoksen metsäalueet.	Alueille tarvetta ulkoilupuolulle tuki-alueineen.		Parantaa mahdollisuuksia ohjata alueella liikkumista ja säilyttää alueen luontoarvoja. Liikkuva ohjaamaton liikkuminen saattaa heikentää luontoarvoja.				Parantaa ulkoilumahdollisuuksia.	
MU-2 Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue.	Edistää alueen matkailukäyttöä ja luontoarvojen säilymistä		Parantaa mahdollisuuksia ohjata alueella liikkumista ja säilyttää alueen luontoarvoja. Liikkuva ohjaamaton liikkuminen saattaa heikentää luontoarvoja.	Edistää maisemallisesti arvokkaiden kohteiden säilymistä.	Parantaa porotalouden ja matkailulinkeiden toimintamahdollisuuksia.		Parantaa ulkoilumahdollisuuksia.	
Erityisesti poronhoitoa varustetun alueen raja <i>Rejan pohjoispuolella</i> alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoitajille. Valtion maan liioittaminen tai vuokraami-	Ei muutosta. Noudattaa nykyistä Poronhoitolakia.						Merkintä tiedottaa Poronhoitolain mukaisesta asiasta.	Merkintä tiedottaa Poronhoitolain mukaisesta asiasta.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIPE- RINTÖ	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
<p>MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely</p> <p><i>nen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajal- la tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta va- hingosta. (Poronhoitolain 2:2 §:n mukaan)</i></p>								
<p>Paliskuntien välinen esteäitä <i>Moottorikelkailu- ja ulkoil- lureittit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mah- dollisimman harvoissa koh- dissa paliskunnan rajalla olevan tai muun esteäidan kanssa ja että porojen kulku aidan läpi reitin kohdalla pyritään estämään.</i></p>	<p>Ei muutosta. Tiedottaa nykyis- ten esteistöjen sijainnista.</p>				Vähentää virkistyskäy- tön aiheuttamaa haittaa poronhoitajalle.	Tiedottaa rajoista otettavaksi huomioon esim. reittejä suunni- teltaessa.		
<p>Unescon maailmanperintö- kohde Struven keijun osa</p>	<p>Ei muutosta.</p>			Vahvistaa alueidentifi- teettiä.				
<p>ma ja sma Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kan- nalta tärkeä alue Saamelaisen kulttuuriympä- ristön ja maiseman vaalimi- sen kannalta tärkeä alue</p>	<p>Kohteet säilytetään ja kulttuu- rimaisema otetaan huomioon niiden ja lähiympäristön ra- kentamisessa sekä maa- ja metsätaloudessa.</p>		Säilyttää luonnon mo- nimuotoisuutta ja luon- nonarvoja	Säilyttävät kulttuuri- maisemaa ja - ympäristöä.			Lisäävät asukkaiden viihtyvyyttä ja vah- vistavat alueidenti- teettiä. Ovat matkailun ve- tovoimatekijä. Ohjausvaikutus ra- kentamiseen ja met- sätalouteen.	Kaikki tehdyissä in- ventoinneissa maa- kunnallisesti tai val- takunnallisesti ar- vokkaat alueet on esitetty maakunta- kaavassa.
<p>Arvokas harjaluue tai muu geologinen muodostuma Harjtuensuojeluohjelman alueet ja valtakunnallisesti arvokkaat moreeni-alueet</p>	<p>Lupa maa-ainesten ottamiseen maa-ainestain mukaisesti.</p>		Luovat edellytykset luontotyypin ja lajis- ton säilymiselle. Säilyttävät geologiset muodostumat			Rajoittaa maa-aines- ten käyttöä rakenta- miseen.		
<p>Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue 1. luokan pohjavesialueet ja tärkeimmät 2. luokan koh-</p>	<p>Rakentamisrajoitus. Pohjavettä pilaavaa maankäyt- töä ei sijoiteta lähelle.</p>					Turvaa veden saannin taajamien läheltä il- man ylimääräisiä kuu- sannuksia.	Turvaavat puhtaan veden saannin.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAANKÄYTTÖÖN	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	Seutukaavan tv-alueista poistuvat Aalstunturi, Haurespää, Kumputunturi, Ylläs, Äkäskero, Niesakero, Sajjanvaara, Kuertunturi, Särkitunturi, Iso-Kelhu, Palovaara, Jyppyrä, Siitettä, Litto, Pousujärvi ja Kätkäsuvanto		Mielmukkavaaran (tv 2367) ja Sonkavaaran (tv 2371) alueiden läheisyydessä sijaitsee maakoikan tai säikksen pesä. Sonkavaaran (tv 2371) alueen toteuttamisesta aiheutuisi huomattava törmäysriskin. Uusiutuvan energian tuotannolla positiivisia vaikutuksia ilmastoon muutoksen torjumiseen.	Muuttaa osittain Vaatojärven (ma-5987) Kangin (ma-5978), Yllä-Muonion (ma-5979) ja Jeesiöjärven kylistä (ma-5997) avautuvaa maisemaa.				
rs Rantojen suojeleohjelman mukainen alue	Rantojen suojeleohjelma mukaiset rajaukset.		Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnonmukaisena ja rakentamattomana.	Säilyttää valtakunnallisesti arvokasta ranta-alueita luonnonmukaisena ja rakentamattomana.		Estää hajarakentamista yhdyskuntataloudellisesti epäedullisille alueille.		
sv Suojavyöhyke Huukkero	Rakentamisrajoitus		Muun käytön vähäisyys räjäytysten välillä säilyttää luontoa.			Liikkumisen rajoitukset ja melu haittaavat muuta käyttöä. Rajoittaa tai estää rakentamisen		Ei merkittäviä vaikutuksia
Revontultenttien liikennekäytävä	Kansainvälisenä liikennekäytävänä kehitettävän vyöhykkeen maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealuokkaisen maantien sekä energia ja tietoliikenneverkkojen tilavaraukset ja rajoitukset ympäristölle. Suunnitelussa on huomioitava vaikutukset ympäristön laatuun sekä maisema- ja kulttuuriarvoihin.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Ei merkittäviä vaikutuksia. Vyöhyke sijoittuu nykyisen tiekäytävän välittömään läheisyyteen.	Liikennekäytävän kehittäminen tukee pitkällä aikavälillä matkailu- ja kuljetusalan yritysten toimintaedellytyksiä.	Parantaa mahdollisuuksia kehittää etelä-pohjoissuuntaisia ja Pohjoiskalotin poikittaisia liikenneyhteyksiä sekä valtakunnallisesti ja seudullisesti tärkeitä energia- ja tietoliikenneverkko-yhteyksiä.	Parantaa liikkumismahdollisuuksia ja liikenneturvallisuutta	Ei merkittäviä vaikutuksia
vt	Rakentamisrajoitus.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.	Tukee matkailuelinkeinoja.	Parantaa yhteyksiä	Parantaa liikkumismahdollisuuksia.	Ei merkittäviä vaikutuksia.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LII- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	vt 21 nykyinen linjaus, osa huomattavasti parannettavaa tieosuutta (Palojoensuu- Norjan raja)	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	tuksia. Sijoittuu nykyi- seen tiekäytävään tai sen välittömään lähei- syyteen.	noa ja tavaraliikenteen sujuvuutta.	Kilpisjärvelle ja Nor- jaan	mahdollisuuksia, liikenneturvallisuus paranee	katuksia. Sijoittuu nykyiseen tiekäytä- vään tai sen välit- tömään läheisyy- teen.
Palojoensuu-Kilpisjärvi- Norjan raja Ei muutoksia.	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Tien parantaminen vä- lillä Kurttakko- Ylläsjärvi parantaa matkailukeskusten väli- siä yhteyksiä, työmatka- liikenteen ja tavaralii- kenteen kuljetusten su- juvuutta.	Parantaa työmatkalii- kenteen ja tavaralii- kenteen kuljetusten tur- sujuvuutta.	Parantaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja liikenteen tur- vallisuutta.	
Kurtakko – Ylläsjärvi st Seututie Nykyiset seututiet: st 940 Kolari – Akasjärvi, st 943 Kolari – Ruotsin raja, st 954 Muonio – Ruotsin raja, st 956 Sirkka – Hetta, st 957 Särkijärvi – Peltovuoma, st 959 Karesuvanto – Ruotsin raja. Tien merkittävä parantami- nen Akasslompolo - Muotka- vaara	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Olemassa olevan tien parantamisesta ei ai- heudu merkittäviä muu- toksia	Tien parantaminen vä- lillä Akasslompolo - Muotkavaara parantaa matkailukeskusten väli- siä yhteyksiä ja työ- matkaliikenteen suju- vuutta.	Parantaa matkailu- keskusten välisiä yh- teyksiä, työmatkalii- kenteen ja tavaralii- kenteen kuljetusten sujuvuutta.	Parantaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja turvallisuutta.	
Uudet yhteydet Hanhima- Kiistala, Lompolo-Vierelä ja Kurtakko-Venejärvi on mah- dollista toteuttaa pääosin ny- kyisten metsäautoteiden pai-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Ei merkittäviä vaiku- tuksia. Uudet yhteydet on mahdollista toteuttaa suurilta osin nykyisten metsäautoteiden paikal-	Parantaa matkailuelin- keinolle tärkeitä tää- länsi suuntaisia yhteyk- siä Inarin, Ivalon ja Saariselän suuntaan. Pa-	Teyhteyksien toteut- taminen parantaa matkailun-, työmat- kaliikenteen ja tava- raliikenteen kuljetus-	Helpottaa työmatka- liikenteen sujuvuut- ta ja parantaa yhte- yksii Inarin ja Iva- lon suuntaan.	

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	MUUTOKSET	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIJ- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAANKÄYTTÖ- LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	NYKYISEEN MAAN- KÄYTTÖÖN	le.	le.	le.	le.	le.		
9391 Kurakko – Kaukonen, yt 9403 Äkäsjoki – Ruotia- ma, yt 9562 Tepasto – Raat- tama mt, yt 9572 Rauhala – Kutuniva, yt 19 807 Jauhoh- järvi. Uudet yhdistystiet tai yh- teystarpeet Hanhimaa- Kiistala, Lompolo-Vierelä Kurakko-Venejärvi, Tie- va-Porttipahta								
Raideliikenteen kehittämi- seksi selvittävä yhteys Välillä Kolari- Kilpisjärvi (Jäämerenranta), Ylläsjärvi- Levi (Levin rata) Tie- / moottorikelkkaillui- kenteen kehittämiseksi sel- vitettävä yhteys Nummanen –Lisma (tie- ja moottorikelk- kayhteys)	Ei muutoksia. Vyöhykkeillä osoitetaan alueita, joiden väli- isiä yhteystarpeita ja niiden to- teuttamismahdollisuuksia tul- laan selvittämään tarkemmin.							
Ulkoilureitit, Levi-Ylläs, Ylläs-Olos- Pallas, Kilpisjärvi- Halti/Somasjärvi Ulkoilureitin yhteystarve Pyhäunturilta Yllä-Pallas- reitille.	Ei muutoksia yhteystarverem- kintää lukuun ottamatta. Tär- keimmät ylikunnalliset reitit rakennetaan ja viitoitetaan.		Reitit rajoittavat kulti- misen ja häirinnän pienel- le alueelle, ja kulumii- nen on hallittavissa. Reittien käyttö edistää luontotietämystä ja suo- jelumyönteisyyttä.			Keskuskylien kautta kulkevat reitit tukevat niiden palveluja ja elinkeinoja.	Reitit palvelevat asukkaiden virkis- tysmahdollisuuksia ja matkailuelinkei- noa sekä tukevat kuntakeskusten ja kylien palveluja.	
Kulttuurihistoriallisesti tai maiseimallisesti merkittävä tie tai reitti Pallas-Hetta, Hetta- Näkkälä-Norjan raja, Saari- koski-Raittijärvi, Telatie, Laestadiuspolku				Parantaa reittien merki- tyksen ja arvon tunte- mista ja edistää niiden maisemallisten ja kult- tuurihistoriallisten arvo- jen säilyttämistä.	Voidaan kehittää mat- kailun vetovoimateki- jäksi.		Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väes- tön kotiseututunte- mista ja vahvistaa identiteettiä.	Kotiseutuhistorian tuntemus lisää väes- tön kotiseututunte- mista ja vahvistaa identiteettiä.
Z Voimajohto, voimajohdon yhteystarve Nykyiset vähintään 110 kV:n linjat	Rakentamisrajoitus.		Voimajohtojen aluskas- villisuus lisää usein luonnon monimuotoi- suutta.	Voimajohdot muuttavat maisemaa.		Energian saatavuus turvataan.		Voimajohdot muut- tavat maisemaa.

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIHAKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAISKULTTUURI
MAANKÄYTTÖ-LUOKKA Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely			Lintujen törmääminen.					
Uusi yhteystarve Petäjäskoskelta Kittilän ja Enontekiön kautta Pohjois-Norjaan ja Palojoelta Kilpisjärvelle.								
Virkistys/matkalukohde (Seutukunnallisesti merkittävä kalastus- ja luontomatkailu kohde) Lappea, Harjuna	Lappea on merkitty seutukaavassa Loma-asuntoalueeksi. Merkintä poistuu maakuntakaavasta.		Merkinnät tukevat alueiden kehittämisen lähtökohtana olevien luontotarvojen säilymistä.		Tukee luonteeltaan erityyppisten matkailupalveluiden alueiden kehittämistä.			
Rajanylityspaikka Karesuvanto, Kilpisjärvi, Kivilompolo, Kolari ja Muonio					Tukee kaupan sekä matkailu- ja kuljetusalan elinkeinotoiminnan kehittämistä.		Rajanylityspaikat parantavat palveluiden saatavuutta ja työssäkäynti mahdollisuuksia sekä kaupan- ja kuljetuspalveluiden sekä matkailualan kehittämisen.	
Lentopaikka Aavahelukka, Pokka Kilpisjärvi ja Muonio							Turvataan harrastusilmailun toimintaedellytyksiä.	
(mv) Matkailun vetovoimainen kehittäminen kohdealue	Merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista.			Tukee olemassa olevien arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	Tukee pienimuotoisen matkailutoiminnan kehittämistä.		Tukee asutuksen edellytysten säilymistä	Tukee mahdollisuuksia kehittää perinteisiin elinkeinoihin perustuvan matkailupalveluiden kehittämistä
(mk) Maaseudun kehittämisen kohdealue	Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja kulttuuriympäristöä			Tukee olemassa olevien arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	Tukee pienimuotoisen matkailutoiminnan kehittämistä.		Tukee asutuksen edellytysten säilymistä	Tukee mahdollisuuksia kehittää perinteisiä elinkeinoja Nunnanen-Peltovuoma, Vuontisjärvi alue on merkitty Väinän merkinnällä, vaikka alue on myös saamelaiskulttuurille.
(mk-1) Maaseudun kehittä-	Alueella tulee säilyttää ja ke-			Tukee olemassa olevien	Tukee pienimuotoisen		Tukee asutuksen	Tukee mahdollis-

KAAVAMERKINTÖJEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIH- KENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Maankäyttö- luokka Maankäyttöluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	hittää monipuolisesti maaseu- dun elinkeinoja, palveluja, asutusta ja erityisesti saame- laisia kulttuuriympäristöjä. Alueella tulee pyrkiä saame- laskulttuurille ja muulle pai- kalliselle perinteelle ominai- sen rakentamistavan säilyttä- miseen ja kehittämiseen.			arvokkaiden maiseman ja luontokohteet	matkailuominnan ke- hittämistä.		edellytysten säily- mistä	suuksia kehittää pe- rinteisiä elinkeinoja. Aluerajaukset ovat hyvin pieniä verrat- tuna T-L maakun- takaavan maisema selvityksessä esitet- tyihin rajauksiin.

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

MUUTOKSET		VAIKUTUKSET						
	NYKYISEN MAAN- KÄYTTÖÖN	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJAT	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäris- tön viihtyisyyden turvaamiseksi maan- käytön, liikenteen ja rakentamisen suun- nittelussa sekä rakentamisen lupamenet- teltyssä on otettava huomioon valtioneu- voston päätös melutasojen ohjearvoista.	Vanha määräys. Määräys antaa ohjearvoille li- sää vaikuttavuutta.		Meluntorjunta vaikuttaa myös eläimistöön myönteisesti.			Yhdyskunta- ja ra- kennuskustannukset nousevat.	Meluntorjunta te- hostuu. Ympäristön terveellisyys ja viih- tyisyys paranevat. Tienvarmaisemat väljenevät. Melus- teet peittävät näky- mää.	
Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä eri- tyistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.	Vanha määräys. Kuntakaa- voituksessa on käsiteltävä määräyksessä mainitut asiat.		Luonnonympäristön ja perinnebiotooppien säi- lysmahdollisuudet paranevat.	Kulttuurimaiseman säi- lysmahdollisuudet paranevat.	Parantaa alueen veto- voimaisuutta.		Asumisviihtyisyys ja matkailullinen ve- tovoima kasvavat. Rakennetun ympä- ristön laatu nousee.	Kulttuurimaiseman ja arvokkaiden luon- tokohteiden säily- mismahdollisuudet paranevat.

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET				VAIKUTUKSET		
	MUUTOKSET	PINTA- JA POHJAVEDET	LUONNONOLOT	MAISEMA JA KULTTUURIPERINTÖ	ELINKEINOTOLIMINTA	ALUERAKENNE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINLOJOT	SAAMELAIS-KULTTUURI
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET	NYKYISEEN MAAN-KÄYTTÖÖN							
Maisemallisesti herkkillä alueilla, kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreitien ja taajamien läheisissä metsissä eri käsitelytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.	Metsänhoitosuositusten maiman vaalimista koskevat kohdat saavat tukea. Täsmennyksiä seutukaavassa esitettyä määrystä.		Erosiovaara pienenee.	Luonnonmaiseman arvokkaimpien osien säilymismahdollisuudet paranevat. Mahdollisuus saada tukea ympäristön hoitoon.	Parantaa matkailun vetovoimaa. Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.		Asumisviihtyisyys kasvaa. Maanomistajan itsemääräämisoikeuksia rajoitetaan	
Ranta-alueilla taajamatoimintojen alueiden (A) ja keskuskylien (at) ulkopuolella vapaan rantaviivan osuus tulee olla vähintään puolet muunnetusta rantaviivasta.	Vanha määräys uudessa muodossa.	Vesien kuormitus vähenee.	Rantaluontoa säästyy.	Rantamaisemassa on myös luonnonalueita.	Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.		Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.	
Ranta-alueilla tulee turvata rannan suuntainen kulkuyhteys.	Vanha määräys				Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.		Virkistysmahdollisuudet ja matkailullinen vetovoima säilyvät.	
Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaara. Tulvariskialueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.	Vanha määräys tulvauhkan osalta, muuten uusi. Määräys on ohje kuntakaavoitukselle ja rakennusvalvonnalle.		Tulva-alueiden kasvillisuus säästyy.	Vältytään maisemaa pilaltaa pengerrakentamiselta.		Värväudutaan ilmaistomuutokseen. Tieto rakentamisedellytyksistä kasvaa. Vältetään yhdyskuntatalloudellisia korjaus- ja korvauskustannuksia.	Turvallisuus kasvaa. Taloudellisia vahinkoja vältetään.	
Malmimeisintä ja siihen liittyvät toimenpiteet on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.	Vanha määräys		Kasvillisuus ja eläimistö menettävät alueita ja kärsivät toiminnan aiheuttamista haitoista.	Maa- ja kallioperää riittävästi muutoksia voi olla suuri.	Edistää syrjäseutujen elinkeinomahdollisuuksia.			
Poronhoidon ja muiden luontaislinkeiden alueidenkäyttöliittymät ja kehittämisselitykset on turvattava. Poronhoitoon olemanaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asian-	Vanha määräys täydennettynä. Määräys on ohje kuntakaavoitukselle ja metsätaloussuunnittelulle sekä tukee metsänhoitosuosituksia ja Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen sopimusta.	Tukee pinta- ja pohjavesien laadun säilymistä.	Luonnonmukaisuus ja monimuotoisuus hyötävät porotaloutta huomiotta metsänhoitomienetelmistä.	Maisemavauriot vähenevät.	Poron- ja luontaislinkeiden, virkistys ja matkailu hyötävät. Metsätalouden tuotto saattaa vähentyä.	Poron- ja luontaislinkeiden kuuluvan asutuksen säilymisedellytykset paranevat.	Parantaa erityisesti syrjäseutujen asutukselle tärkeiden elinkeinojen säilymismahdollisuuksia. Maanomistajan it-	Parantaa poronhoidon ja luontaislinkeiden toimintaa edellytyksiä.

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET					VAIKUTUKSET		
		MUUTOKSET	PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
	omaisen paliskunnan edustajien kanssa.							semäärämisoikeuk- sia rajoitetaan	
	Suojelu- (S), luomonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnitelmista on pyydyttävä lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, aluehallin- toviranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä sa- melaisen kotiseutualueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilta sekä muilta yhteisöiltä, joiden toimialaan suun- nitelma liittyy.		Alueelta valuvat hule- vedet pitää käsitellä en- nen maastoon laskemis- ta. Lupamenettelyssä määritellään yksityis- kohdat.	Testialueiden läheisyy- dessä ei ole erityisiä luonnonarvoja. Alueen aitaaminen ra- joittaa eläinten liikku- mista.	Näköyhteys alueille py- rittään estämään. Ei ai- heuta merkittäviä muu- toksia maisemaan.	Autotestausalueet tuo- vat työpaikkoja kylmä- teknologiassa, joka on yksi maakunnan strate- gisia painopistealoja. Uudet E –alueiden to- teuttaminen pienentäisi laidunalueita. Taporo- van aluevaraus aiheut- taa merkittäviä haittoja porotaloudelle. Muiden alueiden toteuttamisesta lievempiä haitallisia vaikutuksia.	Testialueet ovat lä- hellä matkailukes- kuksia, ja tukeutuvat niiden palveluihin.	Positiivisia vaiku- tuksia työllisyyteen. Alueiden aitaami- nen rajoittaa liik- kumista.	Hetan E 1830 alu- een toteuttaminen haittaa porojen- paimennusta ja pie- nentää laidunluetta.
	Rakennuksia tai muita huomattavia ra- kenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti aroille paikoille, kuten kapeisiin niemen kärkiin ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kump- reiden huipulle.	Vanha määräys. Määräys kiin- nittää huomiota rakentamisen sovittamiseen maisemaan.			Maisemallisesti arvok- kaiden alueiden säily- mismahdollisuudet pa- ranevat.	Matkailullinen veto- voima säilyy.		Virkistysmahdoli- suudet säilyvät. Maanomistajan it- semäärämisoikeuk- sia rajoitetaan	Maisemallisesti ar- vokkaiden alueiden säilymismahdoli- suudet paranevat.
	Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoit- ettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalou- teen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohteisemmassa kaavassa raken- tamiseen sopivaksi osoitettu.	Vanha määräys Määräys kiin- nittää huomiota rakentamisen sovittamiseen maisemaan.			Maiseman ja kulttuuri- perimön säilymismah- dollisuudet paranevat. Määräys kiinnittää huomiota rakentamisen sovittamiseen mais- emaan	Maatalouselinkeinon jatkuvuuden turvaami- nen			.
	RAKENTAMISRAJOITUS: Maankäyttö- ja rakennus lain 33 §:n mu- kainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- ja suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon ver- kostojen tai alueita varten osoitetuilla alu- eilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, rs, vt, kt, st, yt, tv sähkölinjat). Rajoitus laa- jennetaan koskemaan ampuma- ja harjoit-	Uusi määräys.					Turvaa mahdollisuu- den toteuttaa yhdy- sunnan toiminnan kannalta tärkeät ra- kenteet ilman tarpeet- tomia kustannuksia.	Rajoittaa rakenta- mista, mutta koh- tuon haitta korva- taan.	

KAAVAMÄÄRÄYSTEN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

		VAIKUTUKSET						
MUUTOKSET		PINTA- JA POH- JAVEDET	LUONNONOLOJ	MAISEMA JA KULTTUURIRE- PINTO	ELINKEINOTOI- MINTA	ALUERAKEN- NE, TEKNISET VERKOT JA LIIKENNE	IHMISTEN ELINOLOT	SAAMELAIS- KULTTUURI
MAAKUNTAKAAVAMÄÄRÄYKSET <i>tusalueita (EAH), suojavyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä ja vedenhankintaan soveltuvia pohjaviesialueita.</i>								
SUOJELUMÄÄRÄYKSET: Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteä muinaisjäänne, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänneksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskuksesta, jonka on kuultava assistentissa Museovirastoa.				Merkintä parantaa kulttuurihistoriallisten tunteiden tuntemusta, säilymistä sekä arvostusta.		Voi rajoittaa rakentamista ja aiheuttaa lisäkustannuksia.	Kotiseutu tuntemuksen lisääntymisen parantaa alueella viihtymistä.	Merkintä parantaa kulttuurihistoriallisten kohteiden tuntemusta, säilymistä sekä arvostusta.
Suunniteltaessa suojelualueen tai suoje- luohjelmaan kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisien kanssa. Natura 2000 -alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.			Turvaa luonnonarvojen säilymistä.		Tukee matkailun vetovoimakeijoiden säilymistä ja tiedottaa alueidenkäyttöön liittyvien suunnitelmien toteuttamisesta.			

Liite 4 : MAAKUNTAKAAVAN TOTEUTTAMINEN

MAANKÄYTTÖLUOKKA Maankäyttoluokkaan liittyvä määräys Alueiden määrittely	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomaistoiminta	TOTEUTTAJAT
<p>sa Saamelaisien kotiseutualue Viranomaisien on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kaulukseksi ja neuvotella kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisien asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisien kotiseutualueella yhdyskuntasuunnittelua, valtionmaiden, suojeluehtien ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta, kaivoskivemäärien valtausta ja kaivospiirien perustamista tarkoitettavia lupahakemuksia taikka muita vastaavaa saamelaisien kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa alueiden käyttöön liittyvää asiaa. Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonvarojen hoito, käyttö ja suojele on sovittava yhteisen Saamelaiskäräjästä annetussa laissa tarkoitetulla saamelaisien kotiseutualueella siten, että poronhoitoalueella siten, että poronhoitoalalla siten, että poronhoitoalalla säädeltyä velvoitetta täytetään. Poronhoitoalalla ja luontaislinkeiden rahoituslain mukaisissa toimenpiteissä on kiinnitettävä erityistä huomiota saamelaisien mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää kulttuurimuotoonsa kuuluvia elinkeinoja saamelaisien kotiseutualueella. Saamelaisien kotiseutualueella metsätalouden tulisi käyttää luontoista uuhdistamista sille soveltuvia kohteilla ja välttää maapinnan voimakasta käsitelyä.</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus hoito- ja käyttösuunnitelmat, luonnonvarasuunnitelmat, alue-ekologiset suunnitelmat tietosuunnittelu reitit-suunnittelu rahoituspäätökset</p>	<p>kunnat, Metsähallitus, Tiehallinto, TE-keskus, ympäristöhallinto, saamelaiskäräjät, Lapin liitto</p>
<p>Revontulente Revontulenteitä kehitetään kansainvälisenä liikennekäytävänä, jonka maankäytön suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteen sivuvuuteen ja turvallisuuteen, liikenteen ja matkailun palveluihin, liikenneympäristön laatuun sekä luonnon-, maisema- ja kulttuuriympäristöarvoihin. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon korkealaatuisen maanien sekä energia- ja tietoliikenneohjelmien tilavaraukset ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle.</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus tietosuunnittelu energiaohjelmien ja -putkien suunnittelu tietoliikenneverkon suunnittelu liikenteen ja matkailun palvelujen kehittäminen ympäristön laadun parantaminen käytävän kehittämistä palvelevien hankkeiden rahoittaminen</p>	<p>kunnat, Tiehallinto, energia-yhtiöt, tietoverkko-yhtiöt, yritykset Lapin ympäristökeskus, Lapin liitto, Lapin TE-keskus</p>
<p>mk Maaseudun kehittämisen kohdealue Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asunusta ja kulttuuriympäristöä</p>	<p>yleiskaavoitus + toiminnallinen kehittämissuunnittelu ranta-asemakaavoitus kulttuuriympäristön kohentaminen ja hoito liikenneturvallisuuden ja tietympäristön parantaminen maaseutuelinkeinojen kehittäminen</p>	<p>kunta, maanomistajat, ympäristökeskus, kyläyhdistykset, tiepiiri, TE-keskus, maaseutukeskus, metsäkeskus</p>
<p>mk-1 Maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asunusta ja erityisesti saamelaista kulttuuriympäristöä Alueella tulee pyrkiä saamelaiskulttuurille ja muille paikalliselle perinteelle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen.</p>	<p>yleiskaavoitus + toiminnallinen kehittämissuunnittelu ranta-asemakaavoitus kulttuuriympäristön kohentaminen ja hoito liikenneturvallisuuden ja tietympäristön parantaminen maaseutuelinkeinojen kehittäminen saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kehittäminen</p>	<p>kunta, maanomistajat, ympäristökeskus, kyläyhdistykset, tiepiiri, TE-keskus, maaseutukeskus, metsäkeskus, saamelaiskäräjät, Sida saamelaismuososäätö</p>
<p>mv Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue Alueella tulee kehittää matkailukeskusten, maaseutumatkailun, palvelujen ja reitistöjen yhteistoiminnallisena kokonaisuutena alueen pääkäyttötärkoituksen kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>	<p>matkailuyhteistyön ja verkottumisen suunnittelu yleiskaavoitus, asemakaavoitus reittien suunnittelu ja toteuttaminen liikenneväylien parantaminen ympäristön kohentaminen ja hoito</p>	<p>Tunturi-Lapin kehitys ry, Tunturi-Lapin matkailu yhdistykset, matkailuyhtykset, TE-keskus, kunnat, Metsähallitus, tiepiiri, ympäristökeskus, Lapin liitto</p>
<p>A Taajamatoimintojen alue. Nykyiset kuntakeskukset</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus keskustojen toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat</p>	<p>kunta kunta</p>
<p>C Keskustatoimintojen alue. Hetan, Kitiitän, Kolarin ja Muonion kuntakeskukset sekä Levin, Ylläsjärven ja Äkäslompolon keskukset</p>	<p>yleiskaavoitus, asemakaavoitus</p>	<p>kunta</p>

MAANKÄYTTÖLUOKKA	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET	TOTEUTTAJAT
c/at Keskustatoimintojen alue ja keskuskylä, Kilpisjärvi <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asunusta ja kulttuuriympäristöä</i>	Yksityiskohtaisempi suunnittelu, viranomaisoiminta toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat yleiskaavoitus, asemakaavoitus	kunta kunta
at Keskuskylä, Kunnanosien keskeiset kylät <i>Alueella tulee säilyttää ja kehittää monipuolisesti maaseudun elinkeinoja, palveluja, asunusta ja kulttuuriympäristöä.</i>	kuten mk-vyöhykkeet	kuten mk-vyöhykkeet
T Teollisuus- ja varastoaue. Äkäsjokisau	hankesuunnittelu yleiskaavoitus, asemakaava	hankkeesta vastaava (yritys) kunta
V Virkestysalue. Nivunkunturi, Kuertunturi ja Kätkä-Pyhätunturi-Aakenusvaara	käyttösuunnitelma yleiskaava	kunta/valtio kunta
RM Matkailupalveluiden alue. Jyppyrä, Ylläs, Levi, Olos, Kilpisjärvi. Kohdemerkinnät: Salmivaara, Pallas, Laimio. Virkestys- ja matkailukohte; Lappea, Harriniva	toiminnalliset ja taajamakuvalliset suunnitelmat yleiskaavoitus, asemakaavoitus	kunta, yritykset
LL Lentoliikenteen alue. Kittilän ja Enontekiön lentokentät	mahdolliset laajennukset yleissuunnittelu ja YVA	kunta, Ilmailulaitos
E Erytisyalue. kylmäteknologian alueet, poroteurastamo	aluekohtaiset maankäyttösuunnitelmat	Tulli, yritykset, paliskunnat, kunta
tv Tuulivoimaloiden alueet. Kuolavaara-Keulakkoppää, Palkaslaki-Rovalaki, Mielmukkavaara, Olos, Lammassoivi, Venevaara, Vaattovaara ja Sonkavaara	YVA, kuntakaavat	kunta, ympäristöhallinto, yrittäjät
z Sähkölinjat	rakentamissuunnitelma, YVA	energayhtiö
EJ Jätteenkäsittelyalue. Kittilän ja Kolarin siirtokuorma- ja hyötöjäteasemat	hankesuunnittelu	kunta, ympäristöhallinto
ET Yhdyskuntateknisen huollon alue. Rautuvaaran jätevedenpuhdistamo	hankesuunnittelu	kunta, ympäristöhallinto
EK Kaivosalue. Suurkuusikko, Rautuvaara, Hannukainen, Äkäsjokisau, Taporova ja Manna-korpi <i>ALUEKOHTAINEN MÄÄRÄYS EK 1907, 1908, 1909, 1910 ja 1911: Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähialueen matkailu-, virkestys- ja luontoarvot. Käyttöoiminta tulee suunnitella niin, että se ei Torniojoen-Muoniojoen vesistöalueen Natura 2000-verkostoon kuuluvalla alueella aiheuta merkittäviä päästöjä tai hydrologisia vaikutuksia tai muutenkaan merkittävästi heikennä alueen niitä luonnonarvoja, joiden vuoksi se on sisällytetty Natura 2000-verkoston.</i>	kaivossuunnitelma YVA yleiskaava asemakaava	kaivosyhtiö ympäristöhallinto kunta
EAH Ampuna- ja harjoitusalue. Hukkakeron massarajäytyysalue	käyttösuunnitelma	Puolustusvoimat
S, SI, Se Suojelualue / -kohde, luonnonsuojelualue / -kohde, erämaa-alue <i>Erämaa-alueiden hoito- ja käyttösuunnitelmissa tulee ottaa huomioon valtakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät venerahtelys-, moottorikelkkailu- ja ulkoilareitit.</i>	hoito- ja käyttösuunnitelma yleiskaava	Metsähallitus, ympäristöhallinto, kunta
SM Muinaismuistoalue / -kohde suunniteltaessa alueen käyttöä neuvottelu Museoviraston kanssa ennen kajoamista lupamenetely	kulttuuriympäristösuunnitelmat yleiskaava, asemakaava	mahdollisen hankkeen suunnittelija, Museovirasto, ympäristökeskus, maanomistaja, kunta
SR Rakennussuojelualue / -kohde. Yksittäisiä rakennuskohteita ma, sma Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue / kohde Saamelaisen kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue	yleiskaava, asemakaava, rakennussuunnittelu + kunnostaminen kulttuuriympäristösuunnitelmat kulttuuriympäristöohjelma yleiskaava, asemakaava kulttuuriympäristön kohentaminen ja hoito metsätaloussuunnittelu	Museovirasto, ympäristökeskus, maanomistaja, kunta kunta, ympäristökeskus, kyläyhdistys, metsähoitoyhdistys, Lapin metsäkeskus, Metsähallitus, Siida, Museovirasto, maakuntamuseo, saamelaiskäräjät, maanomistajat

Tärkeä tai vedenhankintaan soveltuva pohjavessialue	yleiskaava, asemakaava	kunta, ympäristöhallinto
MAANKÄYTTÖLUOKKA	TOTEUTTAMISEN VÄLINEET	TOTEUTTAJAT
Arvoska harjualue	yksityiskohdittaisempi suunnittelu, viranomaisoiminta	
Harjitusuojeluohjelman alueet, valtakunnallisesti arvokkaat moreeni muodostumat	yleiskaava, asemakaava maa-aineslain mukainen lupaharkinta metsätaloussuunnittelu	kunta, ympäristöhallinto metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus
M	Maa- ja metsätalousvaltainen alue.	
Ms-1	Metsätaloussuunnittelu	metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, TE-keskus
MU	Luontaisalouden- ja poronhoitovaltainen alue. Enontekiön pohjoisosassa	
MU-1	Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta	metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, kunta, ympäristöhallinto
MU-2	Levin ja Ylläksen matkailukeskusten ympäristö	
MU-2	Metsätalouden-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue	kunta, Metsähallitus kunta
Maantielikenne	Muonion pohjoisosassa kansallispuiston laidalla	Tiehallinto
tietuokan nosto seutu- ja kaantietä; Levi-Pokka-kunnanraja		
valtaiten parantaminen välillä Paljoensuu-Kilpisjärvi-Norjan raja		
kanatiien parantaminen välillä Kattilamaa-Kurtakko-Ylläsjärvi, Kaukosen kohta		
seutu- ja parantaminen välillä Äkäslompola-Muotkavaara, Köngäs-Hanhimaa		
yhdistyksen Seurukarkea-Tieva-Porttipahta, Lintula-Hanhimaa, Lompola-Vierelä, Venäjärvi-Kurtakko		
tie-/moottorikelkkailukenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys; Nunnanen-Lisma		liikenne- ja viestintäministeriö, tiehallinto, kunnat, Metsähallitus
Rautatie		
päärata		
siivurata; Juurakkovuoma-Äkäsjokisuu		
siivurata, ohjelmallinen linjaus; Rautuvaara-Ylläsjärvi, Rautuvaara-Hannukainen	yleissuunnitelma, asemakaava	ratahallintokeskus, kunta
siivurata, yhteystarve; Ruotsin puolelle kaksi vaihtoehtoista yhteyttä Äkäsjokisuusta ja Pa-	tarveselvitys	ratahallintokeskus
losaajosta	tarveselvitys	liikenne- ja viestintäministeriö, ratahallintokeskus, kunnat
rataliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys; Rautuvaara-Kilpisjärvi-Norjan raja		
Moottorikelkkailureitit		
Ulkolureitit	reititsuunnitelmat ja -toimitukset	kunnat, Metsähallitus
Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tie tai reitti	reititsuunnitelmat ja -toimitukset	kunnat, Metsähallitus
	reititsuunnitelmat ja -toimitukset	Metsähallitus, tiehallinto, kunta, museovirasto, Siida, ympäristökeskus, TE-keskus
	museotoimintatiedot	
	kunnostus- ja hoitosuunnitelmat	
Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueen raja	yleiskaava, asemakaava, rantaa-asemakaava	kunta, Metsähallitus
<i>Rajan pohjoispuoleisella alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoitajalle. Valtion maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokraajalla ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamasta vahingosta. (Poronhoitolain 2 §:n mukaan)</i>	suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat	
Paliskuntien välinen esteita	kauppa- ja vuokratilaukukset	
<i>Moottorikelkkailu- ja ulkoilureitit tulee suunnitella niin, että ne risteävät mahdollisimman harvoissa kohdissa paliskunnan esteiden tai muun pysyvän poroaidan kuten työ- ja laidun-kiertoaidan ja että porojen kulka-aidan läpi reitin kohdalta pyritään estämään.</i>	reititsuunnitelmat	paliskunnat kunta, Metsähallitus

MAAKUNTA- KAAVA- AMÄÄRÄYKSET	TOTEUTAMISEN VÄLINEET	TOTEUTTAJAT
Meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä on otettava huomioon valtionevoston päätös melutasojen ohjearvoista.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, tiehallinto, ympäristöhallinto, Finavia
Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt sekä kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön laatuun.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto, museovirasto, maakuntamuseo, Stida
Maisemallisesti herkällä alueilla kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä päätteiden, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä metsänkäsitteilytoimenpiteet on suunniteltava huolellisesti ottaen huomioon maiseman ominaispiirteet ja pyrittävä välttämään suuria muutoksia.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu	kunta, maanomistaja, metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus
Ranta-alueilla vapaan ranta-alueen osuus taajamatoimintojen alueiden (A) ja keskuskylien (at) ulkopuolella vapaan rantaviivan tulee olla vähintään puolet muunnetuista rantaviivasta.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Ranta-alueilla on turvattava rannan suuntaisen kulkuyhteyden.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Tulve-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asemakaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaara. Tulvariskialueet tulee ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu turpeenotto-suunnittelu suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat hoito- ja käyttösuunnitelma	kunta, maanomistaja, metsänhoitoyhdistys, metsäkeskus, Metsähallitus, yhdistöt, paliskunta, Paliskuntain yhdistys, TE-keskus
Poronhoidon ja muiden luontaiseläinten alueidenkäyttöiset toiminta- ja kehittämissuunnitelmat on turvattava. Poronhoitoon oleellisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet ja valtion maiden osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu	Metsähallitus
Suojelu- (S), luonnonsuojelu- (SL) ja erämaa-alueiden (Se) hoito- ja käyttösuunnittelusta on pyydetävä lausunto alueen kunnilta, Lapin liitolta, aluehallintaviranomaisilta, Saamelaiskäräjiltä saamelaisien kotiseutualueella, Paliskuntain yhdistykseltä, alueen paliskunnilla sekä muilta yhteisöiltä, joiden toimialaan suunnitelma liittyy.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava metsätaloussuunnittelu	Metsähallitus
Malmineitsimä ja siihen liittyvät toimenpiteet on turvattava, kuitenkin huomioon ottaen alueen erityispiirteet.	malmineitsimäluvat	työ- ja elinkeinoministeriö
Rakennuksia tai muita huomattavia rakenteita ei tule suunnitella sijoitettavaksi maisemallisesti arvoille paikoille kuten kapetsiin niemellä ja kannaksille sekä rantamaisemaa hallitsevien kumpareiden huipulle.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Hyville, yhtenäisille tai maisemallisesti tärkeille pelloille ei tule suunnitella sijoitettavaksi muuta kuin maa- ja metsätalouteen liittyvää rakentamista, ellei niitä ole yksityiskohtaisemmassa kaavassa rakentamiseen sopivaksi osoitettu.	yleiskaava, asemakaava, ranta-asemakaava rakennuslupa	kunta, maanomistaja, ympäristöhallinto
Maankäyttö- ja rakennus lain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa virkistys- ja suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostojen tai alueita varten osoitetuilla alueilla (V, LL, EN, EJ, S, SL, SM, SR, Se, rs, vt, kt, yt, tv, sähkö-linja). Rajoitus laajennetaan koskemaan ampuma- ja harjoitus- alueita (EAH), suojavyöhykkeitä (sv) sekä tärkeitä ja vedenhankintaan soveltuvia pohjaviesialueita.	rakennuslupa, poikkeamislupa korvaus tai lunastus	kunta, maanomistaja, a luetta tarvitseva
Suunniteltaessa sellaisen alueen käyttöä, jolla on kiinteät muinaisjäännökset, on neuvoteltava Museoviraston kanssa. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lupaa haetaan ympäristökeskukset, jonka on kuuluttava asiassa Museovirasto.	suunnitelma aluetta käyttöä neuvottelu Museoviraston kanssa ennen kajoamista lupamenettely	aluetta tulevan hankkeen suunnittelija ja Museovirasto ympäristökeskus
Suunniteltaessa suojelualueen tai suojeluohjelman kuuluvan alueen käyttöä on neuvoteltava luonnonsuojelusta ja alueen hallinnasta vastaavien viranomaisen kanssa. Natura 2000 alueisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tarveharkinta ja tarvittaessa vaikutusten arviointi on tehtävä luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:n mukaisesti.	neuvottelu Natura-arviointi tai tarveharkinta	aluetta käyttäjä, suunnittelija, ympäristöhallinto, Metsähallitus

VALTIONEUVOSTON PÄÄTÖS MELUTASON OHJEARVOISTA

29.10.1992/993

Valtioneuvosto on 3 päivänä huhtikuuta 1987 annetun meluntorjuntalain (382/87) 9 §:n nojalla ympäristöministeriön esittelystä päättänyt:

1 § Soveltamisala

Päätöstä sovelletaan meluhaittojen ehkäisemiseksi ja ympäristön viihtyisyyden turvaamiseksi maankäytön, liikenteen ja rakentamisen suunnittelussa sekä rakentamisen lupamenettelyissä.

Päätös ei koske ampuma- ja moottoriurheiluratojen aiheuttamaa melua.

Päätöstä ei myöskään sovelleta teollisuus-, katu- ja liikennealueilla eikä melusuoja-alueiksi tarkoitetuilla alueilla.

2 § Ohjearvot ulkona

Asumiseen käytettävillä alueilla, virkistysalueilla taajamissa ja taajamien välittömässä läheisyydessä sekä hoito- tai oppilaitoksia palvelevilla alueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää ulkona melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvoa (klo 7-22) 55 dB eikä yöohjearvoa (klo 22-7) 50 dB. Uusilla alueilla on melutason yöohjearvo kuitenkin 45 dB. Oppilaitoksia palvelevilla alueilla ei kuitenkaan sovelleta yöohjearvoja.

Loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Loma asumiseen käytettävillä alueilla taajamassa voidaan kuitenkin soveltaa 1 momentissa mainittuja ohjearvoja. Yöohjearvoa ei sovelleta sellaisilla luonnonsuojelualueilla, joita ei yleisesti käytetä oleskeluun tai luonnon havainnointiin yöllä.

3 § Ohjearvot sisällä

Asuin-, potilas- ja majoitushuoneissa on ohjeena, että ulkoa kantautuvasta melusta aiheutuva melutaso sisällä alittaa melun A-painotetun ekvivalenttitason (L_{Aeq}) päiväohjearvon (klo 7-22) 35 dB ja yöohjearvon (klo 22-7) 30 dB.

Opetus- ja kokoontumistiloissa sovelletaan ainoastaan melutason päiväohjearvoa 35 dB sekä liike- ja toimistohuoneissa päiväohjearvoa 45 dB.

4 § Mittaus- tai laskentatuloksen korjaaminen

Jos melu on luonteeltaan iskumaista tai kapeakaistaista, mittaus- tai laskentatulokseen lisätään 5 dB ennen sen vertaamista edellä 2 tai 3 §:ssä mainittuun ohjearvoon.

5 § Ympäristöministeriön ohjeet

Ympäristöministeriö antaa tarkemmat ohjeet melutasojen mittaus- ja laskentamenetelmistä sekä tämän päätöksen täytäntöönpanosta.

6 § Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

MUUNNETUN RANTAVIIVAN LASKEMINEN

Muunnettu rantaviiva mitataan 1:20 000 kartalta yleispiirteisesti rantaviivan mukaisesti, seuraavat poikkeukset huomioiden;

Alle 50 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rantoja ei lasketa lainkaan.
Kerroin on 0.

50 - 100 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rannoista lasketaan vain toinen.
Kerroin on 0,5.

100 - 150 m leveiden niemien, kannaksien tai saarien rannoista lasketaan kolme neljäsosaa.
Kerroin on 0,75.

Alle 100 leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan yksi neljäsosa.
Kerroin on 0,25.

100 - 200 m leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan puolet.
Kerroin on 0,5.

200- 300 m leveiden lahtien ja salmien rannoista lasketaan kolme neljäsosaa.
Kerroin on 0,75.

POHJOIS-SUOMEN METSÄNHOITOSUOSITUSTEN MUKAISET HAKKUUTAVAT

Kasvatushakkuut

Ylispuuhakkuu on siemen- tai suojuspuiden poistoa taimettuneelta alalta tai hallalta suojaavan verhopuuston poistamista taimikon päältä.

Ensiharvennus on ensimmäinen metsikköön tehty myyntikelpoista puutavaraa tuottava hakkuu. Harvennus tehdään joko runkolukuun tai pohjapinta-alaan perustuvan suosituksen mukaisesti.

Harvennushakkuu on metsikössä tehtävä muu harvennus kuin ensiharvennus. Harvennus tehdään yleensä pohjapinta-alaan perustuvan suosituksen mukaisesti. Kasvatushakkuihin luetaan myös uudistuskypsän metsän harvennus, jossa tavoitteena on puuston järeyttäminen. Väljennyshakkuu on uudistuskypsän tai lähellä uudistamiskypsyyttä olevan metsikön harvennusta, jossa sadonkorjuun ja puuston järeyttämisen lisäksi samalla valmistellaan metsikön luontaista uudistamista.

Väljennyshakkuu luetaan kasvatushakkuihin. Se on uudistuskypsän metsän harvennusta, jonka tavoitteena on puuston järeyttämisen ohella valmistella luontaista uudistamista.

Uudistushakkuut (Päätihakkuut)

Avohakkuussa poistetaan monimuotoisuuden vuoksi jätettävää säästöpuustoa lukuun ottamatta kaikki puusto. Avohakkuuala yleensä kylvetään tai istutetaan. Hakkuusta käytetään myös nimitystä viljelyhakkuu. Pienialaista avohakkuuta voidaan käyttää myös luontaisessa uudistamisessa, jolloin uusi puusukupolvi syntyy reunametsän siemennyksestä.

Verhopuuhakkuuta käytetään silloin, kun kuusta viljellään hallanaroille paikoille. Verhopuiksi jätetään lehtipuuta tai mäntyä. Verhopuuhakkuuta on myös lehtipuuston harvennus sellaisen kuusen- taimikon päältä, joka on syntynyt luontaisesti koivikon alle.

Siemenpuuhakkuu tehdään silloin, kun alue uudistetaan luontaisesti männylle tai koivulle. Männikössä jätetään 50–80 hyvälaatuista valtapuuta siemenpuuksi hehtaaria kohti. Rauduskoivikossa jätetään yleensä 10–20 siemenpuuta hehtaarille.

Suojuspuuhakkuu on kuusen luontaiseen uudistamiseen tähtäävä hakkuu. Suojuspuuhakkuu tehdään jo syntyneen kehityskelpoisen taimiaineksen täydentämiseksi ja sen suojaamiseksi. Olemassa olevasta taimimäärästä riippuen suojuspuuta jätetään 100–300 kappaletta hehtaarille. Suojuspuustoon suositellaan jätettäväksi kuusien lisäksi myös koivuja ja mäntyjä.

Kaistalehakkuu on kapeahkojen, luontaisesti hyvin taimettuvien kuvioiden uudistushakkuu. Uusi puusukupolvi syntyy siementävästä reunametsästä, jonka tulee olla alle 50 metrin etäisyydellä uudistettavasta kohdasta.

Erikoishakkuut

Jos hakkuualueella on maiseman, metsien monimuotoisuuden tai monikäytön kannalta erityistä merkitystä, hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla. Tällaisissa koh-teissa on usein metsän käytön rajoituksia tai hakkuu tehdään maankäyttötavan muutoksen vuoksi.

POHJOIS-SUOMEN METSÄNHOITOSUOSITUSTEN MUKAISET MAANMUOKKAUSMENETELMÄT

Laikutuksessa humus poistetaan kivennäismaan pintaa myöten. Istutuspaikkana käytettäviä laikkuja tehdään istutustiheyttä vastaava määrä. Luontaisessa uudistamisessa ja kylvössä laikkuja voi olla enemmän. Laikutus sopii kivikkoihin, rinnemaille ja maisemallisesti arkoihin kohteisiin männynuudistusaloille, joita ei äestetä. Laikutus ei sovellu alaville, routiville, kunntaisille ja veden vaivaamille maille.

Äestyksessä tehdään kivennäismaata humuksesta paljastavaa, enintään 10 senttimetrin syvyistä muokkausjälkeä. Muokkaukakatkoja tehdään rinnemaille ja kohteissa, joissa uudistusalan hakkuutähteet, kivet ja kannot eivät aiheuta katkoja. Äestys sopii parhaiten kuivahkojen ja karkeiden tuoreiden kankaiden männynuudistusaloille, jotka eivät ole liian reheviä, paksuhumuksisia eivätkä veden vaivaamia.

Mätästyksessä tehdään kohoumia istutusta varten joko laikku-, kääntö-, navero- tai ojitusmätästyksenä. *Laikkumätästyksessä* mätäs tehdään laikusta kertyvästä maasta. Pintamaata vedetään pitkänomaisiksi, 10–20 cm:n paksuisiksi kohoumiksi, jotka voidaan myös tiivistää. Menetelmä soveltuu parhaiten männyn, kuusen ja koivun istutukseen kivennäismaille. Menetelmä ei sovellu turvemaille.

Kääntömätästyksessä kivennäismaa käännetään mättääksi samaan kuoppaan, josta maa on otettu. Humus jää kuopan pohjalle. Menetelmä soveltuu männyn, kuusen ja koivun istutusaloille, jotka eivät ole vedenvaivaamia. Kääntömätästys soveltuu myös männyn viljelyaloille turvemaille.

Naveromätästys soveltuu hienojakoisten ja soistuvien kivennäismaiden muokkausmenetelmäksi. Tarkoituksena ei ole johtaa vesiä pois uudistusosalta kasvupaikan kuivattamiseksi. Vaon syvyys on kivennäismaille 20–30 senttimetriä ja soistuvilla mailla 30–50 senttimetriä. Vaot tehdään teiden varsilla kaltevuuden salliessa tien suuntaisesti välttämällä suurta pituuskaltevuutta. Mättäät tehdään laakeiksi ja 20–30 senttimetriä korkeiksi. Tiiviillä ja routivilla hiesumaille mätäs tehdään niin matalaksi, että taimen paakun alareuna yltää mättään alla olevaan humukseen. Naveromätästyksessä käytetään vesiensuojelumenetelminä kaivukatkoja, lietekuoppia ja suojakaistoja.

Ojitusmätästys on veden vaivaamien soistuvien kankaiden ja turvemaiden muokkausmenetelmä kohteissa, joissa tarvitaan veden poisjohtamista. Se ei sovellu kivisille maille eikä savikoille. Turvemaita uudistettaessa maan vesitaloutta parannetaan tekemällä osa mätästysvaioista kuivatusojien kokoisiksi. Mättäät tehdään laakeiksi ja 20–30 senttimetriä korkeiksi. Ojitusmätästyksessä käytetään samoja vesiensuojelumenetelmiä kuin kunnostusojituksessa.

Säätöaurauksessa kivennäismaata käännetään metsäauralla 10–20 senttimetriä paksuisiksi palteiksi. Auruksessa palteiden ja vaon väliin jää humuksesta ja kasvillisuudesta vapaa piennar. Muokkausjäljen syvyyttä ja leveyttä voidaan säätää. Auruksessa voidaan myös jättää muokkaukakatkoja. Kivennäismaiden auruksissa aurasvaon keskisyvyyden tulee jäädä alle 25 senttimetrin. Auras soveltuu soistuneille, tiivispohjaisille sekä paksukunntaisille, verraten viljaville maille männyn ja kuusen istutukseen erityisesti korkeilla mailla.

METSÄNKÄSITTELYÄ KOSKEVIA SUOSITUKSIA JA OHJEITA

Virkistysarvokauppa

Maa- ja metsätalouden Keskusliitto MTK on luonut virkistysarvokauppaan toimintamallin, joka perustuu luonnonarvokauppaan. Virkistysarvokauppa (esim. maisemanvuokraus) on toimintamalli, jonka avulla voidaan yhdistää maanomistajan ja muiden alueen virkistysarvoista nauttivien tarpeet ja intressit. Virkistysarvokaupassa maanomistaja luopuu tietyistä oikeuksistaan käyttäen omaisuuttaan, sitoutuu hoitamaan omistamaansa maa-aluetta niin, että sen virkistysarvot (esim. maisema-arvot) säilyvät sovitulla tasolla tai myöntää sovittuja virkistyskäyttöön liittyviä oikeuksia virkistysarvon ostajalle määräajaksi yhteisesti sovittua korvausta vastaan.

Korvaus määräytyy markkinalähtöisesti ja sen suuruudesta sopivat maanomistaja (myyjä) ja virkistysarvon ostaja. Kumpikin osapuoli (myyjä tai ostaja) voi toimia aloitteen tekijänä virkistysarvokaupassa ja ottaa yhteyden toiseen osapuoleen. Erityisesti henkilöiltä ja tahoilta, jotka ovat kiinnostuneet ostamaan virkistysarvoja, edellytetään aktiivista yhteydenottoa maanomistajaan. Paikallisella tasolla toimivat metsänhoitoyhdistykset ovat luonteva tietolähde virkistysarvokauppaa koskevissa asioissa ja tätä kautta potentiaalisilla ostajilla on myös mahdollisuus saada yhteys maanomistajaan.

Virkistysarvon myyjänä on aina maanomistaja/käyttöoikeuden haltija. Ostajana voi olla alueen virkistys- ja maisema-arvoista kiinnostunut yksityinen henkilö (esim. naapuri), kyläyhdistys, virkistysalueyhdistys, ulkoilu- tai liikuntayhdistys, kunta, säätiö, yritys/yrittäjä tai matkailukeskus.

Kauppan kohde (virkistysarvo) tulee määrittellä mahdollisimman konkreettisesti sopimusta laadittaessa. Kyseessä on jokamiehenoikeuden ulkopuolelle jäävä toiminta. Sopimus kohdistuu aina tiettyyn kartalle rajattuun tai maastoon merkittyyn maa-alueeseen. Alueen koon ja muodon määrittely on sopimusosapuolten välinen asia, ja se voi olla hyvinkin erilainen aina kohteesta riippuen.

Kauppa voi koskea esimerkiksi

- tietyn metsäalueen päätehakkuun siirtämistä sovitulla vuosimäärällä eteenpäin
- tietyn puulajin tai sekapuuston ylläpitämistä tietyllä metsäalueella
- tietyn alueen säilyttämistä avoimena tai esimerkiksi niittynä
- näkyvyyden säilyttämistä vaikkapa mäeltä vesistöön
- ulkoilu- tai ratsastusreitien reunametsän hoitoa
- rantautumis- ja nuotiopaikkojen perustamista ja niiden lähiympäristön hoitoa.
- Tehtävät toimenpiteet ja niiden laajuus määritetään sopimuksessa mahdollisimman yksiselitteisesti.

Virkistysarvokauppasopimus ei anna virkistysarvon ostajalle minkäänlaista omistus- tai vuokraoikeutta kohteena olevaan maa-alueeseen tai sen maaperään tai kasvillisuuteen puusto mukaan lukien. Virkistysarvokaupan kohteena olevan maa-alueen maankäyttömuoto ei muutu. Sopimuksella ei yleensä rajoiteta muiden jokamiehenoikeuksiin perustuvaa mahdollisuutta retkeillä ja nauttia luonnosta kohdealueella. Jokamiehenoikeus kuitenkin väistyy silloin, jos jokin alue otetaan erityiseen käyttöön; esimerkiksi silloin, kun maanomistaja ja luontomatkaileuyrittäjä sopivat virkistysarvokaupasta pienehkön saaren osalta, on korvauksen maksaneella yrittäjällä ensisijainen oikeus käyttää aluetta.

Virkistysarvokauppa on markkinatoimintaa, joten virkistysarvon hinta muodostuu markkinoilla. Virkistysarvokaupalle ei ole yleistä hinnoittelujärjestelmää, vaan hinta muodostuu osapuolten välisissä neuvotteluissa. Virkistysarvokaupassa arvotetaan myyjälle mahdollisesti koituvien tulonmenetysten lisäksi myös se lisäarvo, joka liittyy kaupan kohteeseen. Hinnan määräytymiseen vaikuttavat mm. sopimuksen voimassaoloajan pituus, alueen käytön luonne,

tehtävät toimenpiteet, maisema, metsänomistajan vaihtoehtoiskustannukset, alueen sijainti ja läheisyys muihin vastaaviin alueisiin ja alueen puuston tuhoriski (esim. juurikäypä). (http://www.mtk.fi/metsa/monikaytto/virkistysarvokauppa/fi_FI/virkitysarvokauppa_toimintamalli/)

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiossa on tehty esiselvitys maisemanvuokrausmenettelyn kehittämistä. Esiselvityksessä on käsitelty samoja asioita kuin MTK:n esityksessä. (<http://www.metsavastaa.net/tiedostot/dokumentit/10000/esiselvitys06.pdf>)

Lajistollisen monimuotoisuuden edistäminen retkeily-, virkistys- ja maisemametsissä

”Ulkoilijat arvostavat suhteellisesti eniten varttuneita ja iäkkäitä metsiköitä. Alueellinen puulajien ja ikäluokkien vaihtelu on tärkeä virkistysalueen elementti, kuten myös runsas aluskasvillisuus ja sopiva alikasvos pensaineen ja pienine puineen. Tämänkaltainen rakenne edistää myös lajistollista monimuotoisuutta.

Lajistollisen monimuotoisuuden edistämiseksi retkeily-, virkistys- ja maisemametsissä voidaan:

- säästää hakkuissa kuollut ja kuoleva puusto
 - jättää uudistushakkuissa säästöpuuta vähintään 20 m³/ha
 - käsitellä kuusivaltaiset metsät eri rakenteistavin hakkuin tai jättää ne kokonaan käsittelemättä
 - kasvattaa mäntyvaltaisia metsiä kaksijakoisina ennen uudistamista
 - säilyttää erirakenteisen metsien puustorakenne
 - käyttää säästöpuukulutusta tai ennallistamista
 - jättää taimikonhoidossa ja kasvatushakkuissa selkeitä käsittelemättömiä aloja tai vyöhykkeitä
 - pyrkiä korkeampiin lehtipuusuuksiin ja suosia erityisesti haapoja, raitoja, pihlajia ja muita harvinaisempia lehtipuulajeja
 - kasvattaa kaksijakoisia kuusi-lehtipuu sekametsiköitä”
- (Lähde Metsätalouden ympäristöopas, Metsähallitus 2004)

Tiivistelmä Tunturi-Lapin metsäselvityksestä

Maakuntakaavoituksen aikana on Lapin liiton tilauksesta tehty Tunturi-Lapin metsäselvitys (Metsäntutkimuslaitos 2007). Selvityksessä on tehty taloudellisia laskelmia, joissa on yhteismitallistettu eri metsänkäsittelystrategioiden vaikutukset aluetalouteen. Selvityksen aikana tehtiin myös kysely matkailijoille ja matkailuyrittäjille näkemyksestä alueelle sopivasta metsätaloudesta. Laskelmien kohdealueena oli Kätkä-Aakenustunturin välinen valtionmaiden muodostama kokonaisuus, jonka pinta-ala oli noin 7 800 ha. Selvityksessä on käsitelty eri metsänkäsittelyiden merkitystä aluetalouteen tapauksissa, jolloin maisemakuva otetaan huomioon entistä tarkemmin metsien käsittelyssä. Tavoitteena oli tuottaa kullekin metsänkäsittelystrategialle aluetaloudelliset vaikutukset, ja edelleen puntaroida mahdollisen matkailukysynnän kasvun merkitystä aluetalouteen. Maisemaa huomioon ottavat metsänkäsittelystrategiat olivat MAISEMA 1 ja MAISEMA 2 –vaihtoehdot.

MAISEMA 1 –vaihtoehdossa päätavoite oli turvata ulkoilureittien varrella riittävä peitteisyys. Reittien varteen määritettiin vyöhykkeet, joissa metsien käsittely toteutettiin tiukennettujen kriteerien mukaisesti. Reittiverkostolle määritetyt vyöhykkeet pohjautuivat useisiin keskusteluihin, joita käytiin Metsäntutkimuslaitoksen ja Lapin Liiton sekä työtä ohjanneen työryhmän kesken.

Reitin varteen määritettiin vyöhyke 1 (noin 50m, molemmin puolin reittiä), jolla ei päätehakkuuikäisissä olevia metsiköitä käsitelty ollenkaan. Tähän vyöhykkeeseen tekivät poikkeuksen ainoastaan nuoret kasvatusmetsät ja taimikot, joissa sallittiin ao. vyöhykkeellä harvennushakkuut ja taimikonhoito. Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että nimenomaan kasvatusmetsissä toteutetut harvennushakkuut eivät ole maisemakuvan kannalta haitallisia.

Jos ulkoilureitti sivusi tai halkaisi metsikkökuvion, joka oli aukea tai nuori taimikko, niin tällöin vyöhykkeen 1 lisäksi aktivoitui vyöhyke 2 (50-100m). Vyöhykkeellä 2 sovellettiin päätehakkuuikäisissä metsiköissä ainoastaan varovaisia siemenpuu- tai suojuspuuhakkuita. Alueella ei tehty avohakkuita. Muuten vyöhykkeellä 2 ei ollut rajoituksia metsänkäsittelylle.

MAISEMA 2 –vaihtoehdossa painotettiin maisema- ja virkistysarvoja siten, että ulkoilureiteille muodostettujen vyöhykkeiden (MAISEMA 1) lisäksi kaukomaisema otettiin huomioon.

Kaukomaisema huomioitiin selvittämällä ensin kaukomaisemalle tärkeät näkyvät kohteet (näkyvyysanalyysi). Näillä metsikkökuvioilla sallittiin kasvatusmetsissä nykyisten metsänhoitosuosituksen (2006) mukaiset harvennushakkuut. Sen sijaan uudistuskypsissä metsiköissä ei sallittu lainkaan avohakkuita. Mäntyvaltaisissa uudistuskypsissä metsiköissä sovellettiin tiheää siemenpuuasentoa jättämällä 80-100 siementävää puuta uudistettavalle kuviolle, ja kuusikot uudistettiin ainoastaan pienaukkohakkuun aukon säteen ollessa 40 m. Jos uudistettavan kuvion kokonaispinta-ala oli alle 2 hehtaaria kuusikoissa, tällöin pienaukon sädettä pienennettiin 20 metriin. Kutakin uudistusalaan kohden muodostettiin 2- 5 pienaukkoa, uudistettavan kuvion pinta-alasta riippuen. Sekä männyn siemenpuuhakkuualueilla että kuusen pienaukoissa sallittiin maanmuokkaus. Edellä kuvatuilla uudistuskypsiin metsiköihin kohdennetuilla toimenpiteillä pyrittiin muodostamaan kaukomaisema sellaiseksi, että maisemassa taataan riittävä peitteisyys koko kohdealueella, mutta samalla taataan metsiköiden uudistuminen luontaisesti.

Kyselytutkimuksessa haastateltiin 50 matkailijaa ja 20 matkailuyrittäjää. Haastattelussa kysyttiin matkailijoiden ja yrittäjien motiivista kulkea alueella ja mielipidettä alueelle soveltuvasta metsätaloudesta (valokuvien avulla). Selvityksen perusteella; Luonnontilainen mäntyvaltainen metsä, jossa kuolleet puut ja kelot ilmentävät luonnontilaa, eivät poikkeaa ulkoilu ympäristönä varttuneista hoitometsistä. Myös nuorehkot metsät ja siemenpuiset hakkuualat soveltuvat varsin hyvin ulkoiluympäristöksi, mikäli maankäsittelyt taikka hakkuutähteet eivät haittaa kulkukelpoisuutta ja maisemaa. Molempien aineistojen perusteella aukeat hakkuualat, joissa maa on käsitelty, soveltuvat huonosti ulkoiluympäristöksi. Säästöpuut näyttäisivät lisäävän hieman metsikön ulkoiluarvoa. Vaikutus on kuitenkin melko vähäinen ja näkyvä maankäsittely voi laskea säästöpuisenkin alueen ulkoiluarvoa huomattavasti. Miellyttävä kaukomaisema voi oleellisesti lisätä aukeiden hakkuualueidenkin soveltuvuutta ulkoiluympäristöksi.

9.4 Maisema

Kun alueella on tärkeitä maisema-arvoja, kuten valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla, vaara- ja tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisissä metsissä, maiseman hoito edellyttää usein tilojen välistä yhteistyötä. Metsänomistaja voi laaduttaa ennen hakkuuta erityisen suunnitelman maisema-arvojen huomioonottamiseksi. Korkeiden alueiden metsien luontaisessa uudistamisessa maisemallisena tavoitteena on säilyttää taivasta vasten näkyvä siluetti ehjänä jättämällä laelle normaalia tiheämpi siemenpuuasento (korkeintaan 150 runko/ha). Jos luontaista uudistamista ei voida tehdä, avohakkuissa voidaan pienentää aukon kokoa tai uudistaa metsä vaiheittain. Säästöpuuryhmät jätetään aukon reunoihin pehmentämään siluetin katkeamista. Yksittäisten puiden jättäminen vaaran laella olevalle avohakkuualalle häiritsee yleensä katsojaa. Siemenpuuston alle voidaan istuttaa tai kylvää, jotta uudistamisvaihe jäisi mahdollisimman lyhyeksi. Maisemallisesti arvokkaita uudistuskypsiä metsiä voidaan myös kasvattaa edelleen ja tarvittaessa käsitellä väljennyshakkuin. Rinnemetsät eivät erotu maisemasta korkeiden alueiden tavoin. Uudistushakkuuta suunniteltaessa on tärkeintä rajata hakkuualat luonnon epäsäännöllisiä muotoja mukaillen korkeuskäyrien suuntaisesti. Erityisesti suorat korkeuskäyrien vastaisesti kulkevat rajaukset häiritsevät maisemassa.

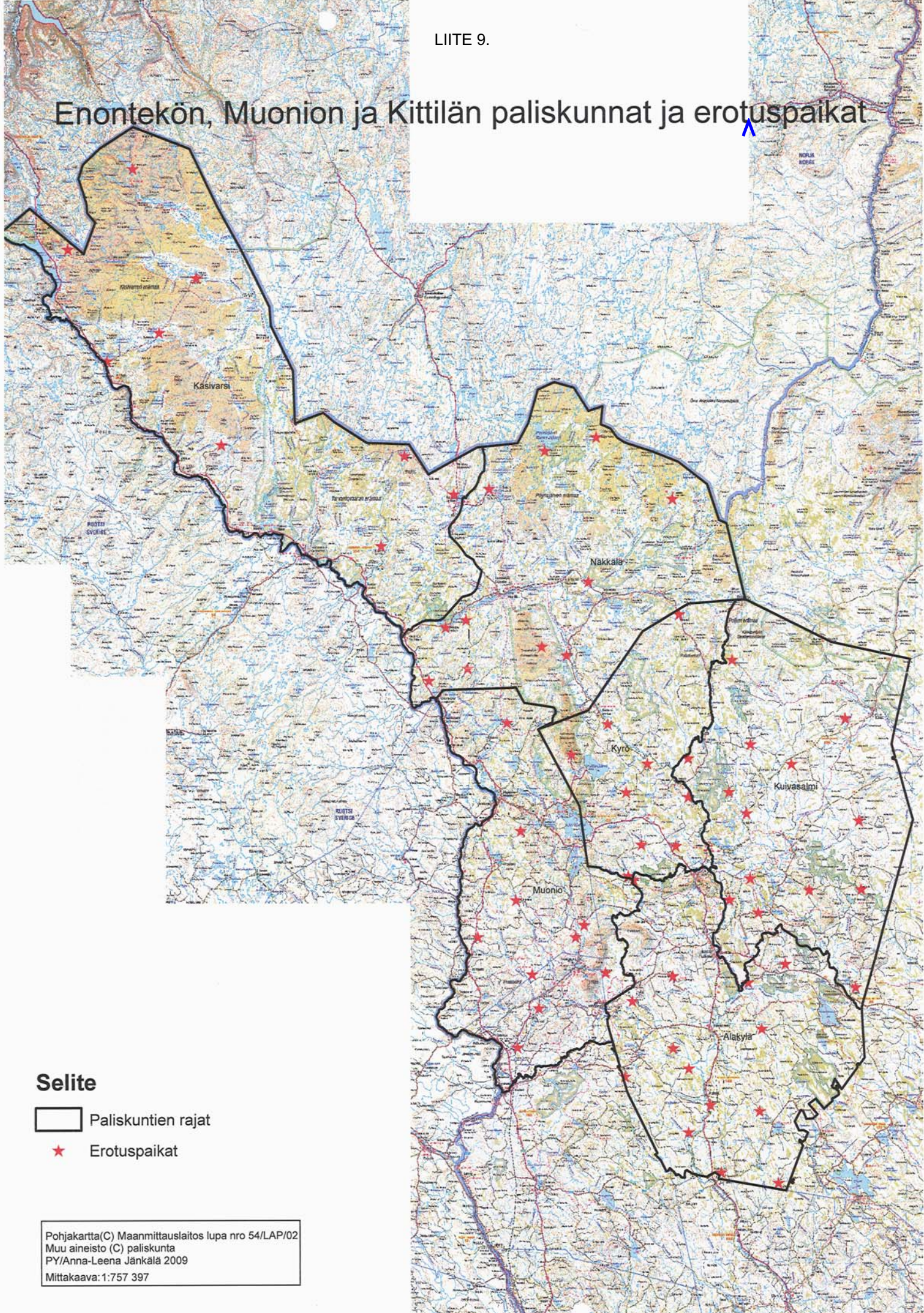
Reunavyöhykkeet

Laaksometsissä kulkureittien varrella maiseman rikkautta lisätään avaamalla näkymiä lähi- ja kauko- maiseman mielenkiintoisiin kohteisiin, esimerkiksi kallioille, vesistöihin ja vanhoihin tai muuten erikoisiin puihin. Vastaavasti vähemmän mielenkiintoisia kohteita voidaan peittää kasvattamalla metsää tiheänä. Maiseman kannalta arvokkaiden alueiden metsät kasvatetaan mahdollisuuksien mukaan sekametsinä. Eri puulajit lisäävät maiseman vaihtelua erilaisilla väreillään, muodoillaan, tuoksuillaan ja äänillään. Ajourien ja maanmuokkauksen näkyvyyttä maisemassa pyritään vähentämään suuntaamalla ne kulkureittien suuntaisesti.

Maisemallisesti tai luonnonsuojelullisesti merkittävien rantametsien käsittelyssä noudatetaan erityistä harkintaa. Käsittelykuviot rajataan maastonmuotoja noudatellen ja hakkuualueet rajataan niin, että maisemanäkymä säilyy yhtenäisenä. Rantoihin rajataan vyöhyke, jossa metsänkäsittelyn tavoitteena on maisemanhoito sekä luonnon- ja vesiensuojelu. Rantavyöhykkeellä metsikön kiertoajan jatkaminen on usein perusteltua. Rantavyöhykkeelle jätetään lehtipuustoa mahdollisimman paljon, lahoppuustoa ja alikasvillisuutta ei raivata. Jos metsää uudistetaan, uudistaminen pyritään tekemään luontaisesti tiheää siemen- tai suojuspuuasentoa käyttäen. Normaalisti metsänkuvasta poikkeavat, maisemallisesti arvokkaat puuyksilöt säästetään hakkuissa. Rantametsissä ei tehdä avohakkuuta. Pienimmät saaret, rantakalliot, kapeat niemet ja hiekkarantojen ympäristöt jätetään kokonaan käsittelemättä. Lannoitusta, kemiallista vesakontorjuntaa ja voimakasta maanmuokkausta ei tehdä rantametsissä.

Erityisen tärkeillä maisema- ja monikäyttöalueilla männikkö voidaan uudistaa luontaisesti myös hienojakoisilla kuivahkoilla ja tuoreilla kankailla. Tärkeillä maisema-alueilla kuusikko voidaan uudistaa luontaisesti korprien lisäksi myös kankailla. Suositeltavaan uudistamisketjuun kuuluva maanmuokkaus voidaan jättää tekemättä vain erityisen painavilla maisema- ja monikäyttösyillä. Yllä mainituissa tapauksissa on varauduttava täydentämään uudistamista viljellen. Koivu sopii kasvatettavaksi kuvioilla, joilla metsänhoidon tavoitteet painottuvat maisemaan ja muihin käyttömuotoihin. Maisema-alueilla polkuja ei muokata eikä niitä pitkin ajeta metsäkoneella. Poluilta poistetaan hakkuutähteet. Maiseman kannalta arvokkailla alueilla käytetään mahdollisimman kevyttä, paikalle sopivaa maanmuokkausmenetelmää. Perinnebiotoopeja ja perinnemaisema-alueiden peltoja ei metsitetä.

Enontekiön, Muonion ja Kittilän paliskunnat ja erotuspaikat

Selite

- Paliskuntien rajat
- ★ Erotuspaikat

Pohjakartta(C) Maanmittauslaitos lupa nro 54/LAP/02
 Muu aineisto (C) paliskunta
 PY/Anna-Leena Jänkälä 2009
 Mittakaava: 1:757 397

Lapin liitto 24.5.2006

Tunturi-Lapin seutukunnan keskeiset muuttajat 1990-luvulta lähtien

		Vuosi	TUNTURI-LAPPI	% Lapis-ta	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio	
VÄKILUKU (31.12.)		1993	16 220	8,0	2 483	6 256	4 675	2 806	
		1994	16 015	7,9	2 450	6 228	4 579	2 758	
		1995	15 802	7,8	2 413	6 205	4 486	2 698	
		1996	15 498	7,7	2 378	6 090	4 360	2 670	
		1997	15 242	7,7	2 365	6 004	4 244	2 629	
		1998	15 020	7,6	2 324	5 994	4 118	2 584	
		1999	14 752	7,6	2 225	5 901	4 061	2 565	
		2000	14 457	7,5	2 145	5 819	3 981	2 512	
		2001	14 302	7,6	2 100	5 820	3 908	2 474	
		2002	14 241	7,6	2 073	5 797	3 911	2 460	
		2003	14 178	7,6	2 022	5 820	3 871	2 465	
		2004	14 135	7,6	1 998	5 833	3 862	2 442	
		2005	14 086	7,6	2 000	5 840	3 828	2 418	
		2010 **	13 393	7,5	1 827	5 611	3 609	2 346	
		2020**	12 770	7,5	1 647	5 427	3 428	2 268	
		2030**	12 296	7,5	1 524	5 294	3 283	2 195	
		- %- muutos 1993-2005		-13,2		-19,5	-6,6	-18,1	-13,8
		- %-muutos 2000-2010		-7,4		-14,8	-3,6	-9,3	-6,6
		- %- muutos 2000-2020		-11,7		-23,2	-6,7	-13,9	-9,7
	- %-muutos 2000-2030		-14,9		-29,0	-9,0	-17,5	-12,6	
VÄESTÖRAKENNE	0-14 v	1993	3 248	7,7	510	1 153	983	602	
		2005	2 170	7,0	288	943	548	391	
		2010 **	1 814	6,6	232	790	429	363	
		2020**	1 668	6,5	195	710	407	356	
		2030**	1 562	6,4	180	665	380	337	
	15-64 v	1993	11 011	8,1	1 687	4 293	3 153	1 878	
		2005	9 346	7,6	1 380	3 809	2 550	1 607	
		2010 **	8 804	7,6	1 225	3 704	2 377	1 498	
		2020**	7 353	7,4	902	3 238	1 943	1 270	
		2030**	6 494	7,3	725	2 908	1 693	1 168	
	65- v	1993	1 961	8,0	286	810	539	326	
		2005	2 570	8,0	332	1 088	730	420	
		2010 **	2 775	8,1	370	1 117	803	485	
		2020**	3 749	8,2	550	1 479	1 078	642	
		2030**	4 240	8,3	619	1 721	1 210	690	
0-14 v	1993	20,0		20,5	18,4	21,0	21,5		
%-osuudet	2005	15,3		14,2	16,2	14,2	15,9		
	2010 **	13,5		12,7	14,1	11,9	15,5		
	2020**	13,1		11,8	13,1	11,9	15,7		
	2030**	12,7		11,8	12,6	11,6	15,4		
15-64 v	1993	67,9		67,9	68,6	67,4	66,9		
%-osuudet	2005	65,9		68,2	65,4	65,9	65,2		
	2010 **	65,7		67,0	66,0	65,9	63,9		
	2020**	57,6		54,8	59,7	56,7	56,0		
	2030**	52,8		47,6	54,9	51,6	53,2		
65- v	1993	12,1		11,5	12,9	11,5	11,6		
%-osuudet	2005	18,1		16,4	18,7	18,9	17,0		

LIITE 10

2 / 5

		Vuosi	TUNTURI-LAPPI	% Lapis-ta	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
		2010 **	20,7		20,3	19,9	22,2	20,7
		2020**	29,4		33,4	27,3	31,4	28,3
		2030**	34,5		40,6	32,5	36,9	31,4
	naiset	1993	7 869	7,8	1 186	3 054	2 277	1 352
		2005	6 865	7,4	939	2 881	1 857	1 188
		2010 **	6 527	7,4	871	2 726	1 738	1 192
		2020**	6 305	7,4	801	2 650	1 666	1 188
		2030**	6 126	7,4	757	2 605	1 601	1 163
	naiset	1993	48,5		47,8	48,8	48,7	48,2
	%-osuudet	2005	48,4		46,4	49,5	48,0	48,2
		2010 **	48,7		47,7	48,6	48,2	50,8
		2020**	49,4		48,6	48,8	48,6	52,4
		2030**	49,8		49,7	49,2	48,8	53,0
Syntyneet		1993	202	7,8	30	75	54	43
		1994	176	6,9	30	65	51	30
		1995	181	7,8	29	75	43	34
		1996	134	5,8	13	62	39	20
		1997	143	6,5	23	65	26	29
		1998	146	6,7	32	64	24	26
		1999	119	6,0	20	47	34	18
		2000	118	5,9	16	52	33	17
		2001	101	5,6	18	44	21	18
		2002	105	6,0	12	47	24	22
		2003	130	7,3	16	65	26	23
		2004	122	6,8	16	53	35	18
		2005	125	7,0	14	53	31	27
		2010 **	93	5,4	13	41	23	16
		2020**	85	5,2	12	37	21	15
		2030**	73	5,1	10	32	18	13
Luonnollinen väestönlisäys = syntyneet - kuolleet		1993	32		9	-2	8	17
		1994	22		6	-2	6	12
		1995	43		17	12	3	11
		1996	-24		-1	-11	-9	-3
		1997	-54		1	-24	-25	-6
		1998	-5		14	1	-21	1
		1999	-20		2	-20	-1	-1
		2000	-33		-12	-11	0	-10
		2001	-64		-8	-19	-33	-4
		2002	-53		-14	-23	-10	-6
		2003	-49		-12	-10	-32	5
		2004	-33		-3	-5	-11	-14
		2005	-24		-16	-6	-4	2
		2010 **	-68		-11	-25	-22	-10
		2020**	-91		-14	-33	-30	-14
		2030**	-117		-20	-41	-35	-21
KOKONAISNETTOMUUTTO (kuntien välinen nettomuutto + nettosiirtolaisuus)		1993	-82		-3	-31	-35	-13
		1994	-228		-37	-31	-107	-53
		1995	-254		-55	-32	-94	-73
		1996	-282		-34	-103	-119	-26
		1997	-207		-14	-68	-91	-34
		1998	-222		-56	-15	-105	-46

		Vuosi	TUNTURI- LAPPI	% Lapis- ta	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
		1999	-258		-105	-70	-62	-21
		2000	-242		-66	-62	-77	-37
		2001	-98		-34	18	-44	-38
		2002	-15		-14	-5	13	-9
		2003	-7		-40	38	-5	0
		2004	-13		-21	16	0	-8
		2005	-34		17	6	-32	-25
HUOLTOSUHDE 2)		1993	2,17		2,20	2,10	2,37	2,02
		2004(e)	1,52		1,89	1,39	1,64	1,42
TYÖVOIMA		1993	7 503	8,0	1 182	2 901	2 140	1 280
		1994	7 289	7,9	1 140	2 908	2 037	1 204
		1995	7 127	7,8	1 109	2 864	1 967	1 187
		1996	7 038	7,7	1 131	2 840	1 899	1 168
		1997	6 991	7,7	1 115	2 776	1 887	1 213
		1998	6 914	7,6	1 072	2 829	1 802	1 211
		1999	6 903	7,7	1 069	2 793	1 829	1 212
		2000	6 744	7,7	1 029	2 781	1 765	1 169
		2001	6 734	7,7	1 025	2 803	1 751	1 155
		2002	6 638	7,7	972	2 783	1 723	1 160
		2003	6 691	7,9	956	2 783	1 783	1 169
		2004(e)	6 758	7,9	930	2 844	1 813	1 171
		muutos-% 1993-2004(e)	-9,9		-21,3	-2,0	-15,3	-8,5
TYÖTTÖMÄT		1993	2 393	9,0	405	886	752	350
- vuodet 1993-2003		1994	2 282	9,0	410	900	664	308
Työssäkäyntitilastot		1995	2 375	9,3	393	966	694	322
- vuodet 2004 ja 2005		1996	2 332	9,3	448	921	666	297
Lapin TE-keskus		1997	1 893	8,3	342	699	573	279
		1998	1 753	8,1	319	688	489	257
		1999	1 632	8,1	321	599	497	215
		2000	1 473	7,9	298	590	407	178
		2001	1 326	7,4	311	491	357	167
		2002	1 143	7,1	246	456	289	152
		2003	1 207	7,9	257	434	375	141
		2004	1 216	8,3	228	470	353	165
		2005	1 184	8,3	209	451	349	175
TYÖTTÖMIEN %-OSUUS TYÖVOIMASTA		1993	31,9		34,3	30,5	35,1	27,3
		1994	31,3		36,0	30,9	32,6	25,6
		1995	33,3		35,4	33,7	35,3	27,1
		1996	33,1		39,6	32,4	35,1	25,4
		1997	27,1		30,7	25,2	30,4	23,0
		1998	25,4		29,8	24,3	27,1	21,2
		1999	23,6		30,0	21,4	27,2	17,7
		2000	21,8		29,0	21,2	23,1	15,2
		2001	19,7		30,3	17,5	20,4	14,5
		2002	17,2		25,3	16,4	16,8	13,1
		2003	18,0		26,9	15,6	21,0	12,1
		2004	18,0		24,5	16,5	19,5	14,1
		- % 2004(e) työvoimasta	2005		22,5	15,9	19,2	14,9
TYÖLLISYYSASTE		1993	46,4		46,1	46,9	44,0	49,5
Lähde: TK / Työssäkäyntitilastot		2004(e)	60,1		51,4	64,8	56,6	61,9
TYÖPAIKAT		1993	4 939	7,4	686	1 993	1 370	890
(alueella työssäkäyvät)		1994	4 728	7,1	626	1 892	1 304	906

		Vuosi	TUNTURI-LAPPI	% Lapis-ta	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
		1995	4 509	6,9	633	1 781	1 242	853
		1996	4 515	6,9	613	1 858	1 199	845
		1997	4 738	7,1	660	2 006	1 172	900
		1998	4 994	7,3	649	2 117	1 286	942
		1999	5 042	7,4	646	2 139	1 287	970
		2000	5 067	7,4	647	2 163	1 299	958
		2001	5 112	7,5	631	2 235	1 270	976
		2002	5 263	7,6	651	2 281	1 330	1 001
		2003	5 284	7,6	623	2 252	1 354	1 055
		2004(e)	5 459	7,8	639	2 397	1 406	1 017
		muutos-% 1993-2004(e)	tarkista kaava	10,5	-5,1	14,5	-2,9	12,5
TYÖPAIKAT TOIMILAOITTAIN	Alkutuotanto	2004(e)	402	10,1	83	183	96	40
	Jalostus	2004(e)	497	3,4	48	214	152	83
	- mineraalien kaivu		13	3,6	1	8	3	1
	- teollisuus		165	1,8	14	45	72	34
	- sähkö-, kaasu- ja vesih.		53	6,1	8	26	6	13
	- rakentaminen		266	6,5	25	135	71	35
	Yksityiset palvelut	2004(e)	2 542	10,8	228	1 148	666	500
	Yhteiskunn. palvelut	2004(e)	1 843	7,1	245	799	433	366
	Toimiala tuntematon	2004(e)	175	10,3	35	53	59	28
%-osuudet	Alkutuotanto	2004(e)	7,6		12,7	8,0	7,2	4,0
	Jalostus	2004(e)	9,4		7,4	9,4	11,4	8,3
	- mineraalien kaivu		0,2		0,2	0,4	0,2	0,1
	- teollisuus		3,1		2,2	2,0	5,4	3,4
	- sähkö-, kaasu- ja vesih.		1,0		1,2	1,1	0,5	1,3
	- rakentaminen		5,1		3,8	5,9	5,3	3,5
	Yksityiset palvelut	2004(e)	48,3		35,0	50,3	50,1	50,0
	Yhteiskunn. palvelut	2004(e)	35,0		37,6	35,0	32,6	36,6
	Toimiala tuntematon	2004(e)	3,3		5,4	2,3	4,4	2,8
ALUEELLA TYÖSSÄKÄYVÄT TYÖNANTAJASEKTORIN MUKAAN	Yhteensä	1993	4 939	7,4	686	1993	1370	890
	- Palkansaajat yht.		3 603	6,6	467	1434	1021	681
	* valtio		888	7,7	121	355	184	228
	* kunta		1 383	7,5	188	524	396	275
	* valtioenemm. Oy		70	1,3	0	16	49	5
	* yksityinen		1 233	6,5	135	538	390	170
	* tuntematon		29	18,0	23	1	2	3
	- Yrittäjät		1 336	11,2	219	559	349	209
-%-osuudet	Yhteensä	1993	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0
	- Palkansaajat yht.		72,9		68,1	72,0	74,5	76,5
	* valtio		18,0		17,6	17,8	13,4	25,6
	* kunta		28,0		27,4	26,3	28,9	30,9
	* valtioenemm. Oy		1,4		0,0	0,8	3,6	0,6
	* yksityinen		25,0		19,7	27,0	28,5	19,1
	* tuntematon		0,6		3,4	0,1	0,1	0,3
	- Yrittäjät		27,1		31,9	28,0	25,5	23,5
ALUEELLA TYÖSSÄKÄYVÄT TYÖNANTAJASEKTORIN MUKAAN	Yhteensä	2003	5 284	7,6	623	2 252	1 354	1 055
	- Palkansaajat yht.		4 296	7,1	462	1 848	1 081	905
	* valtio		413	6,2	105	129	98	81
	* kunta		1 444	7,5	191	657	325	271
	* valtioenemm. Oy		78	1,9	6	38	19	15
	* yksityinen		2 359	7,7	158	1 024	639	538
	* tuntematon		2	7,1	2	0	0	0

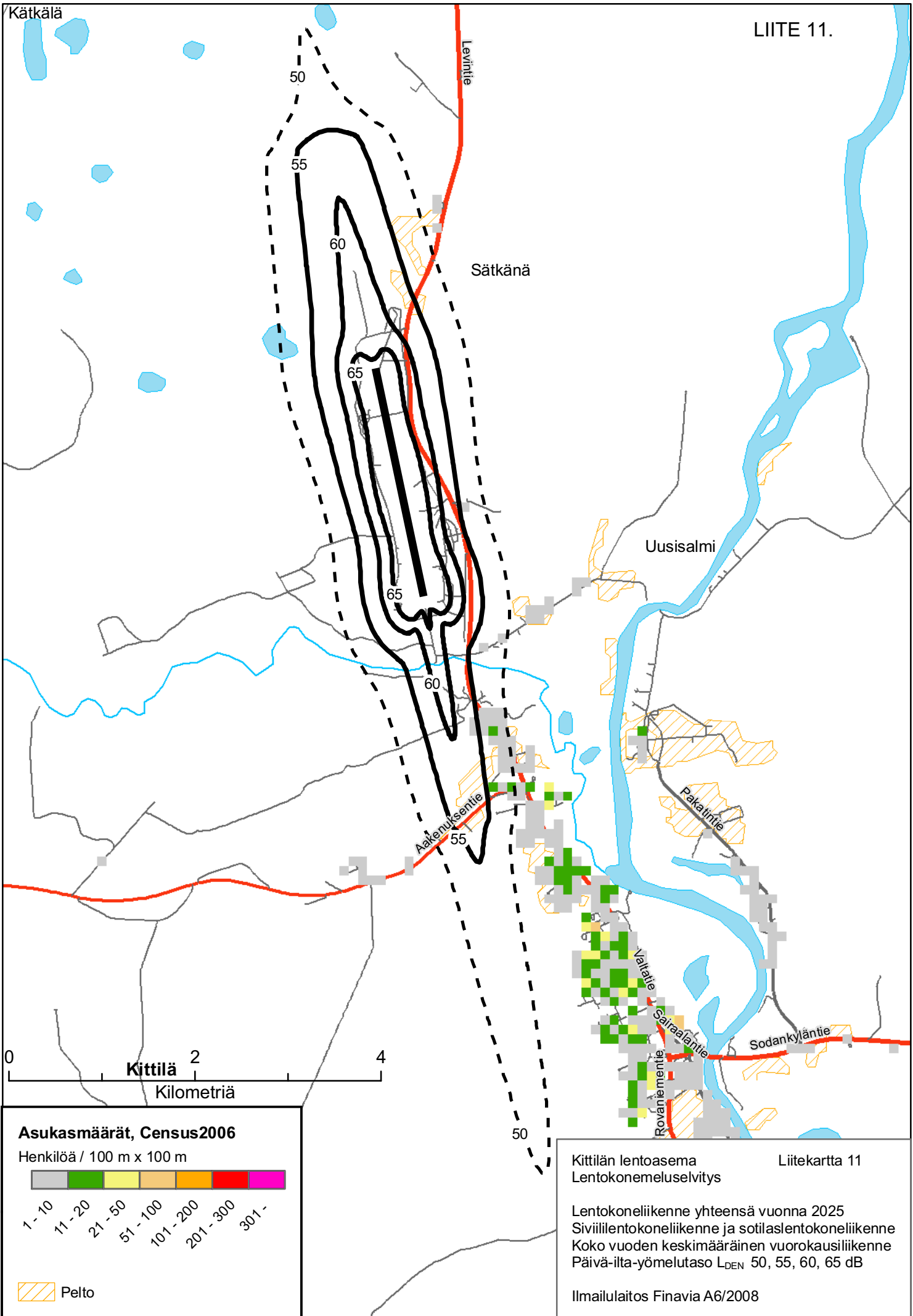
		Vuosi	TUNTURI-LAPPI	% Lapis-ta	Enontekiö	Kittilä	Kolari	Muonio
	- Yrittäjät		988	11,6	161	404	273	150
-%-osuudet	Yhteensä	2003	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0
	- Palkansaajat yht.		81,3		74,2	82,1	79,8	85,8
	* valtio		7,8		16,9	5,7	7,2	7,7
	* kunta		27,3		30,7	29,2	24,0	25,7
	* valtioenemm. Oy		1,5		1,0	1,7	1,4	1,4
	* yksityinen		44,6		25,4	45,5	47,2	51,0
	* tuntematon		0,0		0,3	0,0	0,0	0,0
	- Yrittäjät		18,7		25,8	17,9	20,2	14,2
KOULUTUS	Tutk. suorittaneita yht.	2004	6 957	7,4	938	2 861	1 898	1 260
	- ei perusast.jälk.tutk.		4 926	8,2	754	1 999	1 389	784
	- keskiaste		5 108	8,2	710	2 097	1 405	896
	- korkea-aste		1 849	5,8	228	764	493	364
	15 v. täytt .väestö		11 883	7,7	1 692	4 860	3 287	2 044
KOULUTUSASTE	Perusast. jälk. tutk.suoritt.	2004	58,5		55,4	58,9	57,7	61,6
	- ei tutk. suorittaneet		41,5		44,6	41,1	42,3	38,4
	- keskiaste		43,0		42,0	43,1	42,7	43,8
	- korkea-aste		15,6		13,5	15,7	15,0	17,8
ARVONLISÄYS	Yhteensä, milj. €	2003	227	6,2				
	€ /asukas	2003	15 947					
YRITYSTOIMINTA	Toimipaikkojen lkm	1993	913	10,6	92	361	303	157
		2004	1 080	11,8	142	473	290	175
	%-muutos	1993-2003	18,3		54,3	31,0	-4,3	11,5
	Henkilöstön lkm	1993	1 870	5,9	202	825	558	285
		2004	2 658	7,8	257	1 347	616	438
	%-muutos	1993-2004	42,1		27,2	63,3	10,4	53,7
	Liikevaihto , 1000 €	2004	338 925	4,1	27 722	146 382	74 837	89 984
TEOLLISUUSTOIMINTA (toimialat C, D, E)	Toimipaikat	1995	79	8,2	10	36	19	14
		2004	82	8,6	10	36	22	14
	Henkilöstön lkm	1995	178	1,6	20	69	61	28
		2004	132	1,3	14	51	42	25
	Liikevaihto, 1000 €	1995	20 194	0,7	1 919	8 142	6 949	3 184
		2004	18 577	0,4	1 428	8 223	5 271	3 655
	Vienti , 1000 €	1995	3 913	0,2	..	2 839	1 074	..
		2004	1 414	0,0	106	512	747	49
	Bruttoarvo, 1000 €	1995	18 150	0,6	1 237	8 242	6 566	2 105
		2004	16 835	0,4	1 226	7 436	5 057	3 116
	Viennin %-osuus	1995	21,6	41,7	#ARVO!	34,4	16,4	
	bruttoarvosta	2004	8,4	12,1	8,6	6,9	14,8	1,6

LÄHTEET: Tikastokeskus ja Lapin TE-keskus / Työvoimaosasto

Huoltosuhde (elatusuhde) = kuinka monta työhön osallistumatonta (työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä) on yhtä työllistä kohti eli kuinka monta elätettävää on yhtä elättäjää kohti

(e) ennakkotieto

***) Tilastokeskuksen muuttoliikkeen sisältämä väestöennuste vuodelta 2004

Kätkälä

Sätänä

Uusisalmi

Pakarintie

Valtatie

Sairaalantie

Rovaniementie

Sodankyläntie

Aakenuksentie

Levintie

0 2 4
Kittilä
Kilometriä

Asukasmäärät, Census2006
Henkilöä / 100 m x 100 m

1 - 10	11 - 20	21 - 50	51 - 100	101 - 200	201 - 300	301 -
--------	---------	---------	----------	-----------	-----------	-------

Pelto

Kittilän lentoasema
Lentokonemeluselvitys

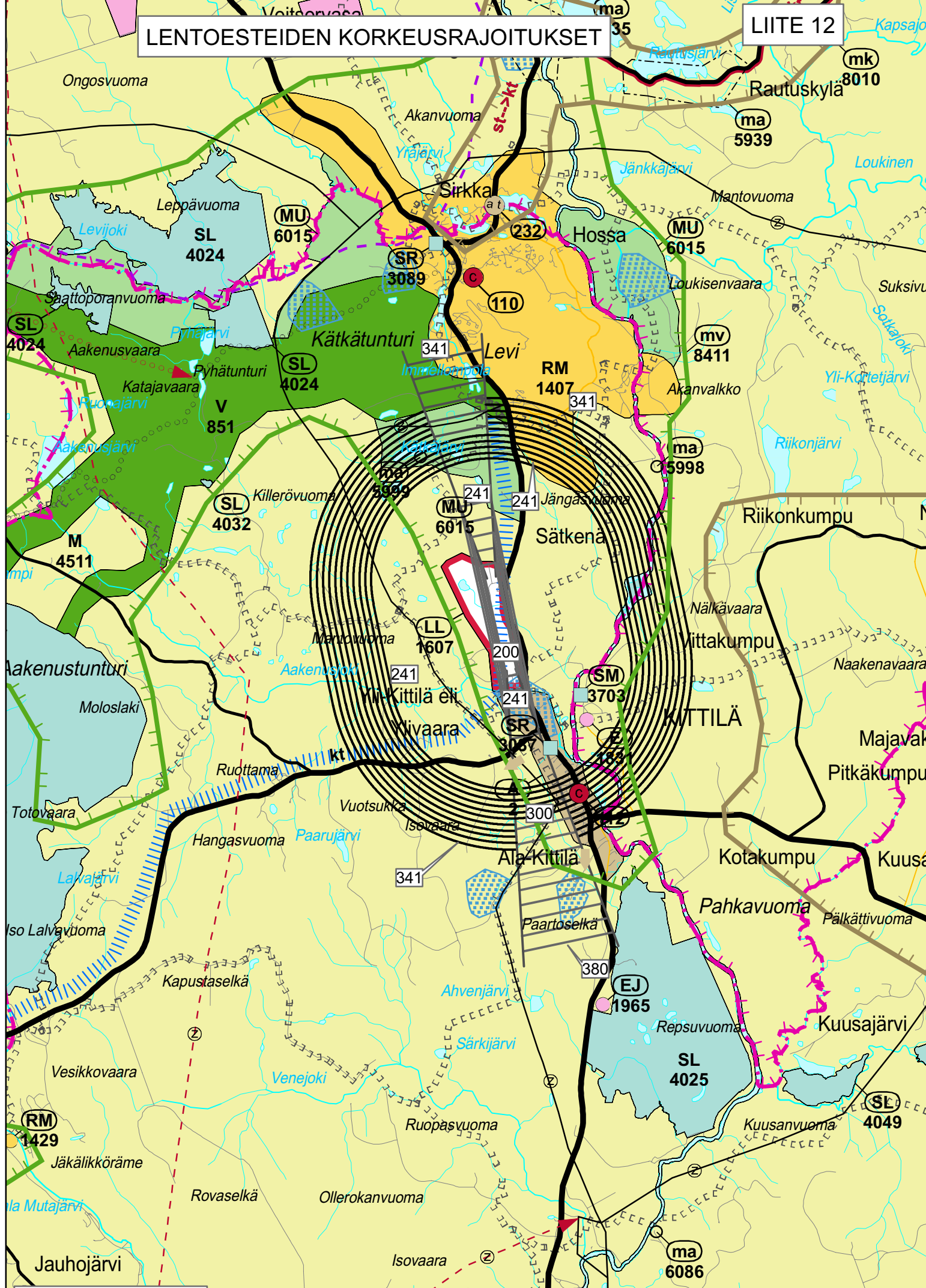
Liitekartta 11

Lentokoneliikenne yhteensä vuonna 2025
Siviililentokoneliikenne ja sotilaslentokoneliikenne
Koko vuoden keskimääräinen vuorokausiliikenne
Päivä-ilta-yömelutaso L_{DEN} 50, 55, 60, 65 dB

Ilmailulaitos Finavia A6/2008

LENTOESTEIDEN KORKEUSRAJOITUKSET

LIITE 12

Lähde: Ilmailulaitos 2009

0 2.5 5 10 15 Kilometriä

TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA ESITETYT MUISTUTUKSET JA LAUSUNNOT SEKÄ NIIHIN ANNETTAVAT VASTINEET

Ehdotusvaiheen kuuleminen 1.6.-30.6.2009

Hallitus on hyväksynyt vastineet 28.9.2009

Kunnat / kuntayhtymät

Lausunto (kunnat)	Esitys vastineeksi
<p>Enontekiön kunta</p> <p>Enontekiön kunnanhallitus viittaa maakuntakaavaluonnoksesta aiemmissa yhteyksissä antamiinsa lausuntoihin ja kannanottoihin ja esittää lausuntoon vielä seuraavaa:</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaava-asia on ollut työn alla tähän mennessä noin kolme ja puoli vuotta, joka on kohtuullisen pitkä aika. Kaavan valmistelu- ja selvitystyö on ollut erittäin laaja ulottuen myös Norjan ja Ruotsin vieranomaisten kanssa käytyihin neuvotteluihin ja yhteydenpitoihin, mikä osaltaan selittää valmisteluajan pituutta. Valmisteluprosessi kaiken kaikkiaan, erityisesti valtakunnan rajat ylittävältä osalta, on ollut tarkoituksenmukainen ja tarpeellinen.</p> <p>Tunturi-lapin maakuntakaavaehdotus on matkailupainotteinen, koska alueen elinkeinoelämä ja sen edelleen kehittäminen on erittäin merkittävästi sidoksissa matkailuun. Samoin esimerkiksi alueen kuntien kehittämissuunnitelmat ja hankkeet painottuvat matkailuun ja sen liitännäistoimintoihin. Ehdotuksessa on otettu huomioon alueella vahvistetut sekä oikeusvaikutuksettomat että oikeusvaikutteiset yleiskaavat ja muut maankäyttöön liittyvät suunnitelmat.</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p>
<p>Toinen merkittävästi alueen elinkeinoelämään vaikuttava tekijä, kaivos-toiminta ja sen kehittäminen, on huomioitu kaavaehdotuksessa sillä tarkkuudella, joka kaavan laatimisaikana on tullut esille ja vireille. Enontekiön kunta kuitenkin katsoo, että kaavaehdotukseen olisi tullut sisällyttää malmipotentialisena varauksena Enontekiön käsivarren alueella jo pitkään tutkimusten kohteena ollut Ruossakeron-Sarvisoavin alue. Alueen merkitseminen maakuntakaavan, vaikka informatiivisellakin merkinnällä, olisi tärkeää, jotta kaikki toimijat ja sidosryhmät voisivat paremmin mieltää alueen luonteen ja ottaa sen omista suunnitelmissaan huomioon, samoin ko. alueella tutkimusvaltauksilla toimivat malminetsintäyritykset voisivat jatkaa toimintaansa luottaen siihen, että malmiesiintymien hyödyntämiseen tulevaisuudessa on olemassa maakunnallinen tahtotila.</p>	<p>Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti merkinnästä aiheutuvien epäselvyyksien vuoksi siirtää todennäköisten mineraalivarantoalueiden osoittamisen selostuksen teemakartalle. Alueella toimitaan kaivoslain mukaisesti.</p> <p>Potentiaaliset mineraalivarantoalueet on osoitettu kaavaselostuksessa s.83 kuvassa 25.</p>
<p>Yhteystarpeena esitetty rautatien jatkaminen Kolarista Norjaan Jäämerelle, Jäämeren rata, on pitkällä tähtäimellä erityisen tärkeä. Asian tärkeyttä korostaa sekin, että Norjassa ollaan asiasta hyvin kiinnostuneita ja norjalaisten toimesta kyseiseen aiheeseen on valmistumassa kokonaisvaltainen selvitys, joka julkistetaan vielä kuluvan kesän aikana. Radan tärkeyttä korostaa myös yleisesti tiedossa oleva käsitys ilmaston muuttumisesta ja saastumisesta. Kansantaloudellisesti Jäämerelle ulottuvalla rautatiellä olisi Suomelle erittäin suuret vaikutukset, saataisiinhan tätä kautta suora yhteys ympärivuotiseen avomerisatamaan ja kauppamerenkulun kuljetusmatkat kaukomarkkinoille lyhenisivät oleellisesti.</p>	<p>Jäämeren rata on osoitettu kehittämisperiaatemerikinnällä; Raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys.</p>
<p>Saamelaisalueen poikittaisena yhteystarpeena on esitetty Nunnanen-Lisma -tieyhteyttä. Aikaisemmin kyseisellä välillä oli ikaikainen vanha kulkureitti, mutta se on kuljetusvälineiden ja maanteiden rakentamisen jälkeen jäänyt vähemmälle käytölle. Suora yhteystarve ei ole kuitenkaan alueelta poistunut, sen merkitys on päinvastoin lisääntynyt. Enontekiön alueelta puuttuu kokonaan yhdysverkosto muihin saamelaisalueen/Ylä-Lapin alueen kuntiin. Lähes kaikki saamelaishallintoon liittyvät palvelut on sijoitettu Inariin, samoin Saamelaisalueen koulutuskeskus on Inarissa,</p>	<p>Nunnanen-Lisma yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerikinnällä; Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys.</p>

<p>joten Enontekiön saamelaisväestö ja enontekiöläiset nuoret ovat eriarvoisessa asemassa em. palveluiden suhteen kuin muu Ylä-Lapin alueen väestö.</p> <p>Matkailullisesti tällä poikittaisella yhteydellä olisi todella merkittävä vaikutus, sillä se mahdollistaisi aivan uuden matkailureitin syntymisen. Yhdystie parantaisi näin ollen merkittävästi Enontekiön alueen itäkylien ja Inarin länsialueen kylien säilymistä ja kehittymistä. Näillä perusteilla kyseinen yhteystarveselvitys on ajankohtainen ja tärkeä.</p>	
<p>Lisäksi Enontekiön kunnanhallitus esittää, että Lapin liitto selvittäisi, voitaisiinko maakuntakaavaan sisällyttää yhteystarveselvitys välille Kaarresuvanto – Norjan Kautokeino, vanhan postinkuljetusreitin mukaisesti.</p>	<p>Yhteystarveselvityksen voi tehdä ilman maakuntakaavamerkintääkin. Tässä vaiheessa ei ole riittävästi perustietoja kaavakartalle merkitsemiseen.</p>
<p><u>Kittilän kunta</u></p>	
<p>Kunnanhallitus päätti Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta ja sen selostuksesta lausuntonaan esittää, että maakuntakaavaan tulee lisätä Kyrön- ja Kuivasalmen paliskunnan välinen raja kuten on muiden paliskuntien rajat merkitty.</p>	<p>Paliskuntien välinen esteita on merkitty kuten muidenkin paliskuntien. Maakuntakaavan tiedot perustuvat Paliskuntain yhdistykseltä saamaan aineistoon.</p>
<p>Maakuntakaavan merkintöjen sisällöt eivät saa olla ristiriidassa kunnanvaltuuston hyväksymien kaavojen kanssa.</p>	<p>Maakuntakaavan merkinnät ovat yleispiirteisemmät kuin yleiskaavojen. Yleiskaavalla täsmennetään maakuntakaavaa.</p>
<p>Lisäksi kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti kunnanjohtajan täydennyksen, että maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon tulvadirektiivin aiheuttamat vaikutukset.</p>	<p>Maakuntakaavamääräyksessä tulvadirektiivi on huomioitu sillä tasolla kuin se tässä vaiheessa on mahdollista ottaa huomioon.</p>
<p>ST 956 Sirkka-Hetta tieluokitus tulee nostaa kantatieksi.</p>	<p>Tie tulisi kunnostaa seututie –luokkaan.</p>
<p>Köngäs-Tepasto tieyhteys tulee perusparantaa, tieyhteydestä on laadittu kattava tarveselvitys.</p>	<p>Nykyinen maakuntakaavamerkintä mahdollistaa tien parantamisen.</p>
<p>Tepasto-Raattama tieyhteys tulee muuttaa seututiekseksi. Kyseisten tieyhteyksien parantaminen edistää merkittävästi matkailu- ja työmatkaliikenteen sujuvuutta sekä turvallisuutta.</p>	<p>Kaavaratkaisu perustuu tehtyyn liikenneselvitykseen.</p>
<p>Maaseudun kehittämisen kohdealueeksi lisätään Tepasto-Lompolo-Pulju ja keskuskyläksi Tepasto. Alue on vahvaa matkailu- ja loma-asutusaluetta.</p>	<p>Kehittämisen kohdealueiden merkitseminen perustuu analyysiin yhdyskuntarakenteesta, väestöstä ja palveluista. Vain edullisimmat alueet on merkitty kehittämisen kohdealueina. Merkintä ei tarkoita, ettei muitakin alueita (kuten Tepasto-Lompolo-Pulju) voisi kehittää. Keskuskyläksi on osoitettu rakenneanalyysin perusteella kunnan osansa keskuskylät (tässä osassa Kittilää Sirkka ja Raattama).</p>
<p>Selostusluonnoksen kohtaan "Energiahuolto" lisätään lausuma, että tämä ei koske Ounasjokea.</p>	<p>Selostuksen teksti on lainaus Maakuntasuunnitelmasta 2022.</p>
<p>"Kuntien kehittämistavoitteita" lisätään Kittilän kohdalle huomautus siitä, että Kittilän kunnassa on poikkeuksellisen paljon sorateitä.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Lisätään esitetty teksti.</p>
<p><u>Kolarin kunta</u></p>	
<p>Ei huomautettavaa.</p>	
<p><u>Muonion kunta</u></p>	
<p>Tunturi-Lapissa ylivoimaisesti johtava, eniten työllistävä ja eniten kasvava elinkeino on matkailu. Koko seutukunnan matkailun ehdoton vetovoimatekijä ja kilpailuvaltti on luonto ja mahdollisimman luonnontilaiset metsät matkailun ja retkeilyn kohdealueella. Näitä tukevat alueen luonnonsuojelu- ja Natura-alueet, jotka toimivat alueen vetovoimatekijöinä ja joiden reuna-alueille kasvavat luontoon tukeutuvat matkailureitit ja -palvelut on suurelta osin suunnattava.</p>	
<p>Pohjoinen alue:</p>	
<p>1. MU2-merkintä</p>	
<p>– Linjaus toteutetaan Enontekiön ja Muonion kunnan rajalta Kaarantjärveltä Nirrolompolon pohjoispuolitse Köngäsenjärven pohjoispäähän.</p>	
<p>– Kaavaselostukseen: MU2-merkinnällä osoitetaan alueita, jotka on tarkoitettu pääasiassa matkailuun, poronhoitoon ja luonnon moninaiskäyttöön ja joilla alueen pääkäyttötarkoitusta haittaamaton luonnonmukainen metsänhoito olisi sallittu. Alueelle on tarkoitus sijoittaa ohjelmajärjestelmien ohjaamistarpeen vuoksi polkuja tai reittejä levähdys- ja muine tukij-</p>	<p>Merkinnän rajaus ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p>

<p>alueineen.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alueelle voidaan suunnitella sijoitettavaksi luontoon ja maisemaan sopivalla tavalla retkeilyn ja ohjelmapalvelujen tukikohtia. Suunniteltavien matkailupalveluiden tulee olla ympäristövaikutuksiltaan vähäisiä. – Alueella voidaan suorittaa metsälain 6 §:n mukaisia hakkuita ja muita metsänkäsitteilytoimia, jotka eivät häiritse alueen pääkäyttötarkoitusta. 	
<p>2. Mielmukkavaaran tuulivoima-alue</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tuulivoima-alueeksi kaavassa varattu alue vaikeuttaa edellä esitetyn ja matkailuelinkeinon toimintaa yleensäkin. – Kaavamerkinnällä edellytetään, että maisema- ja rantarakentamiseen soveltuvilla alueilla voimajohtolinjat rakennetaan maanalaisella kaapelilla. 	<p>Alueen soveltuvuus tuulivoima-alueeksi tutkitaan tarkemmin YVA –menettelyssä. Maakunta-kaavamerkintä mahdollistaa tarkemman suunnittelun.</p>
<p><u>Inarin kunta</u> Ei huomauttamista.</p>	
<p><u>Ylitornion kunta (esityslista)</u> Lausuntonaan kunnanhallitus päättää todeta, että Tunturi-Lapin seutukaa-va kokonaisuudessaan on rohkea visio tulevaisuudesta. Sillä pitäisi kuitenkin voimakkaammin edistää Pallashotellin rakentamista koko suunnitellussa laajuudessa, sillä se parhaiten säästää luontoa ja tuo upean Pallaksen koko kansan saavutettavaksi.</p>	<p>Pallaksen kohta on merkitty matkailupalveluiden kohde merkinnällä. Rakentamisen laajuus ratkaistaan tarkemmin lakimuutoksen ja yksityiskohtaisemman kaavoituksen yhteydessä.</p>
<p>Myös kansainvälisen tieyhenteiden Kolari-Kittilä-Inari vilkasliikenteisen osan Ylläsjärvi-Kurtakko uusi linjaus ja oikaisu Kolarin suunnalta pitäisi näkyä jo kaavakartassa ja perustella paremmin, koska liikennemäärät ovat nopeassa kasvussa.</p>	<p>Ko. asiat on huomioitu maakuntakaavakartassa. Kittilä-Inari tieyhteydelle on esitetty tieluokan nosta (seututie → kantatie). Ylläsjärvi-Kurtakko on osoitettu merkittävästi parannettava tie – merkinnällä.</p>
<p><u>Rovaniemen kaupunki</u> Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa kaava-alueen eteläosassa, joka rajoittuu Rovaniemen kaupungin raja-alueen käyttötarkoitus on pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Kittiläntien varrelle on merkitty maaseudun kehittämisen kohdealue (mk), joka alkaa kunnanrajalta ja jatkuu Alakylään saakka. Tämän alueen asukkaat voivat käyttää myös Lohinivan kylän palveluja. Lohiniva on merkitty Rovaniemen maakuntakaavassa keskuskyläksi eli kyläksi, joka palvelee myös lähikylien asukkaita.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Maakuntakaavaehdotukseen on merkitty sähkölinjan yhteystarve (z), joka sijaitsee Taapajärven ja kaupungin rajan välisellä alueella. Vastaavaa aluevarausta ei tehty Rovaniemen maakuntakaavaan, mutta se voidaan merkitä kaavakarttaan Rovaniemen maakuntakaavan kokonaisuudistuksessa, joka on tarkoitus käynnistää v. 2012.</p>	<p>Ko. yhteys on Rovaniemen maakuntakaavassa sähkölinjana.</p>
<p>Kaavaehdotukseen on merkitty myös kaksi moottorikelkkailureitin aluevarausta, joiden jatkeet on merkitty myös Rovaniemen maakuntakaavaan. Rovaniemen kaupunki on ryhtynyt suunnittelemaan moottorikelkkareittiä linjauksella Rovaniemi- Lohiniva. Reittiä suunnitellaan Fingrid oy:n voimajohtolinjalle, joka tulee sivuamaan mm. Meltausta ja Lohinivaa. Lohinivan lähistölle päättyy Kittilän kunnan rakennuttama virallinen reittiyhteys Leviltä asti. Tarkoituksena on yhdistää nämä reitit. Lisäksi kyseinen suunnittelureitti on Lapin maakuntakaavassa jo huomioitu ympäristöministeriön vireille laittamassa Suomen moottorikelkkareittien tavoiteverkossa. Tästä reittivaihtoehdosta muodostuu aikoinaan moottorikelkkailun pääväylä Kittilän ja Kolarin matkailukeskuksiin.</p>	<p>Linjaus voidaan suunnitella tarkemmin reittisuunnitelmassa.</p>
<p><u>Tunturi-Lapin kehitys ry</u> Tunturi-Lapin maakuntakaavan aloituskokous pidettiin 16.12.2005. Kaavan valmistelutyö on ollut hyvin laajaa ja se on ulottunut myös Norjan ja Ruotsin viranomaisten kanssa käytyihin neuvotteluihin. Kaavaehdotus on voimakkaasti matkailupainotteinen, koska alueen elinkeinoelämä ja sen kehittäminen painottuu matkailuun. Ehdotuksessa on otettu huomioon kaikki alueella vahvistetut sekä oikeusvaikutuksettomat että oikeusvaikutteiset yleiskaavat sekä muut maankäyttöön liittyvät suunnitelmat, ja alueen kuntien kehittämistavoitteet. Toinen merkittävästi alueen elinkeinoelämään vaikuttava tekijä kaivos-toiminta ja sen kehittäminen on huomioitu kaavaehdotuksessa sillä tarkkuudella ja niillä tiedoilla jotka kaavan laatimisaikana ovat tulleet esille. Kaavan laatimisvaiheessa suurimpia yksittäisiä kiistanaiheita ovat olleet matkailun ja metsätalouden näkemys erot metsätalouden ohjaamistarpeista</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Täydennetään kaavaselistusta. Tarkennetaan selostusta V-alueiden osalta.</p>

<p>matkailun vetovoima-alueilla. Käsitukset siitä, kuinka laajoja alueita tarvitaan virkistykseen ja kuinka tiukkoja metsänkäsittelymääryksiä niillä tarvitaan, ovat vielä kaukana toisistaan. Kaavan käsittelyn loppuvaiheiden aikana ei varmaankaan löydetä lopullisia ratkaisuja, mutta sitovia suosituksia tulisi ainakin valtion maiden osalta löytää.</p>	
<p>Yhteystarpeina esitetyt radan jatkaminen Kolarista Ylläksen kautta Leville ja Jäämeren rata, jota myös norjalaiset ovat hyvin voimakkaasti esittäneet, ovat tärkeitä tulevaisuuden hankkeita ja ne tulee säilyttää kaavassa.</p>	<p>Yhteydet on merkitty raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys –merkinällä.</p>
<p>Saamelaisalueen poikittaisena yhteystarpeena on esitetty myös kiistanalaista Nunnanen-Lisma tieyhteyttä. Nunnanen -Lisma välillä on ollut vanha tielaitoksen hallinnassa oleva keino, joka on poistettu Lapin lääninhallituksen päätöksellä 1980-luvun lopulla. Poikittainen suora yhteystarve ei ole poistunut alueelta, vaan yhteystarpeen merkitys on kasvanut.</p>	<p>Nunnanen-Lisma yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä; Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys.</p>
<p>Moottorikelkkailun runkoreittiverkosto tulee saada koko seutukunnan alueella maastoliikennelain mukaiseksi viralliseksi reittiverkostoksi.</p>	<p>Maakuntakaavan tavoite on saada runkoreitit virallisiksi reiteiksi.</p>
<p>Selostusosan 5.3.8. Virkistysalueet ja virkistys-/matkailukohteet tekstin tulisi kuulua ohaisen liitteen mukaisesti.</p>	<p>Täydennetään kaavaselistusta. Tarkennetaan selostusta V-alueiden osalta.</p>
<p>Seutukunta tukee Muonion kunnan esittämää aluerajausta MU-2 alueella Muonion kunnan pohjoisosassa.</p>	<p>Merkinnän rajaus ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p>
<p>Maakuntakaavassa tulee huomioida EU:n tulvadirektiivin vaikutukset.</p>	<p>Maakuntakaavamääräyksessä tulvadirektiivi on huomioitu sillä tasolla kuin se tässä vaiheessa on mahdollista ottaa huomioon.</p>
<p>Itä-Lapin kuntayhtymä Ei huomautettavaa</p>	
<p>Kemi-Tornio alueen kehittämisskeskus Ei huomautettavaa.</p>	
<p>Lausunto (viranomaiset)</p>	
<p>Lapin ympäristökeskus Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita on käsitelty selostuksen sivulla 41 ja vaikutusten arviointi kappaleessa sivulla 127 on arvioitu maakuntakaavaehdotuksen suhdetta valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin. Ympäristökeskus katsoo, että valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita on käsitelty valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, mutta yleispiirteisesti, kun otetaan huomioon niiden painoarvo valtakunnallisesti merkittävien asioiden ohjauvälineenä.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Luontoarvot Kaavaselistuksessa sivulla 84 on esitelty Metsähallituksen ja Lapin ympäristökeskuksen rajaustyöryhmän työtä ja suojelurajauksia. Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan kappale kaipaa tarkennusta. Ympäristökeskus esittääkin kappaleen uudeksi muotoiluksi seuraavaa: "Metsähallitus ja Lapin ympäristökeskus ovat ympäristöministeriön toimeksiannosta asettaneet työryhmän, jonka tarkoituksena on ollut selvittää suojeluohjelmien, perustettujen luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden päällekkäisiä rajauksia. Valtaosa valtakunnallisiin suojeluohjelmiin sisältyvistä alueista on toteutettu perustamalla niistä suojelualueita ja sisällyttämällä ne Natura 2000-suojelualueverkostoon. Näillä päällekkäisillä alueilla on rajauksia, jotka jonkin verran poikkeavat toisistaan. Työryhmän työn tavoitteena on ollut selvittää tätä kirjavaa rajaustilannetta. Suojelualueita toteutettaessa suojeluohjelmien alueita on useissa tapauksissa laajennettu, mutta osin myös supistettu, mikäli riittäviä perusteita ei ole ollut toteutuksen yhteydessä sisällyttää niitä lopulliseen suojelualueeseen. Sellainen suojeluohjelman alue, joka on työryhmän esittämän suojelualueen ulkopuolella sisältyy kuitenkin edelleen valtioneuvoston periaatepäätöksellä vahvistettuun suojeluohjelmaan, eikä alueita ole rajattu maakuntakaavan SL-alueiden ulkopuolelle. Näiden alueiden osalta tehdään Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelun yhteydessä tarkastelu ja tarvittaessa maankäyttöpäätös luonnontilaisten soiden vesita-</p>	<p>Täydennetään kaavaselistusta.</p>

louden turvaamiseksi. Suurimmat muutokset... "(loppuosa kappaleesta ennaltaan).

Pohjavesiasiat

Ympäristökeskuksen käsityksen mukaan pohjavesiasiat on käsitelty kaavaehdotuksessa riittävällä tavalla.

Kulttuuriympäristöasiat

Kaavaehdotuksessa on huomioitu monipuolisesti erilaisia kulttuuriympäristö-kohteita. Karttaan on merkitty kaikki valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuurihistorialliset ympäristöt (sekä RKY 1993 että RKY 2009 kohteet). Lisäksi siihen on otettu maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaita alueita tai kohteita. Kohteet on merkitty yhtenäisellä kaavamerkinnällä: ma – kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue / kohde tai sma – saamelaisen kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue / kohde. Alueiden luokitukset on esitetty aluekuvauksissa.

Omat kaavamerkintänsä ovat muinaismuisto-, kirkko-, rakennussuojelun tai maankäyttö- ja rakennussuojelulain sekä asetuksella valtion omistamien rakennusten suojelusta nojalla suojelluilla tai suojeltavaksi tarkoitetuilla kohteilla tai alueilla. Muinaismuistoja on karttaan merkitty 13 kappaletta yhteensä 530 rekisteröidystä kohteesta. S, SM ja SR -merkinnöillä on osoitettu yhteensä 26 kohdetta (sis. muinaismuistot). Lisäksi alueella on yksi Unescon maailmanperintökohde, joka on merkitty omalla un -merkinnällä.

Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävät tiet tai reitit ovat saaneet oman kaavamerkintänsä, mutta merkintään ei ole liitetty kaavamääräystä tai (alue) kuvausta, jolla ohjattaisiin kyseisten kohteiden suunnitteluperiaatteita. Muutamat reiteistä ulottuvat useamman kunnan alueelle, joten kaavamääräys voisi olla paikallaan. Kaavakartasta puuttuva ratsutie Muoniosta Kittilään on ilmeisesti tarkoitus merkitä karttaan.

Kaavaselostuksessa on mainittu perinnemaisemien olevan myös kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeitä alueita. Perinnemaisemat eli perinnebiotoopit on merkitty kaavaselostuksen kuntakohtaisiin kulttuuriympäristö-karttoihin, mutta itse kaavakartassa edes valtakunnallisesti merkittäviä perinnebiotooppeja ei ole mitenkään huomioitu, vaikka se olisi mahdollista. Useat ma -merkinnät sisältävät jopa valtakunnallisesti merkittäviä perinnebiotooppeja, mutta sitä ei mainita kohteiden aluekuvauksissa.

Kaavaselostuksessa kulttuuriympäristöä koskevassa osassa (s. 86–90) on muutamia epätarkkuuksia:

- Sivulla 86 kappaleessa 5.3.20. on viitattu kuvaan 26, jossa pitäisi olla esitettyinä tärkeimmät valtakunnalliset ja maakunnalliset muinaismuistokohteet. Kuvassa 26 on sen sijaan esitetty (luonnon) suojelualueet, maatalous-, metsätalous-, matkailu-, luontaistalous- ja poronhoitoalueet.
- sivulla 88 vasemman puoleisessa palstassa on kahdesti viitattu kuviin 22–25, kun ilmeisesti tarkoitetaan kuvia 28–31
- sivulla 89 luetteloon Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, RKY 1993, on Kittilän kohdalle virheellisesti merkitty Särestöniemen erämaatila ja ateljee (ma 6086). Kohde on mukana vasta uudessa Museoviraston esityksessä valtakunnallisesti merkittävistä rakennetun kulttuuriympäristön kohteista 2009.
- samassa luettelossa Kittilän kohdalla on Taatsijärvenmaisema (S 3096) kirjoitettu virheellisesti Taatsijärvenkylä; Muonion kohdalla Muonion
- kirkon kohdenumero (SR 3095) on eri kuin kaavakartassa ja aluekuvauksessa: SR 3073
- sivulla 90 Muonion kohteissa on sanoissa Ruototunturi ja matkaisuhoitelli lyöntivirhe; Pakasaivon kohdenumero (3063) on eri kuin kaavakartassa ja aluekuvauksessa: S 3093.

Kohde nro SM 3075 (Erkunan seita, Enontekiö) on merkitty kaavakarttaan

Merkintää kuvataan selostuksessa. Ratsutiestä ei ole riittäviä perustietoja, joten sitä ei voi merkitä kaavakarttaan.

Täydennetään aluekuvauksia perinnebiotooppien osalta.

Korjataan ja täydennetään selostusta.

<p>SM 3705</p> <p>Aluekuvauksessa ma 6098 on mainittu virheellisesti Porkkavaaran rajakunnat. Porkkavaara on Kittilän, Kolarin ja Rovaniemen (ei Muonio!) kuntien välinen rajapaikka.</p>	
<p>Tiet ja reitit</p> <p>Lisma-Nunnanen yhteys on merkitty maakuntakaavaehdotukseen merkinnällä tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvittävää yhteys. Selostuksessa sivulla 70 on todettu, että merkinnän perusteella ei voida aloittaa tien yleissuunnitelman laatimista. Yhteyden toteuttaminen vaatisi Natura-arvioinnin, Lemmenjoen kansallispuistolain muuttamisen ja erämaan osalta valtioneuvoston luvan. Tiehanke voisi edetä vain perusteellisemman selvityksen kautta, mitä tässä maakuntakaavassa on mahdollista: tarveselvitys, linjauksen suunnittelu, luontoselvitykset, Natura-arviointi, poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointi. Jos tällainen selvitys osoittaa tien tarpeelliseksi, voidaan maakuntakaavaa muuttaa tätä asiaa koskevana vaihekaavana tai seuraavan kokonaisuudistuksen yhteydessä.</p> <p>Edellä mainittuun viitaten ympäristökeskuksen käsityksen mukaan tieyhteyteen liittyviä epävarmuustekijöitä voidaan pitää merkittävinä. Selvittävää yhteys -merkintää ei ole kuitenkaan täsmennetty kaavakartalla selostuksessa mainitulla reunaehdoilla. Onko hankkeella tässä suunnittelutilanteessa sellaista merkittävyyttä, että sen osoittaminen maakuntakaavassa tässä vaiheessa on tarpeellista. Selostuksessa todetaan tarve muuttaa maakuntakaavaa tai laatia vaihekaava, kun hankkeeseen liittyvät selvitykset etenevät ja mahdollisesti osoittavat tien tarpeelliseksi ja mahdolliseksi.</p>	<p>Uudella yhteydellä olisi merkitystä paikalliselle liikkumiselle; se parantaisi sisäisiä ja seutukuntien välisiä yhteyksiä.</p> <p>Yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä, jolla kaavan voimassaoloaika huomioon ottaen voi olla merkitystä selvityksen käynnistymisessä.</p>
<p>Maa-ainesten otto</p> <p>Maakuntakaavaehdotuksessa ei ole osoitettu maa-ainesten ottoalueita. EO-merkinnällä osoitetaan alueita, joilla jo on maa-ainesten ottotoimintaa tai joilla ainesten ottotoiminnan edellytykset on selvitetty. Mikäli EO-alueiden jälkikäytöllä on maakunnallista merkitystä, tulee se osoittaa maakuntakaavassa (esimerkiksi EO/V).</p>	<p>Alueella ei ole maakunnallisesti merkittäviä maa-ainesten ottoalueita.</p>
<p>Lopuksi</p> <p>Muilta osin ympäristökeskus viittaa Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta aiemmin esitettyihin kannanottoihin.</p> <p>Lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet Heikki Hautala ympäristöyhteyden- ja vesienhoidon tulosalueelta, Ykä Karjalainen luonnonsuojelun tulosalueelta, Arto Seppälä ympäristöhoidon tulosalueelta, Antti Pihkala, Teija Ylimartimo ja Leena Ruokanen alueidenkäytön tulosalueelta.</p>	
<p>Metsähallitus</p> <p>Metsähallitus pitää kaavaehdotusta pääosin onnistuneena. Ehdotuksessa on pystytty varsin hyvin ottamaan huomioon alueen monet maankäytölliset tarpeet ja niiden sijoittaminen. Kaavaehdotuksessa on kuitenkin edelleen merkittäviä muutostarpeita. Metsähallitus on antanut kaavaluonnoksesta lausunnon 18.4.2008 ja toistaa tässä lausunnossa kantansa siltä osin kuin niitä ei ole otettu huomioon. Kaikilta osin vaatimuksia ja niiden perusteluja ei ole toistettu, vaan ne löytyvät edellä mainitusta Metsähallituksen aiemmasta lausunnosta.</p> <p>Metsähallitus esittää kaavaluonnokseen seuraavat kommentit. Numerointi on kaavaselostuksen mukainen.</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p>
<p>3.4.4. Aluerakenne</p> <p>Liikenne ja liikenneväylät</p> <p>Kaavaselostuksessa sivulla 51 todetaan: Ylläpidetään ja kehitetään tieverkkoa: Kuttura-Repojoki, Palojoensuu-Kilpisjärvi.</p> <p>Metsähallitus pitää Kuttura-Repojoki –tiehanketta tarpeettomana. Tie heikentäisi merkittävästi Hammastunturin erämaa-alueen erämaisuutta. Metsähallitus toistaa tässä yhteydessä Pohjois-Lapin maakuntakaavasta lausumansa eli esitetylle Kuttura-Repojoki tieyhteydelle parempia vaihtoehtoja ovat jo olemassa oleviin metsäautoteihin perustuvat yhteydet Portti-</p>	<p>Maininta kaavaselostuksen sivulla 51 on lainaus Liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän raportista Lapin joukkoliikenteen kehittämiseksi.</p>

<p>pahta-Tieva tai Peurasuvanto-Kiistala. Metsähallituksen käsityksen mukaan on tärkeämpää varmistaa Levi-Pokka-Inari yhteyden parantaminen uuden erämaan halki kulkevan tien sijasta. Levi-Pokka-Inari -yhteys lie-nee myös kansainvälisen poikittaisliikenteen kannalta kaikkein merkittä- vin.</p>	
<p>5.3.3. Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistystyksen kehittämisen kohdealue Esitetyt kehittämissuunnitelmat ovat lähtökohdiltaan kannatettavia, mutta edelleen jää vähän epäselväksi, kuka vastaa kohdealueille mahdollisesti laadittavista kehittämissuunnitelmista ja mikä on sen sisältö. Mv-alueen rajauksia on täsmennetty kaavaluonnoksessa esitetystä rajoista. Metsähallituksen mielestä kuitenkin siellä, missä yleiskaavat on laadittu, tulee mv-alueen rajausta noudattaa yleiskaavan vastaavaa tavoitetta palvelevien alue- varausten rajausta. Ylläkseltä pohjoiseen ko. merkinnän länsiraja tulee olla Äkäslompolo- Muotkavaara -tiessä.</p>	<p>Olemassa olevat kehittämissuunnitelmat ovat olleet kuntien laatimia. Maakuntakaava on luonteeltaan yleiskaavaa yleispiirteisempi eikä se ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella. Yleiskaava täsmentää maakuntakaavaa.</p>
<p>5.3.4. Maaseudun kehittämisen kohdealue Esitetyt kehittämissuunnitelmat ovat kannatettavia ja esitetyt tiiviit rajaukset ovat hyviä.</p>	
<p>5.3.9 Virkistysalueet ja virkistys-matkailukohteet Kaavaluonnoksessa on esitetty V-alueita Leviltä Aakenustunturille, Ylläksen seudulle ja Olos-Juuvanrovan seudulle. Näistä Ylläksen (V 850) ja Olos-Juuvanrovan (V 810) V-alueiden osalta Metsähallituksella ei ole huomauttamista. Leviltä Aakenustunturille ja Saattoporaan ulottuva V-alue (V 851) on rajattu pääpiirteissään Kittilän kunnanvaltuuston 25.2.2008 hyväksymän Levin ympäristön osayleiskaavan mukaisena. Po. V-alueen rajausta ei ole kuitenkaan riidaton, vaan Metsähallitus on valittanut rajauksesta Rovaniemen hallinto-oikeuteen. Valituksen oikeuskäsittelyn aikana tulee selvitettyä MRL:n mukaisesti, onko laajalle V-aluevaraukselle perusteita. Tuleva oikeuden päätös on pätevä myös maakuntakaavoituksen kannalta, koska maakuntakaavaprosessin aikana ei ole tehty uusia selvityksiä tai tullut ilmi uusia perusteita laajan V-alueen tarpeellisuudesta. Tätä taustaa vasten Metsähallitus pitää laintulkinnan kannalta kestävämmänä, että maakuntakaavassa ennakoidaan tulevaa oikeuden päätöstä. Metsähallituksen kanta edelleen on, että V-alue tulee ulottua Leviltä vain Pyhäntunturin ja Muusanlammen länsipuolelle. Tästä länteen päin kansallispuiston rajalle saakka V-merkinä tulee muuttua MU-merkinnäksi. Merkinnän muutokseen liittyvät perustelut on esitetty jo 18.4.2008 annetussa lausunnossa ja jäljempänä kohdassa 5.3.12 sekä Metsähallituksen tekemässä valituksessa. Virkistysalueiden ja myös MU-alueiden metsänkäsittelylle annetaan kaavaselostuksessa (s.67-68 ja 98-99 sekä liite 8) suosituksia. Suositusten tulee olla Metsähallituksen mielestä yleisluonteisia korostaen niitä metsätaloudellisia toimenpiteitä, joilla voi olla todellista vaikutusta maisemaan ja alueen virkistysarvoihin. Toimenpiteiden kuvaukset eivät kuitenkaan saa olla liian yksityiskohtaisia eivätkä kaavamääräyksiä. Maakuntakaavan luonne huomioon ottaen suositusten tulee kuvatakin vain metsänkäsittelyperiaatteita eikä antaa täsmällisiä toimenpideohjeita. Metsänkäsittelysuositusten mukaan reittien varrella tulisi turvata riittävä metsän peitteellisyys. Kaavaselostuksen tekstiä tulee tarkentaa siten, että po. reiteillä tarkoitetaan nimenomaan lihasvoimin liikuttavia reittejä (so. lähinnä patikointi- ja latureitit) eikä esimerkiksi moottorikelkkareittejä.</p>	<p>Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon Rovaniemen hallinto-oikeuden ja mahdollisesti myös KHO:n päätökset. Maakuntakaava on yleispiirteinen pitkän tähtäyksen alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteita osoittava suunnitelma, jota toteutetaan yksityiskohtaisemmallalla suunnittelulla. Maakuntakaavalla varaudutaan tulevaisuuden tarpeisiin noin 20 vuoden tähtäyksellä. Alueen matkailukeskusten kehittämisessä on tavoitteena huomattava matkailijamäärien kasvu. Levi on kaukana suojelualueista ja tarvitsee siksi Yllästä enemmän V-alueita ja erityisesti virkistysalueyhteyttä kansallispuistoon. Selostuksen tekstiä täydennetään. Kappaleessa kerrotaan ulkoilureiteistä (ulkoilulain mukaan perustettavista).</p>
<p>5.3.11. Liikenne ja liikenneväylät Enontekiön ja Inarin välisen kulkuyhteyden parantamiseksi kaavaan on merkitty yhdystieksi olemassa olevaan metsäautotiehen tukeutuen Lompolo-Vierelä yhteys. Tämä on erinomainen ratkaisu.</p>	

Sen sijaan selvittävänä yhteytenä esitetty Nunnanen-Lisma ei ole kelvollinen ratkaisu Inarin ja Enontekiön välisen kulkuyhteyden parantamiselle. Tie aiheuttaisi kohtuutonta haittaa luonnonsuojelulle. Tie kuljisi erämaa-alueella ja Lemmenjoen kansallispuistossa. Kaavaselostuksessa esitetyn tieyhteyden vaikutuksia on kuvattu hyvin, sen sijaan liitetaulukossa todetaan vain, että suunnittelussa tulee huomioida Puljun erämaa-alue. Myös taulukkoon on lisättävä maininta Lemmenjoen kansallispuistosta. Metsähallitus vastustaa tällaisen selvittävän yhteyden merkitsemistä kaavaan.

Hanhimaa-Kiistalan tieyhteyden rakentamisen jälkeen tiehallinto on suunnitellut lakkauttavansa yleisenä tienä maantien 9552 Rouravaarasta maantielle 955 (Köngäs-Pokka). Tiehallinto on syksyllä 2008 pyytänyt asiasta lausunnon mm. Metsähallitukselta ja Puolustusvoimien Räjähdelaitokselta, jotka molemmat ovat vastustaneet maantien lakkauttamista yleisenä tienä. Maakuntakaavassa ko. tieväli Rouravaarasta Seurukarkeaan on merkitty yhdystieksi. Metsähallitus toistaa tässä yhteydessä Tiehallinnolle antamansa lausunnon, jonka mukaan tieväli Rouravaarasta aina tielle 955 (Köngäs-Pokka) tulee säilyttää yleisenä tienä.

5.3.12. Reitit

Yhteystarpeena esitetty uusi moottorikelkkailureitti Pokka-Inari on kannattava. Kaavakartassa Nunnanen-Lisma -välille on merkitty moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys. Metsähallitus vastustaa tätä samoilla perusteilla kuin vastaavalle välille esitettyä tieyhteyden selvittämistä (kohta 5.3.11).

Kaavassa esitetään Levi-Olos välille yhteystarpeena uutta retkeilyreittiä. Pitkien uusien retkeilyn yhdysreittien rakentaminen ei ole mielekästä. Seläisten perustamisen ja ylläpidon kustannukset kysyntään nähden ovat liian suuret. Metsähallitus tulisi mitä todennäköisimmin olemaan kyseisen reitin vastuullinen rakentaja ja huoltaja. Metsähallituksen laajan kokemuksen mukaan kysyntää on pitkistä reiteistä poiketen erityisesti keskusten lähialueiden päiväretkeilyreitistöille, ja resurssit tulisi suunnata niihin. Matkailukeskusten läheisyydessä sijaitsevien päiväreittien kävijät tuovat myös paikallistalouteen parhaan vaikuttavuuden. Ko. pitkälle yhdysreitille pitäisi rakentaa useampi kuin yksi auto-/varaustupa ja sen lisäksi muitakin palveluvarustusta. Alueella on pidempiä vaelluksia harrastaville retkeilijöille jo nykyisellään hyvät mahdollisuudet. Metsähallitus on merkinnyt ja varustanut Pallas-Hetta -välisen vaellusreitin sekä uudelleen Ylläs-Rauhala-Pallas -välisen osuuden. Ko. uudelleen käyttöön otettu reitti on alunperin jo 1930-luvulla merkitty reitti, mutta oli vähäisen käytön vuoksi sammuutunut. Uudelleen merkintä 1950-luvullakaan ei ollut käyttöastetta lisännyt. Varustetasoltaan ko. reitti on vaatimattomampi kuin Pallas-Hetta -väli. Reittiä nimitetäänkin eräretkeilyreitiksi.

Yhä useampi alueella vieraileva keskittyy päiväretkeilyyn. Niitä mahdollisuuksia tulee Metsähallituksen käsityksen mukaan kehittää pitkien yhdysreittien rakentamisen sijaan myös Levin ympäristössä. Aakenukselle ja Ylläkselle on jo Leviltä Muusan kautta kulkeva vaellusreitti. Metsähallituksen arvion mukaan senkään käyttöaste ei ole kovin korkea.

Lisäksi Metsähallitus painottaa, että keskusten lähivirkistysalueiden kehittämisessä tulee korostua kestävyden ja luonnonympäristöjen turvaaminen (maisemointi, ennallistavat toimet, reittien kestäväointi, jätehuoltoratkaisut).

Kaavaselostuksessa (s. 74) sanotaan, että moottorikelkkareitit voidaan sijoittaa samaan maastokäytävään teiden kanssa tiealueen ulkopuolelle. Toisaalta sanotaan, että etäisyys teihin tulisi olla peitteellisessä maastossa n. 40 m ja avomaastossa n. 80 m, mikä käytännössä tarkoittaa, että reiteillä olisi oma maastokäytävä. Tulee painottaa, että annetut etäisyydet ovat vain suosituksia, jotta reitit voidaan sijoittaa mahdollisimman paljon samaan maastokäytävään teiden kanssa. Myös voimajohtokäytäviä tulee

Nunnanen-Lisma yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerkinnällä; Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys.

Täydennetään selostusta.

Lisätään taulukkoon maininta Lemmenjoen kansallispuistosta.

Maakuntakaavalla ei ratkaista lakkautettavia teitä.

Uudella yhteydellä olisi merkitystä paikalliselle liikkumiselle; se parantaisi sisäisiä ja seutukuntien välisiä yhteyksiä. Kyse on kehittämisperiaatemerkinnästä.

Maakuntakaavassa on varauduttu tulevaisuuden tarpeisiin. Maakuntakaavalla ei ratkaista retkeilyreitien toteuttajaa tai ylläpitäjää.

Täydennetään selostusta.

hyödyntää moottorikelkkareittien linjauksissa.

5.3.13. Sähkölinjat ja tuulivoima-alueet

Metsähallitus pitää positiivisena sitä, että tuulivoimahankkeita on varattu maakuntakaavaan. Maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoima-alueiksi kahdeksan eri aluevarausta; Enontekiössä Lammasoivi ja Sonkavaara, Kittilässä Kuolavaara-Keulakkopää (kahdella erillisellä aluevarauksella) ja Rovalaki-Palkaslaki, Muoniossa Mielmukkavaara ja Olos sekä Kolarissa Vaattovaara ja Venevaara. Olevassa olevia alueita ovat Olos ja Lammasoivi. Loput kuusi varausta ovat uusia.

Metsähallitus mielestä edellä mainituista tuulivoimama-alueiksi osoitetuista kohteista Rovalaki-Palkaslaki (tv 2366) tulee kuitenkin poistaa kaavasta alueen läheisyydessä sijaitsevien kotkan reviirien vuoksi.

Kaavan uudet aluevaraukset pohjautuvat vuonna 2005 laadittuun selvitykseen, jossa on tarkasteltu suurehkoja tunturien lakialueita (yli 300m merenpinnasta), jotka mahdollistavat vähintään 10 MW tuulipuiston toteuttamisen. Vuoden 2005 selvitykset on tehty silloisten periaatteiden ja teknologioiden mukaisesti. Vuodesta 2005 tuulivoimalateknologia ja sähkösiirtoverkot ovat kehittyneet. Lisäksi tuulisuustietoisuus on parantunut. Tuulisuustietoisuus paranee vielä lisää loppuvuoden 2009 aikana, jolloin Ilmatieteenlaitoksen valmisteleva tuuliatlas valmistuu. Uudet tiedot mahdollistanevat tuulivoimarakentamisen myös sellaisille alueille, jotka eivät sisällyneet vuoden 2005 tutkimuksiin tai jotka tuolloin hylättiin.

Metsähallitus toivoo, että nyt kaavaan osoitettujen tv-merkintöjen lisäksi tuulivoima-alueiden selvitysprosessi maakuntatasolla jatkuu uusien tietojen pohjalta ja uusia alueita voidaan osoittaa tuulivoimatuotantoon myöhemmässä vaiheessa.

5.3.19. Luonnonsuojelualueet

Kaavaehdotuksessa luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltavaksi tarkoitetut alueet on merkitty SL-merkinnällä. SL-merkintä sisältää jo perustetut luonnonsuojelualueet mutta myös valtioneuvoston periaatepäätösten mukaisissa luonnonsuojeluohjelmissa olevat alueet. Ympäristöministeriön 15.6.2007 antaman toimeksiannon mukaisesti Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus ovat selvittäneet suojeluohjelmakohteiden toteutustilannetta. Toimeksiannon tuloksena on Tunturi-Lapin kohteista tehty rajausesitykset, jotka on toimitettu Ympäristöministeriölle ja Lapin liitolle 21.4.2009 huomioonotettaviksi maakuntakaavan laadinnassa.

Lausunnolla olevan kaavaselostuksen mukaan suojeluohjelmien alueita, jotka ovat jäämässä suojelurajauksen ulkopuolelle, ei poisteta valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisista suojeluohjelmista. Kaavaselostuksen mukaan näitä alueita ei ole rajattu myöskään SL-alueiden ulkopuolelle. Selostuksessa mainitaan edelleen, että Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa voidaan tehdä näitä suojelurajauksen ulkopuolelle jääviä alueita koskevia maankäyttöpäätöksiä. Jos kuitenkin toimitaan kaavaehdotuksen esittämällä tavalla, SL-aluevaraus jää voimaan ko. alueilla ja tavoitteena on edelleen alueen perustaminen luonnonsuojelulla. Metsähallituksen käsityksen mukaan näin ei ole kuitenkaan tarkoitus. Kaavaselostuksen teksti on tältä osin ristiriitaista.

Metsähallitus korostaa, että rajausesitykset ovat pohjana mahdollisille SL-aluevarausten rajausmuutoksille. Ellei näitä rajausmuutoksia voida tehdä po. kaavan hyväksymisen yhteydessä, niin kaavaselostuksessa tulee käydä selvästi ilmi, että SL-alueiden rajaukset voivat myöhemmässä vaiheessa muuttua rajausesitysten mukaisiksi, vaikka po. maakuntakaavassa SL-alueet esitetäänkin vielä ohjelmarajauksen mukaisina. SL-alueiden ulkopuolelle jäävien ohjelma-alueiden suojeluvarvot voidaan valtion mailla turvata tekemällä Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa päätökset, että näillä alueilla olevien luonnontilaisten soiden vesitalous säilytetään.

Lisäksi Metsähallitus huomauttaa, että Oloksen pohjoispuolella (kaava-

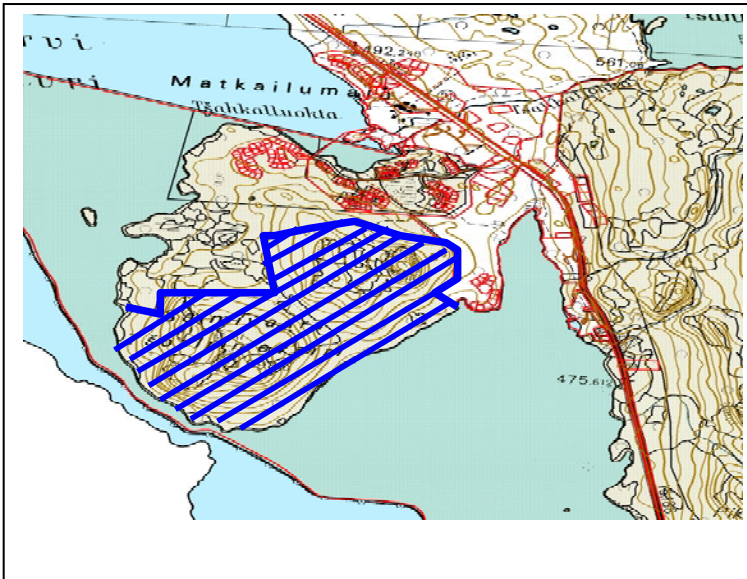
Rovalaki-Palkaslaki aluekuvauksen kehittämisperiaatteessa on huomioitu kotkien reviirialue.

Riittäviin selvityksiin perustuen on myös yleiskaavalla mahdollista osoittaa tuulivoima-alueita.

Selostusta täydennetään.

Kaavaa täydennetään.

<p>merkintä RM 1408) sijaitsee Madeojan kuusikon lehtojensuojelualue. Suojelualue puuttuu kaavakartalta.</p>	<p>Lisätään Madeojan kuusikon lehtojensuojelu-alue.</p>
<p>5.3.20. Muinaismuistoalueet / -kohteet SM-merkinnällä ja sen kaavamääräyksellä pystytään turvaamaan tunnetut kiinteät muinaisjäännökset. Tunturi-Lapin alueen muinaisjäännökset on kuitenkin hyvin puutteellisesti tai ylimalkaisesti inventoitu. Siksi ainakin suurempien maankäyttöhankkeiden (esim. tuulivoimalat, kaivokset, sähkölinjat, yleiset tiet) kohdalla tulee hankealueille tehdä perusteelliset muinaisjäännösten ja muun kulttuuriperinnön inventoinnit ennen mahdollisten hankkeiden toteuttamista. Tämä tulee mainita kaavaselostuksessa sekä maakuntakaavan suunnittelumääräyksissä.</p>	<p>Maakuntakaavaan on otettu valtakunnallisesti / maakunnallisesti tärkeät kohteet (museoviraston luokittelemat). Maakuntakaavoituksen yhteydessä on tehty raportti tunnetuista muinaisjäännöskohteista. Maakuntakaavan inventointi ei poista velvollisuutta selvittää muinaisjäännöksiä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Koko maakuntakaavaa koskevassa suunnittelumääräyksessä on huomioitu muinaisjäännökset.</p>
<p>5.3.22 Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet Maakuntakaavaan on merkitty kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittäviä teitä ja reittejä. Kaavaehdotuksessa jää epäselväksi, miten nämä reitit tulee ottaa huomioon suunniteltaessa maankäyttöä näiden reittien alueilla. Mikä on näiden kohteiden mahdollinen suojelustatus? Se tulee käydä ilmi kaavaselostuksesta.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Merkintää kuvataan selostuksessa, täydennetään selostustekstiä.</p>
<p>5.3.26 M- ja Ms-1 –alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhde Luvussa todetaan kaavaselostuksessa (s. 98), että sanottavaa haittaa em. alueiden pääkäyttötarkoitukselle tai alueen luonteen muuttumista eivät aiheuta esimerkiksi luontaistalousvaltaisilla alueilla kotitarvepuun otto ja yksityismetsätalouden harjoittaminen. Epäselväksi jää, mitä termillä yksityismetsätalouden harjoittaminen tässä tarkoitetaan. Jos täsmälleen samat metsätaloustoimenpiteet tehdään yksityis- ja valtion metsissä, ei maanomistajuudella liene merkitystä alueen päämaankäyttömuodolle. Asia olisi parempi määritellä tehtävien toimenpiteiden kautta. Tämä ei sinänsä muuta sitä, että valtion maita koskevat erilaiset poronhoitolain velvoitteet kuin yksityismetsiä.</p>	<p>Selostuksessa todetaan, että metsätalouden ja kotitarvepuun otto on mahdollista, kun se kokonaisuuden kannalta on luontaistalouteen nähden toissijaista.</p>
<p>5.3.28 Metsätalous-, matkailu- ja poronhoitovaltainen alue Muonion pohjoisosan MU-2 6061 –alue on rajattu ja sen kaavamääräykset on kirjoitettu kaavaehdotukseen siten kuin ne on sovittu Lapin liiton, Muonion kunnan ja Metsähallituksen edustajien kesken kesällä 2008 pidetyssä palaverissa. Metsähallituksella ei ole täten huomauttamista aluevaraukseen.</p>	
<p>Muita huomioita: Kilpisjärven Salmivaara Koko Salmivaara on merkitty kaavamerkinnällä RM (matkailupalvelujen alue). Alueella sijaitsee kuitenkin huomattavan arvokkaita uhanalaisten lajien esiintymiä, jotka ovat herkkiä kulumiselle sekä maisemallisesti herkkiä kohteita. Olemassa olevien uhanalaistietojen mukaisesti Metsähallitus esittää, että kaavamerkintä Salmivaaran pohjoisosassa olisi RM sekä keski- ja eteläosassa Ms-1 eli luontaistalousvaltainen alue (ks oheinen kartta, jossa sinisellä viivoitettu alue muutettaisiin Ms-1 -merkinnäksi). Myöhemmin Kilpisjärven alueen yleiskaavoituksessa suunniteltaisiin tarkkojen luonto- ja kulttuuritietojen pohjalta muut rakentamiseen soveltuvat alueet.</p>	<p>Maakuntakaavan aluevarausten esitystapa on yleispiirteinen. Kaavaselostuksen aluekuvauksen kehittämisperiaatteessa on otettu huomioon Salmivaaran alueen luontoarvot ja niiden huomioon ottaminen. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (yleiskaava/asemakaava) luontoarvot voidaan tarkemmin ottaa huomioon.</p>

Saamelaiskäräjät

1. Johdanto

Saamelaiskäräjät uudistaa aiempien lausuntojensa sisällön ja Lapin liiton kanssa käydyissä kokouksissa esitetyt kannanotonsa siltä osin kuin Saamelaiskäräjien huomautuksia ei ole otettu asianmukaisesti huomioon kaavaehdotuksessa 6.4.2009.

Kaavaehdotuksen (selostus) mukaan Tunturi-Lapin maakuntakaavassa alueiden käytön periaatteita ja aluevarauksia ratkaistaessa ohjeena on ollut Lapin maakuntasuunnitelma. Tunturi-Lapin maakuntakaava puolestaan ohjaa kuntakaavoitusta ja muuta alueiden käytön suunnittelua.

Suurimpia alueiden käyttäjiä ovat maa- ja metsätalous, poronhoito ja luontaistalous, luonnonsuojelu, matkailu, maa-ainesten otto ja kaivostoiminta.

Aluerakenteeseen liittyvissä ratkaisuissa painottuu selostuksen mukaan maankäytön lisäksi myös aluepoliittinen merkitys sekä strategiseen suunnitteluun kuuluva joustavuus. Tavoitteena ovat olleet kehitystä eteenpäin vievät – eivät poissulkevat ratkaisut.

Elinkeinojen osalta kaavaselostuksessa mainitaan muun muassa, että a) maakuntakaavassa osoitetaan matkailun kehittämisvyöhykkeet, matkailukeskukset ja pienempiä matkailukohteita, matkailun tarvitsemat virkistys- ja suojelualueet, reitit, liikenneyhteydet sekä matkailun vaikutukset kyläverkkoon, b) maakuntakaavassa varataan pääosa Tunturi-Lapin seutukunnan suojelualueiden ulkopuolisista alueista maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi, metsätalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi sekä luontaistalous- ja poronhoitovaltaisiksi alueiksi. Kaavassa voidaan lisäksi esittää maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta, maa- ja metsätalousvaltaisia alueita, joilla on erityisiä ympäristöarvoja sekä päällekkäismerkintöjä ja määräyksiä, joilla vaalitaan maisemaa tai turvataan muiden maankäyttömuotojen kuten matkailun ja porohoidon toimintaedellytyksiä, c) poronhoidon tärkeät alueet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Maakuntakaavassa porotalouden toimintaedellytyksiä turvataan aluevarausmerkinnöillä, kaavamääräyksillä ja suosituksilla. Maakuntakaavan selostusosaan voidaan ottaa teemakarttoja porotaloudesta, joihin esimerkiksi kaavamääräyksissä voidaan tarvittaessa viitata, d) kalatalouden toimintaedellytyksiä voidaan turvata lähinnä kaavamääräyksillä ja suosituksilla.

Merkittään tiedoksi.

<p>Kaavaselostuksessa todetaan, että maakuntakaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Tunturi-Lapissa Kittilää lukuun ottamatta väestö on vähentynyt voimakkaasti viime vuosina, ja samanlainen kehitys jatkuu, elleivät työpaikat lisäänty. Mahdollisuuksia suunnan muuttumiseen voivat luoda matkailu, huipputeknologia, mekaaninen puunjalostus, kaivostoiminta ja mineraalien jalostus, rajakauppa ja rajaliikenne. Osa suunnittelualueesta (Enontekiön kunnan alue) on saamelaisten kotiseutu-alueita. Saamelaiskulttuurin säilymiselle alueen saamelaisväestön määrällä on keskeinen merkitys.</p>	
<p>2.1. Kaavan suunnittelumääräykset Saamelaisten kotiseutualueella alueidenkäytölliset toimet eivät saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa perustuslaissa (17 §:n 3 mom.) ja KP-sopimuksessa (27 art.) turvatulle saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää kulttuuriinsa kuuluvia elinkeinoja.</p>	
<p>Kaavassa ei saamelaisten kotiseutualueella tule sallia metsätaloustoimia lainkaan taikka ne eivät saa aiheuttaa poronhoidolle vähäistä suurempaa haittaa.</p>	<p>Kaavamääräyksillä ei voi luoda uusia lupajärjestelmiä eikä kaavamääräyksillä voida myöskään sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintaa.</p>
<p>2.2. Maankäyttöluokat Saamelaisten kotiseutualueita tarkoittavan kaavamerkinnällä sa ja Ms-1 yhteydessä on viitattava selkeämmin perustuslain 17 §:n 3 momentin määryksiin saamelaisten oikeudesta ylläpitää ja kehittää kulttuurinsa muotoon kuuluvia elinkeinoja.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Lisätään maankäyttöluokkien kuvauksiin viittaus perustuslain 17§:n 3 mom.</p>
<p>Kehittämisperiaatemerkinä mv tulee Kilpisjärven osalta tarkentaa siten, että Saanan alueella on erityisesti otettava huomioon poronhoidon edellytysten turvaaminen.</p>	<p>Maakuntakaavassa on yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.</p>
<p>Pyhäkeron alueella merkintää mv (tai/ja merkintää ma) tulee täsmentää siten, että se ei mahdollista hissien rakentamista eikä reittien lisäämistä alueella.</p>	<p>Alueen tarkempi käyttö ja rakentaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (hoito- ja käyttösuunnitelma).</p>
<p>Nunnanen-alue tulee osoittaa kaavamerkintä mk-1, koska alue on myös keskeistä saamelaisaluetta.</p>	<p>Merkinnän aluekuvauksessa ja kehittämisperiaateissa on otettu huomioon saamelaiskulttuurin erityispiirteet.</p>
<p>Merkinnällä RM osoitetaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita. Merkintä tulee poistaa Kilpisjärven Saananjuuren alueelta sekä Salmivaaran alueelta.</p>	<p>Alueilla on jo ennestään matkailupalveluiden toimintoja.</p>
<p>Enontekiön ja Inarin välisen liikenneyhteyksien kehittämisessä vain Lompolo-Vierelä yhteys perusteltuna on merkittävä maakuntakaavaan.</p>	<p>Nunnanen-Lisma -yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerkinä.</p>
<p>Jäämerenrataa tarkoittava merkintä tulee poistaa kaavasta tarpeettomana ja perusteettomana.</p>	<p>Jäämerenrata on osoitettu kehittämisperiaatemerkinä selvitettävänä yhteytenä.</p>
<p>Erämaa-alueille ja tärkeille poronhoitoalueille kaavassa sijoitetut moottorikelkkareitit tulee muuttaa siten, että ne niiden kulku seuraa maanteitä.</p>	<p>Merkityt moottorikelkkareitit ovat olemassa olevia/hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisia yhteyksiä.</p>
<p>Hetan alueelle sijoittuva autojen testialue merkinnällä E tulee sijoittaa siten, että se ei rajoita tai haittaa poronhoitoa.</p>	<p>Testialue on osoitettu hyväksytyn yleiskaavan yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella. Yksityiskohtaisemmassa toteutussuunnittelussa on mahdollista pyrkiä lieventämään haitallisia vaikutuksia.</p>
<p>Merkintä M tulee saamelaisten kotiseutualueella korvata merkinnällä M-1.</p>	<p>Maakuntakaavan luonnosvaiheen palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti alueen yksityismetsätaloudellisen merkityksen vuoksi osoittaa eteläisen Enontekiön alueet maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi (M 4501).</p>
<p>Kaavasta on poistettava merkinnät geologisista esiintymisistä.</p>	<p>Kaavassa ei ole merkintää geologisista esiintymistä (todennäköisiä mineraalivarantoalueita).</p>
<p>Neitokaitin pienvoimalasta ei tule ottaa mainintaa kaavaan. Kaavakartan saamenkielisten nimien kirjoitusasu on tarkistettava.</p>	<p>Kaavassa ei ole mainintaa ko. pienvoimalasta. Tarkistetaan karttaa. Nimet perustuvat Maanmittauslaitoksen aineistoon.</p>
<p>Selostuksessa on korjattava saamelaisten lukumäärään kuuluvia tietoja. Kaavoitus tulisi pohjautua entistä enemmän ilmaston muutokseen varau-</p>	<p>Korjataan selostusta. Maakuntakaavassa on pyritty valtakunnallisten</p>

<p>tumiselle ja ekosysteemilähestymistavalle.</p>	<p>alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti luomaan edellytyksiä ilmastonmuutokseen sopeutumisellet mm. sijoittamalla toimintoja olemassa olevaan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen tukeutuen sekä tulva-, sortuma- ja vyörymävaaraa koskevin määräyksin.</p>
<p>Kilpisjärvelle ei tule sijoittaa moottorikelkkojen testaus-/käyttöalueita.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei ole osoitettu moottorikelkkojen testaus-/käyttöalueita Kilpisjärvelle. Asia ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p>
<p>Tuulivoimaloita ei tule sijoittaa alueille, joilla ne aiheuttavat saamelaiselinkeinoille vähäistä suurempaa haittaa.</p>	<p>Saamelaisten kotiseutualueelle on osoitettu selvityksiin perustuen tuulivoimala-alueet Lammasoiville (olemassa oleva) ja Sonkavaaraan (uusi). Tarkemmin mahdolliset haitat saamelaiselinkeinoille on selvitettävä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa.</p>
<p>Lentoasema Kilpisjärvellä on tarpeeton ja perusteeton.</p>	<p>Maakuntakaavassa on osoitettu nykyinen vesilentosatama (lentopaikka), ei uutta lentoasemaa.</p>
<p>Saamelaisten kotiseutualueella koiravaljakkotoiminta tulee keskittää kuntakeskusten läheisyyteen. Erämaa-alueille ja poronhoidolle tärkeille alueille ei tule sallia koiravaljakkotoimintaa.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei ole osoitettu koiravaljakkoreittejä. Maakuntakaavalla ei voida rajoittaa jokamiehen oikeuden puitteissa tapahtuvaa koiravaljakkotoimintaa.</p>
<p>Saamelaiskäräjien lausunto 3.1. Suunnittelumääräykset</p> <p>Saamelaisten kotiseutualueen poronhoidolle erityisen tärkeillä alueilla, joita ovat mm. laidunalueet, joista erityisen tärkeitä talvi- ja kevtälaidun-alueet vasonta-alueinaan sekä talviruokinnan kannalta kriittiset jäkälä- ja luppoalueet, erotus- ja vasanmerkintäaidat, paliskunnan raja-, laidunkierro- ja työaidat, kuljetusreitit, ja poroteurastamot aitarakennelmineen. Kaavassa ei tule sallia metsätalous-toimia lainkaan taikka ne eivät saa aiheuttaa poronhoidolle vähäistä suurempaa haittaa.</p> <p>Saamelaisten kotiseutualueella metsänrajan yläpuoliset alueet ja avotunturit ovat maisemallisesti herkkiä alueita. Näille alueille ei tule voida sijoittaa lainkaan laskettelukeskuksia ja niiden yläravintoloiden kaltaisia rakennuksia silloin kuin ne sijoittuvat poronhoidolle tärkeille alueille.</p> <p>Kaavakartalla esitettyihin suunnittelumääräyksiin tulee ottaa lisäyksenä määräys siitä, että saamelaisten kotiseutualueella alueidenkäytölliset toimet eivät saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa perustuslaissa turvatulle saamelaisten oikeudelle ylläpitää ja kehittää kulttuuriinsa kuuluvia elinkeinoja. Tämä esitys täsmennyksestä perustetaan sille, että saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan kuuluu perustuslain perusoikeusjärjestelmään ja on saamelaisten perusoikeus (ks. PeVM 25/1994 vp). Perusoikeusjärjestelmään kuuluu myös se, että perusoikeuksien rajoitukset (esimerkiksi rajoitukset saamelaisten oikeuteen kulttuurinsa ylläpitämiseen ja kehittämiseen) eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden, esimerkiksi KP-sopimuksen 27 artiklan, kanssa (ks. tarkemmin jäljempänä perusteluosa). Mainittakoon, että modernissa lainsäädäntötyössä (vuodelta 2009 olevat esitykset uudeksi kaivoslaiksi ja esitys uudeksi vesilaiksi) on omaksuttu lain valmisteluvaiheessa Saamelaiskäräjien esityksiin pohjautunut käsitys siitä, että kaivosteollisuus ja vesistöarakentaminen eivät saa aiheuttaa vähäistä suurempaa haittaa saamelaiselinkeinoille.</p> <p>Näiltä osin maakuntakaavan suunnittelumääräyksiä tulee täsmentää.</p>	<p>Kaavamääräyksillä ei voida luoda uusia lupajärjestelmiä eikä kaavamääräyksillä voida myöskään sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintavaltaa. Maakuntakaavassa on yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.</p> <p>Kaavassa on alempiasteista suunnittelua ohjaavia määräyksiä mm. arvokkaiden maisemalueiden ja maisemallisesti arkojen paikkojen huomioon ottamisesta.</p> <p>Kaavassa on valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita konkretisoiva yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta ja että poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueidenkäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Lisäksi saamelaisten kotiseutualuetta koskien kaavassa on saamelaiskäräjälain 9§:n mukainen määräys neuvotteluvaiheesta koskien mm. yhdyskuntasuunnittelua ja muuta alueiden käyttöön liittyvää asiaa.</p>
<p>3.2. Maankäyttöluokista</p> <p>Saamelaisten kotiseutualueen (kaavamerkinnällä sa) osalta on tarkennettava sitä seikkaa, että saamelaisten oikeus omaan kulttuuriin sisältää myös muita elinkeinoja kuin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (jatkossa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetusta annettu laki) nojalla tuettavia elinkeinoja (ks. myös PeVL 38/2004 vp). Määräyksessä</p>	<p>Täydennetään selostusta. Lisätään maankäyttöluokkien kuvauksiin viittaus perustuslain 17§:n 3momenttiin.</p>

<p>on viitattava selkeämmin Suomen perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoitamaan saamelaiden kulttuurin harjoittamisen oikeuteen, jolloin kaikki saamelaiden perinteiset elinkeinot tulevat määräyksessä asianmukaisesti huomioon otetuiksi riippumatta siitä, sisältyvätkö elinkeinot porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuesta annetun lain mahdollistamien tukien piiriin. Perustuslain 17 §:n 3 momentin sisältö tulee ottaa huomioon myös kaavamerkinnän Ms-1 yhteydessä. Määräykseen sa tulee ottaa biodiversiteettisopimuksen artiklan 8 J teksti.</p>	<p>Biodiversiteettisopimuksen artiklan 8 J sisältöä on kuvattu selostuksessa sekä sovellettu alueidenkäyttöön muotoon aluekuvausten kehittämissperiaatteissa.</p>
<p>Kehittämissperiaatemerkinällä mv osoitetaan matkailun ja virkistyksen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Kilpisjärven osalta merkintää tulisi vielä tarkentaa siten, että Saanan alueella on erityisesti otettava huomioon poronhoidon edellytysten turvaaminen. Pyhäkeron alueella merkintää mv (tai/ja merkintää ma) tulee täsmentää siten, että se ei mahdollista hissien rakentamista eikä reittien lisäämistä alueella.</p>	<p>Maakuntakaavan yleismääräyksessä poronhoidon toiminta- ja kehittämisselitysten turvaaminen on otettu huomioon. Pyhäkeron alueen tarkempi käyttö ja rakentaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (hoito- ja käyttösuunnitelma).</p>
<p>Nunnanen alue tulee osoittaa kaavamerkintä mk-1, koska alue on myös keskeistä saamelaisaluetta.</p>	<p>Aluekuvauksessa ja kehittämissperiaatteissa on otettu huomioon alueen saamelaiskulttuurin erityispiirteet.</p>
<p>Merkinnällä RM osoitetaan seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita. Merkintä tulee poistaa Kilpisjärven Saananjuuren alueelta sekä Salmivaaran alueelta. Merkintä on haitallinen saamelaiskulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta. Lisäksi luonnonherkille sijoittuvat matkailupalvelujen haittavaikutukset eivät ole hyväksyttävissä.</p>	<p>Alueilla on ennestään matkailupalveluita.</p>
<p>Enontekiön ja Inarin välisen liikenneyhteyden kehittämisessä on tutkittu kolme vaihtoehtoa; Nunnanen-Lisma, Pokka-Pulju ja Lompolo-Vierelä. Nunnanen-Lisma väli on merkinnällä tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvitettävä yhteys. Merkintä sijoittuu Puljun erämaa-alueen ja Lemmenjoen kansallispuiston Natura 200 alueiden kautta. Nunnanen-Lisma välin merkintä on poistettava, koska se on saamelaisporonhoidon keskeistä ydinaluetta. Erämaalain (62/1991) 5 §:n mukaan erämaa-alueille ei saa rakentaa pysyviä teitä (1 mom.). Valtioneuvosto voi kuitenkin antaa luvan sellaisen pysyvän tien rakentamiseen, jolla on yleisen edun tai luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta huomattava merkitys (2 mom.). Sellaista yleistä etua, joka oikeuttaisi tienmerkinnän ottamista kaavaan, ei ole esitetty. Luontaiselinkeinojen harjoittamisen kannalta tiemerkinää ei missään tapauksessa tule ottaa kaavaan, sille se haittaisi ja vaikeuttaisi sitä. Nunnanen-Lisma välin merkintä kaavassa on myös 1.3.2009 voimaantulleiden tarkistettujen valtakunnallisten alueiden-käyttötavoitteiden (koh- ta 4.7) vastainen. Vain Lompolo-Vierelä yhteys perusteltuna on merkittävä maakuntakaavaan. Muille vaihtoehdoille ei voida esittää uskottavia perusteluita.</p>	<p>Uudella yhteydellä olisi merkitystä paikalliselle liikkumiselle; se parantaisi sisäisiä ja seutukuntien välisiä yhteyksiä. Nunnanen – Lisma yhteys on osoitettu kehittämissperiaatemerkinällä selvitettävänä yhteytenä.</p>
<p>Jäämerenrataa tarkoittava merkintä tulee poistaa kaavasta tarpeettomana. Yhteystarvetta ei ole esitetty. Rautatieyhteys on omiaan vakavasti vaikeuttamaan ja haittaamaan saamelaiden harjoittamaa poronhoitoa sekä myös muita perinteisiä saamelaiselinkeinoja radan alueella. Rautatieyhteyden rakentamiselle ei ole edes realistisia mahdollisuuksia, yhteyttä ei ole liikennepoliittisissa suunnitelmissa. Pohjois-Ruotsissa on havaittu, että poronhoitoalueelle sijoittuva rautatie aiheuttaa suuria tappioita poronhoidolle junien alle jäävien porojen muodossa.</p>	<p>Rautatieyhteys on kaavassa osoitettu kehittämissperiaatemerkinällä, raideliikenteen kehittämiseksi selvitettävänä yhteytenä.</p>
<p>Maakuntakaavaan on merkitty moottorikelkkailun runkoreitistö, joka ohjaa maastoliikenneläin mukaisten virallisten moottorikelkkailureittien suunnittelua. Erämaa-alueille ja tärkeille poronhoitoalueille kaavassa sijoitetut moottorikelkkareitit tulee muuttaa siten, että ne niiden kulku seuraa maanteitä.</p>	<p>Kaavassa osoitetut moottorikelkkareitit ovat olemassa olevia/hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisia yhteyksiä.</p>
<p>Kaavassa merkinnällä E osoitetaan alueita, joilla on tietty erityiskäyttötarkoitus. Hetan alueelle sijoittuva autojen testialue tulee sijoittaa siten, että se ei rajoita tai haittaa poronhoitoa. Testialuetta ja sen toimintoja voidaan pitää ongelmallisena myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta ekologisen vaikutustensa kannalta.</p>	<p>Testialue on osoitettu yleiskaavan yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella. Yksityiskohtaisemmassa toteutus suunnittelussa on mahdollista pyrkiä lieventämään haitallisia vaikutuksia.</p>
<p>Merkinnällä M osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää alueen pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituk-</p>	<p>Maakuntakaavan luonnosvaiheen palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti alueen yksityismetsätaloudellisen merkityksen vuoksi osoit-</p>

<p>siin. Merkintä tulisi saamelaiden kotiseutualueella olla M-1, jolloin alueen pääkäyttömuotona on poronhoito metsätalouden rinnalla. Tämä turvaksi paremmin poronhoidon intressejä alueella ja vastaisi valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saamelaisia erityisesti koskevaa kohtaa. Merkintä M-1 on omaksuttu Pohjois-Lapin maakuntakaavassa.</p>	<p>taa eteläisen Enontekiön alueet maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi (M 4501).</p>
<p>Saamelaiskäräjät pitää selkeänä puutteena sitä, että kaavassa ei ole aluevarausta tai kaavamerkintää poronhoidolle sen keskeisillä alueilla.</p>	<p>Kaavassa on osoitettu luontaistalous- ja poronhoitovaltaiset alueet (Ms-1) sekä erämaa-alueet (Se).</p>
<p>Saamelaiskäräjät pitää tärkeänä, että saamelaiden kotiseutualueelta poistetaan kokonaisuudessaan merkinnät geologisista esiintymisistä. Kaivostointiminta ja siihen liittyvät sormet ovat poronhoidon kannalta erityisen haitallista. Kaivostoiminnan salliminen tällä alueella on KP-sopimuksen 27 artiklan tarkoittamassa mielessä saamelaiskulttuurin harjoittamisen kieltämistä.</p>	<p>Kaavassa ei esitetä todennäköisiä mineraalivarantoalueita.</p>
<p>Saamelaiskäräjät pitää niin ikään tärkeänä sitä, että kaavakarttaan ei oteta mainintaa Neitokaitin (Nieidaskáidi) pienvoimalasta. Pienvoimalatoiminta vaikuttaa kielteisesti alueen luontoon ja saamelaiden perinteisten elinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaisen perinteisen elämänmuodon ylläpitämiseen. Toteutuessaan pienvoimalan säätöallas sijoittuisi Neitokaitin alueelle ja sillä padottaisiin tai säännösteltäisiin Ounasjoen latvavesistöä siten että se peittäisi alleen Näkkälän paliskunnan porosaamelaiden tärkeitä talvilaidunalueita ja samalla katkaisisi porojen luontaisen laidunkierron. Lisäksi pienvoimalan rakentamisen estää perustuslain säätämisyjärjestyksellä säädetty Ounasjoen erillislaki, joka suojelee Ounasjoen ja sen sivuvesistöt. Tällaisten seikkojen valossa Tunturi-Lapin kaavakarttaan ei tulisi ottaa mainintaa pienvoimalasta. Tämän kaltainen varaus aiheuttaa turhaa optimismia pienvoimalan kannattajien keskuudessa ja aiheuttaa turhaa työtä pienvoimalan rakentamiseen positiivisesti suhtautuvien keskuudessa kuin myös Ounasjokilain lainsäädäntökirjausta oikeana pitävien keskuudessaakin.</p>	<p>Kaavassa ei esitetä pienvoimaloita.</p>
<p>Erikseen on huomautettava, että kaavakartan saamenkielisten nimien kirjoitusasu on tarkistettava ja erikoisfontit tulee saattaa näkyviksi. Modernit karttaohjelmat, esim. ArcGis, tukevat saamen kielten erikoiskirjainmerkkejä.</p>	<p>Tarkistetaan kirjoitusasu.</p>
<p>Luvussa 2.2.5. käsitellään saamelaisiin liittyviä seikkoja. Tilastotietoja tulee päivittää seuraavasti (lähde: Väestörekisterikeskus, Saamelaiskäräjät, ks. tarkemmin www.samediggi.fi). Vuonna 2007 saamelaiden lukumäärä oli 9350. Saamelaiden kotiseutualueella asui saamelaisia yhteensä 3577 (38,3 % kaikista saamelaisista). Enontekiön kunta kuuluu kokonaisuudessaan saamelaiden kotiseutu-alueeseen. Enontekiöllä asui saamelaisia 390 (n. 4,2 % kaikista saamelaisista). Enontekiön kunnan asukkaista saamelaisia oli vuonna 2007 n. 19,8 %. Vuoden 2007 Saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutettuja oli yhteensä 5317 (56,9 % kaikista saamelaisista), joista Saamelaiden kotiseutualueella asui 46,5 %. Alle yksitoistavuotiaista, joita oli 1680 (18 % kaikista saamelaisista), saamelaiden kotiseutualueella asui 26,6 %.</p>	<p>Päivitetään tilastotiedot.</p>
<p>Saamelaiskäräjät katsoo, että Tunturi-Lapin maakuntakaavassa tulisi erityisesti ottaa huomioon ja varautua ilmaston muutoksen aiheuttamiin ongelmiin. Tätä kysymystä tulisi vielä selvittää perusteellisemmin kaavaselostuksessa. Kaava tulisi rakentaa ekosysteemilähestymistavalle.</p>	<p>Kaavaratkaisussa on pyritty luomaan edellytyksiä ilmastonmuutokseen sopeutumiseen sekä varautumaan ilmastonmuutoksesta aiheutuviin ongelmiin. Ekologisen suunnittelun lähtökohtana on pidetty valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöön sekä virkistyskäyttöön ja luonnonvaroihin kohdistuvia tavoitteita.</p>
<p>Saamelaiskäräjät vastustaa Enontekiön kunnan esitystä siitä, että Kilpisjärvelle tulisi saada moottorikelkkailun testaus/käyttöalue. Esitys vaarantaa saamelaiden perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytyksiä. Myös kunnan esitys alueelle sijoitettavista tuulivoimaloista on hylättävä perusteettomana alueilla, joilla ne aiheuttavat saamelaiselinkeinoille vähäistä suurempaa haittaa.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei ole esitetty ko. aluevarauksia. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (yleiskaava) ratkaistaan tarkempien aluevarausten sijoittamisedellytykset.</p>
<p>Koiravaljakkotoiminnalle varatut alueet tulee sijoittaa kuntakeskuksien</p>	<p>Maakuntakaavassa ei esitetä alueita tai reittejä</p>

<p>läheisyyteen. Toiminta ei luoteensa ja poronhoidolle aiheuttamien haittojen vuoksi sovellu erämaa-alueille eikä muille alueille, jossa poronhoitoa harjoitetaan.</p>	<p>koiravaljakkotoiminnalle.</p>
<p>Kilpisjärvelle ei tule tehdä varausta lentoasematoiminnalle, tähän ei ole esitetty perusteita. Jo Enontekiön kuntakeskuksessa sijaitseva lentoasematoiminta on kannattamaton, eikä ole perusteita rakentaa toista kannattamatonta lentoasemaa kun sijaintinsa perusteella kannattavampi Hetan lentoasema-toimintakin on kannattamatonta.</p>	<p>Kilpisjärvelle on osoitettu olemassa oleva vesilentosatama lentopaikkana.</p>
<p>4. Lausunnon perusteet</p> <p>Saamelaiset ovat Suomessa alkuperäiskansa, jolla on oma kulttuuri ja kieli. Suomen perustuslain (PeL, 731/1999) 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kysymys on saamelaisten perusoikeudesta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa. Perusoikeussääntelyn tarkoituksena on yksilön vapauspiirin suojaaminen valtiiovallan, muun julkisen toiminnan ja yksityisen oikeussubjektin viranomaistoimintaan rinnastettavan toiminnan taholta tulevilta puuttumisilta (HE 44/2003 vp).</p> <p>Perusoikeusjärjestelmään kuuluu, että perusoikeuksien rajoittamiseen on liitetty tiettyjä vaatimuksia (ks. perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 25/1994 vp perusoikeuksien rajoittamisedellytyksistä sekä kirjallisuudesta mm. Ilkka Saraviita: Suomalainen perusoikeusjärjestelmä s. 192-207. Helsinki 2005). Perusoikeuksia voidaan rajoittaa mm. vain hyväksyttävistä syistä ja niiden tulee olla suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden, kuten esimerkiksi KP-sopimuksen 27 artiklan kanssa.</p> <p>Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perustuslain 17 §:n 3 momentin säännös ja oikeusohjeet yhdessä perustuslain 22 §:n kanssa muodostavat saamelaisten oikeudelliselle asemalla alkuperäiskansa perustuslaillisen perustan. PeL 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin laila säädetään.</p> <p>Saamelaisten oikeusaseman ja kulttuurin sisältö ja vaadittavan suojan taso määräytyvät käytännössä pitkälle Suomea sitovan kansainvälisten oikeuden, muun ohella Kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (KP-sopimus, SopS 7-8/1976) 27 artiklan, mukaisesti.</p> <p>KP-sopimus on osa Suomen oikeusjärjestelmää, ja on voimassa laintasoisena ja siten välittömästi sovellettava ja sitova oikeuslähde. Mm. Korkein oikeus on tapauksessaan KKO 1995:117 soveltanut KP-sopimuksen 27 artiklaa. Tapauksessa oli kysymys neljän saamelaisen oikeudesta harjoittaa poronhoitoa valtion maalla.</p> <p>KP-sopimuksen 27 artiklan ja perustuslain 17 §:n 3 momentin suojaama saamelainen kulttuuri ymmärretään lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä laajaksi. Saamelainen kulttuuri jakautuu materiaaliseen ja henkiseen kulttuuriin. Materiaaliseen kulttuuriin kuuluvat muun ohella poronhoito, kalastus ja metsästyksen sekä näihin perustuvat liitännäiselinkeinot, kuten saamelaisten poronhoitoon tai kalastukseen perustuva pienimuotoinen ja luontoa kunnioittava matkailuelinkeinotoiminta saamelaisten kotiseutualueella (näin myös perustuslakivaliokunta PeVL 38/2004 vp); henkistä kulttuuria taas ovat muun muassa kirjallisuus, joikumusiikki sekä käsityöt ja käsityötaide. Kulttuurin eri osia ja saamelaista elämänmuotoa yhdistää saamen kieli. Tämä on se kokonaisuus (saamelainen elämänmuoto), jonka sisältö, säilyminen ja kehittyminen on turvattu perustuslaissa ja kansainvälisissä alkuperäiskansasopimuksissa.</p> <p>YK:n ihmisoikeuskomitea (Human Rights Committee), joka valvoo sopimuksen noudattamista, on ratkaisutoiminnassaan korostanut sitä, että</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>

saamelaisilla on oikeus muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan ja käyttää omaa kieltään. Tätä oikeutta ei saa "kieltää" alkuperäiskansan jäseniltä. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää ylittäänkö kieltämisen kynnys. Saamelaisten kulttuurin harjoittamisen muodoksi tunnustetaan komitean soveltamiskäytännössä ainakin poronhoito, kalastus ja metsästys (tapaus Kitok v. Sweden 1985).

YK:n ihmisoikeuskomitea on kiinnittänyt huomiota seuraaviin saamelaisten kannalta keskeisiin KP-sopimuksen 27 artiklan vaatimuksiin.

Saamelaisten perinteinen elämänmuoto

Saamelaiselle yhdessä ryhmänsä kanssa tulee turvata heidän perinteinen elämänmuotonsa elinkeinojen harjoittajana (Ilmari Länsman et al. v. Suomen valtio, 1992).

Saamelaisten perinteisten elinkeinojen modernit muodot

Ihmisoikeuskomitea on vahvistanut sen, että KP-sopimuksen 27 artiklan tarkoittama kulttuurin harjoittamisen suoja koskee saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, mutta myös näiden ammattien moderneja muotoja (Ilmari Länsman et al. v. Suomen valtio, 1992).

Saamelaisten perinteisiä elinkeinoja ja kulttuurimuotoja ovat muun ohella poronhoito, metsästys ja kalastus ja niistä johdetut modernit ammatin harjoittamisen muodot (ks. mm. perusoikeuskomitean mietintö 1992:3 s. 315 ja hallituksen esitys perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta sekä PeVL 3/1990 vp, PeVL 8/1993 vp ja PeVL 38/2004 vp).

Saamelaiskäräjät katsoo mm. tällä perusteella itsehallintonsa puitteissa, että myös saamelaisten kotiseutualueellaan usein koko perheen voimalla harjoittama poronhoitoon, kalastukseen ja metsästykseseen perustuva pienimuotoinen matkailuelinkeinotoiminta saa KP-sopimuksen 27 artiklan ja näin myös perustuslain 17.3 §:n suojan. Tätä käsitystä tukee myös Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen (23.10.1998/769, SopS 86) 8 artiklan määräykset ja tähän liittyvä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen soveltamiskäytäntö perheelämän kunnioituksesta. Tämä käsitys pohjautuu myös ajatukselle, että edellä selostetun saamelaisen elämänmuodon harjoittamista ja kehittämistä turvaavat parhaiten elävät ja toimintakykyiset saamelaisyhteisöt. Elävän yhteisön peruspilareina voidaan pitää monipuolista ja vireää elinkeinotoimintaa.

Saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannattavuus

Ihmisoikeuskomitea on kiinnittänyt Suomen valtion huomiota tapauksessa Ilmari Länsman et al. vastaan Suomen valtio, 1992, muun ohella siihen, että saamelaisyhteisön tulee pysyä elinvoimaisena myös tulevaisuuteen nähden.

KP-sopimuksen soveltamiskäytännön mukaan alkuperäiskansan elinkeinojen tulee voida säilyttää maa- ja alueidenkäyttötarkoituksista huolimatta kulttuurin ja taloudellisen elinvoimaisuutensa. Tämä on keskeistä hankkeiden vaikutuksia arvioitaessa.

Pääväestön taloudelliset edut

Pääväestön taloudelliset ja muut edut eivät saa vaikeuttaa saamelaisten elämäntavan säilymistä ja kehittämistä.

Aikaisempien toimenpiteiden vaikutus

Myös alueella aikaisempien toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa vireillä olevan hankkeen vaikutuksia

saamelaisten kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksiin (Äärelä ym. v. Suomi, 1997).

Ihmisten yhdenvertaisuuteen ja syrjinnän torjumiseen liittyvät kysymykset ovat olleet laajasti esillä Euroopan unionissa (EU). Neuvoston direktiivi 2000/43/EY rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta, jäljempänä syrjintädirektiivi, annettiin 29 päivänä kesäkuuta 2000. Syrjintädirektiivin tarkoituksena on luoda puitteet rotuun ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän torjumiselle yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa. Neuvoston direktiivi 2000/78/EY yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista, jäljempänä työsyryntädirektiivi, annettiin 27 päivänä marraskuuta 2000. Direktiivi vahvistaa yleiset puitteet uskontoon, vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa. Direktiivin tavoitteena on eriarvoisuuden poistaminen ja yhtäläisten mahdollisuuksien turvaaminen työelämässä (HE 44/2003 vp).

Yhdenvertaisuuslain (21/2004) 1 ja 2 §:ssä korostetaan yhdenvertaisuuden toteutumista lain soveltamisalaan kuuluvissa syrjintätilanteissa. Lain 7 §:n 2 momentin mukaan: ”Tällä lailla ei estetä sellaisia erityistoimenpiteitä, joiden tavoitteena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen 6 §:n 1 momentissa tarkoitettusta syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi (positiivinen erityiskohtelu). Positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista.”

Yhdenvertaisuuslain 6 §:n 1 momentissa syrjinnällä tarkoitetaan mm.: 1) sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (väli-ton syrjintä); 2) sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä);

Muun muassa etnisestä syrjinnästä johtuvia haittoja voidaan poistaa oikeasuhteisella positiivisella erityiskohtelulla. Lain eduskuntakäsittelyssä kiinnitettiin huomiota siihen, että viranomaisen tulee suunnitelmallisesti edistää saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa poronhoitoa ja hankkia sillä toimeentulonsa (TyVM 7/2003 vp). Tietyissä tilanteissa yhdenvertaisuus edellyttää positiivisia erityistoimia. Vaikka työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puhui vain saamelaisten poronhoidosta, koskee tämä vaatimus luonnollisesti kaikkia saamelaisten kulttuurinmuotoon kuuluvia elinkeinoja. Tunturi-Lapin maakuntakaavan tehdyt muutoksia tarkoittavat vaatimuksemme pohjautuvat muun muassa oikeasuhteiselle positiiviselle erityiskohtelulle, jotta perustuslain turva saamelaisten kulttuurin suojasta ja vaatimus tosiasiallisesta yhdenvertaisuudesta voisi toteutua asianmukaisesti ja lain tarkoittamalla tavalla.

Kansainvälisessä oikeudessa positiivinen erityiskohtelu on katsottu kuuluvan valtioiden velvollisuudeksi, kuten YK:n ihmisoikeuskomitean yleinen kannanotto nro 18 KP-sopimuksen 26 artiklasta johdettuna velvollisuutena korostaa (ks. myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiossa Thlimmenos v. Kreikka (6.4.2000, § 44; ks. myös Martin Scheinin, Ihmisen ja kansan oikeudet – kohti Pohjoismaista saamelaissopimusta, Lakimies 1/2006 s. 29).

Lisäksi Tunturi-Lapin maakuntakaava laadittaessa ja hyväksyttäessä tulee ottaa huomioon YK:n biodiversiteettisopimuksen 8 J artiklan säännökset alkuperäiskansan (saamelaisten) kulttuurisen tiedon ja taidon säilyttämisestä. Myös YK:n alkuperäiskansoja koskevaa julistusta vuodelta 2007 tulee soveltaa kaavoituksen yhteydessä.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan jatkotyöskentelyssä tulee ottaa huomioon

myös ILO-sopimuksen (Itsenäisten valtioiden alkuperäiskansoja koskeva Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yleissopimus n:o 169) säännökset ja oikeusohjeet saamelaiden kulttuurin ja elinolojen turvaamisesta ja kehittämisestä. ILO-sopimuksen lähtökohtina on, että alkuperäiskansojen tapoja ja instituutioita tulee kunnioittaa ja että alkuperäiskansoilla on oikeus säilyttää ne (mm. 8 art., ks. myös Suomalais-norjalais-saamelaisen asian-tuntijatyöryhmän 27. lokakuuta 2005 luovuttama luonnos: Pohjoismainen saamelaissopimus s. 105-111).

Tiehallinto, Lapin tiepiiri

Tiehallinnon Lapin tiepiiri on ollut mukana maakuntakaavan liikenneasioita suunniteltaessa. Maakuntakaavaa varten on tehty erillinen liikenne selvitys. Alueeltaan laajempaan taustatyönä maakuntakaavan liikenne selvitykselle on tehty yhdessä Ruotsin ja Norjan pohjoisimmista alueista vastaavien tieviranomaisten kanssa selvitys kansainvälisen itälänsisuuntaisen kuljetusyhteyden tarpeesta Ylä-Lapissa. Näiden selvitysten tulokset on otettu huomioon maakuntakaavaehdotuksessa.

Tieverkon muutokset

Maakuntakaavaehdotuksessa on esitetty seuraavat muutokset nykyiseen tieverkkoon:

- Sirkka - Köngäs - Inari, muutos seututiestä kantatieksi (nykyisin mt 955 ja mt 956 tieosa 1)
- uusi yhdystie Kiistala - Hanhimaa
- uusi yhdystie Lompolo - Vierelä

Lapin tiepiirin käsityksen mukaan Sirkka - Köngäs - Inari seututien muuttaminen kantatieksi ei ole ajankohtaista vielä pitkään aikaan, sillä liikennettä on pääosalla matkaa vain noin 100 ajoneuvoa vuorokaudessa. Kaukaisessa tulevaisuudessa kantatieksi muuttaminen voi tulla ajankohtaiseksi, jos taloudellinen kehitys tien palvelemalla laajalla alueella merkittävästi voimistuu ja liikenne vilkastuu, joten tiepiiri ei vastusta merkintää maakuntakaavassa.

Uusi yhdystie Kiistala - Hanhimaa on jo rakenteilla maantienä. Uusi yhdystie Lompolo - Vierelä on ollut jo käytössä metsätienä suuren osan vuotta. Lapin tiepiiri pitää molempia uusia yhdysteitä siinä määrin merkittävänä, että niiden merkitseminen maakuntakaavaan on perusteltua.

Tiestön parantaminen

Merkittävästi parannettaviksi teiksi on esitetty seuraavat maantiet:

- valtatie 21 Palojoensuu - Norjan raja
- kantatie 79 Kaukosen kylän kohta
- kantatie 80 Kattilamaa - Kurtakko - Ylläsjärvi
- maantie 940 Akäslompolo - Muotkavaara
- maantie 955 väli Köngäs - Hanhimaa

Näiden lisäksi tekstiosassa on mainittu parannettavana maantienä kantatie 93 välillä Enontekiön lentokenttä - Hetta, joka voidaan parantaa nykyisellä paikallaan. Tiepiiri toteaa, että Kaukosen sillan yleissuunnitelmassa, jota ei kylläkään ole vielä hyväksytty, kantatie 79 kiertää pääosan kylästä nykyiseltä paikaltaan enimmillään noin 700 m sivussa. Tiepiiri toivoo varmistettavan, että maakuntakaavaehdotuksen merkintä mahdollistaa yleissuunnitelman mukaisen linjauksen toteuttamisen. Muussa tapauksessa on käytettävä merkintää ohjeellinen/vaihtoehtoinen tielinjaus.

Merkitään tiedoksi.

Vahvistavan viranomaisen (YM) ohjeistuksen mukaan merkittävästi parannettavan tien merkintä on riittävä.

Muita huomioita

Tekstiosassa todetaan, että taajamien kasvusuunniksi ei tulisi valita pääteiden suuntia. Tekstissä edellytetään yksityiskohtaista maankäytön suunnitelmaa, jos maankäyttöä lisätään merkittävästi päätien varrella. Tiepiiri pitää linjausta hyvänä.

Tekstiosan sivun 69 oikealla palstalla todetaan "Kaavaan merkitsemättömiä yhdysteitä (paikallisteitä) ovat:" Luetteloa ei kuitenkaan ole. Tiepiiri ei näe tarvetta kirjata näitä vähämerkityksisiä yhdysteitä, joten niihin viitataan tekstin voisi poistaa. Samalla sivulla oleva teksti maanteiden lakkauttamisesta toistetaan myös sivulla 71.

Korjataan selostusta.

Museovirasto**Arkeologinen kulttuuriperintö**

Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu valikoima valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäväksi katsottuja muinaisjäännös-kohteita. Kaavaselostuksesta käy ilmi, että kaavaan merkityt 13 kohdetta muodostavat vain pienen osan muinaisjäännösten kokonaismäärästä, joka vuoden 2008 alussa oli noin 530. Tiedossa olevien kohteiden lukumäärän todetaan lisäksi jatkuvasti kasvavan ja kohteiden voivan olla kohdemerkintää laajempia.

Kaavassa osoitettujen kohteiden hahmottamisen voi arvioida parantuvan, jos kohteet selostuksen luvussa 5.3.20 esiteltäisiin luettelomuodossa, eikä tekstinä. Kun muinaisjäännös-kohteet todetaan osoitettavan SM-merkinnällä, on lukuun 5.3.20 tarpeen liittää myös viittaus lukuun 5.3.18., jossa luetellaan S-merkinnällä esitetyt suojelalueet ja -kohteet. Se sisältää valtaosan kaavaehdotukseen merkityistä muinaisjäännös-kohteista. Museoviraston käsityksen mukaan näistä varsinaisesti Keimiönniemi ja Markkina ovat kohteita, jotka on tarpeen osoittaa suojelumerkinnällä S. Muut ovat nimenomaisesti muinaisjäännös-kohteita, SM.

Tunturi-Lapin vuoden 2007 loppuun mennessä tunnetut kiinteät muinaisjäännökset sijaintikarttoineen on esitetty erillisessä kuntakohtaisessa kansiossa. Kansio on selkeä ja hyvä esitys alueen arkeologisista kohteista, mutta sen puutteena on muinaisjäännösten pelkkä kohdemerkintä, kun kohteet ovat usein hyvinkin laajoja. Muinaisjäännösten suojelusta vastaavana viranomaisena Museoviraston on kuitenkin todettava, että eri toimijoiden samoista kohteista käyttämät toisistaan poikkeavat kohdetunnukset vaikeuttavat käytännön suojelutyön toteuttamista. Museoviraston ylläpitämä ajantasainen ja päivittyvä muinaisjäännösrekisteri on arkeologisen suojelutyön perusta ja alempien kaavatasojen arkeologisen kulttuuriperinnön selvitysten varsinainen lähtötietokanta, johon yhä useammien sisältyy nykyisin myös kohteiden arvioitu aluerajaus. Kun rekisterin kohdetunnukset poikkeavat kansiossa olevista, Museovirasto pitää tarpeellisena, että muinaisjäännösrekisterin mukaiset kohdetunnukset tullaan linkittämään Tunturi-Lapin muinaisjäännöskansion kohdeluetteloon. Mikäli linkitys ennen maakuntakaavan hyväksymistä ei ole toteuttavissa, se on kuitenkin syytä toteuttaa mahdollisimman pikaisesti liitteenä kansioon ja lisäyksenä sähköiseen tietokantaan.

Täydennetään selostusta.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja kulttuurimaisema

Merkintöjen S, SM, SR, un, ma ja sma on lisätty Museoviraston maakuntakaavaluonnoksesta antamassa lausunnossa 8.5.2008 edellyttämät varausperusteiden syyt sekä kulttuurihistoriallisen tai maisemallisen arvon huomioon ottavat kehittämisperiaatteet.

Varausperusteissa on Museoviraston näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista todeta järjestelmällisesti teemakohteiden osalta, mihin teemakohteeseen (RKY2009) ne kuuluvat osana esim. "Poroaidat", "Seitapaikat", "Jatkosodan tapahtuma- ja muistopaikat" jne. Varausperusteissa esiintyvät epätarkkuudet ja mahdolliset virheet on syytä tarkistaa (esim. Kolmen valtakunnan rajapyykki).

Museoviraston esitys valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen ympäristöjen tarkistetuksi valikoimaksi (RKY2009) on valmisteltu yhteistyössä Lapin toimijoiden kanssa ja huomioitu maakuntakaavan yhtenä lähtöaineistona, mikä mahdollistaa kulttuuriympäristön suojelutavoitteiden välittymisen alempitaisiin kaavoihin mahdollisimman ajantasaisina.

Korjataan aluekuvauksia.

Edellä mainituin tarkennuksin ja korjauksin Museovirasto puoltaa maakuntakaavan hyväksymistä.	
Lapin rajavartiosto, esikunta Lapin rajavartiostolla ei ole lausuttavaa maakuntakaavaehdotukseen.	
Pohjois-Suomen sotilasläänin esikunta Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta on yhteistyössä Pohjois-Suomen huoltorykmentin kanssa tutustunut vaihemaakuntakaavaluonnokseen. Räjähdelaitos on myös tutustunut ehdotukseen Hukkakeron räjäytysalueen osalta. Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotukseen ei edellä mainituilla organisaatioilla ole huomautettavaa.	
Geologinen tutkimuskeskus Maakuntakaavaehdotuksessa ja siihen liittyvässä kaavaselostusluonnoksessa käsitellään kaava-alueen nykytilanne ja kehittymismahdollisuudet kattavasti ja perusteellisesti. Alueen elinkeinoilla on hyvät luontaiset kehittymismahdollisuudet, ja kaavassa on otettu huomioon elinkeinojen yhteensovittamisen tarve. Yhteensovittaminen on hyvin tehtävissä, mutta vaatii runsaasti selvitys- ja sovittelutyötä. Parhaat kasvuedellytykset ovat alueen matkailu- ja kaivannaiselinkeinoilla, joiden yhteiset edut liittyvät erityisesti liikenneyhteyksien ja muun infrastruktuurin kehittämiseen, mutta myös varsinaisessa toiminnassa on yhteistyömahdollisuuksia. Matkailuelinkeinon asiakkaina on merkittävä osa niitäkin, jotka ovat kiinnostuneita luonnosta myös maankamaran, kaivannaisalan, kivien ja mineraalien osalta. Tämä matkailijaryhmä vahvistaa erityisesti kesämatkailua. Matkailun ja kaivannaisalan yritysten välille voidaan kehittää matkailun ohjelmopalveluja ja kaivannaisalan yhteiskuntasuhteita palvelevaa yhteistointia. Geologian tutkimuskeskuksella ei ole huomautuksia eikä muutosesityksiä esillä olevaan Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotukseen.	Merkittään tiedoksi.
Metsäkeskus, Lappi Edellisen lausuntokierroksen jälkeen Tunturi-Lapin maakuntakaavaluonnokseen on tehty metsätalouden kannalta lukuisia oikeansuuntaisia muutoksia. Maakuntakaavaluonnoksessa on edelleen otettu korostetusti huomioon matkailun vaatimukset, mihin on olemassa perustellut syyt. Lapin metsäkeskus lausuu maakuntakaavaluonnoksesta seuraavaa: Levin V-alue (V 851) on kaavaluonnoksessa säilytetty lausunnoista huolimatta entisen suuruisena. Valtakunnallisestikin arvioiden kyseessä on laajuudeltaan ainutkertaisen suuri alue. Aakennusvaaran ja Saattoporan alueella ei lisäksi ole reitistöä eikä palvelurakenteita eikä Metsähallituksella ole suunnitelmia niiden rakentamiseksi. Lapin metsäkeskus esittää, että V-alueet tulee rajata koskemaan vain virkistyskäytön kannalta keskeisiä alueita, joille tunturikeskuksista tehtävät päiväretket kohdistuvat. Niillä retkeilijöillä, jotka tekevät useamman päivän retkiä, on käytettävissä Pallas- Yllästunturin laaja kansallispuisto, joka on helposti autolla saavutettavissa mistä tahansa kaava-alueen tunturikeskuksesta. Lapin metsäkeskus esittää, että nykyisestä Levin V-alueesta (V 851) Pyhätunturin länsipuoliset osat muutetaan MU-alueeksi.	Maakuntakaavalla varaudutaan tulevaisuuden tarpeisiin noin 20 vuoden tähtäyksellä. Alueen matkailukeskusten kehittämisessä on tavoitteena huomattava matkailijamäärien kasvu. Levi on kaukana suojelualueista ja tarvitsee siksi Yllästä enemmän V-alueita ja erityisesti virkistysalueyhteyttä kansallispuistoon.
Lisäksi metsäkeskus esittää lisäksi, että Vuontisjärven länsipuolen MU-2-alueesta (6061) yksityiset maa-alueet Hirvaspalossa ja Vuontisjärven länsirannalla muutetaan M-alueeksi. Alueiden poisto kyseisestä MU-2-rajauksesta ei olennaisesti heikennä, alueen arvoa matkailulle tai poronhoidolle.	Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma. Alueen tarkempi rajausta ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnitelmassa. Aluevarauksen esitystapa on yleispiirteinen eikä yksityismaita ole ollut tarkoitus sisällyttää alueeseen.
Levillä Ounasjoen itäpuolella oleva MU-alue (6015) on tarpeeton, koska alueella jo olemassa olevat V- ja MU-varaukset ovat poikkeuksellisen suuria. Laaja MU-alue Ounasjoen itäpuolella vaikeuttaa tarpeettomasti metsätalouden harjoittamista alueella.	Maakuntakaavalla varaudutaan tulevaisuuden tarpeisiin noin 20 vuoden tähtäyksellä. Alueen matkailukeskusten kehittämisessä on tavoitteena huomattava matkailijamäärien kasvu. Levi on kaukana suojelualueista ja tarvitsee siksi myös MU-alueita tukemaan kehittyvää ulkoiluverkostoa.
Metsäntutkimuslaitos, keskusyksikkö Metsäntutkimuslaitoksella ei ole lausuttavaa Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta.	

<p><u>Ratahallintokeskus</u> Ratahallintokeskus toteaa asiaotsikossa mainitusta maakuntakaavaluonnoksesta lausuntonaan seuraavaa. Kaavaehdotuksessa on esitetty rautatie päätänä Rautuvaaraan asti ja sivuratana Äkäsjokisuuhun sekä edelleen Ruotsin puolelle. Vaihtoehtona on myös yhteystarvemerkinä Palosaajosta Ruotsiin. Näihin merkintöihin ei ole huomautettavaa.</p>	
<p>Rautuvaarasta Ylläsjärvelle ja Hannukaisiin johtavat ratalinjausvaraukset on merkitty ohjeellisina katkoviivalla. Em. välien välin ohjeelliset linjausmerkinnät on syytä muuttaa yhteystarvemerkinneiksi, koska radoista ei ole linjauksia tukevia suunnitelmia. Normaalisti varausten tulisi perustua riittäviin suunnitelmiin, jotta kaavassa voidaan viivamerkintöjä käyttää.</p>	<p>Ohjeellinen merkintä Rautuvaarasta Ylläsjärvelle perustuu Ylläksen oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tutkittuun linjaukseen. Ratalinjauksen Rautuvaara-Hannukainen toteuttaminen on sidoksissa kaivos Hankkeen etenemiseen. Ohjeellinen linjaus antaa vielä liikkumavaraa tarkemmalle suunnittelulle.</p>
<p>Kaavaehdotukseen on kartalle merkitty ns. Jäämeren rata "raideliikenteen kehittämiseksi selvitettäväksi yhteydeksi". RHK:n mielestä hanke on vielä tässä vaiheessa niin kypsyvätön, ettei sitä tule merkitä kaavakartalle vaan ainoastaan kaavaselostukseen tulevaisuudessa tarkemmin selvitettäväksi hankkeeksi. Ylläsjärvi-Levi rautatieyhteys on niin ikään siinä määrin selvittämättä, että sekin on syytä mainita vain kaavaselostuksessa.</p>	<p>Kyse on kehittämisperiaatemerkinneistä, jotka tarkoittavat tulevaisuudessa selvitettäviä yhteyksiä. Kaavan voimassaoloaika huomioon ottaen merkinnöillä voi olla vaikutusta selvitysten käynnistymiseen.</p>
<p>Yksityiskohtaisemmassa kaavasunnittelussa tulee varmistaa, että esitetyt moottorikelkkareitit voidaan toteuttaa eritasoristeilyinä rautatien kanssa.</p>	<p>Kaavaselostuksessa asiasta on esitetty suosituksia.</p>
<p><u>Finavia</u> Kaavan alueella on kaksi säännöllisen reittiliikenteen käytössä olevaa lentoasemaa: Kittilä ja Enontekiö. Kaavassa ei ole esitetty lentotoiminnasta johtuvia esterajoituksia eikä lentokoneiden melualueita. Ne tulisi ottaa sopivalla tavalla huomioon. Se voinee tapahtua esimerkiksi täydentämällä kaavamääräystä siten, että esterajoitukset ja lentokoneiden melualueet tulee ottaa huomioon alemmanasteisessa kaavoituksessa.</p>	<p>Melun huomioon ottamisesta on koko kaava-alueella koskeva määräys ja esterajoituksista määrätään ilmailulailla. Lisätään selostukseen liitekarta Kittilän lentomelualueesta.</p>
<p><u>Pohjoinen tullipiiri</u> Pohjoinen tullipiiri ei näe kyseisen lausuntopyyntöön liitteenä toimitetulla Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksella (joka on nähtävillä julkisesti 1.6–30.6.2009) olevan vaikutuksia Pohjoisen tullipiirin toimintaan tai toimintaympäristöön.</p>	
<p><u>Fingrid OY</u> Näkemyksemme mukaan ehdotuksessa on varauduttu tällä hetkellä tiedossa oleviin kantaverkon mahdollisiin laajennustarpeisiin. Fingrid Oyj:n maakuntakaavaluonnoksesta 15.4.2008 antamassa lausunnossa on esitetty, että kaavakarttaa tulisi täydentää merkitsemällä Kittilän Kaukosen uuden 220 kV johdon varrelle rakennettava Isoniemen muuntoasema EN-merkinnällä. Isoniemen sähköasemaa ei ole kuitenkaan merkitty maakuntakaavaehdotuskarttaan (kuva 1). Lisäksi ehdotuskartassa esitetyn, rakenteilla olevan 220 kV voimajohdon (Petäjäskoskelta Kittilän Kaukosen kautta Vajukoskelle) sijainti on virheellinen Isoniemen sähköaseman läheisyydessä. Voimajohtojen oikea sijainti on esitetty kuvassa 2. Fingrid toimittaa sähköaseman ja voimajohtojen sijaintitiedot kaavan laatijalle.</p>	<p>Korjataan kaavakarttaa. Korjataan voimajohdon sijainti. Ei lisätä muuntoasemaa, Lapin maakuntakaavoissa ei ole osoitettu muuntoasemia (sisältyvät sähkölinjat merkintään).</p>
<p>Lisäksi kaavaselostuksessa tulisi käyttää sähköaseman ja siihen liittyvien yhteystarpeiden osalta nimeä Isoniemi, esimerkiksi voimajohdon yhteystarve Isoniemi (Kaukonen) - Rautuvaara. Kaukonen nimeä käytetään nykyisin 110 kV verkon haarapisteestä (kuvassa 2, merkinnällä KKN).</p>	<p>Korjataan selostusta</p>
<p>Maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu tuulivoimala-alueeksi soveltuvia alueita. Lisäksi ehdotuksen selostusosassa on mainittu, että tuulivoimateknologian nopea kehittyminen ja tuuliolosuhteiden tutkimus tuottavat jatkuvasti uusia tuulivoiman sijoittumisen vaihtoehtoja.</p>	
<p>Lähtökohtaisesti tuulivoimapuisto on liitettävä 400 kV jännitteiseen verkkoon, kun tuulivoimapuisto on teholtaan yli 250 MVA tai jos tuulivoimapuiston yhteisteho on 100 - 250 MVA ja tuulivoimapuistoa ei ole sähköverkon kannalta teknistaloudellisesti tarkoituksen mukaista liittää 110 kV verkkoon. Alle 250 MVA tuulivoimapuistot voidaan pääsääntöisesti liittää</p>	<p>Merkittään tiedoksi ja täydennetään kaavaselostusta.</p>

1 10 kV jännitteiseen verkkoon, kuitenkin alueen nykyisen sähkön siirtoverkon reunaehdot huomioiden. Tuulivoimapuiston hankkeesta vastaavan on sovittava tuulivoimapuiston liittymän teknisestä toteutustavasta hyvissä ajoin Fingridin tai alueverkkoyhtiön kanssa. Selvitys verkkoon liittymisestä tulee tehdä ennen tuulipuiston YVA-menettelyn aloittamista, koska verkkoliityntä ja liittymisjohdot kuuluvat olennaisena osana tuulivoimapuistoon ja sen toteuttamismahdollisuuksiin.

Fingrid Oyj ehdottaa, että tuulipuistoalueiden aluevarauksien arvioinnissa tarkastellaan myös liittymistä sähkönsiirtoverkkoon ja arvioidaan esitettyjen tuulipuistojen mahdollisia sähköntuotantotehoja. Fingrid Oyj asettaa tuulivoimalaitokselle lähtökohtaisesti samat liityntävaatimukset kuin muillekin sähköntuotantolaitoksille. Yleiset vaatimukset on määritetty pohjoismaisissa tuulivoimalaitosten liittymisehdoissa (Nordel Connection Code for Wind Turbines, November 2006), joita on myös täsmennetty suomalaisissa ns. yleisissä liittymisehdoissa (YLE2007) ja voimalaitoksille asetetuissa järjestelmäteknisissä vaatimuksissa (VJV2007). Fingrid ehdottaa, että maakuntakaavojen kaavaselostuksessa tulisi jatkossa vähintään mainita tuulipuiston/tuulivoiman tuotantoalueen läheisyyteen sijoittuvat lähimmät kantaverkon/alueverkon 400 ja 1 10 kV sähköasemat, joille tuulivoimapuiston liittäminen on mahdollista. Jos hankkeesta on tehty verkko selvitys, voisi liityntäjohdon merkitä maakuntakaavaan yhteystarpeena.

Lisäksi tuulivoimatuotantoalueita ja niiden keskinäistä sijoittumista tulisi pyrkiä hahmottamaan ylimaakunnallisesti kokonaisuutena esim. koko Lapin maakunta ja Pohjois-Pohjanmaan maakunta. Tämä voisi tapahtua esim. yhteisen vaihemaakuntakaavan tai teknisen taustaselvityksen avulla. Sen valmisteluun voisivat osallistua esimerkiksi ympäristöministeriö, maakuntaliitot, tuulivoimatoimijat, alueverkkoyhtiöt ja kantaverkkoyhtiö. Tuulivoimatuotantoalueiden keskittäminen useiden toimijoiden toimesta ja hallittu sijoittelu olisi ympäristövaikutusten ja kantaverkon kannalta kestävämpi ratkaisu kuin tuotantoalueiden hallitsematon sirottelu

Riista- kalatalouden tutkimuslaitos

RKTL pyytää huomioimaan kyseisessä lausunnossa esittämänsä asiakokonaisuudet ja tuo tässä lausunnossa esille vain pääpiirteissään tärkeimmät uusimpaan kaavaluonnokseen liittyvät näkökulmat toimialansa osalta.

1. PORONHOITO JA POROTALOUS

Kokonaisuutena Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotusluonnos on RKTL:n näkemyksen mukaan selkiytynyt ja monet poronhoitoon ja porotalouteen liittyvät toiminta- ja kehittämisedellytykset esitetään jäsenllymmiin ja monipuolisemmin nykyisessä kaavaluonnoksessa. Myös saamelaiskulttuuri ja siihen liittyvien maan- ja luonnonkäyttötarpeiden sekä näkökulmien (mm. poronhoidon, kalastuksen ja metsästyksen osalta) esiin tuomiseen on kiinnitetty huomiota aikaisempaa monipuolisemmin.

Kaavaluonnoksessa ilmenee myös se, miten maatalouden, poronhoidon ja luontaistalouden elinkeinollinen merkitys erityisesti haja-asutusalueilla on edelleen suuri. Myös mahdollisuuksia hyödyntää poronhoitoon, porotalouteen ja paikalliseen kulttuuriin liittyviä tekijöitä (mm. erilaiset tuotteet ja palvelut) alueen monipuolisessa kehittämisessä on tuotu esille. Samalla kaavaluonnoksessa on kuitenkin tiedostettu se, miten erilaisten elinkeinojen (mm. metsätalous, matkailu ja poronhoito) toimintaedellytysten turvaaminen ja yhteensovittaminen tarvitsevat entistä enemmän huomiota.

RKTL korostaa, että eri elinkeinoja ja maankäyttömuotoja tulisi harjoittaa yhdessä ja erikseen kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Eri maankäyttömuotojen toteuttamisessa ja yhteen sovittamisessa on maakuntakaavalla hyvin tärkeä merkitys. Myös poronhoitoon ja muuhun luontaistalouteen liittyvien toimintaedellytysten turvaamisessa, kehittämisessä ja yhteensovittamisessa muiden maankäyttömuotojen ja -tarpeiden kanssa on maakuntakaavan ohjaava merkitys suuri. Nämä asiat konkretisoituvat maakuntakaavaan aluerakenteessa, johon sisältyy monia aluevarauksia ja -

Merkitään tiedoksi.

merkintöjä, samalla kun kaava-alue jakaantuu erilaisiin maankäyttöluokkiin, joiden osalta on määritelty kunkin alueen pääkäyttötarkoitus ja muu käyttö sekä toimintaperiaatteet maankäytössä näillä alueilla.

RKTL:n näkemyksen mukaan kunkin pääkäyttömuodon käytännön toiminnassa myös laajemmat erityisaluemerkinnät ja niihin sisältyvät suositukset, säädökset ja määräykset tulisi voida huomioida mahdollisimman hyvin, mikä tekee eri käyttömuotojen yhteensovittamisen käytännössä vaativaksi ja haastavaksi. Alueen pääkäyttömuodon ja muiden käyttömuotojen yhteensovittaminen koskee erityisesti M-alkuisia maankäyttöluokkia ja niissä erityisesti pinta-alaltaan suurinta maankäyttöluokkaa, Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M). Siksi kyseisen maankäyttöluokan ja laajempien erityisaluemerkintöjen (mm. poronhoidon tai saamelaiskulttuurin osalta) suhdetta voitaisiin vielä selventää maankäyttöluokan kuvauksessa esim. viittauksilla kaavan yleismääräyksiin ja muihin kaavan erityisaluemerkintöihin. Myös lukuun (5.3.26.), jossa selvitetään M- ja Ms- 1 -alueiden pääkäyttötarkoituksen ja muun käytön suhdetta, voitaisiin tällaiset selventävät viittaukset liittää.

Tunturi-Lapin nykyiseen maakuntakaavaehdotusluonnokseen on myös sisällytetty kaavan vaikutusten arviointiosa, jossa maakuntakaavan vaikutuksia poronhoidon ja porotalouden sekä saamelaiskulttuurin osalta on käsitelty laajasti. Tehtyjen vaikutusarviointien mukaan mm. kaavassa esitetyt merkinnät ovat poronhoidon osalta luonteeltaan säilyttäviä, eikä uusia poronhoidon toimintaedellytyksiä selkeästi parantavia merkintöjä sisälly kaavaan. Mm. maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla poronhoito on jatkosakin riippuvainen metsätalouden toimista. Vaikutusten arvioinnissa tulee esiin myös se, että mm. matkailun, mineraalien käytön ja infrastruktuurin laajentamisella voi olla monia kielteisiä vaikutuksia poronhoitoon ja saamelaiskulttuuriin, vaikka toisaalta erityisesti matkailu luo myös uusia kehittämismahdollisuuksia poronhoidolle ja saamelaiskulttuurille. Monet vaikutusarviointissa esitetyt seikat korostavat RKTL:n näkemyksen mukaan tarvetta määritellä erityisesti eri maankäyttömuotojen yhteensovittamiseen liittyvät toimintaperiaatteet mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti niin maakuntakaavan yleismääräyksissä kuin yksittäisten maankäyttöluokkien kaavamerkinnoissäänkin.

2. KALATALOUS JA KALASTUS

RKTL viittaa 29.4.2008 antamaansa lausuntoon kalatalouden ja kalastuksen osalta ja korostaa nytkin Torniojoen merkitystä Itämeren alueen tärkeimpänä lohijokena sekä Tunturi-Lapin järviluonnon ainutlaatuisuutta. Näiden vesistöjen käytössä tulee huomioida lohi- ja taimenkantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen sekä kestävä kehityksen periaatteet mm. elinvoimaisten kalakantojen säilyttämiseksi. Kalastuksen merkitys luontaiselinkeinoille on edelleen suuri ja alueen kalavarat tarjoavat kehittämismahdollisuuksia paikalliselle kalanjalostukselle ja kaupalle. Alueen vesistöt tarjoavat myös monipuolisia mahdollisuuksia kehittää kalastusmatkailua.

Täydennetään selostusta.

Merkitään tiedoksi.

Lausunto (muut)

Paliskuntain yhdistys

Paliskuntain yhdistys pitää tärkeänä, että poroelinkeino otetaan huomioon tehtäessä maankäyttöön vaikuttavia ratkaisuja poronhoitoalueella. Vaikka poronhoitotavat eri puolilla poronhoitoaluetta eroavatkin, kaikelle poronhoidolle poronhoitoalueella on yhteistä se, että poronhoidon harjoittamisen edellytykset on turvattava muulta maankäytöltä ja häirinnältä. Tosiasia on, että uusista maankäyttäjistä aiheutuu aina häiriötä ja negatiivisia muutoksia poronhoidolle. Korostamme neuvotteluvollisuutta paliskunnan kanssa, jotta pienemmän haitan periaate voisi toteutua ja yhteistyötä maankäyttämisen kysymyksissä voitaisiin kehittää osapuolten välillä.

Paliskuntain yhdistys on lausunut Tunturi - Lapin maakuntakaavan luonnoksesta viime lausuntokierroksella 23.4.2008. Paliskuntain yhdistys on tyytyväinen, että ed. mainitulla lausuntokierroksella pyydyt asiat on huomioitu sekä korjailtu niiltä osin nyt lausunnolla olevaan selostusluon-

Merkitään tiedoksi.

<p>nokseen.</p> <p>Poronhoitolaki Maakuntakaava laaditaan maakuntatasolla yleiseksi ohjeistukseksi maankäytön kysymyksiin. Maakuntakaavan sisältöön tulee vaikuttaa erityislakien sisältö. Poroelinkeinon merkitys on todettu lainsäädännön tasolla. Sitä suojaavat ja sille antavat oikeuksia erinäiset poronhoitolakiin kirjatut säädökset. Maakuntakaavaratkaisut eivät saa olla ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön kanssa, eikä maakuntakaavalla saa heikentää lain antamaa suojaa.</p>	
<p>Poronhoito ja porotalous Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa poronhoito ja porotalous on erotettu toisistaan. Tunturi - Lapin maakuntakaavan selostusluonnoksessa todetaan sivulla 115, että ”porotalous termiä käytetään puhuttaessa poroista elinkeinona yleisesti, kun taas poronhoito-termi käsittää myös kulttuurisen ulottuvuuden”.</p> <p>Paliskuntain yhdistys toteaa, että on olemassa yhtäläinen poronhoito saamelaiden kotiseutualueella ja koko Tunturi - Lapin maakuntakaavaa koskevalla poronhoitoalueella. Paliskuntain yhdistys esittää, että maakuntakaavassa käytetään käsitettä ”poronhoito”.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Saamelaiset Tunturi - Lapin maakuntakaavassa ollaan määrittelemässä maankäytöstä saamelaiden kotiseutualueella ja erityisesti poronhoitoon tarkoitettulle alueelle. Saamelaiden perustuslailliset oikeudet tulee ottaa huomioon. Poronhoito on oleellinen osa saamelaiden kulttuuria.</p>	
<p>Erotuspaikat Kittilässä 10.6.2009 Lapin liiton järjestämässä yleisötilaisuudessa tuli esille poropuolen edustajien esityksestä, että poroerotuspaikat tulisi merkitä myös Tunturi - Lapin maakuntakaavaan esimerkiksi ”teemakartoilla”. Paliskuntain yhdistys lähettää ohessa Tunturi - Lapin maakuntakaavaa kattavien paliskuntien erotuspaikat karttoihin merkittynä. Paliskuntain yhdistys varaa kuitenkin mahdollisuuden karttojen muutoksiin. Paliskuntain yhdistys voi luovuttaa mittakaavallisesti tarkemmat kartat erotuspaikoista myöhemmin. Kartat ovat tällä hetkellä paliskunnissa erotuspaikkojen osalta tarkistuksessa. Juha Piisilältä saadun tiedon (10.6.2009) mukaan kaikki paliskunnat ovat antaneet luvan paliskuntien karttojen käyttöön.</p>	<p>Täydennetään selostusta. Lisätään teemakartat.</p> <p>Luvat on saatu suurimmalta osalta paliskuntia. (Luvat on saatu Käsivarsi, Kyrö, Kuivasalmi, Muonio, Alakylä, Kolari. Lupa on saamatta Näkkälä).</p>
<p>Reitit Paliskuntain yhdistys pitää myönteisenä, että selostuksessa otettiin kantaa koiravaljakkotoimintaan. Koiravaljakkotoiminta on kasvava ongelma poronhoidolle. Selostuksessa sanotaan, että koiravaljakoille tulisi olla omat reittinsä, tai ne voivat käyttää vähäliikenteisiä moottorikelkkareittejä. Paliskuntain yhdistyksen mielestä koiravaljakkotoiminta on liiketoimintaa, eikä jokamiehenoikeus, joten yhtäläillä koiravaljakkoreitit on hyvä reitittää ja merkitä kaavaan kuten muutkin reitit. Koiravaljakkoreittejä suunniteltaessa ja kaavoittaessa on käytävä neuvottelut paikallisten paliskuntien kanssa.</p> <p>Paliskuntain yhdistyksen kanta reitistöistä on, että ne tulee suunnitella kokonaisvaltaisesti ja alueiden pirstomista tulee välttää sekä luontoa säästää. Kaavoituksessa reittejä tulee yhdistellä ja keskittää, jotta poronhoidolle ja ympäristölle aiheutuvia haittoja voidaan vähentää, jopa poistaa. Erityisen tärkeää on paliskuntien kuuleminen, koska reittien vaikutukset poroelinkeinolle ovat merkittäviä ja haittoja pystytään pienentämään löytämällä pienimmän haitan periaatteen mukaisia ratkaisuja.</p>	<p>Maakuntakaavassa on tavoitteena, että reittejä yhdistetään mahdollisuuksien mukaan.</p>
<p>Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet Metsätalous- ja poronhoitovaltainen alue Paliskuntain yhdistys esittää M- ja M-1 – alueiden nimityksiin muutoksen, siten että maa- ja metsätalousvaltaiset alueet muutetaan MAA- JA METSÄTALOUS sekä PORONHOITOVALTAISET ALUEET- nimiseksi. Karttaluonnokseen on lisättävä M-, M-1, Ms, Mu ja MU-2 – alueita kuvaaviin lauseisiin seuraavaa: ”... ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin, kuten poronhoitoon, luontaiselinkeinoihin, asumiseen ja jokamiehen oikeuden rajoissa ulkoiluun”. Tämä lisäys on ollut jo Pohjois-</p>	<p>Maakuntakaavan luonnosvaiheen palautteen perusteella luontaistalousvaltaisen alueen (Ms) merkintä on muutettu luontaistalous- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi (Ms-1).</p> <p>Merkintöjen kuvaus on Pohjois-Lapin ja Tunturi-Lapin maakuntakaavoissa sama.</p>

<p>Lapin maakuntakaavoituksessa, joten se on hyvä olla myös tässä Tunturi-Lapin maakuntakaavassa. Näin ollen kaavat olisivat myös yhtenevät.</p> <p>Paliskuntain yhdistys esittää, että poronhoidon maankäyttötarpeet tunnustetaan tasa-arvoisiksi maa- ja metsätalouskäytön kanssa valtion mailla.</p>	<p>Täydennetään maankäyttöluokkien kuvauksia selostukseen.</p>
<p>Paikallisten paliskuntien lausunnot</p> <p>Paliskuntain yhdistys pitää myönteisenä, että Tunturi - Lapin maakuntakaavaluonnoksista pyydettiin kirjallista lausuntoa myös paikallisilta paliskunnilta (Alakylä, Kolari, Kuivasalmi, Kyrö, Käsivarsi, Muonio ja Näkkälä). Paliskunnat ovat suurimpia maankäyttäjiä Tunturi - Lapissa. Paikallisten paliskuntien lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä alueen käyttöön vaikuttavana tekijänä. Poronhoitajien oikeus poronhoitoon alueella on tunnistettava ja sen näkyvyys tulee varmistaa maakuntakaavatasolla.</p>	
<p>Neuvotteluvollisuus</p> <p>Paliskuntain yhdistys korostaa viranomaisten neuvotteluvollisuutta. Valtion viranomaisten on neuvoteltava suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä paliskunnan edustajien kanssa (poronhoitolaki 53 §).</p>	<p>Maakuntakaavan yleismääräyksessä neuvotteluvolvoitetta on laajennettu koskemaan myös muita kuin valtion viranomaisia.</p>
<p>Muonion paliskunta</p> <p>Muonion paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Maan käytössä on otettava poronhoito huomioon siten, ettei poronhoidolle saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa.</p> <p>Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa.</p> <p>Muonion paliskunnan poronhoitoon tarkoitettusta alueesta on tällä hetkellä jo n. 30 % muussa kuin porotalouden käytössä. Tästä syystä paliskunta vaatii alueelleen kaavaan lisättäväksi enemmän MU-2 alueita eli M-alueet tulee muuttaa MU-2 alueiksi ja niin, että kaikki MU-2 kaavaselostuksessa mainitut eli porotalous, metsätalous ja matkailu voivat toimia alueilla tasavertaisesti. Lisäksi paliskunta vaatii, että kaavaehdotuksessa Särkitunturin läheisyyteen merkitty aluevaraus E tulee ehdottomasti poistaa. Alue aiheuttaisi sijainnillaan huomattavaa haittaa poronhoidolle.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>MU-2 –aluevaraus määräyksineen perustuu neuvotteluissa soviteltuun ratkaisuun. Alueen tarkempi rajausta ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p> <p>Kylmäteknologia on Lapin maakuntasuunnitelman mukaisia kärkitoimialoja. Elinkeino tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi ja kasvun turvaamiseksi. Aluevaraus perustuu yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin.</p>
<p>Paliskunnalle tulee taata poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvotteluoikeus (mm. mahdollisista poronhoitoalueiden menetyksistä maksettavista vuotuisista korvauksista). Paliskunnan antamat lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä paliskunnan alueelle.</p>	

Kyrön paliskunta

Maakuntakaavan tehtävä kaavajärjestelmässä edellyttää, että merkityksellään valtakunnalliset, maakunnalliset tai seudulliset maankäyttöratkaisut osoitetaan maakuntakaavassa. Kun maakuntakaavassa on tutkittu ja osoitettu tietyn toiminnan maakunnallisesti merkittävät aluevaraukset tai maakunnallinen verkosto, ei kuntakaavoituksessa voida hyväksyä maakuntakaavan periaatteita syrjäyttävää ratkaisua, jollei maakuntakaavassa ole osoitettu maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää maankäyttöratkaisua, ei kuntakaavassa yleensä voida tällaista ratkaisua osoittaa ohi maakuntakaavan. Poroelinkeino on merkittävä elinkeino Kittilän kunnassa. Poroelinkeino tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella maakuntakaavaa laadittaessa.

Poronhoidolla on oikeutus maankäyttöön alueella

Maakuntakaavan sisältöön tulee vaikuttaa erityislakien sisältö. Maakuntakaava laaditaan maakuntatasolla yleiseksi ohjeistukseksi maankäytön kysymyksiin. Maakuntakaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin, joka on yleislaki. Poroelinkeino on todettu erityislainsäädännön tasolla. Sitä suojaavat ja sille antavat oikeuksia erinäiset poronhoitolakiin kirjatut säädökset. Valtakunnallisena alueidenkäyttötavoitteena on, että poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset tulee turvata.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan sijaitsee osin saamelaisalueella. Siellä maankäytön kysymykset on ratkaistava huomioiden erityisesti poroelinkeino siten, kun se poronhoitolaissa on suojattu. Kyrön paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa poroilla on vapaa laidunnusoikeus. Paliskunnan pohjoisosa ylettyy saamelaisten kotiseutualueelle. Saamelaisten perustuslailliset oikeudet tulee ottaa huomioon. Poronhoito (myös metsästys ja kalastus) ovat oleellinen osa saamelaisten kulttuuria.

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa. Vapaa laidunnusoikeus on alueen käyttöoikeus.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa ollaan määrittelemässä maankäytöstä erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla ja osin saamelaisten kotiseutualueella. Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 §). Viranomaisilla tarkoitetaan kaikkia viranomaisia, (joista nimettynä mainittu metsähallitus). Lapin liitto on viranomainen, jonka tulee neuvotella maankäytön kysymyksistä paliskunnan kanssa. Kuuleminen ei korvaa neuvottelumenettelyä.

Maakuntakaavan sisältö, kaavamerkinnot ja esitystapa vaikuttavat kaavan ohjausvaikutukseen. Sen takia on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota kaavamerkintöihin.

Turpeenottoalueet sijoitetaan maakuntakaavassa pääsääntöisesti M-alueelle. Kaavamerkinnot M ei käy ilmi siellä harjoitettava poronhoito, joka kuitenkin on pääelinkeino alueella. Muun muassa turvetuotanto on kilpaileva tuotantosuurta poroelinkeinolle ja se aiheuttaa merkittäviä muutoksia ympäröiville luonnolle ja vesistölle. Turvetuotanto ei sovi yhteen luonnonsuojelullisten tarkoitusten kanssa.

Ounasjoki sivuvesistöineen on suojeltu ja samalla se on NATURA -aluetta.

Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon, että Ounasjoki on valtion erityissuojelussa; NATURA VNp 20.8.1998, laki Ounasjoen erityissuojelusta 703/83. Maakuntakaavaratkaisut eivät saa olla ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön kanssa, eikä maakuntakaavalla saa heikentää lain antamaa suojaa.

Merkitään tiedoksi.

Paliskuntien kanssa on neuvoteltu luonnosvaiheessa ja paliskuntain yhdistyksestä on edustaja ohjausryhmässä.

Täydennetään selostusta.

Ounasjoki on merkitty maakuntakaavaan luonnonsuojeluna (SL 4236)

<p>Kyrön paliskunta on vaatinut Ounasjoen itäpuolista valtion maata luontaistalous- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi, merkinnällä Ms-1 (kaavaehdotuksessa M -alue). Sen säilyttäminen porojen talvilaidunalueena on kannattavan poroelinkeinon perusta. Talvilaitumen nimeäminen muuhun käyttöön ja siitä seuraava käyttötarpeen mukainen käyttö tulee aiheuttamaan huomattavaa haittaa. Kaavamääräyksillä ei saa tuhota juuri näitä kannattavan poroelinkeinon perusasioita.</p>	<p>Maakuntakaavassa on yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttöisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.</p>
<p>Olemme hakeneet Puljun erämaa-alueen laajentamista Ounasjoen itäpuoliseen valtion maan alueelle.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Kulkuvuoman alue on haettu entisöitäväksi lintualueeksi.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Kyrön paliskunta vaatii paliskuntien raja-aitojen merkitsemistä ja paliskunnan laidunkierro-, erotus- ja merkitysaitojen merkitsemistä karttaan.</p>	<p>Paliskuntien raja-aidat on merkitty maakuntakaavaan. Muut paliskuntien aidat voidaan lisätä selostukseen teemakartoiksi.</p>
<p>Kyrön paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Maan käytössä on otettava poronhoito huomioon siten, ettei poronhoidolle saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa. Maakuntakaava ei saa loukata poronhoitolain (erityislaki) suojaamia oikeuksia.</p>	
<p>Kaavaselostuksessa tunnustetaan haitalliset vaikutukset poroelinkeinolle ja viitataan poronhoitolakiin, jossa tunnustetaan elinkeinon perusedellytykset; turvataan alueiden yhtenäisyys, laajuus, laidunten kunto ja laidunrauha.</p>	
<p>Matkailu ja muu maankäyttö ja rakentaminen on keskitettävä. Alueita ei saa pirstoa.</p>	
<p>Voimalinja varaus on suunniteltu molemmille puolille Ounastunturia. On erämaan ja maan tuhlausta rakentaa kaksi voimalinjaa lähiseuduille. Maan määrä on rajallinen resurssi, eikä sitä ei saa tuhjata. Ehdotamme Pallas-Ounastunturin itäpuolisen voimalinjavarausten poistamista maakuntakaavasta.</p>	<p>Pallas-Ounastunturin länsipuolinen sähkölinja on tarkoitettu paikalliseen sähkön jakeluun (110 kV), itä-puolinen on varaus valtakuntien (Suomi-Norja) kesken tapahtuvaan sähkösiirtoon tulevaisuudessa (400 kV).</p>
<p>Kulttuuri Saamelaisten kulttuuri ja identiteetti tulee näkyä maakuntakaavassa, koskehan kaava saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen (824/73) 1 §:n 3 momentin mukaista aluetta.</p>	<p>Kaavaan on merkitty saamelaisten kotiseutualue sekä useita muita saamelaiskulttuuria koskevia merkintöjä ja määräyksiä.</p>
<p>Reitit Puljusta Nunnaseen merkitty moottorikelkkailureitti tulee pitää kelkkaurana. Erämaaluontoa ei saa tuhjata tarpeettomasti. Reitit tulee suunnitella niin, että mahdollisimman vähän kuljetaan paliskuntien välisen esteidan läpi.</p>	<p>Kaavan tavoitteena on, että mk-reitit olisivat virallisia reittejä. Paliskuntien välinen esteita on merkitty maakuntakaavaan ja siihen on liitetty kaavamääräys reittien osalta.</p>
<p>YHTEENVETO Kyrön paliskunnan lausunto ja kannanotto tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä alueen käyttöön vaikuttavana tekijänä. Poronhoitajien oikeus poronhoitoon alueella on tunnistettava ja sen näkyvyys tulee varmistaa maakuntakaavatasolla. Alueita ei saa pirstoa. Kaavaan tulee merkitä paliskunnan keskeiset kiinteät rakenteet ja alueet. Paliskuntain yhdistys antaa lausuntonsa liitteenä kartan, johon paliskunnan kiinteät rakenteet on merkitty. Ounasjoen itäpuolinen valtion maata tulee merkitä luontaistalous- ja poronhoitovaltaiseksi alueeksi, merkinnällä Ms-1. Vaadimme Pallas-Ounastunturin itäpuolisen voimalinjan yhteystarpeen poistamista maakuntakaavasta. Maakuntakaavaratkaisut eivät saa olla ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön kanssa, eikä maakuntakaavalla saa heikentää lain poronhoidolle antamaa suojaa. Kaikki reitit, mönkijä, moottorikelkka- ja koiravaljakkoreitit ja urat tulee sijoittaa tiestön välittömään läheisyyteen.</p>	
<p>Näkkälän paliskunta Maakuntakaavan tehtävä kaavajärjestelmässä edellyttää, että merkityksel-</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>

tään valtakunnalliset, maakunnalliset tai seudulliset maankäyttöratkaisut osoitetaan maakuntakaavassa. Kun maakuntakaavassa on tutkittu ja osoitettu tietyn toiminnan maakunnallisesti merkittävät aluevaraukset tai maakunnallinen verkosto, ei kuntakaavoituksessa voida hyväksyä maakuntakaavan periaatteita syrjäyttävää ratkaisua, jollei maakuntakaavassa ole osoitettu maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää maankäyttöratkaisua, ei kuntakaavassa yleensä voida tällaista ratkaisua osoittaa ohi maakuntakaavan. Poroelinkeino on merkittävä elinkeino Enontekiön kunnassa. Erityisesti poroelinkeino tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella maakuntakaavaa laadittaessa.

Poronhoidolla on oikeutus maankäyttöön alueella

Maakuntakaavan sisältöön tulee vaikuttaa erityislakien sisältö. Maakuntakaava laaditaan maakuntatasolla yleiseksi ohjeistukseksi maankäytön kysymyksiin. Maakuntakaava perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin, joka on yleislaki. Poroelinkeinoon merkitys on todettu erityislainsäädännön tasolla. Sitä suojaavat ja sille antavat oikeuksia erinäiset poronhoitolakiin kirjatut säädökset. Valtakunnallisena alueidenkäyttötavoitteena on, että poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset tulee turvata.

Tunturi-Lapin maakuntakaavan sijaitsee osin saamelaisalueella. Siellä maankäytön kysymykset on ratkaistava huomioiden erityisesti poroelinkeino siten, kun se poronhoitolaissa on suojattu. Näkkälän paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa poroilla on vapaa laidunnusoikeus sekä saamelaisalueella, jossa poronhoito on oleellinen osa saamelaista kulttuuria.

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa ollaan määrittelemässä maankäytöstä saamelaisten kotiseutualueella ja erityisesti poronhoitoon tarkoitettulle alueelle. Saamelaisten perustuslailliset oikeudet tulee ottaa huomioon. Poronhoito (myös metsästys ja kalastus) ovat oleellinen osa saamelaista kulttuuria.

Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa. Vapaa laidunnusoikeus on alueen käyttöoikeus.

Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 5). Viranomaisilla tarkoitetaan kaikkia viranomaisia, (joista nimettyä mainittu metsähallitus).

Maakuntakaavan sisältö ja esitystapa vaikuttavat kaavan ohjausvaikutukseen. Sen takia on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota kaavamerkintöihin.

Lapin liitto on viranomainen, jonka tulee neuvotella maankäytön kysymyksistä paliskunnan kanssa. Maakuntakaavasta on neuvoteltu ja päädytty Enontekiön kunnan eteläosa ns. Ounastunturin alueesta. Neuvotteluissa on päädytty esittämään alueita Ms-1 alueiksi. Lausunnolla olevassa versiossa alue on muutettu kaavamerkinnältään M -alueeksi.

Matkailu ja muu maankäyttö ja rakentaminen on keskitettävä. Alueita ei saa pirstoa. Voimalinja varaus on suunniteltu molemmille puolille Ounastunturia. On erämaan ja maan tuhlausta rakentaa kaksi voimalinjaa lähiseuduille, Maan määrä on rajallinen resurssi, eikä sitä ei saa tuhlat.

Kaavamerkinnät

Matkailun vetovoima-alueeksi on määritelty alue keskelle Ylläs-Pallastunturin luonnonsuojelualuetta. Sen lisäksi mv -aluetta on laajennettu käsittämään Muotkajärvestä alkaen Ounasjärven ympäristöön, jatkuen itään aina Ounasjoen sivulle. mv -alue on suuressa ristiriidassa FINIBA eli lintujen suojelun kanssa. Tämä alue on Enontekiön kunnan keskuk-

Maakuntakaavassa on yleismääräys neuvotteluvelvoitteesta. Määräys laajentaa velvoitteen koskemaan myös muita kuin valtion viranomaisia.

Luonnosvaiheen palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti alueen yksityismetsätaloudellisen merkityksen vuoksi osoittaa eteläisen Enontekiön alueet maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4501).

Pallas-Ounastunturin länsipuolinen sähkölinja on tarkoitettu paikalliseen sähkön jakeluun (110 kV), itä-puolinen on varaus valtakuntien (Suomi-Norja) kesken tapahtuvaan sähkösiirtoon tulevaisuudessa (400 kV).

Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealue (mv 8411) toteuttaa Lapin maakuntasuunnitelman tavoitetta kytkeä Hetan alue Levi-Ylläs-Olos-Pallas – matkailualueeseen. Kehittämisperiaatemerkin-

<p>sen välittömässä läheisyydessä. Alue tulee olla ennemminkin mk 1 - aluetta. Tällöin saamelaiskulttuuri asettuu asemaan, jolta sille kuuluu tällä alueella.</p>	<p>nällä osoitetaan yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia, joita kehitetään pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>
<p>Saamelaisten kulttuuri ja identiteetti tulee näkyvä maakuntakaavassa, koskeehan kaava saamelaisvaltuuskunnasta annetun asetuksen (824/73) 1 §:n 3 momentin mukaista aluetta. Maakuntakaavassa on supistettu saamelaiskulttuurin aluetta rajusti. Maakuntakaavassa on otettu kantaa saamelaisten asemaan lainsäädännön vastaisesti. Ei ole olemassa poronhoitoa ja porotuloutta. On olemassa yhtäläinen poronhoito saamelaisten kotiseutualueella. Tähän asiaan liittyvät kohdat tulee poistaa maakuntakaavasta.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Maakuntakaavassa on supistettu mk-1 aluetta (8031) (8032) osalta. Muun muassa Nunnanen, Peltovuoma ja Vuontisjärvi on suljettu pois saamelaiskulttuurin kohdealueina (mk 8033). Maisemaselvityksen mukaan sivulla 107 ja 109 ja 14 saamelaiskulttuurin ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue on laajempi. Myöskään Käsivarren alueella saamelaiskulttuuri ei saa sille kuuluvaa näkyvyyttä ja tunnustusta.</p>	<p>Aluekuvauksessa ja kehittämisperiaatteessa on otettu huomioon saamelaiskulttuurin erityispiirteet.</p>
<p>Näkkälän paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoon tarkoitettulla alueella, jossa maata ei saa käyttää silla tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa porotaloudelle. Valtion maan luovuttaminen ja vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain silla ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Maan käytössä on otettava poronhoito huomioon siten, ettei poronhoidolle saa aiheutua siitä huomattavaa haittaa. Kaavaselostuksessa tunnustetaan haitalliset vaikutukset poroelinkeinolle ja viitataan poronhoitolakiin, jossa tunnustetaan elinkeinon perusedellytykset; turvataan alueiden yhtenäisyys, laajuus, laidunten kunto ja laidunrauha. Kuitenkin kaavamääräyksillä ollaan tuhoamassa juuri näitä kannattavan poroelinkeinon perusasioita.</p>	<p>Kaavamääräyksillä ei voi luoda uusia lupajärjestelyjä eikä kaavamääräyksillä voida myöskään sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen harkintaa.</p>
<p>Maakuntakaavaa määriteltäessä tulee ottaa huomioon MRE 30 §:n suojelumääräykset. Ounasjärven eteläpuoli on valtion maata. Maata ei saa käyttää tavalla, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poroelinkeinolle. Hetassa asuu merkittävä määrä poromiehiä, jotka ovat kautta historian hoitaneet porojaan kylää ympäröivässä maastossa. Voidaan sanoa, että se on merkittävää ja vahvaa aluetta poronhoidossa. Alueen nimeäminen matkailun vetovoima-alueeksi rikkoo poronhoitolain 2 §:ää.</p>	<p>Maakuntakaavalla ei muuteta erillislakeja (poronhoitolaki / metsälaki). Matkailun vetovoima-alue mv –merkintä on kehittämisperiaatemerkintä, jolla osoitetaan yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia. Aluetta kehitetään pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>
<p>Testirata Testausrataa varten on varattu alue Ounasjärven rantaan. Näkkälän paliskunta vastustaa testausaleen sijoittamista maakuntakaavassa esitettyyn paikkaan. Poroelinkeinon kannalta alue on keskeinen ja tärkeä poroelinkeinon kannalta. Sen käyttäminen edellä mainittuun tarkoitukseen estää porojen liikkumista alueilta toiselle ja aiheuttaa huomattavaa haittaa poroelinkeinolle. Näkkälän paliskunta esittää varattavaksi testialueen lentokentän välittömästä läheisyydestä Käsivarren ja Näkkälän paliskuntien väliseltä rajalta. Se tulee poistaa nykyiseltä maakuntakaavaan merkityltä paikalta.</p>	<p>Testialue on osoitettu hyväksytyyn yleiskaavan yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella. Yksityiskohtaisemmassa toteutussuunnittelussa on mahdollista pyrkiä lieventämään haitallisia vaikutuksia.</p>
<p>Turve Turpeenottoalueet sijoitetaan maakuntakaavassa pääsääntöisesti M-alueelle. Kaavamerkinästä M ei käy ilmi siellä harjoitettava poronhoito, jolta kuitenkin on pääelinkeino alueella. Turvetuotanto on kilpaileva tuotantosuunta poroelinkeinolle ja se aiheuttaa merkittäviä muutoksia ympäröiville luonnolle ja vesistölle. Turvetuotanto ei sovi yhteen luonnonsuojelullisten tarkoitusten kanssa. Ounasjoki on suojeltu ja samalla se on NATURA -aluetta. Maakuntakaavassa tulee ottaa huomioon, että Ounasjoki on valtion erityissuojelussa; NATURA VNp 20.8.1998, laki Ounasjoen erityissuojelusta 703/83. Maakuntakaavaratkaisut eivät saa olla ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön kanssa, eikä maakuntakaavalla saa heikentää lain antamaa suojaa.</p>	<p>Täydennetään maankäyttöluokkien kuvausta selostuksessa.</p> <p>Ounasjoki on merkitty maakuntakaavaan luonnonsuojelualueena (SL 4236).</p>
<p>Reitit Käytössä olevat moottorikelkkaurat tulee siirtää olemassa olevien tieverkkojen varteen. Erämaaluontoa ei saa tuhlaa tarpeettomasti. Alueelle riittää yksi perusteltu runkoreitti, jolta sopeutetaan muuhun</p>	<p>Kaavassa osoitetut moottorikelkkailureitit ovat olemassa olevia/Hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisia yhteyksiä.</p>

<p>maankäyttöön. Moottorikelkkareitit pirstovat poronhoitoaluetta Näkkälän paliskunnassa. Moottorikelkkareitit ovat rasite poroille erityisesti maaliskuussa.</p>	
<p>Paliskunnan ehdotus maakuntakaavaan merkittäväksi moottorikelkkareitiksi</p> <p>Urat on merkitty maakuntakaavaan. Moottorikelkkareitistö on järjeistettävä ja turhat, poroelinkeino huomattavasti haittaavat urat on poistettava. Olemme nimenneet karttakopioon nimetty kelkkaurat numerolla, jotta esityksemme on luettavampi. Karttaan olemme merkinneet myös muut maakuntakaavasta poistettavaksi ehdotetut kohteet.</p> <p>R1; Koemme reitin kokonaan tarpeettomaksi. Mikäli reitti jostakin muusta syystä on tarpeellinen, se tulee kulkea välittömästi Raattama-Peltovuoma tien läheisyydessä. Sen ei kuitenkaan tarvitse ulottua Peltovuomaan asti, vaan se voi yhtyä Nunnanen- Hetta reittiin.</p> <p>R2; tulee jättää kokonaan pois kaavasta. Keikkailu on harrastus. Väylänrantamaa on valtion maata ja se on tärkeä kaivumaa poronhoidolle.</p> <p>R3; ns puolitaipaleen reitti, tulee poistaa karttaan merkityltä väliltä (reitti lähtee Olokselta) virallisena reittinä. Se saa jäädä talvitie reitiksi, mutta sitä ei tarvitse perustaa viralliseksi reitiksi. Ehdotamme, että tämä jätetään merkitsemättä maakuntakaavaan, koska se haittaa huomattavasti porotaloutta. Reitti kulkee keskellä rauhallista poronhoitoaluetta. Poroelinkeino kokee erittäin haitallisena sen, että näitä "virallisia" reittejä voidaan laajentaa paikallisiksi reiteiksi. Runkoreitit tulisi saada kattaviksi ja kaikki moottorikelkkailu, mönkijäliikenne koiravaljakot ym. toiminta tulee ohjata näille runkoreiteille. Reittiverkko vaikutusalueineen vie huomattavan alueen maasta, joten ne tulee pitää mahdollisimman vähäisenä.</p> <p>R4; reitti poistetaan kokonaan. Reitti menee esteaidan läpi aiheuttaen poroelinkeinolle huomattavaa haittaa. Reitti on vaihtoehtoinen muun reitin kanssa. Maan käyttöä on rajoitettava, eikä monia samansuuntaisia ns. vaihtoehtoisia ratkaisuja ei saa jättää rinnakkain. Yksi reitti seudulle riittää.</p> <p>R5; Lisma-Nunnanen moottorikelkkareitti tulee poistaa. Reittiä ei saa viedä Natura 2000 alueiden kautta. Poroelinkeino tarvitsee yhtäjaksoiset alueet poronhoitoa varten.</p> <p>R6 vaadimme lisättäväksi kaavaan Ketomella-Tappuri polkujen merkinnällä (vaaleanpunainen) "Kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti".</p>	<p>Kaavassa esitetty moottorikelkkailun runkoreitistö on kokonaisuus, joka palvelee myös elinkeinoelämää, matkailua ja virkistystä. Reitit toteutetaan reittisuunnitelmalla. Selostuksessa on korostettu yhteistyötä paliskuntien kanssa reittisuunnitelmia laadittaessa.</p> <p>Kaavaa muutetaan. Lisätään ko. reitti esityksen mukaisesti. Reitti on hoito- ja käyttösuunnitelmassa erämaalatu.</p>
<p>YHTEENVETO</p> <p>Näkkälän paliskunnan lausunto ja kannanotto tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä alueen käyttöön vaikuttavana tekijänä. Poroelinojen oikeus poronhoitoon alueella on tunnustettava ja sen näkyvyys tulee varmistaa maakuntakaavatasolla.</p> <p>Alueita ei saa pirstoa.</p> <p>Kaavaan tulee merkitä paliskunnan keskeiset kiinteät rakenteet ja alueet. Enontekiön kunnan eteläisellä alueella sijaitseva M-alue on muutettava takaisin Msl- alueeksi.</p> <p>Ounastunturin alueella sijaitseva mv -alue merkintä tulee poistaa Hetan kylän ympäriltä aina Ylikyrön kautta kunnan rajaan saakka.</p> <p>Nunnanen -Lisma välisen tie- ja moottorikelkkareitin yhteystarve-selvitys tulee poistaa.</p> <p>TV -alue (tuulivoima-alue) nro 2371 Sonkavaarassa on poistettava. Maakuntakaavaan tulee lisätä polkutie välille Ketomella-Tappuri. Maakuntakaavaratkaisut eivät saa olla ristiriidassa olemassa olevan lainsäädännön kanssa, eikä maakuntakaavalla saa heikentää lain antamaa suojaa.</p> <p>Kaikki reitit, mönkijä, moottorikelkka ja koiravaljakkoreitit tulee sijoittaa tiestön välittömään läheisyyteen.</p>	<p>Sonkavaaran alueen soveltuvuus tuulivoimatuotantoon tutkitaan tarkemmin yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.</p> <p>Kaavaa muutetaan. Lisätään ko. reitti esityksen mukaisesti. Reitti on hoito- ja käyttösuunnitelmassa erämaalatu.</p>
<p>Kolarin paliskunta</p> <p>Kolarin paliskunta edellyttää, että paliskunnalla on todellinen vaikutusmahdollisuus moottorikelkkareittien suunnittelussa muutoinkin</p>	<p>Maakuntakaavaselostuksessa on korostettu reittisuunnittelun yhteydessä yhteistyötä paikallisten</p>

<p>kuin vain reittien ja poroaitojen risteämiskohdissa. Moottorikelkkareiteillä voi olla huomattava vaikutus myös muille poronhoidolle tärkeille alueille kuin yksinomaan poroaidoille.</p> <p>Mikäli poronhoitoalueelle ryhdyttäisiin rakentamaan muitakin moottoriliikennereittejä kuin kelkkareittejä, olisi moottoriliikenne maastossa ympärivuotinen, erittäin merkittävä haitta porotaloudelle.</p> <p>Koiravaljakkoreittien suunnittelun tulisi tapahtua yhdessä paliskunnan kanssa.</p> <p>Kevättalven vilkkaimman moottorikelkka- ja koiravaljakkosesongin aikaan on porojen vasominen lähellä ja kantavat vaatimet alttiita vahingoille.</p>	<p>paliskuntien kanssa.</p>
<p>Paliskunta edellyttää, että luonnonsuojelualueita (SL-alue) voidaan käyttää porojen laiduntamiseen ja poromiesten liikkumiseen poronhoitotöissä sekä lisäksi luonnonolosuhteiden niin vaatiessa myös porojen hätäruokintaan.</p>	<p>Maakuntakaavalla ei ole osoitettu rajoituksia koasian suhteen.</p>
<p>Tunturi-Lapin maakuntakaavassa porotaloudella on oltava korostettu merkitys. Poronhoidolla on edelleen huomattava asema myös muualla kuin saamelaisalueella.</p>	
<p>Käsivarren paliskunta Käsivarren paliskunta vaatii, että Tunturi-Lapin maakuntakaavassa huomioidaan seuraavat kohdat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tunturi-Lapin maakuntakaavalla ei saa heikentää erityisesti poronhoitoalueeksi määritellyn alueen käyttötarkoitusta. 2. Tunturi-Lapin maakuntakaavalla ei saa heikentää poronhoitolain porotaloudelle antamaa suojaa, kaava ei saa missään kohdin olla poronhoitolain vastainen. 3. Käsivarren paliskunta vaatii, että viranomaisten on kuultava paliskuntaa kaikissa maankäyttöasioissa. <p>Tämän lisäksi Käsivarren paliskunta huomauttaa, että Tunturi-Lapin maakuntakaavan tarkoituksena on huomioida maakunnan erityispiirteet ja erityistarpeet. Käsivarren paliskunnan mielestä poronhoito on elinkeino, joka tarvitsee erityistä suojaa maakuntakaavassa, ja poroelinkeinon tarpeet tulee suojata Tunturi-Lapin maakuntakaavassa.</p>	<p>Maakuntakaavan kaavamääräyksillä ei voida luoda uusia lupajärjestelmiä eikä kaavamääräyksillä voi myöskään sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintaa.</p> <p>Maakuntakaavassa on yleismääräys neuvotteluvetoiteesta.</p> <p>Kaavan yleismääräyksen mukaan poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttöiset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava.</p>
<p>Käsivarren paliskunnan alueelle kaivosalueeksi määritelty alue on Kova-Labban kyläryhmän tärkein talvilaidunalue. Kova-Labban kyläryhmä on suurin Käsivarren paliskunnan kyläryhmistä, siinä on n. 40 % koko paliskunnan poroista. Käsivarren paliskunta vaatii, että kaivosalueeksi määriteltyä aluetta tulee pienentää niin, että se ei ulotu Vuosku – Kalkko-oaivi tien pohjois-/länsipuolelle.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei ole osoitettu kaivostoimintaa ko. alueelle.</p>
<p>Koko Käsivarren paliskunnan alue kuuluu erityisesti poronhoitoalueeksi määritellyyn alueeseen, ja niinpä Käsivarren paliskunta vaatii, että Tunturi-Lapin maakuntakaavassa ei määritellä kelkkareittejä, vaan kaikki moottorikelkkailuun varattavat alueet ovat moottorikelkkauria. Käsivarren paliskunta vaatii seuraavia toimenpiteitä koskien kelkkauria:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Palojärvi – Syväjärvi – Kilpisjärvi -> säilytettävä urana b) Karesuvanto – Syväjärvi -> säilytettävä urana c) Saarikoski – Raittijärvi -> säilytettävä urana d) Hetta – Leppäjärvi välillä moottorikelkkaura tulee siirtää kulkemaan Käsivarren ja Näkkälän paliskuntien välisen porojen esteaidan viereen e) Kilpisjärvi – Meekojärvi – Pihtusjärvi – Halti moottorikelkkaura tulisi kulkea Kalottireittiä ja nykyistä Metsähallituksen huoltorisutusta seuraten f) moottorikelkkauralle tulee saada pistoura välille Meekojärvi – Jogasjärvi – Toskaljärvi g) moottorikelkkauralle tulee saada pistoura välille Meekojärvi – Porojärvi h) välillä Pihtusjärvi – Somasjärvi moottorikelkkaura tulee noudattaa 	<p>Lapin maakuntakaavoissa on yleistavoite että kaikki moottorikelkkailun runkoväylät ovat virallisia reittejä (kohdat a, b, c).</p> <p>d) kuuluu olemassa olevaan Arctic Trail – verkostoon.</p> <p>e) Tämä on kaavassa ulkoilureitti, ei mk-reitti.</p> <p>f-i) Paikallisia reittejä ei merkitä maakuntakaavaan.</p>

<p>Metsähallituksen huoltorisutusta</p> <p>i) moottorikelkkauralle tulee saada pistoura välille Vuomakasjärvi – Riimmajärvi – Urttasjärvi – Lossujärvi</p> <p>Uusia moottorikelkkareittejä ei saa perustaa. Moottorikelkkareittien suunnittelu on juuri sitä maankäyttöä, jolla on huomattavaa vaikutusta poroelinkeinolle, ja paliskuntaa on aina kuultava alueensa moottorikelkkailua koskeissa asioissa.</p>	<p>Kaavaan merkityt reitit ovat käytössä olevia uria tai reittejä.</p>
<p>Käsivarren paliskunta vaatii, että Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on varattava riittävästi yhtenäisiä alueita porotalouden tarpeisiin. Yhtenäisiä alueita tarvitaan mm. vasoma-alueiksi, jotka ovat vuoma- ja tunturialueita. Vuomat ja tunturit ovat parhaita vasoma-alueita, vähälumisuu- tuensa vuoksi. Porojen vasoma-alueet on rauhoitettava kokonaan muulta käytöltä huhti-kesäkuun ajaksi.</p>	<p>Laajoja yhtenäisiä alueita muodostuu erityisesti luontaistalous- ja poronhoitovaltaisella alueella (Ms-1) ja erämaa-alueilla (Se).</p>
<p>Käsivarren paliskunta vaatii, että erityisesti poronhoitoalueeksi merkityllä alueella lähtökohtana on oltava, että porotalous on ensisijainen maankäyttö muoto, maakuntakaava ei saa heikentää porotaloutta. Käsivarren paliskunta haluaa tuoda esille myös porotalouden työllisyysnäkökulman. Porotaloudessa työskentelee paljon ihmisiä, jotka asuvat paikkakunnalla ja käyttävät elinkeinosta saatavat tulot paikkakunnalla. Oma lukunsa ovat liittännäiselinkeinot, kuten käsityöt, suoramyynti, jalostus ja poromatkailu. joiden parissa työskentelevien osuus välillisessä työllistämässä on huomattava.</p>	<p>Alueella on voimassa erillislainsäädäntöä, jonka mukaan toimitaan. Maakuntakaavan määräyksillä ei voida luoda uusia lupajärjestelyjä eikä sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintaa.</p>
<p>Käsivarren paliskunta vaatii, että koko Tunturi-Lapin maakuntakaavaa koskeissa määräyksissä on huomioitava poronhoitolain 3§. Vapaata laidun oikeutta ei saa kaventaa, eikä muutenkaan saa heikentää poronhoitolain porotaloudelle antamaa suojaa, kaava ei saa missään kohdin olla poronhoitolain vastainen.</p>	<p>Alueella on voimassa erillislainsäädäntöä, jonka mukaan toimitaan. Maakuntakaavan määräyksillä ei voida luoda uusia lupajärjestelyjä eikä sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintaa.</p>
<p>Käsivarren paliskunta vastustaa suunniteltua rautatietä, joka tulisi läpi koko läntisen osan paliskunnasta. Käsivarren paliskunnan alueella on n. 10 eri tokkakuntaa, ja suunniteltu rautatielinjaus kulkisi useamman eri tokkakunnan alueella. Rautatien tuleminen aiheuttaa peruuttamattomia muutoksia porojen vuotuisessa laidunkierrossa, ja lisää porovahinkoja. Käsivarren paliskunta varaa oikeuden tulla kuulluksi myöhemmin maakuntakaavan käsittelyssä.</p>	<p>Yhteys on merkitty kehittämissperiaatemerkinällä raideliikenteen kehittämiseksi selvittävänä yhteytenä.</p>
<p>Enontekiön Kehitys ry</p> <p>Enontekiön Kehitys Oy ja Enontekiön Yrittäjät ry pitävät kaavaluonnosta oikeansuuntaisena, mutta se tarvitsee vielä tarkennuksia. 20 vuotta on pitkä aika ja sen aikana asiat voivat muuttua paljon. Tästä johtuen Enontekiön Kehitys Oy ja Enontekiön Yrittäjät ry näkevät, että kaavan täytyy antaa rakentamiseen suuntaviivat mutta myös antaa elinkeinoille mahdollisuuden sopeutua tuleviin haasteisiin, ei kaventaa mahdollisuuksia.</p> <p>Ilmaston lämpenemisestä johtuen olisi hyvä jo varautua Hetan ja Kilpisjärven kyläalueella tai sen läheisyydessä suuren hiihtokeskuksen alueeseen. Alueet voisivat olla Muotkatakan alue Kilpisjärvellä, kuten asia on ollut nykyisessä seutukaavassa. Hetan alueella se olisi Pyhäkeron ja Ounasjärven välisellä alueella.</p>	<p>Kaavaa tarkastellaan kokonaisuutena seuraavan kerran noin 10 – 12 vuoden kuluttua.</p> <p>Hetaan on varattu matkailupalveluille Jyppyrän alue. Ounasjärven ja Pyhäkeron välinen alue sisältyy Hetan mv-vyöhykkeeseen ja sille on jo yleiskaavoitettu matkailupalveluja ja loma-asutusta. Kilpisjärvelle on myös osoitettu RM-varauksia. Muotkatakan ei ole seutukaavassa matkailualueita, mutta maakuntakaavassa se sisältyy mv-alueeseen, jonka tarkempi käyttö ratkaistaan yleiskaavalla.</p>
<p>YLEISET MUUTOSVAATIMUKSET</p> <p>Koska poronhoitolaki jo sellaisenaan turvaa poronhoidon edellytykset poronhoitoalueella vaadimme että Ms-1 alueet poistetaan kaavasta. Nämä alueet tulisi muuttaa MU-2 alueiksi. Ms-1 alueita on ainoastaan Enonteki-</p>	<p>Ms-1 alueet ovat luonnonolosuhteiltaan ja luonteeltaan sopivia luontaistalouden ja poronhoidon käyttöön. Poronhoito myös tarvitsee laajoja yh-</p>

<p>ön kunnan alueella. Maanomistajien ja yrittäjien tulisi olla Enontekiöllä samassa asemassa kuin muuallakin Tunturi-Lapissa.</p>	<p>tenäisiä alueita. Alueita voidaan myös käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta tai luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin.</p>
<p>Enontekiön alueella on erittäin vähän matkailupalveluille varattuja RM alueita. Vaadimme, että kaavassa varaudutaan RM alueiden laajentamiseen mv eli matkailun vetovoima-alueilla. Lisää RM alueita tarvitaan etenkin Hettaan.</p>	<p>Hetassa on osoitettu Jyppyrän alue. Maakuntakaavaan merkitään vain seudullisesti merkittävät alueet, muita alueita voi osoittaa yksityiskohtaisemmissa kaavoissa.</p>
<p>Vanhojen metsien säilyminen Pallas-Yllästunturin kansallispuiston pohjoisosan itä- ja länsipuolella on tärkeää alueiden virkistyskäytölle ja matkailuelinkeinolle. Muonion kunnan alueella kansallispuiston länsipuoliset metsät on merkitty MU-2 alueeksi. Vaadimme että kansallispuiston länsi- ja itäpuoliset valtion maat Enontekiön kunnan alueella muutetaan MU-2 alueiksi.</p>	<p>Luonnosvaiheen palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti alueen yksityismetsätaloudellisen merkityksen vuoksi osoittaa eteläisen Enontekiön alueet maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi (M 4501).</p>
<p>Kaavaselostuksessa esitetään koiravaljakkoajelun muuttamista luvanvaraiseksi. Koiravaljakolla liikkuminen on jokamiehen oikeus eikä siihen tulisi puuttua maakuntakaavassa. Vaadimme koiravaljakkoajelun luvanvaraisuuden poistamista kaavaselostuksesta.</p>	<p>Maakuntakaavalla ei ratkaista asiaa. Koiravaljakkoajelut halutaan reiteille, jotta haitat mm. porotaloudelle voitaisiin minimoida.</p>
<p>Mk 8033 aluetta laajennettava siten että se ylittää koillisessa Kalmakaltioon ja etelässä Ketomellaan saakka Kalmakaltion ja Ketomellan matkailuyritysten kehittämismahdollisuuksien turvaamiseksi.</p>	<p>Kehittämisen kohdealueiden merkitseminen perustuu analyysiin yhdyskuntarakenteesta, väestöstä ja palveluista. Vain edullisimmat alueet on merkitty kehittämisen kohdealueina. Merkintä ei tarkoita, ettei muitakin alueita voisi kehittää.</p>
<p>Ma 5980 Nunnasen kylä ja ma 6083 Vuontisjärven kylä eivät ole saamelaisia kyliä. Vaadimme merkinnän 'Otetaan huomioon saamelaiskulttuuriin kuuluvat erityispiirteet.' poistamista kaavaselostuksesta kummankin kylän kohdalla.</p>	<p>Kylärakenteessa on nähtävissä saamelaiskulttuuriin ja poronhoitoon liittyviä alueidenkäyttöllisiä erityispiirteitä.</p>
<p>LIIKENNEYHTEYKSIEN MUUTOSVAATIMUKSET Vaadimme, että tulevaisuuden kannalta tärkeä niin kutsuttu ” Jäämeren rata” määriteltäisiin kaavaan Kolarin ja Kilpisjärven välille. Radan vaikutukset Tunturi-Lapin kaivostoiminnalle, matkailulle ja muille elinkeinoille ovat erittäin merkittävät. Ilman radan määrittelyä vaikutetaan negatiivisesti Ruossakeron mahdollisen kaivostoiminnan aloittamiseen ja tällä tavoin estetään Enontekiön kaivostoiminnan alkaminen ja kehittyminen. Lisäksi ilmaston lämpenemisen seurauksena lentoliikenteen rinnalle on tärkeä saada toinen liikennemuoto, jolla taataan matkailun kehittyminen. Radan taloudelliset vaikutukset tulisi analysoida ennen kaavaluonnoksen hyväksymistä sekä Suomen että rajanaapureiden kannalta.</p>	<p>Jäämeren rata on merkitty raideliikenteen kehittämiseksi selvittettävänä yhteytenä. Riittävien selvitysten tekeminen tämän maakuntakaavoituksen aikataulussa ei ole mahdollista. Jos radalle selvitysten perusteella on tulevaisuudessa tarvetta, voidaan maakuntakaava radan osalta päivittää. Mahdollinen ratahanke on kuitenkin vuosikymmenien hanke, ja maakuntakaava uudistetaan 10-12 vuoden kuluttua.</p>
<p>Vaadimme, että kantatie 93 muutetaan valtatieksi. Tällä tavoin parannetaan turvallisuutta sekä taataan liikenteen kasvu ja mahdollistetaan Hetan kylän toimiminen logistiikkakeskuksena itä-länsi ja pohjois-etelä suuntaiselle liikenteelle.</p>	<p>Liikennemäärät eivät edellytä valtatie luokitusta.</p>
<p>Liikenneturvallisuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota kyläalueilla ja niiden läheisyydessä koko Enontekiön kunnan alueella. Kevyen liikenteen väylille on varattava alueet kyläalueilla ja lisäksi moottorikelkkareittien ja ulkoilureittien alitukset/ylitykset on varattava kaavaan.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei osoiteta kevyen liikenteen väyliä eikä alituksia/ylityksiä, vaan niiden suunnittelu ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p>
<p>HETAN ALUEEN VAATIMUKSET E1830 Kylmäteknologian testausalueen varaus Luomavaarassa katkaisee Kautokeinon tien ja Palojoensuon tien välisen alueen lähes kokonaan. Mikäli alue on tarkoitettu aidata hankaloittaa se ohjelmajärjestelytoimintaa Hetan länsipuolisella alueella merkittävästi. Myös paikallisten liikkuminen alueella vaikeutuu. Pidämme kylmäteknologian testausaluetta tärkeänä. Kulku Hetan länsipuolisille alueille on kuitenkin turvattu. Luomavaaran kylmäteknologian testausalueen kiertämiseen liittyen Lentokentän ja Hetan keskustan välinen moottorikelkkareitti on linjattu kulkemaan ohjelmajärjestelytoimintajärjestäjän toimintojen ydinalueen läpi. Kovalla maalla kulkeva moottorikelkkareitti on tärkeä, mutta sillä ei saa vaikeuttaa kohtuuttomasti yritysten toimintaa.</p>	<p>Yhteydet voidaan sijoittaa tarkemmin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p>
<p>Kaavaehdotuksessa on vesilentosamatat Kilpisjärvellä ja Muoniossa. Vaadimme vesilentosataman merkitsemistä myös Hettaan Ounasjärvelle. Varaudutaan laajentamaan Jyppyrän RM aluetta Paljasselän suuntaan. Myös</p>	<p>Maakuntakaavaan osoitetaan vain seudullisesti tärkeimmät kohteet. Aluevarausmerkinnät ovat yleispiirteisiä. Mah-</p>

<p>matkailun vetovoima-alueita tulee laajentaa niin että Paljasselkä sisältyy alueeseen.</p>	<p>dollisia laajentamistarpeita voi tutkia yksityiskohtaisemmalla kaavalla.</p>
<p>KARESUVANNON ALUEEN VAATIMUKSET Karesuvanto - Syväjärvi polkutie on merkittävä kaavaan. Kaikki muut Enontekiön polkutiet on merkitty kaavaan kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävänä reitteinä.</p> <p>Ruossakeron kaivosalue on palautettava kaavaan. Kaivostoiminnan aloittamisella olisi valtava taloudellinen merkitys Enontekiön kunnalle.</p> <p>Karesuvannossa on päällekkäin mv ja mk-1 alueet. Alueen kehityksen selkeyttämiseksi vaadimme että mk-1 merkintä poistetaan mv-alueelta.</p>	<p>Maakuntakaavan ei ole tarkoitus merkitä kaikkia reittejä, vain tärkeimmät ja edustavimmat.</p> <p>Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti merkinnästä aiheutuvien epäselvyyksien vuoksi siirtää todennäköisten mineraalivarantoalueiden osoittamisen selostuksen teemakartalle. Alueella toimitaan kaivoslain mukaisesti.</p> <p>Mineraalivarantoalueet on esitetty selostuksen sivulla 83, kuvassa 25.</p> <p>Alue on myös edullinen maaseudun kehittämisen kohdealue.</p>
<p>KILPISJÄRVEN ALUEEN VAATIMUKSET Päälystetyn monikäyttöreitit rakentaminen kyläkeskuksesta Tsahkaljärven rantaan. Tällä toimenpiteellä saadaan talvikaudella osa kelkkaliikenteestä siirrettyä pois kylän keskustan alueelta, sekä mahdollistetaan esteettömän retkeilyn palveluiden rakentaminen Tsahkaljärvelle.</p> <p>Muotokatakan alueelle on palautettava varaus laskettelurinteelle, kuten nykyisen seutukaavan on mukaan ja merkittävä RM alueeksi. Samalle alueelle voidaan sijoittaa moottorikelkkarata, jolloin häiritsevä liikenne keskustassa vähenisi.</p>	<p>Paikallinen asia, joka ratkaistaan yleiskaavassa.</p> <p>Muotokatakan virkistysalue ei ole voimassa olevassa Tunturi-Lapin seutukaavassa vaan aikaisemmassa seutukaavassa. Sisältyy mv-vyöhykkeeseen ja alueen tarkempi käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (yleiskaava).</p>
<p>Kaavaan on lisättävä voimajohto Norjan puolelta Kilpisjärvelle alueen sähköntarpeen turvaamiseksi.</p>	<p>Ko. voimajohtojen toteuttaminen ei vaadi maakuntakaavamerkintää. Voimajohto voidaan toteuttaa sähkömarkkinalain mukaisesti.</p>
<p>Pidätämme oikeuden täydentää lausuntoamme myöhemmin lyhyen (09.06-30.06) infotilaisuuden ja kuulemisajan päätyttyä välisen ajan sekä asian laajuuden vuoksi.</p>	<p>Lausuntoaika on ollut 30 päivää, kuten laissa edellytetään. Lausuntoa on voinut valmistella ennen yleisötilaisuutta.</p>
<p>Lapin kauppakamari Tunturi-Lapissa kaivostoiminta on avannut uusia menestymisen mahdollisuuksia alueen merkittävimmän elinkeinon, matkailun ohelle. Alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamisen ja kilpailukyvyyn kannalta liikenneyhteyksien ennakoiva kehittäminen on avainasemassa.</p> <p>Lapin kauppakamari kiinnittää huomiota siihen, että maakuntakaavan liikennesuunnittelun perusteena olleiden selvitysten jälkeen on tullut tuoreempiakin selvityksiä, joilla voi olla olennaista merkitystä myös Tunturi-Lapin liikenteen kehitysnäkymien kannalta, kuten ”Liikennepoliittinen selonteko 2008” ja ”Kolarin ja Soklin kaivoshankkeiden liikennehankkeiden arviointi”¹. Viimeksi mainitut uusimmat selvitykset ovat ottaneet huomioon pohjoisten hankkeiden nykyisen kehityksen ja mahdollistavat myös tulevat uudet liikenneyhteydet, mikäli ne todetaan yritystoiminnan kannalta kannattaviksi. Maakuntakaavaehdotuksessa on otettu huomioon vanhemmat selvitykset, joiden peruslinjana on ollut pohjoisten liikenneyhteyksien supistaminen.</p> <p>Maakuntakaavaehdotuksessa alueiden käyttöön liittyvien tavoitteiden asettelu on linjattu pitkälle Lapin maakuntasuunnitelman ”Lappi 2020” sekä päivitetyn maakuntasuunnitelman 2022 mukaisesti. Tulevaa kehitystä ennakoivien maakuntakaavaehdotuksessa tulisi kauppakamarin näkemyksen mukaan huomioida myös uuden maakuntasuunnitelman ”Lapin maakuntasuunnitelma 2030” mukaisia linjauksia, koska uuden maakuntasuunnitelman laatiminen on niin pitkällä, että eri vaihtoehdot ovat jo nyt nähtävissä. Missään tapauksessa maakuntakaava ei saa sulkea pois uudessa</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Tarkistetaan tehdyt selvitykset ja tarvittaessa täydennetään selostusta.</p>

<p>suunnitteluprosessissa todettuja kehitysvaihtoehtoja.</p> <p>Kauppakamari pitää hyvänä, että maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu lukuisia eri kohteita, millä parannetaan alueen elinkeinoelämän toiminta-edellytyksiä. Maakuntakaavavaruuksilla on huomattava merkitys alueen elinkeinoelämän jatkokehityksen kannalta. Liikenneverkon osalta maakuntakaavassa tulisivat rohkeammin merkitä orastavia</p>	<p>Liikennehankkeet perustuvat kaavaa varten tehtyihin liikenneselvityksiin.</p>
<p>Rataliikenteen kehittämistä ja ratakapasiteetin nostamista on viime aikoina painotettu eri yhteyksissä. Kaivostoiminnan ja matkailun ansiosta rataliikenteen merkitys kasvaa myös Tunturi-Lapissa. Elinkeinoelämän kehittämisen vauhdittamiseksi nyt selvitettäväksi yhteyksiksi maakuntakaavaehdotuksessa merkityt raidelinjaukset tulisi merkitä varauksiksi.</p> <p>Matkailuyritysten kilpailukyvyyn kannalta alemmalla tieverkolla on alueella suuri merkitys. Kauppakamari pitää hyvänä ehdotuksessa mainittujen seututeiden nostamista kantateiksi. Hyvin tärkeitä ovat Ruotsiin suuntautuvat liikenneyhteydet. Pajalan kunnan kanssa on valmisteilla hankkeita, joiden tarjoamat uudet liikenneyhteydet voisivat olla myös esimerkiksi matkailun kannalta käyttökelpoisia, kuten Pajalan lentokenttä uutena vaihtoehtona charterliikenteelle. Myös itä-länsisuuntaiset liikenneyhteydet tulee mahdollistaa kaikissa liikennemuodoissa niin mahdolliselle kaivoskuin myös matkailuliikenteelle.</p>	<p>Linjausten merkitsemiseksi muutoin kuin kehittämissperiaatemerkinällä ei ole riittäviä perusselvityksiä.</p>
<p>Maataloustuottajain Lapin liitto MTK-Lappi ry</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueen pääelinkeinoja ovat maa- ja poro- ja metsä-talous sekä matkailu. MTK-Lappi katsoo, että vain näiden kaikkien elinkeinojen tasapuolinen kehittäminen mahdollistaa alueen elinvoimaisuuden myös jatkossa.</p> <p>Kaavaehdotuksessa esitetään edelleen laajoja varauksia matkailun tarpeisiin. Näissä ei ole pystyttävä erottamaan yleistä virkistyskäyttöä ja matkailuyrittäjien liiketaloudellisia tavoitteita. Matkailuyrittäjä voi tehdä maanomistajan kanssa maksullisen sopimuksen maan käytöstä, vaikka alueella olisi M- tai MU-kaavamerkintä. Alueille, joihin kaavamerkinäksi jää V, tulee pikaisesti laatia käyttösuunnitelmat, joissa tulee olla myös selvitys siitä, kuinka maaomistajille korvataan aiheutuneista haitoista ja vahingoista.</p> <p>Maakuntakaavapäätöksellä ei saa vaarantaa maa- ja metsätalouden harjoittamista alueella tulevaisuudessa. Kestävän metsätalouden harjoittaminen on sopusoinnussa alueen muiden toimintojen kanssa. Maatilojen kohdalla metsien hyödyntämisellä on usein merkittävä rooli osana maatilatalouden elinkeinokokonaisuutta. Metsätaloutta koskevat rajoitukset vaikeuttavat myös maatilojen toimintaan.</p> <p>Aikaisemmassa lausunnossamme esitetyt muutostarpeet on monilta osin huomioitu. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin muutostarpeisiin:</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Kittilän kunnassa tulee muuttaa Pyhänturinin länsipuolinen osa V-alueutta 851 MU-alueeksi. Alueet eivät ole jalan tai hiihtäen liikkuvien päivämatalaisten saavutettavissa, eivätkä ole tarpeen yleisen virkistyskäytön vuoksi. Autoilevat virkistystä hakevat voivat hakeutua kansallispuistoon. V-merkintä edellyttää virkistyskäytön rakenteiden tekemistä. Resurssit tulisi suunnata Levin lähivirkistysalueille, joissa olisi vielä paljon tekemistä. Nyt on vaara että lisäalueet jäävät suojelualueen luontoisiksi ja käytännössä vain jokamiehenoikeutta vastaavan virkistyskäytön tasolle.</p>	<p>Maakuntakaavalla varaudutaan tulevaisuuden tarpeisiin noin 20 vuoden tähtäyksellä. Alueen matkailukeskusten kehittämisessä on tavoitteena huomattava matkailijamäärien kasvu. Levi on kaukana suojelualueista ja tarvitsee siksi Yllästä enemmän V-alueita ja erityisesti virkistysalueyhteyttä kansallispuistoon.</p>
<p>MU-6015 osa-alue Aakenustunturin kupeessa on poistettu ja jäljelle on jäänyt osa Saattoporanvuoman yhteyteen. Alueelle on laatimisvaiheessa Levin osayleiskaava. Yleiskaavalla varataan jo erittäin laajoja V - ja MU - alueita. Alueiden laajentaminen ei ole tässä vaiheessa tarpeen, koska se aiheuttaisi mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa tulkinnanvaraisia rajoituksia metsätaloudelle.</p>	<p>kts. ed. vastine</p>
<p>MU-2 6061 alueen yksityismetsät on rajattava pois alueen reunaosista Hirvaspalosta ja Vuontisjärven puolelta.</p>	<p>Maakuntakaavassa aluevaraukset esitetään yleispiirteisesti (mk 1:250 000). Alueen tarkem-</p>

	pi rajausta ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa käyttösuunnitelmassa. Tarkoituksena on ollut, että yksityismaat eivät kuulu alueeseen.
Kittilän kunnassa tulee poistaa Ounasjoen itäpuolen MU-alue 6015 tarpeettomana ja metsätaloutta haittaavana.	MU –alueet on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Metsätaloussuunnittelussa tulisi kuitenkin ottaa huomioon myös ulkoilun tarpeet.
Pyydämme kunnioittaen, että edellä esitetyt näkökohdat ja muutostarpeet otetaan huomioon Tunturi-Lapin maakuntakaavaluonnoksen jatkovalmistelutyössä.	
<p><u>Metsänomistajien liitto Pohjois-Suomi</u></p> <p>Yleistä</p> <p>Maa- ja metsätalous, porotalous ja matkailu ovat alueen pääelinkeinoja. Metsätalouden toimintoja ajatellen on tärkeää säilyttää alueen väestöpohja ja infrastruktuuri. Pohjois-Suomen Metsänomistajien Liitto pitää tärkeänä alueen elinkeinoelämän monipuolista kehittämistä, jossa valtion metsätalouden ohella myös yksityismetsätaloudella on edelleen huomattava merkitys.</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavaan on sisällytetty edelleen varsin laajat varaukset matkailun tarpeisiin mm maisemallisista syistä.</p> <p>Alueellisen tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi tulee Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueella säilyttää alueen elinkeinotoiminnan monipuolisuus, jossa matkailu ja metsätalous ylläpitävät alueen työllisyyttä ja elinkeinoelämää.</p> <p>Laajoja V ja MU alueita perustellaan mm matkailuyritysten tarpeilla. Kuten aikaisemmassa lausunnossamme totesimme on erotettava yleisen virkistyskäytön tarve ja yrittäjien liiketaloudellinen tarve toisistaan.</p> <p>Lähtökohhta tulisi olla, että matkailuyrittäjät tekevät maanomistajan kanssa maksullisen sopimuksen maan käytöstä ja kantavat näin myös kustannusvastuun. Tällaisen sopimuksen maanomistaja voi tehdä M-merkinnän alueille. Nyt kaavoituksessa kaavamerkintää käytetään myös osoittamaan matkailuyritystoimintaa varten varattua aluetta, jolloin toteutusvastuu ja siitä aiheutuneet kustannukset metsänkäyttö-rajoituksineen ovat kunnalla tai valtiolla.</p> <p>Maakuntakaavapäätös ei saa vaarantaa alueella metsätalouden harjoittamista tulevaisuudessa. Maakuntakaavan on huomioitava alempiasteisten kaavojen perusteella toteutuvat maankäytön ja metsätalouden rajoitukset. Rajoitukset on korvattava maanomistajille täysimääräisinä.</p> <p>Yksityiskohtaiset muutostarpeet</p> <p>Aikaisemmassa lausunnossamme esitetyt muutostarpeet on monilta osin huomioitu.</p> <p>Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota seuraaviin muutostarpeisiin</p>	Merkittään tiedoksi.
Sivu 46 Metsätalous: oikeanpuoleinen palsta, korjaus: Näissä koh-teissa voidaan hyödyntää virkistysarvokaupan mahdollisuudet.	Korjataan selostusta.
Kittilän kunnassa tulee muuttaa Pyhätunturin länsipuolinen osa V-alueutta 851 MU-alueeksi. Alueet eivät ole jalan tai hiihtäen liikkuvien päivämatalaisten saavutettavissa, eivätkä ole tarpeen yleisen virkistyskäytön vuoksi. Autoilevat virkistystä hakevat voivat hakeutua kansallispuistoon. V-merkintä edellyttää virkistyskellisten rakenteiden tekemistä. Resurssit tulisi suunnata Levin lähivirkistysalueille, joissa olisi vielä paljon tekemistä. Nyt on vaara että lisäalueet jäävät suojelun alueen luontoisiksi ja käytännössä vain jokamiehenoikeutta vastaavan virkistyskäytön tasolle.	Maakuntakaavalla varaudutaan tulevaisuuden tarpeisiin noin 20 vuoden tähtäyksellä. Alueen matkailukeskusten kehittämisessä on tavoitteena huomattava matkailijamäärien kasvu. Levi on kaukana suojelun alueista ja tarvitsee siksi Yllästä enemmän V-alueita ja erityisesti virkistysalueyhteyttä kansallispuistoon.
MU-6015 osa-alue Aakenustunturin kupeessa on poistettu ja jäljelle on jäänyt osa Saattoporanvuoman yhteyteen. Alueelle on laatimisvaiheessa Levin osayleiskaava. Yleiskaavalla varataan jo erittäin laajoja V - ja MU -alueita. Alueiden laajentaminen ei ole tässä vaiheessa tarpeen, koska se aiheuttaisi mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa tulkinnanvaraisia rajoituksia metsätaloudelle.	kts. ed. vastine
MU-2 6061 alueen yksityismetsät on rajattava pois alueen reunaosista Hirvaspalosta ja Vuontisjärven puolelta.	Maakuntakaavassa aluevaraukset esitetään yleispiirteisesti (mk 1:250 000). Alueen tarkempi rajausta ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtai-

<p>Kittilän kunnassa tulee poistaa Ounasjoen itäpuolen MU-alue 6015 tarpeettomana ja metsätaloutta haittaavana.</p>	<p>semmassa käyttösuunnitelmassa. Tarkoituksena on ollut, että yksityismaat eivät kuulu alueeseen. MU –alueet on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen. Metsätaloussuunnittelussa tulisi kuitenkin ottaa huomioon myös ulkoilun tarpeet.</p>
<p><u>Metsäteollisuus ry</u> Metsätalouden harjoittamiselle elinkeinona on luotava hyvät edellytykset myös tulevaisuudessa. Tällä turvataan kotimaisen metsäteollisuuden ja siihen välillisesti liittyvien elinkeinojen toimintamahdollisuudet. Kotimaisen puun tarve lisääntyy tulevaisuudessa, sitä lisäävät myös puun uudet käyttökohteet.</p> <p>Maakuntakaavan tavoitteissa on otettu hyvin huomioon metsätalouden ja teollisuuden pysyminen talouden peruspilareina Lapissa. Teollisuuden puuhuolto on nähtävä myös laajemmin koko Suomen osalle kuin vain yhden maakunnan alueella.</p> <p>Kaavaluonnoksessa oleva määräys maisemallisesti herkistä alueista ja niiden metsien käsittelytoimenpiteistä voi vaikeuttaa taloudellisesti järkevän ja metsälain mukaisen metsätalouden harjoittamisen näillä alueilla. Metsien käsittelyssä tulee noudattaa Pohjois-Suomen metsänhoidon suosituksia.</p> <p>Ranta-alueiden rannan suuntaisen kulkuyhteyden turvaaminen on tarpeeton, koska tämä sisältyy jokamiehen oikeudella tapahtuvaan liikkumiseen.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Maakuntakaavan kaavamääräyksillä ei voida luoda uusia lupajärjestelmiä eikä määräyksillä voi myöskään sitoa erityislainsäädännön nojalla toimivan viranomaisen oikeudellista harkintaa.</p> <p>Määräys toteuttaa maankäyttö- ja rakennuslakia ja valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Tarkoitus on ohjata yleis- ja asemakaavoitusta. Määräystä kuvataan tarkemmin selostuksessa.</p>
<p><u>Lapin luonnonsuojelupiiri ry</u> Lapin luonnonsuojelupiiriin mielestä Tunturi-Lapin maakuntakaavan selostusluonnoksessa on vielä useita kohtia, jotka vaativat tarkennuksia. Monilta osin Lapin luonnonsuojelupiiri pitää myös maakuntakaavan selostusluonnosta maankäyttö- ja rakennuslain (25 ja 28§) vastaisena.</p> <p>Tunturi-Lappia eniten työllistävä elinkeino on matkailu, joka on myös eniten kasvava elinkeino. Koko Tunturi-Lapin ehdoton vetovoimatekijä ja kilpailuvaltti ovat luonto sekä mahdollisimman luonnontilaiset metsät matkailun ja retkeilyn kohdealueilla. Näitä tukevat luonnonsuojelu- ja Natura-alueet, jotka toimivat alueen vetovoimatekijöinä ja joiden reuna-alueille kasvavat luontoon tukeutuvat matkailureitit ja -palvelut ovat suurelta osin suunnattava.</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavan selostusluonnoksesta käy ilmi, että metsätalouden työpaikkamäärä ei ole suuri, mutta välilliset vaikutukset näkyvät muun muassa kuljetuksen, kaupan, liike- ja kiinteistöpalveluiden ja mekaanisen puuteollisuuden työpaikoissa. Metsätalous on tällä hetkellä suuren rakenteellisen muutoksen kourissa.</p> <p>Maakuntaa ei tule kehittää alueen ulkopuolisten puunjalostajien raaka-ainevarastoksi. Maakunnasta hakatusta puutavarasta huomattavan suuri osa päätyy Ruotsin sahoille ja sellutehtaille, joten puunjalostuksen arvonlisäys karkaa näiltä osin naapurivaltioon. Samoin suomalaisen puunjalostuksen arvonlisäys, lukuun ottamatta työllisyysvaikutuksia Kemissä, karkaa pääosin ulkomaille puuta selluksi ja paperiksi jalostavien kansainvälisten suuryhtiöiden hyödyksi.</p> <p>Valtaosa maakuntakaavassa on edelleen M-aluetta ja myös muillakin kohdemerkinnöillä (MU, MU-1, MU-2, V, RM, jne.) metsätalous on yhtenä, jopa johtavana alueiden pääkäyttömuotona, mikä ei vastaa Tunturi-Lapin nykyistä eikä tulevaa elinkeinorakennetta. Tämä pitää ottaa huomioon, sillä nykyinen maakuntakaavan selostusluonnos ei vastaa maakunnan todellisia kehittämisen edellytyksiä.</p> <p>1. Tunturi-Lapin vanhat metsät</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Maakuntakaavan esitystapa on yleispiirteinen. Maakuntakaavaa myös tulkitaan yleispiirteisesti. Laajoja M -alkuisia alueita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin tarkoituksiin.</p>

<p>Metsätalous työllistää Tunturi-Lapissa enää 2 – 4 % työssäkäyvistä väestöstä, joten metsätalouden merkitystä maakuntakaavassa ylikorostetaan. Metsätalous on keskitettävä aiemmin käsitellyille tai muuten luontoarvonsa menettäneille alueille. Alueen viimeiset vanhat metsät on jätettävä nykyisten metsänkäsittelyohjeiden sallimien massiivisten uudistoimien ulkopuolelle, muiden maankäyttömuotojen käyttöön.</p> <p>Yksi tärkeimmistä vanhan metsän alueista on Pokka-Pulju erämaa, jonka laajennusta on esitetty luontojärjestöjen julkaisujen ja Kyrön paliskunnan esittämällä tavalla.</p>	<p>Kaavalla ei laajenneta luonnonsuojelualueita.</p>
<p>2. Muonion pohjoisosat</p> <p>Rajaus Kaarantojärvi-Kirjoituskannonriipi-Miasjärvi-Köngäsenjärvi-Kansallispuiston rajakunnanraja, on paikkakuntalaisille tärkeä ja seutukunnan elinkeinoelämälle ehdottoman tärkeäksi hakkaamattomana alueena. Tämä tulee ottaa myös huomioon maakuntakaavan selostusluonnoksessa.</p> <p>Lapin luonnonsuojelupiiri esittää, että yllämainittu alue merkitään kokonaisuudessaan tehometsätalouden ulkopuolelle sulkevalla kaavamerkinällä MU2(tai MU3).</p> <p>Alueella voidaan suorittaa metsälain 6 §:n mukaisia hakkuita ja muita metsänkäsittelytoimia, jotka eivät häiritse alueen pääkäyttötarkoitusta.</p>	<p>Merkinnän rajaus ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p>
<p>Liikenne</p> <p>Lapin luonnonsuojelupiiri tukee rautatieyhteyden jatkamista Kolarista Yläläksen kautta Leville. Nykyisin matkailijat tulevat alueelle joko lentäen tai autolla. Osa matkailijoista tulee junalla Kolarisiin, josta on jatkoyhteys Yläläkselle 35 km:n päähän. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja kestäväen kehityksen kriteerit huomioiden maakuntakaavassa on varauduttava vähäpäästöisemmän ja ekologisen joukko liikenteen kehittämiseen. Kaavaan merkitty rautatievaraus on edistysaskel, mutta sen toteuttaminen tulisi myös kaavassa huomioida toteutettavana hankkeena.</p> <p>Lisäksi luonnonsuojelupiiri esittää tutkittavaksi rautatien jatkamista Kolarista ” Revontulentien ” liikennekäytävää pitkin Jäämerelle Norjaan. Kasvava tavaraliikenne alueen huonokuntoista maantietä pitkin muodostaa merkittävän turvallisuusuhan. Lisäksi tieliikenne aiheuttaa kasvavia hiili-dioksidipäästöjä. Tavaraliikenteen lisäksi raiteille tulee jatkossa siirtää myös henkilöliikennettä.</p> <p>Luonnonsuojelupiiri vastustaa uusien tielinjausten merkitsemistä maakuntakaavaan. Kaikki käytettävissä olevat määrärahat on käytettävä olemassa olevan tieverkoston korjaukseen ja perusparannukseen.</p> <p>Ensi sijaisia perusparannettavia teitä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Revontulentie välillä Kolari kk. Kilpisjärvi -Äkäslompola – Muotkavaara -Levi – Köngäs – Pokka – Inari -Raattama – tepasto – Köngäs 	<p>Toteuttaminen ratkaistaan tehtävien selvitysten perusteella.</p>
<p>Maakuntakaavan selostusluonnoksessa olevista tiehankkeista Lapin luonnonsuojelupiiri toteaa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nunnanen-Lisma –tie on tarpeeton sekä lisäksi lain ja EU-direktiivien vastainen. Kyseinen tie kulkisi Lemmenjoen kansallispuiston ja Puljun erämaan Natura 2000-alueiden kautta. Kyseisen tien rakentaminen ei vastaa tarkoitusta, sillä tieyhteyden tekeminen vaatisi useita viranomaismenettelyjä niin Natura-arviosta kuin Lemmenjoen kansallispuistonlain muuttamiseksi sekä erämaan osalta valtioneuvoston luvan. Maakuntakaavan tarkoituksena on MRL:n 28 §:n mukaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 7 ja 77 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä 32 §:ssä tarkoitettua maisema-alueita koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Tästä ei ole tarkoituksenmukaista poiketa. Mikäli lopulliseen maakuntakaavaan ko. tieyhteys jätetään, varautuu Lapin luonnonsuojelupiiri pitkäaikaiseen valistusmenettelyyn. 	<p>Nunnanen-Lisma yhteys on osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä; Tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvítettävä yhteys.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Lompola-Vierelä tieyhteys tulisi selvityksen mukaan olemaan hyvin vähäliikenteinen. Tieyhteys kulkee nyt pääosin vanhoja metsäautoiteita pitkin, joten sen kunnostaminen ja ympärivuotinen aukipito voisi olla mahdollista. - Venejärvi-Kurtakko tieyhteys kulkee pääosin myös vanhoja tielinjoja 	

pitkin. Tiellä olisi merkitystä kylien yhdystienä ja parempana kulkuyhteytenä työpaikoille. Sillä ei kuitenkaan olisi juuri vaikutusta matkailuun.

4. KAIVOKSET

Lapin luonnonsuojelupiiri vaatii edelleen kaavan yleismääräyksen ”Malminetsintä ja siihen liittyvät toiminnot on turvattava” poistamista. Voimassa oleva, kuten myös vireillä oleva uudistettava kaivoslakikin antaa sinällään vahvat ja vähintään riittävät mahdollisuudet malminetsintään ja myös kaivosten avaamiseen. Maakuntakaavan yleismääräyksenä kohta on tarpeeton.

Lapin luonnonsuojelupiiri esittää, että Tunturi-Lapin maakuntakaavaan otetaan sen sijaan määräys, jossa kielletään uraanin etsintä sekä uraanikaivosten perustaminen koko alueella. Maakunnan pääelinkeinon matkailun imagon kannalta tämä on välttämätöntä. Tunturi-Lappi mielletään ”puhtaana, saasteettomana ja turvallisena” matkailumaakuntana. Tämä pitkään rakennettu mainonnallinen imago kärsii, mikäli uraanin tai muun säteilyvaaraa aiheuttavan maa-aineksen etsintä nousee vakavasti esille. Tunturi-Lappia on mahdoton kehittää matkailullisesti vetovoimaisena alueena, jos uraanin etsintä ja kaivosten perustaminen otetaan maakuntakaavaan mukaan. Matkailu ja uraani eivät voi kilpailla samalla alueella, sillä matkailu kärsii ja tulee häviämään sen kilpajuoksun. Matkailun suuri uhkakuva on, että Lapin brändi matkailualueena vesittyy ja maakunnasta tulee vain lyhyen aikavälin kaivostoiminta-alue.

Maakuntakaavan selostusluonnoksen yhteenvedossa on otettu kantaa keskeisiin vaikutuksiin. Huomionarvoista on, että selostusluonnoksen mukaan elinkeinotoiminnan kasvu, erityisesti kaivostoimintaan liittyvät hankkeet ja osa tuulivoimalla-alueiden rakentamisesta aiheuttaa riskejä luontoarvoille. On muistettava, että kaivoshankkeiden työllisyysvaikutukset alueen talouteen ja aluerakenteeseen ovat lyhytaikaisia.

Lapin luonnonsuojelupiirin kanta on, että matkailua, luontoarvojen säilymistä ja uraani- tai siihen verrattavia kaivoshankkeita ei voida kehittää rintarinnan, sillä kaivoksilla on peruuttamattomat negatiiviset seuraukset Lapin luontoon. Edes työllisyysvaikutusnäkökohdilla kaivoksista johtuvilla negatiivisilla seurauksilla ei voida kannattaa tai perustella. Tämä on myös kestävä kehityksen vastaista.

On hyvin mahdollista, että uudistettavaan kaivoslakiin merkitään kunnille veto-oikeus uraanikaivoslausuntoihin. Lähes kaikki Tunturi-lapin kunnat ovat jo nyt uraanikaivosten vastaisen kantansa esittäneet. Yleisen uraanivastaisen suhtautumisen sekä maakunnan matkailuimagon kannalta on perusteltua, että uuden maakuntakaavan myötä ”Tunturi-lappi” julistetaan uraanivapaaksi alueeksi.

5. Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualueet ovat lain mukaan perustettu alkuperäisen luonnon suojelua varten. Lisäksi kansallis- ja luonnonpuistoilla on merkittävä rooli alueen luontoon tukeutuvan matkailun vetovoimatekijöinä. Suojelualueet säilyttävät merkityksensä, kun kaikki matkailua palveleva rakentaminen ja ainakin muu kuin lihasvoimin tapahtuva liikkuminen sekä reitit rajataan kansallis- ja luonnonpuistojen ulkopuolelle. Tämä kestävä kehityksen mukainen matkailumalli takaa maakunnan matkailumarkkinalliset mahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Kaavaluonnoksessa mv-merkinnällä olevat ”matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistykseen kohdealueet” on rajattava luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle.

Suojelualueiden läheiset ja muut M-alueisiin kuuluvat matkailun vetovoima-alueet (mv) kuten myös muut tärkeät luontomatka-alueet ja niiden lähialueet tulee varustaa lisämerkinnällä, joka sallii metsälain 6 §:n mukaiset ”pehmeät”, muut käyttömuodot huomioon ottavan metsätalouden.

6. Kilpisjärven-Saanan alue

Kansallismaisemamme Saana-Kilpisjärvi on jo nyt ylisuuren, osittain hallitsemattoman rakentamisen kohteena. Maakuntakaavassa tulee varmistaa, ettei luontoarvoja lopullisesti ja peruuttamattomasti tuhoava kehitys jatku. Luonnonsuojelupiiri esittää, että seutukaavan V-merkintä (virkistysalue) säilytetään ko. alueella myös maakuntakaavassa.

Kaavamääräyksellä määrätään myös ottamaan huomioon alueen erityispiirteet. Maakuntakaava ei voi ohittaa erityislainsäädäntöä. Määräys painottaa kaivostoimialan merkitystä Lapissa.

Etsinnän ja kaivoksen perustamisen kieltäminen ei liene nykyislainsäädännön puitteissa mahdollista.

Kehittämisen kohdealueet eivät ole alueen pääkäyttötarkoituksimerkintöjä vaan kuvaavat laajoja kokonaisuuksia, joilla on monia käyttötarkoituksia mutta jokin yhteinen nimittäjä, yhteinen kehittämisperiaate ja yhteistyön tarve. Kaavamääräyksen mukaan alueita kehitetään pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteensopivalla tavalla.

Metsälain 6§ toteutuu metsälain mukaisesti.

Saanan valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi (ma 5970). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuuri-

	historiallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.
<p>7. Muuta</p> <p>Lapin luonnonsuojelupiiri edelleen korostaa, että valmistelevan viranomaisen (Lapin liitto) on käytävä uudelleen huolellisesti läpi maakunnan kaikki suojelu- ja Natura-alueet, jotka huomioidaan maakuntakaavan selostusluonnoksessa sellaisina pysyvinä suojelualueina, joille ei olla tekemässä minkäänlaisia muutosehdotuksia esim. teiden linjauksen johdosta.</p>	Maakuntakaavalla osoitetaan lain, asetuksen ja valtioneuvoston periaatepäätösten mukaiset suojelualueet.
<p>Lapin läänin rakennusperinne ry</p> <p>Kaavassa on osoitettu melko kattavasti ja monipuolisesti erilaisia kulttuuriympäristökohteita. Aiemmassa kaavaa koskevassa lausunnossaan rakennusperinnehdistys kiinnitti huomiota aluekuvausten kehittämisperiaatteisiin. Kaavaehdotuksessa jokaiseen kulttuuriympäristökohteiden aluekuvaukseen on nyt esitetty yleiset kehittämisperiaatteet kyseisen kohdetyyppin mukaan. Myös kaava-määräyksissä on veloitteita kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyttämiseksi.</p> <p>Lapin läänin rakennusperinne ry toivoo, että kyseiset kehittämisperiaatteet toteutuisivat ja konkretisoituisivat alemman tason suunnittelussa: yleiskaavoissa, asemakaavoissa ja kyläsuunnitelmissa. Viranomaisten tulisi huolehtia siitä, että yleiset säilyttämistavoitteet tulisivat tutuiksi myös kentällä. Usein käsitys olemassa olevaan kulttuuriympäristöön soveltuvasta rakentamisesta on varsin väljä ja horjuva. Kulttuuriympäristökohteiden arvo tulisi huomioida alueiden kehittämisessä ja samalla kehitys voisi nojata nykyistä enemmän perinteeseen, jotta Tunturi-Lappi säilyttäisi alueelliset ominaispiirteensä, jotka ovat yksi alueen vetovoimatekijöistä.</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Viranomaisilla on maakuntakaavan edistämisevelvollisuus.</p>
<p>Lapin liikenneyritykset ry</p> <p>Lapin Liikenneyritykset ry esittää ammattimaisen tavaraliikenteen kannalta ko. asiasta seuraavaa:</p> <p>5.3.10. Liikenne ja liikenneväylät</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on esitetty uusia tiehankkeita, sekä nykyisten tieyhteyksien parannusehdotuksia. Pidämme tärkeänä erityisesti nykyisten tieyhteyksien parantamista sekä päätieverkon, että alemman tieverkoston osalta.</p> <p>Alaamme, ammattimaista tavaraliikennettä säätelee mm. ajo- ja lepoaika-asetus. Säännöksissä määrätään mm. kuorma-autoa kuljettavan henkilön yhtämittaisen ajoajan pituus, taukojen pituus, selkä vuorokautinen ja viikkoittainen lepoaika. Näiden pakollisten taukojen pitämiseksi, näkisimme tarpeellisena, että tunturikeskuksien läheisyyteen saadaan raskaalle liikenteelle sopivat levähdysalueet, joita voitaisiin käyttää myös perävaunujen lyhytaikaiseen pysäköintiin.</p> <p>Myös tunturikeskuksien liikennejärjestelyissä tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota alueen huolto-, elintarvike-, jäte- ja sekä pelastuskuljetusten turvaamiseksi kuljetuskaluston nykyinen koko huomioon ottaen.</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Ko. asiat tulee huomioida yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä.</p>
<p>Vapo Oy</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita (mm. turvetuotantoalueet), koska alueella ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen- tai soranottoaikoja. Kaavaselostuksessa todetaan lisäksi, että maakuntakaava ei estä maa-ainesten ottamista muilta kaavamerkintä-alueilta, kunhan se ei sanottavasti haittaa alueen pääkäyttötarkoitusta.</p> <p>Vapo Oy:llä on Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueella tuotannossa Teuravuoman tuotantoalue, Kolarissa. Vaikka kaavassa ei ole käsitelty mahdollisia uusia turvetuotantovarauksia esitämme, että Teuravuoma olemassa olevana turvetuotantoalueena merkitään maakuntakaavaan vastaavasti, kuin muissakin kaavoissa. Käsittääksemme Teuravuomalla on ylikunnallista, jopa ylivaltakunnallista merkitystä, koska sieltä tuotettua turvetta käytetään mm. Rovaniemellä ja Pohjois-Ruotsin energialaitoksissa.</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Maakuntakaava ei estä olevan turvetuotantoalueen toimintaa.</p>
<p>Vaikka uusia turvetuotantoaluevarauksia ei ole merkitty maakuntakaava-</p>	<p>Uusien turvetuotantoalueiden osoittaminen maa-</p>

ehdotukseen on hyvä, että nykyiset kaavamerkinnot eivät ole uusia turvetuotantoalueita poissulkevia. Lapissa on huomioitu turvetuotannon merkitys maakunnan energian huollossa. Ajatus laatia maakuntaan energia vaihemaakuntakaava on kannatettava. Kaavoituksessa tehtävillä riittävillä aluevarauksilla voidaan osaltaan vaikuttaa alueellisten energiavarojen käyttöä edistävasti.

Maakuntakaavoitukseen liittyvissä turvetuotantovaroituksissa on varmistettava, että aluevarauksia tehdään riittävästi. Kaavamerkintä ei vielä oikeuta turvetuotannon aloittamista alueella, eikä estä maanomistajaa käyttämästä aluetta muihin maankäyttömuotoihin. Ennen tuotannon aloittamista turvetuottajan on hankittava tuotantoon suunniteltavat alueet hallintaansa ja haettava alueille ympäristöluvut. Tämän vuoksi kaavassa tulisi olla turvetuotannon aluevarauksia enemmän, kuin mikä on tulevaisuudessa energiantuotantoon tarvittava tuotantoala

Turvetuotannon päättyessä tuotannosta vapautuvat suopohjat palautuvat muun maankäytön tarpeisiin. Nykyisin yleisimpiä seuraavan maankäytön muotoja ovat mm. metsätalous ja maatalous. Suopohjat soveltuvat hyvin myös peltoenergian tuotantoon ja osalle alueita voidaan muodostaa kosteikkoja.

Haluamme korostaa, että Tunturi-Lapin alueella, erityisesti Kittilän ja Kolarin kunnissa on merkittävät turvevarat, kuten kaavaselostuksessa todetaankin. Näillä turvevaroilla on merkitystä koko Lapin energiahuollossa erityisesti, mikäli maakunnan nykyinen hyvä energiaomavaraisuus halutaan tulevaisuudessakin säilyttää. Eri puolilla Lappia on lisäksi alkanut tai suunnitteilla uusia kaivos Hankkeita, joiden energiahuollossa myös kotimaisilla polttoaineilla ja niiden yhteiskäytöllä (puu, turve ja peltoenergia) saattaa olla suurikin merkitys.

kuntakaavassa vaatisi selvityksiä, joita tämän kaavan aikataulussa ei ehditä tekemään. Maakuntakaava ei estä uusien turvetuotantoalueiden selvittämistä.

Turveteollisuusliitto ry

Lapin maakunnan alueella on GTK:n selvitysten mukaan merkittävät turvevarat. Geologista suota on yli kaksi miljoonaa hehtaaria, josta teknisesti käyttökelpoiseksi arvioidaan yli 400 000 ha. Maakunnan eteläosissa on myös merkittäviä turpeen käyttökohteita. Parhaillaan päivitettävänä olevan V7T:n energia- ja ympäristöturpeen kysyntä ja tarjonta vuoteen 2020 mennessä - selvityksen mukaan maakunnan turvetuotantoala on lähes 5000 ha. Kun turvetuotannosta poistuu muuhun maankäyttöön keskimäärin vuosittain noin 230 ha suonpohjia, tarvitaan selvityksen mukaan uutta tuotantoalaa vuoteen 2020 mennessä yli 4300 ha.

Tämä tarve ulottuu myös Tunturi-Lapin alueelle, erityisesti Kittilän ja Kolarin kuntiin. Näillä turvevaroilla on merkitystä koko Lapin energiahuollossa erityisesti, mikäli maakunnan nykyinen hyvä energiaomavaraisuus halutaan tulevaisuudessakin säilyttää. Eri puolilla Lappia on lisäksi alkanut tai suunnitteilla uusia kaivos Hankkeita, joiden energiahuollossa myös kotimaisilla polttoaineilla ja niiden yhteiskäytöllä (puu, turve ja peltoenergia) saattaa olla suurikin merkitys.

Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa ei osoiteta maa-ainesten ottoalueita (mm. turvetuotantoalueet), koska alueella ei ole ylikunnallisesti merkittäviä turpeen- tai soranotto paikkoja. Kaavaselostuksessa todetaan lisäksi, että maakuntakaava ei estä maa-ainesten ottamista muilta kaavamerkintä-alueilta, kunhan se ei sanottavasti haittaa alueen pääkäyttötarkoitusta.

Turvetuottajilla on Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueella tuotantoalueita, joita ei ole merkitty maakuntakaavaehdotukseen. Vaikka kaavassa ei ole käsitelty mahdollisia uusia turvetuotantovaroituksia esitämme, että Kolarin Teuravuoma olemassa olevana turvetuotantoalueena merkitään maakuntakaavaan vastaavasti kuin muissakin kaavoissa. Teuravuomalla on ylikunnallista, jopa ylivaltakunnallista merkitystä, koska sieltä tuotettua turvetta käytetään mm. Rovaniemellä ja Pohjois-Ruotsin energialaitoksissa.

Lapissa on huomioitu turvetuotannon merkitys maakunnan energian huollossa. Ajatus laatia maakuntaan energia vaihemaakuntakaava on kannatettava. Kaavoituksessa tehtävillä riittävillä aluevarauksilla voidaan osaltaan vaikuttaa alueellisten energiavarojen käyttöä edistävasti. Vaikka uusia

Merkitään tiedoksi.

Maakuntakaava ei estä olemassa olevan turvetuotantoalueen toimintaa.

Uusien turvetuotantoalueiden osoittaminen maakuntakaavassa vaatisi selvityksiä, joita tämän kaavan aikataulussa ei ehditä tekemään. Maakuntakaava ei estä uusien turvetuotantoalueiden

turvetuotantoaluevarauksia ei ole merkitty maakuntakaavaehdotukseen on hyvä, että nykyiset kaavamerkinnot eivät ole uusia turvetuotantoalueita poissulkevia.

Maakuntakaavoitukseen liittyvissä turvetuotantovaroituksissa on varmistettava, että aluevarauksia tehdään riittävästi. Kaavamerkintä ei vielä oikeuta turvetuotannon aloittamista alueella eikä estä maanomistajaa käyttämästä aluetta muihin maankäyttömuotoihin. Ennen tuotannon aloittamista turvetuottajan on hankittava tuotantoon suunniteltavat alueet hallintaansa ja haettava alueille ympäristöluvat. Tämän vuoksi kaavassa tulisi olla turvetuotannon aluevarauksia enemmän kuin mikä on tulevaisuudessa energiantuotantoon tarvittava tuotantoala

selvittämistä.

Suomen tuulivoimayhdistys ry

Maakuntakaavan oikeusvaikutuksia omaava kokonaisuus muodostuu kaavakartasta ja kaavamääräyksistä. Lisäksi kaavaan liittyy oleellisena osana kaavaselostus, jonka liitteenä on ilmoitettu olevan aluekuvaukset (liite1). Kaava-asiakirjoissa ei ole selkeästi ilmoitettu muiden liitteiden (2-4) sisällyttämisestä kaavaselostukseen.

Täydennetään selostusta.

Lisätään liitteiden 2-4 yhteys kaava-asiakirjoihin.

Liitteessä 1 on kuvattu tv-aluevarausten sijaintia ja tuulivoimakapasiteettia. Aluevarauksista on kirjattu ns. kehittämisperiaatteet, joissa yksityiskohtaisesti viitataan jatkosuunnittelussa huomioon otaviin paikallisiin maise-mavaikutuksiin, porotalouteen, luontoon ja lajiston suojeluun. Kuvaukset perustuvat ilmeisesti vuonna 2005 laadittuun selvitykseen tuulivoimatuotantoon soveltuvista alueista, jossa on ansiokkaasti käyty läpi tuulivoimatuotannon soveltuvuutta paikallisista lähtökohdista.

Tuulivoimala-alueiden kapasiteeteista on aluekuvauksissa mainittu Mielmukkavaara 20 - 35 MW, Kuolavaara-Keulakkopää yhteensä 15-25MW, ja Palkaslaki-Rovalaki 20-30 MW. Mainitut kapasiteetit tarkoittavat noin 10...20 voimalan alueita. Maakuntakaavan taustaselvityksen valmistumisen jälkeen ovat tuulivoimaloiden yksikkökoot kasvaneet merkittävästi, ja jopa 3 MW voimaloiden käyttö on tunturialueillakin monin paikoin mahdollista. Tällä on vaikutusta kaavassa tarkasteltavien tuulivoima-alueiden kapasiteetteihin. Esimerkiksi Mielmukkavaaran käynnissä olevassa YVA-menettelyssä on alueen maksimikapasiteetiksi arvioitu 45 MW.

Nykyisistä tuulivoima-alueista käy kaavaehdotuksen liitteestä 1 ilmi, että Oloksen (tv2368) alueella on 5 tuulivoimalaa ja Lammasoivon (tv2369) alueella 3 tuulivoimalaa. Kaavaehdotuksen selostuksessa ei ole otettu kantaa tuulivoimalayksiköiden määrän kasvattamiseen nykyisten voimaloiden läheisyydessä.

Lähtökohtana ko. alueiden osalta on ollut, että voimaloiden yksikkökokoja voisi kasvattaa.

Maakuntakaavan ulkopuolisten, uusien tuulivoima-alueiden osalta kaavaselostuksessa on todettu (s. 78), että yksittäisten voimaloiden tai pienien tuulivoima-alueiden rakentaminen voidaan ratkaista yleiskaavalla tai asemakaavalla. Sen sijaan uusien, myöhemmin ilmenevien isojen tuulipuisto-alueiden osalta, ei maakuntakaavan oikeusvaikutus käy selville.

Täydennetään selostusta.

Maakuntakaavaehdotusluonnoksen liitteessä 4. toteuttamisen välineistä tuulivoimaloiden-alueille on kirjattu yleisesti kaikille kohteille YVA ja kuntakaavat (yleis- ja/tai asemakaava).

Suomen tuulivoimayhdistys ry pitää Tunturi-Lapin maakuntakaavaa erittäin merkittävänä paitsi sen laajuuden myös tuulisuutta suosivan topografian, useiden tunturi- ja vaara-alueiden, vuoksi. Tunturi-Lapin alue on myös erittäin näkyvä sen ainutlaatuisen ja vetovoimaisen matkailumerkityksen vuoksi.

Lisäksi maakuntakaavan valmistelu ajoittuu tuulivoima-alueiden sijoittumisen säätelyn osalta kehittyvään tilanteeseen ja tulee tältä osin toimimaan myös merkittävänä suunnannäyttäjänä muiden tuulivoimaa koskevien maakuntakaavojen osalta.

Tuuliatlaksen valmistuminen kuluvan vuoden lopulla tulee antamaan mer-

Maakuntakaava on tarkoitus hyväksyä marras-

kittävästi aiempaa käyttökelpoisempaa lähtöaineistoa tuulivoiman tuotantoedellytysten kaavatarkastelulle valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttämällä tavalla; ”maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet”.

Suomen tuulivoimayhdistys huomauttaa, että verrattuna vuoden 2005 tietoihin, tuuliolosuhteiden tutkimus- ja mittaustietoa on tullut ja tulee merkittävästi lisää sekä hankekehittäjien toimesta että julkiselta taholta vielä tämän vuoden marraskuussa Tuuliatlaksen valmistuttua.

Pahimmillaan maakuntakaava rajaa ulos parhaiten tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita vuoden 2005 aikaiseen tuulisuustietoihin ja tuotantoteknologiaan perustuen.

Lisäksi Suomen Tuulivoimayhdistys huomauttaa, että maakuntakaavaehdotuksessa tarkasteltujen tuulivoiman tuotantoalueiden hyödyntäminen edellyttää alueiden liittämistä sähköverkkoon, mitä kaavaehdotuksessa on tarkasteltu varsin pintapuolisesti. Mielmukkavaaran ja Sonkavaaran alueiden toteuttaminen edellyttää kaavaehdotuksessa esitetyn 110 kV linjan yhteystarpeen toteuttamista Muoniosta Sonkamuotkaan asti, Rovalaan ja Kuolavaaran alueiden toteuttaminen uutta sähköasemaa Kumputunturin sivuitse kulkevaan 110 kV linjaan tai uutta 110 kV syöttöjohtoa esim. Suurkuusikon kaivosalueen sähköasemalle. Myös Venevaaran-Vaattovaaran alueen toteuttaminen edellyttää yhteyttä 110 kV verkkoon. Näiden yhteystarpeiden huomioiminen maakuntakaavassa edistäisi kaavan tavoitteiden toteutumista merkittävästi.

Maakuntakaavamuutosten hakeminen vasta valmistuneeseen kaavaan tai maakunnallisten täydentävien selvitysten laatiminen yleiskaavoihin ei hankekehittäjien taholta tunnu järkevältä ja pahimmillaan pitkittää tai jopa estää isojenkin tuulivoimahankkeiden toteuttamisen. Nopeasti valmisteltu, mutta heikosti perusteltu ja vanhentuneisiin teknologiatietoihin pohjautuva maakuntakaava ei myöskään kohtele hakekehittäjiä ja alueiden maanomistajia tältä osin tasapuolisesti.

Maakuntakaavakartan varaukset, niiden kuvaukset ja suunnittelumääräykset sekä selostuksesta ilmenevä varauskohtainen sisältö ja toteuttamisen välineet tulee laatia selkeästi ja tukea kohdekohtaisesti hankkeen suunnittelua ja nopeaa toteuttamista. Hankekehittäjälle on tärkeää saada selkeä käsitys vaadittavista hallinnollisista menettelyistä tai esim. tarvittavista erillisselvityksistä heti hankesuunnittelun alkuvaiheessa.

Suomen Tuulivoimayhdistys ry esittää että liitteen 1 aluekohtaisista kuvauksista laaditaan suunnittelua ohjaavia tietoja tai määräyksiä, jotka tukevat tuulivoimahankkeen yhteensovittamisesta alueille. Vuoden 2005 selvityksen tarkkuus paikallisolosuhteista tukee erinomaisesti niiden laatimista. Myös liitteen 4 toteuttamisen välineet, voidaan esittää kohdekohtaisesti (yleiskaava, asemakaava, YVA).

Lausunnonantaja huomauttaa lisäksi että liitteessä 1. esitetyt nykyisten tuulivoima-alueiden kapasiteetti- kuvaukset kaipaavat täsmennystä. Mikäli 3 ja 5 voimalan yksiköt Oloksella ja Lammasoivissa katsotaan maakunnallisesti merkittäviksi varauksiksi, tulisi niiden potentiaalinen laajentamismahdollisuus tuoda selkeästi esille selostuksessa.

Mikäli maakuntakaavan tuulivoimavaraukset halutaan jättää nykyisenlaiseksi, sen oikeus- ja ohjausvaikutusta tuulivoima- aluevarausten määrän, sijoittumisen ja laajuuden suhteen tulee edelleen heikentää siten että myös uusia isoja alueita voidaan toteuttaa yksinkertaisella menettelyllä esim. täsmennetyille kaavan muille aluevarauksille. On kuitenkin ilmeistä että uusia potentiaalisia alueita tulee ilmi myös Tunturi-Lapin alueelle Tuuliatlaksen ilmestymisen jälkeen marraskuussa 2009, ja nykyinen kaavamääräys parhaiten soveltuvista alueista vanhenee nopeasti.

Lopuksi Suomen Tuulivoimayhdistys haluaa muistuttaa että nyt valmis-

kuussa 2009, joten uuden tuuliatlaksen tiedot eivät ehdi vaikuttaa maakuntakaavan aluevarauksiin. Riittäviin selvityksiin perustuen on myös yleiskaavalla mahdollista osoittaa tuulivoima-alueita.

Mahdollisia uusia tuulivoimala-alueita voidaan selvittää suhteessa maakuntakaavakokonaisuuteen.

Voimajohdot voidaan toteuttaa ilman maakuntakaavamerkintää.

Nykyisten selvitysten perusteella maakuntakaavaan ei voida osoittaa lisää tuulivoimala-alueita.

Maakuntakaavan laatiminen on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen useita vuosia kestävä suunnitteluprosessi säädettyine osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyineen. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa käsitellään kaikkia maankäyttöluokkia. Kaavan sisältövaatimuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 28§:ssä.

<p>teilla olevalla Tunturi-Lapin maakuntakaavalla voidaan merkittävästi ohjata ja edistää tuulivoima-alueiden sijoittumista ja nopeaa hankekehitystä oikeille paikoille.</p> <p>Tuulivoimayhdistys toivoo, että Lapin liitto käyttää maakuntakaavoitusta tältä osin ohjausinstrumenttia sen täydessä laajuudessa ja toimii Suomen tuulivoima-tavoitteiden toteuttamisen merkittävänä edelläkävijänä ja edistäjänä.</p>	
<p>Lapin Riistanhoitopiiri Lapin riistanhoitopiiri on pyytänyt edelleen ko. alueen riistanhoitoyhdistyksiltä lausunnot kaavaehdotuksesta. Muonion riistanhoitoyhdistys esittää lausunnossaan tuulipuiston poistamista kaavaehdotuksesta. Kaavaehdotuksessa ei varsinaisesti ole käsitelty metsästystä ja riistanhoitoa. Lapin riistanhoitopiiri odottaa kuitenkin, että Lapin liitto ottaisi yhdessä kuntien kanssa kaavan toteuttamisessa metsästyksen ja riistanhoidon huomioon.</p>	<p>Käynnissä olevassa YVA-prosessissa tarkastellaan tarkemmin alueen (Mielmukkavaara) soveltuvuus tuulivoimatuotantoon.</p>
<p>BirdLife ry Tieyhteys Nunnanen-Lisma Maakuntakaavassa on esitetty, että Enontekiön ja Inarin välisen liikenneyhteyden kehittämiseksi yhtenä vaihtoehtona on edelleen Nunnanen-Lisma, joka on merkitty kaavakarttaan ”Tie-/moottoriliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys”. Vaikka maakuntakaavassa ei esitetä yhteyden toteuttamista, vaan selvitystä, esitämme, että kyseinen uusi erämaa-alueen halkova ja erämaalain vastainen yhteyssevelytys poistetaan kokonaan kaavakartasta.</p>	<p>Uudella yhteydellä olisi merkitystä paikalliselle liikkumiselle, parantaisi sisäisiä ja seutukuntien välisiä yhteyksiä. Kehittämisperiaattemerkinnällä voi kaavan voimassaoloaika huomioon ottaen olla merkitystä selvitysten käynnistymiseen.</p>
<p>Tuulivoima-alueet Esitämme Sonkavaaran Tuulivoima-alueen esittämistä kaavakartalla tuulivoiman selvitysalueena alueen tiheän maakotkakannan vuoksi. Näin kaava ei ohjaa alueen maakäyttöä niin vahvasti kuin esitetty merkintä. Toivomme Lapin liiton ottavan edellä esittämämme huomioon</p>	<p>Alueen soveltuvuus tuulivoimatuotantoon tutkitaan tarkemmin yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Lisätään aluekuvauksiin tiedot maakotkista ja niiden huomioon ottamisesta.</p>
<p>YHTEISÖJEN / YKSITYISTEN MUISTUTUKSET</p>	<p>VASTINEET</p>
<p>Kilpisjärven kyläyhdistys ry Lähetän ohessa muutaman huomionarvoisen kannanoton Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotukseen: - Enontekiön kunta himoitssee rahaa myymällä mahdollisimman paljon mökkitontteja Kilpisjärven kylältä. Suurin tulo kunnalle on nimenomaan tonttimyynti. Kilpisjärvi on kunnan vetovoimaisin matkailukohde. Ainutlaatuisuus ei paljon paina, kun halutaan maksukykyisiä (norjalaisia!) mökkiläisiä. Luonto- ja maisema-arvot tässä ajattelutavassa eivät paljon paina. Kunnalla on kova kiire kaavoittaa kylän alue täyteen loma-asutusta ennen maakunta- tai yleiskaavan hyväksymistä! Kaavoitusperiaatteet ovat suuressa ristiriidassa valtakunnallisen arvostuksen ja kyläläisten tahdon kanssa. Kylän väki ei välttämättä halua tänne uutta leviää tai saariselkää, vaan rauhallisen rauhoittumispaikan vastapainoksi "etelän" stressaavalle elämänmenolle tarjoamalla koskemattoman luonnon elämyksiä, joita tuskin muualla Suomessa tarjotaan! Siksi ehdotankin hyvin tiukkaa kaavaa, jossa kunnalle ei anneta niin suurta liikkumavaraa, kuin ehdotuksessa ilmenee. Esim. Saman juuri rauhoitettaisiin nykyiselleen. Kyläyhdistyksen kannanotto ko. kaavasunnitelmasta on jo etukäteen kunnan päättäjäissä herättänyt vähätteleviä lausumia. Ns. keltainen pallo tulisi kokonaan poistaa kartalta. Alue tulisi säilyttää luontaiselinkeinoalueena mahdollisimman laajasti, koska se on ollut perinteinen porojen laidunalue. Toinen vastaa kohde on Salmivaaran alue, jonka kunta haluaa rakentaa täyteen (rakenustarkastajan mukaan sinne voidaan rakentaa asunnot 5 000 asukkaalle!). Luonnonsuojelulliset ja maisemalliset arvot eivät paljon paina. Salmivaarasta ei ole tehty kunnollista maaperä- ja luontotutkimusta rakentamisen kannalta. Rakentaminen ko. maastoon tulee todella maksamaan. Loma-asuntoalueena kunta odottaa sinne lähinnä norjalaisia ”Romsan raharikkaita”! Miksi, kun nyt puolet Salmivaaran valmiista mökkitonteista on rakentamatta ja puolen tusinaa mökkiä myynnissä? Viimeisin rantakaava odottaa vielä valmistumistaan ja mahdollisia asukkaita. Kunta ja metsähallitus ovat myyneet alueen tontit yhdessä köntässä gryndereille, jotka vetävät</p>	<p>Saananjuuren ja Salmivaaran alueilla on jo matkailupalveluita. Alueen laajuus ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (yleiskaava). Ailakkalahti olisi uusi alue, kaukana nykyisistä palveluista.</p>

<p>voitot välistä nostaen hinnat pilviin ja kunta saa helppoa rahaa ilman suurempaa vastuuta seurauksista.</p> <p>Salmivaaran tilalle tulisi siirtää rakentamisen painopiste valtatie 21:n varteen Ailakkalahden suuntaan! Maisemallisten arvojen vähättely näkyy jo nyt kylämaisemassa! Rahalla on ihmeellinen vaikutus. Kaavamääräyksistä lipsutaan heti, kun setelin nurkka vilahtaa. Yksittäisen normaalituloisen on turha anoa poikkeuslupaa kaavasta.</p> <p>- Maisemallisten ja luomionsuojelullisten syiden takia valtatie yläpuoliselle alueelle ei tulisi sallia enää yhtään lisärakentamista. Kaavaohjeiston (se paksu eepos, jota tuskin kulman päättäjistä lukee) tulisi koskea eritoten kunnan kaavoituspolitiikkaa!</p> <p>- Rantojen suojelu on ollut vain paperille kirjoitettu muodollisuus, kun katsoo, mitä kylän rannoille on tehty. Eikö kukaan pysty määräämään kunnalle tuntuvia sanktioita valvonnan laiminlyönneistä.</p> <p>- Lentokenttävaraus tulisi tehdä esim. Saarikosken seudulle.</p>	
<p>- Rautatien ylimalkainen varaus ei riitä; se tulee sijoittaa fyysisesti maastoon, Norjalaisilla on jo valmius rakentamiseen! Olisiko niin, että jopa yhden jäänsärkijän kustannuksilla katetaan jäämeren radan rakentamiseen menevät kustannukset. Romsaa Suomen ulkosatamana ja logistisena mahdollisuutena ei ole tarpeeksi meillä mietitty. Sula ranta ja lyhyt yhteys maailmalle olisivat Romsan vahvuus. Lisäksi Pohjois-Lappiin tulevien turistien ei tarvitsisi tulla kalliin Helsinki- Rovaniemi yhteyden kautta. Lisäksi Lapin poikki kulkeva ratayhteys: Romsa - Muonio - Inari - Murmansk-rata ei valitettavasti ruoki helsinkiläisiä - saati sitten rovaniemeläisiä!</p>	<p>Tehdyssä liikennejärjestelmäsuunnitelmassa ko. tarvetta lentokenttävaraukselle ei noussut esille. Maakuntakaavan aluevarausten tulee perustua riittäviin selvityksiin.</p> <p>Kehittämisyöhykemerkintä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaava uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava).</p>
<p>Saanan Luonnon Ystävät – Luomus ry</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus ei paikoin täytä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia maakuntakaavan sisältövaatimuksia (MRL 28§) etenkin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, saamelaiskulttuurin ja paikallisen elinkeinorakenteen tukemisen sekä tärkeiden maisemakohdeiden ja luonnonympäristön suojelun osalta. Muistutus koskee yhdistyksen toiminta-alueita Enontekiön kuntaa, sekä erityisesti Kilpisjärven ja muita Lätäsenon pohjoispuolisia alueita.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>1.0. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakuntakaavan sisältövaatimukset Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden oikeusvaikutuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:ssä. Lain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Tämä velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua ohjaavien vaikutusten perusteella jaettu yleis- ja erityistavoitteisiin. Yleistavoitteet ovat luonteeltaan alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia periaatteellisia linjauksia ja niihin on tarkoitettu sovellettavaksi lain 24 §:n 2 momentissa määriteltyjä, alueidenkäytön suunnittelua koskevia oikeusvaikutuksia vain yleispiirteisen kaavoituksen osalta. Erityistavoitteet ovat alueidenkäyttöä ja alueidenkäytön suunnittelua koskevia velvoitteita ja niihin on tarkoitettu sovellettavaksi maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentissa määriteltyjä, alueidenkäytön suunnittelua koskevia oikeusvaikutuksia kaikkien kaavojen osalta, mikäli tavoitetta ei ole kohdennettu koskemaan vain tiettyä kaavatasoa.</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä on erikseen maakuntakaavan sisältövaatimuksena korostettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamista. Edelleen maakuntakaavan sisältövaatimuksissa (MRL 28§ mom. 2) säädetään niistä luonnon- ja maisemansuojelupäätöksistä (luonnonsuojelulaki 7§, 32§ ja 77§), joiden tulee olla ohjeena maakuntakaavaa laadittaessa. Maakuntakaava on ohjeena ja suuntaviivana kaikelle muulle ko. alueen maankäytölle. Kilpisjärven alue on maisemansa, koko Pohjois-Euroopan mittakaavassa arvokkaan luontonsa, poronhoi-</p>	

don, saamelaiskulttuurinsa, matkailun kehittämispaineiden ja pohjoisen luonnon herkkyyden takia maankäytöllisesti hyvin haastava alue, jonka suunnittelussa tulee noudattaa erityistä varovaisuutta.

2.0. Jäämeren ratayhteyden selvittämiseksi ei ole edellytyksiä Tunturi-Lapin maakuntakaavassa

Maakuntakaavaehdotuksessa painotetaan kaivostoiminnan käynnistämisen ja kaivosvarojen hyödyntämisen merkitystä ja korostetaan tähän toimintaan liittyvien liikenneyhteyksien kunnostamista tai uusien yhteyksien rakentamista. Luomus ry. esittää, että Tunturi-Lapin maakuntakaavaan selvitettäväksi piirretty Jäämeren ratayhteys välille Kolari-Kilpisjärvi tulee poistaa kaavaehdotuksesta seuraavin perustein:

a) Kilpisjärven alue on maisemaltaan ja luonnonarvoiltaan ainutlaatuinen kokonaisuus, jossa korkeusvaihtelut ovat Suomen oloissa poikkeuksellisen suuret. Kilpisjärven ja läheisten Suurtunturien alueet kuuluvat ainoana Suomessa Kaledoniidien reunavyöhykkeeseen eli Kõlivuoristoon. Maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon arvokkaat luonnonympäristöt ja arvokkaat maisema-alueet. Tunturi-Lapissa kaukomaiseman tärkeys korostuu muusta Suomesta poikkeavalla tavalla. Kilpisjärven Saana-tunturi lähialueineen on valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (Maisema-aluetyöryhmän mietintö II, Ympäristöministeriö 1993; luonnonsuojelulaki 32§), jonka maankäytön suunnittelua koskevat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden erityistavoitteet sekä luonnonsuojelulain 34§, kun alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Rautatien rakentaminen Saanan kummalle tahansa puolen rikkoisi yksiselitteisesti tämän maassamme ainutlaatuisen maisemakokonaisuuden. Nähdäksemme ns. Jäämeren rataa ei voida rakentaa Kilpisjärven alueelle ilman että sen vaikutukset heikentäisivät Saanan maisemaa ja luonnonarvoja ja maankäyttö- ja rakennuslain 28§ tarkoittamalla tavalla.

b) Maakuntakaavassa ratayhteys on merkitty suunniteltavaksi Käsivarren paliskunnan poronhoidon ja saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden kannalta suorastaan tuhoisasti, huolimatta kaavan ms-1 merkinnöistä. Ms-1 -merkinnän mukaisella luontaistalous- ja poronhoitoalueella saadaan harjoittaa muita elinkeinoja, jos niistä ei koidu sanottavaa haittaa pääasialliselle käyttötarkoitukselle. Nyt selvitettäväksi ehdotettu ratayhteys jakaisi Gova-Labban kyläkunnan laidunalueet kahtia ja elinkeinolle aiheutuva haitta olisi enemmän kuin merkittävä (ks. alla). Huomautamme, että myös yksin tämä seikka poistaa perusteet junaradan rakentamisen selvittämiseltä käytännössä minnekään pohjoisen Käsivarren alueelle.

c) Poronhoidon lisäksi Tunturi-Lapin elinkeinoelämässä erityisen suuri merkitys on matkailijoiden ostovoimalla ja sen kehityksellä. Jäämeren ratahankkeen suunnittelua perustellaan kaivostoiminnan huomattavalla potentiaalilla. Tällainen hyötynäkökulma on erittäin kyseenalainen, sillä halloessaan kansallismaiseman ja Kilpisjärvellä rata olisi todellinen uhka myös matkailuelinkeinolle, joka puolestaan on alueella elintärkeä työllistäjä ja toimeentulon lähde. Matkailualueiden kehittämisessä on säilytettävä ne vetovoimatekijät, joiden varassa matkailu toimii – Kilpisjärven alueen matkailullisen kehittämisen tulee perustua alueen luonnon kestävyys- ja sietokykyyn. Alueen herkkä ja haavoittuva luonto ja maisema eivät kestä Tunturi-Lapin maakuntakaavaluonnokseen piirrettyä Jäämeren rataa. Maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28§) mukaan kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota mm. maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin.

d) Tunturi-Lapin maakuntakaavaluonnosta varten on haastateltu alueen elinkeinoelämän edustajia. Kannanottojen perusteella rata palvelisi etenkin kaivosteollisuuden eikä käsivarren yrittäjien tarpeita. Kaavaehdotukseen merkitylle Jäämeren radalle on kuitenkin olemassa huomattavasti taloudellisempi sekä luontoa ja maisemaa säästävä vaihtoehto nykyisissä Perämeren satamissa, joiden osalta ei myöskään tarvitse pohtia Suomen

Kehittämisperiaatemerkintä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaava uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava).

Saanan valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on kaavassa merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi (ma 5970). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Norjasta ja Ruotsista poikkeavan raidelevyuden aiheuttamaa ongelmaa. Näitä satamia käytettäessä satamatulotkin jäisivät hyödyntämään Suomen taloutta Jäämeren rannalle Norjan puolelle suunnitellun sataman sijasta. Jäämeren junarata heikentäisi merkittävästi Kilpisjärven alueen maisema-alueutta sekä pohjoisen Käsivarren kahta merkittävintä elinkeinoa, poronhoitoa ja matkailua, eikä ratayhteyden selvitystarvetta tästä syystä Luomus ry:n näkemyksen mukaan ole.

2.1. RM-alueiden sijoittelu Kilpisjärven alueella

Kilpisjärven alue on rakentamaton lukuunottamatta järven rantoja lähinnä Saana-tunturin eteläpuolella. Lainvoimainen asemakaava on olemassa Kilpisjärven kyläalueella, lisäksi alueella on oikeusvaikutukseton yleiskaava. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa Kilpisjärvelle on osoitettu kaksi toisistaan noin viiden kilometrin etäisyydellä olevaa RM-alueutta, joiden väliin jää mm. Saanan lehtojensuojelualue ja osa Natura 2000-alueutta.

Näistä pohjoisempi, Saananjuuren RM-alue nojaa käytännössä yhden matkailuyrityksen, perinteikkään Kilpisjärven retkeilykeskuksen toimintaan. Saananjuuren alue sijaitsee Saanan luonnonsuojelualueen, Mallan luonnonpuiston, Kilpisjärven Natura-2000-alueen sekä Saanan valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen keskellä. Alue on lajistollisesti Pohjois-Euroopan mittakaavassa erittäin arvokas, ja pohjoisesta sijainnistaan johtuen samalla äärimmäisen haavoittuva. Alueen lisärakentaminen ei luonnon- ja maisemansuojelullisten seikkojen takia ole mahdollista. Saana on saamelaisen pyhä tunturi ja äärimmäisen tärkeä porojen kesälaidunkierrossa – pullonkaulaksi kutistuneen alueen lisärakentaminen aiheuttaa laidunkierron estymisen. Vielä lainvoimaisessa seutukaavassa Saananjuurelle ei olla osoitettu matkailupalvelujen aluetta. Maankäyttö- ja rakennuslain 28§ mukaisten maakuntakaavan sisältövaatimusten valossa Saananjuuren RM-varausta ei voida perustella, ja se on Luomus ry:n näkemyksen mukaan poistettava.

Eteläisempi RM-alue sijoittuu Kilpisjärven nykyisen, holtittomasti rakennetun kyläkeskuksen yhteyteen. Olemassaolevaan rakennuskantaan liittyvä rakentaminen kylällä, tunturikoivuvyöhykkeessä häiritsee vähemmän alueen arvokasta luontoa ja maisemaa sekä poronhoitoa. Tšahkaljärvi sijaitsee kuitenkin kaukana nykyisestä rakennuskannasta erämaisella tunturiylängöllä, jonne rakentamista on erittäin vaikea perustella. Se on saamelaiskulttuurin kannalta arvokas kohde, sekä laidunalueena että kulttuurihistoriallisena paikkana, jossa on mm. sukupolvia vanhoja porokaarteita. Poronhoidon harjoittamisen kannalta Tšahkaljärvelle rakentaminen olisi kohtalokasta, sillä se välittömästi ja välillisine seurauksineen kaventaisi merkittävästi poron tärkeää kesälaidunalueutta ja rikkoisi perinteisen ja yhtenäisen kesäkyläalueen. Edelleen alue on merkittävä asukkaiden ja matkailijoiden virkistysalue. Maankäyttö- ja rakennuslain 28§ mom. 3 kohtien 2, 6 ja 7 nojalla RM-alueen ulottaminen Tšahkaljärvelle tulisi poistaa kaavaehdotuksesta.

Tunturi-Lapin maakuntakaavaan on Kilpisjärvelle merkitty rajakaupan keskittymä (c/at 209), joka mahdollistaa nykyisten kaupallisten palvelujen yhteyteen sijoittaa rajakauppaa palvelevia vähittäiskaupan suuryksiköitä enintään 2000 – 10 000 k-m². Tällaisen suuryksikön rakentaminen nykyisen palvelukeskittymän yhteyteen on merkittävä uhka sekä maisemalle että luonnolle ja tulisi siirtää riittävän kauan kansallismaisemasta.

2.2. Saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden turvaaminen Käsivarren Lapis- sa

Saamelaiset ovat Suomen ja Euroopan unionin ainoa alkuperäiskansa. Suomea sitovat kansainväliset sopimukset saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden ja poronhoidon elinkeinoedellytysten turvaamisesta, ja näiden tulisi ohjata myös maakuntakaavan suunnittelua. Nykyisessä maakuntakaavaehdotuksessa saamelaiskulttuurin elinvoimaisuuden turvaaminen on kuitenkin jäänyt varsin toissijaiseksi. Ehdotamme Mk-1 -aluetta laajennettavaksi aina Kilpisjärvelle ja Norjan rajalle saakka, mikä vastaa todellista tilannetta saamelaiskulttuurin ja poronhoitoelinkeinojen levinneisyydestä sekä nykyään että historiallisesti. Luomus ry:n näkemyksen mukaan maa-

Saananjuuren ja Salmivaaran alueilla on jo matkailupalveluita. Alueen laajuus ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa

Alueella on jo nyt vähittäiskaupan suuryksikkö sekä kylärakennetta.

kuntakaavaehdotuksessa merkittävimpiä uhkia alueen vielä elinvoimaiselle saamelaiskulttuurille ja poroelinkeinolle ovat Jäämeren ratayhteys sekä Saananjuuren ja Tšahkaljärvelle asti luonnoksessa yltävät RM-alueet.

Kolari-Kilpisjärvi –raideliikenteen kehittämiseksi selvitetävän ratayhteyden toteuttamisen vaikutukset on todettu haitallisiksi poronhoidolle. Ratayhteyden toteutuminen lisäksi porokolarivahinkoja ja pirstoisi laidunmaita. Poronhoito pohjautuu mahdollisuuteen laiduntaa laajoilla yhtenäisillä alueilla. Jäämeren rata olisi täten suuri uhka koko Käsivarren alueella, jossa poronhoito on muusta Suomen poronhoidosta poiketen jutaavaa eli perustuu porojen perinteiseen vuodenaikaiskiertoon eri kesä- ja talvilaitumilla.

Mk-1 –merkinnän mukaisilla maaseudun kehittämisen kohdealueilla tulee pyrkiä saamelaiselinkeinolle ominaisen rakentamistavan säilyttämiseen ja kehittämiseen. Tunturi-Lapin kaavaehdotuksessa mk-1 alue on ulotettu vain Ropinperän pohjoispuolelle, toisin kuin esimerkiksi maakuntakaavan maisemaselvityksen mukaan olisi aiheellista. Tähän ei liene syynä haluttomuus kehittää Ropin pohjoispuolisia alueita, päinvastoin. Ropinsalmen pohjoispuolinen alue on saamelaiskulttuurin ydinaluetta, osittain juuri koskemattoman tunturiluonnon vuoksi. On ymmärrettävä, että saamelaiselinkeinon pitkä historiallinen perinne näkyy mm. rakentamistavan keveydessä ja ehjänä maisemakuvana. Mk-1 merkintä olisikin ensiarvoisen tärkeä juuri Käsivarren pohjoisimmassa osissa, eikä perustetta muulle mielestämme ole.

Saanan rinteet ovat poronhoidollisesti tärkeitä kesälaidunalueita ja vasojen merkintäaluetta. Maankäytön laajenemisella näillä alueilla olisi väistämättömän vaikutus poronhoitoon ja saamelaisen kulttuurin jatkumiseen ylipäättään. Maankäytön laajeneminen tällä alueella muuttaisi alueen luonnetta saamelaiskulttuurin syrjäyttävästi.

2.3. Yhteenveto

Edellä esitetyistä syistä esitämme, että Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta tulee poistaa Kilpisjärvelle piirretty Jäämeren rataehdotus sekä poronhoitoalueille kaavaillut maankäytön laajentamishdotukset (RM-alueet Saananjuurella ja Tšahkaljärvellä). Edelleen Mk-1 –aluetta tulee laajentaa pohjoiseen aina Norjan rajalle asti. Lisäksi esitämme, että varausperusteena c/at 209 Kilpisjärvelle merkitty rajakaupan keskittymä tulee siirtää kauemmaksi Kilpisjärven kylästä esimerkiksi Karesuvantoon niin, ettei se tarvele maisemaa ja luontoa koko kunnan arvokkaimmalla alueella. Saanatunturin ja Kilpisjärven täysin ainutlaatuisten maisemaluonnonarvojen säilyttämisen tulee olla ohjaavana arvona alueen maankäytön suunnittelussa. Näin voidaan myös turvata alueen matkailu- ja poroelinkeinojen tulevaisuus.

Maakuntakaavoitusta ohjaavan maankäyttö- ja rakennuslain ja –asetuksen mukaan alueiden käyttö ja rakentaminen on järjestettävä niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle ja edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä. Maakuntakaavan tulisi tukea Kilpisjärven todellista luonnetta ja merkitystä suomalaisille: luonnonrauhaa, maisemaa ja luontoa, jotka ovat alueen tärkeimmät vetovoimatekijät.

Enontekiön vihreiden valtuustoryhmä

Matkailun vetovoima-aluemerkinnät Enontekiön kunnassa: MV-alueet 8409, 8411 ja 8413

Alueelle kehitettävät toiminnalliset kehittämissuunnitelmat ja oikeusvaikutteiset yleiskaavat, joiden tavoitteena on matkailijamäärien kasvattaminen rasittavat ekologisesti kestävyttä ja on riskitekijä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiselle (MRL 28§). Mv-alueiden maankäyttöluokka on suuressa ristiriidassa pääkäyttötarkoituksen eli poronhoidon kanssa.

Eritoten mv-alue 8411 on sopimaton aktiivisen kehittämisen kohteeksi ilman että vaarannetaan alueella sijaitsevaa FINIBA-aluetta, eli Suomessa uhanalaisten lintulajien pesimisaluetta. Lisäksi kansallispuiston asema

Maakuntakaavassa on yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttölistien toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.

Matkailun vetovoima-alue, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealuemerkinnät ovat kehittämisperiaatemerkintöjä, joilla osoitetaan yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia. Alueita kehitetään pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteen sojovalla tavalla.

<p>kulttuuriperinnöllisenä sekä maisemallisena alueena on uhattuna matkailijamäärien ja reitistöjen kasvaessa sekä laajetessa. Herkillä tunturi-alueilla ei voida taata luonnon ekologista kestävyyttä tällä tavoin suunniteltuna: tavoitteena sekä matkailijamäärien voimakas kasvu että matkailijavirtojen leviäminen entistä laajemmille alueille. Täten alueiden kokoa pitäisi rajata huomattavasti pienemmille alueille.</p>	
<p>RM-alue 1426 rajattava koskemaan ainoastaan valtatie 21:n läntistä puolta Kaavassa ehdotetulla tavalla RM-alue 1426 nousee aina Tshalkajärven länsipuolelle, puurajan yläpuolelle. Alueen pohjoispuoli päättyy Nimismiehenkeinoon, sitä ennen käyden korkealla Saanan rinteellä. Kyseinen alue on täysin soveltumatonta merkittävän matkailupalvelun alueeksi. Suunnitellulle alueelle tarvittavan infrastruktuurin rakentaminen kunnallistekniikoineen ja liikenneväyläineen aiheuttaa merkittävät ja peruuttamatonta haittavaikutukset maisemalle, luonnonarvoille sekä kulttuuriperinnölle (MRL 28§). RM-alueen 1426 toteutuessa tässä laajuudessa tuhoaisi kansallisesti tärkeän kulttuurimaiseman. Lisäksi kyseinen RM-alue valtatie itäisellä puolella on merkittävää porojen kesälaidunalueita, jolloin haitat poronhoidolle ovat erittäin suuret.</p>	<p>Salmivaaran alueella on jo matkailupalveluita. Alueen laajuus ja käyttö ratkaistaan yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa. Aluekuvauksien kehittämisperiaatteissa tuodaan esille mm. luonnonarvojen huomioonottaminen.</p>
<p>RM-alue 1427 vaaditaan poistettavaksi Tunturi-Lapin maakunta-kaavaehdotuksesta. Kaavailtu aluevaraus on erittäin epämääräinen, jolloin tulokset alueen laajuudesta vaihtelevat suuresti, tämä luo suuren riskin alueen ylimitoitettuun kaavoitukseen. Lisäksi alue on laajempaan rakentamiseen kelpaamaton aluetta suuren maanvyörymä- ja sortumavaaran vuoksi. Kyseinen alue toteutuessaan rikkoisi porojen luonnollisen paimenkierron estäen porojen siirtymisen palkima-alueelta laidunalueelle, aiheuttaen suurta haittaa poronhoidolle ja –elinkeinolle. Myös RM-1427 sijoittuu kansallismaisema-alueelle, toteutuessaan RM-alue särkee Saanan pohjoispään rinnemaiseman ja alueen profiilin pysyvästi. Suunnitellut alueet 1426 ja 1427 lisäävät merkittävästi käyttäjämääriä alueella, jolloin Natura 2000- vesistöt rasittuvat huomattavasti, altistaen vesistöjen rehevöitymiselle ja siten uhaten Muonion- Tornionjoen biodiversiteettiä.</p>	<p>Saananjuuren alueella on jo matkailupalveluita. Alueen laajuus ja käyttö ratkaistaan yksityiskohdaisemmassa suunnittelussa. Aluekuvauksien kehittämisperiaatteissa tuodaan esille mm. luonnonarvojen huomioonottaminen.</p>
<p>M-alueet 4501 Palojoensuusta etelään ja itään muutettava Ms-1 alueeksi Kyseisen alueen todellinen pääkäyttö on porohoito, eikä metsä- ja maatalous. Täten kaavaan on muutettava merkintä, jottei saman paliskunnan sisällä synny poronhoitajien kesken eriarvoisuutta maankäytön suhteen. Ylipäänsä Enontekiön kunnan alueelle metsätalous ei sovellu alueen päämaankäyttöluokaksi metsän hitaan uusiutumisen sekä matkailullisten arvojen vuoksi.</p>	<p>Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella Lapin liiton hallitus päätti alueen yksityismetsätaloudellisen merkityksen vuoksi osoittaa eteläisen Enontekiön alueet maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueiksi (M 4501).</p>
<p>Mk-1 alueiden laajentaminen maisemaselvitystä vastaavaksi Nykyisessä maakunta-kaavaehdotuksessa kyseiset alueet ovat liian suppeat, eivätkä vastaa todellisuutta. Sen sijaan Tunturi- Lapin maakunta-kaavan maisemaselvityksessä olevat kartat 5.1-5.4 ja niihin rajatut laajemmat alueet ovat todellisia. Mk-1 alueet maakunta-kaavassa tulisi laajentaa yhteneväksi maisemaselvityksen kanssa kulttuuriperinnön säilymiseksi. Lisäksi ehdotetaan Namakkavuoman merkitsemistä sma-alueena.</p>	<p>Kehittämisen kohdealueiden merkitseminen perustuu analyysiin yhdyskuntarakenteesta, väestöstä ja palveluista. Vain edullisimmat alueet on merkitty kehittämisen kohdealueina. Merkintä ei tarkoita, ettei muitakin alueita voisi kehittää. Maakunta-kaavan merkintätapa on yleispiirteinen. Kulttuuriympäristökohteiden merkitseminen perustuu inventointitietoihin.</p>
<p>Ketomella-Tappuri- reitin lisääminen yhdeksi kulttuurihistoriallisesti - ja maisemallisesti merkittävä reitti- merkinnällä Kyseinen reitti on samalla tavalla merkittävä kuin kaavaan muutkin jo merkityt reitit. Reitin kunnossapidon ja kulttuuriperinnön säilymisen vuoksi, reitti on turvattu kaavamerkinnällä.</p>	<p>Lisätään ko. reitti esityksen mukaisesti. Reitti on hoito- ja käyttösuunnitelmassa erämaalaatu.</p>
<p>Maakunta-kaavaehdotukseen merkityt moottorikelkkailun runkoreitistö Koska runkoreitistö ohjaa maastoliikkenneläin mukaisten virallisten moottorikelkkareittien suunnittelua, tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että reitit kaavassa vastaavat mahdollisimman tarkasti todellisuutta. Koska runkoreitit ohjaavat paikallisten reittien muodostamista, on niiden oltava jo maakunta-kaavassa tarkasti määriteltä. On huomioitava, että kaikki</p>	<p>Reittien tarkka sijainti määritetään reittisuunnitelmien yhteydessä. Reitit tulisi suunnitella yhteistyössä alueen paliskuntien kanssa.</p>

<p>Enontekiöllä sijaitsevat runkoreitit ovat poronhoidollisesti tärkeillä laidun- ja vasoma-alueilla. Runkoreitteihin liittyvät paikallisreitit moninkertaistavat poronhoidolle aiheuttavia huomattavia haittoja: laidunalueiden pirstaloitumisen, porojen häiriintyminen, tokkien hajoaminen, vapaan laiduntamisen mahdollisuuden väheneminen, eritoten kevätaikaan lisääntyvä kelkkailu suurentaa kantavien vaamien keskenmenoriskiä. Kokonaisuutena runkoreitit ja niihin liittyvät paikallisreitit rasittavat ympäristöä ympärivuotisesti, joten runkoreittejä linjattaessa olisi tehtävä reitien ympäristövaikutusten arviointi.</p>	
<p>Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävän yhteyden poistaminen kaavaehdotuksesta</p> <p>Alueelle sijoituvien muiden päämaankäyttötarkoitusten ja selvittävän yhteyden väliset sovitamattomat ristiriidat tekevät hankkeesta käytännössä mahdottoman toteuttaa. Merkinnän oleminen kaavaehdotuksessa luo alueelle enemmän uhkakuvia kuin edistää alueen positiivista yhdyskuntarakenteen toteutumista. Yhteyden selvittämisen ensisijaisena lähtökohtana oleva kaivosteollisuuden logistisen ongelmanratkaisu on päinvastainen Enontekiön matkailustrategian kanssa.</p>	<p>Kehittämisperiaatemerkinä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaavaa uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava).</p>
<p>Voimajohtojen runkolinjat 110kV ja sitä suuremmat yhteydet</p> <p>Suuritehoiset voimalinjat vaativat laajat suoja-alueet, sekä linjojen rakennusvaiheessa väistämättä aiheutuva maiseman muuttuminen esimerkiksi puuston kaatamisen ja järeiden koneiden jättämien jälkien muodossa. Massiiviset voimalinjat eivät sovi herkkään tunturimaisemaan, eikä Enontekiön luontomatkailemagoon. Suunnitellut voimalinjat ovat suuressa ristiriidassa kaikkien Enontekiöllä harjoitettavien elinkeinojen suhteen.</p>	<p>Voimajohtoja tarvitaan, jotta voidaan turvata alueen sähkönjakelu tulevaisuudessa. Linjojen tarkka sijainti määritetään jatkosuunnittelun yhteydessä.</p>
<p>Johti Sápmelaččat rs</p> <p>Johti Sápmelaččat rs on enontekiöläinen saamelaisyhdistys, joka tarkoituksena on sääntöjensä mukaan yhdistää saamelaisia, valvoa ja edistää saamelaisten asemaa ja oikeuksia alkuperäiskansana sekä säilyttää saamelaista kulttuuria ja turvata tarvittavia oikeuksia ja elinehtoja.</p> <p>Johti Sápmelaččat rs esittää muistutuksensa Tunturi-Lapin maakuntakaavan ehdotusluonnoksesta seuraavaa:</p> <p>Kaavan tehtävistä ja tavoitteista</p> <p>Ehdotusluonnoksen mukaan maakuntakaavan päätavoitteena on kehittää Tunturi-Lappi, johon kuuluu osa saamelaisten kotiseutualueesta, kansainvälisenä matkailualueena. Saamelaisten kotiseutualueidenkäytössä mainitaan otettavaksi huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisten perinteisten elinkeinojen kehittämisedellytysten turvaamiseksi.</p> <p>Maakuntakaavan ehdotusluonnoksessa ei ole onnistuttu riittävässä määrin kiinnittämään huomiota siihen, että saamelaisten kulttuuriin liittyvällä kestäväällä kehityksellä on erilaiset kriteerit kuin suomalaisväestön kulttuuriin liittyvällä kehityksellä. Saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvien elinkeinojen ja maankäytön on väistyttävä yleisen edun kuten matkailun edistämisen tieltä.</p> <p>Saamelaiskäräjien yhdessä ympäristöministeriön kanssa valmisteleman Saamelaisten kestävä kehityksen ohjelman 2006 lähtökohtana on, että Saamen alkuperäiskansalla ja Suomen valtaväestöllä on erilainen kulttuuri ja kiele. Saamen alkuperäiskansan kulttuuri perustuu siihen, minkä luonto itse vuosittain kasvattaa ihmisen hyödynnettäväksi laajojen alueiden ekstensiivisenä maankäyttönä. Valtaväestön kulttuuri puolestaan on lähtökohdiltaan intensiivistä maankäyttöä alueiden luonnontilan muuttamiseksi “valloittamalla”, rakentamalla, “raivaamalla” ja viljelemällä.</p> <p>Maakuntakaavan suunnittelussa ei ole kiinnitetty riittävä huomiota MRL 1§:n mukaiseen kestäväan kehitykseen saamelaiskulttuurin kannalta eikä kaavan taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen seikkojen selvittämiseen saamelaisten kannalta Kilpisjärven matkailuvyöhykkeen (mv 8409) laa-</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Kehittämisen kohdealuealue –merkinnät ovat yleispiirteisiä, ja osoittavat yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia. Aluetta kehitetään pääkäyttötarkoituksen kanssa yhteen sopivalla tavalla.</p>

<p>jentaminen johtaa siihen, että porojen laiduntaminen estyy, laidunkierto vaikeutuu.</p> <p>Maakunta keskeisiltä osiltaan olisi pitänyt olla jo luonnosvaiheessa saamenkielisessä muodossa.</p>	<p>Kaavassa on yleismääräys poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäyttöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamisesta.</p> <p>Maakuntakaavasta on jo luonnosvaiheessa ollut saamenkieliset käännökset kaavamerkintöjen, -määräysten ja tiivistelmän osalta.</p>
<p>Tunturi-Lapin maakuntakaava Selostusluonnos</p> <p>2.2.5 Saamelaiset</p> <p>Kuvauksessa paimentolaissaamelaisten elämästä keskitytään lähinnä itäisen Enontekiön alueelle ja Käsivarren alueen eli ” Suoma njárgan” saamelaisten elämä jää kuvaamatta. Tästä yksipuolisuudesta johtuen saa poronhoitajasaamelaisten elämästä puutteellisen jopa väärän kuvan.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>2.3.2. Alkutuotanto</p> <p>Käyttämällä ilmaisua porotalous hämärrytetään porohoidon merkitystä saamelaisille. Poronhoito tarjoaa saamelaisille toimeentulon lisäksi tavan elää.</p>	<p>Tarkistetaan termien käyttö.</p>
<p>3.1. Maakunnalliset alueiden käyttötavoitteet</p> <p>Matkailu</p> <p>Matkailijavirtojen kasvattaminen ilman riittävää haittatekijöiden eliminointia voi olla tuhoisaa saamelaiskulttuurille. Määrän sijasta tulisi kiinnittää suuremmassa määrin laatuun.</p> <p>Poronhoito</p> <p>Saamelaisten harjoittama poronhoito poikkeaa Suomessa muualla harjoitettavasta poronhoidosta. Täällä poronhoitajat itse hoitavat porojaan kun taas muualla poroja hoidetaan pääasiassa paliskunnan toimesta. Poronhoidon uhkana on laidunalueiden pienentyminen kun alueita varataan muihin tarkoituksiin kuten matkailun tarpeisiin. Häiriöt ulottuvat huomattavan laajalle.</p>	<p>Kyse on maakuntasuunnitelman antamista tavoitteista maakuntakaavoitukselle.</p>
<p>3.1.5. Hyvä ympäristö on kilpailutekijä</p> <p>Maininta siitä että Lapin metsämaasta on yli kolmasosa suojeltu tai rajoitetun metsätalouden piirissä johtaa virheelliseen kuvaan, että kolmannes metsäisestä maasta on suojeltu. Todellisuudessa huomattava osa ns. suojellusta alueesta on tunturipaljakkaa, kitukasvuista koivikkoa tai jänkkää.</p>	<p>Kyse on maakuntasuunnitelman antamista tavoitteista maakuntakaavoitukselle.</p>
<p>3.4.1. Tunturi-Lapin maakuntakaavan SWOT-analyysi</p> <p>lisäys uhkiin</p> <p>- saamelaiskulttuurin tukahduttaminen/häviäminen</p> <p>Kun yhtenäisiltä saamelaisten asuttamalta alueelta varataan alueita pala palalta muiden käyttöön yhtenäinen alue pirstoutuu ja saamelainen omakeleimaisuus ja saamelaisten harjoittama poronhoito joutuu yhä ahtaammalle.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>3.4.2. Elinkeinot maakuntakaavassa</p> <p>Poronhoito</p> <p>Saamelaiselle poronhoidolle kaikki paliskunnan alueet ovat tärkeitä. Poronhoito alueiden käyttäjänä ei saa olla väistyvä. Muut toiminnot kuten matkailu tulee sopeuttaa poronhoidon ehdoilla.</p>	<p>Maakuntakaavalla pyritään yhteen sovittamaan eri intressitahojen maankäyttötavoitteet.</p>
<p>3.4.4. Aluerakenne</p> <p>Virkistys</p> <p>Koiravaljakkoajelun tulee olla luvanvaraista ja sallittua vain mäntymetsäalueella, jossa se aiheuttaa vähiten haittaa poronhoidolle. Tunturissa ja tunturikoivikkoalueella koiravaljakoiden käyttö tulisi kieltää</p>	<p>Maakuntakaavalla ei voida kieltää koiravaljakkoimintaa.</p>
<p>Liikenne ja liikenneväylät</p> <p>Ehdotuksista tulee poistaa maininta Kuttura-Repojen tieverkon ylläpitämisestä ja kehittämisestä.</p> <p>Maininta varautumisesta rautatieyhteyteen Jäämerelle tulee poistaa, samoin myös maininta tieverkon Kuttura-Repojoki ylläpitämisestä ja kehittämisestä</p>	<p>Kyseessä on lainaus liikenne- ja viestintäministeriön työryhmän raportista.</p> <p>Kehittämisyöhykemerkintä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaavaa uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava).</p>
<p>5.3.4. Maaseudun kehittämisen kohdealue</p>	

<p>Merkinnän mk-1 selityksenä tulee olla saamelaiskulttuurin ja maiseman vaalimisen kohdealue ja alue mk-1 8031 tulisi jatkaa Ropinsalmelta Ala-Kilpisjärveen saakka.</p>	<p>Kaavaluonnoksesta saadun palautteen perusteella mk-1 merkinnän selitykseksi valittiin maaseudun kehittämisen kohdealue, jolla korostuu saamelaiskulttuuri (sama kuin Pohjois-Lapin maakuntakaavassa).</p>
<p>5.3.6. Keskustatoimintojen alueet Kilpisjärvien c/at 209 alue rakentamista ei tule enää levittää nykyistä ylemmäksi kohti Čáhkjaljärveä. Samoin tiehankkeelta Čáhkjaljärvelle tulee luopua.</p>	<p>Maakuntakaavan merkinnät ovat yleispiirteisiä. Tarkempi alueidenkäyttö ja rakentaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p>
<p>5.3.11. Liikenne ja liikenneväylät Enontekiön ja Inarin välinen liikenneyhteys paranee huomattavasti, kun parannetaan Lompola-Vierelä välinen metsäautotie.</p>	<p>Lompola-Vierelä tie on osoitettu yhdystieksi.</p>
<p>5.3.12 Reitit Enontekiöllä moottorikelkkaurat tulee pysyttää kelkkaurina.</p>	<p>Lapin maakuntakaavoissa on yleistavoite että kaikki moottorikelkkailun runkoviälät ovat virallisia reittejä.</p>
<p>Edellä mainittujen asioiden lisäksi Kilpisjärven matkailuvyöhyke (mv 8409) tulee kaventaa koskemaan vain Kilpisjärven aluetta, ts. tulee poistaa maininta ulottumisesta Peeralle saakka.</p>	<p>Kehittämisen kohdealue –merkinnät ovat yleispiirteisiä ja osoittavat yhteistoiminnallisia kokonaisuuksia.</p>
<p>Sma-merkinnällä tulee merkitä myös s Mukkajärven, Pousujärven ja Kivi-järven saamelaiskylät,</p>	<p>Alueilta ei ole inventoitua tietoa, jonka perusteella alueet voisi merkitä seudullisesti merkittäviksi kohteiksi.</p>
<p>Tepaston kylätoimikunta Esitämme, että tie numero 956 (Sirkka-Peltovuoma –Hetta) joka on kaavaehdotuksessa osoitettu seututieksi (st) merkittäisiin Tunturilapin seutukaavaan kantatieksi ((kt). Tien vaikutusalueelta on tehty v. 2008 laaja tarvekartoitus –selvitys josta ilmenee tien tarpeellisuus kansainvälisen matkailun ,kaivostoiminnan ,muun yritystoiminnan ja paikallisen väestön elinkeinotoiminnan kehittämisen kannalta. Lähivuosina ko. tieosuudella liikennemäärät tulevat kasvamaan huomattavasti ja seututie –luokitus ei ole riittävä tuleville liikennemäärille. Kyseisen tien kautta on lyhin yhteys Pohjois –Norjan ja Levin välillä. Samoin tie yhdistää alueen matkailullisesti tärkeitä kohteita. Liitteenä ko. tien tarvekartoitus selvitys.(Korjaa yksi virhe; Tepasto-Levi välimatka on 26 km, ei 40 niinkuin selonteossa on ilmoitettu.)</p>	<p>Tie tulisi kunnostaa seututie –luokkaan.</p> <p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>Esitämme, että Kittilän kunnassa olevat kylä Tepasto osoitettaisiin keskuskyläksi. Sekä Tepasto , Lompola ja Puljun kylien alueet osoitettaisiin maaseudun kehittämisvyöhykkeeksi. Kylillä on pienyritystoimintaa, lomasutusta ja matkailua, jotka tarvitsevat tukea edelleen kehittyäkseen.</p>	<p>Kehittämisen kohdealueiden merkitseminen perustuu analyysiin yhdyskuntarakenteesta, väestöstä ja palveluista. Vain edullisimmat alueet on merkitty kehittämisen kohdealueina. Merkintä ei tarkoita, ettei muitakin alueita (kuten Tepasto-Lompola-Pulju) voisi kehittää. Keskuskyliksi on osoitettu rakenneanalyysin perusteella kunnan osansa keskuskylät (tässä osassa Kittilää Sirkka ja Raattama).</p>

<p>Leppäjärven kyläyhdistys, Väinö Leppäjärvi ja 21 muuta allekirjoittaja</p> <p>"Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon" Perustuslaki 20.pykälä.</p> <p>Maakuntakaavaehdotusluonnos esiteltiin yleisölle Enontekiöllä 9.6.2009 Lapin liiton toimesta, missä tilaisuudessa Leppäjärven kylää ja sen ympäristöä käsitellään kaavaehdotuksessa tavalla, jota ei voida hyväksyä. Kylämme elämäntapa ja sen itsellisyys on joutunut kulttuurivallankumouksen uhriksi, minkä torjumme "ajatuksin, sanoin ja teoin."</p> <p>mk-1 8032</p> <p>Meänkielinen ja meänmielinen asujaimisto on vuosisatoja kuulunut Torniolaakson seutukuntaan meänmaana, jonka kulttuuriperinnön olemme tuoneet esille 7.4.2008 kannanotossamme Tunturi-Lapin maakuntakaava-luonnoksesta. Kehittämisperiaatteiden tulee olla edelleen moninainen luonnon hyväksikäyttö, turmelematta sitä, kuitenkin "viljellen ja varjellen".</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Kehittämisperiaattemerkinnän tavoitteena on, että kehittämisen lähtökohdista ovat paikalliset tarpeet ja vahvuudet.</p>
<p>MS-1 6610</p> <p>Kylämme on kahden laajan erämaa-alueen, Pöyrisjärven ja Tarvantovaaaran puristuksessa, jossa erämaalain mukaan on "saamelaiskulttuuri" ensisijainen ja sen mukaan poronhoito on riittävästi huomioitu alueen käyttäjänä. Kehittämisperiaate: Leppäjärven keskuskylän talousalue saakoon maakuntakaavassa jatkossakin oikeuden kiinteän asutuksen turvaamiseksi ympäröivän luonnon viihtyisyyden ja tuotteiden hyväksikäyttöön. Edellisen kannanotomme mukaan ilman Ms- 1 -merkintää.</p>	<p>Alue on luonnonolosuhteiltaan ja luonteeltaan luontaistalous- poronhoitovaltaiseksi alueeksi soveltuvaa. Merkintä ei tuo muutoksia alueen asutukselle tai toiminnalle.</p>
<p>sma 8107</p> <p>Leppäjärven tilallisten kiinteistöoikeudet on vahvistettu eri oikeusasteissa vuosisatojen aikoina mm. Pöyrisjärven, Tsurkima-Haukijärven ja Kaamosjärven vesistöön, sekä Näkkäläjärven ja Palojärven, mukaan lukien kylän lähivesistöt.</p> <p>Varausperiaate ja kehittämissperiaate korostakoon mainituilla alueilla talonpoikaista niitty- ja pyyntikulttuuria eri vuodenaikat huomioiden.</p>	<p>Maakuntakaavalla ei muuteta kiinteistöoikeuksia. Aluekuvausten kehittämissperiaatteena on, että kylän kulttuurihistorialliset ja maisemallisesti arvokkaat piirteet säilytetään sekä kentät ja pelot pidetään avoimina.</p>
<p>Keskuskylät:</p> <p>Enontekiön yhdeksi keskuskyläksi tulee lukea Leppäjärvi omana talousalueenaan. Kylä täyttää määritelmän ikänsä, sijaintinsa, havumetsän rajalla tuoman olemuksensa, joka on paikannettu omalla postinumerolla ja äänestysalueella. Puoli tusinaa palvelu-, myynti- ja tuotantoyrityksiä vahvistavat kylän omaleimaisuutta.</p> <p>Omistukseen perustuvaa veroa Leppäjärven seutu on suorittanut vuodesta 1553 alkaen. Irtaimen omaisuuden kylänväki on merkinnyt 1700-luvun alusta alkaen omalla tunnuksella.</p> <p>Kulttuuriympäristön tunnusmerkkejä kylästä löytyy vanhassa rakennuskannassa, niittyinä ja ketoina, joissa on tunnusomaista suojeltavaa kasvistoa. Niittyjen lisäksi pyynti- ja kalastuspaikkoja on muotoutunut luonnonmaisemaksi, jotka ovat monilukuisina edelleen inventoitavissa.</p> <p>Kylän omaleimaisen maisematunnuksen on Geologian tutkimuslaitos rekisteröinyt merkittäväksi maisema-alueeksi.</p> <p>Tehokas menettely viranomaisissa on pois sulkea alkuperäisiltä oikeudenomistajilta sen luonnonkäytön tarpeet, vedoten poronhoitoon ja saamelaiskulttuuriin.</p> <p>Kaavaehdotuksessa ylikorostunut, paljolti keinoruokinnan tuella, poronhoitokulttuuriin tukeutuminen antaa aihetta epäillä, että "ei ihan sattumasta ole kysymys".</p> <p>Kokonaan on jäänyt huomiotta maakuntakaavaehdotusluonnoksessa edellinen, 7.4.2008 jätetty evästyksemme ja siksi se ei täytä myöskään yhdenvertaisuuden velvoitetta.</p>	<p>Maakuntakaavassa osoitetaan kunnan osaluokseensa keskuskylät. Muut maaseutualueet täydentävät ja tukevat tätä keskuskylämuodostamaa maaseudun kehittämisen kokonaisuutta.</p> <p>Valtioneuvoston 13.11.2008 päättämien Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan saamelaisen kotiseutualueen alueidenkäytössä otetaan huomioon saamelaisille alkuperäiskansana kuuluva oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan saamelaisen perinteisten elinkeinon kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Poronhoitoalueella turvataan poronhoidon alueidenkäyttölliset edellytykset.</p>
<p>"Kaava ei ole itsetarkoitus. Se on poliittistenpäättäjien väline ohjata yhdyskuntien kehitystä niin, että luodaan turvallista, terveellistä, viihtyisää ja sosiaalisesti toimivaa elinympäristöä. "</p>	

<p>Britta Passoja</p> <p>Jäämme odottamaan vailla itsetarkoitusta laadittua kaavaa:</p>	
<p><u>Suomen Koiravaljakkoyrittäjät ry</u> Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksen kaavaselostuksessa sivulla 50 kohdassa Virkistys lausutaan: 'Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvarais- ta.' Olemme olleet asiasta yhteydessä Ympäristöministeriöön ja heidän mukaansa koiravaljakkoajelu on jokamiehen oikeus, eikä sen luvanvarai- suudelle ole mitään perusteita. Ympäristöministeriön ylitarkastaja Pekka Tuunanen: 'Koiravaljakolla ajaminen on jokamiehenoikeutta, siinä missä muikin mo- torisoimaton liikkuminen.' 'Sillä, että toimintaa harjoitetaan kaupallisessa mielessä, ei ole merkitystä jokamiehenoikeuksien kannalta.' Mielestämme lause on ristiriidassa myös alueellisen pienyritystoiminnan kehittämisen kanssa ja heikentää alueen kilpailukykyä verrattuna muihin alueisiin. Vaadimme 'Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvaraista.' – lauseen pois- tamista Tunturi-Lapin maakuntakaavan kaavaselostuksesta.</p>	<p>Ko. tavoitteella halutaan saada koiravaljakko- toiminta valvonnan piiriin, jotta voidaan välttää ristiriitoja esim. poronhoidon kanssa. Tälläkin hetkellä Metsähallitus tekee sopimuksia koiravaljakkoyrittäjien kanssa reiteistä. Maakunta- kaavalla ei ole määrätty koiravaljakkotoimintaa luvanvaraiseksi.</p>
<p><u>Suomalainen siperianhuskyseura ry</u> Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksen kaavaselostuksessa sivulla 50 kohdassa Virkistys lausutaan 'Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvarais- ta.' Ympäristöministeriön mukaan koiravaljakkoajelu on jokamiehen oikeus, eikä sen luvanvaraisuudelle ole mitään perusteita. Joukossamme on runsaasti Tunturi-Lapissa koiravaljakoillaan retkeileviä jäseniä. Täten katsomme olevamme osallisia asiaan ja näin myös meillä (SHS) on oikeus tehdä muistutus maakuntakaavaehdotuksesta. Vaadimme 'Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvaraista.' -lauseen pois- tamista Tunturi-Lapin maakuntakaavan kaavaselostuksesta.</p>	<p>Ko. tavoitteella halutaan saada koiravaljakko- toiminta valvonnan piiriin, jotta voidaan välttää ristiriitoja esim. poronhoidon kanssa. Tälläkin hetkellä Metsähallitus tekee sopimuksia koiravaljakko yrittäjien kanssa reiteistä. Maakunta- kaavalla ei ole määrätty koiravaljakkotoimintaa luvanvaraiseksi.</p>
<p><u>Kimmo Haapanen</u> Olen viimeisen kymmenen vuoden aikana liikkunut useita kertoja vuosit- tain Tunturi-Lapin maakuntakaavan alueella koiravaljakolla. Katson näin ollen kuuluvani osallisten joukkoon, joilla on oikeus tehdä muistutus kaa- vaehdotukseen 30.6 mennessä. Maakuntakaavan selostuksen sivulla 54 "virkistys"-kappale päätetään lau- seeseen "Koiravaljakkoajelun tulisi olla luvanvaraista." Tämä lause voi- daan lukiessa liittää joko virkistykseen ja virkistysalueisiin tai sitten moot- torikelkkareitteihin. Tämä ei täysin asiayhteydestä selviä. Maakuntakaava tasoinen suunnitelma ei ole varmastikaan oikea kohta läh- teä kieltämään koiravaljakkoretkeilyä kokonaisuudessa tai määräämään si- tä luvanvaraiseksi toiminnaksi Lapin alueella. Asiaa tulee käsitellä alem- man asteen suunnitelmissa, jos kieltämiselle/rajoittamiselle on joitakin selkeitä hyväksyttäviä perusteita. Esimerkiksi luonnonsuojelualueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmissa voidaan rajoittaa erilaisia käyttömuotoja perustellusti. Esimerkiksi rantautumisen kieltäminen lintusaarille voidaan katsoa perustelluksi lintujen lisääntymisaikaan, mutta ei syksyllä jolloin linnut ovat lentäneet jo etelään. Koiravaljakoiden liikkuminen kuten kaikki muikin toiminta esim. maas- topyöräily ja ratsastus olisi hyvä suunnata reiteille. Sinällään yksittäisen koiravaljakon liikkuminen maastossa ei aiheuta mitään haittaa lukuun ot- tamatta eläinten lisääntymisaikaa, jolloin ohi kulkeva valjakko saattaa ai- heuttaa emon häiriintymistä. Tosin samanlaista häiriötä/stressiä emolle ai- heuttaa vaikkapa yksittäinen hiihtäjä. Porojen vasonta-aika sattuu touko- kuulle jolloin hyvin harvassa paikassa Suomessa enää pääsee koiravalja- kolla liikkeelle. Tämä koskee lähinnä Käsivarren suurtureiden aluetta, jossa toukokuun liikkujat tukeutuvat hyvin pitkälle pääkelkkareittiin, jossa hanki kestää pidempään kovana kuin avotunturissa. Omat kokemukseni koiravaljakon kohtaamisesta porojen kanssa ovat Muoniosta ja Käsivarren tutureilta. Molemmilla alueilla porot ja koirat näyttävät tottuneen toisiinsa. Maastossa liikkuva koiravaljakko saa porot liikahtamaan hieman si- vuun uralta. Maastossa oleva poro seurailee katseellaan yksittäisen koiravaljakon ohimarssia suuremmitta häiriintymättä. Samalla tavalla porot</p>	<p>Ko. tavoitteella halutaan saada koiravaljakko- toiminta valvonnan piiriin, jotta voidaan välttää ristiriitoja esim. poronhoidon kanssa. Tälläkin hetkellä Metsähallitus tekee sopimuksia koiravaljakko yrittäjien kanssa reiteistä. Maakunta- kaavalla ei ole määrätty koiravaljakkotoimintaa luvanvaraiseksi.</p>

näyttävät suhtautuvan koiravaljakoihin kuin moottorikelkkoihin. Lapin liitossa on hyvä havaita että koiravaljakolla liikkuminen kuten myös maastopyörällä ja ratsain liikkuminen ovat jokamiehen oikeudella tapahtuvaa liikkumista. Tämä on myös ympäristöministeriön kanta asiaan. Samoin sen voi lukea myös metsähallituksen teksteistä mm. Käsivarren erämaa-alueen käyttö ja hoitosuunnitelmasta (sivu 93). Jokamiehen oikeudella tapahtuvaa liikkumista ei voida kieltää maakuntakaavassa tai edes määrätä sitä luvanvaraiseksi.

Rauni Partanen

Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus Enontekiön kunnan Kilpisjärven kylään osalta ei ota riittävästi huomioon kansallisesti arvokasta Saana-maisemaa.

Saana on tänä keväänä listattu yhdeksi kymmenestä Suomen tärkeästä kohteesta, jotka tulisi tuntea ja kokea. Maakuntakaavaehdotuksessa Salmivaaran ja Kilpisjärven keskustan alue on merkitty merkinnällä RM eli matkailupalveluiden alue/-kohde. Salmivaara on niemi, joka jakaa Kilpisjärven järvioltaan Kilpisjärveksi ja Alajärveksi. Se on erillinen muusta kyläkeskuksesta, josta pitää puhua omana asianaan. Samoin Kilpisjärven kylätaajamasta tulee puhua omana alueena. Salmivaara eli niemi kuuluu tällä hetkellä Metsähallituksen "virikistystaseeseen", mikä merkitsee sitä, ettei kyseistä aluetta voi tällä hetkellä kaavoittaa. Tarkoin kannattaa harkita sen kaavoittamista, koska alue on kivikkoista ja lähteistä. Rakentaminen näin vaikeaan maastoon on vaikeaa. Lisäksi sen tietyllä alueella on suojeltavia eliölajeja. Jos tänne jonnekin pitää sitten väen väkisellä saada loma-asutusta niin olkoon se sitten Salmivaara eli niemi, johon loma-asutus osoitetaan huomioiden kuitenkin uhanalainen eliöstö.

Kilpisjärven kylää halkovan valtatie pohjoispuolinen alue on rajattu täysin käsittämättömästi. RM-alueeksi on merkitty valtava kaistale, jonka pohjoisena rajana on ns. Nimismiehen keino, jota pitkin nykyinen moottorikelkkakeino kulkee tunturiin. Alue rajautuu idässä Tsahkaljärveen eli nousee korkealle tunturiin muuttaen rakennettuna kokonaan alueen luonnetta. Samanaikaisesti valtatie reunustama alue on merkitty mv merkinnällä eli ymmärretään alue hyvin matkailun vetovoimaiseksi alueeksi, jota se myös on. Jos otetaan valokuva Saana-maisemasta ja rajataan siihen valtatie pohjoispuolelle merkitty RM-alue, huomataan miten Saana maisema pilataan kokonaan rakentamisella. Silloin siinä on rakennuskanta, jolta nousee lähes kokonaan Saanan tyveltä kohoten viistottain kohden Tsahkaljarveä. Kylään valtatieä etelästä päin saapuvat turistit näkevät tieltä Saanaa vasten rakennetun maiseman. Saanan vetovoima on juuri se rakentamaton kaunispiirteinen tunturi. Sellaisena sen toivotaan ja itsekin toivon näkevän ja säilyvän. Nimismiehen keinon ja nykyisen kaavoitetun alueen välinen alue on noin 2 kilometriä. On kokonaan unohdettu, että tämä alue on aiemmin kuulunut Metsäntutkimuslaitokselle ja siellä se oli kokonaan tutkimusalueena. Koska se on ollut vuosikymmeniä tutkimusalueena, sinne on perustettu useita tutkimuskenttiä, joista esim. kuusikkokoelat ovat vuodelta 1958. Nämä ja monet muut tutkimus- ja opetusalueet on nyt jäämässä kaavoittamisen jalkoihin. Kuitenkin koekentät ovat arvokkaita ja edelleen mukana pitkäaikaisseurannoissa.

Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus ei huomioi riittävästi Suomen ainoata Kõlivuoristoon kuuluvaa kaistaletta. Kaistale on niin kapea kuin linjan Salmivaara- Valtivaara luoteispuolelle jäävä kaistale eli Käsivarren sormen päät. Onko liikaa pyydetty, jos pyydetään tämän alueen rakentamisen välttämistä? Tämä on se kapea kalkkivaikutteinen kaistale, jolla niin monet harvinaiset ja uhanalaiset eliöt esiintyvät. Näin ollen esitän, että Kilpisjärvellä Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta poistetaan valtatie pohjoispuolelle merkitty RM-alue, jolta rajautuu pohjoisessa Nimismiehen keinoon (moottorikelkkakeinoon), idässä Tsahkaljärveen ja etelässä nykyiseen asemakaava-alueeseen. Samalla esitän, että tällainen RM-alue sijoitetaan nykyisen asemakaava-alueen eteläpuolelle eli se sijoitetaan välille Saananmaja- Ailakkalahti. Tällä alueella on hyvää rakenta-

Saanan valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi. Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Salmivaaran ja Saananjuuren alueilla on jo ennestään matkailupalveluita. Alueiden laajuus ja käyttö ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Aluekuvauksien kehittämisperiaatteissa on tuotu esille mm. luonnonarvojen huomiointaminen.

Maakuntakaavan aluevaraukset esitetään yleispiirteisesti. Alueen tarkempi rajausta, käyttö ja rakentaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

<p>miseen kelpaavaa maastoa eikä se ole ns. kalkkialuetta, mutta on kaunista ja suojaisaa tunturialuetta.</p> <p>Lisäksi kaavasta tulee poistaa merkintä RM-alue Kilpisjärven pohjoisen kylän osalta eli ns. Saanan juuren osalta. Sellaista merkintää ei ole ollut aiemminkaan missään kaavoissa. Saanan juuren pienialue on voitava asemakaavoittaa erikseen. Sitä ei tule niputtaa maakuntakaavan alle. Sen kaavoitus voidaan ratkaista jo hyvällä mallilla olevalla asemakaavoituksella.</p>	<p>Alueella on jo olemassa olevia matkailupalveluita.</p>
<p>Satu-Marja Eira-Keskitalo ja 9 muuta allekirjoittajaa Peltovuoman ja Nunnanen kylien allekirjoittaneet kyläläiset vaativat, että Peltovuoma-Nunnanen- Kalmakaltion Ms- 1 6610 alueen tekstiä tarkennetaan vastaamaan alueen asukkaiden yhtäläistä kulku- ja elinkeino-oikeutta. Kyläläiset ovat kautta aikojen harjoittaneet vaihtelevasti poronhoitoa, kalastusta, metsästystä ja matkailuelinkeinoa alueella. Mikäli Ms- 1 alue säilytetään sellaisenaan voi se tulevaisuudessa rajoittaa yhtäläistä oikeutta maastossa liikkumiseen.</p>	<p>Kaavalla ei voida luoda uusia lupajärjestelmiä eikä muuttaa kulku- tai elinkeino-oikeuksia.</p>
<p>Erämaa-alueella tulee turvata yhtäläinen liikkumisoikeus elinkeinon harjoittamisesta riippumatta. Vanhoilla kulkukeinoilla pitää päästä liikkumaan myös muut kuin paikkakuntalaiset paikallisen oppaan / ohjelmalveluyrittäjän opastuksella.</p>	<p>Maakuntakaavalla ei muuteta erämaa-alueiden liikkumisoikeutta.</p>
<p>Ketomella-Tappuri polku tulee merkitä kulttuurihistoriallisesti merkittävä tie tai reittimerkinnällä.</p>	<p>Kaavaa muutetaan. Lisätään ko. reitti esityksen mukaisesti. Reitti on hoito- ja käyttösuunnitelmassa erämaalatu.</p>
<p>Jouni ja Juhani Aho Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksessa on linjattu moottorikelkkareitti Hetasta kohti Palojoensuuta, joka kulkisi tien 93 pohjoispuolella. Mikäli reitti on suunniteltu toteuttavaksi tien pohjoispuolella kulkevaa sähkölinjaa pitkin, tulisi se ylittämään Suonttajoen lompolon kohdalta ja tällöin vain noin 50 m etäisyydellä kiinteistöstämme. Koska reitillä tullee olemaan vilkas liikenne varsinkin kevättalvella, tulisi reitti kulkea etäämmällä tiestä ja kiinteistöstä. Kauempana kiinteistöstä on asumatonta erämaata, jonne reitti soveltuu paremmin. Lisäksi pohjoisempana Suonttajoen ylitys pystytään tekemään kapeammalta kohdalta. Kiinteistö: Enontekiö, Hetan kylä, Röhönranta 13:11, kiinteistötunnus 047-401-13-11</p>	<p>Maakuntakaavassa osoitettu linjaus perustuu olemassa olevan uran sijaintiin. Reittisuunnitelmassa reitin sijaintia voidaan tarkistaa.</p>
<p>Helena Nieminen Muistutus tunturilapin maa kunta kaavaehdotuksesta Muonion kunnan Särkijärven kylän Särkilompolon alueella. Kaava-alue E1 829, jäljempänä E-alue Muonion kunnan Särkijärven kylän eteläpuolella. Alue sijaitsee seutukaavassa virkistysalueeksi varatulla alueella. Virkistysaluevarauksen arvo perustuu keskeisesti suppealla alueella olevien pientuntureiden, niiden välisten laaksojen ja pienien vesien synnyttämään maiseman ja luonnon vaihtelevuuteen, josta pääsee nauttimaan pienellä patikoinnilla. Tämän keskeisen pientunturialueen potentiaalinen arvo virkistyskäytössä on suurempi kuin pelkät hehtaarit osoittavat ja tulee varmasti kasvamaan. Virkistys käytöstä pois lohkaistavan ja suljettavan, autojen testiajotoimintaan tarkoitettun E-1829 alueen aiheuttama haitta virkistys käytölle on huomattava. Ensinnäkin toiminta sinänsä on ristiriidassa niiden elämysten kanssa, joita Lapista virkistys käytössä haetaan. Testiajo edellyttää salattavuutta ja E-alue tältä kannalta täysin sopimaton, koska se on Särkitunturi ja Juuvansovan välisessä laaksossa ja erityisesti Juuvanrovalta katsoen 'näyttämöllä'. Sopivampiakin paikkoja ko toiminnalle Lapista varmasti löytyy huomommin virkistys käyttöön sopivilta alueilta. Paitsi elämyksellisiä haittoja syntyy haittoja virkistyskäytölle myös E-alueen aiheuttamasta kulkuesteestä, koska testiajo edellyttää alueen aitamista ja jokamiehen oikeuden mukaisen liikkumisen kieltämistä. Haitta kulkemiselle riippuu paitsi alueen pinta-alasta myös sen muodosta ja sijainnista maastossa kulkuväylät ja -esteet huomioonottaen. Tässä suhteessa ko alueen haitta on Särkijärven kylän kannalta huomattavasti suurempi kuin pelkät hehtaarit tai kilometrit osoittavat koska se sulkee kaikki perinteiset reitit Särkijärveltä virkistysalueelle ja pakottaa järvi- joki- ja suo-</p>	<p>Kylmäteknologia on Lapin maakuntasuunnitelman mukainen kärkitoimiala, joka tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ja kasvun turvaamiseksi. Aluevaraus perustuu yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaihtoehtotarkasteluihin.</p>

teiden takia huomattavaan kiertämiseen virkistysalueelle mentäessä ja siellä liikuttaessa.

Mikäli kuitenkin E-alue tulee säilymään aiotulla paikalla ehdotan, että sitä ei ulotettaisi Särkilompolon rantaan saakka vaan rannan ja alueen väliin jätettäisiin kulkemisen mahdollistava kaista. Tällöin virkistysaluevarauksen käyttömahdollisuudet Särkijärven kylän kannalta paranisivat merkittävästi ja lisäksi lompolon ranta säästyisi maisemaa rumentavalta aidalta. Yksityisille pienmaanomistajille annettuja maiseman kannalta tiukkoja kaavamääräyksiä tulisi vaatia kaikilta. Tästä muutoksesta ei käytännössä ole mitään haittaa E-1 alueen varsinaiselle käytölle

- poisjäävä alue on pinta-alaltaan mitätön

- se on alavaa pääasiassa suoperäistä ja siis huonosti muuhun toimintaa kelpaavaa

- näkyvyys E-1 alueelle ei lisäännny maaston muodosta johtuen; ranta-alue on matalaa ja sen jälkeen maasto nousee jyrkästi estäen kaiken näkyvyyden muutamaa kymmentä metriä pitemmälle. Tästä E-1 alueen kaventamisesta ei ole mitään merkittävää haittaa testitoiminnalle, mutta siitä on paljon hyötyä pientunturialueen muiden käyttäjien kannalta.

Aluetta koskee yleismääräys, jonka mukaan rannansuuntainen kulkuyhteys tulee turvata.

Alueen tarkempi rajaus, käyttö ja rakentaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Muonion Luonto ry

Tunturi-Lapin johtava, eniten työllistävä ja eniten kasvava elinkeino on matkailu. Koko seutukunnan matkailun ehdoton vetovoimatekijä ja kilpailuvallti on puhdas, alkuperäinen luonto ja kauniit tunturi- ja järvimaisemat sekä mahdollisimman luonnontilaiset metsät matkailun ja retkeilyn kohdealueella.

Kylmäteknologia on matkailun ohella kasvava toimiala Muoniossa. Sitä ei kuitenkaan voi suoraan yhdistää matkailuun. Maakuntakaavan aluevarauksissa kylmäteknologian ja matkailun kehittämisalueet tuleekin suunnitella siten, että edellisen tarvitsemat autojen ym. testausalueet eivät haittaa matkailun kehittämiseen tarvittavia alueita. Aidatut ja vartioidut testausalueet estävät myös sekä eläinten että ihmisten vapaan liikkumisen alueillaan. Tämä estää poronhoidon sekä ihmisten jokamiehen oikeuksien toteutumisen kyseisillä alueilla.

Valtaosa alueesta on maakuntakaavassa M-aluetta ja muillakin kohdemerkinnöillä (MU, MU-1, MU-2, V, RM, jne) metsätalous on yhtenä, jopa johtavana, alueiden pääkäyttömuotona. Tämä ei vastaa Tunturi-Lapin nykyistä eikä tulevaa elinkeinorakennetta. Maakuntakaavan nykyinen luonnos ei siis kaikilta osin vastaa maakunnan kehittämisen edellytyksiä.

Seuraavassa muutamia yksityiskohtia, joihin Muonion Luonto ry kiinnittää huomiota ja joihin se vaatii muutosta.

Muonion testialueet

Kaavavarauksista on poistettava kylmäteknologialle varatut Isomaan testialue (kaavamerkintä E 1829) ja Liikamaan testialue (kaavamerkintä E 1832) ja liitettävä ne viereiseen Nivunkitunturin alueeseen (kaavamerkintä V 8 10). Kylmäteknologian tarvitsemille testialueille on osoitettava paikka muualta Muonion kunnan alueelta.

Kyseiset testialueet kuuluvat vielä voimassa olevassa seutukaavassa virkistysalueeseen. Seutukaavan laatijat ovat näin huomioineet Särkitunturin ja sen lähialueiden merkityksen matkailulle tärkeänä maisema- ja retkeilykohteena. Särkitunturilta ja läheiseltä Juuvanrovalta aukeava maisema on yksi Tunturi-Lapin ja jopa koko Suomen upeimpia, näkymä kattaa tunturien ketjun Ounastunturilta aina Ylläkselle saakka. Siksi Särkitunturiin tehdään esimerkiksi päiväretkiä Levin ja Ylläksen matkailukeskuksista yhä enenevässä määrin. Aidattujen testialueiden sijoittaminen Särkitunturin molemmin puolin sen välittömään läheisyyteen alentaa väistämättä alueen matkailullista arvoa. Lisäksi vartioidut testialueet estävät jokamiehen oikeuden toteutumisen alueilla. Marjastus ja ihmisten vapaan liikkuminen alueilla on kielletty.

Merkitään tiedoksi.

Kylmäteknologia on Lapin maakuntasuunnitelman kärkitoimialoja, joka tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ja kasvun turvaamiseksi. Maakuntakaavan aluevaraukset perustuvat yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaihtoehtotarkasteluihin.

Muonion kunnan laatimassa osayleiskaavassa, Veturi-kaavassa, on Iso-maan alue varattu ja kylmätekniikan testialueeksi. Veturi-kaavasta on kuitenkin tehty lukuisia valituksia, joita käsitellään KHO:ssa. Alue on merkitty seutukaavassa virkistysalueeksi ja sen varaaminen erityiskäyttöön aiheutti paineita varata virkistysalueita yksityisten maanomistajien alueilta. Kunnanjohtaja Aulikki Heinonen ja kunnanhallituksen puheenjohtaja Matti Myllykangas pyysivät kunnanhallituksen puolesta 29.6.2005 ympäristöministeriöltä "lupaa poiketa seutukaavasta ennen kuin yleiskaava viedään valtuustokäsittelyyn syyskuussa 2005." Kirjeessään he lausuvat, että "yleiskaavan rantarakentamisessa pidättäydytään lain sallimaan minimiin yleisten virkistysarvojen varmistamiseksi" ja edelleen "täten nyt tarvittava vajaa 500 ha:n testialueen menetyksen jälkeen käytännössä kunnassa olemassa oleva virkistysaluemäärä tulee kaavan hyväksymisen myötä lisääntymään". Osayleiskaava näin laadittua on yksityisten maanomistajien etujen vastainen. Siksi maakuntakaavassa tulisi hakea muita vaihtoehtoja kylmätekniikan käyttöön ja näin ohjata yleiskaavaa vähemmän ristiriitoja aiheuttavaan kehityssuuntaan.

Maakuntakaavassa ehdotetut kaksi uutta kylmätekniikan aluetta ja jo käytössä oleva Särkipalon alue haittaavat olennaisesti porojen vuotuista laidunkiertoa. Yhteisvaikutuksellaan ne katkaisevat paliskunnan alueen kahtia, jolloin kannattavan poronhoidon edellytykset nykyisillä poroluvuilla heikkenevät olennaisesti varsinkin pohjoisen Muonion alueella. Etenkin Isomaan alueella olevat tunturirinteiden luppometsät voivat olla ratkaisevan tärkeitä porojen selviytymisen kannalta vaikeissa olosuhteissa.

Muonion pohjoisosien vanhat metsät

Metsätalous työllistää Tunturi-Lapissa enää 2-4 % työssäkäyvistä väestöstä, joten metsätalouden merkitystä maakuntakaavassa on voimakkaasti ylikorostettu. Lapin metsien käyttöaste on oleellisesti vähentynyt mm. Kemijärven sellutehtaan lakkauttamisen ja metsäteollisuuden Suomesta poissiirtymisen vuoksi. Muonio on profiloitunut erityisesti luontomatkailukunnaksi, jolle pohjoisosien vanhat metsät ovat välttämättömiä. Myös taloudellisen tuoton kannalta vanhat metsät ovat arvokkaampia matkailun kuin metsätalouden käytössä.

Metsätalous on keskitettävä aiemmin käsitellyille tai muuten luontoarvonsa menettäneille alueille. ja Muonion pohjoisosien vanhat metsät on rauhhoitettava kokonaan virkistys- ja matkailukäyttöön.

Luonnonsuojelualueet

Valtakunnallinen matkailukohde Pallas (kaavamerkintä RM 1428) sijaitsee Pallas-Ylläs kansallispuistossa. Sen kehittämisperiaatteeksi esitetään maakuntakaavassa: "Kehitetään luontomatkailukohteena ja varaudutaan lisärakentamiseen huomioon ottaen maisema-arvot ja kohteen erityisluonne. Otetaan huomioon sijainti matkailun vetovoima-alueella."

Luonnonsuojelualueet ovat lain mukaan perustettu alkuperäisen luonnon suojelua varten. Lisäksi kansallis- ja luonnonpuistoilla on merkittävä rooli alueen luontoon tukeutuvan matkailun vetovoimatekijöinä. Pallastunturi lähiympäristöineen on yksi tärkeimmistä Tunturi-lapin matkailun vetovoimatekijöistä. Alueella sijaitseva Pallas-hotelli kaipaa kunnostamista, mutta matkailupalvelujen lisärakentamisen kieltää kansallispuistolaki. Tämä on ainut kestävä kehityksen mukainen matkailumalli kansallis- ja luonnonpuistoissa.

Esitämme, että varautuminen lisärakentamiseen poistetaan Pallaksen kehittämisperiaatteesta.

Mielmukkavaaran tuulivoimala-alue (kaavamerkintä tv 2367)

Laaja, jyrkkärinteinen Mielmukkavaara sijaitsee Yli-Muonion kylän pohjoispuolella valtatie 21 läheisyydessä. Lakialueilla kasvaa matalaa metsää. Alarinteet ovat osin vanhoja kuusi- ja sekametsiä, joista osa on metsätaloussuojelussa. Lakialue on piirteiltään monimuotoinen lukuisine lampineen ja kalliojyrkänteineen. Vaikeapääsytisenä se tarjoaa hyvän suojan rikkaalle eläimistöille. Lähivuosilta on havaintoja mm. karhun ja kalasääk-

Merkinnän rajausta ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

Lisärakentaminen ratkaistaan vireillä olevassa lakimuutosesityksessä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (asemakaava).

Alueen soveltuvuus tuulivoima-alueeksi tutkitaan tarkemmin YVA –menettelyssä. Maakuntakaavamerkintä mahdollistaa tarkemman suunnittelun.

sen pesinnöistä, ilveksistä, ahmoista, metsäauristokasta ja tuorein havainto pesää rakentavasta merikotkasta. Norjalaisen tutkimuksen mukaan merikotka hylkää pesänsä tuulivoimalan läheisyydessä ja esim. yksi tuulivoimapuisto on 10 kk:ssa tappanut kahdeksan voimaloiden siipiin törmännyttä merikotkaa (HS 28.5.2009). Hirven metsästysalueena vaaralla on muoniolaisille keskeinen merkitys.

Matkailualueen keskellä olevat tuulivoimalat olisivat vakava maisemahaitta. Ne näkyisivät Hetasta Ylläkselle asti ja alentaisivat lähikyläiden kulttuurimaisemallista, matkailullista ja taloudellista arvoa. Mielmukkavaaran läheisyydessä on kolme kulttuurihistoriallisia arvoja omaavaa kylää, Katkasavanto, Kajanki ja Ylimuonio, joiden maisemaa tuulivoimalat myös olennaisesti häittäisivät. Kävijätutkimuksien mukaan Lapin tärkein vetovomatekijä on puhdas ja erämainen maisema. Tuulivoimapuiston rakentaminen vaaran laelle vaatisi massiiviset tierakennelmat ja jalustat voimaloille, jolloin lakialueen koskematon luonto muuttuisi peruuttamattomasti.

Edellä mainituista syistä Mielmukkavaara on poistettava maakuntakaavan tuulivoimakohteista. Tuulivoimapuistojen rakennuskohteiksi on osoitettava jo rakennettuja alueita kuten meren rannikot ja jo rakentamisella "pilattut" muut tuulivoimalle soveltuvat alueet. Samalla olisi valtavasti tutkittava uusia vaihtoehtoja nykyiselle roottorimallille, esim. pystyroottoreita.

Muonion Luonto ry esittää, että valmisteleva viranomaiskäy edellä esitetyt kohteet uudelleen huolellisesti läpi ja ottaa ehdotukset huomioon Tunturi-Lapin maakuntakaavan laadinnassa.

Pyydämme kirjallista vastinetta muistutukseemme.

Vastineet lähetetään Lapin liiton hallituksen kokouksen jälkeen.

Kari Liikavainio ja 13 muuta allekirjoittajaa

Tämän muistutuksen allekirjoittaneet esittävät vaatimuksenaan nyt nähtävänä olevasta Tunturi- Lapin maakuntakaavaehdotuksesta seuraavaa:

Kaavavarauksista oli poistettava kylmäteknologialle varatut Isomaan testialue (kaavamerkinä E 1829) ja Liikamaan testialue (kaavamerkinä E 1832) ja liitettävä ne viereiseen Nivunkitunturin alueeseen (kaavamerkinä V 8 10). Kylmäteknologian tarvitsemille testialueille osoitetaan paikka muualta Muonion kunnan alueelta.

Perustelut

Tunturi-Lapin johtava, eniten työllistävä ja eniten kasvava elinkeino on matkailu. Koko seutukunnan matkailun ehdoton vetovomatekijä ja kilpailuvaltti ovat puhdas, alkuperäinen luonto ja kauniit tunturi- ja järvimaisemat sekä mahdollisimman luonnontilaiset metsät matkailun ja retkeilyn kohdealueella. Kyseiset testialueet kuuluvat vielä voimassa olevassa seutukaavassa virkistysalueeseen. Seutukaavan laatijat ovat näin huomioineet Särkitunturin ja sen lähialueiden merkityksen matkailulle tärkeänä maisema- ja retkeilykohteena. Särkitunturilta ja läheiseltä Juuvanrovalta aukeava maisema on yksi Tunturi-Lapin upeimpia, näkymä kattaa tunturien ketjun Ounastunturilta aina Ylläkselle saakka. Siksi Särkitunturiin tehdään esimerkiksi päiväretkiä Levin ja Ylläksen matkailukeskuksista yhä enenevässä määrin. Aidattujen testialueiden sijoittaminen Särkitunturin molemmin puolin sen välittömään läheisyyteen alentaa väistämättä alueen matkailullista arvoa. Lisäksi vartioituidut testialueet estävät jokamiehen oikeuden toteutumisen alueilla. Marjastus ja ihmisten vapaan liikkuminen alueilla on kielletty.

Muonion kunnan laatimassa osayleiskaavassa, Veturi-kaavassa, on Isomaan alue varattu kylmäteknologian testialueeksi. Veturi-kaavasta on tehty lukuisia valituksia, joita käsitellään KH0:ssa. Isomaan pinta-ala on noin 533 hehtaaria, josta vesialuetta 83 hehtaaria. Alueelle rakennetaan autojen testirata eikä sinne ole ulkopuolisilla asioita. Alue on merkitty seutukaavassa kuitenkin virkistysalueeksi ja sen varaaminen aidattuun erityiskäyttöön aiheuttaa tietysti paineita varata virkistysalueita muualta, nyt yksityisten maanomistajien alueilta. Seutukaava satoi kuitenkin Veturi-suunnittelua. Siksi kunnanjohtaja Aulikki Heinonen ja kunnanhallituksen puheenjohtaja

Kylmäteknologia on Lapin maakuntasuunnitelman kärkitoimialoja, joka tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ja kasvuun turvaamiseksi. Maakuntakaavassa osoitetut aluevaraukset perustuvat yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaihtoehtotarkasteluihin.

Matti Myllykangas pyysivät kunnanhallituksen puolesta 29.6.2005 ympäristöministeriöltä "lupaa poiketa seutukaavasta ennen kuin yleiskaava viedään valtuustokäsittelyyn syyskuussa 2005." Pöytäkirjaa, jossa kunnanhallitus olisi käsitellyt kirjeen sisältämää asiaa, ei ole. Kirjeessään he lausuvat myös, että "yleiskaavan rantarakentamisessa pidättäydytään lain sallimaan minimiin yleisten virkistysarvojen varmistamiseksi" ja edelleen "täten nyt tarvittava vajaa 500 ha:n testialueen menetyksen jälkeen käytännössä kunnassa olemassa oleva virkistysaluemäärä tulee kaavan hyväksymisen myötä lisääntymään". Osayleiskaava näin laadittuna on yksityisten maanomistajien etujen vastainen. Siksi maakuntakaavassa tulisi hakea muita vaihtoehtoja kylmätekniikan käyttöön ja näin ohjata yleiskaavaa vähemmän ristiriitoina aiheuttavaan kehityssuuntaan.

Kylmätekniikan testialueet vaikeuttavat Muonion paliskunnan poronhoitoa. Isomaan alueesta on paliskunnan hallitus lausunut mm. seuraavaa: "Paliskunnalta on pyydetty tietoa poronhoidon kannalta tarpeellisista asioista. Paliskunnan hallitus keskusteli asiasta ja totesi, että alueella ei saata estää ympärivuotista poronhoitoa. Hallitus päätti, että mikäli alueen poronhoito kuitenkin estyy aitaamisen tai jonkin muun syyn johdosta, tulee North European Invest Oy:n neuvotella paliskunnan kanssa vuotuisen korvauksen maksamisesta". Maakuntakaavassa ehdotetut kaksi uutta kylmätekniikan aluetta ja jo käytössä oleva Särkipalon alue haittaavat olennaisesti porojen vuotuista laidunkiertoa. Yhteisvaikutuksellaan ne katkaisevat paliskunnan alueen kahtia, jolloin kannattavan poronhoidon edellytykset nykyisillä poroluvuilla heikkenevät olennaisesti etenkin pohjoisen Muonion alueella. Varsinkin Isomaan alueella olevat tunturirinteiden luppometsät voivat olla ratkaisevan tärkeitä porojen selviytymisen kannalta vaikeissa olosuhteissa.

Esitämme, että valmistelevalle viranomaiselle käy uudelleen huolellisesti läpi kaikki kylmätekniikan käyttöön soveltuvat alueet, jotta esittämämme näkökohdat tulevat Tunturi-Lapin maakuntakaavassa asianmukaisesti huomioitua.

Eeva Nivunkijärvi, Veikko Ämmälä ja Veikko Nivunkijärvi

Vaadimme TUNTURI-LAPIN MAAKUNTA-KAAVAEHDOTUKSESTA poistettavaksi ISONMAAN alueen varauksen kylmätekniikka alueeksi ja palautettavan, sen virkistysalueeksi, niin kuin se on SEUTUKAAVASSA merkitty.

1. Maakuntakaavaehdotuksessa myöhemmin kaava loukataan Särkijärviläisten asumis- ja loma asumisviihtyvyyttä. Kaava aiheuttaa myös mittavat terveydelliset haitat Särkijärviläisille, melu, pakokaasut, pöly, öljyiset saasteet, joista jo nyt esimakua Särkilompolon jäärata alueelta, helikopterilennot joita on jo tapahtunut runsain määrin vaikka testaus on ollut vasta Särkilompoloon rajoittuvaa. Helikopterit lentelevät asumustemme savupiippuja hipoen vuorokauden ajoista riippumatta.

2. Egolginen kestävyys piirstaloituu Särkitunturi- Juuvarova virkistysalueella, jos kylmätekniikka tungetaan sen erittäin herkälle luontokokonaisuudelle.

3. Särkijärvi molempiin suuntiin ja erityisesti Särkijärvi Muonio väli on liikenteellisesti jo nyt pullon kaula vaaratilanteineen, kun testiautot liikennesäännöistä piittaamatta törmäilevät sivuteiltä pääväylälle ja sitten keskeyttävät ajon sulkuviivoista, tienmutkista ja takana tulevista piittaamatta keskelle ajorataa.

4. Isonmaan alueella on merkittäviä pohjavesi varantoja. Kylmätekniikka ja muun testaustoiminnan tuonti Isonmaan alueelle vaarantaa Särkijärviläisten kaivovesien puhtauden ja pilaa muutoinkin herkä vesistöämme, erityisesti SÄRKILOMPOLON.

5. Maakunnan elinkeinolle ja erityisesti kylmätekniikalle on monta parempaa ja egolokisesti kestävämpää vaihtoehtoa MUONION kunnassa. Myös on huomioitavaa, että kaavassa ei saa suosia yksittäisiä toimijoita, siten että kaavaa tehtäessä ollaan jo lähde joku toiminta ala tässä tapauksessa kylmätekniikka säilyttämään yhden yrittäjän varassa. Se on MUONION kunnalle myös erittäin haavoittuvainen vaihtoehto. 6. Isonmaan alue kuuluu Seutukaavassa Särkitunturi- Juuvarova virkistysalue-

Kylmätekniikka on Lapin maakuntasuunnitelman kärkitoimialoja, joka tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ja kasvun turvaamiseksi. Maakuntakaavan aluevaraukset on osoitettu yleiskaavatyön yhteydessä tehtyjen selvitysten ja vaihtoehtotarkastelujen perusteella.

seen. Särkitunturi on pohjoisen pallon puoliskon, ehkä merkittävimpiä tunturi alueita, jotka vielä on luonnon tilassa, Särkitunturin päältä näkee SEITSEMÄN tunturin huiput ja koko Isonmaan alueen Juuvarova mukaan lukien. Isonmaan alueelle kylmäteknologia alueen toteuttaminen olisi kuolinisku koko SÄRKITUNTURIN virkistysalueelle, jossa käy satojatuhansia retkeilijöitä vuosittain merkittyjä reitistöjä pitkin. Muonionkunnalla ei ole varaa menettää edellä mainittuja matkailija massoja.

7. Särkitunturi- Juuvarova virkistysalueen pirstalointi ja siitä osien siirto johonkin toiseen paikkaan ei ole sama asia, kuin edellä mainitun virkistysalueen kokonaisuutena säilyttäminen. Särkitunturia ei voi siirtää, mutta kylmäteknologia toiminnot voi.

8. Maan omistajille aiheutuvat haitat ja arvonmenetykset. Maanomistajien maan arvon ja ranta arvojen alentuminen.

9. Isonmaan alueesta on OSAYLEISKAAVAESITYS vireillä, josta on valitus KORKEIMMASSA HALLINTOOIKEUDESSA. Valitus koskee kunnanjohtaja Aulikki Heinosen kahta roolia Isonmaan alueen suhteen, edustaa Muonion kuntaa ja Metsähallitusta.

10. Viitataan kirjeeseen Muonion kunta Kunnanhallitus/ Ympäristöministeriö 2005-08-29. Kirje on Muonion kunnan kunnanhallituksen nimissä kirjoitettu. Kirjeessä 8:ssa kappaleessa on kirjoitettu, että Myös rantarakentamisessa pidättäydytään lain sallimaan minimiin yleisten virkistysarvojen varmistamiseksi. Ehtona sille että Isonmaan alue poistetaan virkistyskäytöstä. Edellä mainittu ja vaadittu alue vaihdos Isonmaan virkistysalueesta, joka kuuluu Särkitunturi. Juuvarova alueen kokonaisuuteen. Uutena alueena esitetty Toras- Olospuisto ei voi korvata missään muodossa Särkitunturi- Juuvarova alueen kokonaisuutta johon Isonmaan alue kuuluu. Lisäksi yksityisten maan omistajien rantarakentamisoikeuden pudottaminen minimiin loukkaa maanomistajien oikeuksia ja alentaa maan arvoa. Edellä mainitusta kirjeestä ei ole Muonion kunnan kunnanhallituksen pöytäkirjaa. Kirje lienee allekirjoittaneiden Matti Myllykankaan ja Aulikki Heinosen oma sepustus. Isonmaan alueen liittämistä virkistysalueeksi on voimassa oleva Muonion kunnan Kunnanvaltuuston päätös. Kirjeestä liite N:ro 1

11. Poronhoitotyön vaikeutuminen ja porojen pihaille ahtautuminen. Poronhoitotyö vaikeutuu, kun laidunmaat pirstaloituu, Isonmaan aluetta esitetään kaavassa aidattavaksi. Isonmaan alueen aitaus aiheuttaa porojen kulkureitistöjen sulkeutumisen alueella, jota porot tarvitsevat laidunalueitten vaihtoon. On nyt jo nähtävissä vaikka Isonmaan alueen laidassa ollaan vasta touhuttu tietöiden muodossa, niin porot pakkaa ihmisten asuntojen pihaille ja kuisteille.

Yrjö Heiniemi

Olen tutustunut Lapin maakuntakaavaan Tunturi-Lapin alueen osalta, jossa sijaitsee omistamaani maa-alueita Muonion kunnassa. Muonion osalta jatkuu tässäkin kaavassa massamatkailun ja kylmäteknologian ylivertaisuus ja samalla kavennetaan yksityisten ja kantaväestön mahdollisuuksia käyttämään omistamaansa maata hyödyllisellä tavalla.

Muonion osalta puuttuu kokonaan maininta pienimuotoinen mökkirakentaminen, joka taas on ihan oikein mainittu Kolarin kaavoituksen yhteydessä. Kylmäteknologia on saamassa Muonion alueella pöyristyttävät mittasuhteet, kun nyt jo käytössä oleva Särkipalon alueen lisäksi ollaan maakuntakaavaan merkitsemässä Isomaa, jonka läheisyydessä on tavattu uhanalainen sääksen pesäalue ja toisena kohteena Kuorarova, joka sijoittuu Särkitunturista Pallastunturiin avautuvaan kansallismaisemaan; siinä tässä kaavassa on erityisaininta kyseisen maiseman suojelusta.

Särkipalon aluetta ollaan jo Veturi 1 kaavassa laajentamassa, joten en ymmärrä kaavoittajien toimintaa, sillä kylmäteknologian mallinnukset puuttuvat ja jatko on hämärän peitossa, kun vielä laman myötä autoteollisuudella menee tänä päivänä tosi heikosti. Massamatkailu suunniteltuine asfalttikylineen on menneen ajan tulevaisuuden ajattelua. Pienimuotoinen yksittäisten ihmisten järjestämä mökki- ja talomajoitus erillään massaturismista on tulevaisuuden trendi. Kuten Keski- ja Etelä Euroopasta jo nyt tiedetään kertoa ja monet suomalaiset tänä päivänä vuokraavat talon Itali-

Merkitään tiedoksi.

Kylmäteknologia on Lapin maakuntasuunnitelman kärkitoimialoja, joka tarvitsee uusia alueita kilpailukyvyyn ja kasvun turvaamiseksi.

Maakuntakaavan aluevaraukset perustuvat yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaihtoehtotarkasteluihin.

Maakuntakaavassa ei osoiteta pienempimuotoinen loma-asuntoalueita.

asta, Espanjasta, Ranskasta, Saksasta ja Kreikasta esimerkiksi kuukaudeksi viettäen lomansa siellä. Tällainen matkailu tulisi nostaa esille Lapin matkailussa ja antaa yksittäisille maanomistajille mahdollisuus rakentaa pienimuotoisesti rantansa luontoa säästämällä ilman massamatkailun tunto-merkkejä. Näin voitaisiin ainakin osa ihmisten muuttohalukkuudesta hillittää. Sivulla 18 puhutaan aluevarauksesta Ylläs-Pallas kansallispuiston länsipuolella, johon tulisi saada myös tällaista matkailua kehittämään esim. Jerisjärven länsiranta olisi Heinäniemen - Nuulangin rantojen alueena oivallinen rauhalliseen mökkimajoitukseen. Tällä hetkellä tuolla alueella on harva mökkirakentaminen, jossa tulisi saada käyttöä mitoituksena 100 metriä rantaviivaa kohti rakennuspaikka (esim RN:ot 22:54, 22:50 ja 51). Maakuntakaavan organisaatioissa ja toimikunnissa on massamatkailun edustajat Muonion osalta aivan ylimitoitettusti edustettuna ja Metsähallituksen edustajana kunnanjohtaja. Kaava näyttää olevan sen mukainen eli vain massamatkailun ja kylmätekniikan edut on kaavassa huomioitu. Mihinkä on unohdettu paikallisen kantaväestön etu, kun heitä ei ole kelpuutettu toimikuntiin. SWOT-analyysissä on kummallisia piirteitä, kun vahvuutena pidetään yrittäjien runsaus ja osaaminen. Muonion osalta tätä nimenomaan rajoitetaan ja yrittäjyys keskitetään massaturismiin ja kylmätekniikkaan. Mahdollisuuksissa kylmätekniikkaa ylistetään suurena kasvutekijänä, joka nykytodellisuudessa on täyttä puppua. Miksi ei ole otettu mahdollisuudeksi pienimuotoisen matkailun suosimista, jolloin saataisiin myös yrittäjiä runsaammaksi. Heikkoutena on otettu hotellien puute, jota en ymmärrä, sillä hotellit pidetään puoli vuotta suljettuna Muonion alueella.

Nyt yritin ennen juhannusta käydä erään helsinkiläisen retkikunnan kanssa lounastamassa Pallastunturin hotellissa, mutta yllätykseksi huomasin, että vielä silloin 12. - 13 kesäkuuta hotelli oli suljettuna. Että siinä sitä hotellipulaa. Heikkoutena ja uhkina on mainittu maankäyttöristiriidat, yhteisen näkemyksen puuttuminen, yhteistyökyvyn puute ja eripura. Näitä elementtejä ovat kyllä viljelleet Oloksen matkailuyrittäjä ja kunnan johto Muoniossa toimimalla paikallisen väestön "selän takana" kirjelmöiden ympäristöministeriöön ja ilmeisesti Lapin Liittoonkin hankkien kaavoitusratkaisuihin näin etulyöntiaseman ja itselleen mieluisan ratkaisun.

Paikallisen väestön kannalta tärkeätä olisi kehittää aluetta pysyvien eikä kausiluontoisten työpaikkojen luomiseen. Luontaiset elinkeinot ja jalostusasteen nostaminen tulisi nostaa etusijalle. Polkuverkosto on aivan satunnainen ja vanhat kulkureitit ovat jääneet huomioimatta, kun paikallisväestön tietoja ei käytetä hyväksi.

Yhteenvetona totean, että rakentamista en vastusta, mutta kylmätekniikan ja massamatkailun vuoksi ei saa kaventaa paikallisen, kantaväestön etuja maankäytössä. Aikanaan "kruunulta" lunastettuihin maihin on saatu oikeus käyttää ja rakentaa toimintaan tarvittavat rakennukset. Ajan muuttuessa tulee saada jälkeläisten myös käyttää maitaan tarvitsemallaan tavalla eikä niitä saa uhrata kylmätekniikan ylimitoitetulle alttarille. Harvaan asutettuna alueena esim. Jerisjärven ranta-alueelle karttaan 2 esittämäni paikka tulisi saada rakentaa mökkejä 100 metriä /mökki periaatteella. Jos vertailee joitakin etelä-Suomen alueita, niin siellä esiintyy tuohon verrattuna kaksinkertaista rakentamistiheyttä ja paikkapaikoin Kemijoen rannalla Rovaniemen Rovaniemen eteläpuolella on alueita, joissa rakentamistiheys ylittää 100 metriä/mökki jopa molemmin puolin jokea. Vertailuja löytyy vaikka kuinka paljon, jos niitä haeskelee.

Vertailtaessa kylmätekniikkaa ja pienimuotoista matkailurakentamista rannoille on aivan selvää, että kylmätekniikka jättää moninkertaisen ekologisen jälkensä verrattuna pienimuotoiseen matkailurakentamiseen, jossa turvattaisiin jälkipolville edes hiukan mahdollisuutta asustaa kotipaikkakunnallaan.

Tässäkin kaavan laadinnassa on samanlaisia piirteitä, kun nyt esillä olevissa valtakunnallisissa kaavoituksissa, jossa suositaan liikemaailmaa yksityisten etuja huomioimatta ja tuhlatiin luontoa tarpeettomasti.

Jostakin tulisi ryhtiliikkeen lähteä alkuun.

Maakuntakaavassa ko. kohta Jerisjärven rannalla on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta. Rantarakentamisen mitoitus käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Maakuntakaavassa ei ole osoitettu ranta-asemakaavoitettavia (lomarakentaminen) alueita.

E1830 Kylmäteknologian testausalueen varaus Luomavaarassa katkaisee Kautokeinon tien ja Palojoensuun tien välisen alueen lähes kokonaan. Mikäli alue on tarkoitettu aidata tai liikkumista alueella rajoittaa hankaloittaa se yrityksemme toimintaa Hetan länsipuolisella alueella merkittävästi.

Tällä hetkellä kaikki koiravaljakkotoimintamme tapahtuu kaavaehdotukseen varatun testausalueen läpi. Reiteistä on tehty keväällä 2009 kolmevuotinen sopimus Metsähallituksen kanssa. Koiratarhamme, jossa on 80 vetokoira sijaitsee omistamallamme maalla välittömästi testaustoimintaan varatun alueen vieressä. Viime talvikaudella koiratarhaltamme lähteville safareille osallistui noin 2000 asiakasta. Rekikoirasafarit ovat tärkeä osa Lapin talvimatkailua ja olemme Hetan ainoa rekikoirasafareita tarjoava yritys. Vaadimme että kulkumme alueen läpi turvataan vähintään nykyisten reittiemme mukaisesti.

Luomavaaran kylmäteknologian testausalueeseen liittyen Hetasta länteen lähtevä moottorikelkkareitti on kaavaehdotuksessa linjattu tilamme poikkisiten että se kulkee huoltorakennuksemme ja koiratarhamme välistä. Joutuisimme näin ylittämään kelkkareitin kymmeniä kertoja päivässä koiratarhan huoltotoimissa. Myös kaikki asiakkaamme joutuisivat ylittämään kelkkareitin tarhalle saapuessaan ja sieltä lähtiessään. Tämä muodostaa merkittävän turvallisuusriskin ja haitan asiakkaillemme, työntekijöillemme sekä reittiä käyttäville moottorikelkkailijoille.

Vaadimme kelkkareitin linjauksen muuttamista siten että se kulkee nykyistä reittiään Luovuomanjärven kautta tai vaihtoehtoisesti tilamme pohjoisrajan kautta suoraan länteen Luovuoman-suolle.

Kätkäsuvannon kyläyhdistys

Tunturi-Lappi elää matkailusta. Koko seutukunnan ja erityisesti luontomatkailukunnaksi julistautuneen Muonion tärkein matkailuvaltti on puhdas, alkuperäinen luonto, kuten kauniit tunturi- ja järvimaisemat sekä mahdollisimman luonnontilaiset metsät matkailun ja retkeilyn kohdealueilla.

Matkailua myydään mieli- ja kielikuvilla. Illuusio koskemattomista erämaista ja luonnonrauhasta vetää Lappiin yhä kasvavaa matkailijavirtaa erityisesti Keski- ja Etelä-Euroopasta, Venäjältä ja Kauko-Idästä. Etenkin eurooppalaiset turistit ovat Lapin luonnontilan suhteen kriittisiä- he tulevat tänne kokemaan alkuperäistä luontoa, eivät hakkuuraiskioita ja tuulipuistoja ydinvoimaloista tai uraanikaivoksista puhumattakaan. Näitä kaikkia heillä on kotinurkillaan yllin kyllin.

Vaikka metsätalouden merkitys Tunturi-Lapin elinkeinorakenteessa vähenee kaiken aikaa (sen osuus on vain 2-4%) ja vastaavasti matkailun osuus nousee, on maakuntakaavaehdotuksessa valtaosa alueista M-alueita ja muillakin kohdemerkinnöillä metsätalous on jopa pääkäyttömuotona. Ehdotuksen merkinnöissä eletään siten mennyttä aikaa; Lapin tulevaisuus on matkailun, ei metsätalouden varassa.

Haluamme maakuntakaavan laatijoiden kiinnittävän erityistä huomiota Kätkäsuvannon kylää ja koko seutukunnan kehitystä koskeviin kahteen seikkaan: Muonion pohjoisosien vanhojen metsien rauhoittamiseen hakkuilta sekä Mielmukkavaaran ja Sonkavaaran tuulivoimala-aluevarauksiin.

Muonion pohjoisosan vanhat metsät

Metsähallituksen hallinnoimat Muonion pohjoisosien metsät Ylimuonion kylästä Enontekiön kunnan rajalle saakka ovat olleet pitkään kiistelyn aiheina. Metsähallitus olisi halunnut hakkauttaa alueen vanhoja metsiä, mutta kaikki muut intressiryhmät (Muonion kunta, matkailuyrittäjät, riistanhoitoyhdistys, metsästyseurat, poromiehet, luonnonsuojeluyhdistys, kyläyhdistykset ja paikalliset asukkaat) ovat vastustaneet hakkuita. Myös Kätkäsuvannon kyläyhdistys on ottanut hakkuita vastustavan kannan. Yleisen käsityksen mukaan kyseiset metsät tuottavat parhaiten luonnontilaisina, koska ne ovat olennaisen tärkeitä voimakkaasti kasvavalle luon-

Maakuntakaavassa osoitettu linjaus perustuu olemassa olevan uran sijaintiin. Reittisuunnitelmassa reitin sijaintia voidaan tarkistaa.

Testausalue on osoitettu yleiskaavatyön yhteydessä tehtyjen selvitysten perusteella. Maakuntakaavan merkinnät ovat yleispiirteisiä. Yksityiskohtaisemmassa toteutussuunnittelussa haitallisia vaikutuksia on mahdollista pyrkiä lieventämään.

Merkitään tiedoksi.

MU-2 - merkinnän rajaus ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

tomatkailulle, metsästykselle, luonnontuotteiden keräilylle ja virkistyksele.

Metsähallitus on ankaran vastustuksen edessä suostunut metsien tilapäiseen rauhoittamiseen maksattamalla matkailuyrityksillä ”suojelurahaa”. Tämä tila ei voi olla pysyvä, vaan Muonion pohjoiset metsät on rauhoitettava maakuntakaavassa hakkuilta. Rauhoittamista puoltaa sekin, että puun kysyntä on romahtanut osittain pysyvästikin puunjalostustehtaiden alasajon seurauksena. Metsäntutkimuslaitoksen tuoreen valtionmetsien inventoinnin mukaan metsien hoidon taso on romahtanut, joten tekemistä ja puutavaraa riittää etelämpänä Lapissa, jossa puun kasvukin on paljon Tunturi-Lappia nopeampaa.

Mielmukkavaaran ja Sonkavaaran tuulivoima-alueet

Metsähallitus on yhdessä saksalais-suomalaisen Wpd-yhtiön kanssa suunnittelemassa tuulivoimapuistoa Mielmukkavaaralle, joka on 476 metrin korkuisena ja laajalakisena varsin näkyvä osa Pohjois- Muonion maisemaa. Mielmukka on lakialueeltaan hyvin luonnontilainen, vaikka alarinteiden yksityispaistoilla on tehty jossain määrin hakkuita siemenpuuasentoon.

Jyrkkärinteisenä vaara on vaikeakulkuinen ja sellaisena hyvä suojapaikka monille eläinlajeille. Viime vuosina alueella on tehty havaintoja pesivästä karhusta, kalasääskistä, ilveksistä, metsäauristokasta, ahmasta ja merikotkista. Tämän vuoden keväällä nähtiin merkikotka kantamassa risuja nokassaan, joten vaara lienee sen reviirillä. Metsästäjille vaara on tärkeä mm. hirvien jahtipaikkana, koska hirvikanta on siellä runsas. Porotaloudelle vaara on tärkeä luppometsiensä vuoksi. Porojen laidunkierto käy vaaran kautta ja tuulipuiston vaatima runsas tiestö ja siirtolinjojen leveät johtokadut pienentävät laitumia ja häiritsevät paimentotyötä.

Tuulivoimaloiden vaikutuksia linnustoon on tutkittu mm. Norjassa ja on havaittu, että esimerkiksi merikotka hylkää herkästi pesänsä tuulivoimaloiden takia. Merikotkia myös kuolee silpoutumalla voimaloiden roottoreihin. Tällä tavoin kuoli norjalaisessa tuulipuistossa kahdeksan merikotkaa kymmenen kuukauden aikana. Myös tuulivoimaloiden häirintävaikutus saattaa haitata lintujen muuttoa, pesintöjä ja ruokailua.

Lakikorkeudeltaan Mielmukan 150- metriset voimalat, joita olisi jopa 15 kpl, olisivat vakava maisemahaitta Kätkäsuvannon, Ylimuonion ja Kajangin kylille, Pallas-Ylläs kansallispuistolle ja Pohjois- Muonion koiravaljakko- ja moottorikelkkareiteille. Mainitut kylät sijaitsevat vaaran ympärillä vain 5- 6 kilometrin päässä tuulipuistosta. Etenkin Kätkäsuvannon kylässä myllyt hallitsisivat maisemakuvaa täysin, koska vaara ilman myllyjäkin on hallitseva maiseman elementti.

Matkailun kannalta Mielmukan myllyt romuttaisivat maisema-arvot, joiden vuoksi käytiin alussa mainittu kamppailu Metsähallituksen kanssa pohjoisten vanhojen metsien säästämiseksi hakkuilta. Vaikuttaakin siltä, että Metsähallitus tahallisesti pyrkii heikentämään Pohjois-Muonion maisemallista arvoa voidakseen helpommin käydä vanhojen metsien kimpun.

Kätkäsuvannon kyläyhdistys on vuosikokouksessaan 05.04.2009 ottanut kielteisen kannan Mielmukkavaaran tuulivoimapuistoon. Kokouksessa todettiin, että tuulivoima on sinänsä hyvä ja kannatettava asia, mutta sen rakentaminen täytyy suunnata alueille, joilla ei ole merkittäviä luonto- tai maisema-arvoja. Tällaisia olisivat merenrannikot, joissa jo on voimaloita, sekä matkailu- ym. rakentamisella jo muokatut tunturialueet, kuten Tunturi-Lapissa Ylläs ja Levi.

Mielmukkavaara tulee poistaa Tunturi-Lapin maakuntakaavasta tuulivoima-alueena. Sama koskee Muonion ja Enontekiön kuntien rajalla sijaitsevaa Sonkavaaraa.

Alueen soveltuvuus tuulivoima-alueeksi tutkitaan tarkemmin YVA –menettelyssä. Maakuntakaavamerkintä mahdollistaa tarkemman suunnittelun.

<p>Ulla-Riitta Luhtaanmäki</p> <p>Me, Heino Hietalan perikunnan jäsenet vastustamme jyrkästi Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotusta Muonion Kõngäsen ja Nirron alueilla (MU2 ?). Emme ole aikoneetkaan myydä sieltä metsää, vaan ottaa omiin tarpeisiin ja vain silloin, kun tarvitsemme, MUTTA olemme päättäneet, että jos tämä kaava toteutuu meidän maillemme, kaadamme kaikki puumme pois, kun vielä ehdimme. Ja niin ovat aikoneet muutkin maanomistajat tehdä. Emme aio luovuttaa maitamme niin, ettemme saa itse määrätä, mitä teemme. Jos kaava ei toteudu, metsämme saavat olla rauhassa ja kaadamme vain silloin tällöin kauniisti muutaman puun, kun niitä tarvitsemme. Me muuten emme edes tienneet koko Muonion kokouksesta, ennen kuin se oli jo loppunut, emme siis ehtineet ajoissa. Meille ei tule Lapin-Kansaa ja kunnantalolla on käyntiä vain noin kerran vuodessa. Luoteis-Lappi-lehti taitaa tulla meille jokaiselle, mutta emme ole nähneet ilmoitusta siinä.</p> <p>Toivomme todellakin, että emme joudu kaatamaan isältä perittyä metsää kokonaan. Teimme jo lapsena isän kanssa Kõngäsen polttopuita siististi harventaen puita. Olenko/olemmeko käsittäneet tai kuulleet jotakin väärin tästä hankkeesta. Minulle on antanut tietoa esim. Muonion Veturi-hankkeen `alle? jääneen maan omistaja.</p>	<p>Merkinnän rajausta ja määräykset perustuvat Muonion kunnan, Metsähallituksen ja Lapin liiton välisessä neuvottelussa sovitettuun ratkaisuun. Alueen yksityiskohtainen käyttö ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.</p> <p>Maakuntakaavan aluevaraukset ovat yleispiirteisiä. Tarkoituksena on ollut, että yksityismaat eivät kuulu rajaukseen.</p> <p>Kuulutus on ollut Luoteis-Lappi lehdessä.</p>
<p>Oiva Mella ja 17 muuta allekirjoittajaa</p> <p>Tunturi-Lapin maakuntaehdotuksessa maanomistajien alue tulee osoittaa RM-alueeksi.</p> <p>Perustelut</p> <p>Maanomistajien alue on voimassa olevan kaavan mukaan merkittävältä osin ranta-asemakaavan aluetta. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on lisäksi vireillä Muonion tunturi-vesistöalueiden osayleiskaavan kaavaehdotusta (Veturi 1) koskeva maanomistajien muutosvaatimus, jossa yleiskaavoitusta koskeva asia on vaadittu palautettavaksi Koskenvainion ranta-asemakaavan laajennusalueen osalta uudelleen käsiteltäväksi.</p> <p>Liitämme oheen korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitetun valituskirjelmän ja viittaamme perusteluihimme tuon valituksen yhteydessä lausuttuun.</p> <p>Maanomistajien alueen liittäminen viereiseen Olostunturin matkailualueeseen koskevaan RM-alueeseen tukee myös Lompolorovan metsätie, joka yhdistää maanomistajien alueet liikenteellisesti Olostunturin alueeseen.</p>	<p>Maakuntakaavassa ei osoiteta yksittäisiä ranta-asemakaava-alueita.</p>
<p>Tornator Oy</p> <p>Tornator Oy omistaa Tunturi-Lapin maakuntakaava-alueella n. 1 400 ha metsätalousmaata. Suurin yhtenäinen kiinteistö n. 1 000 ha (261-409-105-0 Kätkäjä) sijaitsee Levin länsipuolella Kätkäjärven ympäristössä. Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta esitämme seuraavaa:</p> <p>MU 6015 varauksen eteläinen osa</p> <p>Kyseinen aluevaraus on lähes kokonaan Tornator Oy:n omistaman kiinteistön alueella. Aluekuvauksissa sivulla 61 todetaan, että Kätkäjärven alueelle suuntautuu kesäliikuntaa sekä reitistö välillä Kittilä-Levi. Aluekuvaus on osittain virheellistä. Kiinteistön 261-409-1 05-0 Kätkäjä alueella ei ole yhtään kesäliikuntaan tarkoitettua virallista reittiä, eikä maanomistajan tietojen mukaan sellaisia ole edes suunnitteilla. Kiinteistön alueella virallisia reittejä on perustettu vain moottorikelkkailuun ja hiihtoladusta on reittitoimitukset meneillään. Kätkäjärvelle suuntautuva kesäliikunta on satunnaista jokamiehen oikeuksilla tapahtuvaa liikuntaa. Maanomistajaa ei voida velvoittaa rajoittamaan toimintaansa jokamiehen oikeuksilla tapahtuvaa satunnaista liikuntaa varten.</p> <p>V 851 varaus</p> <p>Tornator Oy:n omistamalla kiinteistöllä V-aluevaraus on metsätalousmaalla eikä aluevarauksen alueella ole yhtään virallista reittiä. Tälläkin alueella liikunta on satunnaista jokamiehen oikeuksilla tapahtuvaa liikuntaa. MU- ja V-aluevarauksista aiheutuu Tornator Oy:lle maankäyttö- ja rakennuslain (5.2.1999/132) 28 § 3 momentin mukainen kohtuuton haitta. Tornator Oy:n kaava-alueella omistamien kiinteistöjen pinta-alasta 71 % on kaavaehdotuksessa sellaisten aluevarausten alaisia (kiinteistön 261-409-105-0 Kätkäjä osalta 100 %), että niillä ei voida harjoittaa taloudellisesti</p>	<p>Merkittään tiedoksi.</p> <p>Maakuntakaavassa osoitetaan vain runkoreitistöt.</p> <p>Maakuntakaavan aluevaraukset ovat yleispiirteisiä ja ne täsmentyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.</p> <p>Aluevaraukset perustuvat yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin.</p>

<p>ta toimintaa. MU- ja V-aluevaraukset kiinteistön 261-409-1 05-0 Kätälä alueella tuleekin muuttaa M-aluevaraukseksi sekä varata RM-alueeksi karttaliitteen mukainen alue. Karttaliitteen mukainen alue soveltuu hyvin rakentamiseen ja on välittömässä läheisyydessä muihin RM-alueisiin ja on näin helposti käytettävissä loma-asutukseen.</p>	
<p>Suunnittelumääräyksissä annetaan määräyksiä metsien käsittelylle maisemallisesti herkillä alueilla. Määräys on osittain ristiriidassa MU-kaavamääräyksen kanssa. Suunnittelumääräys maisemallisesti herkillä alueilla tulee muuttaa: " Maisemallisesti herkillä alueilla, kuten tunturialueilla, jokien ja järvien rannoilla sekä pääteiden, matkailukeskusten, retkeilyreittien ja taajamien läheisyydessä, metsiä tulee kasitella Pohjois-Suomen metsänhoitosuosituksen mukaisesti" (julkaisija Metsäkeskus Lappi, ISBN 978-951-98731-2-1): Rannansuuntaisen kulkuyhteyden turvaamista edellyttävä määräys tulee poistaa tarpeettomana. Liikkuminen rannoilla perustuu jokamiehen oikeuksiin, eikä maanomistaja voida velvoittaa turvaamaan jokamiehen oikeudella tapahtuvaa liikkumista.</p>	<p>Suunnittelumääräykset ovat samassa muodossa kuin aikaisemmissakin Lapin maakuntakaavoissa. Määräykset perustuvat maankäyttö- ja rakennuslain ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kaavoitukselle asettamiin vaatimuksiin. Maakuntakaavamääräykset ohjaavat alempiasusteista suunnittelua.</p>
<p>Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys Ylläsjärvi - Levi on merkitty kaavakarttaan. Kuitenkin kaavaselostuksessa sivulla 72 todetaan että Ylläsjärvi - Levi ratayhteys vaatii laajemmat tarveselvitykset ja ettei nykyisillä kaavamerkinnöillä voida aloittaa yleissuunnitelmien laatimista. Kaavamerkinnät tulee poistaa ja kaavamerkinnät tulee korvata joko suunnittelumääräyksellä tai kaavaselostuksen muutoksella: "Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävistä yhteyksistä tulee tehdä tarve-, toteuttamis- ja linjausselvitykset seuraavaan maakuntakaavaan / vaihekaavan yhteydessä". Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys-kaavamerkintä ei ole tässä vaiheessa perusteltu, koska tarvittavia selvityksiä ei ole tehty. Kaavaan merkittynä yhteystarve rajoittaa muuta maankäyttöä kohtuuttomasti "yhteystarve-alueella", vaikka linjausvaihtoehtoja ei ole selvitetty.</p>	<p>Kehittämisperiaatemerkinä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaavaa uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava) tai laadittava osayleiskaava. Merkinä ei rajoita alueen maankäyttöä.</p>
<p>Valto Nevalainen Omistan Kittilän kunnan Kallon kylässä sijaitsevan Nevalainen RN:o 18:21 -tilan. Tilaani kuuluu erillinen ns. Tuulijoen palsta. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa (ehdotuksessa) on Ylläsjärvi-Kittilä välille suunniteltu / piirretty rautatieyhteys. Kaavassa rautatie on piirretty Ylläsjärvi- Kittilä -tien, kantatie 80 pohjoispuolelle ja kulkemaan em. Tuulijoen pastani poikki. Vaikka rautatielinjausta ei vielä ole suunniteltu, ja vaikka maakuntakaava ei vielä kerro rautatien tarkkaa sijaintia maastossa katson, että nyt nähtävillä olevaa maakuntakaavaa tulee muuttaa siten, että rautatie / rautatielinjaus piirretään kulkemaan kantatie nro 80 eteläpuolelta. Maakuntakaava esitettyssä muodossa tulee aiheuttamaan minulle yksityisenä maanomistajana kohtuutonta haittaa. Rautatielinjaus kartassa esitetyllä tavalla tulee pirstomaan palstani kohtuuttomalla tavalla ja estää sen hyödyntämisen suunnittelemani tavalla. Olen varannut palstan omaan ja lasteni käyttöön. Aikoinaan Ylläsjärvi-Kittilä KT 80 vei jo palstastani sen eteläkärjen. Mikäli rautatielinjaus tullaan tekemään kaavaehdotuksen kartan mukaisesti, rautatie tulee viemään parhaat tonttipaikat. Rautatieliikenteen keskittäminen kohdallamme tien pohjoispuolelle veisi palstan kovasta, rakennuskelpoisesta maasta suurimman osan. Kantatien eteläpuolella rautatie voitaisiin tehdä enimmäkseen valtioon maille, jolloin em. haitat yksityisille maanomistajille ja minulle olisivat pienemmät. Jos rautatielinjaus kulkee tien eteläpuolitse, myös luonnon arvot ja maisemallinen kauneus tunturinäkymineen säilyvät parhaiten kaikkine iloksi, Asia on tärkeä paitsi meille paikallisille, virkistyskäytölle ja harrastuksille, myös matkailijoiden mielikuville Lapin erämaisyydestä ja puhtaasta luonnosta. Kantatie 80 varrelle on jo tehty levähdyspaikkoja luonnonkauniille paikoille, kaikki kantatien pohjoispuolelle. Jos tien vie-reen / läheisyyteen rakennetaan rautatie ja ratapenkat, muuttuvat, ja katoavat tien nykyiset luontaisen kauniit, esteettömät tunturinäkymät. Sanoin tapahtuu korvaamatonta vahinkoa, jos rautatie vedetään Ylläksen maisematien välittömässä läheisyydessä. Maanomistajana joutuisin kärsimään haittaa myös siitä, että nykyinen tie-liittymäni kantatie 80:lta Tuulijoen palstalleni katkeaisi ja liikennemäärien</p>	<p>Kehittämisperiaatemerkinä tukee jatkosuunnittelun tekemistä (tarveselvitys). Mikäli tarveselvityksen perusteella rata tulisi toteuttaa, olisi maakuntakaavaa uudistettava niitä osin (vaihemaa-kuntakaava) tai laadittava osayleiskaava. Merkinä ei rajoita alueen maankäyttöä.</p>

lisääntyminen keskellä palstaani aiheuttaisi huomattavan paljon lisää melua, ja estäisi myös siitä syystä palstan käyttöä.

Katson, että rautatieliikenne tulisi ylipäättään ohjata Ylläsjärven eteläpuolitse ja säilyttää Ylläsjärven kaunis, perinteinen peräpohjalainen kylämaisema, jolloin mahdollinen asema/pysäkki tulisi aikoinaan mahtumaan joko Ylläsjärven kylän etelä- tai pohjoispuolelle. Luonnonmaantieteellisesti luontevin paikka radalle ja mahdolliselle asemalle olisi käsittääkseni Ylläsjärven eteläpuolinen alue.

Lähdettäessä Ylläsjärveltä kohti Kittilää on tien 80 molemmin puolin alavaa maata. Erityisen paljon alavaa maata, jänkkää on kantatien 80 pohjoispuolella juuri ennen tuulijokea, Kantatien linjauksesta johtuen hyvät, kantavat maat rautatietä varten olisivat lähinnä kantatien eteläpuolella. Tuulijoki-Lainio -alueella aivan tien vieressä, tien pohjoispuolella on lisäksi vakituista asutusta ja matkailutoimintaa. Senkään vuoksi radan rakentaminen tien pohjoispuolelle ei voisi tulla kyseeseen tai, aiheuttaisi ainakin kohtuutonta haittaa myös heille ja lisäksi radan rakentamiskustannuksia aikanaan. Edellä mainittujen haitallisten vaikutusten pienentämiseksi rautatie tulee alustavissakin kartoissa 1 ehdotuksissa ja nyt puheena olevassa maakuntakaavaehdotuksessa merkitä ja piirtää kantatie 80 eteläpuolelle välillä Ylläsjärvi - Kittilä. Asiaa ei voi lykätä yksityiskohtaisemman suunnittelun vaiheisiin, koska niissä tullaan aikanaan viittaamaan maakuntakaavan ohjausvaikutukseen.

Anitta Ruoskanen ja 6 muuta allekirjoittajaa

Vastustamme Tunturi-Lapin maakuntakaavaa Kittilän Sirkan kylän Kätkäntunturin osalta. Uudistamme sen mitä olemme aikaisemmin 6.4.2008 antamassamme mielipiteessä tästä asiasta Lapin liitolle lausuneet.

Vaadimme, että tilojemme osalta **virkestysaluemerkintä kohtuullistetaan** siten, että tilojemme osalle tulee myös **RM- ja M-alueita**.

Katsomme, että tällaisenaan maakuntakaava aiheuttaa meille MRL 28 § 4 mom:ssa mainittua kohtuutonta haittaa. Kaavoituksen tulee kohdella kaikkia maanomistajia yhdenvertaisesti, tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti ja näin ei Tunturi-Lapin maakuntakaavassa Kätkän alueen osalta tapahdu. Osa Levin alueen maanomistajista saa runsaasti arvokasta rakennusmaata, sen sijaan allekirjoittaneiden tiloille kaavassa on merkitty pääsääntöisesti vain matkailun virkestys- ja ulkoilukäyttöön tarkoitettuja alueita. Tunturi-Lapin maakuntakaavassa on viheraluemerkintöjen osuus 0,8 % maakuntakaavan kaavaselostuksen mukaan (Maakuntakaava, kpl 5, s.56).

Ympäristöministeriön laatiman oppaan mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä sitä, että maanomistajalle ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Sinänsä maakuntakaavan aluevaraus aiheuttaa tuon oppaan mukaan vain harvoin lain tarkoittamaa kohtuutonta haittaa sen vuoksi, että kohtuuton haitta voidaan välttää vielä kuntakaavoituksessa. ”Maakuntakaavan pohjalta on voitava laatia sellainen yleiskaava, josta ei aiheudu maanomistajalle MRL 39,4 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa.” (Ympäristöministeriö, Maakuntakaavan oikeusvaikutukset, opas 7, s. 25 – 26).

Kohtuutonta haittaa arvioitaessa on edellä mainitun ympäristöministeriön oppaan mukaan huomioitava MRL 33,2 §:n ehdollinen rakentamisrajoitus. Näissä tilanteissa kohtuuton haitta voi konkretisoitua erityisesti elinkeinotoiminnan estymisenä. (Ympäristöministeriö, Maakuntakaavan oikeusvaikutukset, opas 7, s. 25-26).

Levin osayleiskaavan laatiminen on aloitettu ennen tätä Tunturi-Lapin maakuntakaavaa. Edellä mainittu kohtuuttomuuden estäminen tilojemme osalta ei ole toteutunut tuossa kaavassa. Levin osayleiskaava on valituksenalainen ja siten keskeneräinen. Olemme valittaneet osaltamme tilojemme kohtelusta Rovaniemen hallinto-oikeuteen. Ratkaisu on odotettavissa saamiemme tietojen mukaan vuoden 2009 loppupuolella.

Virkestysalueiden laajuus tiloillamme suhteessa siihen, mitä se yleisesti maakuntakaavassa ja Levin osayleiskaavassa on näyttää sen kohtuuttomuuden, joka kaavoituksessa on. Tilojemme VR-1 alueet Levin osayleiskaavassa ovat

Merkitään tiedoksi.

Maakuntakaavan aluevaraukset perustuvat yleiskaavatyön yhteydessä tehtyihin selvityksiin.

Aluevaraukset ovat yleispiirteisiä ja niiden yksityiskohtaisempi rajaus, maankäyttö ja rakentaminen ratkaistaan alempiasteisessa suunnittelussa. Yleiskaavalla täsmennetään maakuntakaavan aluevarauksia.

Tila	%
Ajo 81:4	39 %
Hietaranta 81:6	70 %
Metsäkaivola 25:9	100 %
Kaivola 25:7	83 %
Kätkä 25:8	54 %
Laurila 32:4	95:7 %
Koko kaavoitusalue	
Levin osayleiskaava	7,86 %
Maakuntakaava	0,8 %

Yllä oleva osoittaa konkreettisesti sen kuinka maakuntakaava ja Levin osayleiskaava aiheuttavat meille MRL 28,4 §:ssä ja MRL 39,4 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa ja asettavat meidät eriarvoiseen asemaan muihin maanomistajiin verrattuna.

Lisäksi kaavamerkintä estää kannattavan metsätalous- ja matkailuelinkeinotoimintojen harjoittamisen tiloillamme. Levin osayleiskaavan VR-1 –alueille sallittu laavu-kahvilatoiminta ei ole kannattavaa elinkeinotoimintaa. Kyseessä on pysyvä rakentamisen estyminen, mikä on huomioitava huomattavan haitan korvausta arvioitaessa.

Lapin liitto toteaa vastineessaan mielipiteeseemme, että maanomistajille tulevat haitat on korvattava. Levin osayleiskaavaprosessissa olemme kuulleet tämän toteamuksen useasti aikaisemminkin ja olemme havainneet, että korvauksista on helppo puhua etukäteen, mutta valitettavasti siinä vaiheessa, kun pitäisi tehdä päätöksiä, tuleekin eteen se tilanne, että ei enää löydy maksajaa tai ei löydy tietoa, mistä saadaan rahat. Lapin liiton vastineessa todetaan että ”kaavassa esitetyt tavoitteet luovat paineita rahoituksen lisäämiseen”. Lapin liittokaan ei kuitenkaan esitä mitään rahoituslähteitä, mistä nuo rahat saadaan. Lapin liitto kyllä toteaa samaisessa vastineessa, että ”Levin matkailukeskus tarvitsee tämän virkistysalueen”, joka sattuu koostumaan yksityisten ihmisten omistamista tiloista, jotka ovat olleet heidän sukujensa hallussa jopa pari sataa vuotta.

Ihmiset ovat Suomen perustuslain (PL) (731/1999) 6 §:n mukaan yhdenvertaisia lain edessä ja jokaisen omaisuus on PL 15 §:n mukaan turvattu. Maanomistajien tasapuolinen kohtelu ja kohtuullisten rakentamismahdollisuuksien turvaaminen kaavoituksessa perustuvat Suomen perustuslakiin. (Ympäristöministeriö, Ympäristöopas, s.120).

Esimerkkinä korvauskysymysten käsittelystä Levin osayleiskaavaprosessin aikana voidaan mainita seuraavat korvauksia lupailleet ilmaiset:

- Kittilän kunnanjohtaja Seppo Maula / Suomen Kuvalehti 5.4.2007

” Matkailukunta Kittilässä kehitetään uudenlaista korvausjärjestelmä metsien suojeluun. Yksi vaihtoehto on korottaa matkailuyrittäjiltä perittävää arvonnalisäveroä puolella prosentilla. ”

”Tuotot laitettaisiin rahastoon, josta maksettaisiin metsänomistajille korvauksia hakkuutulojen menetyksistä. ”, kertoo kunnanjohtaja Seppo Maula.

”Maanomistajille voidaan antaa kompensatioksi kaavoitettua maata ja tontteja Leviltä”, Maula sanoo, ” Mutta syntyykö korvausvelvollisuus kunnalle vai valtiolle, se on täysin auki. ”

”Korvausjärjestelmän perusteista pyritään sopimaan kevään aikana”, Maula kertoo.

- Korvauskysymysratkaisuja varten on tehty kantatilaselvitykset Kätkän alueelta kaavoitustyön aikana maanomistajien tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi.
- Kittilän kunnanvaltuusto päätti 25.2.2008 kokouksessaan perustaa korvaustyöryhmän selvittämään korvauseriaatteita kaavoituksessa aiheutuvien korvauskysymysten ratkaisemiseksi. Työn piti olla valmiina kesäkuun 2008 loppuun mennessä.

- Yksi muistutuksemme allekirjoittajista, Anne-Maria Yrjänä, on kyseisessä työryhmässä yleiskaava-alueen yksityisten metsänomistajien edustajana. Kyseinen ryhmä on kokoontunut neljä kertaa ja nyt sen toiminta on keskeytetty Kittilän kunnanjohtajan ilmoituksella Kittilän kunnanvaltuuston kokouksessa 14.4.2009 perusteluna se, että ennen työryhmän työskentelyä on odotettava asiassa Rovaniemen hallinto-oikeuden päätöstä, koska kaavapäätöksestä on valitettu. Työryhmä oli kokoontunut valitusten jättämisen jälkeen kuitenkin jo kolme kertaa.
- Todettakoon vielä, että konkreettisia korvausmalleja Kittilän kunta ei kuitenkaan ole esittänyt korvaustyöryhmälle.

Yllä esitettyihin kokemuksiimme perustuen Levin osayleiskaavan korvasasioista esitämme, että Tunturi-Lapin maakuntakaavaa laadittaessa selvitetään perusteellisesti ja esitetään konkreettisesti käytettävät korvausmenettelyt ja niiden rahoitusmallit, koska ilman näitä lupaukset korvauksista ovat katteettomia ja antavat väärää tietoa päätöksenteon pohjaksi ja siten myös vaarantavat yksityisten maan- ja metsänomistajien oikeusturvaa.

Kaavoituksen ohjausryhmässä Levin alueen matkailuyrittäjillä on vahva edustus kun sen sijaan maanomistajien edustus on puuttunut. Lapin liiton vastineessa on todettu, että ohjausryhmässä on alueen edustajina joka kunnasta kolme henkilöä, joista kaksi on luottamushenkilöä. Kittilän kunnan kohdalla tämä ei kuitenkaan ole toteutunut, koska ohjausryhmän Kittilää edustavista varsinaisista jäsenistä tekninen johtaja Lauri Kurula ja maanmittausinsinööri Marianne Sainio ovat Kittilän kunnan virkamiehiä ja vain Markku Molkoselkä on luottamusmies. Hänkin on Levin Hissit Oy:n hallituksen jäsen. Lisäksi muut varsinaiset kittiläläiset jäsenet Levin Hissit Oy:n toimitusjohtaja Jouni Palosaari sekä toimitusjohtaja Markku Mäkitalo ovat kiinteästi sidoksissa matkailubisnekseen oman /omien yritystensä / työpaikansa kautta. Kittilän kunta toimii myös vahvasti matkailuyrittäjänä Levin alueella. Lauri Kurula on mukana Kittilän kunnan edustajana tai yksityishenkilönä useissa matkailuyrityksissä. Lisäksi varsinaisista jäsenistä Marianne Sainio ja varajäsenistä Veli-Matti Virtanen ja Mauri Kenttälä ovat esimies-alais-suhteessa Lauri Kurulaan, Lauri Kurulan ollessa heidän esimiehensä. Näin ollen katsomme myös heidän olevan esteellisiä toimimaan ohjausryhmässä. Mielestämme Kittilän edustajat ovat esteellisiä ohjausryhmätyöskentelyssä. Esteellisyyskysymykset ovat merkityksellisiä, koska kaavaselostuksen mukaan ohjausryhmä on ollut aktiivinen ja käsitelty perusteellisesti kaavan sisältöä kaikissa vaiheissa. Ohjausryhmä on pystynyt tällä tavoin vaikuttamaan kaavan sisältöön. Vastineessa on mainittu, että Pohjois-Suomen metsänomistajien liiton edustaja edustaa maanomistajia. Hänellä ei ymmärrettävästi ole kuitenkaan mahdollisuutta perehtyä yksittäisen alueen kuten Levin ja Kätkän alueen kysymyksiin samassa määrin kuin Kittilän kunnan matkailuliiketoimintaa ja Levin matkailuyrittäjiä edustavilla ohjausryhmän jäsenillä.

Tuula Kettunen

Yhtyy edelliseen muistutukseen.

kts. ed.

Jussi Onnela ja Jukka Iivonen

Muistutus koskee maakuntakaavaa Levin osayleiskaava-alueen osalta sekä tähän alueeseen vaikuttavia kaavamääräyksiä.

Pyydämme lähettämään meille vastauksen muistutukseen.

Me emme voi pitää ohjausryhmää puolueettomana Kittilän kunnan edustajien ja Lapin ympäristökeskuksen edustajan osalta. Edellä mainitut kuuluivat Levin osayleiskaavan ohjausryhmään. Heidän toimintansa Levin osayleiskaavan valmistelun aikana on ollut puolueellista ja maankäyttö- ja rakennuslain vastaista sekä rikkonut hallintolaissa säädetyjä hallinnon oikeusperiaatteita ja hyvää hallintotapaa.

Kittilän kunnanvaltuusto hyväksyi osayleiskaavan 25.2.2008. Valitukset kaavasta ovat Rovaniemen hallinto-oikeuden käsiteltävinä. 10.6.2008

Merkitään tiedoksi.

Maakuntakaavan laatiminen on yleispiirteistä maakunnan suunnittelua, jossa osoitetaan alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteita ja maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavasta päättää Lapin liiton valtuusto ja sen vahvistaa ympäristöministeriö. Maakuntakaavan ohjausryhmän jäsenyys ei lähikohtaisesti aiheuta esteellisyyttä.

Kittilän kunnanhallitus katsoi ohjausryhmän olleen esteellinen. Kaavan kumoaminen on hyvin todennäköistä. Jos samat ihmiset toimivat maakuntakaavan ohjausryhmässä ja käsittelevät samoja alueita ja asioita, koskevat osayleiskaavan menettelyvirheet myös maakuntakaavaa. Levin osayleiskaavan yhteydessä kunnan ja ympäristökeskuksen vastineissa hallinto-oikeudelle korostettiin, ettei ohjausryhmä osallistunut päätöksentekoon. Vastineissa viitattiin kaksi ja puoli vuotta ohjausryhmän perustamisen jälkeen pidetyn kokouksen pöytäkirjaan jossa Tarja Outila muistuttaa ohjausryhmän roolista eikä ohjausryhmä Outilan mukaan osallistu päätöksentekoon. Vastineissa ei ollut mainintaa edellisen pöytäkirjan kohdasta, jossa ohjausryhmä listasi muutokset, jotka se tekee kaavaehdotukseen. Tällainen toiminta ei ole puolueetonta. Tarja Outila osoitti puolueellisuutta myös hallinto-oikeudelle antamansa vastineen perusteluissa. Vaikka ympäristökeskus puolsi valitusta pääosin, ei mitään perusteluita valituksen puolesta esitetty, mutta valitusta vastaan esitettiin ontuvimmatkin perustelut kuten edeltä käy ilmi. Me emme tiedä miten ohjausryhmä on toiminut maakuntakaavan osalta, mutta sen tiedämme, ettei Tarja Outila ole oikea henkilö sen toimintaa osallistumaan.

Kittilän kunta esti toistuvasti paikallisten pääsyn ohjausryhmään. Ainoan edes välillisesti paikallisia edustava äänivallaton jäsen ohjausryhmään hyväksyttiin kaksi vuotta ohjausryhmän perustamisen jälkeen. Tällöinkin kunnanhallitus edellytti (9.1.2007), että henkilö on esteetön eli hän ei saa omistaa maata kaava-alueelta eivätkä hänen lähisukulaisensa saa omistaa maata kaava-alueelta.

Ainoa jäsen ohjausryhmässä, jonka kohdalla kummatkin esteellisyyshedellytykset täyttyivät, oli Levi Ski Resortsin toimitusjohtaja Jouni Palosaari. Hän oli ohjausryhmän jäsenenä alusta saakka, vaikka asiasta toistuvasti huomautettiin. Kunta asetti Jouni Palosaaren eri asemaan muiden maanomistajien suhteen.

Ohjausryhmään kuului myös Levi Ski Resortsin hallituksen puheenjohtaja ja hallituksen jäsen. Miksi yksittäinen matkailuyritys saa kolme edustajaa ohjausryhmään, mutta paikallisten pääsy sinne estetään? Tähän kysymykseen ei yleiskaavan valmistelun aikana saatu vastausta. Samat henkilöt ovat nyt maakuntakaavan ohjausryhmässä. Samoissa ohjausryhmissä toistuvasti toimivien ja samojen yritysten johdossa olevien henkilöiden välille muodostuu siteitä, jotka estävät objektiivisen toiminnan toiseten etujen suhteen.

Jouni Palosaari edustaa yhtä yritystä erikseen ja Levin matkailua yleensä, mutta hänen lähisukulaistensa merkittävä rooli alueen matkailussa ja heidän omistamansa maat aiheuttavat sen, ettei hän voi toimia objektiivisesti heidän etujensa suhteen. Yleiskaavan virheet eivät ole hänen syytään vaan niistä ovat vastuussa kunta ja muut kaavan valvonnasta vastanneet, mutta hänen ei olisi tullut olla Levin osayleiskaavan ohjausryhmässä eikä hänen saisi olla myöskään Tunturilapin maakuntakaavan ohjausryhmässä.

Keskeinen valitusperuste osaltamme oli yhdenvertaisuusperiaatteen rikkominen. Kõngäs on suurimmaksi osaksi valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Tältä alueelta on merkitty vain yksi pelto MA-alueeksi. Loput Kõnkään pelloista on kaavoitettu kyläalueeksi tai eräässä tapauksessa pientaloalueeksi. Tämä ainoa pelto muutettiin kyläalueesta MA-alueeksi. Perusteluiksi kaavanlaatija mainitsi mm. etäisen sijainnin kunnallistekniikkaan liittämisen kannalta. Tämä alue ei ole kulkureittien varrella vaan sijaitsee joen toisella puolen, joten perustelu on varsin looginen. Tuskin on kuitenkaan valtioneuvostonpäätöksen hengen mukaista, merkitä ainoastaan rakentamiseen soveltumaton etäinen alue maisemallisesti arvokkaaksi, jos kylä on täynnä maisemallisesti arvokkaita pelloja teiden varsilla.

Kaavanlaatija löysi Kõnkäältä kaksi muuta maisemallisesti arvokasta peltoaluetta, toisen metsän keskeltä ja toisen välittömästi valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ulkopuolelta. Jälkimmäinen alue ei ole kauniimpi, avoimempi tai kunnallistekniikkaan liittämisen

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukainen Kõnkään valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on maakuntakaavassa osoitettu kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeäksi alueeksi (ma 5936). Kaavamääräyksen mukaan alueen suunnittelussa on turvattava merkittävien kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen. Maakuntakaava ohjaa alempiasteista suunnittelua, jossa ratkaistaan merkinnän toteutumistapa.

kannalta huonommalla paikalla kuin kylän muut pellot. Ainoa ero, valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ulkopuolella olemisen lisäksi, on se, että pellot sijaitsevat Jouni Palosaaren sedän ja sisaren matkailuyritysten välissä.

Olemme muistutuksissa ja valituksessa esittäneet kuvin ja kartoin useiden sivujen faktaperustelut sille, että tämä merkintä ei ole yhdenvertainen.

Kunta on ainoana vastaperustelunaan esittänyt kaavanlaatijan/ohjausryhmän tahdon. Mitään johdonmukaisuutta päätöksen tueksi ei ole olemassa, päinvastoin merkinnät eivät voisi olla epäloogisemmat. Aluksi ne oli merkitty MU-alueiksi, joilla auraus ja äestys olisivat olleet kielletty. Kun MU-merkintä jouduttiin poistamaan kohtuuttomana, nousi esiin peltojen maisemallinen arvo. MA-alueiksi merkittiin tien toinen puoli kokonaan Jouni Palosaaren sisaren maihin asti, toiselta puolen vain hänen sedän maiden levyinen kaistale, vaikka pellot sillä puolen olisivat avoimemmat ja laajemmat. Ympäriällä olevat maat on merkitty normaaliksi AT-kyläalueeksi. Ilman perusteluita ja johdonmukaisuutta merkinnät ovat pelkkää mielivaltaa.

Me emme voi tämän ja muiden valitusperusteiden vuoksi pitää ketään Levin osayleiskaavan ohjausryhmään kuulunutta puolueettomana. Kittilän kunnan vastineen perusteella kaikki puolestaan tapahtui oikein ja laillisesti. Ympäristökeskus piti valitusta kolmen asiakohdan (mm. MA-alueen) osalta perusteltuna, muttei ottanut kantaa laillisuuskyseen.

Oikeus ratkaisee asian ja ratkaisu vaikuttaa suoraan myös maakuntakaavaan. Jos yleiskaava kumotaan, mitään siihen perustuvaa valituksen alaista asiaa ei voida hyväksyä maakuntakaavassa.

Rannan suuntainen kulkuyhteys

Kulkuyhteyttä on mahdoton turvata kyläalueilla rantaan ulottuvien pihojen vuoksi. Sitä on mahdoton turvata pelloilla ja rantaan ulottuvilla laitumilla. Jos jonkinlainen määräys kulkuyhteydestä kaavaan merkitään, sen tulee perustua täysin jokamiehenoikeuteen. Tämä tulee myös selvästi kirjoittaa määräykseen. Pelkkä selostusosassa oleva tulkintaohje ei riitä. Kaavaan merkittynä rajaamaton määräys mahdollistaa yleis- tai asemakaavaan merkityn kulkureitin tai ulkoilureitin suunnittelun mihin rannalle tahansa. Me emme ole koskaan estäneet ketään rantaautumasta veneellä tai kulke- masta rannoilla, mutta tämä perustuu normaaliin kohteliaisuuteen ja vie- raanvaraisuuteen. Vieraanvaraisuuteen ei kuitenkaan kuulu se, että lai- dunaita joudutaan poistamaan, koska japanilainen turistiryhmä haluaa käydä ihailemassa rantasaunan arkkitehtuuria.

Asumattomien jokiosuukien rantojen raivaaminen edistäisi mielestämme paljon enemmän ihmisten viihtyvyyttä ja matkailua kuin kaavassa oleva määräys kulkuyhteydestä. Levin osayleiskaavassa olevan määräyksen mukaan rantojen raivaaminen 50 metrin suojakaistaleella on rajoitettua ja luvanvaraista. Tämä estää tehokkaasti kulkuyhteyksien syntymisen kylien ulkopuolelle. Meille ei ole selvää mihin niitä kulkuyhteyksiä halutaan tur- vata, kyliin vain niiden ulkopuolelle.

Meillä ei ole mitään tätä määräystä vastaan kunhan se kirjoitetaan niin selvästi, ettei sitä voida käyttää väärin hyväksi. Sen tulee perustua selkeä- sti ja rajoitetusti jokamiehenoikeuteen.

E-alue Veitservasassa

E-alue Veitservasassa tarkoittaa E-1-aluetta yleiskaavassa. Olemme valittaneet tästä merkinnästä eikä sitä voida hyväksyä maakuntakaavassa ennen kuin yleiskaava on saanut lainvoiman. Alue on tarkoitettu ajoharjoittelualueeksi eikä meillä ole mitään itse merkintää vastaan, mutta yleiskaavaan sisältyy tätä aluetta koskevia rajoituksia. Olemme vaatineet rajoitusten tai alueen poistamista yleiskaavasta.

Ajoharjoittelualue merkittiin Veitservasaan, koska poromiehet vastustivat Muoniontien länsipuolella olevaa aluetta. Me hyväksyimme tämän. Kun poromiehet ja yrittäjät sopivat asian, alue merkittiin nykyiselle paikalle, mutta Veitservasaan jätettiin reservialue, koska perustelun mukaan niille on Lapissa tarvetta. Emme vastustaneet reservimerkintääkään, mutta vastustimme merkintään liittyviä rajoituksia maankäytössä. Me emme voi

Täydennetään selostusta.

Tarkennetaan määräyksen tulkintaa selo- tukseen. Määräys toimii suunnitteluohjeena alempiasteiselle suunnittelulle.

Maakuntakaavan E-merkintä ei tuo alueelle maankäytön rajoituksia. Alueen toteuttaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnitte- lussa tai lupamenettelyssä.

hyväksyä olemattomin perustein määräämättömäksi ajaksi merkittyjä maankäyttörajoituksia.

Muoniontien länsipuolella sijaitsevan alueen yrittäjä toimi esimerkillisesti alueen suhteen. Hän neuvotteli maanomistajien kanssa alueesta ja sen jälkeen poromiesten kanssa haitoista. Veitservasan alueen osalta Kittilän kunta on lähtenyt perä edellä puuhun. Mitään yrittäjään ei ole tiedossakaan ja silti kunnan valitsemaan paikkaan merkitään yli kaksi kertaa suurempi alue. Yrittäjän tulisi saada valita alue ja sen jälkeen neuvotella kaikkien osapuolten kanssa. Näin saadaan kaikkia tyydyttävä ratkaisu.

Vapaa rantaviiva

Maakuntakaavan perusteella esimerkiksi Könkäälle ei saisi rakentaa kuin puolelle rantaviivasta. Tämä määräys on kohtuuton ja se tulee poistaa kaavasta. Tarkasta vapaan rantaviivan määrittelystä on luovuttava. Yleis- ja asemakaavoituksella tulee voida ratkaista yksityiskohtaisen rakentamisen toteuttaminen.

Kaikkea rakentamista ei voi keskittää keinotekoisesti merkittyihin keskukseen. Tämä määräys tulee aiheuttamaan ainoastaan kilpajuoksun rakennusluvista. Rantojen rakentaminen tulee ratkaista yleis- ja asemakaavoituksella kokonaisvaltaisesti, harkiten ja yksittäisten alueiden erityispiirteet huomioon ottaen. Rakennusoikeuden rannoille on jakauduttava tasapuolisesti kaikille maanomistajille.

Könkään asema

Yleiskaavassa Kōngästä käsiteltiin lähinnä Levin satelliittina. Maakuntakaavassa tilanne näyttää huolestuttavasti samalta. Matkailun vetovoimaa on ulotettu Könkäälle. Tällä mv-merkinnällä osoitetaan matkailun ja virkistykseen vyöhykkeitä, joihin kohdistuu alueidenkäyttöllisiä kehittämistarpeita ja niiden yhteensovittamista. Selvää näyttää olevan, että Levi on matkailun alue ja Kōngäs virkistysalue, ja että edellä mainitut pellot yhteen sovitetaan viereisten matkailuyritysten tarpeisiin.

Könkäästä on mv-alueeksi merkitty melko keinotekoinen osa. Matkailuyrityksiä ja arvokasta maalaismaisemaa on jätetty merkinnän ulkopuolelle vailla selkeää perustetta. Koska merkittävimmät pellot Könkään mv-alueella on kaavoitettu yleiskaavassa pientaloalueeksi, merkinnän voi katsoa kohdistuvan ainoastaan eteläosan peltoihin ja matkailuyrityksiin.

Könkäälle on merkitty myös maaseudun kehittämisen kohdealue. Kōngäs nähdään maalaiskylä, mitä se osin onkin, mutta Kōngäs ei ole maalaiskylä Levin matkailua varten vaan se on maalaiskylä, koska maatalous on ollut sen pääelinkeino. Jos joku elinkeino ei kannata, ei sitä voida pakolla saada jatkumaan. Tosiasia on, että maatalous tulee koko ajan vähenemään. Tämän vuoksi ihmisten täytyy löytää uusia elinkeinoja.

Könkäälle muuttuu jatkuvasti uusia ihmisiä, joilla ei ole mitään tekemistä maatalouden kanssa. Nämä ihmiset käyvät töissä kaivoksella, kirkonkylällä tai Sirkassa. Useat tulevat Könkäälle, koska haluavat pois Sirkkan ahtautesta. Jos nämä ihmiset haluavat rakentaa Könkäälle, ei ole oikein heitä, maanomistajia tai kylää kohtaan estää sitä, vain koska tietty matkailun osa sitä vaatii. Kōngäs on elävä kylä eikä siitä saa tehdä matkailureservaattia. Kaavassa voidaan vaatia avoimien peltöjen säilyttämistä avoimina, mutta todellisuuden kanssa tällä ei ole mitään tekemistä. Pellot säilyvät avoimina niin kauan kuin maatalous on kannattavaa. Maatalouden loppumisen jälkeen on viljelijänkin saatava leipänsä jostakin.

Yritimme ehdottaa kunnalle yleiskaavan valmistelun aikana, että ennen kaavan voimaantuloa sovitaan korvauksista haittojen osalta. Korvauksessa voisi ottaa huomioon mahdollisesti saatu rakennusmaa ja sen jälkeen laskea onko haittoja kärsinyt saanut pinta-alan suhteutettuna muita vähemmän rakennusmaata. Jos kaavasta on joillekin enemmän haitta kuin hyötyä, tulisi haitat korvata. Jos maanomistajan maiden kokonaisarvo laskee kaavoituksen johdosta, tulee haitat korvata. Kaavan lähtökohta on se, että siitä on enemmän hyötyä kuin haittaa. Jos joku hyötyy suoraan toisen kustannuksella, tulee tästä maksaa korvaus tai jättää merkintä tekemättä.

Korvaus olisi voinut olla esimerkiksi kunnan ja merkinnöistä hyötyvien

Maakuntakaava toteuttaa maankäyttö- ja rakennuslain sekä valtakunnallisten alueidenkäyttöavoitteiden vaatimuksia. Maakuntakaavan toteuttaminen ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Rantarakentamisen mitoitus käsitellään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti.

Maakuntakaavan merkinnät ja aluevaraukset ovat yleispiirteisiä. Kehittämisen kohdealueiden merkitseminen perustuu analyysiin yhdyskuntarakenteesta, väestöstä ja palveluista. Edullisimmat alueet on merkitty kehittämisen kohdealueina.

Valtakunnallisten alueidenkäyttöavoitteiden mukaan ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön.

matkailuyrittäjien maksama korvaus tai vastaavan arvoisen rakennusmaan antaminen kunnan maista. Kittilän kunta kaavoitti huomattavan osan maistaan rakennusmaaksi, joten mahdollisuus maiden vaihtoon olisi ollut. Kaavamerkinnällä on helppo tehdä maista maisemallisesti arvokkaita, mutta todellisen arvon määrää se, mitä niistä ollaan todellisuudessa valmiita maksamaan. Kittilän kunnalle ja matkailuyrittäjille näillä mailla ei näytä olevan arvoa muuta kuin ilmaiseksi saatuna. Tätä on mahdoton hyväksyä.

Jos kaavoissa hyväksytään yksipuolisesti määräys peltojen avoimuudesta, seurauksena on se, että maatalouden loppumisen jälkeen peltojen annetaan kasvaa pajua kymmenen vuotta, jonka jälkeen ne ovat taas hyötykäytössä rakennusmaana. Ketään ei voi velvoittaa hoitamaan maitaan vain naapurin iloksi.

Köngäs tulee merkitä keskuskyläksi (at) ja näin turvata sen monipuolinen kehittäminen. Keskuskylät on asetettu mm. rakentamisen osalta parempaan asemaan kuin muut kylät ja Köngäs on elinvoimaisimpia kyliä Kittilässä emmekä näe muuta syytä merkinnän puuttumiselle kuin matkailun sokean suosiminen.

Jos Köngästä käsitellään maakuntakaavassa vain Levin matkailun ehdoilla, tulee se merkitä RM-alueeksi. Matkailun vetovoima-alueita ei tule ulottaa kyliin, jos niitä ei samalla merkitä RM-alueeksi.

Peltojen säilyttämistä koskeva määräys on poistettava merkityksettömänä. Jos kunta ei yksityiskohtaisessa kaavoituksessa kunnioita edes valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita, jää määräyksen ainoaksi merkitykseksi oikeuttaa mielivaltaisen maiden merkitseminen. Peltojen säilyttämisestä tulee päättää yleis- ja asemakaavoissa ja tällöin päätös tulee perustaa konkreettisiin faktoihin. Määräys antaa oikeuden evätä rakennuslupa millä tahansa pellolla, jonka kunta katsoo täyttävän määräyksen ehdot. Tämä määräys mitätöisi yleiskaavan kumoamisen vaikutuksen ja tämän vuoksi emme voi sitä hyväksyä.

Keskuskyliksi on yhdyskuntarakenneanalyysin perusteella merkitty kunnan osansa keskuskylät (tässä osassa Kittilää Sirkka ja Raattama).

??????

Viittaus kaavaselostukseen

Kaavakartan ja -määräysten yhteydessä ollut viittaus kaavan selostusosaan häiritsee kaavan selkeyttä. Kaavakartta ja -määräykset tulisi laatia niin tarkasti, että niiden perusteella voi tulkita kaavan sisällön. Useampaa kuntaa koskevan maakuntakaavan toistasataisivuisen selostusosan voi tulkita tarkoittavan sitä, mitä sen kulloinkin halutaan tarkoittavan.

Tavalliselle ihmiselle kaavan merkityksen tajuaminen on riittävän vaikeaa pelkän kartan ja merkintöjenkin perusteella. Jos selostusosan kaikki merkitykset joutuu tulkitsemaan, on tehtävä liian vaikeaa. Selostusosalle ei tule antaa sitovaa vaikutusta. Kaavakartan ja -määräysten tulee olla riittävän tarkkoja ja yksityiskohtaisia.

Selostusosa ei ole vahvistuva asiakirja eikä sillä ole oikeusvaikutuksia.

Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen ja joustava kaavamuoto.

Lopuksi

Kittilän kunta esiintyy hallinto-oikeudessa huomattavasti useammin kuin kunnan koko huomioon ottaen voisi olettaa. Kunnan on helppo syyttää valittajia ”kiusamielisten” valitusten laatimisesta, mutta kunnan olisi hyvä tutkia myös omaa rooliaan.

Kittilälehti teetti ennen yleiskaavan hyväksymistä Suomen gallupilla kyselyn, jonka mukaan kolmannes kuntalaisista ei luottanut kuntaan. Kaksi kolmannesta katsoi kunnan panostavan liikaa matkailuun. Niitä kuntalaisia, joiden mielestä kunta panostaa matkailuun liian vähän, oli vähemmän kuin kunnassa on matkailuyrittäjiä. Kunnassa vallitsee hyvin matkailukeskeinen ajattelutapa. Helposti saattaa unohtua, että kunta on olemassa kuntalaisia eikä matkailua varten.

Me olemme valittaneet Kittilän kuntaa koskevasta asiasta vain kaksi kertaa hallinto-oikeuteen. Ensimmäisellä kerralla asia koski Jouni Palosaaren sisaren matkailuyritykseen suunniteltua ulkoilureittiä. Valitus perustui ulkoilulain ja oikeusperiaatteiden vastaisuuteen. Korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksen 13.3.2008. Reittiä muutettiin kohtuullisemmaksi ja päätös on nyt saanut lainvoiman. Toinen valitus koskee yleiskaavaa. Perusteena ovat maankäyttö- ja rakennuslain sekä oikeusperiaatteiden vastai-

<p>suus.</p> <p>Molemmissa valituksissa on kolme samaa ongelmaa. Ne koskevat samaa aluetta, niissä ei ole noudatettu oikeusperiaatteita ja molemmissa tapauksissa ympäristökeskus hyväksyi liian helpolla kunnan näkemyksen. Toivomme, ettei samojen syiden vuoksi tarvitse enää tehdä kolmatta valitusta. Kaikkien lainkäyttäjien tulisi muistaa Olaus Petrin tuomarinohje: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei voi olla lakikaan”. Jos lähdetään siitä, että sovitetaan päätöksentekijän tahto lakiin, voidaan ehkä täyttää lainkirjain, mutta jos oikeusperiaatteita samalla loukataan, ei päätös voi olla laillinen. Oikeusperiaatteiden noudattaminen on helppoa. Niiden noudattamiseksi ei tarvitse lakia taivuttaa. Riittää se, että tekee niin kuin on oikein ja kohtuullista.</p>	
<p>Pasi Koivumaa</p> <p>Muistuttaisin seuraavista kohteista, joita ei löytynyt Tunturilapin maakuntakaava ehdotuksesta.</p> <p>Pohjavesialueista pitäisi tehdä tarkempi selvitys, koska pohjaveden käyttö lähteistä on yleistä esitetyllä kaava-alueella. Oheisessa kartassa on joitakin tiedossani olevia pohjavesialueita. Käytössä ja käyttöön otettavaksi suunnitellut, tiedossani olevat pohjavesialueet Kolarin kunnan alueella on merkitty ohessa olevaan karttaan merkinnällä P.</p>	<p>Maakuntakaavassa on osoitettu suurimmat, pääasiassa 1. luokan pohjavesialueet. Alueella voi olla pienempiä pohjavesialueita, joita ei merkitä maakuntakaavaan.</p>
<p>Kulttuuriperinnön takia tärkeitä alueita olen merkinnyt oheiseen karttaan merkinnällä H. Kulttuuriperinnön kannalta tärkeä esihistoriallinen alue on Kolarin kunnassa Pasmajärven Tirroniemi</p>	<p>Maakuntakaavaan on merkitty museoviraston luokittelemat muinaisjäännekohteet. Kaikki muinaisjäännekohteet ovat muinaismuistolain nojalla suojeltuja.</p>
<p>Eero Kurkinen ja Aarne Nikka</p> <p>Esitämme, että Lapin maakuntakaavaehdotusta ei hyväksyttäisi, vaan se siirrettäisiin jatkovalmisteluun ja siinä olisi huomioitava seuraavaa: Olisi laadittava koko Ounasjoen alueen kattava tulvasuojelusuunnitelma. Ennen tulvasuojelusuunnitelman laatimista olisi kuitenkin selvitettävä 1. tulvasuojelua koskevat kansalliset ja Euroopan unionin tulvasuojelua koskevat säännökset, 2. tulvariskikartoitus ja 3. tulvariskikartta. Tulvasuojelua koskevien säännösten selvittämisen olisi tarpeellista, jotta voitaisiin huomioida ympäristövaatimukset ja muun kuin maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset. Selvityksen hankkimisesta tietävästi on neuvoteltu Lapin liiton kanssa jo vuosi sitten. Selvitys oli sovittu hankittavaksi vuoden 2009 alussa. Tulvasuojelu vaatisi tällaisia selvityksiä kaavasta riippumatta, mutta näiden välillä on täysin sitova yhteys, mistä ei ole välitetty. Selvitys sisältäisi erityisesti kansalaisten oikeuksien tarkastelua, joka maakuntakaava tai -kaavoitus ei välittömästi tee. MRL:n 26 § asettaa kaavalle sisältövaatimuksia. Sen nojalla on tehtävä kaavoitusselvitys juuri erityiseen alueelliseen tarpeeseen eli tulvasuojeluun. Nyt tämä on kokonaan tekemättä. Säännöksessä edellytetään edelleen, että maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaatimukset on otettu huomioon. Tulvasuojelussa on aina kyse tästä. Säännös edellyttää jo maakuntakaavan vaatimalla tavalla edellisten selvittämistä. Usean säännöksen perusteella voidaan päätellä, että koko tulvasuojelun ratkaisu palautuu ratkaisuun siitä, miten joen eri käyttövaatimukset ja myös maakunnan tarkoituksenmukainen aluekehitys, vesivarojen käyttö ja muut seikat yhdessä otetaan huomioon. Sen kannalta on selvitettävä myös altaiden vaikutuksia ja vaihtoehtoja. Maakuntakaavassa voidaan määrittellä sekä rakentamisen että suojelun tapaa eli antaa vastaavia määräyksiä. Vielä on huomattava, että tulvasuojelua koskevat rakenteet aiheuttavat rakentamisrajoituksen sen vuoksi, että kyse on teknisen huollon verkostosta. Maakuntakaava ja tulvasuojelu koskevat usean kunnan aluetta. Tämän vuoksi tulvasuojelusta määrittely on oltava kaavassa. Edellä esitetyn perusteella katsomme, että maakuntakaavan hyväksymiselle ei ole perusteita</p>	<p>Maakuntakaavamääräyksessä tulvadirektiivi on huomioitu sillä tasolla kuin se tässä vaiheessa on mahdollista ottaa huomioon.</p>
<p>Ulla-Maija Syväjärvi</p> <p>Tunturi-Lapin Maakuntakaavaan merkittäväksi</p>	

<p>1. Kulttuurihistoriallinen vanha postireitti Kirunasta Kautokeinoon kulkee Karesuvannosta Syväjärven kautta Hietakeron yli rajalle. Saman polun varrella sijaitsee Unecon maailman perintö kohde Stuornahaivi. Se on Enonteköllä sijaitseva "Struuvun ketjun" kohde, jolla on selvitetty maan kokoa ja muotoa 1800-luvulla. Toivon, että saadaan tämä polku merkityksi Tunturi-Lapin Maakuntakaavaan. Polun kunto on tosi huono, ja sen kunnostaminen vaatii varmaan olemista maakuntakaavassa saadakseen kunnostusta. Mönkijällä polku tuhoutuu vuosi vuoden jälkeen pahemmaksi, kun ei pitkospuita kunnosta kukaan. Rajavartiosto on lopettanut kunnostuksen kymmenisen vuotta sitten. Polku pitää saada kaavaan jotta luonto säilyisi siistinä ja kauniina, jollainen se on; Hiekkaisia harjuja ja jänkkää aina välillä. Luonnon vuoksi polku pitää saada kuntoon. Siellä poromiehet kulkee ja kalassa kävijät sekä mökkiläiset.</p>	<p>Reitti on Tarvantovaaran erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa polkuna. Kaikkia reittejä ei ole tarkoitus merkitä maakuntakaavaan, vain seudullisesti edustavimmat.</p>
<p>2. Melonta reittejä on myös täällä Karesuvannon alueilla. Hietajoki on oiva melottava, paikoin risukkoinen mutta kun sitä pitkin kuljetaan niin reitti yleensä avartuu. Latva vesille pääsee mukavasti Syväjärven polkua pitkin, varsinkin jos se korjataan. Retkeilijät raahaavat kanoottinsa itse taikka palkkaavat kylältä kuljetuksen kanoottilleen.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>3. Lavijoki taikka Pahtajoki joksi se on kartassa nimetty, sopii melontaan ja kalastukseen.</p>	<p>Täydennetään selostusta.</p>
<p>4. Esihistoriallisia peurankuoppia on Syväjärven polun varressa.</p>	<p>Tunturi-Lapin kiinteät muinaisjäännökset – kansiossa on inventoituna peurankuoppia Karesuvannosta pohjoiseen. Kohteita ei ole kuitenkaan luokiteltu maakunnallisesti / seutukunnallisesti arvokkaiksi.</p>
<p>5. Uijajärvellä on vanha asuinkenttä. Samoin Syväjärvellä on asuttu ja eletty ikiaikaan. Postireitti on kulkenut ja järvi ja luonto elättänyt perheet ennaaikaan.</p>	<p>Maakuntakaavaan merkitään vain inventoidut, vähintään seudullisesti merkittävät kohteet.</p>
<p>Manu Friman ma 6091 Kunta: MUONIO SALMIJARVEN ERAMAATILA Salmijärvi ei säästynyt sodalta, saksalaiset ottivat neljä asukasta vangiksi ja polttivat tärkeimmät rakennukset. Nykyinen päärakennus oli välirauhan aikana hakattu kehä viereisen Salmivaaran päällä, josta se siirrettiin vanhan muurin ympärille sodan jälkeen, Myöskin navettarakennus, aitta ja sauna on rakennettu sodan jälkeen entisten rakennusten paikalle, kylläkin pienempinä, kuin alkuperäiset. Huomionarvoista on myöskin että ko. kohde on inventoitu valtakunnallisesti arvokkaaksi perinnepiotoopiksi (Kalpio Satu ja Bergman Tarja, Lapin perinnemaisemat, 1999, Lapin Ympäristökeskus). Myöskin järven Salmivaaran puoleisen metsämaiseman säilyttäminen on kohteen kannalta tärkeä, Tilan raja kulkee 100-200 metrin etäisyydellä järvenrannasta, vaaran yläosa on metsähallituksen omistama. Metsänkäsittely vaaran järvenpuoleisella osalla ja vaaran laella tulisi tapahtua harsintahakkuina (maisemahakkuina) ei rajumpina uudistushakkuina. Tilan omistaja on kunnostanut rakennukset (osittain museoviraston ja osittain ympäristökeskuksen avustuksella). Karjalato ja Liiteri ovat vielä nostamatta ja kunnostamatta. Myöskin vainiot on niitetty omistajan toimesta.</p>	<p>Korjataan ja täydennetään aluekuvausta.</p>

TUNTURI-LAPIN MAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA ESITETYT MUISTUTUKSET JA LAUSUNNOT SEKÄ NIIHIN ANNETTAVAT VASTINEET

Ehdotusvaiheen kuuleminen 1.6.-30.6.2009

Norjan ja Ruotsin kunnat sekä viranomaiset

Lausunto	Esitys vastineeksi
<p>Fylkesmannen i Finnmark (Finnmarkin maaherravirasto) Viittaamme kirjeeseen, joka koskee lausunnolla olevaa Tunturi-Lapin kaavaehdotusta. Maaherranvirastolla ei ole huomautettavaa kaavaehdotukseen.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>Storfjord kommun Storfjordin kunta antaa seuraavan lausunnon ”Lausuntopyyntöön 2009.5.27” liittyen: Storfjordin kunta viittaa 2.4.2008 päivättyyn kirjeeseen ”INNSPILL TIL AREALPLAN I FJELL-LAPPLAND REGIONEN” (Ehdotuksia Tunturi-Lapin alueen kavasuunnitelmaan) ja pyytää, että tämä kirje otetaan mukaan osaksi lausuntoa yhdessä seuraavan kanssa:</p> <p>A) LIIKENNEVERKOSTO JA REITIT Valtatie 21 – E8 Kansallinen kuljetussuunnitelma (NTP) 2010 – 2019 Suurkäräjät hyväksyi kansallisen kuljetussuunnitelman 11.6.2009. E8 parannetaan Suomen rajalta Tromssaan yli miljardilla norjan kruunulla tämän ajanjakson aikana ja parannustyö on osa Norjan satsausta pohjoisiin alueisiin. Työ käynnistyy ensiksi Skibotnin laaksossa 2010–2014, välille Suomen raja – Skibotn on arvioitu käytettävän yhteensä 280 miljoonaa Norjan kruunua. Storfjordin kunta odottaa, että valtatie 21 – E8 parannustyöt norjalais-suomalaiselta rajalta Kilpisjärveltä Kaaresuvantoon lykätään ja toteutetaan samanaikaisesti.</p> <p>Jäämerenrata – rautatie Kolari/Skibotn Norjan viranomaiset tekevät selvityksen mahdollisuuksista kuljettaa tavaraa rautateitse Norjasta Suomeen kansallisen kuljetussuunnitelman puitteissa. Storfjordin kunta on jo tehnyt esiselvityksen, ”Mulighetsstudie Ishavsbanen – jernbane Kolari – Skibotn” (Jäämerenradan mahdollisuusselvitys – rautatie Kolari – Skibotn). Toteutukseen osallistuivat Enontekiön, Muonion ja Kolarin kunnat sekä Tornionlaakson neuvosto. Norjan puolelta osallistuivat Storfjordin kunnan lisäksi: Tromssin maaherravirasto, Tromssin maakuntahallinto, Kåfjordin kunta ja Lyngenin kunta sekä Troms Kraft A/S. Syvässä Lyngenin vuonossa on paremmat mahdollisuudet malmin ja muun tavaran laivaukseen verrattuna laivaukseen Perämereltä; 300 000 tonnin laivat voivat tulla Skibotnin jäävapaaseen satamaan koko vuoden. Ympäristöllisestikin voitot ovat suuret kuljetettaessa meritse ja rautatiellä. (vertaa mahdollisuusselvitys). Storfjordin kunta odottaa, että Suomen viranomaiset tekevät oman osansa Kolari – Skibotn rautatiehen liittyen.</p> <p>Kelkkareitit ja vapaa-ajan perusreitit Viittaamme lausuntoon 2.4.2008. On tärkeä muodollistaa näiden kolmen maan kuntien ja viranomaisten välistä reitteihin liittyvää yhteistyötä tällä alueella. Yhteisiä merkintästandardeja ja karttakoordinaatteja on kehitettävä.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
<p>B) VOIMAJOHDOT Norjan Statkraft rakentaa 420 kV-voimajohdon Balsfjordista (Skibotnin</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>

kautta) Hammerfestiin (vertaa Goljat kentän – kaasukentän rakentaminen). Siinä yhteydessä on tärkeä ajatella siirtoverkkoa Norjasta Suomeen Kilpisjärven kautta. Storfjordissa ja Tromssissa on suuria käyttämättömiä uusiutuvia energiaresursseja: tuulivoima, vesivoima ja aaltovoima. Skibotnin laaksossa, 30 km Kilpisjärveltä, on suuri vesivoimala joka palvelee suurta osaa Tromssin maakuntaa. Tänä päivänä ei ole siirtojohtoja Suomeen; tämä pitäisi tulevaisuudessa olla yhteinen resurssi.

EHDOTUKSIA TUNTURI-LAPIN ALUEEN KAAVASUUNNITELMAAN

Storfjordin kunta on Tromssin maakunnan ainut kunta, jolla on päätieyhteys Suomeen/Suomesta. Meillä on myös moottorikelkkaliikenteen rajanylityspaikka Kilpisjärvellä. Suomen läpi kulkevalla yhteydellä on suuri merkitys kuljetuskäytävänä muuhun EU:hun/EU:sta. Siksi Storfjordin kunnan mielestä on tärkeä tehdä ehdotuksia Tunturi-Lapin alueella tehtävään suunnittelutyöhön. Tämä on myös tärkeä Enontekiön ja Storfjordin kuntien välisessä lähialueyhteistyössä.

Kaavaehdotuksesta:

Tunturi-Lapin seutukunnan päätavoite on kehittää omaleimaista, korkeatasoista ja kansainvälistä matkailualueutta sekä luoda asukkaille monipuolista työtä ja toimeentuloa.

STORFJORDIN KUNNAN EHDOTUKSET

1. E8/Valtatie 21 Kilpisjärvi - Tornio

Kilpis-Tornion tien tason parantaminen on priorisoitava

- Tieosuus on kansainvälinen matkailutie/kantatie, myös tunnettu Revontulentie nimellä
- Tieosuus on tuoreen kalan ja tavarankuljetusväylä EU:hun/EU:sta

2. Rautatie (Kolari – Skibotn/Tromssa)

Suomen läpi kulkeva rautatie tulee olemaan Norjalle tärkeä kuljetusväylä tavarankuljettamiseen idästä ja EU:sta/itään ja EU:hun. Satsaus pohjoisiin alueisiin keskittyy enemmän ympäristönäkökohtiin, kuten kuljetusten siirtämisen maanteiltä rautateihin. Skibotnin satama on muuten jäävapaa.

a. Tavarankuljetukset

- Rautamalmi
- Lohi/tuore kala
- Muut tuotteet

b. Henkilökuljetukset

- Lisääntyvä panostus matkailuun lisää ympäristöystävällisen kuljetuksen tarvetta
- Rautatie, vaihtoehto lentokuljetukseen, johon tulevaisuudessa tullaan kohdistamaan paljon rajoituksia

c. Suomalais-norjalainen selvitys Kolari/Skibotn rautatieyhteyden vaikutuksista

3. Kilpisjärvi

a. Alueen ympäristöön ja estetiikkaan keskittyvä kokonaissuunnittelu

b. Vaellusreitit

- Norjalais-suomalainen yhteistyö rajakunnissa yhteisistä reiteistä ja kartoista

c. Alppilajikeskus

d. Moottorikelkat

- Alueen varustaminen kansainväliselle moottorikelkkareitille vähentää meteliä ja luvatonta ajamista

Ostoskeskus rakennuksineen lisää muuttamista alueelle. Tämä voi vaikuttaa myös norjanpuoleisille alueille.

Merkittään tiedoksi.

Tie merkitty merkittävästi parannettavaksi välillä Palojoensuu-Kilpisjärvi-Norjan raja

Jäämeren rata on osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä; Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys. Kehittämisperiaatemerkinällä osoitetaan tulevaisuudessa selvittäviä yhteyksiä. Kaavan voimassaoloaika huomioon ottaen merkinnöillä voi olla vaikutusta selvitysten käynnistymiseen.

Maakuntakaavan tavoite on saada runkoreitit virallisiksi reiteiksi.

Täydennetään kaavaselostusta.

Täydennetään selostusta rajat ylittävien vaikutusten osalta.

Banverket

Banverket on lukenut selvitysmateriaalia suurella mielenkiinnolla ja haluaa esittää seuraavaa:

Merkittään tiedoksi.

Uusi rautatie

Ruotsin Pajalan ja Suomen Kolarin alueilla on kaivosnäkökulmasta katsottuna mielenkiintoisia rautamalmiesiintymiä. Ruotsin puolella esiintymät ovat Tapulissa, Pellivuomassa ja Stora Sahavaarassa. Suurien määrien kuljettamiseen tarvitaan tehokkaita kuljetusjärjestelmiä satamaan. Banverket on aloittanut suunnitteluprosessin käynnistämällä esitutkimuksen (prosessin ensimmäinen vaihe). Esitutkimus tutkii rautatieliittymän mahdollisuutta suunnitelluilta kaivosalueilta Ruotsista olemassa olevaan rautatiehen Suomessa.

Tämä tehdään yhteisessä hankkeessa Suomen Ratahallintokeskuksen ja Northland Resources kaivosyhtiön kanssa. Hankkeessa on kyse muidenkin toimintojen kuljetusten mahdollistamisesta.

Uusi rata tulee olemaan ainutlaatuinen Ruotsissa, koska edellytyksenä on, että sillä on suomalainen raideleveys.

Esitutkimuksessa tutkitaan mahdollisia vaihtoehtoisia käytäväalueita. Esitutkimusalueella voidaan uudelle rautatielle määritellä kaksi pääreittiä:

- koilliseen Huukin kautta (Äkäsjokisuu)
- kaakkoon Kolarin kautta (Palosaajo)

Yhteistä molemmille reiteille on, että ne yhtyvät olemassa oleviin teihin alueella, jossa rakennustekniset edellytykset ovat paremmat. Molemmat reitit ohittavat lisäksi Muonion joen (Natura 2000), maisemansuojelualueita sekä asutusalueita ja siksi on sopivia väyliä tutkittava lähemmin tulevan suunnitteluvaiheen aikana.

Uuden rautatien suunnitteluvaihe on hyvin nopea ja siksi on tutkittava mahdollisuutta tehdä esitutkimus ja rautatieselvitys (suunnitteluprosessin seuraava vaihe) rinta rinnan. Esitutkimuksen arvioidaan valmistuvan vuodenvaihteeseen 2009/2010 mennessä.

Lisätietoja varten voi ottaa yhteyden Banverketin suunnittelujohtajaan Magnus Nilssoniin puh. +46 774 44 50 50 (puhelinvaihe).

Muuta

Sivun 8 vasemmassa palstassa mainitaan kaivoshankkeiden toteuttamiseen liittyvien joen ylittävien yhteyksien rakentamista. Tässä on varmaan kyse Muonionjoesta eikä Tornionjoesta kuten tekstissä sanotaan.

Korjataan kaavaselostusta.

Norrbotenin lääninhallitus

Lapin liitto Suomesta on laatinut luonnoksen Tunturi-Lapin maakuntakaavaksi. Niin kutsutun Espoon sopimuksen mukaan on neuvotteluja käytävä mikäli ympäristövaikutukset ylittävät rajan. Neuvotteluja käyvä ja hallinnoiva viranomaisena on Naturvårdsverket, joka nyt on pyytänyt lääninhallituksen mielipiteitä kaavasta. Lausuntonsa pohjaksi lääninhallituksella on ollut käytössään ruotsinkielinen versio kaavakartasta määräyksineen sekä yhteenveto kaavaselostuksesta ruotsiksi käännettynä.

Lääninhallituksella käytössä olevan materiaalin pohjalta on vielä vaikea arvioida maakuntakaavaehdotuksen rajat ylittävää ympäristövaikutusta. Asian luonteeseen kuuluneen kuitenkin, ettei tällaisen yksityiskohtaasteeltaan (mittakaava 1:250 000) ja suunnittelujaksoltaan (20 vuotta) maankäyttösuunnitelman ympäristövaikutuksista voi antaa erityisen yksityiskohtaista selostusta.

Selvää on kuitenkin että erittäin suuren kaivosteollisuushankkeen toteuttaminen Suomen Kolarissa ja Ruotsin Pajalassa tulee saamaan suuria rajat ylittäviä vaikutuksia, mm. liittyen niihin uusiin rajat ylittäviin tie- ja rautatieyhteyksiin, joita on tarpeen rakentaa. Pajalan ja Kolarin kunnat ovat jo aloittaneet tähän hankkeeseen liittyvän rajat ylittävän suunnittelutyön.

Suomen ja Ruotsin tie- ja rautatieviranomaiset ovat myös aloittaneet kaivoshankkeeseen liittyvän suunnittelutyön. Lääninhallituksen mielestä ei tässä vaiheessa ole mahdollista, tai edes mielekäästä, yrittää kuvailla ympäristövaikutusta enemmän kuin mitä maakuntakaavaehdotuksesta käy ilmi. Rajat ylittävän ympäristövaikutuksen riski, esim. rajajoelle, pitäisi kuitenkin selvästi käydä ilmi kaavaehdotuksen liitteestä ”Naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset (valtakuntien rajat ylittävät vaikutukset mukaan luki-

Täydennetään kaavaselostusta.

Täydennetään selostuksen lukua ”Naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset” rajajokeen kohdistuvien vaikutusten osalta.

en)". Kaivoshankkeen ympäristövaikutukset on tietenkin selvitettävä ja selostettava tarkemmin tulevassa, tuleviin lupaprosesseihin liittyvässä yksityiskohtaisemmassa suunnittelutyössä. Lääninhallitus edellyttää neuvottelujen jatkuvan siinä yhteydessä.

Maakuntakaavaehdotuksen ehdottamat infrastruktuuriin (teiden, rautateiden ja voimajohtojen) parannuksen ja laajennuksen vaikutukset tulevat olemaan myönteisiä etenkin Ruotsissa. Jotkut voimajohtoreitit ja osa niin kutsutusta Jäämerenradasta voivat mahdollisesti näkyä Ruotsin puolella ja näin ollen vaikuttaa maisemakuvaan. Lääninhallitus arvioi kuitenkin, ettei vaikutus olisi niin suuri, ettei sitä voisi hyväksyä.

Kaavaehdotus sisältää kaksi tuulivoimala-aluetta n. 2,5 km:n etäisyydellä Ruotsin rajasta. Lääninhallitus yhtyy mielipiteeseen, että vaikutukset maisemakuvaan Ruotsin puolella ovat melko vähäiset.

Lääninhallitus yhtyy myös kaavaehdotuksen arvioon, että Muonion ja Karesuvannon matkailun ja virkistykseen kehittämisen kohdealueilla voi olla myönteinen merkitys matkailun kehittämiseen ruotsinpuoleisilla lähialueilla. Vastaava kohdealue Kilpisjärvellä voi tuskin johtaa mainittavaan matkailulliseen kehitykseen Ruotsin puolella, koska tieyhteyttä ei siellä ole.

Kilpisjärven kohdalla kaavaehdotus mainitsee erityisen "matkailupalveluiden alueen /-kohteen" (RM 1426, Salmivaara) välittömästi valtakunnan rajaan liittyen. Rajat ylittävät vaikutukset tämän alueen mahdollisesta hyödyntämisestä tulisi käsitellä suunnitelmassa, mitään tällaista ei kuitenkaan ole luettavissa lääninhallituksen käytössä olleesta materiaalista.

Suurten kauppakeskusten perustaminen Kilpisjärvelle, Muonioon, Hettaan, Ylläkselle, Kittilään ja Kolariin ei kaavaehdotuksen mukaan vaikuta tarjontaan Ruotsissa. Lääninhallitus ei ole samaa mieltä mitä tulee mahdollisiin suuriin kauppakeskuksiin Muoniossa ja Kolarissa. Näiden kauppakeskusten tyypistä ja suuruudesta riippuen, ei voida poissulkea, ettei niillä olisi vaikutuksia tarjontaan Pajalassa ja Muodoslompolossa.

Kaavaehdotuksessa todetaan otsikon "Vaikutukset liikenne- ja kunnallisteknisiin verkkoihin" alla, että "moottorikelkkareitit saattavat lisätä rajat ylittävää kelkkailua ja liikenteestä aiheutuvia haittoja". Lääninhallitus yhtyy mielipiteeseen ja on sitä mieltä, että Ruotsin ja Suomen kelkkalainsäädännön eroista johtuen on tärkeää että rajat ylittävästä kelkkailusta johtuvat haitat huomioidaan kelkkareittejä vedettäessä. Näiden haittojen riskit olisi lisäksi selvitettävä liitteessä "Naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset (valtakuntien rajat ylittävät vaikutukset mukaan lukien)".

Lääninhallituksen mielestä maakuntakaavaehdotus ei muutoin tuo mukanaan merkittäviä rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia.

Vägverket

Olemme tutustuneet maakuntakaavaehdotukseen, joka antaa yleispiirteisen suunnitelman maakunnan yhdyskuntarakenteesta ja alueen maankäytöstä 20 vuoden tähtäyksellä.

Selostus kertoo mielenkiintoisella tavalla miten on tarkoitus luoda alueellista kehitystä ja edistää kasvua eri tavoitealueilla, kuten esimerkiksi matkailussa ja kaivosteollisuudessa.

Maantieteellinen sijainti, luonnonvarat, hieno luonto ja variaatorikkaus erämaa-alueineen ja kasvavine asutuskeskuksineen ovat erinomaisia resursseja, mutta eivät ihan ainutlaatuisia jos katsoo valtakuntien rajojen yli. Tunturi-Lapilla on kuten Norrbottenilläkin raja toisiin maihin samankaltaisine ainutlaatuisuuksineen ja se on osa kasvavaa Barentsin aluetta. Rajat ylittävällä suunnittelulla ja hyvin kehittyneellä raja-alueellisella yhteistyöllä voidaan kussakin maassa saavuttaa synergiavaikutuksia. Olisi hyvä

Täydennetään kaavaselostusta.

Täydennetään selostusta rajat ylittävien vaikutusten osalta.

Täydennetään kaavaselostusta.

Täydennetään selostusta rajat ylittävien vaikutusten osalta.

Merkittään tiedoksi.

saada selostus myös mm. Norrbottenissa tehtävistä suunnitelmista ja sat-sauksista ja niiden vaikutuksista Suomen puolelle.

Pajalan ja Kolarin todetut rautamalmiesiintymät tulevat vaatimaan kuljetusinfrastruktuurin laajentamista yhteneväiseksi järjestelmäksi, jotta selvittää kaivosteollisuuden kuljetuksista, mutta myös luomaan suurempaa yhteistoimintaa työmarkkina-alueella.

Informoidaksemme teitä kerromme muutamista toimenpiteistä, joiden aloitteentekijänä on Vägverket Region Norr tai joissa me olemme mukana.

- Tien 99 kantavuustutkimus välillä Autio ja Aareavaara
- Kolari/Kaunisjoensuu rajasillan kantavuusselvitys
- Esitutkimus ja työsuunnitelma tien 880 kantavuuden nostamiseksi välillä Aareavaara ja Kolari
- Tulemme käynnistämään esitutkimuksen uutta Huukin rajasiltaa varten, hankkeen edellytyksenä on yhteistyö Suomen kanssa
- Osallistumme EU-rahoitteiseen Meän maa -hankkeeseen
- Olemme osallistuneet hallituksen antamaan tehtävään yhdessä mm. Banverketin, Suomen Tielaitoksen ja Suomen Ratahallintokeskus kanssa, tehtävänä rajat ylittävän infrastruktuurin tutkiminen.

Svenska Banverket on myös tehnyt selvityksiä, joista ennen kaikkea voidaan mainita käynnistetty esitutkimus uutta rautatietä varten, jonka tarkoituksena on mahdollistaa malmituotteiden kuljetus uusista kaivoksista.

Kiirunan kunta

Lausunto Tunturi-Lapin maakuntakaavasta, Suomi
Kiirunan kunnan yhteiskuntarakennuskonttorille on annettu mahdollisuus antaa lausunto otsikoidusta kaavasuunnitelmasta.

Emme pysty löytämään kaavasuunnitelmasta mitään, joka tämän päivän tilanteessa olisi Kiirunan kunnan etujen vastaista tai sellaista, joka pahentaisi suunnitteluolosuhteitamme alueelle rajoittuvilla alueilla.

Pidämme myönteisenä suunnitteluehdotuksen selvää pyrkimystä luoda hyvät edellytykset mm. kasvavalle matkailuelinkeinolle alueella.

Näemme myös tahdon kehittää näitä alueita yhteisymmärryksessä ja yhteistyössä Ruotsin ja Norjan kanssa alueen erityisiä olosuhteita, kuten ai-
nutlaatuiset luontoympäristöt, kulttuuriympäristöt ja poronhoidon ym. huomioon ottaen, mikä tietenkin myös on erittäin myönteistä.

Päätös tästä lausunnosta on tehty kunnanhallituksen työvaliokunnassa 2009-08-17, § 240, Kiirunan kunnassa.

Merkittään tiedoksi.

Naturvårdsverket

Vastaus Espoon sopimuksen mukaiseen ilmoitukseen "Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus"

Naturvårdsverket on saanut ympäristöministeriöltä Espoon sopimuksen mukaisen ilmoituksen, jonka otsikkona on "Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus".

Yhteenvedo

Ruotsilla on tarkoitus osallistua "Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotus" -neuvotteluihin. Neuvottelumenettely

Maakuntakaavaehdotus ja kaavaselostuksen yhteenvedo on lähetetty lausunnolle seuraaville viranomaisille: Vägverket (Tielaitos), Boverket (Yhdyskuntasuunnitteluviranomainen), Energimyndigheten (Energiaviranomainen), Svenska Kraftnät, Länsstyrelsen i Norrbottens län (Norrbottenin lääninhallitus), Övertorneå kommun (Övertorneån kunta), Luleå kommun (Luulajan kunta), Kalix kommun (Kalixin kunta), Pajala kommun (Pajalan kunta), Kiruna kommun (Kiirunan kunta), Haparanda kommun (Haaparannan kunta), Norrbottens naturskyddsförening (Norrbottenin luonnonsuojeluyhdistys) sekä Norrbottens ornitologiska förening (Norrbottenin ornitologinen yhdistys). Naturvårdsverket on myös yhdessä Norrbottenin lääninhallituksen kanssa tiedottanut lausuntokierroksesta paikallisessa lehdistössä. Aikaa lausunnon antamiseen on Ruotsissa ollut heinäkuun 8. päivästä elokuun 5. päivään 2009. Lausuntoja ovat lähettäneet: Norrbottenin lääninhallitus, Energimyndigheten, Svenska kraftnät ja

Merkittään tiedoksi.

<p>Boverket. Yhteenvedo jätetyistä näkökohdista (lausunnot liitteenä) Norrbotenin lääninhallituksen mielestä ympäristövaikutusten yksityiskohdainen selvittäminen on vaikeaa 1:250 000 mittakaavaisen kartan ja 20-vuotisen suunnittelukauden perusteella. Esille nostetaan Kolarin ja Pajalan suuri kaivosteollisuushanke sellaisena hankkeena, jonka rajat ylittävät vaikutukset tulevat olemaan suuret. Muita Ruotsissa vaikutuksia saavia seikkoja ovat infrastruktuurin rakentaminen, matkailun ja virkistyksen kehittäminen, kauppakeskusten perustaminen sekä esim. moottorikelkkareitien perustaminen raja-alueilla. Energimyndighetenillä ei ole asiaan lisättäviä näkökulmia. Svensk Kraftnät muistuttaa käynnissä olevasta tutkimuksesta uuden sähkövoimayhteyden rakentamisesta Ruotsin ja Suomen välille. Tähän mennessä on keskusteltu monista Norrbottenia koskevista vaihtoehdoista. Svensk Kraftnät muistuttaa myös siitä, että turvavälit kantaverkkoon ovat tärkeitä tuulivoiman rakentamisessa. Boverket arvioi maakuntakaavan vaikutusten lähinnä luonteeltaan olevan alueellisia ja paikallisia. Boverket peräänkuuluttaa yhteistoimintaa Ruotsin ja Norjan puolen suunnittelun sekä Interreg-hankkeiden kanssa. Naturvårdsverketin kannanotto Naturvårdsverket on yllä olevaan viitaten sitä mieltä, että tulevan suunnittelutyön seuraaminen on Ruotsin edun mukaista. Päätöksen tästä lausunosta on tehnyt vt. johtaja Tor Borinder. Lopulliseen käsittelyyn osallistivat myös Ebbe Adolfsson ja Kalle Nyberg, viimeksi mainittu esittelijänä.</p>	
<p><u>Energimyndigheten</u> Energimyndighetenillä ei ole mitään asiaan lisättäviä näkökohtia mutta huomioi, että maakuntakaava kehittämällä tuulivoimaa ja sähköverkkoa alueella hyvin voi johtaa energiantuotannon ja sähkönsiirron myönteiseen kehitykseen. Tämä sähköverkon myönteinen kehitys voi hyvinkin vaikuttaa näiden kyseisten kolmen maan eteläosissa olevaan voimajärjestelmään.</p>	Merkittään tiedoksi.
<p><u>Svenska Kraftnät</u> Tunturi-Lapin maakuntakaavaan liittyen Lausuntopyyntöönne liittyen, joka on vastaanotettu 2009-07-08 (Dnr 121-4708-07] päivätyllä kirjeellä, on seuraavassa Svenska Kraftnätin lausunto otsikossa mainitussa asiassa. Svenska Kraftnät hoitaa sähkövoiman voimaverkkoa ja sillä on järjestelmävastuu Ruotsin sähkönhuollosta. Tämä vastuu tarkoittaa huolehtimista siitä, että sähköjärjestelmä lyhyellä aikavälillä on tasapainossa ja että sen laitokset ovat toimintavarmoja yhteistoiminnassa. Kantaverkolla tarkoitetaan kansallista 400 kV:n ja 220 kV:n johtoverkkoa, siihen liittyvine asemineen sekä Svenska Kraftnätin hoitamine ulkomaanyhteyksineen. Sivulla 8 otsikon ”Voimajohdot” alla kerrotaan tulevaisuuden mahdollisista tarpeista suunnitella uusia voimajohtoja, jotka mm. riippuvat tuulivoiman laajentamisesta. Svenska Kraftnät haluaa tässä yhteydessä myös nostaa esille seuraavaa: Tällä hetkellä on käynnissä tutkimus, joka koskee uuden yhteyden rakentamista Ruotsin ja Suomen välille. Tähän mennessä on keskusteltu eri vaihtoehdoista, jotka ovat riippuvaisia Norrbottenin läänistä. Mikäli joku näistä vaihtoehdoista toteutuisi, se voisi johtaa uuden 400 kV johdon rakentamiseen johonkin nykyiseen Svartbyssä, Letsissä tai Porjuksessa olevaan kytkentälaitteistoon. Yksi Kalixin kunnassa sijaitseva 220 kV johto, joka tänä päivänä suu-remmalta osin vastaa Kalixin sähkönhuollosta tullaan todennäköisesti purkamaan viimeistään 2015. Tämä poistuva Kalixin syötön korvaaminen tekee luultavasti uuden kytkentälaitteiston ja voimajohdon ajankohtaiseksi. Svenska Kraftnät selvittää parhaillaan vaihtoehtoisia ratkaisuja. Svenska Kraftnät haluaa myös ottaa esille sen seikan, että mikäli tuulivoiman rakentaminen tulee ajankohtaiseksi kantaverkkoon liittyvien voimajohtojen läheisyydessä on tietty turvaväli näihin tärkeä. Svenska Kraftnät haluaa siksi osallistua jokaiseen yksittäiseen asiaan, kun vähitellen tulee ajankohtaiseksi sijoittaa tuulivoimaa laitostemme läheisyyteen.</p>	Merkittään tiedoksi.

Boverket

Tunturi-Lapin maakuntakaava

Boverketillä on ollut mahdollisuus antaa Espoon sopimuksen mukainen lausunto Tunturi-Lapin maakuntakaavasta rajat ylittävien toimintojen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen liittyen. Boverket on kansallinen suunnittelun, rakentamisen ja asumisen viranomainen ja sillä on valtakunnallinen suunnittelu- ja rakennustoimintaan sekä maa- ja vesialueiden käyttöön liittyvä yleinen valvontavelvollisuus. Näkökohtamme eri asioissa liittyvät ennen kaikkea luonteeltaan periaatteellisiin asioihin tai kansallisesti suurta mielenkiintoa aiheuttaviin asioihin. Boverket arvioi Tunturi-Lapin maakuntakaavan vaikutusten olevan luonteeltaan alueellisia ja paikallisia ja viittaa siksi asiassa Norrbottenin lääninhallitukseen ja kyseisiin alueeseen rajoittuviin kuntiin.

Boverket yhtyy yleisesti ottaen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen – että keskeisimmät vaikutukset Ruotsin osalta johtuvat teiden, tuulivoiman ja voimajohtojen rakentamisesta sekä mahdollisesti kaivoshankkeiden toteutumisesta. Tässä alueellisten näkökohtien laajamittaisempi selostus voisi olla tarpeen, missä mahdollinen koordinointi Ruotsin ja Norjan puolen sekä Interreg-hankkeen kanssa selvitetäisiin. Boverket haluaa myös muistuttaa kaavan kerrannaisvaikutuksista, jotka viime vuosien aikana ovat saaneet yhä enemmän huomiota, etenkin tiensuunnittelussa.

Kaavan ja YVA:n suuren mittakaavan ja pitkän aikavälin suhteen voisi olla tarpeen keskustella maisemaan, luonto- ja kulttuuriympäristöön liittyvistä kerrannaisvaikutuksista jotka esim. parannetun tieyhteyden varrella voisivat tulla kysymykseen asutuksen, kauppojen ja lisääntyvän liikenteen muodossa myös Ruotsin puolella.

Merkitään tiedoksi.

Länsstyrelsen Norrbotten

Tullut suoraan jo liitolle (käännetty)

Kiruna kommun Miljökontoret

Lausunto Tunturi-Lapin maakuntakaavasta, Suomi.

Naturvårdsverket on lähettänyt lausuntoa varten Tunturi-Lapin maakuntakaavan, Suomesta. Milloin jossakin maassa suunnitellaan hankkeita, joilla voi olla rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, on naapurimaalle annettava mahdollisuus yhteistoimintaan ja osallistumiseen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA:n) laatimiseen.

Tarvetta lähempään yhteistyöhön ja osallistumiseen on ympäristötoimiston näkemyksen mukaan etenkin seuraavissa asioissa:

1) Maakuntakaavassa sanotaan matkailuelinkeinon vuoteen 2020 mennessä kasvavan tämän päivän 3,5 miljoonasta yli 8 miljoonaan yöpymisvuorokautteen. Alueella tänä päivänä olevat 40 000 vuodepaikkaa tulevat lisääntymään 80 000:een. Suuriarvoinen ympäristökysymys on oikean jäteveden puhdistustekniikan käyttäminen alueiden vaikeiden edellytysten vuoksi. Kiirunan kunnalla on tarve lisätä yhteistyötä tällä alueella ja odottaa saavansa osallistua YVA-menettelyyn.

2) Suunnitelman sivulla 10, naapurialueisiin kohdistuvat vaikutukset otsikon alla sanotaan ”... Kolarin ja Pajalan kaivoshankkeiden toteuttamisesta saattaa aiheutua riski Tornionjoen vesistöille”. Näitä riskejä voidaan käsitellä huomattavasti vaikeammassa sulfidimalmikaivoksissa. Oikealla suunnittelulla, missä käynnistys – kaivostoiminta – jälkihoito tehdään aluksi asti selviksi, voidaan monia ympäristöriskejä minimoida ja maa/vesi-alueita hyödyntää optimaalisesti. Kiirunan kunnalla ja Norrbottenin lääninhallituksella on kokemusta yhteistyöstä näissä asioissa. On myös pienempiä ympäristökysymyksiä, joista ympäristö hyötyisi lisääntyvällä valtakuntien rajat ylittävällä yhteistyöllä. Rajajoen, Muonionjoen Ruotsin puolella muutama kymmenen kilometriä kolmen valtakunnan rajajäpyykistä on Keinovuopion kylä. Tie on pelkästään Suomen puolella, kylältä puuttuu tieyhteys ja siksi mahdollisuus kuljettaa jäte pois kylästä.

Kylässä on muutamaa pysyvää asukasta lukuun ottamatta myös paljon matkailua, joka tuottaa jätettä. Tässä tapauksessa rajat ylittävä yhteistyö, jossa suomalainen jätteenkuljetus ottaisi jätteen myös tästä kylästä, olisi terveellistä.

Merkitään tiedoksi.

Miljøverndepartement

Lausunto Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta
 Viittaamme 9. kesäkuuta tänä vuonna päivättyyn kirjeeseen, joka koskee lausuntoa Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta.
 Ympäristöministeriö on lähettänyt asian lausunnolle Norjassa.
 Liitteenä on Nordreisan ja Storfjordin kuntien lausunnot. Kåfjordin kunnan huomautukset lähetetään jälkikäteen. Tämän lisäksi Norjan ympäristöministeriöllä ei ole mitään huomauttamista maakuntakaavaehdotukseen.

Nordreisa kommune

Nordreisan kunnan lausunto Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksesta
 Nordreisan kunta haluaa tässä käyttää tilaisuutta kommentoida Tunturi-Lapin maakuntakaavaa. Lausunto on hallinnollisesti annettu.
 Yleisesti
 Nordreisan kunnalla on yhteinen raja Enontekiön kunnan kanssa (Käsivarren erämaa-alue), joka ulottuu Halti tunturilta Kautokeinin rajalle Detnomuotkiin. Koko raja-alue on Reisan kansallispuistossa ja Raisdouttarhalti luonnonsuojelualueella, jotka kokonaisuudessaan ovat Tromssin maaherraviraston hallinnoimia. Norjan- ja suomenpuoleiset osat käsittävät yhteensä yli 3000 neliökilometriä yhtenäistä erämaa- ja suojelualueita, joka tekee alueesta huomattavan ja tärkeän osan eurooppalaista luontoperintöä.

Nordreisan kunta haluaa lausua seuraavaa;

Kunnan pyrkimys on jo monta vuotta ollut ”järjestänyt luonnon asioita” strategiana on elinkeinotoiminnan ja viihtyvyyden kestävä kehittäminen. Tässä työssä meillä on ollut ilo tehdä yhteistyötä Metsähallituksen kanssa ja olemme saaneet tietoa heidän tekemästään tosi hyvästä suojelualueiden hoitoon ja elinkeinon kehittämiseen liittyvästä työstä Suomessa. Olemme varmoja siitä, että meidän yhteistä luontoperintöämme kehitetään parhaimmalla mahdollisella tavalla asukkaiden ja alueella käyvien matkailijoiden ja luonnon parhaaksi.

Pidämme tarkoituksenmukaisena, että Norjan ja Suomen viranomaiset muodollistavat maittemme välistä yhteistyötä tavoitteena näiden alueiden (Reisan luonnonpuiston – Käsivarren erämaa-alueen) kiinteämpi hallinto, mielellään yhteisten strategioiden ja yhteisten hoitosuunnitelmien muodossa. Alueita käytetään jo nyt rajojen yli ja tämä käyttö tulee luultavasti lisääntymään tulevina vuosina.

Tämän lisäksi emme näe, että suunnitelma sisältäisi Nordreisan kuntaa suoranaisesti haittaavia toimenpiteitä.

Toivotamme Teille onnea tulevassa työssä.

Storfjord kommune

Käännetty aikaisemmin.

21.10.2009

Asia: **Tunturi-Lapin maakuntakaavan ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu**
Aika: 13.10.2009 klo 13.00-14.50
Paikka: Rovaniemi, hotelli SantaClaus

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen (puheenjohtajan, sihteerin ja muistion allekirjoittajien valinta)

Riitta Lönnström avasi kokouksen. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Heikki Havanka ja sihteeriksi Juha Piisilä. Kokouksesta tehdään muistio, jonka allekirjoittavat kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri sekä varmentavat ympäristöministeriön edustajana Harri Pitkäranta ja Lapin liiton edustajana Riitta Lönnström.

2. Todetaan kokouksessa läsnäolevat ja kokoukseen kutsutut tahot

Kokouksessa läsnä olevat ja kutsutut tahot näkyvät liitteessä 1.

3. Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksen esittely

Riitta Lönnström esitteli Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksen keskeiset kohdat.

Muonion kunnan edustaja Markku Kuortti nosti esille Muonion kunnan pohjoisosan MU-2 aluetta koskevan merkinnän. Kunta on antanut ehdotusvaiheessa aikaisemmasta luonnosvaiheen lausunnostaan poikkeavan lausunnon, jonka perusteella aikaisemmin neuvoteltu Muonion metsien merkintää koskeva sopimus ei päde enää (päättäjät muuttuneet). Nyt esitetty ratkaisu ei tyydytä Muonion kuntaa, sillä MU-2 - merkinnän selitys alkaa metsätalous -sanalla ja merkinnän selitys / määräykset mahdollistavat liian vahvan metsätalouden alueella. Kuntaa puoltava kannan on esittänyt myös Tunturi-Lapin kehitys ry, paliskunta ja alueen yrittäjät.

4. Tunturi-Lapin maakuntakaavaehdotuksen käsittely

a) lausunnot, muistutukset, mielipideilmaisut ja niiden huomioon ottaminen

Riitta Lönnström esitteli lausunnoissa ja muistutuksissa esille tulleet keskeiset muutosesitykset maakuntakaavaehdotukseen (liite 2.).

Seuraavassa on esitetty viranomaisten kannanotot

Ympäristöministeriö, Harri Pitkäranta

- kaavaselostuksen M-aluetta koskevassa tekstissä (s. 100), voisi tuoda esille meneillään olevan dialogi -prosessin ja sen mahdolliset vaikutukset maankäyttöön (osa alueista voi tulevaisuudessa muuttua suojelualueiksi).

Finavia, Martti Oinas

- Tunturi-Lapissa on kaksi lentoasemaa (Kittilä ja Enontekiö). Lentoasemien melu- ja lentoesterajoitukset tulisi huomioida kaavassa. Kittilästä on olemassa lentomelukartta (kartta on selostuksen liitteenä). Lentoasemia koskevat lain

Riitta Lönnström kertoi Museoviraston (Johanna Forsius) sähköpostitse välittämät terveiset viranomaisneuvotteluun:

- Museovirasto on kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa huomauttanut, että muinaisjäännökset tulee merkitä kohdemerkinnällä SM ja että ko. kohteista Keimiönniemi ja Markkina on tarpeen merkitä kohdemerkinnällä S (kyse on kokonaisuudesta, joka voidaan toteuttaa useamman lainsäädännön perusteella)
- Maakuntakaavaselostuksen kohdan 5.3.20 Muinaismuistoalueet/-kohteet, kaavakartan SM-merkinnät ja aluekuvaukset (merkintä S) poikkeavat viranomaisneuvottelua varten toimitetussa aineistossa toisistaan. Ne tulee korjata siten, että kaavaselostuksen s. 89 mainituista muinaisjäännöskohteista Keimiönniemi ja Markkina voivat olla merkinnällä S, mutta muiden muinaisjäännöskohteiden on oltava varustettu merkinnällä SM myös kaavakartalla ja aluekuvauksissa. Kaavaselostuksessa, aluekuvauksissa ja kaavakartalla tulee muinaisjäännöskohteiden merkintöineen vastata toisiaan.
- Niistä muinaisjäännöksistä, jotka eivät ole kalmistoja, tulee ko. virheellinen maininta varausperusteesta poistaa. Myös vanhentunuttunnistieto "museaalinen numero" tulee poistaa.
- Museovirasto on maakuntakaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että maakuntakaavan liiteasiakirjoihin kuuluva kansio arkeologisista kohteista tulee varustaa Museoviraston ylläpitämän valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin mukaisilla kohdetunnuksilla.
- Kaavaselostukseen on Lapin antaman vastineen mukaisesti korjattu aluekuvauksia. Joistakin kohteista todetaan, että ne "liittyvät" toisiinsa, vaikka kyse on Museoviraston lausunnon mukaisesti siitä, että ne ovat osa Museoviraston esityksen mukaista RKY-teemakohdetta. Maininta kohteen SR 3083 "Pallastunturin vanha hotelli" kuulumisesta Museoviraston RKY 2009 esitykseen puuttuu.

Riitta Lönnström kertoi Ratahallintokeskuksen (Tapio Peltohaka) sähköpostitse välittämät terveiset viranomaisneuvotteluun:

- Ratalinjojen ohjeelliset merkinnät edellyttävät aina jonkintasoista ratasuunnittelua. Vastineessa todetaan, että esim. merkintä Rautuvaarasta Ylläsjärvelle perustuu Ylläksen oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa tutkittuun linjaukseen. Rautuvaara-Hannukainen ratalinjaus on vastineen mukaan sidoksissa kaivoshankkeen etenemiseen. Koska kaavan tulee aina perustua riittäviin, tarpeellisiin selvityksiin, on Ratahallintokeskukselle jäänyt epäselväksi miten linjaukset ovat perusteltavissa, kun asiakirjoissa ei ole tarkempaa tietoa selvityksistä olut. Koska rakennettavan radan tulee Ratalain mukaan perustua lainvoimaiseen kaavaan, on syytä myös muistaa, että ohjeellinen merkintä tuskin on ratalain tarkoittama kaavamerkintä rakentamista ajatellen vaan alustavaa varautumista ja jatkosuunnittelua tarkoittava merkintä. Viivan tulisi ilmeisesti olla yhtenäisen ja perustua radan yleissuunnitteluun, kun hanke lähtee toteutukseen. On mahdollista, että ratasuunnitelmista valitetaan, mikäli rataa yritetään toteuttaa ohjeellisella merkinnällä. Lainsäädännön tuoreuden takia ei tällaisesta tapauksesta ole oikeuden ennakkoratkaisua, ja onkin pelättävissä, että ratahanke voisi kaatua valitukseen (Huom. koskee erityisesti Soklin hanketta).
- Jäämeren yhteyksiä voidaan liiton toimesta selvittää, joskin RHK näkee niiden ajankohtaisuuden olevan aika kaukana tulevaisuudessa.

b) osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyn toteutuminen

Riitta Lönnström esitteli, miten osallistuminen ja vuorovaikutus on toteutettu kaavassa. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyyn ei ollut huomautettavaa.

c) valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden saavuttaminen

Käytiin läpi miten valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on vastattu maakuntakaavassa (selostus kpl 6.13).

Harri Pitkäranta totesi, että ympäristöministeriö tutkii vahvistamisvaiheessa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen.

d) maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28 §) saavuttaminen

Esittelyn jälkeen Harri Pitkäranta totesi, että mikäli muistion eri kohdissa tulleet asiat otetaan huomioon kaavaa viimeisteltäessä, ei sisältövaatimusten osalta näyttäisi olevan huomautettavaa. Ympäristöministeriö tutkii kaavan sisältövaatimusten lainmukaisuuden vahvistamisvaiheessa.

e) muiden tavoitteiden saavuttaminen

Maakuntakaavoituksen lähtökohtana on ollut maakuntasuunnitelman ja -ohjelman tavoitteet sekä kuntien, viranomaisten ja muiden osallisten esittämät tavoitteet. Maakuntakaavassa on pyritty yhteensovittamaan osin ristiriitaisia tavoitteita.

f) vaikutusarviointien asianmukaisuus ja riittävyys

Tunturi-Lapin maakuntakaavassa vaikutusten arviointi on suoritettu ulkopuolisen arvioitsijan toimesta (konsulttina Ramboll Oy).

Vaikutusten arviointiin ei ollut huomauttamista.

g) kaavaehdotukseen tehtävät muutokset

Palautteen perusteella tehtävät muutokset

- Lisätään Madetojan kuusikon lehtojensuojelualue (SL 4242)
- Lisätään kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti merkittävä tie tai reitti Ketomella-Marasto
- Tarkistetaan sähkölinjan linjausta Kaukosessa
- Täydennetään selostusta

Kaavaan jäljelle jääneet ristiriidat

- Levin matkailukeskuksen virkistysalueet ja MU alueet sekä ko. alueiden metsänkäsittely
- Muonion MU-2 aluerajaus + määräykset
- Raideliikenteen kehittämiseksi selvittävät yhteydet (Ylläs-Levi yhteys ja jäämeren rata)
- Nunnanen-Lisma tie- / moottorikelkkaliikenteen kehittämiseksi selvittävä yhteys
- Paikallisten erityispiirteiden suurempi näkyvyys kaavamerkinnoissä ja määräyksissä (saamelaiskulttuuri, poronhoito)
- Poronhoidon kiinteiden rakenteiden esittäminen kaavakartalla
- Isomaan, Liikamaan ja Veitservasan kylmäteknologian alueet
- Suhtautuminen uraanikaivoksiin
- Mielmukkavaaran, Sonkavaaran ja Rovalaki-Palkaslaen tuulivoimaloiden alueet

h) kaavaehdotuksen uudelleen nähtävillä pitämisen tarve

Vastineiden ja edellä esitetyn muutosten perusteella maakuntakaavaa ei tarvitse asettaa uudelleen nähtäville.

i) kaavan toteutumista koskevan seurannan järjestäminen

Kaavan toteutumista seurataan kuntakaavoituksen yhteydessä (lausunnot / viranomaisneuvottelut/ohjausryhmät) sekä kehittämishankkeiden ja rahoituksen kautta.

Jatkossa harkitaan seurantajärjestelmän kehittämistä ja pyritään vaikuttamaan myös aluekehittämishankkeisiin maakuntakaavan toteuttamiseksi.

5. Ympäristöhallinnon edustajien puheenvuorot

Lapin ympäristökeskus, Olavi Parpala ja Ykä Karjalainen

- Tunturi-Lapin maakuntakaavaprosessi on ollut varsin pitkä ja hyvä. Ohjausryhmä on ollut aktiivisesti mukana prosessissa.
- Ristiriitoja on pystytty osittain sovittamaan, mutta ei kaikkia.
- Ympäristökeskuksen lausunto luonnoksesta on otettu huomioon.

Ympäristöministeriö, Harri Pitkäranta ja Susanna Wähä

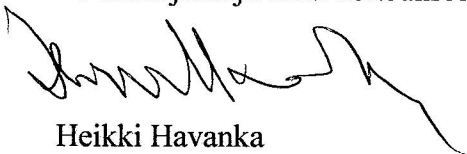
- Vahvistamisvaiheessa ympäristöministeriöllä on kaavan laillisuusharkinta, jossa tutkitaan tarkemmin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja MRL 28§:n sisältövaatimusten toteutuminen. Vahvistamispäätöksessä annetaan vastaukset myös mahdollisiin valituksiin.
- Vahvistamisaikataulu on reilu vuosi. Lapin liitosta tulee samanaikaisesti ministeriöön vahvistettavaksi mahdollisesti neljä maakuntakaavaa. Ministeriö toivoo, että liitto esittää kiireellisyysjärjestyksen kaavojen vahvistamismenettelylle.

6. Muut mahdolliset asiat

Ei ollut muita asioita.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kokoukseen osallistujia ja päätti kokouksen klo 14.50.

Heikki Havanka
puheenjohtaja

Harri Pitkäranta
Ympäristöministeriö

Juha Piisilä
sihteeri

Riitta Lönnström
Lapin liitto

LÄSNÄ

Enontekiön kunta
Geologian tutkimuskeskus
Finavia
Kolarin kunta
Lapin lennosto
Lapin maakuntamuseo
Lapin metsäkeskus
Lapin TE-keskus
Lapin ympäristökeskus
Metsähallitus
Muonion kunta
Pohjoinen tullipiiri
Saamelaiskäräjät
Tiehallinto, Lapin tiepiiri
Ympäristöministeriö
Lapin liitto

Pentti Keskitalo
Pasi Lehmuspelto
Martti Oinas
Heikki Havanka, Kullervo Lauri
Petri Kangasniemi
Hannu Kotivuori
Ari Keskimölo
Pentti Tolvanen
Olavi Parpala, Ykä Karjalainen
Jyrki Tolonen
Markku Kuortti
Timo Kangasvuo
Juha Magga
Jorma Leskinen
Susanna Wähä, Harri Pitkäranta
Riitta Lönnström, Marjaana Yläjääski,
Juha Piisilä

POISSA

Fingrid
Ilmailuhallinto
Kittilän kunta
Lapin lääninhallitus
Lapin maanmittaustoimisto
Lapin rajavartiosto
Lapin pelastuslaitos
Museovirasto
Pohjoisen Maanpuolustusalueen Esikunta
Pohjois-Suomen huoltorykmentti
Ratahallintokeskus
Suomalais-ruotsalainen Rajajokikomissio
Tornionlaakson maakuntamuseo

